

B 927,015

Тодор ЖИВКОВ

За
партийното
строителство

Партиздат

ТОДОР ЖИВКОВ
ЗА ПАРТИЙНОТО СТРОИТЕЛСТВО

Тодор Живков

За партийното строителство

ДОКЛАДИ, РЕЧИ, СТАТИИ

В три тома

ПАРТИЗДАТ

Тодор Живков

За партийното строителство

ДОКЛАДИ, РЕЧИ, СТАТИИ

Том трети

ПАРТИЗДАТ • СОФИЯ • 1978

ПРЪВ ПОМОЩНИК И РЕЗЕРВ НА ПАРТИЯТА

Из речта пред Осмия пленум на ЦК на ДКМС
29 октомври 1969 година

Другарки и другари,

Искам още в началото да изкажа своето голямо удовлетворение от това, че вземам участие в работата на сегашния пленум на Централния комитет на Димитровския комунистически младежки съюз.

На мен лично, разбира се, винаги ми е било приятно да бъда сред младите комунисти и особено сред тези, на които партията е поверила непосредственото ръководство и отговорност за дейността сред младежта, за нейното комунистическо възпитание и участие в строителството на социализма.

Моето удовлетворение идва не само от това, че съм отново сред вас. То се дължи и на обстоятелството, че участвам в заседание на Централния комитет на Комсомола, което е поставило в своя дневен ред въпроси от изключителна важност за научно-техническата революция, за изграждане на материално-техническата база на социализма, за ускоряване темповете на строителството на развито социалистическо общество в Народна република България.

Ние, Централният комитет на партията, нашата партия, неведнъж сме подчертавали, че *Димитровският комунистически младежки съюз е пръв помощник и резерв на партията*. Това не е гола фраза, това е исторически факт, действително положение, завоювано от младите комунисти, от младежта в продължение на десетилетия самоотвержен труд и борба под знамето на марксизма-ленинизма, под ръководството на Българската комунистическа партия.

Централният комитет на Димитровския комунистически младежки съюз, целият Комсомол винаги с готовност откликват на решенията, които Централният комитет на партията взема при осъществяване на своята политика. Комсомолът и неговото ръководство винаги превръщат в свои собствени задачи задачите, които партията и правителството поставят. Радостно е тук да се отбележи, че Централният комитет на Комсомола достойно изпълнява своята роля, като мобилизира силите на Комсомола, силите и ентузиазма на цялата младеж за осъществяване политиката на партията.

Ето и сега тук отново се проявяват отговорната роля и място, които Комсомолът заема в нашето общество. Мина само месец от Септемврийския пленум на Централния комитет на партията. И вие вече сте готови да обсъдите проблемите, които произтичат за вас от решенията на партийния пленум, да набележите мероприятия за най-активното участие на комсомолците и младежта в изпълнението на тези решения. Това е ярко доказателство, че Комсомолът продължава да бъде пръв помощник и резерв на партията, че той ревниво пази и развива своите богати революционни традиции, че на него партията и българският народ могат напълно да разчитат. (*Продължителни ръкопляскания.*)

ДРЪЗНОВЕНИЕ И ДАЛНОВИДНОСТ, КЛАСОВ ПОДХОД ПРИ РЕШАВАНЕ НАЗРЕЛИТЕ ЗАДАЧИ

Другари,

Убеден съм, че вие сте добре запознати с въпросите, които бяха разисквани на пленума на ЦК на партията, с решението, което пленумът взе. Затова няма да повтарям пред вас съдържанието на тези документи. Искам само да отбележа, че проблемите, обсъдени от Септемврийския пленум на ЦК, са изключително актуални и важни проблеми, които имат непосредствено отношение към партийната политика на сегашния етап. Те са поставени в духа на решенията на Деветия конгрес на партията и по същество представляват по-нататъшна разработка и конкретизация на идеите и решенията на Юлския пленум на Централния комитет главно в областта на икономиката.

За какво говори обстоятелството, че пленумът на Централния комитет на партията обсъди не само в общотеоретически аспект, но и конкретно такива кардинални въпроси като въпросите на научно-техническата революция у нас, концентрацията и автоматизацията на производството, концентрацията на научноизследователската работа и интеграцията на науката и производството, внедряването на автоматизацията в управлението и усъвършенствването на новата система на ръководство на народното стопанство?

Това говори, първо, за високото равнище, до което достигна нашата страна, за нейните пораснали възможности. И, второ, за дръзновението и далновидността, с които нашата партия, нашата страна в единен строй със Съветския съюз, с другите социалистически страни последователно поставя за разрешение не само назрелите задачи на днешния ден, но и задачи, които хвърлят мост към бъдещето, към по-нататъшното ускорено развитие на социалистическия строй.

Ако искаме да дадем политическа и класова оценка на

работата, която партията и народът разгръщат за ускоряване на научно-техническия прогрес, за ефективното развитие на производителните сили, за усъвършенствуване на системата на управление на нашето социалистическо общество, трябва да кажем, че това е по-нататъшно своеобразно продължение в новите условия на класовата борба, която нашата работническа класа в съюз с трудовите слоеве от народа неотстъпно води няколко десетилетия под ръководството на партията. Тази наша дейност има огромно значение за осъществяването на линията, която партията и Централният комитет неотклонно водят от 9 септември 1944 година досега — линия на изтръгване на страната от вековната изостаналост и ликвидиране на остатъците от капиталистическото минало; линия на развитие на България като напреднала социалистическа държава, в която се създават все повече и по-благоприятни условия за повишаване на материалното и културното равнище на народа, за свободното и все-странно развитие на личността.

След победата на пролетарската революция, както знаете, Комунистическата партия, всепризнатият ръководител и вдъхновител на трудовия народ, започва да решава нови исторически задачи, свързани с окончателното ликвидиране на капиталистическия строй и изграждането на новото, социалистическото общество. В хода на тази борба икономиката постепенно се преустройва върху социалистически основи: ликвидират се експлоататорските класи; пролетариатът се превръща в свободна и бързо растяща работническа класа, в основна класова сила на обществото; оформя се и укрепва класата на селяните-кооператори като единна социалистическа класа; побеждават и се развиват социалистическите производствени отношения в града и селото, разгръща се културната революция. Всичко това създава условия за дълбоки изменения в материалния, духовния и културния живот на трудещите се, за постоянно подобряване на народното благосъстояние.

От гледна точка на политиката, която дадена комунистическа партия води след победата на социалистическата революция, от гледна точка на вътрешното и международното положение на дадената страна — всички тези задачи са класови задачи и в своята съвкупност представляват по-нататъшно развитие на класовата борба на победилния пролетариат. Тя продължава да се води и в областта на икономиката, и в областта на политиката, и в областта на идеологията.

Тази борба е дълбоко класова, защото тя изразява класовите интереси на работническата класа и същевременно засяга коренните интереси на всички класи и социални групи на обществото. Нещо повече, тя засяга самото съществуване на класите, има пряко отношение към тяхната класова природа.

Тази борба е дълбоко класова, защото се води — и във вътрешен, и в международен план — при жестоката съпротива на класовите врагове, в условията на преодоляване колебанията на дребнобуржоазните класи и слоеве, а понякога и на тяхната активна съпротива.

В България социализмът победи окончателно и безвъзвратно. В цялото общество, във всички сфери на нашия живот господствуват социалистическите обществени отношения. Но и в тези условия всяка наша крачка напред, всяко завоевание в изграждането и развитието на социализма имат дълбоко класов характер.

Защо?

Защото укрепват позициите на работническата класа — най-революционната, ръководната класа на нашето общество.

Защото засилват класовата еднородност на обществото и постепенно създават условия да се стигне в бъдеще до безкласово комунистическо общество.

Защото всяка наша победа е скромнен принос в битката на международната работническа класа против капитала и империализма, за социализъм.

Затова и борбата за изпреварване на капиталистическите страни в повишаване на производителността на труда, за технически прогрес в социалистическите страни, за широкото и по-бързо внедряване на постиженията на съвременната научно-техническа революция в производството е същевременно и класова борба, един от фронтите — и то от решаващите фронтове — на класовата борба на победилния пролетариат.

Науката и техниката сега се развиват стремително. Толкова стремително, че ако тези темпове се запазят, според изчисленията на някои учени към средата на ХХІ век всички хора от нашата планета ще трябва да работят в областта на науката. Това, разбира се, е абсурд. Но аз привеждам този пример само за да се види колко динамично трябва да се води класовата борба на този фронт, какво огромно значение придобива активното участие на социалистическите страни в научно-техническата революция.

Овлабяването на челните позиции в научно-техническата революция сега става първостепенен въпрос на стратегията и тактиката на пролетариата, на световната социалистическа система, на борбата за победата на комунистическия идеал в света.

Само върху най-новите постижения на съвременната наука и техника може да се изгради материално-техническата база на социализма, а след това и на комунизма.

Само върху най-новите постижения на съвременната наука и техника новият строй може да постигне онова изобилие от материални и духовни блага, необходими на труженика на социализма и комунизма.

Кибернетиката, електрониката, автоматиката, ядрената енергия, лазерите, ракетната техника, микробиологията и другите съвременни плодове на човешкия гений са онази естествена материална основа, върху която може да се развива, да цъфти и да дава нови богати плодове социалистическият и комунистическият строй. Върху тази основа се

създават необходимите материални предпоставки социализмът да изпревари капитализма във всички сфери, включително и в определящата сфера на обществения живот — материалното производство.

Овладеяването на челните позиции в съвременната научно-техническа революция оказва и ще оказва могъщо революционизиращо въздействие върху съзнанието на най-широките маси на нашата планета, създава още по-добри условия за засилване на притегателната сила на комунистическите идеи.

Ние всички добре помним какво огромно въздействие върху умовете на хората, особено в капиталистическите страни, оказаха първият спътник на Земята и изпращането на първия човек в Космоса. Този научно-технически подвиг на Съветския съюз разби на пух и прах империалистическата пропаганда, която втъпяваше на трудещите се в капиталистическите страни, че социализмът не създавал условия за развитието на науката и техниката.

Няма съмнение, че и занаят под непрекъснатите грижи на братските партии нашите народи ще продължават да разгръщат научно-техническата революция, да овладяват нейните върхове. Не капитализмът, който се раздира от класови противоречия, не капитализмът, където всичко, включително и развитието на науката и техниката, е подчинено на бизнеса, на печалбата и свръхпечалбата, а социализмът, при който всички класи и социални групи са жизнено заинтересовани от развитието на науката и техниката, социализмът, където всичко е поставено в служба на човека, е естествената социална среда, която може да даде неограничен простор на научно-техническата революция.

Така ние, марксистите-ленинци, виждаме ролята на съвременната наука и техника в развитието на народното стопанство, в икономическото и политическото съотношение на силите на световната арена, в съревнованието между двете системи, в разгръщането на световния революционен процес.

Задачата на нашата партия, на Комсомола, на нашия народ, на младежта сега е — да ускоряваме научно-техническия прогрес, да овладяваме и внедряваме съвременните научно-технически постижения, да изграждаме и укрепваме социалистическото общество. Същевременно това е нашият дял към общия принос на Съветския съюз и другите братски страни за укрепването на световната социалистическа система, за победата на комунизма. (Ръкопляскания.)

Задачите, с които се заемаме сега, не са нито случайни, нито плод на хрумвания. Те са продиктувани от достигнатия етап, от новите потребности на по-нататъшното развитие на страната. Тези задачи партията, народът ще могат успешно да решат, ако партийната политика продължава да бъде научнообоснована, ако тя постоянно се развива, обогатява и оценява въз основа на опита на милионните маси в страната.

Кое е главното?

Главното е на тези задачи да не се гледа само от позициите на техниката, на икономиката, да не се гледа само от ведомствени позиции. Решенията на Септемврийския пленум на ЦК на БКП имат не само голямо научно-техническо и икономическо, но и огромно политическо и идеологическо значение.

На работата за тяхното осъществяване трябва да се гледа като на съставна част от класовата борба за развитие и укрепване позициите на социализма вътре в страната и на международната арена.

Главното е да ускоряваме научно-техническия прогрес във всички области на строителството на социализма, да създаваме все по-добри предпоставки за комунистическото възпитание на народа и младежта, за подобряване на народното благосъстояние. Това е и основният критерий за правилността и ефективността на нашата дейност. Защото ние не можем да смятаме, че партията работи добре, ако не се укрепва и разширява материалната база на нашето общество, ако не се подобряват непрекъснато битовите и културните

условия на живот в града и селото, ако трудещите се не се възпитават в комунистически дух. Щом работническата класа е взела властта в свои ръце, тя трябва не само да ликвидира стария социален строй. Тя е длъжна да построи новото общество, на дело да покаже неговото превъзходство над стария строй. (*Ръкопляскания.*)

Т. 17, с. 51—60.

СТИЛЪТ И МЕТОДИТЕ НА РЪКОВОДНАТА РАБОТА НА РАВНИЩЕТО НА СЪВРЕМЕННИТЕ ЗАДАЧИ

Из доклада пред Националното съвещание
на партийния, държавния и стопанския актив

16 януари 1970 година

Такива са, другари, въпросите, свързани с някои отрицателни страни в развитието на нашата икономика.

Какви са *главните задачи*, които във връзка с това стоят пред нас?

Първо, да се ликвидира безстопанствеността при изпълване на суровините и материалите.

Второ, да се поставят в центъра на вниманието усилията за снижаване себестойността на продукцията и за повишаване рентабилността на производството.

Трето, да се подобри качеството на продукцията.

Четвърто, да се укрепят държавната, финансовата, плановата, технологическата и трудовата дисциплина.

При осъществяването на тези задачи ние се опираме на партията, на БЗНС, профсъюзите, Комсомола, Отечествения фронт, на специалистите и учените от всички области и преди всичко на милионите трудещи се в нашата страна.

Решаваща роля за изпълнението на тези задачи имат *кадрите*.

Когато правим анализ и говорим за слабости в ръководната дейност, когато набелязваме мерки за укрепване на дисциплината и контрола — значи ли това, че ние се връщаме към старите, отречени от Априлския пленум на ЦК на партията методи на грубо администриране в работата?

Не, в никакъв случай!

Какво би означавало, ако се върнем към тези стари методи?

Това би означавало да се отслаби чувството на отговорност у кадрите, да се отслабят тяхната инициатива и творчество.

Това би означавало в нашата работа отново да се загнезди шаблонът, да се възобнови и подхранва стремежът да се лакира положението, да се лъжат партийното и държавното ръководство, да се проявява двуличие.

Това би означавало да се насаждат отново навици механически да се изпълняват решенията на Централния комитет на партията и правителството — без жар, без плам, без дръзновение.

Това би означавало в края на краищата да се върви в разрез с духа и линията на Априлския пленум на Централния комитет на БКП, в разрез с духа и линията на Девения партиен конгрес и на Юлския пленум на ЦК на БКП.

Главното в нашата работа е доверието към кадрите, тъй като огромната част от тях всеотдайно работят за нашето дело. Главното е в отделните сектори на работа да се създават условия за максимално творчество и инициатива.

Главното е да се повишава отговорността за възложената работа, да се възпитава чувство на дълг и отговорност у кадрите във всички звена на партийното, държавното и стопанското управление.

Какво следва от всичко това?

Трябва в работата да се слага ударението не върху администрирането, не върху дребнавото опекунство.

Нужно е всеки ръководещ другар да може всестранно

да проявява своето гражданско и комунистическо съзнание, да изпълнява своя дълг добросъвестно, да изпълнява възложените му задачи. Разбира се, нито един ръководител не е в състояние да следи толкова отблизо дейността на своите сътрудници, че да прониква във всички подробности на работата. Но затова нашата партия разгръща широка идеологическа работа, за да издига съзнанието на трудещите се, да възпитава у тях чувство на отговорност, чувство на дълг, съзнание за единство на личните и обществените интереси.

Къде е тук мястото на комуниста?

Във всеки сектор на работа в нашата страна, в най-малкия участък нашата партия има свои кадри. И те именно трябва да бъдат гръбнакът, здравата опора на ръководството на обществото у нас. Комунистът затова е комунист, защото той следва да работи съзнателно, да се отличава от другите не само по своето комунистическо съзнание, а преди всичко и главно по своето поведение, по своето съзнателно отношение към задълженията, по това — да се отчита за своите дела и пред своята собствена комунистическа съвест.

А какво е мястото на партийните органи и организации?

Те именно са моторът, движещата сила, здравата опора на управлението във всички сектори на обществения живот у нас.

Следователно: *доверие към кадрите, по-голямо творчество и самоинициатива от партийните органи и организации, чувство на отговорност и пред собствената комунистическа съвест от страна на комуниста — такъв е един от изводите, които се налагат сега във връзка с подобряване на стила и методите на работа.*

Какъв е вторият извод?

Ние ратуваме, както вече казах, да се гласува по-голямо доверие на кадрите. Искаме да създадем повече възможности за проявяване на творческия размах, за смели решения. Но доверието, творческият размах и смелите решения не означават затваряне на очите пред слабостите, греш-

ките и недостатъците. Това не означава опрощаване на неблагоприятията. Това не означава, че и в бъдеще няма да се правят изводи за онези кадри, които са се самозабравили, които са се покварили, които вършат груби нарушения на държавната и партийната дисциплина.

Линията на доверие към кадрите е, другари, нож с две остриета. Доверието дава криле, доверието дава простор, вдъхновение. Но доверието за слабохарактерните и за неукрепналите идейно и политически може да създаде опасност от подхлъзване, от нарушаване принципите на ръководство и нормите на партиен живот.

Какво е необходимо?

Заедно с доверието е нужна помощ, нужен е контрол. Необходимостта да се засилва проверката на изпълнението, да се засилват всички форми на контрол, за които се говори на Септемврийския пленум, обективно произтича от другите промени, които правим в стила и методите на работа. Това е съставна част от всички други съставки, които в своята съвкупност дават сегашния стил и методи на работа, необходими за управлението на обществения живот у нас.

Следователно: да се съчетават доверието, размахът, творчеството с помощта и контрола в работата — такъв е третият извод за стила и методите в нашата ръководна работа.

— — —

Позволете ми сега да се спра на някои въпроси, свързани с по-нататъшното изпълнение на решенията на Септемврийския пленум.

1. Ръководството се превръща в наука

Първият въпрос се отнася до превръщането на ръководната работа в наука.

Септемврийският пленум на ЦК на БКП отбеляза нов

етап в развитието на ръководната работа на партията, на държавата, на стопанските и обществените организации върху основата на науката, в превръщането на ръководната дейност в наука.

Какво означава това?

Това означава ръководството да се основава върху преработката на всестранна, обективна и бърза информация за миналото, настоящото и бъдещото развитие на процесите. Ленин ни учи, че не може да се вземе правилно решение, ако няма достатъчна всестранна обективна информация.

При новата обстановка, създадена от разгръщането на научно-техническата революция, на сегашния етап от развитието на производителните сили и на обществените отношения *да се ръководи върху основата на науката означава да се създаде съответна материална, информационна база, на която ръководните органи — държавни, партийни, стопански и прочие — да се опират в своята дейност.*

Каква може да бъде съвременната материална база на ръководната дейност? Това е преработката на всестранна информация, т. е. нейното събиране, съхраняване, анализиране, създаването на модели, проверката и оптимизирането, и върху тази основа вземане на решения. Такава преработка на голямо количество комплексна информация в съвременните условия може да се извършва само с помощта на електронноизчислителни машини. Те са материално-техническата основа за ръководната работа. Без тази основа не може вече да се ръководи успешно в условията на нашата страна. Информацията в съвременния свят се превръща в своеобразна индустрия, в особен клон на съвременната икономика. Тази своеобразна промишленост се развива, за да обслужва ръководенето на цялостния икономически и социален живот, за да бъде мощен инструмент в ръцете на съвременния ръководител — централен и местен — за научно ръководство на обществените процеси.

Ето това е *новото и главното в развитието на нашата ръ-*

ководна дейност — все по-широкото ѝ опиране върху науката, нейното превръщане в наука.

Да вземем например ръководната дейност на Централния комитет на партията. Може ли Централният комитет — орган, избран от партисен конгрес, който трябва да провежда партийните решения и да направлява цялостния живот в страната между конгресите — да ръководи успешно, ако не разполага със съвременна информационна система, включително и със съвременен информационен център, ако не е в течение на всичко съществено, което става в страната?

Очевидно и ръководната работа на Централния комитет на партията не може вече да се развива, ако не се опира на съвременната информационна промишленост. Това означава, че тук трябва да се създаде нова система за получаване, съхраняване и обработка на информацията и за вземане на решения. Това изисква *не само създаване на съвременна материална база, но и съответна на тази база мозъчна надстройка, която да обработва, да анализира, да оптимизира и да извлича най-добрите варианти на проекторешения от тази информация.* Партийното ръководство и преди всичко върховните ръководни органи на партията в бъдещата си ежедневна работа трябва да се опират на тази мозъчна надстройка. Същото трябва да бъде в окръжния комитет на партията, в обединението, в завода.

Върху тази именно основа се създават изобщо съвременни динамични системи за автоматизация и кибернетизация в управлението на производството и на другите социални процеси. По такъв начин се насочваме към изграждане на съвършено нова качествена основа в цялата наша ръководна работа.

Тук следователно не става дума само за електронноизчислителни машини, за информационни потоци и връзки, а за *поставяне ръководната работа комплексно върху качествено нова основа, върху основата на нови принципи в управленческата работа.*

И един от изводите от решенията на Септемврийския пленум е, че ние трябва да създадем тази промишлена основа на съвременното научно ръководство. Разбира се, аз условно употребявам понятието „промишлена основа“. По същество обаче това е своеобразна промишлена основа, която при съвременните условия е абсолютно необходима в ръководната работа.

Тези изходни постановки трябва по-нататък да залегнат в цялата ръководна работа на кадрите. В съответствие с тях трябва да се настройват мисленето и практическите действия на ръководните кадри. Това изискване до вчера го нямаше в нашата ръководна работа. То е ново изискване, което произтича от решенията на Септемврийския пленум на ЦК на БКП.

Някои другари обаче не могат още да разберат този важен извод от Септемврийския пленум на ЦК на БКП. Те не могат още да разберат, че опитът, който всеки един от нас има, и интуицията, на която ние често разчитаме, са вече крайно недостатъчни, за да можем и в бъдеще да ръководим успешно.

Разбира се, въвеждането на промишлена база за ръководство и изобщо поставянето на управленческата дейност върху основата на съвременната наука не подменя и в никакъв случай не може да подмени нашето марксистко-ленинско учение. *Марксизмът-ленинизмът е и си остава нашият мироглед, теоретическата основа за развитието на всички специални науки, включително и на науката за управление, и в този смисъл — теоретическа основа на цялокупната ни практическа дейност.* По този въпрос у нас има пълна яснота, той беше изчерпателно разгледан и на Юлския пленум на ЦК на БКП, поради което тук не е необходимо да се спирам на него.

Какво е всъщност управлението? Управлението на обществените процеси е типична социална функция. А ръководна и направляваща сила в осъществяването на тази функ-

ция е Българската комунистическа партия, която в цялата си дейност се опира на марксистко-ленинската теория. Следователно без марксизма-ленинизма, без неговата методология не е възможно никакво пълноценно обществено управление, не е възможно и превръщането на ръководната дейност в наука.

Т. 17, с. 168—172, 174—178.

ЗА ЛЕНИНСКИЯ СТИЛ НА РАБОТА

Из отговори на юбилейната анкета „Ленин,
времето и ние“ на в. „Правда Востока“

15 март 1970 година

Какво съдържание влагате Вие лично в девиза на съветските хора — да работят и да живеят по ленински?

— Стремеж да изграждат себе си като нови хора, да развиват своите способности и таланти и да отдават всичко за благо на своя народ, за тържеството на комунизма по света; да живеят и да се изявяват така, че навсякъде, винаги и във всичко да бъдат достойни синове и дъщери на страната, която даде на света Владимир Илич Ленин.

Какво смятате за най-действено за утвърждаването на ленинския стил в работата?

— Научен анализ на обстановката, смелост в изводите, ясно поставяне на задачите, упорство и последователност в осъществяването им, въвличане и опиране на възможно най-широки кръгове от хора — за превръщане на идеите в материална сила, в осъзнато и живо дело на колектива и обществото.

Задължителен класово-партийен подход и в общественно-

политическия живот, и в икономическото строителство, и в социалните въпроси, и в областта на идеологията, образованието, науката, културата, и в международните отношения — междудържавни и междупартийни, и в укрепването на въоръжените сили.

Всичко, което се предприема, от най-голямото до най-малкото, от общото до частното, да бъде органично свързано с борбата на партията за изграждане на новото общество и възпитанието и формирането на новия човек, за тържеството на идеите и делото на комунизма.

Често ли Ви се случва да се обръщате към трудовете на Владимир Илич Ленин (конкретно — към кои и по какъв повод)?

— В трудовете на Ленин човек винаги открива нещо ново, нещо, което изведнъж хвърля светлина върху въпроси, които често пъти пряко не са свързани с разглежданата от Ленин проблематика. Ето защо Ленин трябва да се чете и препрочита не само по конкретни поводи, когато човек търси отговор на определени въпроси.

Да се участва в ръководството на социалистическото строителство в една страна, да се вземат решения и да се провеждат мероприятия, в чието изпълнение вземат участие стотици хиляди и милиони хора — едва ли днес може да се намери комунистически ръководител, който да поема върху себе си такава голяма отговорност, без предварително добре да се съветва с Ленин. И това се отнася не само до основните, проверени в практиката на социалистическото строителство в Съветския съюз принципни постановки. Това се отнася и до тяхното творческо прилагане в конкретните условия на дадена страна. Това в още по-голяма степен се отнася до решаването на ония нови проблеми, които възникват в процеса на общественото развитие.

БЕЗ СВОЯ РЕВОЛЮЦИОННА ПАРТИЯ ПРОЛЕТАРИАТЪТ НЕ МОЖЕ ДА ИЗПЪЛНИ ИСТОРИЧЕСКАТА СИ МИСИЯ

Из доклада пред юбилейното тържествено събрание в София,
посветено на 100-годишнината от рождението на В. И. Ленин

19 април 1970 година

Историческото развитие отсъди вихърът на пролетарската класова борба да се разрази най-силно и да завоюва своята първа победа в Русия. На руската работническа класа се падна великата чест под ръководството на своята комунистическа партия да осъществи първата в света победоносна социалистическа революция, да сложи началото на нова епоха в човешката история, да трасира пътя към комунизма.

Истинско щастие за човечеството беше, че начело на тази класа и на тази партия стоеше Ленин, въплъщаващ всички необходими качества за един велик вожд на революцията — могъщ ум на теоретик и стратег, талант на организатор, неизтощима енергия и динамичност, прозорливост и войнствуващ оптимизъм на политически деец от нов тип, последователен интернационализъм, люта ненавист към класовия враг, безгранична вяра в силите на масите. (*Ръкопляска-ния.*)

Ленин проникна в най-дълбоката същност на Марксовата мисъл, че без своя революционна партия пролетариатът не

може да изпълни великата си мисия на гробокопач на капитализма и творец на комунистическото общество. И Ленин създаде такава партия, отля могъщия стоманен лост, способен, по неговите думи, „да преобърне Русия“, а след това и да я тласне напред по пътя на победоносното строителство на социализма и комунизма.

Болшевишката партия бе изградена като истински революционна партия, като авангард и ръководител на борбата на работническата класа за политическа власт и социализъм. Тя бе въоръжена с несъкрушимите оръжия на марксизма-ленинизма, действуваше като единно цяло, с желязна дисциплина, твърдо сплотена върху принципите на демократическия централизъм. Партията беше силна с колосалната революционно-преобразуваща енергия на работническата класа, с неразривните си връзки с широките народни маси. По своята революционна същност, цели и действия тя беше дълбоко интернационална партия.

Партията, създадена от Ленин, издържа на всички бури и изпитания, на строгата всестранна проверка на живота. Тя доказа своята жизненост и сила.

Комунистическата партия на Съветския съюз винаги е била и днес е пример за революционерите от всички страни, образец на марксистко-ленинска партия, най-могъщ отряд и действителен авангард на международното комунистическо движение в борбата му за революционно обновление на света.

Верни на ленинските традиции, Комунистическата партия на Съветския съюз и нейният Централен комитет дават огромен, решаващ принос за по-нататъшното творческо развитие на марксистко-ленинската теория, за разрешаването на най-сложните проблеми на комунистическото строителство и на съвременното световно развитие; за разработването на стратегията и тактиката на международното комунистическо и работническо движение; за укрепването на неговото единство, за сплотяването на всички антиимпериалистически сили в борбата за мир, свобода и социален прогрес.

Създаването на Болшевишката партия като партия от нов, ленински тип стана *повратен момент изобщо в развитието на световното работническо движение и на света*. Победата на Октомврийската революция показва на пролетарските революционери от целия свят, че *само такава партия, само партия, притежаваща такива качества, е в състояние да подготви и осъществи победоносна социалистическа революция, да сломи съпротивата на класовия враг, да организира и поведе трудещите се по пътя на успешното социалистическо строителство*. (Бурни ръкопляскания.)

Под непосредствените грижи и ръководство на Владимир Илич Ленин здравите сили в световното социалистическо движение скъсаха с предателското ръководство на лидерите на Втория интернационал и положиха основите на Третия, комунистическия интернационал. Коминтернът, който съедини в световен мащаб марксизма-ленинизма и международното работническо движение, ръководейки се от Лениновите идеи, даваше в продължение на четвърт век отговор на основните въпроси, възникващи пред пролетариата, пред човечеството. Възникнаха нови и нови комунистически и работнически партии. Разгърна се упоритата работа за ленинизацията на международното комунистическо движение.

Бурният растеж на международното комунистическо и работническо движение под знамето на ленинизма, възникването на световната социалистическа система, разпадането на колониалната система, целият път, изминат от човечеството от Октомврийската революция до наши дни, неопровержимо показват, че ръководната роля на комунистическата партия в социалистическата революция и в изграждането на новото общество — този основен ленински принцип — е неотменим закон на общественото развитие; че всяко принижаване ръководната роля на комунистическата партия е отстъпление от класовите пролетарски позиции, плъзгане към буржоазния либерализъм и в крайна сметка служи на световната империалистическа реакция.

— — —
Другарки и другари,

Ние, българските комунисти, сме верни ученици на Владимир Илич Ленин, приемници и продължители на неговите революционни идеи и завети, убедени и непреклонни борци за тържеството на марксизма-ленинизма в нашата страна и в целия свят.

Класова непримиримост, безпределна вярност и преданост към делото на работническата класа, последователен пролетарски интернационализъм, безкомпромисна борба против ревизионизма — тези отличителни белези поставяха нашата партия още преди Октомврийската революция в най-тясна, родствена близост с Болшевишката партия. И това е голямата, историческата заслуга на Димитър Благоев и неговите съратници.

Нашата партия и в най-трудните моменти на революционната борба стоеше непоколебимо на позициите на интернационализма. Тя решително скъса с Втория интернационал, бореше се безстрашно и последователно против империалистическата война, за мир и международна солидарност на работническата класа. Тя приветствува възторжено Великата октомврийска социалистическа революция и стана една от съснователките на Комунистическия интернационал.

Ленин високо ценеше българските тесни социалисти и ги причисляваше към течението на „революционните интернационалисти“, на „интернационалистите на дело“ в социалистическото и работническото движение, определи нашата партия като „лява интернационалистическа българска партия“.

Верността на българските тесни социалисти към революционната същност на марксизма — това беше основата, върху която под влиянието на ленинизма кристализираха най-характерните черти на Българската комунистическа партия. Съвсем естествено и логично беше идеите на ленинизма, попаднали на такава благодатна революционна почва, особено

след историческата победа на Великия октомври, бързо да разцъфтят и да дадат богати плодове. Българската комунистическа партия усвояваше учението на Ленин, преодоляваше своите грешки и слабости, израсна и се превърна в партия от ленински тип. И това беше повратен пункт в нашата история.

Какво всъщност означаваше превъоръжаването на Българската комунистическа партия с оръжията на ленинизма?

Преди всичко това беше превъоръжаване с ленинските идейно-политически, стратегически и тактически оръжия, превръщане на партията в боева организация на непосредствените революционни действия.

Българската комунистическа партия успя да израсне в истински боеви авангард на революционното движение у нас. Тя изцяло прие Лениновото учение за съюза на работническата класа и селяните и умело го приложи при нашите условия; разви и обогати Лениновата идея за единния фронт, като на дело изгради единен фронт между комунисти и здравите сили на Българския земеделски народен съюз в борбата против монархо-фашизма и реакцията, за работническо-селска власт. Ленинската зрелост на нашата партия се прояви с пълна сила в умението ѝ през Втората световна война да изгради здрав Отечествен фронт, да вдигне патриотичните и антифашистките сили на борба и — като се опираше на решаващата помощ на Съветската армия — да организира и проведе победоносната Деветосептемврийска социалистическа революция.

Затова в пълно съответствие с историческата истина ние можем да заявим: *победата на социалистическата революция на 9 септември 1944 година беше историческа победа на българския народ, тя беше победа и на Лениновите идеи в България. (Бурни, продължителни ръкопляскания.)*

Ленинизмът въоръжи партията с умението да анализира задълбочено явленията и тенденциите на общественото развитие, творчески да прилага общите закономерности в своя-

та практическа дейност по изграждането на социализма в България. Осъществявайки на практика ленинските принципи, партията винаги е обръщала внимание на опасността от догматично и механично прилагане на общите закономерности, от пренебрегване на националните особености на нашето развитие. Заедно с това тя винаги се е отнасяла и се отнася непримиримо към опитите да се надценяват или абсолютизират националните особености, да се принизява или отрича всеобщата валидност на основните закономерности на социалистическата революция и на социалистическото строителство, приложени и проверени за първи път от революционната практика на работниците и селяните в Съветския съюз.

Прилагайки умело общите закономерности, Българската комунистическа партия конкретизира и допълни някои страни на марксизма-ленинизма, внесе свой принос за неговото развитие и обогатяване. Така например, основавайки се на ленинското учение за държавата, тя определи характера на народната демокрация като нова сполучлива форма на пролетарска диктатура, отговаряща на националните условия и традиции в страната и на интернационалните задачи. Със създаването на ТКЗС тя откри оригинална форма за осъществяването на Лениновия кооперативен план за социалистическо преустройство на селското стопанство.

Лениновите идеи за изграждането, развитието и управлението на социалистическото общество намериха въплъщение в огромните завоевания, които българският народ постигна по пътя към социализма.

Неизмерими заслуги за тези завоевания има верният ученик на Ленин — вождът на партията и народа Георги Димитров. (*Бурни ръкопляскания.*) Под неговото непосредствено ръководство партията разработи конкретната програма за изграждането на социализма в България.

Когато Петият партиен конгрес издигна лозунга за социалистическа индустриализация на страната, той се опираше на Лениновата постановка, че материална основа на

социализма е едрата машинна индустрия. Животът потвърди далновидността на тази ленинска политика: за четвърт век изостанала България се превърна в развита индустриална държава със собствена металургия, енергетика, машиностроене, химическа промишленост, електроника и приборостроене.

Когато нашата партия пристъпи към социалистическото преустройство на селското стопанство, тя се ръководеше от Лениновия кооперативен план и от опита на съветските колхози. Възходът на българското село потвърди верността на тази линия. Ако днес характерни черти на българското социалистическо селско стопанство са механизацията, мелиорацията и химизацията, високите и постоянно растящи добиви, ако българският селянин живее все по-заможнo и културно, ако пред нашето село се разкриват все по-широки и светли хоризонти — това се дължи на кооперативния строй.

Когато нашата партия пристъпи към провеждането на културната революция, тя се ръководеше от Лениновото учение и от опита на Съветския съюз. И тази политика даде обилни плодове. Превръщането на марксизма-ленинизма в светоглед на преобладаващата част от българския народ, всестранните успехи на науката и образованието, на изкуството и културата, разцветът на народните таланти и дарования, израстването на многобройна научно-техническа и художествена интелигенция — това са най-съществените черти на социалистическата културна революция в Народна република България.

Когато говорим за социалистическите завоевания на нашата Родина под знамето на ленинизма, необходимо е особено да подчертаем историческата роля на Априлския пленум на ЦК на БКП от 1956 година. Априлският пленум даде пълен простор за цялостно утвърждаване и творческо разгръщане на ленинските принципи и норми на партиен живот и ръководство, за пълна изява на Лениновите завети във всички области на нашия живот.

В съответствие с действителността ние можем да заявим:

огромните завоевания на Родината ни за четвърт век, окончателното и пълното тържество на социализма в нашата страна са историческа победа на българския народ, те са победа и на Лениновите идеи в България! (Бурни, продължителни ръкопляскания.)

— — —

В борбата за по-нататъшното развитие и усъвършенстване на нашето общество все по-голямо значение придобива разгръщането на *социалистическата демокрация*. По-голямата социална еднородност на нашето общество и порасналият мащаб на задачите, които решаваме в настоящия етап, изискват непрекъснато да се демократизира общественно-политическият живот.

Когато говорим за социалистически демократизъм и полагаме последователни грижи за неговото по-нататъшно развитие, ние отстояваме ленинското положение за диктатурата на пролетариата като висша форма на демокрация. В своята всестранна дейност за делото на социализма ние неотменно се ръководим от дълбоката марксистко-ленинска истина, че действителният творец на историята са многомилионните маси. Ние осъществяваме на практика Лениновия завет за най-широко участие на трудещите се в управлението на държавата, в ръководството на политическия, икономическия и културния живот. Възникнали по повелята на обективни потребности в различни етапи на историческото ни развитие, масовите и обществените организации — Отечественият фронт, Професионалните съюзи, Димитровският комунистически младежки съюз, физкултурните и други организации — придобиха широк простор за разнообразна изява и творчество, изпълват своята дейност с ново богато съдържание; развиват се като надеждни трансмисии, свързващи все по-тясно партията с масите; сплотяват трудещите се около партийната политика, мобилизират народа за нейното осъществяване.

Не мога и тук със задоволство да не отбележа изключително полезната роля и патриотичната дейност на Българския земеделски народен съюз — нашия изпитан боен другар и верен съюзник в миналите битки против монархо-фашистката диктатура и в трудовия марш за социалистическия възход на Родината. (*Ръкопляскания.*) Ние сме дълбоко убедени, че Българският земеделски народен съюз, който наскоро чествува своята 70-годишнина, прегърнал делото на социализма като свое родно дело, издигнал под благотворното интернационално и общореволуционно въздействие на Лениновото учение своята работа на качествено ново стъпало, и занаят твърдо и уверено ще крачи заедно с българските комунисти във величавата борба за социализъм и мир! (*Продължителни ръкопляскания.*)

България върви смело и неотклонно по ленинския път. И няма никакво съмнение, че *широкото разгръщане на научно-техническата революция, осъществяването на комплексната автоматизация и кибернетизацията, рязкото повишаване на ефективността на цялото народно стопанство и решаването на важни социални проблеми, изграждането на развито социалистическо общество, по-нататъшното формиране на новите хора — ще бъде нова историческа победа на ленинизма в нашата страна!* (*Продължителни, дълго нестихващи ръкопляскания.*)

ПАРТИЙНО-ОРГАНИЗАЦИОННАТА И ПАРТИЙНО-ПОЛИТИЧЕСКАТА РАБОТА В СЪОТВЕТСТВИЕ С НОВИТЕ ЗАДАЧИ

Из доклада пред пленума на ЦК на БКП
27 април 1970 година

Другари,

Структурните изменения, които предстои да извършим в селското стопанство, поставят важни проблеми пред партийните организации и партийните ръководства, пред нашата партия. *Без активната организаторска и политическа дейност на партийните ръководства и организации на партията, без инициативата и творческото дръзновение на комунистите не ще могат успешно да се изпълнят набелязаните мероприятия.*

Изграждането на аграрно-промишлените комплекси и внедряването на промишлени технологии и методи в селското стопанство е извънредно трудна задача. Ние имаме и трябва да имаме пълно съзнание за това. Трудността идва както от нейната сложност, така и от липсата на необходимия опит. Това ни заставя най-внимателно да съчетаваме творчеството с научността, с трезвото отчитане на обективните условия и възможности.

Трудността идва и от това, че мероприятията, които набелязваме, ще засегнат не само производителните сили, не

само една или друга област на обществения живот на село. Те ще дадат дълбоко отражение върху българското село като цялостен социален организъм, върху цялото ни обществено-политическо и икономическо развитие.

Всичко това настойчиво изисква съдържанието и формите на партийната работа да се приведат в съответствие с новите задачи, широко да се разгръща партийно-политическата и организаторската работа сред трудещите се в село за тяхното изпълнение.

Очевидно въпросът за политическия живот на село в новите условия, за усъвършенствуването на организационните форми на партийната работа и прочие ще бъде и занапред предмет на усилено обсъждане и решаване от Централния комитет на партията и другите партийни ръководства. Опитът, който ще натрупаме в тази насока, трябва внимателно да се изучава и обобщава.

Тук искаме да набележим само някои проблеми, които се нуждаят от осветляване още в периода на подготовката на новата концентрация в областта на селското стопанство.

Преди всичко в аграрно-промишления комплекс, успоредно с изграждането на единно стопанско ръководство, ще възникне необходимостта да се създаде партиен орган, който да координира и направлява цялостната обществено-политическа работа на територията на комплекса.

Какъв би могъл да бъде този орган?

Прибързано би било да се даде точен отговор на този въпрос. Може би ще бъде целесъобразно засега да се изгради съвет на секретарите на общинските партийни комитети. Това ще осигури относителната самостоятелност на общинските партийни комитети в рамките на комплекса, самостоятелност, която ще съответствува и на относителната самостоятелност на ТКЗС и на ДЗС. На този съвет би могло да се предостави правото да обсъжда основни партийно-политически въпроси, свързани с ръководството и развитието на комплекса, да координира дейността на общинските пар-

тийни комитети, да изслушва отчети от съответното стопанско ръководство за изпълнение на набелязаната програма, да дава препоръки за подбора и разпределението на ръководните кадри и други.

В аграрно-промишлените комплекси, където е направена в основни линии териториалната интеграция, би било целесъобразно да се разработят и експериментират *различни модели на структура и организация на партийната работа и ръководство* с оглед да се осигури по-пълно съответствие между структурата на партийното ръководство и на стопанското управление. Би могло например да се избере партиен комитет за комплекса, подчинен на съответния окръжен комитет, с право да ръководи непосредствено дейността на общинските партийни комитети и на първичните партийни организации в новоизградените икономически единици. Този комитет ще осъществява цялостно политическо ръководство на комплекса.

В по-малките комплекси, може би на мястото на досегашните общински партийни комитети, би следвало да се създаде партиен комитет, който да бъде подчинен на съответния градски комитет на партията и непосредствено да ръководи първичните партийни организации в производствените звена на територията на комплекса. Останалите първични партийни организации — териториални, в учебни заведения, в трудово-производителни кооперации и други, ще се ръководят пряко от съответния градски комитет на партията.

Във връзка с това на съветите на секретарите на общинските партийни комитети или на партийните комитети би следвало да се предостави правото да свикват *делегатски събрания на комунистите от комплексите*.

Концентрацията на селското стопанство неизбежно ще предизвика съответни промени в структурата и съдържанието на работата на първичните партийни организации. Тук преди всичко трябва да се отчете фактът, че при новите условия комплексната бригада ще стане самостоятелна произ-

водствена единица, която ще обхване голяма територия и ще извършва много сложна дейност. Това изисква да се обърща специално внимание на комплексната бригада с оглед партийната работа да се пренесе преди всичко в нея. Ако се осигури пълнокръвен трудов и политически живот в комплексните бригади, това ще бъде залог за техния успех.

В бригадите за комплексна механизация, в новосъздаващите се производствено-преработвателни и говедоугоителни предприятия, птицефабрики, свинезаводи и други звена на комплексите би следвало да се изградят първични партийни организации. В някои от тях, като например в производствено-преработвателните предприятия, вероятно ще се наложи да има заводски и други подобни партийни комитети. Въпросът е в тези звена да се създаде най-целесъобразна вътрешна структура и организация на партийната дейност.

Съществени промени ще настъпят не само в структурата, но и в съдържанието на работата на общинските партийни комитети. Тези комитети се утвърдиха като важно звено в системата на партийното ръководство, което има големи заслуги в изпълнението на практическите задачи на социалистическото строителство, в осъществяването на партийната политика. Би било голяма грешка, ако се допусне каквото и да е подценяване на общинските партийни комитети в новото дело, с което сега се заемаме. С тяхната дейност в най-голяма степен е свързан неговият успех.

Искам да обърна по-специално внимание на две основни насоки, в които общинските партийни комитети могат да изиграят изключително голяма роля.

Общинските партийни комитети са призвани сега да оказват пълно съдействие на партийните и стопанските органи при изграждането на новите икономически единици. Особено значение придобива във връзка с това тяхната активна политико-разяснителна и организаторска дейност. От тях преди всичко зависи да се преодолеят колебанията и съмненията у някои ръководни кадри и кооператори от отделните

ТКЗС при влизането им в аграрно-промишлените комплекси, да се премахнат местническите тенденции и прояви, като се поставят на преден план обществените интереси. Общинските партийни комитети могат значително да допринесат да не се допуска в периода на извършването на новата концентрация каквото и да е намаляване на селскостопанското производство.

От друга страна, *изграждането на аграрно-промишлените комплекси в никаква степен не намалява отговорността на общинските партийни комитети за цялостния живот на територията на съответната община.* Напротив. Както в периода на изграждането на аграрно-промишлените комплекси, така и след това, в периода на тяхното функциониране и развитие, общинските партийни комитети са задължени да организират още по-ефикасна партийно-политическа работа за изпълнение на всички задачи на територията на общината. Това се налага още повече поради обстоятелството, че в рамките на комплекса се запазва относителната самостоятелност на трудово-кооперативните и държавните земеделски стопанства. Ето защо общинските партийни комитети имат да изиграят първостепенна роля за мобилизиране силите на комунистите и на всички трудещи се на село за по-пълно и рационално използване на икономическите и другите възможности на отделните ТКЗС, за правилно съчетаване на новите с досегашните ефективни форми на работа и ръководство.

Нови изисквания и нови задачи се поставят сега и пред окръжните комитети на партията. От тях в най-голяма степен зависи да се намерят най-правилните решения при формирането на аграрно-промишлените комплекси. А това задължава окръжните комитети най-задълбочено и всестранно да изучават сложните проблеми, които се поставят сега. Не е нужно да се доказва, че колкото по-успешно от икономическа, политическа и социална гледна точка се формират отделните аграрно-промишлени комплекси, толкова по-големи

ще бъдат обективните и субективните условия за тяхното най-ефективно функциониране и развитие в бъдеще. Към сегашния подготвителен етап следователно трябва да се отнасяме с най-голяма сериозност с оглед мерките във връзка с изграждането на аграрно-промишлените комплекси да бъдат научнообосновани, най-пълно да отговарят на назрелите потребности. Съвършено ясно е, че решаването на такъв сложен въпрос, какъвто е създаването на аграрно-промишлените комплекси, не е във възможностите само на окръжния народен съвет или на общинските партийни комитети и народните съвети. Окръжните комитети на партията, както и досега, ще трябва политически непосредствено да ръководят това дело.

Но и след създаването на комплексите окръжните комитети на партията ще играят решаваща роля за тяхното правилно насочване, развитие и усъвършенствуване. Самият механизъм на организационната и ръководната дейност на окръжния комитет трябва да се преустрои във връзка с възникването на новото икономическо звено на територията на окръга.

В много случаи решаването на въпросите, свързани с формирането на аграрно-промишления комплекс и с неговата по-нататъшна дейност, излиза извън рамките на отделния общински комитет, извън отделното ТКЗС и ДЗС. Усложняват се също така икономическите връзки, нарастват мащабите на производството, възникват нови взаимоотношения, нови противоречия при взаимодействието на колективните и общонародните интереси. Разработването на научнообосновани концепции и прогнози както за перспективното развитие на комплексите, така и за социалното развитие на отделните райони, микрорайони и селища става жизнена необходимост. Осигуряването на правилно политическо ръководство при решаването и изпълнението на тези задачи придобива сега изключително важно значение.

Всичко това повишава ролята и отговорността на пар-

тията, нейните органи и организации, обогатява и усложнява съдържанието на тяхната дейност. *Сега още повече е нужна творческа и делова обстановка в цялата партия, във всички нейни звена от горе до долу, както в окръжния комитет, така и във всички партийни ръководства и организации.*

И на Юлския, и на Септемврийския пленум ние обърнахме специално внимание на *работата с кадрите*, на новите изисквания, които поставя пред тях научно-техническата революция. Концентрацията на селското стопанство и поставянето на селскостопанското производство върху промишлената основа отново ни връщат към този въпрос.

Сега нашите стопански, държавни и партийни кадри ще се сблъскат с много неизвестни проблеми и задачи. Но ние имаме пълно доверие и увереност, че както по-рано, така и сега нашите кадри ще съумеят да се справят с тях. Линията на нашата партия не е да се заеме само със задачи, за които има вече готови, напълно обучени кадри, предварително подготвени. Животът е толкова динамичен, социалните процеси протичат толкова бурно, че те почти винаги изпреварват подготовката на кадрите. Основание ли е това да забавяме процесите, да отлагаме решаването на назрелите проблеми?

Важното е да имаме предани, инициативни кадри с високо чувство на отговорност. А с такива кадри ние разполагаме. Натрупали опит в решаването на досегашните задачи в селското стопанство, те ще съумеят да се справят с новата ситуация, с новите задачи, които поставя сегашният етап.

Характерът на ръководната дейност в новите икономически единици изисква да се поставят на решаващите участъци най-опитните и способни дейци, добри организатори и възпитатели. Необходимо е да се излезе от досегашния тесен кръг от кадри на село, някои от които постоянно се разместват от една работа на друга, без да имат необходи-

мите качества. Там, където е нужно — в общините, в икономическите единици на комплекса и в други по-низови звена, могат да се изпращат опитни работници от окръжните центрове, за да се издига равнището на работата в тях и да се преодоляват по-лесно местническите тенденции и психологически бариери.

Съответни промени както в организацията, така и в съдържанието на работата ще трябва, разбира се, да настъпят в окръжните народни съвети и общинските народни съвети. От само себе си се разбира, че създаването на аграрно-промишлени комплекси, усложняването на икономическите връзки и дейностите иска по-компетентно и оперативно държавно и стопанско ръководство. Засилват се при това координационните и контролните функции на окръжните народни съвети при изграждането и функционирането на аграрно-промишлените комплекси.

Възниква въпросът и за *структурата на органите на държавната власт върху територията на новите икономически единици.* Ние смятаме, че сега, щом като трудово-кооперативните земеделски стопанства и държавните земеделски стопанства запазват своята самостоятелност, не бива да се изменя структурата на общинските народни съвети. Не се налага при това още сега да се създава нов държавен орган на цялата територия на дадения аграрно-промишлен комплекс. Разбира се, в бъдеще, с развитието на комплексите, със засилването на икономическите и други връзки между отделните предприятия ще възникне въпросът, дали ще бъде необходим държавен избран орган, който да координира работата на територията на комплекса.

Очевидно увеличената територия и по-големите икономически възможности на комплекса ще създават предпоставки за по-нататъшно развитие на социалистическия демократизъм, за подобряване на културното и битовото обслужване на населението.

Концентрацията и внедряването на промишлени способности

в селското стопанство поставя нови задачи и пред масовите организации, особено пред профсъюзите, Отечествения фронт и Комсомола. Въпросите за изграждането на комплексите, за тяхното развитие и укрепване трябва да станат основни въпроси на организаторската и политическата им работа.

Нашата партия особено много разчита на младежта на село, на нейния новаторски дух, на нейната готовност да се заеме с изпълнението на нови задачи, на нови начинания. Разгръщането на всемладежко движение за техническо и научно творчество на село, увеличаването на приноса на младежта при въвеждане на промишлени методи и технологии, издигането на професията на механизатора в почетна професия, овладяването на селскостопански технически професии и повишаването на образованието на селската младеж трябва да станат основни задачи на комсомолската дейност на село.

Както досега, така и занаяпред важно значение ще има съвместната дейност на партийните организации и дружбите на БЗНС на село. Социалистическото преустройство на нашето селско стопанство, всички етапи в развитието на кооперативния строй на село са свързани с дружната и упорита работа и борба на комунисти и земеделци. Това единодействие беше извънредно важен фактор за улесняване и ускоряване на този исторически процес в социалистическото изграждане на страната ни. Ние сме твърдо уверени, че както досега, така и в новия етап, в който навлиза развитието на нашето селско стопанство, комунисти и земеделци ще вървим рамо до рамо, заедно ще преодоляваме неизбежните трудности, заедно ще решаваме успешно по-сложните задачи на селскостопанското производство, заедно ще осигуряваме по-нататъшния възход на социалистическото селско стопанство, заедно ще изграждаме щастието и благоденствието на българския народ.

ЛИНИЯТА НА АПРИЛСКИЯ ПЛЕНУМ НА ЦК НА БКП Е КЛАСОВА ЛИНИЯ

Из речта на срещата на Секретариата на ЦК на БКП
с ръководството и актива
на Съюза на българските художници
15 май 1970 година

Както знаете, на времето някои и у нас се опитаха да използват обстановката след Априлския пленум на Централния комитет на партията за подкопаване единството на партията, за ликвидиране на социалистическите завоевания, за изместване на нашата литература и изкуство от позициите на социалистическия реализъм, и то под фалшиви лозунги „за свобода“, „за демокрация“ и така нататък.

Какво представлява Априлският пленум на ЦК на БКП? Ще се спра с две думи. Правят се всевъзможни спекулации по отношение на Априлския пленум. Едни не разбират някои твърде съществени неща, а други просто правят спекулации. Има хора, на които им хрумне нещо, изградят си някакви свои, лични, съвършено произволни представи, разбирания и схващания, и казват: това е тя, линията на Априлския пленум. Нищо подобно. Линията на Априлския пленум на ЦК на БКП е класова линия. Събитията след Априлския пленум потвърдиха това. И не можеше да бъде друго-яче. Членовете на партията знаят какво стана след Април-

ския пленум на ЦК на БКП в нашата страна. В партията се надигна и излезе на повърхността дребнобуржоазна стихия, независимо че нашата партия е силна и здрава партия, с дълбоки революционни и класови традиции. Какво направи Централният комитет? Ние излязохме срещу дребнобуржоазната стихия, овладяхме положението и не позволихме да се разбие единството на партията и народа. У нас не можеха да вземат връх подобни събития. Нашата партия е силна, нашият народ е единен, сплотен около партията.

Централният комитет на партията даде решителен отпор и на дребнобуржоазната стихия на идеологическия фронт. Ясно и определено, при това многократно, Централният комитет на партията отхвърляше опитите за тълкуване на априлската линия в областта на изкуството като линия на безпринципна либерализация, като отстъпление от класово-партийните критерии, като отказ от социалистическия реализъм. Априлската линия беше възстановяване на ленинските норми, отхвърляне на администрирането в тази област, преодоляване на догматичната ограниченост. Но това се вършеше не за да се отслаби, а да се засили ръководната роля на партията, да се създадат условия за развитието и разцветта на литературата и изкуството, но именно на тази литература и на това изкуство, които почиват върху партийните, комунистическите, ленинските принципи, на тази литература и на това изкуство, които служат всеотдайно и вдъхновено на делото на социализма и комунизма, на големите проблеми, решавани от партията и народа.

Ето сега през април се състоя пленум на Централния комитет по въпросите на селското стопанство. Изолирано ли е решаването на тези въпроси? Случайно ли е? Ръководителите на партията дошли до извода, че трябва да се издигне на качествено нова основа развитието на нашето селско стопанство, че трябва да се създават аграрно-промишлени комплекси — и свършено, свикали пленум на Централния комитет! Не. Това е резултат на линията на Априлския пленум

на ЦК на БКП в нашето обществено и икономическо развитие. За да дойдем до решенията на сегашния Априлски пленум по въпросите на селското стопанство, трябваше да се натрупат много количествени и качествени изменения в нашата икономика, в нашето общество и по-специално в нашето селско стопанство.

Ние знаем, че мисията на работническата класа — това във всеки политкръжок се изучава — е историческа мисия. Първата нейна задача е в съюз с трудещите се да свали буржоазията. Втората ѝ задача е да укрепи народната власт. Третата задача — да ликвидира експлоатацията на човек от човека. Но с това не се свършва мисията на работническата класа начело с Комунистическата партия. Тя трябва да унищожи и неантагонистичните класи, да създаде безкласовото общество. И ние сега създаваме качествено нови условия за ликвидиране, грубо казано, класата на селяните, създаваме предпоставки за постепенното изграждане на безкласовото, на комунистическото общество.

Виждате какви събития стават у нас — аз говоря, разбира се, в перспектива.

Ние проведохме пленум на ЦК на БКП по образованието и решихме да отидем към всеобщо средно образование върху основата на единното политехническо училище. Какво значи това? Това значи да създадем условия за равенство в образованието на цялата младеж.

Някои бръщолевят „свобода, свобода“. Другари, свободата не може да се разглежда откъснато от развитието на материално-техническата база на нашето общество, от общото социално развитие. Това е немислимо. Иначе ще си говорим за някаква откъсната, абстрактна свобода или ще се задоволим с печално известните схващания за така наречената формална демокрация — или, което е все същото, за буржоазната лъжедемокрация.

Изпълнявайки решенията на Априлския пленум на ЦК на БКП, провеждайки линията на Априлския пленум, ние

все повече създаваме условия за истинска демокрация. Но не по това искам да говоря сега.

— — —

Вие ще се съгласите, другари, че Априлският пленум на ЦК на БКП беше повратен момент не само за нашето развитие, не само за вашия съюз и за целия художествен фронт, а повратен момент и тласък за действителен подем във всички сектори на нашата работа. Това е факт.

Такъв е животът. Животът, както казват, е борба. Централният комитет на партията винаги се е стремил спокойно да реагира на събитията, задълбочено да ги анализира, защото въпросите не бива да се решават с увлечение, с чувства.

Какво е необходимо? Необходимо е тези неща да се знаят. Ако се изразя със съвременна терминология, трябва в ръководния състав, в актива на всички сектори на нашата работа и особено на идеологическия фронт да се изгради модел на мислене и на критерии за оценка на фактите и явленията в областта на художественото творчество и общо на целия идеологически фронт. Как ще вървим напред, ако не направим това?

Т. 18, с. 26—29, 32—33.

БЪЛГАРСКАТА
КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ
Е ПАРТИЯ КЛАСОВА,
ПАРТИЯ ПАТРИОТИЧНА,
ПАРТИЯ
ИНТЕРНАЦИОНАЛИСТИЧЕСКА

Из речта на юбилейното тържество в Троян
по повод 70-ата годишнина на партийната организация
23 октомври 1970 година

Другарки и другари,
Гражданки и граждани на борческия Троян,
Щастлив съм, че мога днес, в деня на чествуването на
славната 70-годишнина на Троянската партийна организа-
ция, да ви предам бойните поздравии на Централния коми-
тет на Българската комунистическа партия и сърдечно, дру-
гарски, братски лично да ви приветствувам във вашия об-
новен град. (*Продължителни ръкопляскания.*)

Другари,
Идущата година ние ще чествуваме 80-годишнината от
създаването на Българската комунистическа партия. Ре-
шенията на Бузлуджанския конгрес ознаменуваха първата
голяма победа на младото българско социалистическо дви-
жение, създадоха организацията на марксисткия авангард
на пролетарната и посочиха пътя към победата на социа-
лизма в България.

Родена едно десетилетие след Бузлуджа, Троянската

партийна организация е почти връстница на партията, нейният път е неотделим от славния път на партията на българските комунисти.

И аз заставам на тази трибуна с чувство на дълбоко вълнение и синовна признателност пред великия подвиг на Димитър Благоев и неговите съратници, пред апостолите на комунизма в България, които тръгнаха от Бузлуджа да разнасят своята непоколебима вяра в революционните сили на българската работническа класа, уверено и вдъхновено сееха семената на социалистическите идеи и с неимоверна обич и всеотдайност изграждаха първите партийни организации, първите живи клетки, от които трябваше да израсне — и израсна — мощният организъм на партията на българската работническа класа, днешната Българска комунистическа партия. (*Бурни ръкопляскания.*)

Днес сред вас човек не може да не изпитва вълнението и гордостта на борческия Троян, града, където още в 1894 година се създава социалистическа дружинка; града, където преди 70 години следовниците на Димитър Благоев — Власи Власковски, Станчо Дренски, Иван Лисичков, Петко Корабов, Данчо Василешки, Петър Стойков и техните другари — ознаменуваха зората на двадесетия век, като издигнаха червеното знаме на партията и присъединиха възрожденския Троян към щурмуващите небето колони на българската работническа класа и на световния пролетариат. (*Продължителни ръкопляскания.*)

Нима човек може да не се вълнува и да не изтръпва от гордост пред великата вяра на ония 6 души манифестанти, които на 1 май 1901 година, озарени от червеното знаме, преминаха след седмината музиканти по улиците и през мегдана на Троян, вдигнали високо глави, устремили поглед напред — към бъдещите битки, към бъдещите победи, към нашите дни, когато под същото това велико червено знаме ще крачи и техният роден Троян, и цялата наша социалистическа Родина! (*Ръкопляскания.*)

Безсмъртно и всепобеждаващо е делото на нашата партия, защото е дело на деди, на бащи, на синове и внуци. От поколение на поколение се предаваше това дело и червеното знаме се вееше във всички битки на нашия народ през изминалите осем десетилетия.

- Седем десетилетия това знаме се вее и над Троян. Десет години след паметната манифестация Троянският край избра за свой народен представител тесния социалист Власи Власковски и го изпрати в Петото Велико народно събрание. Две години след това червеното знаме се развя над село Орешак — първата селска комуна в България, възглавявана от българския комунист, ветерана на партията другаря Данчо Василешки. *(Ръкопляскания.)* Класови битки, стачки, манифестации, комунистически общински съвети в Троян и много села в Троянския край, старопланинската чета през 1925 година с командир Георги Попов, участието на троянски комунисти в интернационалните бригади за защита на испанската република, партизанското движение през годините на антифашистката борба — това са етапи по пътя на Троянската партийна организация, етапи, които говорят, че троянските комунисти са вървели в крак със своята Българска комунистическа партия. *(Продължителни ръкопляскания.)*

Не загина напразно през 1925 година любимецът на трудещите се в Троян и Троянско, секретарят на партийната организация Спас Балевски! Не загинаха напразно троянските интербригадисти в Испания, комунистите и ремсистите от партизанската чета! Ето ги — днешните редици на троянските комунисти и комсомолци, ето ви вас, скъпи другарки и другари, хилядите верни наследници и продължители на делото на 14-те основатели на Троянската партийна организация! *(Бурни ръкопляскания.)*

Ето го и новия, съвременния, социалистическия град Троян, развиващия се, растящ и хубавеещ наш край! *(Ръкопляскания.)*

Някога Троян беше еснафско градче с ниски къщи, с малки занаятчийски работилници. Троянските грънци и калпаци, троянската сливова ракия — това беше славата на Троян, с това производство беше известен той в България. Хубаво е, другари, това производство. И ние съвсем не желаем тая стара слава на Троян да загине, нека тя живее и в днешния, и в утрешния ден!

Но — нека ми бъде простено, ако вие не сте съгласни с мен — нас повече ни радва новият облик на това орлово старопланинско гнездо, новата слава на Троян — неговата промишленост! (*Ръкопляскания.*)

Революционен Троян не изоставаше от революционна България. Социалистически Троян не може да изостава и не изостава от развитието на социалистическа България. Съвременен Троян е град на съвременното машиностроене, на електромоторите и електротехниката, на фармацевтичната промишленост. От занаятчийските работилници — до съвременните социалистически заводи, от занаятчиите и чираците — до десетхилядната социалистическа работническа класа — такъв е пътят на Троян. И в това — в голямата работническа класа, в тружениците на социалистическото селско стопанство, в социалистическата интелигенция — е новата сила и новата слава на новия Троян. Това дава изключително благотворно въздействие и върху живота и дейността на градската партийна организация.

В тоя нов град е пуснала корените си и от него, от работническата класа черпи своите сокове и своята нова сила днешната организация на Българската комунистическа партия в град Троян. Оглеждайки пътя на Троянската партийна организация през изминалите седем десетилетия, ние с дълбока благодарност прекланяме глава пред подвига на първите, пред плеядата на ония, които не са вече между нас, и с уважение приветствуваме живата история на партията в Троян, ветераните Данчо Василешки, Калю Балев и Марко Миревски, които и днес са нейна гордост и неин капи-

тал, пример за младите комунисти и комсомолци. (*Продължителни ръкопляскания.*)

Днес Троянската партийна организация, наследила революционните традиции на старите тесняци, на борците против фашизма и капитализма, е здрава крепост на партията. Идејно закалена и организационно укрепнала, тясно сплотена около Централния комитет на партията, тя успешно се справя със задачите и води Троян и троянци по пътя на икономическия и културния разцвет, осъществява мечтите, с които я създаваха първите, тесняците, благоевците. (*Бурни ръкопляскания.*)

Другарки и другари,

Гордост от миналото и непоколебима вяра в бъдещето изпълват нашите сърца всеки път, когато се събирате, както сега тук, в Троян, да чествуваме някоя славна годишнина от живота на нашата родна Българска комунистическа партия. Пътят на нашата партия наистина е път стръмен, но славен. Вдигнала високо знамето на социализма и на пролетарския интернационализъм, Българската комунистическа партия премина през стачки и манифестации, през полицейските участъци и буржоазните зандани, през бесилата и разстрелите, преживя и надживя поражения и разгроми на въстания и — превъзмогнала и преодоляла всички изпитания, победи и поведе България по пътя на социализма! (*Ръкопляскания.*)

Българската комунистическа партия победи, защото от своето рождение тя е класова партия. Ръководена от своите основатели Димитър Благоев и неговите съратници, нашата партия неотклонно воюваше за своя характер на партия на българската работническа класа, против „обшоделството“ и съглашенството с буржоазията.

Българската комунистическа партия победи, защото тя е партия патриотична, партия на трудовия български народ. Тя наследи неосъществените идеали и заветите на възрож-

денците, на Левски и Ботев. Тя водеше борбата за чиста и свята република, против експлоатацията на чорбаджиите и техните синове — капиталистите, тя се бореше за свобода и човешки правдини. Тя, нашата партия, наследи и работните от гениалния стратег на народната революция Васил Левски организационни принципи на демократическия централизъм.

Тази вечер в Ловеч ние ще чествуваме стогодишнината от провъзгласяването на Ловешкия комитет за Централен комитет на изградената от Васил Левски Вътрешна националнореволюционна организация. Заедно с целия наш народ ние ще изразим нашата дълбока признателност и ще се преклоним пред това епохално революционно дело в героичната история на България! *(Бурни, продължителни ръкопляскания.)*

Българската комунистическа партия победи, защото от самото си основаване тя беше партия интернационалистическа, непреклонно вярна на пролетарския интернационализъм и на марксизма. Тя воюваше безкомпромисно за своята идейна чистота, разобличаваше и громеше всеки опит за загнезждане на опортюнизма в нейните редове, активно участвуваше в борбата срещу опортюнизма и „социалшовинизма“ на международната арена. Тя приветствува победата на Великата октомврийска социалистическа революция и безрезервно застана на страната на руската работническа класа, на страната на Ленин и Болшевишката партия. Тя стана една от партиите-съоснователки на Комунистическия интернационал. *(Ръкопляскания.)*

Българската комунистическа партия победи, защото в новото време, в епохата на империализма и победоносните пролетарски революции, съумя да се превъоръжи с идеите и принципите на ленинизма, превърна се в марксистко-ленинска партия, в партия от болшевишки тип.

Както и друг път сме се изразявали, нашата партия е сукала болшевишко мляко. Вие знаете народните приказки, в

които се разказва за юнаците, сукали години мляко от самодиви и затова израснали силни и непобедими. Така стана и с нашата партия. Тя израсна силна, тя победи враговете, тя и сега крачи уверено, защото е сукала и суче от две майки — от революционните борби и традиции на българския народ и българската работническа класа и от революционния опит на руското работническо движение, на партията на Ленин, на великия братски Съветски съюз! (*Продължителни ръкопляскания.*)

Партията на работническата класа и на трудовия народ, въоръжена с марксизма-ленинизма, неизменно ярна на пролетарския интернационализъм и свързана на живот и смърт с Болшевишката партия, преминала през тежки революционни битки и готова да води страната по пътя, прокаран от Съветския съюз — такава беше Българската комунистическа партия в онова незабравимо слънчево утро на 9 септември 1944 година, утрото на нейното тържество. (*Бурни ръкопляскания.*)

Затова смешни и жалки се оказаха опитите на старите буржоазни дейци и партии да оспорят нейната ръководна роля в новия живот. Затова не им помогнаха нито парите, нито откритият политически натиск на международния капитал. В съзнанието на широките народни маси Българската комунистическа партия беше не само безспорният ръководител на българската работническа класа, тя беше безспорният ръководител на трудещите се и интелигенцията, оная главна национална патриотична партия, която спаси България от най-страшната национална катастрофа, до която я беше довела българската буржоазия.

Под ръководството на партията нашият народ извади страната от тежката икономическа разруха и разчисти пътя за победоносния ход на социалистическото строителство. На своя Пети конгрес партията разработи научната програма за изграждане основите на социалистическото общество. Измина само едно десетилетие от този забележителен кон-

грес и социализмът като обществен строй победи във всички области на нашия живот.

Априлският пленум на Централния комитет на партията от 1956 година откри нов етап в цялостното развитие на страната. Изминалите оттогава 15 години с неопровержима сила показват историческото значение на решенията на Априлския пленум, правилността и плодотворността на априлската линия на партията. Динамично развитие на цялото стопанство, индустриализация на страната с ускорени темпове, интензификация и специализация на селското стопанство, разгръщане на вътрешнопартийната и социалистическата демокрация, преодоляване сковаността и създаване на творческа атмосфера във всестранныя живот на страната, издигане жизненото равнище на народа, активна външна политика, непрекъснато разширяващо се всестранно сътрудничество със Съветския съюз и другите социалистически страни — ето това характеризира етапа след Априлския пленум 1956 година, етап на големи усилия и на големи победи. *(Продължителни ръкопляскания.)*

— — —

Другарки и другари,

Сега, когато цялата наша партия започва подготовката за своя Десети конгрес, ние не можем да не отдадем дан на вечна признателност към великото революционно дело на основателя на партията Димитър Благоев—Дядото и неговите съратници, към ония, които поеха червеното знаме на борбата от ръцете на първите и го пренесоха през трудни и героични години, за да го предадат чисто, свято, победоносно — в ръцете на нашите поколения. *(Бурни ръкопляскания.)*

Сега, когато сме пред Десетия партиен конгрес, ние не можем с чувство на дълбока благодарност да не отбележим историческата роля на Георги Димитров за развитието на Българската комунистическа партия. Под ръководството на

Георги Димитров, верния син на българската работническа класа, видния деец на международното комунистическо движение, нашата партия извърши своята ленинизация, осъществи победоносната социалистическа революция и поведе народа и страната по пътя на социализма.

Днес България не е оная стара България, за чието съществуване малцина знаеха. Социалистическа България е широко известна на света. Но и днес милиони хора по света свързват името на България с името на Георги Димитров и ние, българските комунисти, сме горди от това, защото сме ученици на Димитров, защото вървим по димитровския път. *(Бурни ръкопляскания.)*

От Бузлуджа до наши дни — това е славният път на Българската комунистическа партия. И няма и не може да има никакво съмнение, че нашата партия и занапред ще крачи уверено и непоколебимо по този прав и ясен ленински път, по който я поведе Димитър Благоев, по който я водеше Георги Димитров, по който и днес я води нейният Централен комитет! *(Бурни, дълго нестихващи ръкопляскания.)*

Другарки и другари,

Позволете ми да се възползвам от тази трибуна и да се обърна към вас, към комунистите и комсомолците, към всички трудещи се от Троян и Ловешки окръг, към комунистите, към младежите и жените в цялата страна, към целия български народ и от името на Централния комитет на партията да ви призова за достойно посрещане на Десетия партиен конгрес, към нови успехи, към нови трудови дела за благото и възхода на нашата социалистическа Родина — Народна република България! *(Бурни, много продължителни ръкопляскания, възгласи: „БКП—БКП!“ и „С БКП — напред!“.)*

ДЕСЕТИЯТ КОНГРЕС НА ПАРТИЯТА И НЕГОВОТО ЗНАЧЕНИЕ

Из речта на юбилейното тържество в Троян
по повод 70-ата годишнина на партийната организация
23 октомври 1970 година

Другарки и другари,

Нашата партия и страна се намират в навечерието на извънредно важно събитие — Десетия конгрес на Българската комунистическа партия. Както знаете, пленумът на Централния комитет, състоял се преди два дена, реши конгресът да се свика през месец април 1971 година.

Всеки партиен конгрес има своето място в историята на партията, но предстоящият Десети конгрес ще заеме особено важно място поради характера на въпросите, които ще обсъди и реши. Без съмнение неговите решения ще окажат дълбоко и всестранно въздействие върху цялостния живот не само на сегашното, но и на бъдните поколения.

Значението на Десетия конгрес се определя преди всичко от факта, че той ще обсъди и утвърди основния документ на партията — нейната Програма за завършване строителството на развитото социалистическо общество, за създаване материалните и духовните предпоставки на постепенния преход към комунизма. Програмата ще обобщи нашия опит

в революционната класова борба и в изграждането на социализма, ще начертае перспективите и насоките, главните пътища и средства за развитието на нашето общество през следващите 25—30 години. Така Програмата ще свърже в единство миналото, настоящето и бъдещето на България, непосредствените цели и задачи с крайната цел на нашата борба — комунизма. (*Бурни, дълго нестихващи ръкопляскания.*)

Ние вече можем да набележим цялостна, научнообоснована програма на общественото ни развитие за значителен исторически период, защото разполагаме с решенията на Деветия конгрес и на последвалите го Юлски, Септемврийски, Априлски и други пленуми на Централния комитет, които върху основата на марксизма-ленинизма творчески обогатиха и издигнаха на по-голяма висота теоретическата и практическата дейност на партията, внесоха принципно нови моменти в разрешаването на главните проблеми на обществено-икономическия и културния живот. Ние можем да пристъпим към разработване на новата Програма, защото наше достояние са световноисторическият опит на Съветския съюз, най-новите постижения в теорията и практиката на великата партия на Ленин — КПСС, защото творчески се ползваме от опита на другите братски партии, на цялото международно комунистическо и работническо движение. (*Ръкопляскания.*)

Когато проектопрограмата бъде публикувана за обсъждане, вие сами ще се уверите, че това е програма за мирен градивен труд и дръзновени съзидателни дела, за ускорено развитие на страната, за вечна дружба и братство със Съветския съюз, за дружба и взаимно сътрудничество с всички социалистически страни, с всички революционни и прогресивни сили в света. (*Бурни ръкопляскания.*)

Десетият конгрес на партията ще приеме и директиви за шестия петгодишен план за социално-икономическо развитие на Народна република България. От известно време нашето

внимание е съсредоточено върху проблемите на следващата петилетка. За пръв път тя се изработва по качествено нов начин на основата на система от прогнози, концепции, комплексни програми и икономически и структурни модели за развитие на отделните отрасли и дейности на народното стопанство. Това ще бъде петилетка на ускорено разгръщане на научно-техническата революция, петилетка на повсеместна интензификация, комплексна автоматизация и кибернетизация, петилетка на техническа реконструкция на производствените фондове, петилетка на бързо развитие на основните, структуроопределящите отрасли на икономиката.

Цялата политика на партията и народната власт е подчинена на грижата за човека, за неговото добруване, за неговото материално благосъстояние и духовно израстване, за всестранното развитие на социалистическото общество. Такава е била главната цел на всички наши досегашни планове. Тази главна цел пронизва и проекта за новата петилетка. Шестият петгодишен план за социално-икономическо развитие предвижда по-нататъшно значително нарастване на реалните доходи на населението и на покупателната му способност, увеличаване на стоковите фондове и тяхното разнообразяване с висококачествени стоки, разширяване на жилищното строителство. Специално внимание се отделя на подрастващото поколение за неговото образование и възпитание.

Към Десетия конгрес ние ще отидем и с изработването на нова Конституция на Народна република България, която след общонародно обсъждане ще трябва да бъде утвърдена от Народното събрание. Новата Конституция ще отрази настъпилите след приемането на Димитровската конституция през 1947 година дълбоки промени в икономическия строй, господството на социалистическата собственост, новата социална структура на нашето общество, конституционно ще възвести ръководната роля на партията в целокупния живот на страната, юридически ще закрепим насоките за по-ната-

тъшното развитие на нашата държава в условията на развитото социалистическо общество. (*Ръкопляскания.*)

Когато бъдат публикувани проектопрограмата, проектодирективите и проектът за нова Конституция и се запознаете с тях, вие сами ще се уверите, че това са документи с изключително значение за бъдещето на социалистическа България, документи, които не могат да не развълнуват всяко честно българско сърце. Те разкриват величествени перспективи за едно непознато досега развитие на производителните сили, за бурен разцвет на образованието, науката и културата, за един още по-честит живот за тружениците на социализма. (*Бурни ръкопляскания.*)

По нашия път има много трудности, ние допускаме сериозни слабости, има и отрицателни явления. Ако някой ви обещае всичко това от утре да изчезне „яко дим“, той ще ви излъже. Във всеки случай Централният комитет на партията и правителството такива обещания не могат да ви дадат. Трудности и слабости ще има и занапред. С едни ще се справяме, други ще изникват. Но едно е абсолютно сигурно: че с всяка измината година нашите сили ще крепнат, ще расте нашето умение да ръководим и да преодоляваме трудностите, ще се издигат завод след завод, селскостопанският труд ще се превръща все повече в разнообразност на промишления — и днешна България неузнаваемо ще се промени, ще се превърне в земя-рай. (*Ръкопляскания.*)

Централният комитет на партията е дълбоко убеден, че подготовката на Десетия партиен конгрес ще предизвика нов политически и идеен подем, нов изблик на енергия у нашия народ, ще вдигне на вдъхновен труд и на нови патриотични дела мало и голямо в нашата страна.

Сега нашата задача е да обобщим и осмислим натрупания опит, да видим положителните и отрицателните тенденции, за да отидем още по-напред в издигането и развитието на партийното ръководство, на всестранната организаторска, политическа и идеологическа дейност на партията и на пар-

тийните организации. Ето основния проблем, който следва да заеме централно място и в отчетно-изборната кампания, която ще предшества конгреса. Защото сега, когато оглеждаме изминатия път след 1966 година, когато законно се гордеем с успехите на социалистическото строителство, основното си остава да не отслабваме усилията, а да ги удвояваме и утрояваме, за да продължава настъпателно обновителният процес на усъвършенствуване на партийния стил, на партийните методи, за да приведем партийното ръководство и всестранната организаторска и идеологическа работа на партията във все по-пълно съответствие с потребностите на съвременния етап на социално-икономическото развитие на страната.

Ние, Централният комитет на партията, сме уверени, че подготовката на Десетия конгрес ще се превърне в стимул за още по-широк размах във вътрешнопартийната демокрация, за по-нататъшно укрепване на партийната и държавната дисциплина, за открояване образа на комуниста и издигане неговата авангардна роля на възпитател, организатор и ръководител на трудещите се.

Пълната мобилизация на всички сили за достойна среща на конгреса означава: още по-крепки партийни организации, способни да сплотяват трудещите се около политиката на партията и да ги водят в работата и борбата за изпълнение на плановете и задачите. (*Ръкопляскания.*)

Ние сме вече към края на петата петилетка. Главното внимание на колективите, на партийните, профсъюзните и комсомолските организации в заводите и предприятията, в ТКЗС и ДЗС сега трябва да се насочи към успешното приключване на последната година от петия петгодишен план. Социалистическото съревнование в чест на Десетия партиен конгрес същевременно трябва да осигури силен начален тласък за изпълнението на шестия петгодишен план. То трябва да издигне на ново равнище борбата за най-рационално използване на производствените фондове, за непрекъснато уве-

личаване производителността на труда, за намаляване себестойността на продукцията и повишаване рентабилността на производството, за издигане на техническото равнище на изделията и решително подобряване на тяхното качество.

Българската комунистическа партия върви уверено напред, укрепвайки непрестанно своите живи връзки с народните маси. В единството и сплотеността на народа около партията, в активната подкрепа, която ѝ оказват Българският земеделски народен съюз, Отечественият фронт, профсъюзите, Комсомолът и другите организации на трудещите се, Българската комунистическа партия вижда своята сила и непобедимост, неотменимо условие за напредъка и процъфтяването на нашата Родина.

Укрепвайки връзките си с народа, изпълнявайки своята отговорна ръководна роля, партийните организации и сега трябва да застанат в първата редица начело на политическия и трудовия подем в чест на предстоящия конгрес. Активната дейност на комунистите сред трудещите се трябва да създаде оная обстановка на непримиримост към слабостите, към отрицателните явления, която е необходима за решително преодоляване на трудностите, за творческия труд.

Централният комитет на партията изразява дълбоката си увереност, че комунистите и трудещите се в нашата страна, нашата работническа класа, нашите селски труженици, интелигенцията, жените, нашата младеж ще ознаменуват Десетия конгрес на партията с нови забележителни дела във всички области на социалистическото изграждане на Родината. (*Ръкопляскания.*)

НАУЧНИЯТ ХАРАКТЕР НА ПОЛИТИЧЕСКОТО И СТОПАНСКОТО РЪКОВОДСТВО

Из статията в сп. „Проблеми на мира
и социализма“
април 1971 година

Ленинизмът, обосновавайки творческата роля на политиката, изхожда от предимството на политическия подход при решаването на икономическите задачи. „Без правилен политически подход към работата — учеше Владимир Илич Ленин — дадена класа не ще задържи своето господство, а следователно не ще може да реши и своята производствена задача“ (Съч., т. 32, с. 72). Всяка грешка в икономическата политика може да нанесе сериозна вреда не само на стопанството, но и на коренните жизнени интереси на класите и социалните слоеве, да доведе до нарушаване на техните взаимоотношения, на социално-политическото единство на обществото. Владимир Илич Ленин подчертаваше, че марксистите с всички сили трябва да се стремят към научно изучаване на фактите, които лежат в основата на нашата политика. В своята дейност Българската комунистическа партия се ръководи от тези ленински изисквания.

В наши дни ние можем да оценим цялото значение на решенията на Априлския пленум на ЦК на БКП (1956 г.),

на разработената от него линия — тя осигури победата на принципите на ръководство, което се опира на познаването на закономерностите, действащи в периода на завършване изграждането на социализма. Стремейки се към усъвършенствуване механизма на функциониране на нашето общество, ЦК обърна внимание преди всичко на създаването на такава система за социално управление, която осигурява голям простор за действието на обективните закони, високи и устойчиви темпове на икономическото и социалното развитие.

Научният характер на политическото и стопанското ръководство изисква, както учеше Ленин, „първо, да се държи сметка за опита на другите страни . . . ; второ, да се държи сметка за *всички* сили, групи, партии, класи, маси, действащи вътре в дадена страна . . .“ (Съч., т. 31, с. 68).

В капиталистическото общество икономическите действия са подчинени на един основен критерий — извличане на печалби. Там, където господствуват волята и интересите на монополистичния капитал, не е особено необходимо да се държи сметка за всички сложни взаимни зависимости между интересите на различните групи в обществото.

При социализма, напротив, решаващият критерий са икономическият, социалният и политическият прогрес на цялото общество. И ние се стремим да разглеждаме нашите стопански мероприятия в светлината на тяхното съответствие на интересите на работническата класа, кооператорите, трудовата интелигенция, на всички социални групи.

Научният характер на стопанското и политическото ръководство означава, че политиката трябва не само да настига непрекъснато развиващата се икономика, не просто да я следва, а и да създава условия, при които назрелите тенденции на икономическия и социалния прогрес се реализират най-всестранно и пълно. Измененията в социалистическата икономика настъпват постепенно и не винаги могат да бъдат доловени веднага от партията и обществото. Това усложня-

ва разработката на политиката и увеличава значението на дълбокото научно познаване на същността на икономическите процеси, на тенденциите на икономическото развитие. В историята на социалистическото строителство в България са известни примери, когато бурно развиващата се икономика, освободена от капиталистическите и докапиталистическите отношения, изискваше от управляващата партия и социалистическата държава да вземат ефикасни мерки, за да привеждат политиката в съответствие с изискванията на икономиката. Това налагаше да поправяме мимоходом много неща, да преразглеждаме остарелите представи, да усъвършенствуваме системата и методите на ръководство на стопанството.

Вътрешните и външните условия на развитие на народното стопанство при социализма изискват от ръководните органи известна гъвкавост и умение да съобразяват ефекта от едни или други действия с решаването на общите стопанско-политически задачи. Някои конкретни насоки на икономическата политика се обясняват именно с това съобразяване. Във всички случаи обаче партията и социалистическата държава не следва нито да се влачат на опашката на събитията, нито да вземат необмислени решения, като избързват напред и се откъсват от действителността.

Вярно средство за разработване и осъществяване на научнообоснована икономическа политика е творческото прилагане на опита, натрупан от световния социализъм и цялото световно комунистическо и работническо движение, като се държи сметка за специфичните условия в страната. Нас не ни смущават приказките на враговете, че този опит уж бил „натрупван“ отвън. Творческото прилагане на опита на братските партии и страни донесе огромни успехи на България, ние и в бъдеще постоянно и с благодарност ще черпим от тази съкровищница.

Особено голямо значение ние винаги сме придавали и придаваме на изучаването и прилагането на опита на КПСС,

под чието ръководство победи Октомврийската революция, беше осъществен Лениновият план за построяване на социализма и сега се извършва строителството на комунизма. Последователната ленинска политика на КПСС намира своя ярък израз в проекта за Директиви на XXIV конгрес по петгодишния план за развитие на народното стопанство на СССР през 1971—1975 година. Това е документ с изключително международно значение. *В Директивите на XXIV конгрес на КПСС българските комунисти виждат достоен пример за истинско единство на политиката и икономиката, за изработване на реалистична, научнообоснована програма, която предвижда решаването на целия комплекс от социално-икономически задачи на съвременния етап от изграждането на комунизма в Съветския съюз.*

Изучавайки опита на КПСС и на другите братски марксистко-ленински партии, нашата партия намира отговор на много въпроси, поставени от живота, спестява си излишно лутане и губене на време.

II

Ленинското учение за единството на икономиката и политиката пронизва цялостната дейност на Българската комунистическа партия. Това се чувства особено нагледно сега, когато партията е в усилена подготовка за своя Десети конгрес. Той ще влезе в революционната история на страната преди всичко с приемането на новата Програма на партията. *Като преценява обективно постигнатата степен на социално-икономическото, политическото и културното развитие на страната; укрепналата всестранна мощ на страните от социалистическата общност и задълбочаващото се братско сътрудничество и взаимопомощ между тях; съотношението на силите на международната арена и тенденциите на световния революционен процес; невиджаните възможности,*

които социалистическият обществен строй открива пред научно-техническата революция; като използва творчески теоретическите постижения и богатия опит на КПСС, опита на партиите от другите социалистически страни, на цялото международно комунистическо и работническо движение — БКП разработва своя Програма за изграждане на развито социалистическо общество в България. С нейното изпълнение ще се завърши построяването на зрелия социализъм и ще се създават материални и духовни предпоставки за постепенния преход към комунизма.

Новата партийна Програма увенчава дългогодишните усилия на партията и нейния Централен комитет да намерят най-сполучливите форми и методи за съчетаване на интернационалното с националното, на теорията с практиката, на непосредствените интереси на трудещите се с интересите на тяхното по-далечно бъдеще. При всичките трудности, които неизбежно съпътствуваха усилията ни за творческо приложение на ленинизма като боево ръководство за действие, ние никога не сме изпускали от погледа си крайната цел на работническото движение, не сме се поддавали на съблазните на временните конюктурни съображения. Именно в тази насока Българската комунистическа партия натрупа опит, с който основателно се гордее.

Новата Програма на партията ще бъде логическо продължение на творческия дух на Петия конгрес на БКП (1948 г.), проведен под непосредственото ръководство на Георги Димитров, и преди всичко на априлската линия на партията. Тя е логическо продължение на духа и замисъла на онези изключително важни програмни документи, които партията последователно разработваше на своите конгреси и пленуми и особено на Юлския пленум на ЦК на БКП (1968 г.).

Ако по-рано ние поставяхме на разглеждане една или друга страна на общественото развитие, на Юлския пленум бяха комплексно поставени въпросите за създаване на необходимата „среда“ за най-пълна изява на предимствата на

новата система за ръководство на народното стопанство. Изследвайки внимателно всички фактори, които действуват в тази насока, ние стигнахме до извода, че принципите на тази система могат да се реализират цялостно само когато преустроим и синхронизираме с тях цялата обществена структура.

При разработването на принципите на новата система за стопанско ръководство ние отново се убедихме, че първенството на политическия подход далече не се изчерпва с разработването само на научнообоснована икономическа политика, че такъв подход е необходим във всички сфери на обществено-политическия живот, защото правилните сами по себе си постановки на икономическата политика твърде често се натъкват на инертността и неприспособеността на останалите сфери — на политическата или духовната. *Оттук изводът за необходимостта от комплексно поставяне и решаване на въпросите на политиката и икономиката, разглеждайки ги като подсистеми на сложната социална система, която партията управлява и от хармоничното развитие и функциониране на която зависи в края на краищата нашият успех.*

В етапа на изграждане на развития социализъм значението на икономическата политика на партията нараства неизмеримо много. Осъществяването на нейните главни насоки е сериозно историческо изпитание за нашата партия, още една проверка на нейното умение да ръководи създаването на новото общество, да работи за по-нататъшното укрепване на позициите на социализма в международен мащаб.

Нашата партия се ползва с изключително доверие сред трудещите се. Това доверие тя завоюва още през годините на борбата против капитализма, укрепи го и многократно го умножи през годините на социалистическото строителство.

Партията си дава сметка, че и занапред ще се ползва с

доверието на народните маси, ако при вземането на решения се опира на обективни данни и правилна информация, ако изцяло отхвърля всички прояви на субективизъм, които неизбежно водят до грешки и загубване на ориентировката.

Партията ще се ползва с доверието на народните маси, ако в нейната дейност няма никакво администриране, няма бюрократизъм, ако действа чрез методите на убеждението и възпитанието, разяснява на масите смисъла на своите решения, взема предвид мнението и предложението на трудещите се.

Партията ще се ползва с доверието на народните маси, ако не пренебрегва насъщните нужди и изисквания на трудещите се, а постоянно и задълбочено ги изучава и се грижи за тяхното задоволяване.

Партията ще се ползва с доверието на народните маси, ако разговаря с народа на езика на истината, не премълчава трудностите по пътя на общественото развитие, отрицателните явления и тенденции, които се проявяват сред някои слоеве от населението, ако последователно се бори за тяхното преодоляване.

БКП ще пази и укрепва своя висок авторитет на народен вожд. И в бъдеще първостепенна грижа на партията — се казва в проектопрограмата на БКП — ще бъде укрепването на взаимното доверие и единството между ръководители, партия, класа, народ.

Социалистическият строй е единственият действително демократичен строй. При социализма политиката не е и не може да бъде някаква „командна сила“, която не се съобразява нито с обективните икономически закони, нито с интересите и желанията на народните маси, защото това би означавало трудещите се да бъдат превърнати в механични, лишени от разум изпълнители на натрапената им „от горе“ воля. По същество това би била антиленинска, антикомунистическа политика. С нея социализмът не може да се строи независимо от „добрите намерения“, защото само социали-

стическата демокрация позволява не само всестранно да се активизира главната производителна сила на обществото, но и да се оформят у трудещите се качествата на строители на новото общество.

Последователният социалистически демократизъм придава особени черти на цялата организация на управление на стопанския живот: трудещите се участвуват в разработването на Директивите и при изпълнението им се опират на цялата мощ на държавната власт и на икономическите лостове, които държавата привежда в действие. *Само така може да се осигури единство на целите на икономическата политика и на средствата за нейното осъществяване.* И обратно, такова единство не може да бъде постигнато, ако управлението се остави изцяло в ръцете на всеки отделен трудов колектив, който работи на свой риск. В такъв случай на неизбежната ограниченост на средствата ще съответствуват и цели, ограничени от тесните интереси на тези колективи.

Като изхождат от непоклатимия ленински принцип на демократическия централизъм, българските комунисти подчертават *ролята на партията за усъвършенствуване на социалното управление на страната в етапа на изграждане на развито социалистическо общество.* Мероприятията, които проведохме в тази област, повишиха още повече ролята на партийното ръководство като най-важен елемент на научното управление, позволиха на партията с успех да решава своята главна задача като ръководна сила на обществото, колкото може по-пълно да изразява обективните закономерности и тенденции в своята политика и дейност; да търси най-подходящи форми за организирането на масите, на държавните, стопанските и обществените органи и организации; да осигурява идейно-политическото единство на обществото, целенасочената координация и хармоничното развитие на всичките му съставни части.

Сега ние можем с удовлетворение да отбележим, че нашият подход се оказва правилен и беше важен фактор за

комплексното обществено-икономическо развитие на страната. Главният резултат беше създаването на условия за структурни изменения в народното стопанство, разгръщането на научно-техническия прогрес, ускоряването на прехода към интензивен път на развитие.

Някои проблеми, набелязани от партията, обаче все още не са решени. Ето защо ние продължаваме да работим за по-нататъшното подобряване на самата система на управление, за по-пълно прилагане на нейните принципи.

Социалната система на управление, която сега усъвършенствуваме, създава у работниците чувство на стопани както на цялата обществена собственост, така и на ония нейни части, които са предадени на разпореждане на колективите в отделни заводи или фабрики. Между предприятията и държавата, между стопанските органи и трудовите колективи трябва да се създаде такава атмосфера, при която всеки да носи отговорност и същевременно да бъде заинтересован от вземането на правилни решения и от разгръщането на ефективна стопанска дейност. За тази цел се привеждат в действие изпитаните лостове на моралното и материалното стимулиране, използва се могъщата сила на социалистическото съревнование, към това са насочени усилията на обществения и държавния контрол.

На съвременния етап още повече пораства ролята на професионалните съюзи. В социалистическото общество те са призвани не само да съдействуват за успешната производствена дейност, но и да изпълняват важни функции по опазване интересите на трудещите се. На тази страна от работата на профсъюзите досега се отделяше по-малко внимание, тя се подценяваше независимо от това, че и по законите на Народна република България, и по решенията на партията профсъюзите разполагат с големи права. Сега си поставяме задачата тези права да се осъществяват в пълен обем и с най-голяма ефективност.

Усъвършенствуването на структурата на социалното уп-

равление и механизма на неговото функциониране ще бъде залог за по-нататъшното укрепване на връзките на партията с трудещите се маси, ще повиши тяхната съзидателна роля в решаването на историческата задача — да се завърши изграждането на развито социалистическо общество в нашата страна.

Т. 18, с. 317—323, 331—336.

ХУДОЖЕСТВЕНА КУЛТУРА — ДОСТОЙНА ЗА ВРЕМЕТО

Из отчетния доклад на ЦК на БКП
пред Десетия конгрес на партията
20 април 1971 година

Другарки и другари,

Българската комунистическа партия винаги е гледала на литературата и изкуството като на важна съставна част от общопартийното дело. От своя страна вече няколко десетилетия най-добрите представители на художествените творци вървят с партията, гледат на своето творческо дело като на партийно, комунистическо дело. Ако използваме мисълта на Маркс за философията, ние с пълно основание можем да кажем, че днес повече отвсякога на нас ни е нужно художествено творчество, което не само обяснява света, но и пряко съдействува за неговото изменение. Именно в това се и състои родството на литературата и изкуството с партийната работа, това ги прави част от общопартийното дело. Щастие за нашата партия е, че още от основаването си тя поведе ясна класово-партийна политика и възпита цяла плеяда писатели, журналисти, художници, артисти, очертали с живота и творчеството си пътя, по който вървеше, върви и ще върви генералното течение на българското художествено творчество — *пътя на органическа свързаност на твореца с*

партията, на художественото творчество с борбата за тържеството на комунизма!

През годините на социалистическото строителство и особено след Априлския пленум литературата и изкуството завоюваха внушителни успехи, разцъфтя художествената самодейност, рязко се повиши художествената култура на трудещите се и особено на младите поколения. Нови положителни тенденции се очертаха и през годините, изминали след Деветия конгрес на партията. Сега у нас работят над 19 хиляди културни института — читалища, домове на културата, театри, библиотеки, музеи, кина. Тринадесет хиляди колектива на художествената самодейност, в които участвуват над 400 хиляди души предимно млади хора, приобщават трудещите се към света на изкуството, носят радост и естетическа наслада. Създадени бяха нови художествени творби, някои от които влизат в златния фонд на нашата нова, социалистическа култура. Нашите певци и инструменталисти неизменно срещат възторжен прием и получават най-висока оценка навсякъде по света. Само през миналата година нашите самодейни хорове завоюваха дванадесет златни медала в най-авторитетни международни хорови конкурси и разнесоха славата на България и на социалистическата власт, която създава такива благоприятни условия за проява и разцъфтяване на народните таланти.

През отчетния период, оценявайки най-високо ролята и значението на литературата и изкуството, Централният комитет направи задълбочен анализ на състоянието на литературата и изкуството, на художествената критика, на работата на творческите съюзи и културните институти. Политбюро на ЦК на БКП излезе със специално, подробно разработено решение. Сега партийните органи и организации, комунистите, работещи на художествено-творческия фронт, трябва да разгърнат с пълни сили работата за по-нататъшен подем на литературата и изкуството, на художествената самодейност, на културната дейност.

Етапът на развитие, в който се намира нашата страна, наложително изисква нашата съвременност да навлезе пълновластно в литературата и изкуството, съвременният човек, творецът на новия живот да стане техен главен герой, с пълна сила да зазвучи патосът на утвърдението на комунистическите идеи, на комунистическото преустройство на света. Ние имаме талантиливи творци, вярващи в нашата правда, предани на нашето дело. Какво пречи съвременната тема да стане главната тема на литературата и изкуството? Очевидно това е непреодоляната докрай откъснатост на творците от живия живот на народа.

Да се решат въпросите на тясното свързване на творците с теоретическата и практическата дейност на партията, с живота на трудовите колективи, да се намерят най-подходящи форми на тези връзки — това е сега една от основните задачи както на творческите организации и културните институти, така и на партията, задача, без чието решение трудно може да се очаква да се родят значителни художествени творби на съвременна тема.

Деветият конгрес на партията постави извънредно важната задача — да се усъвършенствуват управлението и организацията на културния фронт чрез широко прилагане на *обществено-държавното начало в ръководството*. Замисълът за изграждане на Комитета за изкуство и култура като обществено-държавен орган беше израз на богатите демократични традиции на нашия народ в тази област и на новаторския стремеж на партията за развитие на социалистическия демократизъм. В това направление вече са направени някои важни и съществени стъпки. Но основното предстои да се направи.

Главният недостатък в досегашната работа — това е несъответствието между принципа за обществено-държавното начало и неговото осъществяване на практика, стесненото и все още твърде формално прилагане на този принцип.

Важен въпрос на обществено-държавното начало е въпро-

сът за взаимовръзките между Комитета за изкуство и култура и творческите съюзи.

Нашата художествена интелигенция има свои *здрави творчески организации*, които натрупаха значителен опит. Партията високо цени тяхната дейност, насърчава и ще насърчава и занаят установената у тях система на самоуправление и самоинициатива. В творческите съюзи има силни отряди от комунисти-творци, на които партията се опира в провеждането на своята класово-партийна линия и политика. Затова е особено важно да се преодолее докрай недооценяването на ролята на партийните организации в творческите съюзи, да се укрепи вътрешнопартийната демокрация, да се повиши чувството за отговорност на комунистите на отговорна работа пред партийната организация.

За да се осъществи напълно замисълът за държавно-общественото начало в ръководството на културния фронт, необходимо е — успоредно с укрепването на общественото самоуправление на творческите съюзи — да се изживее старата система на взаимоотношения и да се изградят нови взаимоотношения между творческите съюзи и Комитета за изкуство и култура, който, в качеството си на обществено-държавен орган, следва да се превърне в истинско съсредоточие на проблемите, общи за всички творчески организации, за целия фронт на културата.

Друга важна задача, която трябва да бъде решена докрай през следващите години, е *задачата за цялостното прилагане на класово-партийния критерий* в работата на културния фронт. За да се осигури пълно съответствие между политиката на партията и нейното провеждане на практика в звената на културно-творческия фронт, следва да се решат няколко основни въпроса.

Това е преди всичко *кадровият въпрос*. Значението на кадрите на този фронт е изключително голямо. Често пъти за действителната политика на едно или друго културно звено хората съдят по това, кой е издигнат да го оглавя-

ва. Ако искаме линията, която следваме, да бъде ясна, ние сме длъжни да водим преди всичко недвусмислена кадрова политика, да издигаме хора, които имат ясен облик и позиции и в обществения живот, и в своето творческо дело. Сега и на културния фронт се извършва естествена смяна на поколенията, идват много нови млади попълнения. Да се съчетават силите на кадрите от всички поколения, да се използват богатият опит, идейната убеденост и подготовката на кадрите от старото и средното поколение, за да се изграждат и възпитават новите, младите кадри в дух на непримиримост към идейните отклонения, в класово-партиен дух, да се осигури пълна приемственост в партийното ръководство на културната революция — това сега е задача на задачите на нашата кадрова политика на културния фронт.

Второто условие за провеждане на политиката на партията в живота, това е *правилното използване на моралните и материалните стимули*. Нашият строй е социалистически строй, нашата власт е власт на работническата класа, на трудовия народ. Нашата цел е ясна — победата на комунизма у нас и в света. Всички наши сили, всички средства са насочени към постигането на тази цел. И няма нищо по-естествено от това и в областта на художественото творчество да финансираме, да изграждаме, да поощряваме ония създавани по метода на социалистическия реализъм високоидейни талантиви творби, които ни помагат, които ни вдъхновяват да крачим по нашия труден и велик път. Затова ние сега поставяме неотложната задача да изградим стройна и цялостна система от материални и морални стимули за най-енергично въздействие върху развитието на художествено-творческия процес в нужната на комунистическото възпитание и строителството на социализма насока.

Трето условие за правилното провеждане на партийната политика в културния живот, това е *активната, принципна и боева художествена критика*. Опитът показва, че господ-

ствуващите в печата статии, рецензии, отзиви до голяма степен определят както естетическите възгледи и предпочитания на читателите и зрителите, особено на младите, така и тенденциите в самите творчески среди. Именно поради това важен партиен дълг на нашата критика, на главните редактори и редакционните колегии на вестниците, списанията, радиото и телевизията е да оформят такова обществено мнение, което да представлява благодатна обществена атмосфера за укрепване и разрастване на гражданската, класовопартийната линия в литературата и изкуството. Следва да се засили също така разработката на основните въпроси на марксистко-ленинската естетика във връзка с новата проблематика и със задачите на борбата против буржоазните концепции и тяхното отражение в художественото творчество и в теоретико-критическата дейност у нас. Това е не само наша чисто вътрешна, българска задача. Това е и интернационално задължение на нашия теоретико-критически фронт в идеологическата борба между двата свята.

През следващите години ние трябва да решим още редица въпроси на културния фронт, като въпроса за създаване на цялостна програма за естетическото възпитание на трудещите се и младежта; модернизирането и разширяването на техническата база на полиграфията, на телевизията и радиото; строителството на голям културен комплекс в столицата и т. н.

Такива са, другари, някои от основните задачи, които нашата партия ще решава в областта на науката и образованието, на литературата и изкуството.

С чувство на гордост ние можем да докладваме на конгреса, че нашата страна днес разполага с многобройна талантлива и квалифицирана научна и художествена интелигенция, предана на комунистическите идеи, здраво сплотена около политиката на Българската комунистическа партия. Партията високо цени нейния принос, неуморните ѝ усилия, нейната беззаветна преданост към социалистическа-

та Родина, към делото на комунизма. От трибуната на своя Десети конгрес партията призовава учените, учителите, дейците на литературата и изкуството към нови творчески дерзания, към упорита апостолска работа за издигане на образованието, науката и културата на нашия народ на нови висоти! (Ръкопляскания.)

Т. 18, с. 450—457.

ПО-НАТАТЪШНО РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛИСТИЧЕСКАТА ДЪРЖАВА И РАЗШИРЯВАНЕ НА СОЦИАЛИСТИЧЕСКАТА ДЕМОКРАЦИЯ

Из отчетния доклад на ЦК на БКП
пред Десетия конгрес на партията
20 април 1971 година

Другари,

В дейността на партията за усъвършенствуване ръководството на обществото централно място заема грижата за *по-нататъшно развитие на социалистическата държава, за привеждане на нейните функции и структура в съответствие с настъпилите социално-класови и политически изменения, за разширяване на нейния демократически характер.* Като запазва основните си черти и функции на власт на работническата класа, нашата държава все повече ще прераства в политическа организация на целия народ.

Съобразявайки се с този обективен процес и създавайки условия за по-нататъшното му развитие, партията положи големи усилия за усъвършенствуване работата на представителните органи на държавната власт, за въвличане на гражданите в управлението на страната, за засилване влиянието и контрола на трудещите се върху дейността на изборните органи и на целия държавен апарат.

През отчетния период Централният комитет, окръжните

и местните органи и организации на партията положиха много усилия за *по-нататъшно издигане ролята на народните съвети*. Голямо значение имаха в това отношение решенията на пленума на ЦК на БКП от ноември 1968 година, посветен изцяло на този въпрос. В дейността на народните съвети настъпиха редица положителни изменения. Повиши се икономическата роля на окръжните народни съвети. Те установиха по-тесни връзки с министерствата и държавните стопански обединения за подобряване работата на предприятията в окръзите, за усъвършенствуване структурата на промишлеността, за подобряване организацията на производството, труда и управлението, за внедряване на техническия прогрес. Под ръководството на окръжните комитети на партията народните съвети разработиха единни планове, прогнози и схеми за развитие на отделните отрасли в окръзите. По-активно участвуват народните съвети в развитието на вътрешната търговия, в решаването на проблемите, свързани с учебно-възпитателната работа в училищата, в изграждането и обзавеждането на учебно-техническата база, на интернати, полуинтернати, детски градини и други. Чрез съветите за изкуство и култура те по-добре ръководят и координират културната дейност на своята територия. Подобряват се ръководството на здравните заведения, работата по благоустрояването и озеленяването на населените места.

Предстои обаче много работа, за да се превърнат народните съвети в действително пълновластни държавни органи и в пълноценни органи на народното самоуправление. Тяхната дейност все още трудно се приспособява към новите условия и изисквания, с бавни темпове се възприемат нови форми и методи на работа. Особено изостава една от главните дейности на народните съвети — решаването на въпросите, свързани с комунално-битовите потребности на населението.

Нужно е партийните комитети и организации по-настоя-

чиво да продължат работата за укрепване на народните съвети, за повишаване на тяхната инициативност и самостоятелност. *Основна грижа на народните съвети е да бъдат изцяло в услуга на трудещите се, да работят за задоволяване на техните всеотраслни нужди, да ги въвличат активно в управлението на държавата.*

Бяха извършени *сериозни изменения във функциите и структурата на органите за ръководство на икономиката.* Създаден бе също така Комитет за стопанска координация. Задачата сега е да се доведе докрай преустройството в работата на държавните стопански обединения и министерствата. Особено внимание трябва да се обърне на преодоляването на тесния ведомствен подход в работата на министерствата, да станат те министерства от нов тип, пълнокръвни органи на Министерския съвет за разработване и осъществяване на държавната политика в съответните сектори.

Прилагането на *обществено-държавното начало в социалното управление* е една от важните насоки, в които се развиваше социалистическият демократизъм. Основният смисъл на общественото-държавното начало е да се съчетават ведно силата на държавната организация със силата на различни обществени и творчески организации. Освен това редица държавни функции бяха предоставени на обществените организации.

През отчетния период са предприети важни мерки за *понадгъшното укрепване на социалистическия правов ред.* Положиха се грижи за обновяване и усъвършенстване на законодателството, за да отразява то по-пълно промените в обществените отношения, да съдействува за развитие на демократизма, за повишаване ефективността на управлението. Работата в тази насока трябва да продължи. Освен това необходимо е да се създадат най-благоприятни условия и правни гаранции за системен контрол на трудещите се над държавните органи, да се изостря чувството на непримири-

мост у трудещите се към престъпността и нарушенията на социалистическата законност.

Като се засилва работата за предотвратяване на престъпленията, трябва същевременно да се прилагат най-строги мерки срещу злостните нарушители на социалистическата законност, умело да се съчетава борбата за разкриване и наказване на престъпленията с възпитателното въздействие върху нарушителите и върху другите членове на обществото.

Реалният демократизъм на социалистическото общество не противостои на неговата организираност, не изключва, а предполага наличието на *здрава социалистическа дисциплина*. Партията и занаяпред ще укрепва социалистическата дисциплина в икономиката и обществения живот, ще повишава изискванията към ръководните кадри и всички трудещи се да спазват законите, принципите и нормите на нашето общество.

По-нататъшното издигане ролята на обществените организации в социалното управление — наред с разширяване на демократизма в дейността на държавните органи — е основно направление в развитието на социалистическата демокрация. След Деветия партиен конгрес бяха осъществени важни мероприятия в това отношение, беше внесена по-голяма яснота във функциите, задачите и перспективите на обществените организации.

Партията отдели голямо внимание за разширяване функциите и за преустройство на дейността на *Отечествения фронт*. След Юлския пленум неговото съдържание започна да се обогатява. Стават положителни изменения във формите, стила и методите на неговата работа, изменения, които най-добре съответствуват на състава, характера и задачите на тази организация. Засилват се обществено-политическите функции на Отечественния фронт, особено след като му бяха предоставени широки права за обществен контрол. Подобрява се и съвместната му работа с народните съвети. Всичко това повишава ролята на Отечественния фронт като

всенародна общественно-политическа организация в социалистическото строителство, в управлението на страната.

Преустройството на дейността на Отечествения фронт следва да се доведе докрай. Необходимо е във връзка с това да се преодолее вътрешноорганизационната обособеност, да се премахнат в практическата дейност границите между членовете на организацията и цялото население. В своята дейност да прилага такива форми на работа, които са присъщи на едно движение. Колкото по-широко Отечественият фронт разтваря вратите си за обществена изява на всички слоеве на населението, на всички граждани на страната, толкова по-успешно ще изпълнява своето предназначение на сегашния етап.

Изграждането на *Комитета на българските жени* като единно и самостоятелно ръководство в системата на Отечествения фронт се отразява благоприятно върху работата сред жените. Комитетът и неговите органи имат съществено дял в разрешаването на редица въпроси, засягащи положението на жената у нас и особено в областта на социално-битовите и комуналните услуги. Дейността на Комитета на българските жени допринася за издигане ролята на жените в нашия общественно-политически живот, за тяхното по-активно участие във всеотдаения живот на страната. Уверени сме, че Комитетът на българските жени ще проявява и занапред инициативност и размах в работата, ще съдействува най-активно на партийните и държавните органи в провеждането на политиката на партията по отношение на жената и в тази своя дейност ще среща пълната подкрепа на всички партийни, държавни и стопански ръководители.

През отчетния период бяха положени значителни усилия за по-нататъшно повишаване ролята на *професионалните съюзи* в системата на социалното управление. Разшириха се правата на профсъюзните органи и организации за участие в управлението на предприятията, увеличиха се контролните им функции. Внесоха се положителни изменения в организа-

цията на социалистическото съревнование, в критериите за оценка на постигнатите резултати. Създадоха се стопански съвети и комитети като колективни ръководни органи на стопанските единици и предприятията, част от членовете на които са заети непосредствено в материалното производство. Чрез общите събрания на работниците и служителите в предприятията се осигурява непосредствено участие на трудещите се в решаването на стопанските въпроси.

Трябва обаче да се подчертае, че дейността на тази всеобхватна организация на работническата класа не съответствува на големите социално-икономически задачи, които решават партията и държавата, на изключително важната роля, която профсъюзите трябва да играят в обществения живот.

Профсъюзните органи и организации не използват напълно правата, които те притежават, за участие в управлението на производството. Съвършено неудовлетворително изпълняват задълженията, които те носят, за защита на непосредствените интереси на трудещите се. Това са едни от основните недостатъци на профсъюзите, които снижават техния авторитет сред трудещите се, намаляват тяхната действена сила и значение като школа за управление, като школа за комунизъм. *Днес повече отвсякога от профсъюзните органи и организации се изисква умело да съчетават ведно борбата за реализиране на общонародните задачи, за изпълнение на народностопанските планове и работата си като изразители, проводници и борци за защита на личните и колективните интереси на трудещите се.* Само по този път ще се повишава все повече значението на профсъюзите в нашата обществена система, по-успешно и резултатно ще се разгръща социалистическото съревнование, ще се осигурява все по-широко и активно участие на трудещите се в управлението на производството.

Повече от 1 милион младежи и девойки обединява в своите редове *Димитровският Комсомол*. Невъзможно е днес

да си представим каквато и да е област на общественно-политическия живот на Родината без приноса и творчеството на нашата младеж.

Българската комунистическа партия винаги е полагала най-близки грижи за възпитанието на младежта и подрастващото поколение. След Деветия конгрес Централният комитет анализира и обобщи резултатите от развитието на младежкото движение в годините на народната власт и разработи основните насоки за поврат в работата с младежта и Комсомола. Досегашните резултати изцяло потвърждават правилността на партийната линия за издигане и засилване ролята на Димитровския Комсомол като авангард и организатор на всестранната кипяща, съзидателна дейност на младото поколение, пръв помощник и резерв на партията, нейна мощна опора в изграждането на социализма.

Искам с удовлетворение да отбележа, че Комсомолът става главен организатор на техническото и научното творчество на младежта, на военно-техническата подготовка на младите хора, на тяхното патриотично и интернационално възпитание. Обогати се и се подобри дейността на Комсомола за трудовото възпитание на младото поколение, по-значим стана неговият принос в социалистическото строителство. Ежегодните прегледи на техническото и научното творчество, участието на младежта в социалистическото съревнование, в националните младежки строежи, в летните младежки бригади — това са част от ярките и много полезни дела на нашия Комсомол. Обогатяват се съдържанието и формите на идейновъзпитателната работа сред подрастващите. Комсомолът все по-успешно свързва дейността си с потребностите на живота, съобразява се с възрастовите и психологическите особености на младежта. Подобрява се също така партийното ръководство на Комсомола. Особено внимание беше отделено за увеличаване на партийното ядро в комсомолските органи. Но създадените благоприятни условия за решително подобряване на работата на Комсомола и сред

младежта не се използват напълно. Много комсомолски организации не са се превърнали още в активен изразител на младежките интереси и във фактор за тяхното реализиране. Не са преодолени някои слабости във възпитанието, особено сред учащата се младеж.

Главната задача на Димитровския Комсомол е и занапред да се обогатява съдържанието на комсомолската дейност, да се усъвършенствуват формите и методите на работа с младите хора, комсомолските организации и дружества да се превръщат в истински привлекателен център за младежите и девойките, в който те ще намират най-широка изява и защита на своите всестрани интереси.

Ние сме дълбоко убедени, че Димитровският Комсомол, цялата наша младеж ще оправдаят голямото доверие и надежда, които им възлагат партията и народът. (*Бурни ръкопляскания.*)

Младежта е бъдещето и надеждата на нашата нация. С пълно право партията се гордее с нея. Наш дълг, дълг на партийните органи и организации, на всички обществени и държавни органи, на всеки комунист е да предаваме на новите поколения своя политически и стопански опит, да подкрепяме и насърчаваме комсомолските начинания, за да расте и се развива младото поколение като достоен продължител на нашето велико дело.

Задачите на съвременния етап налагат да се повишава все повече ролята и на другите *масови организации и движения* — Общонародния комитет за българо-съветска дружба, Българския съюз за физическа култура и спорт, Българския червен кръст и други.

От тази трибуна ние изразяваме задоволството на нашата партия, на всички български комунисти от състоянието на съвместната работа на Българската комунистическа партия и Българския земеделски народен съюз, от приноса на сдружените земеделци в изграждането на социализма, в борбата за осъществяване на априлската линия, особено в сел-

ското стопанство, както и от полезната международна дейност на БЗНС. (*Ръкопляскания.*) Както досега, така и за напред нашата партия ще работи рамо до рамо със своя верен съюзник и активен поборник за щастието на народа — *Българския земеделски народен съюз*. Както се подчертава и в проекта за Програма на партията, тази наша братска организация играе и ще играе голяма роля за развитието на социалистическото общество, за укрепване на работническо-селския съюз и на социално-политическото и идейното единство на българския народ. По-нататъшното строителство на социализма ще доведе до по-тесни връзки между БКП и БЗНС, до обогатяване и задълбочаване на съвместната дейност на двете организации и тяхното постепенно сближаване в единната борба и работа за общите цели, за тържеството на общия идеал. (*Продължителни ръкопляскания.*)

ПО-НАТАТЪШНО ИЗДИГАНЕ РОЛЯТА НА ПАРТИЯТА КАТО РЪКОВОДНА И НАПРАВЛЯВАЩА СИЛА

Из отчетния доклад на ЦК на БКП
пред Десетия конгрес на партията
20 април 1971 година

Другарки и другари,

Отчетният период беше особено плодотворен за развитието на партията. Той се характеризира с по-нататъшното нарастване на ръководната роля на Комунистическата партия в социалистическото общество, с укрепването на нейното единство и връзките ѝ с масите, с непрестанното разгръщане на вътрешнопартийната демокрация и засилване на партийната дисциплина, с издигане ролята на партийните комитети и организации като органи на политическо ръководство.

Важен етап в развитието на партията след Деветия конгрес беше Юлският пленум на ЦК на БКП, който върху основата на ленинските принципи и норми на партиен живот и в съответствие с новите условия разработи важни теоретически и практически въпроси на партийното строителство, формулира главните задачи за по-нататъшното издигане на ръководната роля на партията.

През отчетния период Централният комитет на партията

действуваше като колективен орган. Стремеше се постоянно да подобрява своя стил и методи на работа, да подхожда с реализъм и творчески при решаването на задачите. Най-главните проблеми от живота на партията и страната се обсъждаха и решаваха на пленуми на Централния комитет върху широка демократична основа. Самият факт, че именно за разглеждане на коренни въпроси на нашето развитие след Деветия конгрес бяха проведени 26 пленума на ЦК на БКП и 12 национални съвещания на партийния, държавния и стопанския актив, говори достатъчно в подкрепа на това. С още по-голяма сила се разкри способността на партията да разработва научнообоснована политика, да я прави достойна и да я превръща в кръвно дело на трудещите се, да ги организира и ръководи за нейното осъществяване.

Предконгресните отчетно-изборни конференции и събрания показаха, че този стил на Централния комитет дава дълбоко отражение върху дейността на партийните органи и организации, които още повече се утвърдиха като дееспособни политически ръководители на всестрания живот по места. Отчетно-изборните събрания и конференции убедително потвърдиха, че всички партийни организации и комунистите напълно одобряват вътрешната и външната политика на партията и на нейния Централен комитет. Ние високо ценим това доверие и винаги трябва да го пазим като най-ценно достояние. *(Продължителни ръкопляскания.)*

На Деветия си конгрес Българската комунистическа партия се явява единна и сплотена, в количествено и качествено подобрен състав, който ѝ позволява достойно да изпълнява своята ръководна роля. (Бурни, продължителни ръкопляскания.) Към 1 април 1971 година тя наброява 699 476 членове, или с 88 800 повече, отколкото по времето на Деветия конгрес, обединени в над 24 000 първични организации. Всеки девети пълнолетен гражданин у нас пряко е свързан с партията не само идейно, но и организационно. Работниците съставляват 40,10 на сто от всички партийни членове и бли-

зо 50 на сто от младите комунисти, селяните-кооператори — 26,06 на сто, служещите — 28,19 на сто. Положителни изменения настъпиха и във възрастовия състав на партийните членове. Увеличи се броят на партийните членове до 30 години. Близо три четвърти от приетите в партията след Деветия конгрес са младежи, предимно комсомолци. Качественият състав отразява линията на партията за засилване на работническото ядро, за съчетаване на всички поколения и отряди на трудещите се. Тази именно линия, която съответствува на мястото и ръководната роля на работническата класа в социалистическото общество, трябва да продължи и през следващия период.

Както неведнъж е подчертавано, съдбата на партията зависи от нейния състав. Затова грижата за неговото подобряване не бива да намалява. В редовете на партията следва да встъпват най-достойните представители на работническата класа, на селяните-кооператори и на народната интелигенция. Напълно естествено е съставът на партията системно да се подмладява, и то главно чрез приемането на активисти на Комсомола. И занаяпред партията трябва решително да се освобождава от хора, които нямат или са загубили качествата си на комунисти, проявяват идейна обърканост, допускат антипартийни действия, търсят лични облаги от членството си в партията. Грижата за чистотата на партийните редици, за подобряване на качествения състав на партията е и трябва да бъде закон за всички партийни ръководства и организации. *(Ръкопляскания.)*

Ще премина към разглеждане на някои основни проблеми на организационната и идеологическата работа на партията, които сега излизат на преден план.

1. Издигане на научното равнище на партийно-организационната дейност

Другари,

Въоръжена с марксизма-ленинизма, нашата партия чертае своята линия въз основа на пълното и всестранното изучаване на конкретно-историческите процеси в нашата страна и в света. Тя творчески използва приноса в развитието на марксизма-ленинизма и практиката на международното комунистическо и работническо движение. Научният подход към проблемите на обществения живот е в нейната същност като ръководна обществена сила. Но големите и сложни задачи, които партията решава на сегашния етап, изискват още по-задълбочено да се изучават процесите и явленията в обществения живот, непрекъснато да се издига научното равнище на самото партийно ръководство.

След Деветия конгрес бяха предприети сериозни мерки за решаване на тоя основен проблем. В дейността на партийните органи все повече се утвърждава научният подход като най-характерна черта на техния стил и методи на ръководство. Те използват по-богата информация, постиженията на обществените и другите науки, опират се по-широко на партийния актив и на комунистите, на научни работници и специалисти, организират социологически и други изследвания по актуални въпроси на партийната работа. Направиха се комплексни проучвания на обществената действителност и процесите, които стават в нея. Съществена роля в тази насока изигра решението на Политбюро за организиране на конкретни социологически изследвания в партията и в целия обществен живот. Към окръжните, повечето от градските и редица общински и заводски комитети се изградиха на обществени начала научни центрове, съвети, групи, комисии и други, които съдействуват за по-компетентно проучване и решаване на важни проблеми на партийната работа, на икономиката и културата, за подобряване на партийното ръководство.

Но направеното в тази област е недостатъчно. Често пъти наукообразната форма на стари методи и модни увлечения, непреодоленият докрай примитивизъм и шаблон изместват действително научното изучаване и решаване на новите проблеми. В редица партийни органи и организации не достига уменията да се долавят най-съществените явления във вътрешнопартийния живот, да се подбират и прилагат най-ефикасните средства на организаторска и политическа работа.

Какво е необходимо да се направи за по-нататъшното издигане на научното равнище на партийно-организационната дейност?

Първо. Новите потребности и задачи налагат още по-настойчиво да се издига ролята на партийните органи като органи за политическо ръководство на масите, да се преодолява тесният практицизъм в тяхната дейност, да се усвояват новите знания и сложното изкуство на политическото ръководство. Юлският пленум на ЦК на БКП очерта още по-ясно функциите на партийното ръководство във всички звена на системата на социалното управление, разграничи ги от функциите на държавните и стопанските органи и набеляза мерки за премахване на дублирането и обезличаването на дейността на държавните и стопанските органи. В същото време е необходимо партията като ръководна сила да осигурява единство в действията на различните органи на социалното управление, да разгръща тяхната инициатива и да повишава отговорността им за постигане на общите цели в строителството на социалистическото общество.

Второ. Необходимо е изследванията за изучаване на фактите, явленията и процесите, на общественото мнение да се превърнат в действително средство за усъвършенствуване на стила и методите на работа, за подобряване на партийното ръководство. Проблемите, които днес стоят пред партийните органи, са толкова мащабни и така сложни, че те не могат да бъдат обхванати цялостно и правилно решени без

целенасочени научни изследвания, без най-пълно използване на знанията и опита на колектива. Това е пътят да се ограничава полето на субективизма и едностранчивостта. Налага се изучаването и разработването на въпросите на партийното строителство, което изостава от другите обществени науки, да се постави на по-широка основа.

Трето. Животът изисква наред с изпитаните в досегашната практика форми на работа по-смело да се търсят и използват нови, по-ефективни форми и средства на ръководство. В последно време в партийната работа по-системно се прилагат и такива научни методи като моделирането и експериментирането, прогнозирането, все по-широко се използват перспективни планове за дейността на партийните органи и организации и планове за развитие на трудовите колективи. Започнатото дело трябва да продължи и да се усъвършенствува, натрупаният опит да се обогатява и развива по-нататък.

Четвърто. Необходимо е да се усъвършенствува системата на партийната информация и да се изгради тя изцяло върху съвременна информационна база. Задачата е по-нататък да се подобрява партийната информация, бързо да се преодолеят съществуващите недостатъци в нея и тя по-пълно да се използва като важен инструмент за ръководство, като средство за възпитание и контрол. Научният характер на партийното ръководство не може да се издига, ако партийните органи не разполагат с навременна, обективна, комплексна и аналитична информация за процесите на вътрешнопартийния живот, за най-важните обществени явления.

Пето. Въпросът за изучаване, обобщаване и внедряване на положителния опит не е нов. Но много факти от живота на партийните организации показват, че положителният опит не се използва рационално. Често пъти хубави инициативи, плод на ума и дръзновенето на хората, остават настрана от погледа на партийните комитети. Или пък по тях се пошуми, а след това потъват в забрава. Не е създадена

добра организация, няма ефикасен контрол и строга възискателност за широко внедряване на вече изучения и приложен в практиката опит.

Неотменим принцип за партийните органи и организации трябва да бъде ленинската постановка — положителният опит, който е в съответствие с партийните принципи и е подходящ за съответни конкретни условия, да се въвежда задължително, като се търси отговорност от онези, които продължават да работят по старому, проявяват консерватизъм и пренебрежително отношение към новото, прогресивното. Изучаването и внедряването на положителния опит е съществен социално-политически проблем и трябва да се превърне в едно от основните задължения на всеки партиен орган, на всеки ръководен деец, да стане важен критерий за оценка на тяхната дейност.

Шесто. Необходимо е да се осигурява още по-съвършена организация на проверката на изпълнението. Главното в нея да бъде превантивността — да предотвратява евентуални грешки и провали. Обобщаването на положителния опит също следва да стане важен момент на проверката и на помощта за подобряване на работата. Какво по-могъщо средство да се изпълни тая задача, освен по примера на най-добрите, на положителния опит да се дават образци как да се постъпва? Не на последно място стои и самоконтролът, който всеки деец и комунист следва сам да упражнява върху себе си, доколкото и как изпълнява своя дълг, доколкото оправдава партийното и народното доверие. Самокритиката като норма на партиен живот трябва да се изразява и чрез непрекъснатия самоконтрол в мислите и поведението на всеки ръководител, на всеки партиен член.

Другари,

Съвсем накратко ще изложа някои съображения за работата на окръжните и градските комитети на партията.

На съвременния етап извънредно много нарастват изи-

скванията към дейността на *окръжните партийни комитети*. През последните години те значително подобриха своето политическо ръководство на целокупния живот в окръзите. Голяма е тяхната заслуга за завоюваните от партията и страната крупни успехи в строителството на социалистическото общество. Някои окръжни комитети обаче не умеят винаги да долавят своевременно и достатъчно задълбочено да изучават процесите и явленията, да решават на необходимото равнище всички проблеми на партийното ръководство на икономиката и културата, на вътрешнопартийния и политико-обществения живот.

Новите условия поставят пред тях особено остро и някои нови задачи.

Преди всичко трябва да се засили ролята на окръжните комитети за правилно съчетаване на отрасловото с териториалното ръководство на икономиката. Всеки комитет би следвало да разполага с научнообосновани концепции и конкретни програми за развитието на материалния и духовния живот в окръга, съгласувани с разработките на централните държавни и стопански органи. Налага се окръжните комитети своевременно да анализират натрупания опит и да решават новите проблеми на партийната работа, които сега възникват във връзка с изграждането и правилното функциониране на държавните стопански обединения, аграрно-промишлените комплекси и другите формиращи се икономически единици. Тяхно задължение е да съдействуват за установяване най-тясно сътрудничество и взаимна помощ между окръзите за най-целесъобразното решаване на назрелите проблеми, свързани с концентрацията и специализацията на производството. Административните граници и временните местни интереси в никакъв случай не бива да бъдат пречка за това.

Окръжните комитети носят сега голяма отговорност и за издигане научното равнище на всички звена на социалното управление на тяхната територия. Особено внимание те

трябва да отделят за подобряване дейността на общинските партийни комитети и на партийните органи в аграрно-промишлените комплекси, за усъвършенствуване на тяхната структура.

Значително порасна ролята на *градските партийни комитети*. От тях се изисква да осигуряват компетентно ръководство над многостранния живот на големи по територия и разнообразни по икономически и културен облик райони.

Условията в градовете бързо се изменят, увеличава се и техният брой. В тях е съсредоточена по-голямата част от промишленото производство, строителството и транспорта. Значително нарасна числеността на работниците. Оттук задачата градските комитети да насочат главното си внимание за подобряване работата си сред работническата класа, за да се издига още повече нейната ръководна роля в цялостния обществен живот. Специални грижи следва да полагат и за подобряване на работата сред инженерно-техническата интелигенция, да съдействуват още по-конкретно за развитието на техническото и научното творчество сред инженерите, специалистите и младежта.

Градовете са центрове на науката, образованието и културата, на административното и комунално-битовото обслужване. Това изисква да се подобри работата на градските партийни комитети сред научната и художествената интелигенция, да се издига ролята на партийните организации в научните и културните институти, в учрежденията. Необходимо е градските комитети да засилят още повече своето внимание към онези органи и предприятия, от които зависи подобряването на комунално-битовото, здравното, търговското и друго обслужване на населението.

С концентрацията на селскостопанското производство много градове станаха средища на аграрно-промишлени комплекси, а съответните градски комитети на БКП поеха ръководството на партийната работа в тях. Следователно наред с досегашните задачи градските комитети ще решават и

други, още по-сложни, комплексни задачи с голямо икономическо и социално-политическо значение.

Всичко това налага да се усъвършенствуват подходът, стилът и методите на работа на градските комитети, да се повишава ефективността в цялостната им дейност. От друга страна обаче, необходимо е централните и окръжните органи, когато решават важни икономически, културни и други проблеми на градовете, по-добре да се опират на градските партийни комитети, да вземат под внимание техните основателни мнения и предложения.

Като проявяват политически подход, деловитост и оперативност в своята дейност, партийните комитети ще се развият по-нататък като политически ръководители на масите и с чест ще изпълнят новите големи задачи, които Десетият конгрес поставя пред тях.

2. За още по-крепки връзки на партията с масите, за подобряване на работата на партията с кадрите

Другари,

Правилното функциониране на цялата система на социалистическото общество зависи в решаваща степен от характера и съдържанието на *взаимоотношенията между ръководители—партия—работническа класа—народ*. Постоянно укрепване на връзките на партията с масите върху основата на засилващата се общност на основните интереси на всички трудещи се е един от главните принципи на партийното ръководство и неотменна грижа на Централния комитет.

Ние можем да отчетем, че нашата партия свято следва традицията на тясна връзка с народа, на съветване с масите, на проверка на целесъобразността на своите решения в практиката. Безспорен факт е, че ако у нас успешно се преодоляват и най-големите трудности на развитието, ако

съзнателната и активна поддръжка на партийната политика от страна на трудещите се непрекъснато расте — това се дължи преди всичко на правилната марксистко-ленинска политика на партията и на нейното умение да се вслушва в мнението на народа, своевременно да открива и да решава възникващите проблеми, да укрепва доверието и единството между ръководителите и партията, между партията и работническата класа, между работническата класа и народа. *(Ръкопляскания.)*

В бъдеще значението на връзките на партията с масите все повече ще нараства, защото успехът на строителството на зрялото социалистическо общество в най-голяма степен ще зависи от убедеността на трудещите се в правилността на партийната политика и от тяхната политическа и трудова активност. От друга страна, непрекъснато повишаващото се политическо, техническо и културно равнище на народа издига значението на колективния народен ум, на народния опит в изработването на партийната политика.

В средите на трудещите се, във всички техни отряди се извършват дълбоки изменения. Друга е вече нашата работническа класа и в количествено, и особено в качествено отношение. Друг е нейният социален, морално-политически и духовен облик, други са професионалната ѝ структура, техническата ѝ квалификация, социалистическата съзнателност, обществената активност, друго е нейното самочувствие. Коренно се измени социално-класовата природа на селяните, тяхната култура, техният бит; рязко се повиши техният опит в ръководене на колективното стопанство, в боравенето с науката и техниката; относителното тегло на висококвалифицирания труд на механизаторите расте и все повече ще измества „естествения“ тежък физически труд. С бързи темпове се увеличава нашата социалистическа интелигенция, умножават се нейните отряди във всички области на науката, расте нейната роля в управлението и в производствения процес. В живота постоянно навлизат млади поколения, из-

раснали и възпитани в наши условия, с нови, високи изисквания и към своето собствено развитие, и към обществото. Всички тези изменения в нашето бързо развиващо се социалистическо общество изискват и съответни изменения във формите, средствата, методите на партийната работа, на връзката на партията с масите, изискват непрекъснато усъвършенствуване на целия социален и политически механизъм.

Основната задача на работата на партията сред безпартийните маси е повишаването на тяхната политическа съзнателност и трудова активност. На партията са чужди сектантската откъснатост от масите, високомерието, пренебрежението към техните нужди и тежнения, към тяхното мнение. Но на партията е не по-малко чуждо и опортюнистическото приспособяване към назадничавите възгледи и настроения, които все още битуват в някои среди или пък могат да се появяват в определени моменти. Ръководната роля на партията се състои в това, като развива всестранно своите връзки с трудещите се, като се вслушва в тяхното мнение и предложения — да възпитава народа, да го убеждава в правотата на своята линия, да го въоръжава със своя поглед върху явленията и тенденциите на общественото развитие и уверено да го води напред.

За правилното развитие на връзките на партията с масите особено важна е работата на *първичните партийни организации*. Ръководно политическо ядро на трудовите колективи, първичните партийни организации в своята работа съчетават борбата за изпълнение на партийно-държавните планове и задачи със защитата на интересите на трудовите колективи. Пълноценна партийно-политическа работа може да се провежда само тогава, когато партийното бюро и партийната организация не се отъждествяват и сливат с административното ръководство, не се обезличават като авангард на класата, а умно и твърдо упражняват своето право на контрол и се грижат както за трайните, перспективните интереси на обществото, така и за зачитането на правата и

нуждите — днешните, обикновените нужди и потребности — на своите трудови колективи, на всеки отделен труженик. Преценявана от тези позиции, работата на редица първични партийни организации е незадоволителна.

Важно условие за издигане ролята и влиянието на партийните организации са *развитието на вътрешнопартийната демокрация и укрепването на дисциплината*. Вътрешнопартийната демокрация е основата и гаранцията за проява на колективно творчество, за вземане на най-правилни решения, за смела борба против закостенялостта, своеволията, потъпкването на моралните норми, за укрепване връзките на партията с масите, на доверието на масите към партията.

Живата връзка на партията с народа — това са нейните членове, комунистите. Чрез комунистите партията се свързва с хората, узнава настроенията на трудещите се, тяхното мнение за своята политика, техните критични бележки и предложения. Посредством комунистите партията формира политическата обстановка, бори се срещу отрицателните явления, разяснява своите замисли и мероприятия, възпитава, организира, води масите. От своя страна трудещите се съдят за политиката на партията не само по решенията на конгресите и пленумите, но и по моралния облик, поведението и дейността на тези, които са всекидневно сред тях — на партийните членове, на комунистите. Както е записано в Програмата: „Комунистът отговаря за партията, както партията е отговорна за всеки комунист“. Нашата партия има един устав, един морал, една дисциплина, еднакво задължителни за всички нейни членове. В системата на държавното ръководство обикновеният работник и генералният директор са хора с различни права, но в партийната организация те са равноправни членове на партията и съвсем не са редки случаите, когато думата на комуниста от производството натежава над думата на комуниста-началник.

За да изпълнява успешно своята ръководна роля, партията трябва непрекъснато да работи за издигане ролята на

всеки свой член, всеки комунист да бъде пример в труда и в живота. Затова е необходимо партийните органи и организации да засилват възискателността си към изпълнението на уставните задължения и партийните решения, към спазването на нормите на комунистическия морал и партийна дисциплина, да укрепват и развиват вътрешнопартийната демокрация.

Другари,

Ролята на партията като ръководна и направляваща сила в нашето общество зависи в много голяма степен от нейната *политика на подбор, разпределение и възпитание на кадрите.*

През отчетния период още повече се утвърди априлската линия на доверие и уважение към кадрите, на сплотяване около партийната политика на дейците от всички поколения. Партийните, държавните и стопанските органи и ръководствата на масовите организации се укрепиха с нов отряд висококвалифицирани кадри. За секретари и членове на бюрата на окръжните и на преобладаващата част от градските комитети на партията са избрани хора с висше образование, мнозинството от които са завършили партийни школи. Броят на членовете и кандидат-членовете на окръжните и градските комитети на БКП с висше и средно образование в сравнение с 1965 година нарасна от 35,2 на сто на 44,7 на сто. Над 82 на сто от председателите на съветите на секретарите на общинските партийни комитети са с висше образование, а близо 30 на сто от тях са били на отговорна стопанска и административна работа. Сега 46 на сто от секретарите на първичните партийни организации са специалисти с висше и средно образование при 33 на сто към Деветия конгрес. Налице е тенденция за увеличаване на броя на партийните кадри с инженерно-техническо, икономическо и агротехническо образование. Инженерите в съставите на пленумите на окръжните и градските комитети на БКП на-

пример се увеличиха от 12,7 на сто през 1965 година на 15,9 на сто. Броят на директорите на предприятията и техните заместници с висше образование през последните пет години нарасна от 54,24 на сто на 71 на сто. Около 90 на сто от директорите на ДЗС и председателите на аграрно-промишлените комплекси и над 76 на сто от директорите на предприятията са специалисти с дългогодишен опит в ръководството на икономиката. Повишава се образователното равнище и на средните кадри.

Ръководейки се от растящото значение на кадрите в етапа на изграждането на развито социалистическо общество, Централният комитет прие редица нормативни документи, с които се внася единство в дейността на всички органи по изучаването, подбора, оценката и отчета на кадрите. Пристъпи се към *изграждане на цялостна система на работа с кадрите*, която трябва да съдържа прогнозиране и планиране на подготовката на нужните кадри; най-целесъобразно използване на знанията и опита на кадрите; подготовка на перспективни резервни кадри и т. н.

Основен, проверен от живота принцип на кадровата политика на партията беше и си остава принципът за най-пълното използване на кадрите от всички поколения. Всяко поколение има свои предимства пред другите поколения и правилна кадрова политика е само тази кадрова политика, която умело съчетава и свързва ведно мъдростта и младостта, опита и чувството за новото, знанията и ентузиазма. Само тази политика не води до противопоставяне на различните поколения кадри, а изгражда взаимно доверие, взаимно ценене, топли другарски отношения между хора, които имат едни идеали, служат на едно дело, вършат едно дело. (*Ръкопляскания.*)

Постоянен принцип на кадровата политика на партията е принципът за издигане на ръководна работа на хора из средата на работническата класа. Сега задачата е най-добрите представители на работническата класа с политическа

закалка и изявиени организаторски способности по-смело да се избират в ръководствата на партийните и масовите организации, да се издигат на ръководна държавна и стопанска работа. Целесъобразно ще бъде изтъкнати работници ежегодно да се приемат на обучение в учебните заведения, а също в Академията за обществени науки и социално управление.

Следва отново да подчертаем необходимостта да се издигат на ръководна работа повече жени и младежи, да се полагат специални грижи за тяхното израстване.

На сегашния етап в развитието на страната следва да се обърне по-специално внимание на въпроса за издигането на безпартийните кадри. Ние и сега издигаме такива хора на отговорни длъжности, но в бъдеще трябва още по-смело да вършим това. Това ще допринесе за по-нататъшното укрепване на морално-политическото единство на нашето общество, на съюза между комунисти и безпартийни и същевременно ще бъде една допълнителна преграда срещу замърсяването на партията от карриеристи, които гледат на партийната членска книжка като на средство за уреждане в живота.

Разбира се, когато говорим за безпартийни хора, ние нямаме предвид аполитични, а още по-малко равнодушни към социалистическото строителство, към делото на комунизма личности. Ние имаме предвид тези млади хора из средите на трудовия народ, които израснаха и растат в наши условия, възпитани са в редиците на Комсомола, верни са на делото на партията, но по една или друга причина не са нейни членове. Ние имаме предвид безпартийните комунисти, с каквито сега е достатъчно богата българската земя.

В условията на научно-техническата революция *ленинското изискване за подбор на кадрите по техните политически и делови качества* придобива още по-голяма сила. Всеки опит да се противопоставят деловите качества на политическите би довел до противопоставяне организационно-тех-

ническата на социално-политическата страна на управлението.

Сега на ръководна работа са издигнати много млади кадри с добра специална подготовка, но с по-малък политически опит, без достатъчно умение да работят с обществените организации и колективи, да възпитават, да организират и да ръководят хората. От друга страна, има още ръководни дейци с добър политически опит и революционни заслуги, но с недостатъчна специална подготовка и неразбиране на съвременните методи в партийната работа. Задачата е: да се помага и на едните, и на другите, да се изграждат кадри, които най-пълно съчетават политическите и деловите качества.

На сегашния етап особено наложително е партийните органи и организации да засилят борбата против проявите на субективизъм, едностранчивост и незадълбоченост при оценката, подбора и разпределението на кадрите. Кадрите да се издигат на такива ръководни длъжности, на които те могат в максимална степен да разгърнат своите сили и възможности. По-пълно трябва да се прилага *демократичното начало в работата с кадрите*, като при издигането и разпределението на кадрите партийните организации се опират на мнението на актива и на комунистите. Назряла е необходимостта постепенно да се внедрява изборното и конкурсното начало при подбора на стопанските и административните ръководители. Това ще съдействува за повишаване отговорността на ръководителите пред ръководения от тях колектив, за подобряване на връзките на партията с трудещите се, за успешно решаване на задачите на социалистическото строителство.

И през следващия период работата на партията по възпитанието на кадрите си остава важна съставна част на партийната работа. Партията не е търпяла, няма да търпи и занаят в своите редове хора, особено ръководни дейци, които уронват нейния авторитет, пречат за правилното възпи-

тание на комунистите и на всички трудещи се. Контролно-ревизионните комисии следва да търсят най-строга отговорност от нарушителите на партийната и държавната дисциплина и комунистическия морал. (Ръкопляскания.)

Висока комунистическа идейност, принципност при решаването на малките и големите въпроси, образцово изпълнение на задачите, морална чистота, скромност, висока култура и познания, инициативност, активност, чувство за отговорност и самоотвержено служене на народа — такива са качествата, които трябва да формира у всички дейци нашата възпитателна работа сред тях. (Ръкопляскания.)

Съществена необходима черта на нашата работа с кадрите, която ние все още не можем да използваме достатъчно, е системният партийен контрол върху дейността на кадрите. Партийният контрол не противоречи на доверието. Напротив, той е израз на партийната грижа за правилното развитие и растеж на кадрите, своевременна помощ и подкрепа, оказвана от партията на хората, на които тя разчита най-много. Именно либерализмът и опрощаването на нарушенията — докато се стигне до такива грешки и нарушения, когато партийните изводи и снемането станат неизбежни — противоречат на нормите на елементарното другарство и нямат общо нито с кадровата политика на партията, нито с грижата за отделния човек. Съчетаването на внимателното другарско отношение към кадрите с високата възискателност към тяхната работа, на партийното доверие с партийния контрол способствува да се разкриват и преодоляват недостатъците и слабостите в работата на ръководните кадри, да се повишава възискателността им към себе си и към тези, които те ръководят, да се приучват към критически анализ и самоанализ, да се издига отзивчивостта на ръководителите към нуждите на трудещите се, тяхната непримиримост към всичко, което задържа нашето социалистическо развитие.

Непрекъснато да укрепва, да разширява и да задълбочава своите връзки с трудещите се, постоянно да усъвър-

шенствува своята работа с кадрите, да не допуска никакво, дори временно нарушаване на доверието и единодействието в живата верига „ръководители—партия—работническа класа—народ“ — такава е, другари, една от най-важните и отговорни задачи на всяко партийно ръководство, на всяка партийна организация, на цялата наша партия в етапа на изграждането на развито социалистическо общество у нас. (*Ръкопляскания.*)

3. За дълбоко съдържателна и боева идеологическа работа

Другари,

Партията и нейният Централен комитет винаги са гледали и гледат на идеологическата работа като на един от най-важните сектори на партийната и държавната дейност, като на важно средство за теоретическо разработване на проблемите на нашето обществено развитие, мощен фактор за развитие на социалистическата съзнателност, за възпитание на комунистически мироглед и навици, за формирането на труженика на социализма.

Нашата партия с право може да се гордее, че в Народна република България марксизмът-ленинизмът се е превърнал във велика материална сила, че като теория и като практика оказва могъщо влияние върху съзнанието на масите. Най-ярко доказателство за това е самоотверженият труд на народа за осъществяване на партийната политика, идейната му и политическата зрелост, показани и доказани в не един труден момент.

Заедно с това Централният комитет си дава сметка, че в съдържанието и организацията на идеологическата работа има още сериозни недостатъци. Юлският пленум подчерта, че идеологическият фронт трябва все по-пълно да отговаря на растящите изисквания на общественото развитие,

на борбата против буржоазната идеология, на потребностите на живота, на нуждите на социалното управление. Все още обаче някои звена на идеологическия фронт са откъснати от обществената практика, проявяват мудност и консерватизъм, допускат елементи на обективизъм в пропагандата, тяхната дейност не е проникната от достатъчно настъпателен дух.

Макар че през последните години бяха положени усилия за преустройство на идеологическата работа — за актуализиране на нейната тематика, за подобряване на марксистко-ленинското обучение на партийния актив, за по-широко използване на съвременни технически средства за въздействие, макар че тя бележи важни успехи, трябва определено да кажем, че посочените от Юлския пленум недостатъци все още не са преодолені докрай.

В същото време *изискванията към идеологическата работа стават все по-големи*. Пред нея стои високото призвание да осветлява закономерностите на новия етап в нашето развитие, да въоръжава трудещите се с марксистко-ленински мироглед, да разяснява пламенно и убедително партийната политика и да мобилизира целия народ за нейното осъществяване.

Изискванията към идеологическата работа се увеличават и поради изострянето на класовата борба на международната арена. Идеологическите централи на буржоазията са вдигнали на крак всички свои сили с цел да дискредитират социализма и да намалят неговата притегателна сила, да маскират язвите на капитализма и да увековечат неговото съществуване под булото на някакво „индустриално“ или „слединдустриално“ общество. Идеологическият двубой се изостря и от разколническите действия на десните и „левиите“ опортюнисти, които обективно подпомагат империализма в неговата борба против социализма.

От съществено значение за идеологическата работа са и дълбоките изменения, които настъпват у нейния „обект“, т. е. сред трудещите се, и у целия народ. Бързото увелича-

ване на работническата класа и на хората на умствения труд, издигането на образователното равнище и на политическата зрелост на народа, неговата по-богата душевност и психика, по-разностранный му духовни интереси и т. н. също повишават изискванията към идеологическата работа. Първостепенно значение сега добиват както обемът, така и формата на поднасяните знания, както теоретическата обосновааност на изводите, така и тяхното потвърждение от практиката, както думите, така и делата.

Всичко това създава нова обстановка, която наложително изисква да се осъществи докрай преустройството на идеологическия фронт; да се измени подходът във възпитателната дейност, като се отчита по-пълно въздействието на обществената среда; да се свърже плътно идеологическата работа с проблемите, които животът всекидневно поставя пред партията и страната; да се прилагат съвременни високоефективни методи в организацията и управлението на идеологическия процес.

Към кои основни проблеми трябва да насочим вниманието на партията, на партийните органи и организации, за да се подобри по-нататък цялата идеологическа работа?

Преди всичко особено необходимо е още по-пълно да се отчита възпитателното въздействие на обществената среда. Наивно е да се мисли, че новите черти и добродетели, които трябва да притежават гражданите на социалистическото общество, а след това и на комунизма, се създават само по пътя на просветата, чрез лекции и беседи. Не бива да се забравя, че общественото съзнание при всички условия, включително и при социализма, се определя в крайна сметка от общественото битие, от реалната обществена среда.

Още в знаменитите си „Тезиси за Фойербах“ Маркс посочва, че „хората са продукти на обстоятелствата и на възпитанието и че следователно изменените хора са продукти на други обстоятелства и на променено възпитание“ (К. Маркс и Фр. Енгелс, Съч., т. 3, с. 4). Заедно с това той подчерта-

ва, че „именно хората променят обстоятелствата“ (Съч., т. 3, с. 4). Тяхното съзнание не е пасивно по отношение на обществената среда, т. е. на условията, при които те живеят и работят. Повишаването на общественото съзнание е условие за прогресивното изменение на средата, както и усъвършенствуването на средата е мощен фактор и необходима предпоставка за издигане на общественото съзнание.

Този проблем следва да заеме централно място в теоретическите разработки, в идеологическите и възпитателните средства за идейно въздействие върху масите. Защото нашата социалистическа действителност, бързият икономически подем, разцветът на науката, образованието и културата, ликвидирането на експлоатацията, всичко, което социализмът дава на народа, е и най-добрата пропаганда за неговите исторически предимства като обществен строй, незаменим фактор за формирането на социалистическо съзнание у трудещите се.

От друга страна, не бива да се забравя, че сегашната наша действителност има и негативни страни. У нас не са редки проявите на егоизъм и бездушие, на бюрократизъм, възгордяване и ходатайство. Срещат се случаи на заобикаляне и нарушаване на законите, на кражби и злоупотреби — все проявления на така наречената „малка правда“. Макар и да не определя облика на обществото като цяло, тя е реален факт, който има място в обществената среда и нанася големи морални вреди. Ако не се воюва против нея, тя е способна да намалява ефекта и от най-добре организираната идеологическа работа, да затруднява социалистическото възпитание на народа.

Затова борбата с всички средства против отрицателните явления в нашия живот не само подобрява обществената среда, но обективно подпомага и възпитанието на народа. Критиката на недостатъците и практическата работа за тяхното изкореняване, високата принципност при решаването на големите и малките въпроси, личният пример на ръководи-

теля — това са все средства, които възпитават, фактори, които на дело повишават социалистическото съзнание на народа.

Ударението, което поставяме върху усъвършенствуването на обществената среда, не само не омаловажава, а още повече засилва ролята на целенасочената идеологическа дейност сред народа. И партийната просвета, и масово-политическата работа, и печатът, радиото, телевизията са изпитани средства за комунистическо възпитание, които партията трябва още повече да развива. Най-важно изискване пред тях е да възпитават трудещите се в комунистически дух не откъснато и самоцелно, а в неразривна връзка със задачите, които партията решава, в пълно съзвучие с нейната вътрешна и външна политика.

Специално внимание партийните организации следва да отделят на *марксистко-ленинската подготовка на кадрите и интелигенцията, на работническата класа, на младежта.* Марксистко-ленинските знания трябва широко да се разпространяват сред всички слоеве на народа, като се използват по-пълно възможностите на лекционната пропаганда.

Сега в системата на партийната просвета се обучават над 750 хиляди комунисти и безпартийни активисти; близо 30-хилядна армия от пропагандисти неуморно разпространява идеите на научния социализъм; около половината от партийните звена изучават актуалните проблеми на нашето развитие. Линията, която трябва да следваме и в бъдеще, е — правилно да се съчетава изучаването на основите на марксизма-ленинизма с най-важните въпроси на нашата съвременност, с научните основи на партийната политика.

И занаяд *масово-политическата работа* е призвана да разяснява аргументирано партийната политика, да популяризира успехите в социалистическото строителство, своевременно и компетентно да отговаря на въпросите, които вълнуват хората. Нейната организация и ръководство следва да се основават на постоянно действаща система, която да

осигурява широко представителна информация за общественото мнение от долу на горе и изчерпателна информация по новите задачи и по повдигнатите от трудещите се въпроси от горе до долу.

Решаващо значение за успеха на масово-политическата работа, на цялата идеологическа работа има прякото участие в нея на най-отговорните партийни, държавни и стопански ръководители. Трябва да се оценява високо примерът на ония дейци, които излизат с доклади и лекции пред колективите, разясняват партийната политика, дават авторитетен отговор на вълнуващите въпроси. Този пряк контакт е могъщо средство за укрепване на връзките с масите, незаменим източник за информация как масите посрещат и възприемат партийните решения, което има голямо значение за партийното ръководство. Трябва строго да се осъждат ония ръководители, които „не намират време“ да отидат при хората, да поговорят с тях. (*Ръкопляскания.*) На който и пост да се намира даден ръководител, той никога не бива да забравя, че е комунист, че е призван да бъде политически деец, че без контакт с народа, без вслушването в онези бележки, които са справедливи, тая цел не може да се постигне. Ето едно широко поле за изява на нашите кадри като немуморни пропагандатори на партийната правда. (*Продължителни ръкопляскания.*)

Ние въвеждаме и ще въвеждаме модерни технически средства в пропагандата и агитацията, но силата на живото слово си остава основен момент в грижата за по-нататъшното заздравяване връзките с трудещите се.

В съвременните условия извънредно много нараства ролята на средствата за масова информация и пропаганда. Социологическите изследвания у нас показват, че през 1969 година гражданите над 7-годишна възраст са отделяли през денонощието средно по 2 часа и 17 минути за слушане на радио и 1 час и 9 минути за гледане на телевизия. Сега в България се издават 13 централни и окръжни всекидневни-

ка с общ тираж над 1 900 000 екземпляра, повече от 300 седмичника и списания. Разшириха се книгоиздаването, кинематографията, разпространението на грамофонни плочи и магнетофонни записи. Няма друго информационно средство, което да се сравни с печата, радиото и телевизията по обхват и бързина на въздействие. Можем с удовлетворение да отбележим, че те правилно провеждат партийната линия, че българските журналисти твърдо стоят на класово-партийни позиции. *(Продължителни ръкопляскания.)* Същевременно трябва да се посочи, че редица слабости снижават ефективността на този боеви сектор на идеологическия фронт.

Една от причините за това е неговата незадоволителна материално-техническа база. Можем да доложим на конгреса, че вече е извършена значителна работа за съставяне и реализиране на нови концепции за развитието на радиото, телевизията, полиграфията. Необходимо е тази работа да се ускори, за да може още през близките две-три години да се увеличи значително мощността на радио-предавателите, да се въведат втора програма и цветни предавания на телевизията, да се създаде съвременна полиграфична база за периодичния печат и книгоиздаването.

Друга съществена причина са недостатъчната настъпателност и гъвкавост на средствата за масова информация и пропаганда, използването на някои слабо въздействащи, шаблонизирани журналистически и публицистични форми.

Новите задачи предявяват високи изисквания към журналистите и редакционно-издателските кадри. Те трябва системно да повишават идейната си подготовка и своето професионално майсторство, смело да отхвърлят недостатъчно действениите форми на работа, да търсят нови начини за поднасяне на информацията и коментара, да дават специфичен облик на отделните средства за масова пропаганда и информация, да повишават ефективността на тяхното въздействие.

Изключително важна задача, която следва бързо да бъде решена, е в съответствие с Програмата на партията да

се подобрят структурата, организацията и управлението на идеологическата работа. Това означава да се държи сметка за цялата съвкупност от сложни и многостранни духовни процеси, които протичат в развитието на различните социални групи, да се изучават измененията в психиката, в социалната активност, в материалните и духовните интереси на трудещите се; да се осигури различните средства за идеологическо въздействие взаимно да се допълват и обогатяват, да бият в една и съща цел.

Голяма част от задачите на нашия идеологически фронт са еднакви със задачите, които решават братските комунистически партии в другите социалистически страни. Затова *нашата партия активно поддържа линията за засилване на социалистическата интеграция в областта на идеологическата работа.*

Проблемът за класово-партийното възпитание на народа и особено на младежта придобива изключително значение в условията на днешната ожесточена класова борба между силите на социализма и силите на империализма в световен мащаб. Неотменен дълг на партийните и обществените организации, на държавните и стопанските органи е така да осъществяват своята дейност, че навсякъде и при всички обстоятелства да отстояват позициите на работническата класа и Комунистическата партия.

Опитът на нашата партия убедително потвърждава, че *възпитанието на народа в дух на пролетарски интернационализъм и социалистически патриотизъм може да се осъществява само от последователни класово-партийни позиции.* Истинският патриотизъм може да съществува единствено върху основата на всеотдайността към интересите на световния социализъм и международното комунистическо движение. От друга страна, възпитанието на народа в дух на социалистически патриотизъм е една от движещите сили на нашето развитие. То осигурява социално-политическа и идейна спойка на обществото, съдейства за изграждането на

Народна република България като яка и непревземаема крепост на социализма.

Голяма актуалност на съвременния етап придобива *трудо­вото възпитание на народа и младежта*. В новите условия то не може да се ограничава с възпитанието на любов към труда изобщо. Сега трудовото възпитание органически включва култивирането на съзнание за самодисциплина и организираност, овладяването на широки знания и умения, готовност и способност за приобщаване на индивидуалните усилия към усилията на целия колектив.

Комунистическото възпитание на народа е неразривно свързано с изграждането на социалистическото общество, неделимо е от движението ни към комунизма. Човекът с неговите убеждения и воля за действие е онзи, който в крайна сметка материализира партийната политика, който движи обществения прогрес. Възпитанието на новия човек в учението, в труда и в обществения живот трябва да бъде неотменима задача и постоянна грижа не само на идеологическия фронт, но и на стопанските и държавните органи, на цялата наша общественост.

4. За някои изменения в Устава на партията

Другари,

Развитието на партията, както и приемането на нейната Програма налагат да се внесат някои изменения в Устава на БКП.

Какви по-съществени изменения се предлагат?

Първо, да отпадне от уводната част пасажът за главните задачи на партията, тъй като те са разработени в партийната Програма.

Второ, да се допълни текстът за задачите на Централния комитет в смисъл, че между конгресите той конкретизира и развива техните решения, организира изпълнението им и

осветлява теоретически намерените проблеми на нашето обществово развитие. Същевременно да отпадне указанието, че Централният комитет организира различни учреждения и предприятия на партията и ръководи тяхната дейност, че назначава редакционни колегии на централните печатни органи. Практиката показва, че това не е целесъобразно. Вместо този текст да се запише, че Централният комитет създава различни органи и институти и утвърждава редакционните колегии на централните печатни партийни органи. Така попълно и по-точно ще се формулират функциите на Централния комитет на партията.

Трето, да се увеличи срокът за провеждане на партийни конгреси на 5 години. Така свикването на конгресите ще съвпада с приемането на директиви за петгодишните планове за социално-икономическото развитие на страната и ще предшества провеждането на избори за Народно събрание. С тази промяна е свързано и предложението отчетно-изборните конференции да се свикват веднъж на две и веднъж на три години.

Четвърто, да се запише, че окръжните контролни ревизионни комисии избират свои бюра. Това се налага от факта, че комисииите трудно могат да се събират в пълен състав и да разглеждат своевременно възникващите въпроси.

Пето, да се запише, че онези заводски партийни организации, които наброяват над 800 комунисти, избират пленуми и бюра, а също така, че в най-големите села могат да се изграждат общоселски комитети на БКП като органи за осъществяване на единно политическо ръководство.

Шесто, да се внесат и някои други уточнения, както и да се направят редакционни поправки, които са отразени в проекта за изменения в Устава.

ЗА НОВАТА ПРОГРАМА НА ПАРТИЯТА

Из отчетния доклад на ЦК на БКП
пред Десетия конгрес на партията
20 април 1971 година

1. Програмата на партията — програма за изграждане на развито социалистическо общество

Другарки и другари,

Една от най-важните особености на нашия конгрес, която му придава исторически характер, е, че той ще обсъди и ще приеме новата Програма на Българската комунистическа партия.

Текстът на проектопрограмата беше публикуван и подложен на широко обсъждане както в партията, така и в обществено-политическите и масовите организации, от цялата наша общественост. Смятам, че не е нужно тук да се дава подробен анализ на съдържанието на подготовения проект, поради което ще се спра само на някои възлови въпроси.

За същността и характера на партийната Програма

Другари,

Изминаха повече от сто и двадесет години от деня, в който основоположниците на нашето велико революционно учение — Маркс и Енгелс, въоръжиха работническата класа с първата в човешката история комунистическа програма — „Манифест на Комунистическата партия“. Появил се в зората на международното комунистическо движение, „Манифест на Комунистическата партия“ и днес зове, мобилизира и вдъхновява борбата за свобода и щастие, за светло комунистическо бъдеще. (*Бурни ръкопляскания.*)

Нашата партия винаги е оценявала значението на партийната програма като изключително важен *теоретически, идеологически и политически* документ, който изразява принципите, целите и задачите на партията, пътищата и средствата за тяхното осъществяване. Програмата е *ръководство за действие* на цялата партия, на всички трудещи се. Тя ни въоръжава с ясна перспектива, разкрива верния път за постигането на поставените исторически цели.

Необходимостта от програма се диктува от обективната логика на общественото развитие и от историческото призвание на Комунистическата партия да го направлява и ръководи. Нейното предназначение е да ни разкрие „червената нишка“, която свързва отделните звена и етапи на революционния процес, нашата минала, сегашна и бъдеща дейност, „за да не се изгубим — както посочваше Ленин — в тия зигзаги, завой на историята и да запазим общата перспектива . . . за да виждаме началото, продължението и края“ (В. И. Ленин, Съч., т. 27, с. 115).

Програмата на партията е сравнително дълготраен документ, който ѝ служи като ръководство за действие през цял исторически период на революционната борба. Партията внася изменения и допълнения в своята Програма или приема нова Програма само тогава, когато социално-историче-

ското развитие и нейното собствено развитие я изправят пред качествено нови исторически задачи. Маркс сравнява програмите на марксистките партии с „жалони, по които хората съдят за равнището на партийното движение“. Те са жалони, които бележат възловите моменти, основните етапи в развитието на революционното движение на обществото.

Нашата партия още от своето създаване има установени традиции в това отношение. Тя прие своята *първа Програма* още на *Учредителния си конгрес* на връх Бузлуджа през 1891 година. Това е първият програмен документ на българското социалистическо движение.

На първия си конгрес след Първата световна война през 1919 година, на който се преименува в Комунистическа партия, партията прие „*Програмна декларация*“. Програмната декларация на БКП направи най-съществените допълнения и поправки към старата партийна Програма, налагащи се от условията на новата историческа епоха, от победата на Великата октомврийска социалистическа революция, от развитието на партията и започнатия процес на нейното превъоръжаване с идеите на ленинизма, от създаването на Коминтерна, на който нашата партия като цяло е съснователка.

През октомври 1922 година *Партийният съвет одобри проекта за нова Програма на партията*, доложен от българската делегация пред IV конгрес на Интернационала през ноември 1922 година. Събитията през 1923 година обаче осуетиха обсъждането и приемането на проекта от партиен конгрес.

По-късно Българската комунистическа партия е изработвала и други свои програмни документи, между които особено важно значение имат решенията на *Петия конгрес на партията* през 1948 година и решенията на *Априлския пленум на ЦК на БКП* от 1956 година. Но колкото и важно да е тяхното значение, тези документи нито са били, нито са претендирали да бъдат Програма на партията.

Въпросът за разработването на нова Програма на пар-

тията бе поставен още на *Петия конгрес*, първия конгрес на партията след победата на социалистическата революция в България. Но поради смъртта на Георги Димитров и станалите събития програма не се изработи.

Едва след Седмия конгрес на партията този въпрос беше отново поставен, а Юлският пленум на Централния комитет през 1968 година реши да се разработи Програма на партията и да се внесе за обсъждане и приемане на сегашния *Десети партиен конгрес*.

Какво налага нашата партия да приеме нова Програма?

Ние вече изложихме общите принципни положения, които обуславят необходимостта от партийните програми. От тези принципни положения сме се ръководили и ние, когато решихме да изработим и приемем нова Програма на нашата партия.

В нашата всестранна дейност *ние се опираме и се ръководим от основните положения на марксистко-ленинската теория*. Марксистко-ленинското учение за развитието на обществото е научната основа на дейността на всяка комунистическа партия. Историческият опит обаче показва, че *нашата теория трябва да се прилага творчески, като се конкретизира и доразвива, първо, съобразно с конкретните условия на всяка страна и етапа, в който тя се намира, второ, съобразно с измененията в международната обстановка, в развитието на световния революционен процес и в съотношението на силите на световната арена*.

Не е трудно във връзка с това да се разбере, че необходимостта от изработването и приемането на Програма на нашата партия е отдавна назряла. От приемането на *Програмната декларация* на Българската комунистическа партия през 1919 година досега измина повече от половин столетие, през което станаха дълбоки, коренни изменения в света, в развитието на самата наша партия, в нашата страна. Не смятам тук за необходимо да обрисувам подробно картината на тези изменения.

Искам само да изтъкна, че всички досегашни програмни документи на нашата партия са отдавна изпълнени. Повече от четвърт век вече нашата страна се развива по пътя на социализма, който минава през различни етапи на формиране и развитие. Сега нашият народ под ръководството на своята Комунистическа партия изгражда развито социалистическо общество в Народна република България.

Всичко това налага партията да приеме нова Програма, която теоретически да обобщи и да осмисли историческия опит на миналото и настоящето, а също да разкрие бъдещите тенденции в развитието на страната, творчески да приложи и доразвие марксизма-ленинизма съгласно изискванията на новия етап, да определи и научно да обоснове непосредствената историческа задача на партията, главните насоки, пътища и средства за нейното реализиране.

Вярно е, че и конгресите на партията разработват въпросите на социалистическото строителство и основните задачи на партията за даден период. Но резолюциите на конгресите, отчетите на ЦК пред конгресите, а също така социално-икономическите планове не могат да заменят Програмата.

Известно е, че етапите в историческото развитие на обществото като цялостна система са много по-дълготрайни от периодите между отделните конгреси. Ние не можем да предвидим точно кога ще завърши изграждането на развитото социалистическо общество, но то очевидно ще обхване един по-продължителен исторически период. Известно е също така, че с възходящото развитие на нашето социалистическо общество и на световната социалистическа система се увеличава динамиката на това развитие. Същевременно изграждането на развито социалистическо общество се извършва в условията на бурно развиващата се съвременна научно-техническа революция. То е свързано с разгръщането и практическото прилагане и използване на постиженията на тази революция във всички сфери на социалния живот, което усилва още повече темповете в развитието на обществото.

При това положение в своята ръководна дейност партията се нуждае повече отвсякога от ясен поглед върху бъдещото развитие на социалните процеси, какъвто може да ни даде само Програмата.

Не е маловажно също така и обстоятелството, че в съгласие с ленинското учение за партията *едно от условията за членуване в Комунистическата партия, записано в нашия Устав, е признаването на партийната програма.*

Какви са характерните особености на проектопрограмата?

Главната особеност на Програмата е, че тя е програма за изграждане на развито социалистическо общество в България.

В резултат на социалистическата революция и успешно завършване на преходния период от капитализма към социализма и пълната победа на социалистическите производствени отношения, в резултат на извършените качествени и количествени изменения в цялата система на обществения живот България навлезе в етапа на изграждане на зрелия социализъм. През този период ще трябва да се доизгради материално-техническата база на социализма, да се усъвършенствуват социалистическите производствени отношения, да се обогати духовната култура, да се повиши благосъстоянието на народа и да се преодолява постепенно неравномерността в развитието на обществената система.

Главната непосредствена историческа задача на партията следователно е построяването на развито социалистическо общество в нашата страна.

Оттук задачата на Програмата е:

- да анализира *вътрешните и международните условия*, в които изграждаме развитото социалистическо общество;
- да формулира *основните характерни черти* на този етап от развитието на социалистическото общество в България;
- да набележи *основните закономерности и тенденции* на развитие през този период;

— да начертае *главните задачи* на партията в различните сектори на живота, да определи основните *методи и средства* за тяхното решаване.

При разработването на тези въпроси ние сме се опирали твърдо и непоколебимо върху принципите на марксистко-ленинската теория и по-специално върху марксистко-ленинското учение за двете фази на комунистическата общественоекономическа формация. Опирали сме се върху опита на нашата партия и страна в досегашното им историческо развитие, върху световноисторическия опит на КПСС в изграждането на социализма и комунизма в Съветския съюз, върху нейните приноси в творческото развитие на марксистко-ленинската теория; върху историческия опит и творческите приноси на комунистическите партии от другите социалистически страни, а също така върху колективно изработените документи на международното комунистическо движение. При разработването на нашата Програма огромна помощ ни оказва *Програмата на КПСС*, нейното богато теоретическо съдържание и разкриването на закономерностите и перспективите на по-нататъшното развитие на обществото към комунизма.

И този подход е напълно естествен. Първо, защото ние сме партия марксистко-ленинска, партия интернационалистическа. И, второ, защото процесът на изграждането и развитието на социализма в България е част от единния световен революционен процес, който се подчинява на обективни закони, валидни за всички страни и народи в света. *Изграждането на развито социалистическо общество не е специфична българска задача*. През този етап минават и ще минават и други страни и народи, тръгнали по пътя на комунизма. Затова и *закономерностите, които действуват през този етап, са общи*.

Същевременно обаче *тези общи закономерности се проявяват специфично във всяка отделна страна*. Всяка партия разработва и решава конкретни задачи съобразно с усло-

вията в своята страна, националните традиции, историческото минало. Затова при набелязване пътищата на развитие през следващия етап сме се старали *да свържем органически ведно интернационалните и националните задачи на партията, общото и единичното*. Стремели сме се нашата Програма да получи както по форма, така и по съдържание *български колорит, да отразява не само онова, което важи за всички страни и народи, но и специфичните конкретни условия и задачи на нашата партия, на нашия народ*.

За тази цел при изработването на Програмата ние сме се опирали преди всичко върху историческия опит от четвъртвековното развитие на социализма в нашата страна, върху постиженията на марксистко-ленинската теоретическа мисъл в България и главно върху историческия опит и постиженията на марксистко-ленинската теоретическа мисъл у нас през периода след историческия Априлски пленум на ЦК на БКП от 1956 година.

Трябва да подчертая, че много трудно бихме разработили настоящия проект за Програма, ако през последните години и особено през периода след Деветия партиен конгрес на различни пленуми на Централния комитет и *по-специално на Юлския пленум* не бяха разработени важни теоретически проблеми, свързани с нашето икономическо и обществено-политическо развитие.

При разработването на проекта ние сме се ръководили от марксистко-ленинското изискване — *Програмата да бъде научнообоснована и максимално реалистична*: да е най-пълно съобразена с *конкретните условия и степента на развитие на нашата страна; да не се прескачат етапи* при разработването на задачите, да не се допуска субективизъм, да не се създават илюзии. „Програмата — писа Ленин — трябва да бъде построена на научна основа“ (В. И. Ленин, Съч., т. 29, с. 182). Тя „трябва да изхожда от абсолютно точно установени факти“ (В. И. Ленин, Съч., т. 27, с. 116), да почива върху строго обективен, научен марксистко-ле-

нински анализ на социално-историческите процеси и на техните закономерности, да решава нови теоретически проблеми и същевременно да поставя само онези исторически цели и задачи, които могат да бъдат осъществени. „В това ще се състои и само в това — пише Ленин — обаятелната сила на нашата Програма. А ако ние изявим и най-малките претенции за това, което не можем да дадем — това ще отслаби силата на нашата Програма“, защото масите „ще дозират, че нашата Програма е само фантазия“ (В. И. Ленин, Съч., т. 27, с. 133).

Затова и в проекта за Програма се определят само най-общите задачи и насоки на развитие. Сега, в условията на научно-техническата революция, е особено трудно предварително да се набелязват конкретни показатели и темпове за такъв дълъг период.

При разработване на Програмата сме се ръководили от предпоставката, *че цялата дейност на партията в изграждането на развито социалистическо общество трябва да бъде подчинена на задачата за осигуряване на постоянен растеж на материалното и културното равнище на хората, за всестранното развитие на човека.* Затова може с пълно основание да се каже, че Програмата е живо въплъщение на лозунга на партията „Всичко в името на човека, всичко за благо на човека!“. (*Бурни, продължителни ръкопляскания.*)

Ръководили сме се и от стремежа Програмата да бъде *не само по съдържание, но и по форма близка на мислите и чувствата на трудещите се, да бъде напълно разбираема за тях.* Изискването Програмата да е научна, теоретически обоснована не означава, че тя трябва да бъде някакъв абстрактен теоретически трактат, достъпен за тесен кръг специалисти. Програмата е документ за възпитанието на цялата партия и на милионите трудещи се маси в идеите на марксизма-ленинизма, на социалистическия патриотизъм и последователния пролетарски интернационализъм, за въвличането им в практическата борба за победата на социализма и ко-

мунизма. По думите на Ленин всеки параграф на Програмата трябва да съдържа в себе си „стотици хиляди речи и статии на агитаторите“, да представлява „това, което трябва да знае, да усвои и да разбира всеки трудещ се“ (В. И. Ленин, Съч., т. 29, с. 183). Затова и в Програмата е проявен стремеж и най-трудните теоретически проблеми да бъдат изразени на достъпен и разбираем език. В нея има и *немаляк емоционален заряд*, който засилва нейното въздействие.

Разработването на Програмата е голямо колективно дело, в което под ръководството на Централния комитет участваха членове и сътрудници на ЦК и значителен брой представители на нашата марксистко-ленинска научна мисъл. По време на нейното обсъждане това дело се превърна в пълния смисъл на думата във всенародно. Във всички селища на страната, по заводи и строежи, в кооперативните стопанства и в учрежденията, в учебните заведения и в научните институти — навред комунистите, комсомолците, сдружените земеделци, отечественофронтовците участваха с огромен интерес в обсъждането на проектопрограмата. Може да се каже, че то беше едно от най-масовите допитвания на Централния комитет до комунистите и до народа, една от най-ярките прояви на кръвната връзка между партията и народа. (*Ръкопляскания.*)

Какво показва всенародното обсъждане на проектопрограмата?

Преди всичко то показва *всеобщото одобрение* на този документ от всички трудещи се в нашата страна. Единодушно бяха подкрепени както оценките за изминатия път, така и разработките за предстоящите задачи. Проектот програмата беше оценена като исторически документ, а нейното създаване — като забележително събитие в нашия живот. Обсъждането убедително показва, че Централният комитет на партията е съумял, прилагайки творчески принципите на марксизма-ленинизма, да обхване най-животрептящите проблеми на нашето развитие, да им даде правилен отговор.

Обсъждането отново потвърди колко много е пораснала политическата и идейната зрелост на нашия народ. За това говори проявената активност, за това говорят многобройните мнения и предложения, които се получиха в Централния комитет на партията направо или чрез окръжните партийни комитети и ръководствата на обществените организации, чрез редакциите на вестниците, списанията, радиото и телевизията. Внимателният преглед на предложенията показва, че огромната част от тях имат конструктивен характер и са проникнати от високото съзнание за принадлежност и привързаност към идеите на нашата партия, към делото на социализма и комунизма. (*Ръкопляскания.*)

Обсъждането на проектопрограмата ярко показва единството и сплотеността в редиците на партията; единството и сплотеността на целия народ около нейната генерална линия; единството на всички поколения у нас — поколението на ветераните, средното поколение и най-младото поколение, — които с готовност поемат историческата отговорност да строят зрялото социалистическо общество у нас. (Продължителни ръкопляскания.)

Всенародното обсъждане на проектопрограмата на партията беше една забележителна теоретическа и идейно-политическа школа за нашия народ. Заедно с това то е верен показател, че идеите и предназначенията на Програмата, овладявайки масите, ще се превърнат във велика материална сила — гаранция за нейното претворяване в живота.

2. Някои теоретически проблеми на изграждането на развито социалистическо общество в България

Другари,

В проекта за новата Програма на партията са отразени голям брой нови и изключително важни теоретически проблеми. Бих желал да засегна само някои от тях, които имат особено голямо теоретическо и практическо значение.

Най-важният от тези проблеми се отнася до *мястото и характера на развитото социалистическо общество* като етап в развитието на първата фаза на комунистическата формация.

Както е известно, Маркс и Енгелс научно обосноваха неизбежната гибел на капитализма и създаването на нов, комунистически обществен строй. Развивайки теорията за комунистическата обществено-икономическа формация, те доказаха, че в своето развитие тази формация неизбежно минава през две фази — една низша и една по-висша. Маркс, Енгелс и Ленин разкриха основните закономерности на общественото развитие през преходния период от капитализма към комунистическата формация и през нейната първа фаза — социализма.

Обобщавайки опита на социалистическата революция, Ленин задълбочи и обогати характеристиката на социализма и комунизма. В редица свои трудове той пръв говори за формиращ се социализъм, за развит социализъм, за пълен социализъм.

Естествено, както Маркс и Енгелс, така и Ленин не са имали задачата да правят подробен анализ на комунистическата обществено-икономическа формация, на нейните фази и етапи. Тогаво това не е било нито възможно, нито необходимо. Но те ни оставиха богато теоретическо наследство, което сме длъжни да развиваме и обогатяваме в новите условия.

Трябва да подчертая, че в хода на изграждането на комунизма в Съветския съюз се натрупа богат теоретически и практически опит. Богат опит е натрупан и в другите братски страни, в международното комунистическо и работническо движение. Всичко това ни оказва голяма помощ при осветляване на нашето по-нататъшно развитие.

Сега, когато изграждането на развито социалистическо общество в Народна република България е наша непосредствена главна историческа задача, задача на ежедневната

практика, ние се сблъскваме с въпроса: що е развито социалистическо общество, кои са неговите характерни черти, основните закономерности, които действуват на този етап, неговото място в развитието на първата фаза на комунизма и на комунистическата формация изобщо? *Това е възлов въпрос на нашата съвременна марксистко-ленинска теория и практика.*

От неговото правилно теоретическо изясняване в най-голяма степен зависи правилното разработване и на останалите теоретически проблеми, свързани с нашето обществено развитие.

От друга страна, този въпрос предопределя в крайна сметка конкретната стратегия и тактика на партията през настоящия исторически етап. От отговора на този въпрос много зависи дали ще форсираме или ще забавяме темповете на общественото развитие. Ще допуснем ли авантюристични стъпки, субективизъм в нашето движение напред или нашата политика ще бъде научна, ще отговаря на обективните изисквания на общественото развитие?

Тези именно съображения ни заставиха да се заемем с анализа и характеристиката на етапа на развитото социалистическо общество.

Разработвайки този въпрос в Програмата, ние не претендираме за изчерпателност. Ние не сме се стремили да дадем пълна, цялостна характеристика на този етап. Това не би било нито възможно, нито необходимо за една програма. Въз основа на постиженията на марксистко-ленинската теория и натрупания практически опит в изграждането на социализма ние се стремяхме да очертаем главните контури на развитото социалистическо общество у нас.

Освен това искам да подчертая, че нашата Програма не си поставя задачата да даде на развитото социалистическо общество такава характеристика, която да служи на всички братски партии. Подобни претенции нямаме и такава задача не сме си поставили. Ние действително се стремяхме да

използваме не само собствения опит, но и опита на други страни при характеристиката на развитото социалистическо общество, за да бъде тя по-пълна, научна. Но, пак искам да подчертая, тя се отнася главно за развитото социалистическо общество в Народна република България.

Теоретическата основа, върху която ние поставяме разглеждането и изясняването на развитото социалистическо общество, е марксистско-ленинското учение за *възникването, формирането и развитието* на комунистическата общественоекономическа формация.

Развитието на обществото е сложен и противоречив процес, при който обществото минава през различни общественоекономически формации, а всяка формация преминава на свой ред през различни фази, различни етапи и степени на развитие.

Да вземем например капитализма. Тази обществена формация днес няма същия вид, същата физиономия, каквато имаше в началото на своето развитие. Ние говорим за манифактурен етап в развитието на капитализма, говорим за промишлен капитализъм, говорим за империализма като най-висок и последен стадий в развитието на капитализма. Но животът показва, че самият този стадий, който Ленин така блестящо анализира, също минава през различни етапи. Свидетели сме, че сега империализмът се намира на нов етап, чиято най-характерна черта е държавно-монополистическият капитализъм.

Известно е, че Ленин говореше за различни етапи и на преходния период от капитализма към социализма.

Социализмът като *първа фаза* на комунизма също преминава от по-низши към по-висши форми на социална организация, от по-низши към по-висши етапи на своето развитие. Класиците на марксизма-ленинизма изрично подчертаваха необходимостта да се разглеждат комунистическата формация и нейните фази, включително и социализмът, не статично, застинало, а в тяхното *диалектическо развитие*.

Не бива да се забравя, че капитализмът започна да развива производствените си отношения още в недрата на феодализма. Социалистическите производствени отношения, както е известно, възникват и се развиват едва след завоюването на политическата власт. Освен това, както показва историческият опит, през преходния период от капитализма към социализма не е възможно да се изгради изцяло материално-техническа база, характерна за социалистическия строй. През преходния период постепенно се изграждат социалистическите производствени отношения, но след това те трябва да продължават да се развиват и усъвършенствуват. Преходният период не е достатъчен, за да се завърши изцяло социалистическата културна революция и да се утвърди напълно социалистическата идеология в съзнанието на широките народни маси. Преходният период не е достатъчен, за да се формира новият човек, способен да изгражда втората фаза на комунистическата формация. Преходният период не е достатъчен, за да може да се осигури хармонично развитие на целия обществен организъм.

Следователно след преходния период от капитализма към социализма обществото няма още нито обективните, нито субективните предпоставки за преминаване към висшата фаза на комунистическото общество. *Нужен е повече или по-малко продължителен период, през който социализмът се развива, докато стигне онзи най-висок етап, който Ленин нарече „развито социалистическо общество“, когато социализмът разкрива и реализира всички свои потенциални възможности за растеж на производителните сили, на производствените отношения, на културата, на жизненото равнище на масите, на човешката личност — етапа, на който той разкрива напълно своето безспорно превъзходство над капитализма в главните сфери на обществения живот.*

Анализът на общественото развитие, на сегашните материални и духовни условия, в които се развива нашето общество, ни показва, че България се намира в етапа на из-

граждане на развито социалистическо общество, в етапа, в който ние ще доизградим материално-техническата база на социализма, ще усъвършенствуваме социалистическите производствени отношения, ще развием и разгърнем всички елементи на надстройката, характерни за зрелия социализъм.

Следователно изграждането на развито социалистическо общество и в нашата страна е обективен, закономерен и исторически необходим процес, продиктуван от постигнатата степен в развитието на производителните сили и производствените отношения и от закономерностите на прерастването на социализма в комунизъм.

Разработката на въпроса за развитото социалистическо общество ни довежда и до друга теоретическа постановка, на която ще се спра накратко.

Известно е, че в „Критика на Готската програма“, като характеризира първата фаза на комунистическата обществено-икономическа формация, т. е. социализма, Маркс пи-са: „Ние имаме работа тук не с такова комунистическо об-щество, което *се е развило* върху своя собствена основа, а напротив — с такова, което *току-що възниква* именно от капиталистическото общество и следователно във всяко от-ношение — в икономическо, нравствено и умствено — още носи наследствените белези на старото общество, от чиито недра то е излязло“ (К. Маркс и Ф. Енгелс, Съч., т. 19, с. 20). Докато по-висшата фаза на комунистическата формация, ко-мунизмът, възниква и се развива върху своя собствена основа.

В проекта на нашата Програма обаче се казва, че „зре-лият социализъм се изгражда и развива върху собствена, социалистическа основа“.

Ние смятаме, че тук противоречие няма, а става дума за по-нататъшно конкретизиране и развитие на една и съща концепция върху основата на нов богат исторически опит. Маркс говори за социалистическо общество, което *току-що* възниква от капиталистическото общество.

Обаче нашето социалистическо общество, което вече пре-

мина немалък период на интензивно развитие и уверено върви към своята зрелост, може ли да се нарече общество, което току-що е излязло от капиталистическото общество? Можем ли да кажем, че изграждането на развито социалистическо общество се осъществява не върху негова собствена основа, а върху основата, която ни е оставил капитализмът и в икономическо, и в политическо, и в нравствено, и в умствено отношение? Мисля, че отрицателният отговор на този въпрос днес за нас е напълно очевиден.

Какви са главните предпоставки, създадени в нашата страна за изграждане на развито социалистическо общество?

Първата основна предпоставка е абсолютното господство на социалистическите производствени отношения в града и селото, формираната единна социалистическа икономическа база за развитието на цялото общество.

Втората предпоставка е достигнатата степен в развитието на производителните сили. Ние успяхме да създадем сравнително висока материално-техническа база и по-висока квалификация на работната сила, което ни дава възможност сега да решаваме качествено нови задачи в развитието на промишлеността, селското стопанство и в другите сектори на социалистическата икономика.

Третата предпоставка е новата, коренно различна от капитализма социално-класова структура и идейно-политическото и моралното единство на нашето общество.

Четвъртата предпоставка е пълното господство на социалистическата политическа и идеологическа надстройка. Народнодемократичната държава играе огромна роля в социалистическото изграждане на страната. Марксистко-ленинската идеология е непоколебимата основа на цялостния духовен живот у нас.

Петата предпоставка е укрепналата световна социалистическа система, новият тип взаимоотношения между страните на социалистическата общност, развиващата се международна социалистическа интеграция.

Всичко това представлява същевременно и онази нова, собствена социалистическа основа, родена в хода на формирането на социалистическия строй, върху която по-нататък се изгражда и развива зрялото социалистическо общество.

Сега ние знаем от самия опит на общественото развитие, че фазата на социализма ще обхване цял исторически период, който е доста продължителен. Социалистическото общество у нас и в другите социалистически страни, да не говорим за Съветския съюз, има вече зад гърба си една съвсем не краткотрайна и същевременно изключително богата история. Наястина тя е много по-кратка от историята на капитализма, но затова пък е неизмеримо по-наситена със собствено творчество и в икономическия, и в социално-политическия, и в нравствения, и в духовния живот.

Именно върху основата на това съвършено ново, богато и многостранно творчество ние изграждаме и ще изграждаме развитото социалистическо общество. В този смисъл ние казваме, че зрелият социализъм се изгражда и развива върху собствена социалистическа основа. За разлика от онзи социализъм, който непосредствено се раждаше и утвърждаваше върху наследството, което сме получили от капитализма в областта на развитието на производителните сили, на битата, на културата, на възпитанието и т. н., развитият социализъм се изгражда и развива върху основата на утвърдени социалистически производствени отношения, върху основата на новоизграждащата се материално-техническа база на социализма, върху основата на високоразвит политически и нравствен живот, върху основата на социалистическата държавност и демокрация, върху основата на развита социалистическа култура, идеология и възпитание на огромната част от населението. С една дума, ние изграждаме развитото социалистическо общество върху една социално-икономическа основа, коренно противоположна на капиталистическата действителност.

Що се отнася до родилните петна, до наследствените бе-

лезн от капитализма, за които говори Маркс, те действително ще бъдат исторически преодолени и изживени и окончателно ще изчезнат едва когато обществото премине към висшата фаза на комунистическата формация. Но и самите тези петна, както показва историческият опит, претърпяват съществени изменения в различните етапи на развитие на социалистическия строй. Когато Маркс говори за социализъм като за общество, което все още носи върху себе си рождените белези на капитализма, той има предвид едно твърде широко по обем историческо наследство, отрицателно от гледна точка на пълния комунизъм. Тук влизат на първо място такива явления като различията между селото и града, между умствения и физическия труд, социалните класи и техните различия и противоречия, държавата, църквата и т. н., които социализмът наследява непосредствено от капитализма. Тук влизат също многобройните отживелици в битата, в психологията, в идеологията, в съзнанието и възпитанието, които продължават да се проявяват в една или друга сфера на социалния и личния живот на хората на социалистическото общество. Даже в самия социалистически принцип на разпределение на благата според труда Маркс виждаше остатък от буржоазното право.

Цялото това историческо наследство ние не можем нито да прескочим, нито да отменим с декрет. То може да бъде окончателно ликвидирано и разчистено само в резултат на огромната и неуморна дейност на трудещите се и преди всичко на работническата класа и Комунистическата партия в процеса на социалистическото и комунистическото строителство.

Това историческо наследство обаче не преминава механически към социализма, не остава неизменно. То се пречупва през социалистическата действителност и получава качествено ново съдържание, проявява се в нови форми и изпълнява качествено нови функции. Тук нямаме предвид онези отживелици от буржоазното общество, каквито са нрав-

ствените, религиозните, политическите и други идеи, враждебни на социализма, срещу които трябва да водим неотслабваща борба. Става дума за друго.

И при социализма има *класи и класови различия*, но това са *нов тип класи с нови взаимоотношения*. При социализма няма експлоататорски класи, а има дружески класи при ръководната роля на работническата класа.

Социалистическата държава е също *държава*, но от *нов тип* — първата в цялата човешка история държава на не-експлоататорска класа, чието историческо призвание е да създаде такова общество, в което няма да има нито класи, нито държава,

И при социализма съществуват *различия между умствен и физически труд, между село и град*, но тук тези различия нямат характер на антагонистични противоречия.

Така че когато говорим за рождените белези от капитализма, ние трябва същевременно да имаме предвид новото съдържание, новите форми на проявление, новите функции на това наследство от миналото.

Следователно гледището за собствената основа на развитото социалистическо общество съвсем не отрича Марксовата концепция за рождените белези на капитализма, които социализмът носи върху себе си, а почива върху по-нататъшното конкретизиране и развитие на тази концепция въз основа на съвременния исторически опит. (*Ръкопляска-ния.*)

Друг важен теоретически проблем, който има първостепенно значение за дейността на нашата партия, е проблемът за *характера и тенденциите на развитие на социалистическата собственост* в етапа на изграждане на зряло социалистическо общество. Както е известно, социалистическа собственост е онази икономическа основа, върху която се формира, развива и усъвършенствува социалистическият строй. Затова и в проектопрограмата е отделено специално внимание на този проблем.

Кои са основните тенденции в развитието на социалистическата собственост у нас през следващите години?

Преди всичко това е *непрекъснатото разширяване и обогатяване на двете форми на социалистическа собственост — и на общонародната (държавната), и на кооперативната*. Разширяването на социалистическата собственост означава не само количествен растеж. То същевременно е процес и на качествени изменения, процес на нейното по-нататъшно усъвършенстване.

По-нататъшното развитие на държавната собственост се осъществява на дадения етап преди всичко чрез *усъвършенстване на формите на стопанисване на тази собственост*. В това отношение особено важна роля играе *концентрацията на производството* и на тази основа — *окупняването на стопанските единици*. В последните години у нас се изграждат мощни икономически единици в лицето на държавните стопански обединения, чиито колективи са способни самостоятелно да решават основните проблеми на съответните отрасли.

Кооперативната социалистическа собственост се развива преди всичко по линията на *по-нататъшното обобществяване на средствата за производство*. Окупняването на кооперативните стопанства и особено изграждането на аграрно-промишлените комплекси очертават основните насоки на тази тенденция. Степента на обобществяване на средствата за производство в кооперативния сектор ще продължи да се повишава през следващите години и ще представлява важен момент в усъвършенстването на кооперативната собственост.

От това следва, че през етапа на изграждане на развито социалистическо общество усилията на партията трябва да бъдат насочени към опазване, развитие и усъвършенстване и на двете форми на собственост, към задълбочаване на обществения характер на социалистическата собственост като цяло. Всеки опит да се подценява кооперативната собст-

веност, нейното значение в развитието на икономиката е вреден и в разрез с обективните тенденции и потребности на общественото развитие. Кооперативната форма на собственост далеч не е изчерпала своите икономически възможности. Тя има своето определено историческо място и роля в процеса на по-нататъшното изграждане на социализма у нас. Друг е въпросът, че в процеса на общото и непрекъснатото увеличаване на общественото производство производството, съсредоточено в ръцете на държавата, ще нараства по-бързо. По такъв начин обхватът на общонародната собственост като основна форма на социалистическа собственост ще се разширява, ще укрепва нейната водеща роля в развитието на икономиката, в издигане равнището на обобществяване на средствата за производство в кооперативния сектор, ще се засилва нейното положително въздействие върху главните процеси на обществения живот.

Едновременно с развитието и обогатяването на социалистическата собственост се развива и друга важна тенденция, която през този етап е особено характерна и получава все по-широк простор. Става дума за *постепенното сближаване на кооперативната и на държавната собственост, което в перспектива ще доведе до тяхното сливане в единна общонародна собственост.*

Тази тенденция протича върху основата на бързото развитие на производителните сили и в двата сектора на народното стопанство, върху основата на един *непрекъснат диалектически процес на взаимно проникване и обогатяване на двете форми на собственост*, при което и държавната, и кооперативната собственост повишават степента на своята зрелост.

Този процес на взаимно проникване и обогатяване, на постепенно сближаване се проявява в *няколко основни направления:*

— По линия на уеднаквяване в много отношения на методите на производство и в двата сектора на народното сто-

панство. Особено значение във връзка с това имат промишлените методи на производство в селското стопанство, чието внедряване все повече се разширява.

— По линия на уеднаквяване на формите на икономическа организация на общественото производство в държавния и в кооперативния сектор, на възникването на държавно-кооперативни предприятия — аграрно-промишлени комплекси, промишлени, търговски, транспортни, строителни, комунално-битови. На сегашния етап аграрно-промишлените комплекси се очертават като основна форма на икономическа организация в селското стопанство, която в най-голяма степен ще съдействува за развитието на производството, за издигане равнището и усъвършенствуване на кооперативната собственост, за постепенното сближаване на двете форми на собственост. Както е известно, изграждането на аграрно-промишлените комплекси стана при различно съчетание на тези две форми: в едни случаи се изградиха еднотипни по форма на собственост аграрно-промишлени комплекси, в други — смесени. Смесеният тип аграрно-промишлени комплекси заема сега около 40 на сто от общия им брой. С по-нататъшното развитие не само на хоризонталната, но и на вертикалната интеграция процесът на взаимно проникване и обогатяване на кооперативната и държавната собственост все повече ще нараства.

Още отсега обаче е напълно актуален въпросът: каква форма на собственост ще придобият новите средства за производство, резултат от дейността на аграрно-промишления комплекс, в който неразривно са свързани кооперативната и държавната собственост в лицето на ТКЗС и ДЗС?

Явно е, че новообразуваните фондове няма да бъдат нито само държавна, нито само кооперативна собственост. Очевидно тук се ражда нещо ново, което в своето по-нататъшно развитие по същество ще означава постепенно формиране на единна общонародна собственост.

Процесът на взаимно проникване на двете форми на соб-

ственост ще протече също по линия на уеднаквяване методите на управление на държавните и кооперативните производствени единици; по линия на изравняване на доходите, получавани от трудещите се, заети в държавното и кооперативното производство, и т. н.

Следователно в хода на изграждането на развито социалистическо общество ще се извършва непрекъснат процес на развитие и усъвършенствуване и на държавната, и на кооперативната собственост, ще се засилват тяхното взаимно проникване и обогатяване и върху тази основа те постепенно ще се сближават, за да се слоят в бъдеще в единна общонародна собственост.

Същевременно отражение върху характера на социалистическата собственост ще оказва засилването на международната социалистическа икономическа интеграция. В процеса на интеграцията ще се разширява кооперирането на производството на братските страни, ще се задълбочава международното разделение на труда, ще възникват все повече съвместни междудържавни стопански организации. По такъв начин *социалистическата собственост ще започва постепенно да надраства националните граници на отделните социалистически страни и да се обобществява в мащабите на световната социалистическа общност. Върху тази основа ще възникват и ще се развиват елементи на международната социалистическа собственост като ново явление в общото развитие на братските страни по пътя на социализма и комунизма.*

Другари,

Дълбок теоретически и практически смисъл има поставеният в Програмата на партията въпрос за *развитието на социалната структура* в етапа на изграждане на развито социалистическо общество у нас. В Програмата е обоснован марксистко-ленинският възглед, *че в този етап не могат да се преодолеят напълно различията между обществените кла-*

си и групи. Тези различия обаче намаляват до такава степен, че социалистическото общество застава пред прага на социалната еднородност.

Кои са основанията за този извод?

В годините на народната власт бяха извършени коренни, революционни преобразования в социално-класовата структура на нашето общество. Ликвидирани бяха експлоататорските класи, премахната бе противоположността между града и селото, между умствения и физическия труд. Постепенно се преодоляват съществените различия между тях. Обликът на нашето общество се определя от живота и взаимоотношенията на освободените от експлоатация работници, селяни-кооператори и народна интелигенция.

Отношенията между класите и другите социални групи са не само дружески. Това са взаимоотношения на равноправни участници в развитието на обществото, които имат в основни линии еднакво отношение към средствата за производство, активно участвуват в обществената организация на труда, сближават се по форми и размери на получаваните доходи, по бит и култура, по социален облик.

Всичко това е предпоставка за по-нататъшно сближаване на социалните групи, за засилване на общите социални белези на тружениците у нас. Опирайки се на постигнатото досега, партията има възможност и в следващите десетилетия планомерно и целенасочено да управлява закономерния процес на постепенно формиране на социална еднородност в Народна република България. Постигането на пълна социална еднородност на обществото е задача на втората фаза на комунистическата формация.

Във връзка с преодоляването на социално-класовите различия в Програмата е обоснована една важна особеност на този процес, която има *принципно* значение за нашата партия. Става дума за това, че *сближаването на социалните групи се извършва върху основата на историческите цели на работническата класа, че нарастването на социалното, идей-*

ното и морално-политическото единство на обществото зависи от степента, до която интересите на различните социални групи се сближават и сливат с коренните интереси на работническата класа. Тази именно закономерност обяснява защо Комунистическата партия на работническата класа, като става постепенно партия на целия народ, не губи своя класов характер. Тя обяснява защо работническата класа запазва своята ръководна роля като класа и при изграждането на развито социалистическо общество, независимо че темповете на нейния количествен растеж намаляват. От тази теоретическа позиция става още по-ясен антинаучният и антимарксистки характер на ревизионистическите „теории“, че работническата класа в условията на научно-техническата революция вече преставала да бъде ръководна сила в социалистическата революция и в развитието на социалистическото общество.

В зрялото социалистическо общество ще нараства социалната активност на личността, осъзнатият труд ще става главно съдържание на живота, ще се засилва стремежът към усвояване на най-добрите постижения на науката и изкуството, ще се развиват високи нравствени добродетели. Няма съмнение, че при постепенното сближаване на отделните социални групи, при формирането на общите им черти в техния социален и духовен облик най-голяма роля ще играе наследяването на историческите добродетели, които работническата класа носи като най-прогресивна социална група.

*Засилването на общите черти у тружениците на социализма в никакъв случай не означава нивелиране на личността, потъпкване на индивидуалността, привеждане на хората под един знаменател. *Комунизмът е отрицание на буржоазния индивидуализъм, но не и на индивидуалността.* Многообразието на индивидуалното развитие е необходимо условие за социалния прогрес. *Зрялото социалистическо общество открива широк простор за изява на творческите сили и възможности на хората, създава още по-добри условия**

за разцвета на индивидуалните способности и качества на човека, на богатството на човешката природа, което Маркс разглежда като основен принцип на всяка по-висша обществена формация.

Формирането на новата личност и на социалната еднородност на обществото не става автоматично, от само себе си. Това е планомерен, съзнателно направляван от партията процес. Неговото научно управление изисква да се изучават и вземат предвид социалните аспекти и последици от научно-техническата революция, да се осъществява рационално териториално разположение на производителните сили, да се преустрои образователната система, подготовката и преподаването на работната сила в съответствие с новите изисквания и задачи, да се засилва идеологическата работа, да се развива и утвърждава у всеки труженик съзнанието за социално-политическо и идейно единство на обществото.

Ние очакваме от нашите философи, социолози, икономисти и други дейци в областта на обществените науки задълбочени изследвания и теоретически обобщения за динамиката на социално-класовата структура, за процесите на вътрешнокласови и междукласови изменения, за засилването на социалното единство и израстването на личността.

Важно значение имат разработените в Програмата проблеми за *развитието на държавата и на социалистическата демокрация* у нас през следващия период. Опитът на Съветския съюз, анализът на характера на социалистическия строй и неговите закономерности, на същността на социалистическата държава и перспективите на нейното развитие потвърждават направените в Програмата изводи, че през този етап *„държавата на диктатурата на пролетариата прераства в общонародна държава, в орган, който под ръководството на работническата класа изразява волята и интересите на целия народ“*, че *„социалистическата демокрация достига до висша и всестранна изява“*.

Ние изхождаме от разбирането, че както държавата, така и демокрацията в социалистическото общество не са неизменни, дадени веднъж завинаги. Заедно с развитието на цялостната обществена система те също се развиват и изменят, преминават през различни степени със свои специфични особености, запазвайки своя социалистически характер.

Социалистическата държава, както е известно, преминава през два етапа на развитие, обусловени от измененията в социалната структура на обществото. На прехода от капиталистическото към социалистическото общество отговаря държавата на пролетарската диктатура, която у нас прие народнодемократична форма.

В процеса на изграждане на развито социалистическо общество държавата на пролетарската диктатура все повече се усъвършенствува и постепенно започва да прераства в общонародна държава. Във връзка с това *се проявяват две тенденции*. При постепенния преход към общонародната държава — в резултат на нарастването на единството между трудовите класи — се разширява нейната социална база. От друга страна, започва процес на съчетаване на държавните с недържавните форми на социално управление като преходни стъпала към комунистическото самоуправление. *Общонародната държава следователно е най-висока степен и краен предел в развитието на социалистическата държава, от който започва постепенният преход към комунистическото обществено самоуправление.*

В хода на този процес ще се извършват важни изменения в държавната система и социалистическата демокрация.

Демократическият централизъм се запазва като основен принцип на организация и функциониране на държавата. Но в общонародната държава този принцип се обогатява по съдържание и форма. Постепенният преход към общонародната държава е неразривно свързан и с изменения в държавните функции.

Принципът за единство на властта ще получи по-пълно

развитие. Представителните органи в по-голяма степен ще съединяват вземането на решения и тяхното изпълнение.

Един от най-характерните белези на прерастването на държавата на диктатурата на пролетариата в общонародна държава ще бъде все по-масовото участие на трудещите се — пряко или чрез представителните органи, в управлението на обществото. Ние все по-често ще прибягваме до практиката най-важните проблеми да се подлагат на общонародно обсъждане или на общонародно одобрение чрез референдуми или други подходящи форми, чрез които трудещите се непосредствено да участвуват в държавното управление.

От друга страна, представителната демокрация ще продължава да се развива и усъвършенствува. Ще се разширяват компетенциите и контролните функции на представителните органи специално върху изпълнителния апарат и върху цялата държавна организация изобщо. Това неизбежно ще изисква и съответни изменения в избирателната система.

Държавните органи не ще могат да изразяват цялостно и пълно волята и интересите на трудещите се, ако в своята многостранна дейност те не привличат още по-пълно БЗНС, общественно-политическите и масовите организации. Занапред тези организации ще оказват все по-голямо въздействие върху всички видове държавна дейност — законодателна, изпълнително-разпоредителна, съдебна, контролна. Непрекъснато ще се засилва и обогатява съвместната дейност на държавните органи и обществените организации.

Засилването на ролята на обществените организации в системата на социалното управление ще изисква значително да се разширява тяхната законодателна инициатива и непосредствено участие във вземането на решения от държавен характер.

Постепенното прерастване на нашата държава в общонародна държава, разгръщането на социалистическата демокрация *са немислими без по-нататъшното укрепване на хегемонната роля на работническата класа, без повишаването*

на ръководната роля на Комунистическата партия в цялостната система на обществения живот. Ръководната роля на работническата класа е ключов въпрос на развитието на социалистическата държава и на социалистическия демократизъм. Защото по своето място в обществото и по своето историческо призвание работническата класа е естествен ръководител на всички трудещи се дотогава, докато се формира пълната социална еднородност, докато бъде изградено безкласовото комунистическо общество. Ако социалистическата държава разширява непрекъснато своята социална база, ако тя изразява все по-пълно интересите на целия народ, то е тъкмо защото социалното единство на нашето общество се изгражда и нараства върху базата на историческите цели на работническата класа, при нейната ръководна роля и при направляващата дейност на Комунистическата партия.

Другари,

Комунистическата партия, оставайки партия на работническата класа, постепенно става авангард на народа, партия на целия народ — това е една от най-важните закономерности в процеса на изграждане на развито социалистическо общество. Тази закономерност е израз на новите изменения, които настъпват в икономиката, политическия строй, социално-класовата структура и духовния живот в нашата страна.

Партията е жив организъм, който непрекъснато се развива. Преди осем десетилетия нашата партия възникна като партия на работническата класа, като неин щаб, ръководител и организатор на борбата за комунистически идеал. По своя продължителен и труден път Българската комунистическа партия с чест изпълняваше своите исторически задачи, израсна като всепризнат ръководител на трудовите маси у нас. В новите условия, отразявайки реалните изменения, които се извършват у работническата класа, у класата на селяните-кооператори и у народната интелигенция, тяхната растяща социалистическа съзнателност, засилването на

социално-политическото и идейното единство на обществото, партията продължава да се развива. В хода на този процес тя постепенно ще стане партия на целия народ.

Като се съобразяваме с тези изменения, това в никакъв случай не означава, че се принизява ръководната роля на работническата класа, че се подменя марксистко-ленинското учение за партията с дребнобуржоазни идеи, че се смесва комунистическият идеал с идеологията на народничеството или с абстрактен хуманизъм. Ние решително отхвърляме както тезите на догматиците и екстремистите, според които ролята на работническата класа може да бъде изпълнена от интелигенцията, от селячеството или от младежта, така и тезите на десните опортюнисти за сливане или разтваряне на работническата класа в другите социални слоеве. *Комунистическата партия в хода на изграждането на зрялото социалистическо общество продължава да бъде партия на работническата класа и същевременно постепенно става партия и на целия народ.*

Очевидно един от главните белези на този процес ще бъдат измененията, които ще настъпват в социалния състав на партията, в съотношението между работническата класа, селяните-кооператори и интелигенцията. Основната тенденция на тези изменения все по-пълно ще отразява измененията в социалната структура на нашето общество.

И занаяпред партията ще регулира социалния си състав, но сближаването на класите и засилването на социално-политическото единство води до това, че без да се подценява социалният произход, *на преден план при встъпване в партията все повече ще излизат личните качества на кандидата.* Формирането на новия тип социалистически труженик, съзнателен носител на марксистическия миросглед и борец за комунистическия идеал, ще създава условия за непрестанно разширяване на социалната база на партията.

Всички слоеве от народа все по-широко и съзнателно ще възприемат политиката на партията и ще ѝ оказват актив-

на подкрепа. От своя страна партийната политика все по-пълно ще изразява общонародните интереси.

Ние си даваме сметка, че процесът, при който партията на работническата класа става партия на целия народ, е продължителен и сложен. Той зависи както от обективните процеси на развитието на социалистическото общество, така и от целенасочената организаторска и идейновъзпитателна работа на партията сред нейните членове и сред всички трудещи се.

Българската комунистическа партия е плът от плътта и кръв от кръвта на народа. В своята дългогодишна история тя никога не е имала други интереси освен интересите на работническата класа, интересите на трудовия народ, интересите на социализма и комунизма. Тя и занапред ще носи високо и неопетнено червеното революционно знаме, ще ръководи борбата на народа за щастие, за по-нататъшен възход на Родината, за пълната победа на комунистическия идеал. (*Продължителни ръкопляскания.*)

3. За значението на Програмата

Другари,

Новата Програма ще има изключително значение за издигане и усъвършенствуване на цялостната ръководна дейност на партията. В нея е синтезирана и формулирана генералната партийна линия, която ще бъде ръководно начало на следващите конгреси и пленуми на Централния комитет, в работата на цялата партия и държава.

Ние полагаме огромни усилия да издигаме *научното равнище на ръководството на партийната и държавната работа*. Наличието на научна програма, на научно разработена генерална линия на партията, на научно определени основни насоки, пътища и средства за постигането на поставените задачи създава условия за повишаване научността на со-

циалното управление в нашето общество. *Програмата ще ни помага по-добре да се съобразяваме с изискванията на обективните закони на общественото развитие.* Това е единият момент от историческото значение на Програмата на Българската комунистическа партия.

Вторият момент се състои в това, че Програмата ще бъде основа за по-нататъшна разработка на теоретическите проблеми на нашето обществено развитие. Програмата няма претенцията да бъде абсолютна истина от последна инстанция. Като дава теоретически отговор на редица проблеми, тя не предрешава бъдещото развитие на теорията, не ограничава по-нататъшните творчески изследвания. Ние бихме могли да кажем, перифразирайки думите на Енгелс, че Програмата на Българската комунистическа партия не е догма, а ръководство за действие.

Третият момент от значението на нашата Програма се състои в това, че тя е адресирана не само до партията, но и до целия народ. Това е напълно естествено, като се има предвид, че делото на социализма у нас отдавна вече е дело на всички трудещи се, ръководени от Комунистическата партия. В буквалния смисъл на думата може да се каже, че Програмата не е само програма на партията, но и програма на целия народ. (*Продължителни ръкопляскания.*)

Като основен теоретически и политически документ Програмата има грамадно значение за цялата идеологическа работа на партията, на Комсомола, на професионалните съюзи, на Отечествения фронт и другите масови организации, за правилното възпитаване на трудещите се и особено на младежта в комунистически дух. Чрез нея идеите на марксизма-ленинизма стават много по-понятни, много по-близки и много по-мобилизиращи за масите. Като свързва ведно миналото, настоящето и бъдещето на страната, непосредствените задачи — с крайната цел, Програмата оказва могъщо идеологическо и политическо въздействие върху масите, осмисля и осветлява тяхната практическа дейност.

Същевременно Програмата дава нови идейни оръжия на идеологическите работници, на целия наш идеологически фронт за по-настъпателна и действена борба против съвременната буржоазна идеология и антикомунизма, против съвременния ревизионизъм и догматизъм. Това е *четвъртият момент* от значението на Програмата.

И, на *пето място*, не може да не се подчертае и международното значение на Програмата.

Програмата, която приемаме, е наша Програма — Програма на Българската комунистическа партия, за изграждане на развито социалистическо общество в България. Като обобщава историческия опит, като разкрива завоеванията и перспективите на народа и партията, Програмата показва коренните предимства на социалистическия обществен строй пред капитализма. Изграждайки развито социалистическо общество, ние изпълняваме и нашия интернационален дълг пред световния социализъм, пред международното революционно движение.

Сега, когато ни питат какво е постигнал нашият народ, какви са целите на нашата партия, ние можем с гордост да кажем: четете Програмата на Българската комунистическа партия! (*Бурни и продължителни ръкопляскания.*)

Няма съмнение, че Десетият конгрес, след като обсъди задълбочено и всестранно предложения проект, ще приеме Програмата на Българската комунистическа партия. Вдъновявана от нейните цели, от идеите на марксизма-ленинизма, партията ще води нашия народ към нови победи.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНО СЛОВО ПРЕД ДЕСЕТИЯ КОНГРЕС НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

24 април 1971 година

Другарки и другари делегати,

Завърши обсъждането на отчетния доклад на Централния комитет на Българската комунистическа партия и на доклада на Централната контролно-ревизионна комисия пред Десетия конгрес на партията.

В разискванията участваха 34 делегати от партийните организации в различните райони на страната, представители на работническата класа, на селяните-кооператори, на научната и художествената интелигенция, на младежта и жените, на комунистите от въоръжените сили на страната.

В разгърналото се в тази зала обсъждане ние чухме по същество гласа на цялата партия, на нашия трудов народ. В този глас внушително прозвуча пълното одобрение на проекта за нова Програма, на проектодирективите за шестата петилетка, на основните положения на отчетния доклад на Централния комитет. *(Ръкопляскания.)*

Искам да изразя общото ни задоволство, че обсъждането на документите на конгреса, на задачите, които партията

предстои да решава през следващия период, премина активно, делово и плодотворно, на високопринципно равнище, с голямо чувство на отговорност. Може в пълния смисъл на думата да се каже, че направените изказвания са ярко отражение на растящото идейно, организационно и политическо равнище на партийните организации и комунистите, на цялата партия. Те са израз на верността на нашата партия към марксистко-ленинското учение, към общо-пролетарското и общокомунистическото дело, израз на тясната сплотеност на Българската комунистическа партия, на българския народ около творческата априлска линия, която ние следваме и неотклонно ще следваме и занапред. (*Ръкопляскания.*)

Позволете ми, другарки и другари, да благодаря най-сърдечно на всички, които тук, в конгресната зала, и извън нея, по време на всенародното обсъждане, направиха ценни допълнения и предложения, одобриха и дадоха висока оценка на представените партийни документи. (*Ръкопляскания.*)

Другари,

Смятам, че поради проявеното единомислие и единодушие в досегашната работа на конгреса не се налага да правя обстойно заключително слово по отчетния доклад. (*Продължителни, бурни ръкопляскания, които преминават в овации. Всички стават прави.*)

РЕЧ ПРИ ЗАКРИВАНЕТО НА ДЕСЕТИЯ КОНГРЕС НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

25 април 1971 година

Другарки и другари делегати на Десетия конгрес,
От името на другарите, избрани в Централния комитет и Централната контролно-ревизионна комисия, изказвам ви нашата сърдечна благодарност за високото доверие, което ни оказахте. Бъдете уверени, скъпи другари, че ние ще се стремим да оправдаем вашето доверие, като работим всеотдайно за изпълнение на взетите от конгреса решения и твърдо и неотклонно провеждаме линията и политиката на нашата славна Българска комунистическа партия. *(Бурни, продължителни ръкопляскания.)*

Другари,

Десетият конгрес на нашата партия завършва своята работа. Неговото значение за живота на партията и страната тепърва ще се проявява и оценява. Но още днес ние можем да кажем, че Десетият конгрес влиза в историята на Българската комунистическа партия и българския народ като конгрес, приел Програмата на партията и очертал с уве-

рена ръка ясният път на строителството на развитото социалистическо общество в Народна република България. (*Ръкопляскания.*)

Десетият конгрес е форум на българските комунисти. Но ние с пълно основание можем да кажем, че Десетият конгрес на Българската комунистическа партия е конгрес на целия български народ. (*Ръкопляскания.*) През всички тези дни в конгресната зала осезаемо се чувствуваше присъствието на човека от завода, на труженика от кооперативните поля, на нашия народен интелгент, на боеца на въоръжените сили, на обикновения гражданин на страната. Това присъствие се чувствуваше не само защото тук се изказаха представители на различни слоеве от нашия народ. Това присъствие се чувствуваше, защото цялата работа на Десетия конгрес беше пронизана и просмукана от голямото чувство за отговорност на партията пред живота, съдбата и бъдещето на обикновения труженик, в името на когото се върши всичко у нас и без когото не може да бъде извършено нищо хубаво, нищо голямо и значително на този свят. (*Бурни ръкопляскания.*)

Решенията на Десетия конгрес са продиктувани от една мисъл, от една грижа: щастието на човека, щастието на народа. Новите заводи — това е работа за стотици хиляди хора. Това са нови стоки за всички. Аграрно-промишлените комплекси — това е облекчаване труда на селскостопанските труженици, това е повече и по-добра храна за хората. Всеобщото средно образование, новите висши учебни заведения, новите научноизследователски институти — това е повишаване културата на широките народни маси, това са нови висшисти, нови лекари, учители, инженери, научни работници. Решенията на Десетия конгрес в пълния смисъл на думата засягат всяко семейство, всеки дом, всеки гражданин на България — от децата до пенсионерите. (*Ръкопляскания.*)

Затова Десетият конгрес на партията в определен сми-

съл се преливаше със заводите, с кооперативните стопанства, с учрежденията, с оживените празнични площади и улици на нашата Родина. Затова Десетият конгрес през цялото време на своята работа чувствуваше широката и мощна подкрепа на работническата класа, на целия наш народ. (*Ръкопляскания.*)

Убеден съм, че ще изразя мислите и чувствата на делегатите на Десетия конгрес и на всички български комунисти, като от трибуната на конгреса изкажа нашата дълбока синовна благодарност за народното доверие и подкрепа. Позволете ми, другари, от името на конгреса, от името на новоизбрания Централен комитет да уверя нашата славна работническа класа, селскостопанските труженици, народната интелигенция, нашите съюзници и другари — сдружените земеделци, да уверя всички български граждани: Българската комунистическа партия ще направи всичко, което е по силите и възможностите ѝ, решенията на Десетия конгрес да бъдат претворени в живота! Вярната и предана служба на трудовия народ беше, е и винаги ще бъде единственият смисъл на съществуването на Българската комунистическа партия! (*Продължителни, бурни ръкопляскания.*)

Другари,

Десетият конгрес на Българската комунистическа партия е тържество на великото учение на Маркс—Енгелс—Ленин, тържество на априлската линия на нашата партия. Благодарение на априлската линия станаха възможни блестящите победи в индустриализацията на страната, коренните преобразования в селското стопанство, творческата дейност в теорията и практиката на социалистическото строителство, развитието на социалистическата демокрация, големите успехи в науката, образованието и културата, широкият размах във внедряването на научно-техническата революция. Благодарение на априлската линия стана възможно да се разработи и Програмата на партията за изграждане на раз-

вито социалистическо общество в България. Всъщност Програмата на партията е продължение и развитие на априлската линия, тя е априлска Програма за развитието на България през следващите десетилетия.

Десетият конгрес по най-безспорен начин потвърди, че априлската линия е линия на цялата наша партия, че 700-хилядната армия на българските комунисти като един човек стои зад нея, работи в нейния дух, бори се за нейното осъществяване във всички области на живота, в нея вижда она единствено правилен път, който изведе партията и страната до днешните върхове и който неминуемо ще ги изведе и в светлото комунистическо бъдеще. (*Бурни ръкопляскания.*) Това единство, тази сплотеност на комунистите около Централния комитет, около априлската линия на партията са главното и решаващото условие за успеха на нашето велико дело. И това ни дава основанието и правото да заявим, че Програмата за изграждане на развито социалистическо общество в България ще бъде изпълнена до последния ред, до последната дума! (*Бурни, продължителни ръкопляскания.*)

Другари,

Българската комунистическа партия, партията на Димитър Благоев и Георги Димитров, е богата с революционни традиции, а който е богат с революционни традиции, той е богат и с революционни кадри.

Десетилетия наред враговете бесеха и разстрелваха комунистите и комсомолците, разбиваха здравето им по затворите и лагерите. Много чудесни наши другари не доживяха до свободата. Но много бяха и тия, които доживяха, въпреки бесните старания на загиващата буржоазия. Те заставаха начело на революционните преобразования, те поведоха работническата класа, трудовите селяни, народната интелигенция по трудните пътища на мирните битки. Днешна България навеки ще остане кръвно и неразривно свързана с мечтите и борбите на загиналите, с труда и с живота на

оцелелите революционери — славните борци против фашизма и капитализма. (*Ръкопляскания.*)

Годините минават. Човек старее. Едни вече не са между нас, други напуснаха ръководната работа. Но все още са много тези, изковани в революционните битки кадри, които на 9 септември 1944 година бяха младежи, а днес са в разцвета на силите си. Революционерът е на своя боеви пост, докато е жив. Комунистът е работник, ръководител, служител до определена възраст, но той никога не престава да възпитава, да вдъхновява, да сплотява и организира масите, навсякъде и във всичко той си остава комунист! (*Бурни, продължителни ръкопляскания.*)

Нашите врагове знаят, че докато революционната гвардия е жива, България ще крачи с нея, със Съветския съюз, със световното комунистическо движение. (*Ръкопляскания.*) Те се надяват, че нещата могат да се променят после, когато нас вече няма да ни има. Те разчитат на младите поколения. Но това са празни илюзии. Враговете забравят простия факт, че младите поколения на България — това са нашите деца и внуци, това са хора, израсли в условията на социалистическа България, отгледани от нас, възпитани от нас, наша вярна смяна. Нашата младеж — това е нашето бъдеще, това е безсмъртието на нашите идеи и на нашето дело. (*Продължителни ръкопляскания.*) Ние положихме и полагаме много грижи за младите поколения и докато сме живи — грижата за тях ще бъде наша главна грижа. И ние сме твърдо убедени, че тези млади поколения, които сега работят рамо до рамо с нас, и тези, които идат да ни сменят, свято ще пазят революционната, комунистическата чест на България, чистотата на името български комунист! (*Бурни, продължителни ръкопляскания.*)

Другари,

Както изказванията на делегатите, така и приветствията на нашите скъпи гости — пратениците на братските партии,

още веднъж потвърдиха безрезервната вярност на Българската комунистическа партия към принципите на пролетарския интернационализъм. Нашата партия е непоколебима в своя ясен и последователен стремеж да съчетава своите национални задачи с интернационалните си задължения и отговорности и ако е нужно, да подчинява без колебание частния и временен интерес на общите и трайни интереси на световното комунистическо движение. (*Ръкопляскания.*)

Ние сме дълбоко благодарни на представителите на братските партии за хубавите думи, отправени от трибуната на Десетия конгрес към нашата партия, към нашия народ, към нашата Родина, за поддръжката, която те ни дават. (*Ръкопляскания.*) Ние сме дълбоко благодарни на Централния комитет на Комунистическата партия на Съветския съюз за неговото братско приветствие до Десетия конгрес, за богатата с мисли и вълнуваща сърцата ни ярка реч на генералния секретар на ЦК на КПСС другаря Леонид Брежнев (*бурни ръкопляскания*), чиито посещения в България винаги са се превръщали в радостни празници на братската българо-съветска дружба. (*Ръкопляскания.*)

Позволете ми, другари делегати, още веднъж да уверим пратениците на световното комунистическо движение — нашите братя по класа, по идеи и по борба, да уверим пратениците на дружеските страни и революционни партии и движения, че българските комунисти никога и при никакви обстоятелства няма да погаят своята чест на пролетарски революционери, на интернационалисти-ленинци! (*Продължителни ръкопляскания.*)

За нас, българските комунисти, делото на освобождението на пролетариата, делото на освобождението на човечеството от властта на капитала е единно и неделимо дело. Позволете ми, другари, да ви напомня едно случайно, но знаменателно съвпадение, което хвърля обилна светлина върху самата същност на българското комунистическо движение.

Преди сто години героичният пролетариат на Париж раз-

вя знамето на първата пролетарска власт в света. Контрареволуционната буржоазия удави в кръв Парижката комуна, но ветровете на историята разнесоха искрите от буйния огън на революцията по целия свят. Една от тези искри парна сърцето на нашия велик поет и революционер, вожда на националноосвободителното движение, предтечата на комунизма в България Христо Ботев. (*Ръкопляскания.*) В деня на откриването на Десетия конгрес на нашата партия се навършиха точно сто години от оня ден, когато титанът на Българското възраждане изтръгна из своето голямо сърце думите, на които беше съдено да станат верую на целия наш народ. (*Ръкопляскания.*)

„Вярвам — писа точно на 20 април 1871 година Христо Ботев — в единната обща сила на человеческият род на земното кълбо, за да твори добро.

И в единния комунистически ред на обществото: спасител на всички народи от вековни тегла и мъки чрез братски труд, свободи и равенство.

И в светлия животворящ дух на разума, укрепяващ сърцата и душите на всички хора за сполуката и тържеството на комунизма чрез революция. (*Бурни ръкопляскания.*)

И в единното и неделимо Отечество на всички хора и обща собственост върху всички имоти.

Изповядвам единния светъл комунизъм, поправител недъзите на обществото.

Чакам събуждането на народите и бъдащия комунистически строй на целия свят.“ (*Бурни, продължителни ръкопляскания.*)

Тогавя това беше нашият, българският комунистически манифест. Появил се във време, когато България все още изнемогваше под петвековното чуждо иго, когато нямаше нито българска промишлена буржоазия, нито български индустриален пролетариат, този манифест означаваше, че Българското възраждане, българското националноосвободително движение няма да се задоволи с националното освобождение,

че то естествено и закономерно ще прерасне в борба за социално освобождение, за социализъм. (*Ръкопляскания.*)

Двадесет години след като Христо Ботев възвести веруюто на Българската комуна, на 2 август 1891 година на хайдушкия връх Бузлуджа Димитър Благоев и неговите съратници основаха революционната марксистка партия на младата българска работническа класа и развяха червеното знаме на комунизма. (*Бурни ръкопляскания.*)

От вдъхновен интернационализъм е пронизано веруюто на Ботев. Интернационализмът е духът и буквата на първата, на Бузлуджанската програма на нашата партия. Пламенен интернационализъм лъха от всеки ред и всеки звук на песента: „Работници, работнички от вси страни, сдружете се!“ (*бурни ръкопляскания*), песента, която беше люлчина песен на нашето движение, която ни водеше в стачките и демонстрациите, в боевете и в труда, която и сега гърми над градовете и селата на нашата социалистическа Родина и кратко и ясно, радостно и призивно изразява главната, основната черта на българското комунистическо движение — неговия пролетарски интернационализъм. (*Бурни, продължителни ръкопляскания.*)

Ето я нашата конгресна зала. Тук са събрани пратениците на 700-хилядната Българска комунистическа партия, хора от различни поколения, с различен партиен стаж. И винаги, когато ставаше дума за международното комунистическо движение, за КПСС, за Съветския съюз, всеки, който беше в залата, може да види с очите си и да чуе с ушите си еднодушния спонтанен израз на дълбоко уважение и признателност, на дълбока, непоклатима, неподлежаща на никакви тълкувания безрезервна братска обич. (*Бурни ръкопляскания.*) Тази братска обич се предава от поколение на поколение. Така сме възпитани ние, по-старите. Така сме възпитали по-младите. Така нашите ученици възпитават своите ученици. И така ще върви, така ще се предава от поколение на поколение, защото това е стара и неизкоренима тра-

диция на нашата партия, без нея тя ще бъде всичко друго, но не и Българска комунистическа партия! (*Бурни, продължителни ръкопляскания.*)

Другарки и другари,

Десетият конгрес единодушно прие Директивите за шестата петилетка. Задачите, които си поставихме, са големи, но напълно реални. Сега е необходимо всички ние, всички комунисти, работниците, кооператорите, интелигенцията, да мобилизираме своите сили и умение, знание и талант за тяхното изпълнение. Резултатите от първото тримесечие са много добри. Началото на шестата петилетка — първата петилетка след приемането на Програмата на Българската комунистическа партия за изграждане на развито социалистическо общество в България — е повече от успешно. Ясно очертани са и нашите цели и задачи през близките десетилетия. Програмата на партията хвърля обилна светлина върху пътя на България към бъдещето, открива широки простори пред творческата мисъл и творческата дейност на милионите.

„Денят се познава от сутринта“, казва нашият народ. В утрото на новия ден ние гледаме спокойно и уверено напред и виждаме оная България, която ще израсне под нашите умели и любещи ръце.

Има ли, другари, нещо на тоя свят, което нашата Родина да не може да постигне с такъв народ като нашия, с такива съюзници като Съветския съюз и другите братски социалистически страни? (*Бурни, продължителни ръкопляскания.*)

През изминалите години социалистическа България остави зад себе си ония капиталистически страни, с които преди четвърт век мереше своя ръст. През близките години тя ще остави зад себе си и много от ония развити капиталистически държави, с които някога не смееше и да мисли да се сравнява. Здравно сплотена в семейството на социалистическата общност, опряна на дружбата и сътрудничеството с

братските социалистически страни, Народна република България успешно ще изпълни Програмата на партията за изграждане на развито социалистическо общество и ще излезе по всички линии в челната редица на човешкия прогрес! (*Продължителни ръкопляскания.*)

Пътят до тези дни е още дълъг и труден, но за нас, комунистите, щастието да живеем е в щастието да служим на народа, да преодоляваме трудностите с всяка измината година, с всеки изминат ден да приближаваме времето, когато нашият народ ще прекрачи от царството на необходимостта в царството на свободата, в царството на комунизма. (*Ръкопляскания.*)

Такова е историческото предназначение на комунистическата партия. В това се състои и дълбокият смисъл на крачката, която е направил всеки един от нас, когато е решил да влезе в редовете на Българската комунистическа партия.

Разрешете ми, другарки и другари, да закрия Десетия конгрес на БКП с призива на нашата Програма:

— под знамето на марксизма-ленинизма и пролетарския интернационализъм,

— в братска дружба с великия Съветски съюз и социалистическите страни,

— в единен строй с международното комунистическо и работническо движение, с всички прогресивни сили в света,

— за тържеството на комунистическите идеи, за мирното щастливо бъдеще на нашите деца, за всестранный разцвет, славата и величието на България —

на упорита, всеотдайна, вдъхновена работа и борба за изпълнение на партийната Програма за изграждане на развито социалистическо общество в нашето скъпо Отечество!

Закривам Десетия конгрес на Българската комунистическа партия! (*Всички стават на крака. Разнася се мощно „Ура!“. Бурни, продължителни ръкопляскания. Залата гърми от възгласи: „БКП—БКП!“, „БКП—КПСС!“, „Вечна дружба!“, „Ура!“. Дълго оваците не стихват.*)

Делегатите и гостите на конгреса запяват „Интернационалът“. В залата ехтят революционните и патриотични песни: „Питат ли ме де зората“, „Тих бял Дунав“, „Дружна песен“, „Работници, работнички“, „По долинам и по възгорям“, „Катюша“, „Хей, поле широко“. Отново и отново ехтят възгласи, ръкопляскания и привети в чест на партията-ръководителка, на партията-вдъхновителка и мощно, дълго нестихващо „Ура!“.)

Т. 18, с. 568—580.

РЪКОВОДНАТА РОЛЯ НА КОМУНИСТИЧЕСКАТА ПАРТИЯ — КОНСТИТУЦИОННО ПОЛОЖЕНИЕ

Из доклада пред XVI сесия на Петото народно събрание
за новата Конституция

7 май 1971 година

Главната насока в дейността на социалистическата държава е да съдействува за създаване на необходимите условия за прерастването на социализма в комунизъм.

Съществена особеност на политическата организация на обществото у нас, която намира израз в проекта за нова Конституция, е, че *се възвестява по конституционен ред ръководното положение на Българската комунистическа партия в държавата и в обществото*. По този начин се дава юридически израз на историческата роля и положението, което партията си е извоювала в процеса на дългогодишната борба против капитализма и монархо-фашизма и за изграждане на социализма в нашата страна, роля и положение, които отдавна са утвърдени и в живота, и в съзнанието на нашия народ.

Във връзка с принципа, че при изпълнението на своите задачи социалистическата държава все по-широко се опира на *обществените организации*, в проектоконституцията са уредени мястото и ролята им в системата на социалното управление.

Обществените организации като доброволно създадени организации на трудещите се изразяват и защитават техните специфични интереси и работят за издигането на социалистическата им съзнателност.

Обществените организации при социализма съдействуват на държавата при изпълнението на нейните функции, а държавата от своя страна може да им предоставя с тяхно съгласие изпълнението на отделни държавни дейности.

Отделен текст е посветен на *Отечествения фронт* като възпъщение на съюза на работническата класа, трудещите се селяни и народната интелигенция, подчертава се неговата роля като обществена опора на народната власт, масова школа за патриотично и комунистическо възпитание на населението и за привличане на трудещите се в управлението на страната.

Очевидно ще бъде целесъобразно да се внесе едно допълнение в Конституцията. Става дума за *Българския земеделски народен съюз* — верния съюзник и съратник на Българската комунистическа партия в борбата и строителството. За ролята на БЗНС се говори в Програмата на партията. Смятам обаче, че положението на БЗНС в нашето общество трябва да намери израз и в Конституцията на Народна република България.

Затова към член първи би следвало да се запише нова алинея (трета) със следното съдържание:

„Българската комунистическа партия ръководи изграждането на развито социалистическо общество в Народна република България в тясно братско сътрудничество с Българския земеделски народен съюз.“

ЕДИННА СИСТЕМА НА СОЦИАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ

Из доклада пред XVI сесия на Петото народно събрание
за новата Конституция
7 май 1971 година

В СЪОТВЕТСТВИЕ С МАРКСИСТКО-ЛЕНИНСКИЯ ПРИНЦИП ЗА ЕДИНСТВОТО НА ДЪРЖАВНАТА ВЛАСТ И ВЪРХУ ОСНОВАТА НА ПРИНЦИПА НА ДЕМОКРАТИЧЕСКИЯ ЦЕНТРАЛИЗЪМ НОВАТА КОНСТИТУЦИЯ ОПРЕДЕЛЯ ПО-ПЪЛНО И ПО-ТОЧНО ХАРАКТЕРА И СИСТЕМАТА НА ДЪРЖАВНИТЕ ОРГАНИ, НА ЦЕЛИЯ ДЪРЖАВЕН АПАРАТ. По време на разработването на проекта и при обсъждането му беше обърнато особено внимание на структурата на държавния апарат. От правилното определяне на функциите, от разграничението на компетенциите и взаимоотношенията между държавните органи зависи в голяма степен ефективността на цялото държавно управление. От дейността на държавните органи зависи нормалното функциониране на целия социален механизъм.

Програмата, приета на Десетия конгрес на партията, дава ясна линия за разширяване на социалистическата демокрация. Това означава преди всичко издигане на ролята на представителните органи на държавата, които се избират пряко от народа — Народното събрание и народните съвети.

Затова конституционните разпоредби утвърждават *Народното събрание* като върховен представителен орган, който изразява волята на народа и неговия суверенитет. Конституцията поставя Народното събрание на върха на пирамидата от държавни органи и създава условия за преодоляване на всякакви остатъци от формализъм в неговата работа.

Главните моменти, които гарантират повишената роля на Народното събрание, са:

— Народното събрание съединява законодателната и изпълнителната дейност на държавата и осъществява върховен контрол. Пълнотата и широтата на неговата компетентност са най-добро доказателство за върховното място на Народното събрание.

— Запазва се положението на Народното събрание като единствен законодателен орган на Народна република България. Същевременно значително се демократизира и подобрява редът за изработване и приемане на законите. Новата Конституция дава право на законодателна инициатива не само на Министерския съвет и народните представители, както беше досега, а още и на Държавния съвет, постоянните комисии на Народното събрание, Върховния съд и главния прокурор. Отговорното право на законодателна инициатива се предоставя също така и на Националния съвет на Отечествения фронт, Централния съвет на професионалните съюзи, Централния комитет на Димитровския комунистически младежки съюз и управителния съвет на Централния кооперативен съюз по въпроси, отнасящи се до кръга на тяхната дейност. Разширеният кръг на носителите на правото на законодателна инициатива ще осигурява възможност законите да изразяват по-пълно и по-точно волята и интересите на трудещите се. Усъвършенствването на законодателната дейност се постига и чрез приемането на законопроектите на две гласувания, които се извършват на различни заседания.

— Народното събрание е признато от Конституцията за върховен организатор на плановото ръководство на общественото развитие.

Проектът за Конституция предвижда създаването на нов орган на нашия държавен апарат — *Държавния съвет*. Изграждането на такъв орган отговаря на обективните нужди на нашето развитие. Досега Президиумът на Народното събрание беше главен орган, който представляваше държавата в международните отношения и осъществяваше значително ограничени контролни функции.

Според проекта за нова Конституция Държавният съвет е качествено нов орган, който при осъществяване на своите правомощия съединява вземането на решения с тяхното изпълнение. Това определя както обема, така и характера на неговите компетенции. Държавният съвет е определен в проектоконституцията като постоянно действащ висш орган на държавната власт. Като висш орган на Народното събрание Държавният съвет осигурява съединяването на законодателната с изпълнителната дейност. Той осъществява общото ръководство на вътрешната и външната политика на държавата. Държавният съвет има право да издава укази по въпроси от принципен характер, които засягат изпълнителната и разпоредителната дейност на държавата. В изключителни случаи на Държавния съвет се дава правото с укази да изменя или допълва отделни разпоредби на законите. Той изслушва отчети за работата на Министерския съвет или на отделни негови членове и взема съответни решения. За цялата своя дейност Държавният съвет се отчита и отговаря пред Народното събрание.

Съвременното управление показва голямото значение, което има *Министерският съвет* за провеждането на държавната политика и за нормалното функциониране на целия държавен апарат. Новата Конституция определя Министерския съвет като висш изпълнителен и разпоредителен орган на държавната власт. На него се възлага да организира про-

веждането на вътрешната и външната политика на държавата, да ръководи, координира и контролира дейността на министерствата и ведомствата, да изготвя и внася в Народното събрание единните планове за общественоекономическото развитие на страната и проекта за годишния държавен бюджет, да организира изпълнението на законите, указите и на издадените от самия него актове и т. н. Конституцията осигурява необходимите условия за превръщане на Министерския съвет в действителен орган за комплексно ръководство на динамичната изпълнително-разпоредителна дейност. Съобразно с тези изисквания трябва да се изгражда структурата на неговите органи и да се определят техните функции. Затова в Конституцията не се счита за целесъобразно да се фиксират министерствата и ведомствата, а те ще се образуват по решение на Народното събрание в зависимост от изменящите се конкретни условия и задачи.

В проекта за нова Конституция въпросът за *мястото и ролята на народните съвети* е уреден в съответствие с документите на Юлския и Ноемврийския пленум на ЦК на БКП от 1968 година.

Кои са главните черти на народните съвети сега? От една страна, те са органи на единната държавна власт. Затова те осъществяват държавната политика на своята територия, развиват дейност за изпълнение на държавните задачи и решават въпросите от местно значение. От друга страна, те са органи на народното самоуправление, чрез които се организира въвличането на трудещите се в управлението.

В проекта са запазени и доразвити *основните принципи за организацията и дейността на съдебните и прокурорските органи*.

Съдилищата в Народна република България са призвани да защитават установения от Конституцията държавен и обществен строй, социалистическата собственост, живота, свободата, честта, правата и законните интереси на гражда-

ните, както и правата и законните интереси на социалистическите организации. Със своята дейност те трябва да възпитават гражданите в дух на преданост към Родината и делото на социализма, на трудова дисциплина, на съзнателно изпълнение на законите и уважение на правилата на социалистическото общежитие.

Проектът определя системата на съдилищата и посочва най-важните принципи за тяхната организация и дейност. Установена е пълна изборност на всички съдии и съдебни заседатели и еднакви права на съдиите и съдебните заседатели при разглеждането на делата и отзоваемост на съдиите и съдебните заседатели.

Надзорът за точното и еднакво изпълнение на законите от всички държавни органи, стопанските и обществените организации и гражданите се осъществява от главния прокурор. Конституцията определя задачите на прокуратурата. При изпълнение на задълженията си прокурорите са независими и действуват само въз основа на закона.

НАРОДЪТ УТВЪРДИ ПЪТЯ, ИЗМИНАТ ПОД РЪКОВОДСТВОТО НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

Из словото пред тържественото заседание
на Народното събрание за провъзгласяване
на новата Конституция на Народна република България
18 май 1971 година

Другарки и другари,

Със своя вот българският народ утвърди пътя, изминат от България под ръководството на Българската комунистическа партия. Същевременно със своя вот българският народ изрази своята пълна подкрепа на Програмата на Българската комунистическа партия за изграждане на развито социалистическо общество. Думите на Конституцията: „Ръководна сила в обществото и в държавата е Българската комунистическа партия“, за нас, българските комунисти, синовете на своята земя и своя народ, представляват най-скъпа бащина награда. *(Ръкопляскания.)* Тези думи увенчават осемдесетгодишния боен път на партията. Те са израз на народната признателност към героичния подвиг и паметта на загиналите в жестоките класови боеве. Те са признание на всеотдайния труд на комунистите от строежите и кооперативните полета, от заводите и въоръжените сили, на комунистите, крачещи в първата редица на настъплението във всяка област и по всички фронтове на нашия живот. *(Продължителни ръкопляскания.)*

Позволете ми, другарки и другари, от тази трибуна, в този тържествен час да изкажа от името на Централния комитет на Българската комунистическа партия, на всички български комунисти нашата най-дълбока синовна благодарност на народа за неговото признание, за неговата безрезервна подкрепа и в най-трудните времена, за неговото велико доверие. *(Бурни, дълго нестихващи ръкопляскания.)*

Конституционното признаване на ръководната роля на партията в живота на обществото и държавата ние, българските комунисти, приемаме не само с благодарност, но и с повишено и изострено чувство за голямата отговорност, която нашата партия носи за настоящето и бъдещето на народа и Родината.

Искам тук тържествено да заявя, че всички ние — Народното събрание, Централният комитет на Българската комунистическа партия, Управителният съвет на Българския земеделски народен съюз, Националният съвет на Отечествения фронт, Централният съвет на професионалните съюзи, Централният комитет на Димитровския Комсомол, Общонародният комитет за българо-съветска дружба, Централният комитет на борците против фашизма и капитализма, творческите съюзи, Централният съвет на научно-техническите съюзи, Съюзът на научните работници и Комитетът на българските жени, вярно и предано ще служим на своя народ и под изпитаното ръководство на нашата мъдра и героична Българска комунистическа партия, партията на Димитър Благоев и Георги Димитров, под знамето на марксизма-ленинизма, рамо до рамо със Съветския съюз и другите социалистически страни, с всички прогресивни световни сили ще водим България напред към щастливото бъдеще на човечеството — комунизма! *(Бурни ръкопляскания.)*

ПРЕДСТОИ НИ РАБОТА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА РЕШЕНИЯТА НА ДЕСЕТИЯ КОНГРЕС НА ПАРТИЯТА

Из приветствената реч, произнесена на Ботевото
чествуване на връх Околчица
2 юни 1971 година

Тази година ние дойдохме тук по-радостни и по-уверени отвсякога в утрешния ден на България.

Ние дойдохме тук след Десетия конгрес на Българската комунистическа партия. Ние дойдохме тук, въоръжени с Програмата на партията за изграждане на развито социалистическо общество в България. Ние дойдохме с нова Конституция на Народна република България, осветила нашите завоевания и открила широк простор пред страната и народа. Ние дойдохме с Директивите за социално-икономическото развитие на нашата страна през годините на шестата петитетка.

Петнадесетте години, изминали от историческия Априлски пленум на Централния комитет, се увенчаха с големи победи във всички области на нашия народен живот и разкриха нови широки перспективи пред нас. Това ни дава право да посрещнем настъпващата 80-годишнина на Българската комунистическа партия с чувство за изпълнен дълг пред нашите велики предшественици.

Само преди осем десетилетия партията представляваше шепа хора, които вървяха ръка за ръка по трудния и каменист път, обкръжени от всички страни от зловни врагове, под техния непрестанен огън. Днес в редовете на партията на Димитър Благоев и Георги Димитров уверено крачат 700 хиляди синове и дъщери на българския народ. Рамо до рамо с партията, с нас, комунистите, върви Българският земеделски народен съюз, вървят сдружените земеделци — верните наши съюзници в борбата за мир и социализъм. В редовете на Отечествения фронт са сплотени милиони труженници. В Димитровския Комсомол и в Димитровската пионерска организация „Септемврийче“ са организирани младостта и бъдещето на България — комсомолците, пионерите и чавдарчетата. Нашите млади поколения растат с песните на Ботев, с идеите на комунизма и пролетарския интернационализъм, закърмени и възмъжаващи с безпределната вярност към паметта и заветите на загиналите борци, към трудовите дела на своите бащи и майки, към комунистическото бъдеще на България. (*Бурни ръкопляскания. Продължително, мощно „Ура!“*.)

Днес България има всичко, което е необходимо за всеотрастен възход на една страна. Сега ни предстои работа, работа и работа, за да превърнем в действителност историческите решения на Десетия конгрес на партията. Нищо няма да падне от небето, няма да се извърши от само себе си, без упорита работа, без преодоляване на неизбежните трудности, без борба. Така е в производството; така е в науката, образованието и културата; така е и в овладяването на техниката, на военните знания и бойното майсторство. Всичко хубаво, което е постигнато от един човек и от цял един народ, постигнато е с упорито учение, с постоянство и напрегнат труд.

И ако на този свят наистина има гаранция, че големите планове ще се превърнат в големи дела, за нас тази гаранция е ясното съзнание на работниците, селяните, интелиген-

цията, младежите, жените, на целия наш народ, че съдбата на партийната програма, съдбата на конгресните решения е в техните здрави ръце, че от техния ум и от техния труд ще се изгражда, ще забогатява и ще става все по-хубава земята на Ботев и Левски, на Благоев и Димитров, земята на нашите деди и на нашите синове, внуци и правнуци! (*Бурни, продължителни ръкопляскания. Дълго нестихващо „Ура!“.*)

Нашият народ отлично съзнава това. През изтеклите месеци от началото на настоящата година, първата година на шестата петилетка, в страната се разгърна широко съревнование по всички фронтове и участъци на материалния и духовния живот. Сега първостепенна задача на партията, на държавните органи и обществените организации е задачата да се поддържа, организира и направлява ентузиазмът на трудовите колективи. Във всеки завод и всеки цех, във всяко кооперативно стопанство и във всяка бригада, във всеки научен институт, във всяко звено още в близките месеци и дни трябва да се обсъдят и вземат най-конкретни мерки за съвременно и ефективно изпълнение на задачите, които стоят пред колективите. Никакво самоуспокояване, никакво отлагане за „утре“, широк път и подкрепа на творческата инициатива на масите, борба за внедряване на последните постижения на науката и техниката, борба срещу буржоазните разбирания и навици, срещу чуждия морал и манталитет, срещу всичко, което пречи на нашето устремно движение напред — ето каква трябва да бъде обществената атмосфера, в която героичният труд на народа ще дава своите богати плодове, в която ще расте и процъфтява нашата скъпа Народна република България. (*Бурни ръкопляскания, „Ура!“.*)

Позволете ми, скъпи другарки и другари, от името на Централния комитет на Българската комунистическа партия и на правителството на Народна република България да приветствувам гражданите на Враца и Врачански окръг, воините от нашата Народна армия, пионерите и комсомолците,

студентите и туристите, да приветствувам най-сърдечно всички вас, които дойдохте на това свято за българина място, и да ви пожелаая здраве и бодрост, за да се учите, да живеете и да работите за социалистическия възход на Родината. за тържеството на комунизма в света! (*Продължителни дълго нестихващи ръкопляскания, „Ура!“.*)

Т. 19, с. 68—71.

ПАРТИЯТА И НЕЙНАТА 80-ГОДИШНИНА

Из отговори на въпроси,
зададени от специалния кореспондент
на в. „Унига“ Серджо Пардера
8 юни 1971 година

Въпрос: Предвид на това, че приближава 80-годишнината на Вашата партия, бих искал да Ви помоля да включите в интервюто и съвсем кратък отговор на въпроса за 80-годишнината на БКП. Ние много държим да запознаем нашите читатели подробно с вашата история, защото, ако не се лъжа, единствено вашата и съветската партия имат приемственост в историята си със старата социалдемократическа партия. Вашата партия има големи постижения и се ползва с голям авторитет в международното работническо движение.

Отговор: Що се касае до Вашата молба да кажа няколко думи и по въпроса за 80-годишнината на нашата партия — аз не възразявам.

Когато говорим за 80-годишната история на нашата партия, трябва да се има предвид, че ние правим разлика между партията, създадена на Бузлуджанския конгрес, и партията след 1919 година (след нейния Двадесет и втори конгрес).

От 1919 година нашата партия под влияние на Владимир Илич Ленин и на ленинизма се превъоръжава с новите, ленинските идеологически и организационни оръжия и става партия от нов, ленински тип.

Какво е характерно за периода от Бузлуджанския конгрес до 1919 година?

Характерното е, че през този период партията е последователно класова, марксистка партия. Тя се намираще в лявото крило на Втория интернационал и заедно с Владимир Илич Ленин участва в създаването на Третия, комунистически интернационал, но още не беше партия от нов, революционен тип, допускаше в своите теоретически постановки и в практическата си дейност някои отклонения. Тя обаче съществено се различаваше от тогавашните социалдемократически партии на Втория интернационал. За това голяма заслуга има основоположникът на нашата партия Димитър Благоев, който провеждаше ясна класова линия. Нашата партия, още преди да влезе в Третия, комунистически интернационал, изгони от своите редове опортюнистите — „леви“ и десни. Така че тя като цяло, без разцепление влезе в Третия интернационал.

Ние не можем да пренебрегнем този период от живота и работата на нашата партия, защото това беше партия, която стоеше последователно на класови, на марксистически позиции, но недооценяваше ролята на съюзника, особено на село. Тя допускаше и някои други слабости, не беше докрай убедена в необходимостта от гражданска война, но, общо взето, беше партия марксистка, интернационална. И не случайно абсолютно без никакво колебание тя участва в подготовката за създаването на Третия, комунистически интернационал и заедно с партията на Владимир Илич Ленин и с други партии е партия съснователка на Коминтерна.

Георги Димитров има големи заслуги за по-нататъшното превъоръжаване на партията с ленинизма. Получава се така, че нашата партия е една от най-старите партии, с тази

особеност, че трябваше след това да се превъоръжава с идеите и оръжията на ленинизма. Димитър Благоев е създавал първата работническа социалдемократическа група в Русия, в град Петербург. След това царската руска полиция го изгонва, той се завръща в България, започва да работи тук и създава революционна марксистка партия, която стои на последователни класови позиции и израства в партия от ленински тип. Затова ние с пълно основание твърдим, че Българската комунистическа партия — днешната ръководна и направляваща сила в Народна република България, води своето начало, разбира се, като марксистка партия на работническата класа, от Бузлуджанския конгрес през 1891 година.

Т. 19, с. 89—91.

СЛАВНА ДАТА В РЕВОЛЮЦИОННАТА ИСТОРИЯ НА БЪЛГАРСКИЯ НАРОД

Интервю пред Съветската телевизия и радио

30 юли 1971 година

Въпрос: Кои събития в историята на Българската комунистическа партия, която отбелязва славната 80-годишнина на Бузлуджанския конгрес, Вие считате за най-значителни?

Отговор: Осемдесет години ни делят от оня паметен 2 август 1891 година, когато Димитър Благоев и неговите съратници, събрани на легендарния връх Бузлуджа, положиха основите на революционна марксистка партия на българската работническа класа. Осемдесет години не са малък срок, за да избледнее една дата, едно събитие. Но Бузлуджанският конгрес и неговите исторически решения са живи и свежи в паметта на нашия народ, защото са неотделими от революционното преобразуване на обществото, защото начертах ясна перспектива на социалистическото движение и възвестиха, че само работническата класа начело с революционна марксистка партия е силата, която може да освободи обществото от робството на капитала и да осъществи „социалистическите наредби“. Ето защо ние считаме 2 август 1891

година за Ден първи на комунистическото движение в България.

Важно събитие, което имаше решаващо значение за развитието на партията като революционен марксистки авангард на класата, беше очистването на партийните редове от общоделците — българските опортюнисти през 1903 година. Непокколебимата вяност към марксизма, дълбоката вяра в силите на работническата класа, борбата за запазване пролетарския характер на партията издигнаха българските марксисти на едно от предните места в борбата срещу опортюнизма в българското и международното социалистическо движение.

Велика историческа заслуга на Димитър Благоев бе, че в годините на Първата световна война партията води непримирима борба против буржоазния национализъм и шовинизъм, осъди решително измяната на Втория интернационал, скъса окончателно с него и се обяви за нов, Комунистически интернационал. Владимир Илич Ленин високо ценеше пролетарския интернационализъм на българските тесняци, тяхната непримирима борба против опортюнизма, против предателството и измяната към марксизма и работническата класа.

Победата на Великата октомврийска социалистическа революция, която ознаменува триумфа на ленинизма и открива нова ера в човешката история — ерата на преход от капитализма към социализма, бе посрещната от нашата партия с възторг и голямо въодушевление. Партията прие лозунгите на Великия октомври и започна да се превъоръжава с идеите на ленинизма. Откри се нов, ленински етап в нейното развитие.

Със заслужена гордост отбелязваме, че нашата партия начело със старото ядро партийни ръководители стана съснователка на Третия, комунистическия интернационал и на своя Двадесет и втори конгрес през 1919 година (Първи конгрес на БКП) единодушно се преименува в Комунистическа партия. В програмната декларация на конгреса бяха въз-

приети основните положения от ленинизма, стратегията и тактиката на ленинизма.

Важна отличителна черта в историята на нашата партия е нейната борба против фашистката диктатура. Паметно събитие за българския народ е организираното и ръководеното от Комунистическата партия първо антифашистко въстание в света. В кървавите дни на септември през 1923 година се утвърди още повече авангардната роля на партията и тя стана всепризнат ръководител на работническата класа и трудещите се селяни в борбата за властта. Въстанието завърши с поражение, но то се превърна в преломен момент в болшевизацията на партията, в утвърждаването ѝ като всепризната ръководителка на трудещите се и създаде предпоставките за победата над фашизма и капитализма в България.

Повече от 20 години партията живя и се бори в трудни нелегални условия, но тя беше щастлива, че имаше за свой ръководител изпитания марксист-ленинец, героя от Лайпциг, големия син на българския народ Георги Димитров. Под негово ръководство в годините на Втората световна война партията сплоти и вдигна на въоръжена борба всички антифашистки и демократични сили начело с работническата класа.

Под непосредственото ръководство на Георги Димитров през 1942 година беше създаден спасителният за България Отечествен фронт. Под неговото знаме народните маси се вдигнаха на решителен щурм и с решаващата помощ на братската Съветска армия-освободителка събориха монархофашистката диктатура, осигуриха победата на 9 септември 1944 година и установиха властта на народа.

На 9 септември 1944 година победи социалистическата революция и в близо тринадесетвековната история на България започна нова ера — ерата на социализма и комунизма.

Превърнала се в решаваща сила на общественно-политическия живот на страната, Българската комунистическа партия поведе трудещите се на решителна борба за укрепване

на народната власт, за защита на националния суверенитет на страната, за изграждане на социалистическото общество. В строителството на социализма партията и народът се опираха на безкористната и братска помощ на СССР. Важно събитие през този период е историческият Пети конгрес на партията през 1948 година. Под прякото ръководство на Георги Димитров конгресът начерта генералната линия на партията за прехода от капитализма към социализма, за победата на социалистическия обществен строй.

Изключително по своето значение събитие в развитието на партията беше проведеният през 1956 година Априлски пленум на ЦК на БКП. Пленумът направи критичен анализ на изминатия път, осъди отрицателните прояви на субективизъм в партийното и държавното ръководство, начерта перспективите за по-нататъшното ускорено развитие на обществото и насочи дейността на партията в съответствие с изискванията на обективните закони на общественото развитие при строго спазване на ленинските принципи и норми на партиен живот и ръководство на обществото. Априлският пленум на ЦК на БКП създаде необходимите предпоставки за ускорено развитие на производителните сили на страната, на всестраниното развитие на нашето общество.

Не мога да не отбележа едно голямо събитие, което стана тази година. Това е Десетият конгрес на нашата партия, който съвпада с чествуването на 80-годишнината от Бузлуджанския конгрес на партията. В героичния летопис на историята на партията той сияе с особена светлина. Събрал като във фокус революционните добродетели на миналото с дръзновението на бъдещето, Десетият партиен конгрес по щастливо стечение на обстоятелствата се превърна в равносметка и отчет на българските комунисти пред първите, които сложиха основите на партията, пред Димитър Благоев—Дядото и неговите съратници.

Два партийни конгреса — две различни епохи. Бузлуджанският конгрес доказваше, че в България има почва за

социализъм, Десетият партиен конгрес отчете грандиозните завоевания на социалистическата ни Родина и утвърди програма за изграждане на развито социалистическо общество.

Въпрос: Разкажете, ако обичате, за влиянието, което оказваха на БКП дружеските връзки с партията на Ленин, партията на руските комунисти в продължение на тяхната продължителна борба.

Отговор: Отговорът на този въпрос разкрива една от най-съществените страни в осемдесетгодишната история на Българската комунистическа партия. Вярно е, че връзките, а с тях и първите импулси на влиянието на Ленин и на болшевиките са от началото на века. Тези връзки и влияние обаче имат своя предистория, която е тясно свързана с историческото дело на Бузлуджа.

Известно е, че формирането на основателя и строителя на нашата партия — Димитър Благоев, като марксист започна в средата на руското работническо движение. Заедно със своите другари руски работници-революционери през 1883 година той създаде първата марксистка група в Русия, известна в историята като „групата на Благоев“. С това Димитър Благоев стана обединително звено, което завинаги свърза българското революционно движение с руското, вля в българския социализъм като негова неразделна част любовта към революционното движение в Русия. От друга страна, пионерите на социализма в България бяха законни наследници и най-последователни продължители на революционните и демократичните традиции, които българският народ, неговите най-достойни синове бяха изковали в продължение на столетия. В тези традиции вековните връзки между двата братски народа, между неговите най-светли умове заемаха първостепенно място.

След Бузлуджа влиянието на руското работническо движение в България се разшири и задълбочи. В началото на века в това влияние се появи нов елемент — връзките с Ленин и болшевиките. Искам да отбележа голямата роля на

Лениновата „Искра“ върху нашата партия. Българските марксисти познаваха Лениновата „Искра“. Те оказваха помощ на искристите при нелегалното транспортиране на вестника в Русия през България и я ползваха в своята революционна дейност. Димитър Благоев и неговите съратници успешно си служеха с ленинската аргументация от „Какво да се прави“ в решителната борба против представителите на опортюнизма в България — общоделците. През 1905 година ръководената от болшевиките Първа руска революция изтръгна дълбоки симпатии в средите на българското работническо движение.

Благотворно влияние върху нашата партия оказваха срещите и съвместната работа на Владимир Илич Ленин и болшевиките с Димитър Благоев, Георги Кирков, Васил Коларов и други ръководители на тесняшката партия по време на конгресите на Втория интернационал. Българските революционни марксисти, наред с Владимир Илич Ленин и болшевиките, стояха на лявото крило на международната социалдемокрация. Още в онези условия по редица основни въпроси на работническото и социалистическото движение тесните социалисти и болшевиките имаха еднакви позиции.

По-късно, по време на Първата световна война, връзките между тесните социалисти и болшевиките станаха по-тесни. Близостта в техните становища по въпросите, които войната постави, откриваше нови перспективи за тяхното сътрудничество. Двете партии участваха в Цимервалдското движение, в борбата за обединение на световните пролетарски сили. Важна стъпка в по-нататъшното сближение между двете партии беше присъединяването на тесните социалисти към формираната около Ленин и болшевиките цимервалдска левица.

През лятото на 1917 година, когато корабът на руската революция се насочваше към социалистическия бряг, тесните социалисти вече оценяваха Болшевишката партия като „единствено масова, класова партия на руския пролетариат“. По

същото време Ленин считаше тесните социалисти като „интернационалисти на дело“, причисляваше ги към партиите и групите в международното работническо движение, които формираха ядрото на новия, Комунистическия интернационал.

С победата на Великата октомврийска социалистическа революция настъпи нов етап в отношенията между двете партии. Връзките между тях получиха нови измерения. Качествено нов характер придоби и влиянието на Ленин, и на болшевиките върху нашата партия. Овладяването на проверените в огъня на Великия октомври Ленинови идеи, на целия пионерски опит на Болшевишката партия, стана основа на започналия процес на ленинско преустройство на Българската комунистическа партия.

Взаимността беше характерна черта на връзките и сътрудничеството между двете партии. Неизмерима беше подкрепата, която Болшевишката партия оказваше на Българската комунистическа партия в нейното развитие, в борбите ѝ против реакцията и фашизма, за опазване и възпитание на нейните кадри. В условията на съветската страна в редиците на КПСС израснаха талантиливи дейци на БКП, които активно участваха както в борбата против капитализма и фашизма, така и в строителството на социалистическа България. От своя страна Българската комунистическа партия превърна защитата на Октомври и на съветската власт в свой пръв интернационален дълг. Старите дейци на нашата партия помнят масовите акции на солидарност със СССР, които Българската комунистическа партия организираше. В годините на Втората световна война, когато хитлеристка Германия вероломно нападна съветската страна, Българската комунистическа партия призова трудещите се на въоръжена борба против хитлеризма и фашизма. В тези условия, прилагайки творчески, съобразно с българските условия великите идеи на Ленин, опита на болшевиките, тя изведе България до победата на 9 септември 1944 година.

През целия този период от историята на нашата партия

и до днес българските комунисти, както казваме ние, винаги са сукали болшевишко мляко. И това е огромен благоприятен фактор за развитието на партията, за нейното утвърждаване като ръководна сила на работническата класа, на трудещите се в борбата против фашизма и капитализма, за победата на социализма, за изграждането на социалистическото общество.

След победата на социалистическата революция в България дружбата между двете партии преля в братска дружба между две социалистически страни, между българския и съветския народ.

Нашата партия беше щастлива, че пътят, по който тя насочи България след деветосептемврийската победа, е пътят на Съветския съюз. Съветският опит ни спести неизбежни лутания, придаде увереност в нашето движение напред, осигури високи темпове в социалистическото обновление на България. Ние, българските комунисти, винаги сме заявявали, че без опита на КПСС, без дружбата и помощта на великата съветска страна съвременна България не би била такава, каквато е днес, и не може да стане такава, каквато я желаем утре.

И можем определено да кажем, че от Лениновата „Искра“ се запали пламъкът, който след това се разгоря в буйния и неугасим огън на българо-съветската дружба, за която Георги Димитров образно казваше, че е тъй жизнено необходима за българския народ, както слънцето и въздухът за всяко живо същество.

Въпрос: На съветските хора е добре известно, че Вие сте посветили своя живот на борбата за светлото бъдеще на България. Не бихте ли могли да разкажете какви обстоятелства Ви подбудиха да свържете живота си с делото на революцията?

Отговор: Моето участие в революционното движение в България започна в периода след Септемврийското въстание през 1923 година и след погромите, които се извършиха сре-

щу българското революционно марксистко-ленинско движение през 1925 година. Терорът беше изключително голям. И като ученик в Ботевградската гимназия разбрах, че фашистите не успяха да убият влиянието и да ликвидират Българската комунистическа партия. Там се чувствуваха силата на партията, нейната организираност и нейното влияние. И тогава постъпих в марксистко-ленински кръжок.

Може да се каже, че голямата част от учениците бяха прогресивно настроени. И повечето от тях участвуваха в марксистко-ленинските кръжоци.

Така че моето първо кръщение в комунистическото революционно движение бяха марксистко-ленинските кръжоци в Ботевградската гимназия.

Разбира се, моето организирано кръщение в революционното движение стана, когато встъпих в редовете на работническата класа. В София станах печатарски работник и на 16-годишна възраст бях приет в Комсомола, а няколко години след това и за член на Българската комунистическа партия.

Именно с благословията на печатарските работници, на комунистите-печатари, аз станах организиран член на Комсомола, а след това пак с тяхната благословия станах и партиен член.

Следователно за моето кръщение в революционното дело аз дължа голяма благодарност преди всичко на моите другари и колеги — печатарските работници.

Въпрос: Какви основни задачи решава сега Българската комунистическа партия — боевият авангард на трудещите се и на Народна република България?

Отговор: Програмните и актуалните задачи, които нашата партия решава и ще решава през следващите години, бяха научнообосновани и формулирани от Десетия партиен конгрес.

Непосредствената историческа задача, която сега решава нашата партия и е формулирана в утвърдената от Десе-

тия конгрес партийна Програма, е изграждането на развито социалистическо общество. Конкретизирането на тази задача за периода 1971—1975 година се съдържа в Директивите за шестия петгодишен народностопански план. Неговите социално-икономически изисквания са: върху основата на всестраниното използване на резултатите от научно-техническата революция, повишаването на обществената производителност на труда и бързия икономически растеж да се осигури комплексно и още по-пълно задоволяване на нарастващите материални и духовни потребности на народа, да се издигне неговата социалистическа съзнателност.

За да се осигурят високи и стабилни темпове на развитие на производителните сили, ние и в бъдеще ще продължаваме линията на индустриализация на страната, на по-нататъшно развитие на нашето социалистическо селско стопанство. Именно към това сега е насочено вниманието на партията и на държавата. Създадени са всички условия и предпоставки, за да решаваме успешно тези задачи. Последователно и твърдо се провежда линията на концентрация и специализация и по-нататъшно обобществяване на промишленото и селскостопанското производство, все по-широко се въвеждат комплексната механизация и автоматизацията. Издига се рентабилността на предприятията, повишава се обществената производителност на труда, подобрява се качеството на продукцията, укрепват се производствената, технологическата и финансовата дисциплина.

Изграждането на материално-техническата база на социализма, строителството на развитото социалистическо общество е неразривно свързано с един динамичен, необходим процес на изменение и усъвършенствуване на цялата система на обществени отношения. Сред многобройните задачи в тази област централно място заема повсеместното прилагане на новата система на управление на икономиката, по-нататъшното развитие на социалистическата държава и разширяването на социалистическата демокрация. На това служат

осъществяваните в съгласие с новата Конституция мероприятия за усъвършенствуване органите на държавна власт, за все по-широко въвличане на трудещите се в социалното управление чрез развитие на общественото-държавното начало и повишаване ролята на политическите и масовите организации и преди всичко на Комунистическата партия.

Главната задача на Българската комунистическа партия е грижата за човека, за все по-пълното задоволяване на неговите материални и духовни потребности, за издигане на самочувствието му на господар в страната, за утвърждаване ролята му на творец на историята. В системата от мероприятия, които партията осъществява в тази област, важно място заема грижата за непрекъснато увеличаване реалните доходи на трудещите се и намаляване на работното време, разширяването на жилищното строителство и услугите, опазването на здравето и удължаването на живота на трудещите се, отглеждането, възпитанието и образованието на подрастващите поколения.

Сега нашата партия в светлината на решенията на своя Десети конгрес разработва широка програма за повишаване на жизненото равнище на народа.

Няма никакво съмнение, че опирайки се на огромната братска помощ на Съветския съюз, на взаимното сътрудничество с другите социалистически страни, ние успешно ще претворим в живота решенията на Десетия конгрес на Българската комунистическа партия.

Скъпи съветски братя и сестри,

Със задоволство използвам предоставената ми от Съветската телевизия и радио възможност да изразя още веднъж вековните чувства на любов и признателност на българските комунисти и на целия български народ към Комунистическата партия на Съветския съюз, към съветския народ, към съветското правителство и лично към големия приятел на българския народ другаря Леонид Брежнев за огромната по-

мощ и подкрепа, която винаги са ни оказвали и ни оказват. Желая на съветските комунисти и на съветския народ от сърце нови успехи в славната борба за изпълнение на историческите решения на Двадесет и четвъртия конгрес на Комунистическата партия на Съветския съюз.

Благодаря ви за вниманието.

Т. 19, с. 162—175.

УМЪТ, СЪВЕЩТА И ЧЕСТТА НА КЛАСАТА И НАРОДА

Реч пред величествения събор на Бузлуджа
по случай 80-годишнината от основаването
на революционна марксистка партия в България
1 август 1971 година

Уважаеми другарки и другари,
Славни ветерани на нашето революционно работническо
движение,

Комунисти и отечественофронтовци,
Младежи и девойки,
Скъпи съотечественици,

Днес ние се събрахме тук, на връх Бузлуджа, един от
най-високите върхове в историята на България, за да от-
празнуваме славния юбилей — 80-годишнината от основава-
нето на нашата революционна марксистка партия.

Минават годините, избледняват събития, дати и имена.
но Бузлуджа и 2 август 1891 година греят над нашата Роди-
на все по-ярко и в благодарната народна памет все повече
израстват имената на Димитър Благоев и Никола Габров-
ски, на Георги Кирков и Гаврил Георгиев. Защото 2 август
1891 година беше великият Ден първи на българското ко-
мунистическо движение. *(Бурни ръкопляскания.)*

От онзи 2 август, когато в лицето на нашата партия, по

думите на Фридрих Енгелс, в Югоизточна Европа се появи преден пост на социализма, до днешния 2 август 1971 година Българската комунистическа партия измина огромен път. Петнадесетина души бяха делегатите на Бузлуджанския конгрес. Малка беше тогава нашата партия, в теоретическите постановки и в практическата си дейност тя беше социал-демократическа партия. Още от създаването си обаче нашата партия свято тачеше и безкомпромисно отстояваше ония революционни принципи и добродетели, които все повече я отдалечаваха от партиите на Втория интернационал, правеха я родствена на Болшевишката партия и станаха основата на прерастването ѝ в партия от нов, ленински тип.

Затова ние казваме, че както в зародиша са заложени основните качества на бъдещия зрял организъм, така и днешната Българска комунистическа партия е рожба на онова чисто семе, което някога оттук, от Бузлуджа, Димитър Благоев и неговите съратници с щедра десница засяха в душата на нашия трудов народ.

Затова днес, изправени на този връх, от който като на длан се виждат миналото, настоящето и бъдещето на България, ние прекланяме със синовна признателност глава пред епохалното дело на Димитър Благоев и неговите съратници, пред сеячите, апостолите, титаните, които Дядото вдъхновено нарече „съвременници на бъдещето“! (*Бурни ръкопляскания.*)

Другарки и другари,

Още в своята първа Програма, приета от Бузлуджанския конгрес, нашата партия заяви високо и гордо, че тя е *партия на работническата класа*, класата, която има историческата мисия да освободи нашето общество от капиталистическото робство и да осъществи „социалистическите наредби у нас“.

„Класа против класа“ — такъв беше войнстващият ръководен принцип на благоевци. И именно тези ясни класови

позиции, тази класова непримиримост към буржоазията и нейните оръдия в работническото движение позволиха на Димитър Благоев и неговите съратници да извършат героичен исторически подвиг: да изградят, да запазят и да укрепят действително пролетарска партия в една дребнобуржоазна страна с малобройна работническа класа.

Още от своето основаване нашата партия беше *неизменно вярна на марксизма, не търпеше съжителство с опортюнизма и безпощадно чистеше редовете си.*

В зората на партийната история революционните марксистични разбиха „съюзистите“ — противниците на самостоятелна политическа организация на пролетариата; през 1903 година решително изрязаха язвата на общоделството — ревизионизъм на българска почва; скоро след това и представителите на центризма в българското работническо движение — анархолибералите и прогресистите — споделиха съдбата на общоделците. Благоевци късаха безпощадно с опортюнизма — „първото условие — по думите на Ленин — на истинския комунизъм“.

От своето основаване партията на Благоев гледаше на себе си като на *неотделима „част от всесветската социална демокрация“, високо държеше знамето на пролетарския интернационализъм.*

Пролетарският интернационализъм на нашата партия ярко се прояви в нейната солидарност с руските работници и селяни по време на Първата руска революция, в нейната борба против грабителските войни, за мир и братство между народите. По време на Първата световна война партията смело се обяви против милитаризма и шовинизма и с цялата си дейност подготвяше масите за революционен изход от кървавата касапница. Дълги години тя беше в открит конфликт с опортюнистическото ръководство на Втория интернационал и още в първите дни на войната решително скъса с него и се нареди между борците за нов, революционен интернационал. *„Интернационалисти на дело“* — така великият

Ленин нарече българските тесни социалисти и тази висока оценка беше напълно заслужена. (*Ръкопляскания.*)

Велико щастие за нашата партия беше, че над нейната люлка стоеше и в продължение на три десетилетия я води забележителният марксист-интернационалист Димитър Благоев—Дядото. Получил социалистическото си кръщение в руското революционно движение, участвувал заедно със своите руски другари в основаването на първата социалдемократическа група и първия социалдемократически вестник в Русия, Димитър Благоев пренесе факела на научния социализъм у нас и стана живата връзка между българското и руското работническо движение. „Димитър Благоев — заяви Тринадесетият конгрес на Руската комунистическа партия (болшевики) в своето обръщение по повод смъртта му — е не само основател на Българската комунистическа партия, но и един от *първите водачи* на революционното движение в нашата страна... Работническата класа на Съветския съюз ще почита паметта на Благоев като един от *най-забележителните водачи на международното революционно работническо движение*“. (*Ръкопляскания.*)

Под ръководството на Димитър Благоев Българската работническа социалдемократическа партия (тесни социалисти) се превърна в *един от най-здравите отряди на международното работническо движение, в партия, стояща най-близко до Болшевишката партия*. Тя посрещна възторжено победата на Великата октомврийска социалистическа революция и застана безрезервно на страната на руската работническа класа, на страната на Ленин и болшевиките. Начело с Димитър Благоев и цялото свое ръководно ядро тя стана една от партияте-съоснователки на Комунистическия интернационал, преименува се в Комунистическа партия и се насочи към все-странна подготовка на трудещите се за извършване на социалистическа революция в България.

Така нашата партия естествено и закономерно навлезе във втория голям период от своя живот — *периода на ней-*

ната ленинизация, на превръщането ѝ в партия от нов тип.

Прокламирайки социалистическата революция като близка задача, Българската комунистическа партия възприе ленинските постановки за диктатурата на пролетарната като основен въпрос на революцията; за съюза на работническата класа и селяните; за тактиката на единния фронт; за работническо-селското правителство; за съчетаването на легалните и нелегалните форми на борба; за масовата политическа акция, масовата политическа стачка и въоръженото въстание като средство на революционната борба.

Великото Септемврийско въстание през 1923 година — тази чутовна епопея на българския трудов народ — показва на света, че Българската комунистическа партия е извършила прелома от теоретическото овладяване на ленинизма към неговото практическо приложение. В пламъците на септември 1923 година се роди съюзът на работническата класа със селяните, единдействието на комунистите със здравите сили на Българския земеделски народен съюз. Септемврийското въстание — първото народно сражение против настъпващия в Европа фашизъм, утвърди ръководната роля на Комунистическата партия в борбата на трудещите се за демокрация и социализъм.

Паметна ще остане победата на партията в общинските избори в София през 1932 година. Завладяване чрез избори на една столична община от комунистическа партия — това е безпрецедентен случай не само в историята на нашата страна. Тази крупна политическа победа беше победа на една партия, която — въпреки лявосектантското ръководство по онова време — с широка и уверена крачка вървеше по пътя на своята пълна ленинизация и от ръководител на класата се превръщаше в ръководител на широките народни маси. *(Бурни, продължителни ръкопляскания.)*

Велико щастие за нашата партия и за нашия народ е, че след смъртта на Димитър Благоев начело на партията

стоеше неговият ученик и съратник, безсмъртният наш вожд Георги Димитров. Верен син на българската работническа класа, откърмен и възпитан в славните редици на теснячеството, Георги Димитров израсна като забележителен революционер-ленинец, виден деец на международното комунистическо и работническо движение, генерален секретар на Комунистическия интернационал, вожд, с който може да се гордее всеки народ и всяка партия, всяко революционно освободително движение. (*Продължителни ръкопляскания.*) С името на Георги Димитров навеки са свързани пълното съзряване на нашата партия като партия от нов, ленински тип, първата морално-политическа победа над хитлерофашизма. С името на Георги Димитров е свързана и нашата най-крупна победа — победата на Деветосептемврийската социалистическа революция.

Принудена в продължение на две десетилетия да работи в условията на дълбока нелегалност, жестоко преследвана и изтребвана, Българската комунистическа партия разгърна огромна дейност, умело съчетавайки нелегалните с легалните форми на работа и борба. Учейки се от опита на Болшевишката партия, с близката помощ на Коминтерна, тя успешно преодоля опасността от дясното ликвидаторство и лявото сектантство, навлезе в масовите организации и ги превърна в школа за разпространение на комунистическите идеи.

Втората световна война подложи на сурова проверка държави и народи, партии и хора. Особено сложна се оказа обстановката в България. За разлика от повечето европейски страни България не беше окупирана, нейният държавен апарат не беше унищожен, нейната армия не беше разгромена. Нещо повече — управляващата върхушка умело спекулираше с националните чувства, насаждаше илюзията за „осъществените национални идеали“, разпалваше великобългарски шовинизъм.

В тази сложна обстановка само една истинска марксистко-ленинска партия с богати революционни традиции и опит,

с огромен авторитет сред народа, завоюван в течение на десетилетия, само такава партия, каквато беше партията на Димитър Благоев и Георги Димитров, можеше да организира и да разгърне широка масова съпротива. (*Бурни, продължителни ръкопляскания.*) Веднага след нападението на хитлеристка Германия над Съветския съюз нашата партия взе курс на въоръжена борба против хитлеристите и техните български слуги. Като един човек комунистите и ремсистите се вдигнаха да изпълнят своя свещен интернационален дълг към Съветския съюз — страната на социализма, отечеството на работниците и селяните, надеждата и опората на световната работническа класа. Без страх и съмнение, готови на всякакви жертви, българските комунисти и комсомолци тръгнаха на бой, воюваха и мряха със самочувствието на бойци от великата Червена армия, която се сражаваше по безкрайните бойни полета на братската съветска страна. (*Бурни ръкопляскания.*) В това трудно време нашата партия прояви своето умение да съчетава борбата за национална независимост и демокрация с борбата за социализъм. Тя разголи националното предателство на буржоазията и затвърди в Отечествения фронт съюза на работническата класа с трудещите се селяни и останалите патриотични и демократични слоеве от населението. Тя създаде въстаническа армия, бойни и саботажни групи. Тя проникна дълбоко сред войската и привлече мнозинството от войниците на страната на Отечествения фронт. Тя откри вътрешен фронт на хитлеристите и техните български помагачи и попречи на монархофашисткото правителство да изпрати български войски на Източния фронт. И когато настъпи историческото утро на 9 септември 1944 година, ръководен от своята родна партия, с решаващата помощ на великата Съветска армия-освободителка, българският народ изправи ръст и неговият тежък юмрук смаза омразната власт на капитала и фашизма. (*Продължителни ръкопляскания.*) В тринадесетвековната история на България изгря първият ден на новата ера — ерата на социализма и комунизма. (*Ръкопляскания.*)

Другарки и другари,
Скъпи съотечественици,

27 години вече нашият народ е господар на своята Родина и на своите съдбини, 27 години партията на Благоев и Димитров води България по широкия друм на социалистическото изграждане, 27 години, които измениха неузнаваемо облика на нашето Отечество. Тук, на Бузлуджа, върха, от който преди осем десетилетия нашите предшественици тръгнаха да сеят семето на комунизма, ние дойдохме от всички краища на Родината. Ние пътувахме насам, а край нас минаваше нова, съвременна България — със своите комбинати, заводи и фабрики, със своите язовири и електростанции, със своите цветущи кооперативни поля и градини, със своите слънчеви села и градове. България, която Димитър Благоев и неговите съратници са виждали в далечината с орловите си очи и към която крачеха — вярващи, непреклонни, несломими — до последния си дъх. (*Ръкопляскания.*) България на Георги Димитров и неговите съратници, на ония знайни и незнайни дейци на партията, които поемаха, разгаряха и предаваха на следващите поколения комунисти огъня, лумнал на Бузлуджа, които пазеха, развиваха и завещаваха на младите смени революционните добродетели на изгорелите в борбата, на изтлелите в занданите, на увисналите на бесилото, на убитите от престъпната ръка на класовия враг герои. България, в която ние, нейните строители, вложихме мечти и вяра, обич и сили, за да бъде такава, каквато е днес! (*Бурни ръкопляскания.*)

През тези 27 години Българската комунистическа партия на дело показва, че е способна да води народа не само в революционните битки, но и в строителството на новото общество. Изградена марксистко-ленинска партия, тя разгърна социалистическото строителство, широко използваше опита на КПСС, смело поставяше възникващите проблеми и уверено, творчески ги решаваше. На своя Пети конгрес през 1948 година нашата партия прие редица документи с про-

грамно значение за периода на прехода от капитализма към социализма. Осем години след това историческият Априлски пленум на Централния комитет на партията откри нови широки хоризонти за теоретическата и практическата дейност на партията, за изява на способностите и енергията на кадрите, за размаха и дълбочината на творчеството на масите. Петнадесетте години, изминали след Априлския пленум, бяха незабравими години на бурен подем, години, които изведоха България на широкия път на изграждането на развито социалистическо общество.

Връхна точка на нашето развитие през тези години стана Десетият конгрес на партията.

Тържество на априлската линия на партията, Десетият конгрес отчете и обобщи изминатия път и прие Програма на Българската комунистическа партия за изграждане на развито социалистическо общество в България. Той още веднъж показва, че нашата 700-хилядна партия е зряла марксистко-ленинска партия, способна творчески да прилага и да развива общите истини на марксизма-ленинизма в наши, български условия, способна да организира и ръководи трудовия народ в името на неговите жизнени интереси, в името на неговото комунистическо бъдеще. (*Ръкопляскания.*)

Проведен в навечерието на 80-годишния юбилей на партията, Десетият конгрес се превърна в ярка манифестация на единството и сплотеността на Българската комунистическа партия, на единството и сплотеността на трудовия български народ около партията. Всепризнат ръководител на социалистическа България, авторитетен и уважаван отряд на световното комунистическо движение, нашата родна партия посрещна своята 80-годишнина с чувство за достойно изпълнен дълг и с дълбока вяра в своето бъдеще и в бъдещето на България. (*Бурни, продължителни ръкопляскания.*)

Днес, изправени на Бузлуджа, орловото гнездо, от което излетя нашата партия; застанали пред паметта на великите предшественици — мислители и организатори, ръководители

и редници; изправени пред лицето на България и пред лицето на света, ние, българските комунисти, отново и отново тържествено декларираме своята непоклатима вярност към неизменните принципи, осветила живота, борбите и името на Българската комунистическа партия.

Българската комунистическа партия ще бъде вярна докрай на великото освободително дело на работническата класа.

Прераствайки в партия на социалистически народ, чиито интереси изцяло съвпадат с интересите на световната работническа класа, Българската комунистическа партия по своя характер, по своите цели и задачи, по своето място и роля в големия двубой на нашето време ще живее и ще се бори като работническа партия и ще участва с всички сили и средства в борбите на световната работническа класа и народите срещу капитализма и империализма. (*Бурни ръкопляскания.*)

Българската комунистическа партия свято ще пази своята вярност към великото революционно учение на Маркс—Енгелс—Ленин. Тя ще воюва по всички фронтове за неговата чистота, против идеологията на буржоазията, против опортюнизма, против десния и „левия“ ревизионизъм, за единството и сплотеността на международното комунистическо и работническо движение върху непоклатимите основи на марксизма-ленинизма.

Под знамето на марксизма-ленинизма нашата партия премина през всички изпитания и не допусна да бъде отклонена от своя прав път. Калена в десетилетни идеологически битки, изпитала в дни на разгроми и в дни на победи силата на марксистко-ленинската теория, Българската комунистическа партия и занапред неотклонно ще крачи под великото знаме на Маркс—Енгелс—Ленин и с факела на творческата марксистко-ленинска мисъл ще осветява далече напред пътя на общественото развитие. (*Продължителни ръкопляскания, възгласи: „С БКП — напред!“, „С БКП — напред!“, „Ура!“.*)

Нашата партия и занапред с доверие и благодарност ще черпи от опита на другите братски партии и преди всичко — от неизчерпаемата съкровищница на Комунистическата партия на Съветския съюз, партията, която има голямата съдба и мисия първа да се сблъсква с новите проблеми на човешкото развитие и първа да ги решава, партията, която първа развява победоносното червено знаме от връх на връх и очертава пътя на света към комунизма. (*Бурни ръкопляскания.*)

Народна република България, страната на Раковски и Каравелов, на Ботев и Левски, на Хаджи Димитър и Караджата, страната на Димитър Благоев и Георги Димитров, страната на героични революционери и вдъхновени строители, и занапред ще се развива като неотделима съставна част от световната социалистическа система. (Бурни ръкопляскания.)

Националните интереси на социалистическа България са неотделими от интересите на социалистическия свят. Под ръководството на Българската комунистическа партия Народна република България и занапред ще дава своя принос за укрепване единството и сплотеността на социалистическите страни, за укрепване единството и сплотеността на всички демократически, прогресивни, антиимпериалистически сили в света.

Уверено, неотклонно, с дълбока убеденост в правилността на избора веднъж завинаги път Българската комунистическа партия води и ще води България към все по-тясно, все по-цялостно, все по-органично сближаване със Съюза на съветските социалистически републики, опората на световния социализъм, надеждата на цялото борещо се човечество. (*Бурни, продължителни ръкопляскания и възгласи: „БКП—КПСС!“, „БКП—КПСС!“, „Ура!“.*)

Другарки и другари,
Скъпи съотечественици,

Невероятният подвиг на Димитър Благоев и неговите съратници може да бъде оценен по достойнство само ако се пренесем мислено осем десетилетия назад и се опитаме да си представим оная България и она свят, които са обкръжавали шепата апостоли, събрали се край бузлуджанския огън. Каква убеденост, каква вяра, какви морални сили са били необходими, за да застанеш на този връх и да кажеш: бъдещето принадлежи на работническата класа, България ще бъде социалистическа! И да посветиш целия си живот на това дело, до победата на което няма да доживееш. (*Бурни ръкопляскания.*)

Днес Народна република България крачи гордо и уверено в челната колона на човешкия прогрес. Делото на Бузлуджа, делото на Димитър Благоев и неговите съратници е непобедимо. Но е непобедимо не само защото комунистите и комсомолците днес са огромна сплотена армия. То е непобедимо, защото идеите, целите и задачите на партията днес са идеи, цели и задачи на нашите съюзници и другари от Българския земеделски народен съюз, на цялата наша многобройна работническа класа, на селяните-кооператори, на народната интелигенция, на нашата славна, българска младеж. (*Ръкопляскания.*) То е непобедимо, защото е неотделима част от делото на народите на социалистическите страни, неотделима част от великото освободително дело на световната работническа класа, на световния революционен процес.

Ние знаем, че пред нас стоят сериозни проблеми, че ни предстои да преодолеем още много трудности — трудности, свързани с нашия растеж, и трудности, предизвикани от развитието на международната обстановка. Но ние знаем, че ще преодолеем всички трудности, защото знамето, издигнато преди 80 години на тоя легендарен връх, пренесено през стачки и демонстрации, плющяло гневно в пламъците на въстанията и тържествувало над първите кооперативни блоко-

ве и първите социалистически строежи, великото червено знаме, развяващо се победоносно над нашите глави — днес е в здравите и верни ръце на целия трудов народ. (*Бурни ръкопляскания и възгласи: „БКП—БКП!“.*)

Доказателство за това е и всенародното социалистическо съревнование в чест на 80-годишнината на партията, организирано от професионалните съюзи и Димитровския Комсомол. Шестият петилетен план постави пред нас големи и трудни задачи. Успешното изпълнение на плана за първото полугодие на първата година от петилетката показва, че и този напрегнат план е по силите на нашия трудов народ.

На нашето партийно тържество днес присъствуват хиляди души измежду най-добрите първенци в социалистическото съревнование. Позволете ми, другарки и другари, в тяхно лице да приветствувам нашата славна работническа класа, селскостопанските труженици, народната интелигенция, да приветствувам българските жени и нашата достойна млада смяна и от името на Централния комитет на Българската комунистическа партия да им изкажа нашата гореща благодарност за това, че със своя героичен, всеотдаен труд претворяват политиката на партията и държавата в реални, живи, непоклатими исторически дела! (*Продължителни ръкопляскания.*)

Днес идеите на авангарда са идеи на масите, делото на партията е дело на целия народ. И това ни дава основание с пълна увереност и гордост да заявим: ние ще изнесем червеното знаме, развято преди 80 години на Бузлуджа, до ония високи върхове, от които ще го поеме и ще го понесе напред към нови висоти поколението на родените при комунизма! (*Ръкопляскания.*)

Позволете ми, другарки и другари, със сърдечна благодарност да повтора заедно с вас, заедно с цялата наша страна думите на Дядото:

„Нека бъде благословен часът, в който нашите социалисти са почнали съзнателно да работят за разпространението идеите на научния социализъм у нас.“

Да живее партията на Димитър Благоев и Георги Димитров, умът, съвестта и честта на класата и народа, вдъхновителят, организаторът и ръководителят на похода към върховете на комунизма — нашата родна Българска комунистическа партия! (*Бурни, продължителни ръкопляскания и ентузиазирани възгласи: „БКП—БКП!“, „Ура!“.*)

Вечна признателност и слава на нейните основатели и знаменосци, на мъртвите и на живите революционери, на всеотдайните и вдъхновени строители на социализма, под чиито ръце расте и цъфти нашето мило Отечество — Народна република България! (*Бурни ръкопляскания, продължително „Ура!“.*)

Да живее комунизмът — бъдещето на България, неотменимото бъдеще на света! (*Бурни, продължителни ръкопляскания и нестихващо „Ура!“.*)

СЦЕНАРИЯТ — ВАЖНО СРЕДСТВО НА ОРГАНИЗАЦИЯТА И ПРОВЕРКАТА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА РЕШЕНИЯТА

Из заключителното изказване на Националното
съвещание на партийния, държавния и
стопанския актив
(Стенографски запис)

22 септември 1971 година

Другари,

Осъществяването на предназначенията на Десетия конгрес на партията зависи изключително много от *новия подход и новия стил, които се стремим да внасяме в нашата работа*. Трябва да кажем, че в центъра на вниманието на Централния комитет на партията, на Политбюро при разработването на коренните проблеми на развитието на нашата страна винаги са стояли и стоят въпросите, свързани с преустройството на работата на кадрите върху нова основа, върху основата на онова, което става сега в света, което се налага от съвременната научно-техническа революция. В това отношение обаче ние се сблъскваме с традицията, с инерцията, които представляват голяма психологическа бариера в нашата работа.

Кое тук е главното? Във всички звена трябва да се усвои научен подход при вземане на решения. Последователно и докрай да се прилага в живота политически, държавнически и икономически подход при решаването на проблемите, за които дадена организация или звено отговаря.

Новият стил на работа е несъвместим с тясната ведомственост и разпокъсаността в работата.

Успешното изпълнение на решенията на Десетия партиен конгрес е свързано преди всичко с *организацията и проверката на изпълнението на решенията*. Бих казал, че това сега е задача на задачите, възлов въпрос в новата технология на управлението, която беше оформена през последните години, особено след като започна експериментирането на новата система на ръководство на икономиката.

Всички знаем Лениновото положение за огромното значение на проверката на изпълнението, за контрола като основен метод в ръководната работа. Това положение с голяма сила важи за днешно време, за сегашния етап в развитието на социалистическото общество. Но ние трябва да видим това Лениново положение в нова светлина, да организираме такава проверка на изпълнението, която да бъде още по-ефективна, да бъде съобразена не само с днешния, но и с утрешния ден, с развитието на съвременната научно-техническа революция.

Какво е положението сега? За съжаление това Лениново положение е сериозно подценено в редица наши ръководни звена — и местни, и в центъра. Не са редки случаите, когато организацията и проверката на изпълнението на решенията не са органически свързани с нашата ръководна работа. Едни взимат решения, други организират изпълнението, трети контролират изпълнението на решенията. Налице е разкъсване на този единен процес. Трябва откровено да кажем, че зачестяват случаите, при които ние сме изправени пред — позволете да си послужи с този израз — инфлация на решенията. Наистина вземат се хубави решения — и това е първото условие за успеха на работата, — но след това някои решения не се довеждат докрай, не се осъществяват, защото няма проверка на изпълнението, няма съответна организация и борба за изпълнението на решенията.

Да вземем например бившия Министерски съвет, който

имах честта да възглавявам. Там се вървеше към инфлация на решенията на Министерския съвет и по-специално на решенията на Комитета за стопанска координация. Защо? Защото не беше внедрен стил на ефикасна проверка на изпълнението. В последно време в Централния комитет на партията се въвежда по-организиран контрол. Редовно получавам справки — и аз, и секретарите на ЦК, и завеждащ отделите на ЦК — какви въпроси и в какъв срок трябва да се решат, кои задачи още не са изпълнени, по вина на кого един или друг срок не е спазен и т. н. Но, другари, това още не е цялостен контрол, още не е такъв контрол, какъвто е нужен сега, контрол, който да отговаря на изискванията на сегашния етап, контрол, както се изразяваме, изграден последователно върху съвременна научна основа.

Ние смятаме, че *за да се осигури провеждането на решенията и да се засили ефективността на проверката на изпълнението, необходимо е да се разработват сценарии* — по този въпрос аз вече няколко пъти съм говорил — *и това да стане повсеместна практика в работата на ръководните звена.*

За да поясня по-добре какво имам предвид, ще взема за пример организацията на работата за създаване на един филм. Вие знаете, че когато се прави филм, за да бъде той хубав, е нужен най-напред добър литературен сценарий. Няма ли добра основа, няма ли добър литературен сценарий, нищо не може да спаси филма — колкото и талантиливи да са режисьорът и артистите, каквито и усилия да положат те, филмът ще бъде или среден, или слаб, или неудачен. Режисьорът, за да претвори литературния сценарий във филм, прави режисьорски сценарий, в който се съдържат най-големи подробности: кои артисти ще играят, каква ще бъде обстановката, как ще бъдат облечени артистите, кой, кога и какви действия ще извърши, кой и как ще поднесе кафето, кога артистът ще се засмее, кога ще заплаче, кога ще кихне и така нататък, и така нататък — всичко до последния детайл.

Нашите решения — решенията на централните партийни, държавни и стопански органи, на местните органи, на другите ръководни звена — това са литературният сценарий. Понататък обаче трябва да се разработват сценарии за организация и проверка на изпълнението на взетите решения. И тази организация и проверка на изпълнението не бива да бъдат в стария смисъл, както това сме правили преди 10—15 години, както често пъти и сега го правим, те трябва да отговарят колкото се може по-пълно на съвременните изисквания, да отчитат сегашните възможности на техниката, да се съобразяват със сегашното равнище на ръководната работа и на подготовката и умението на кадрите и така нататък. Този въпрос — въпросът за такава именно организация и за такава проверка на изпълнението на решенията, трябва да се постави сега в цялата партия, в държавния и стопанския апарат, във всички сектори на работа.

Следователно в това се състои и главният проблем сега — ние трябва да изработваме и сценарии, които са своеобразни „пътеводни карти“ и които последователно и конкретно излагат пътищата, средствата, възможностите за организация на изпълнението на решенията и за контрол в процеса на самата работа за изпълнение на решенията, приемливите алтернативи за действие и така нататък. В този смисъл сценарият не е обикновен план за работа, той е ново и изключително важно средство за намиране на най-ефективни пътища за достигане на набелязаните цели, за разкриване на решаващите звена и „тесните места“ в работата, на евентуалните пропуски, слабости и грешки в самото решение и така нататък. От само себе си се разбира, че на сценария не бива да се гледа като на магическа пръчка, с помощта на която автоматически се осигурява изпълнението на решенията. Сценарият е помощно средство, а главното е живата организаторска и политическа работа, волята, настойчивостта и умението на субективния фактор своевременно да взема правилни решения и да довежда тяхното изпълнение до-

край, и то в определения срок. От друга страна, ще се допусне груба грешка, ако към въпроса се пристъпва любителски, без необходимата подготовка и прецизност.

Върху основата на метода на сценария ние трябва да осигурим на дело единството и органическата връзка между вземането на решението и контрола за неговото изпълнение. Не бива този, който е взел решението, да предоставя на други контрола за провеждането му в живота. Нужно е този, който е приел решението, той да се заеме и с контрола за неговото изпълнение. Във връзка с това е наложително да се създаде цяла система на организация на изпълнението и контрола, за да може, когато е необходимо, в процеса на изпълнението на решението да се вземат междинни решения, които да осигурят изпълнението на основното решение. Тогава именно ще се види дали дадени кадри са в състояние да проведат взетото решение, ще се види дали изобщо приетото решение е правилно и така нататък.

Не смятам за нужно тук да се разпростирам подробно по въпроса за проверката на изпълнението на решенията, тъй като той ще бъде поставен и на заседание на Централния комитет на партията.

Но ние, другари, искаме да решим този въпрос по новому, за да бъде проверката на изпълнението действително, както Ленин препоръчва, основен метод в ръководната дейност, стил в работата. Тогава ще се знае дали дадено решение е проведено, как е проведено, защо не е проведено и така нататък. А сега какво се получава? След като взетото решение се провали, едва тогава се констатира, че то не е изпълнено, органите на Държавния контрол или някои други започват да правят проверка на този факт. Виновни ще се намерят, могат и наказания да се наложат, но решението си остава неизпълнено. И, което е особено важно, при такъв подход неправилно се възпитават и формират нашите кадри, създават се условия за нарушаване на партийната, служебната, държавната, технологическата, финансовата и трудовата дисциплина.

Това настоятелно изисква решително да се подобрят стилът и методите на ръководство в центъра и по места, да се засилят ефективността на организацията и проверката на изпълнението на решенията върху основата на изработване на сценарии. Разбира се, това не означава, че за всички решения трябва да се прави сценарий. Например Секретариатът на ЦК на БКП взема десетки решения — за утвърждаване на кадри за една или друга ръководна дейност, за някои оперативни въпроси и прочие. За тези решения не е необходимо да се правят сценарии. Но по главните въпроси, които Централният комитет на партията, Политбюро и Секретариатът на ЦК, Държавният съвет, Министерският съвет и местните ръководни органи решават, трябва да се съставят сценарии и да се извършва „режисура“, координация и проверка, докато приетите решения се изпълнят. Когато даденото решение се осъществи, следва да се направи анализ и заключение, като се отчете, че то е изпълнено или пък по отношение на еди-какво си не е изпълнено, защо не е изпълнено, и да се набележат допълнителни мерки и така нататък. А за това е нужна информация от горе на долу и от долу на горе. Следователно трябва да се разработи научен модел за изработване на сценарии за организация на изпълнението и проверката на решенията.

Това ще даде възможност да се предотвратят елементите на инфлация, на обезценяване на решенията, правилно да се изгражда и да се извършва ръководната дейност, правилно да се възпитават кадрите, да се формират нов тип кадри — такива, каквито са необходими за ръководството на всестранната партийна, държавна, стопанска, културна, научна и друга дейност.

Иначе какво се получава на практика? Всеки знае, че може и да не изпълни едно или друго решение, но за това обикновено от него никой не ще потърси отговорност. Може някой за нещо да го запита във връзка с неизпълнението на решението, той ще даде някакъв отговор, възможно е да

си направи и известна самокритика и с това работата се изчерпва. И наистина при такава обстановка освен самокритика нищо друго не може да има и едва ли можеш нещо повече да кажеш на човека, защото такъв е стилът на работа.

Ето защо е нужно тази практика да се измени, да се внедрят повсеместно нов подход, нов стил и нови методи на работа и ръководство.

СЪРЕВНОВАНИЕТО ЗА ВИСОКА ОБЩЕСТВЕНА ПРОИЗВОДИТЕЛНОСТ НА ТРУДА ПОСТАВЯ НОВИ ИЗИСКВАНИЯ ПРЕД РЪКОВОДНИТЕ ОРГАНИ

Из речта пред съвещанието на орденоносците
и първенците в Перник
23 декември 1971 година

Централният комитет на партията високо цени, скъпи орденоносци и първенци от Пернишки окръг, и вашето обещание, и призова за всенародно съревнование. Те съдържат принципно нови постановки, те са в пълно съзвучие с градивния патос на новия етап от нашето развитие.

В какво се състоят тези принципно нови постановки?

Досега съревнованието се водеше за изпълнение на отделни показатели, набелязани от колективи и предприятия. И тези показатели не винаги бяха най-важните. Обещанието и призивът, които вие отправяте тази вечер към трудещите се, поставят в центъра най-главния проблем, сърцето на нашата икономическа политика — повишаването на обществената производителност на труда и издигането на техническото равнище на производството до световното равнище.

Правилен ли е този подход в организирането и воденето на социалистическото съревнование?

Правилен е, другари.

Борбата за висока производителност на труда, за по-бър-

зо достигане на световните показатели по качеството и техническото равнище на продукцията, по разходите на материали и труд за нейното производство трябва да бъде в истинския смисъл на думата сърцевина, главно съдържание на съревнованието във всеки окръг, във всяко обединение, във всяко предприятие, във всеки институт, във всеки колектив. Това е ключов въпрос, от който зависят изпълнението и преизпълнението на шестата петилетка, всеотрядният възход на нашата Родина.

Защо повишаването на обществената производителност на труда трябва да стане главно съдържание в нашата работа на сегашния етап?

Защото само чрез бързото увеличаване на обществената производителност на труда могат да се осигурят високи темпове на нарастване на националния доход и на икономическите възможности и потенциал на страната, да се създадат оптимални и ефективни пропорции в развитието на икономиката, а също прогресивна структура на общественото производство.

Защото от бързия ръст на обществената производителност на труда зависи повишаването на жизненото равнище на народа. Колкото по-висока е обществената производителност на труда, толкова по-богато ще бъде обществото и толкова по-големи възможности ще има то, за да решава назрелите социални проблеми.

Защото повишаването на обществената производителност на труда разкрива възможности за най-широко участие в международното разделение на труда, за ефективно използване предимствата на социалистическата интеграция, за по-голяма конкурентноспособност на нашата икономика. Нашата страна може да върви напред с бързи темпове като модерна социалистическа държава, да осигурява непрекъснато повишаване на жизненото равнище на народа само върху основата на по-активното ни участие в международното разделение на труда и пълното използване на предимствата

на международната социалистическа интеграция, а този процес е дълбоко свързан с равнището на обществената производителност на труда.

Растежът на обществената производителност на труда има и първостепенно идеологическо значение. Той е свързан с развитието и укрепването на ново отношение към труда и дисциплината, с разкриването и използването на всички главни предимства на социалистическия строй.

От това, с какви темпове ще нараства обществената производителност на труда, зависи в края на краищата колко време ще продължи изграждането на развито социалистическо общество у нас, какъв ще бъде приносът на нашата страна в развитието и укрепването на световната социалистическа общност, в освободителната борба на народите.

Именно затова бързото повишаване на обществената производителност на труда трябва да стане ръководно начало в работата на министерствата и ведомствата, на държавните стопански обединения и техните клонове, на аграрно-промишлените комплекси и отделните стопанства, на всички трудови колективи, на всички трудещи се в нашата страна. Сега повече отвсякога ние съзнаваме силата на Лениновото положение за производителността на труда като най-важното, най-главното за победата на новия обществен строй.

— — —

Другарки и другари,

Размахът на всенародното социалистическо съревнование за бързо нарастване на обществената производителност на труда зависи в най-голяма степен от неговата *организация и ръководство*. Съревнованието поставя нови изисквания пред всички органи на стопанското и административното ръководство, пред профсъюзните и комсомолските организации.

Мобилизацията на трудовите колективи за по-висока производителност на труда в най-голяма степен зависи от твор-

чеството и умението на профсъюзите като школа за управление, школа за комунизъм.

Профсъюзите не разполагат с по-важен, по-действен метод за въздействие върху развитието на икономиката и на социалистическите производствени отношения, върху възпитанието на трудещите се от всенародното социалистическо съревнование.

Партийните организации са призвани да осигурят авангардната роля на комунистите в това всенародно движение, действено да подпомагат работата на профсъюзите и на администрацията за усъвършенствуване организацията на съревнованието, по-пълно да използват в неговото осъществяване многобройните форми на масово-политическата работа.

Съревнованието трябва в истинския смисъл на думата да се налага и да се развива като живо творчество на масите. Да не се допускат никакъв формализъм, шаблон и администриране. Да се воюва с бюрократизма, инертността и консерватизма, срещу стария начин на мислене, срещу остарелия подход.

Главното е да се поддържа и развива инициативата на трудещите се, да се разкрива широко поле за действие пред трудовите колективи в борбата за увеличаване на производството и на обществената производителност на труда. Особено трябва да се насърчава и изтъква масовото техническо творчество на трудещите се и на младежта, по-смелото разгръщане на новаторското и рационализаторското движение, по-дълбокото изучаване, разпространяване и внедряване на челния опит.

За разгръщането на всенародното съревнование особено значение сега придобива умението *правилно да се съчетават материалните и духовните стимули*. Нужно е своевременно да се разкриват и обществено да се оценяват значимостта на труда на отделните членове на трудовите колективи, резултатът на техните усилия и приносът им в решаването на задачите на шестата петилетка.

Решително следва да се издига ролята на духовните стимули за разпалване пламъка на социалистическото съревнование. Тези, които вървят начело в трудовата надпревара, които се трудят по-добре и създават повече ценности за обществото, с пълно основание заслужават по-голямо обществено внимание, по-голяма почит и уважение. Техният труд, тяхното умение и опит трябва да станат пример за подражание.

Още повече нараства сега възпитателната роля на съревнованието за формиране на високи морални качества у работниците, у трудещите се, за развитие на отношенията на сътрудничество и другарска взаимопомощ, за формиране и развитие на комунистическо отношение към общонародната собственост и към труда в нашето общество.

Заразяващата действеност на съревнованието в значителна степен зависи от равнището на икономическото образование на работниците и кооператорите, от тяхното умение да използват съвременните методи на производство и стопанисване. Затова всеки завод, всяко предприятие и ТКЗС трябва да се превърнат в школа за овладяване на знанията, за получаване на нови професии, за повишаване на квалификацията, за всестранно изграждане на съвременния човек.

Централният комитет на партията очаква от нашия печат, от радиото и телевизията, от всички средства за масова информация и пропаганда да превърнат всенародното съревнование в свое собствено жизнено дело, с всички сили да съдействуват за неговото масово разгръщане.

Всенародното съревнование за висока обществена производителност на труда ще бъде действително всенародно, ако се организира върху основата на синхронизация в действията и усилията на колективите и организациите, укрепване на взаимната кооперация, взаимното договаряне, повишаване чувството на отговорност на един колектив пред другия за срочно и качествено изпълнение на взаимните задължения по доставката на машини, суровини и материали, по кооперира-

ните доставки, по изграждане на производствените мощности, по реализация на продукцията и т. н.

Този подход непосредствено произтича от същността на социалистическите производствени отношения, от планомерния характер на развитието на нашата икономика.

Всенародното съревнование е нов израз на другарство и народно единство, роден от комунистическата идея! Това е движение към обща цел, в което ярко се откриват достоинства на всеки колектив, на всяка трудова личност!

Т. 19, с. 305—307, 321—324.

СОФИЯ — НАША РАБОТНИЧЕСКА, КОМУНИСТИЧЕСКА КРЕПОСТ!

Приветствена реч на тържественото заседание
на Софийския градски комитет на БКП и СГНС
в зала „Универсиада“ по случай 80-годишнината на
Столичната партийна организация

27 декември 1971 година

Скъпи другарки и другари,
Славни ветерани на Софийската партийна организация,
Щастлив съм, че на мен се падна честта да изпълня по-
ръчението на Централния комитет на Българската комуни-
стическа партия най-сърдечно, братски да ви поздравя с
осемдесетгодишнината от основаването на Столичната пар-
тийна организация и да ви пожелаю нови и все по-големи ус-
пехи във всестранната работа и борба за пълното търже-
ство на нашите велики комунистически идеали! (*Ръкопляска-
ния.*)

Осем десетилетия съществува вече Софийската партийна
организация. И осем десетилетия в нея като във фокус се съ-
бират и отразяват животът и борбата на цялата наша пар-
тия.

Столица на България, София е най-крупният политиче-
ски, идеологически, икономически и културен център на
страната. В нея беше съсредоточено богатството на българ-
ската буржоазия, в нея най-ярко се виждаше мизерията на

българския пролетариат. Възел на най-дълбоките противоречия, София беше арена на най-острите класови сблъсъци и битки. Крепост на врага, тя още в годините на капитализма се превърна и в наша, работническа, комунистическа крепост. (*Продължителни ръкопляскания.*)

Само няколко години след освобождението от петвековното чуждо иго в София пристигна големият син на България, основоположникът и патриархът на нашата партия Димитър Благоев. Тук заедно със своята другарка Вела Живкова той започна издаването на първото българско списание за пропаганда на социализма „Съвременний показател“; тук — начело на партията — той прекара повечето години от своя бурен и така безкрайно плодотворен живот. В София направи първите си стъпки, закали се в редиците на софийския пролетариат, израсна и извиси гигантски ръст големият син на българската работническа класа, бележитият деец и ръководител на Българската комунистическа партия и на световното комунистическо и работническо движение Георги Димитров. (*Продължителни ръкопляскания.*) В редовете на Софийската партийна организация в продължение на дълги години работиха такива крупни революционери, теоретици и организатори като Георги Кирков, Гаврил Георгиев, Христо Кабакчиев, Васил Коларов, Станке Димитров, Антон Иванов, Трайчо Костов и цяла плеяда видни дейци на нашата партия. Тук, в София, живееше и действуваше умът на партията, тук туптеше нейното сърце — Централният комитет, боевият щаб на пролетарска, трудова, революционна България. (*Бурни, продължителни ръкопляскания.*)

Софийската партийна организация беше носител на всички най-ценни революционни добродетели. Революционните марксисти на столицата бяха безгранично верни на работническата класа, на социализма и пролетарския интернационализъм. Те водеха безкомпромисна борба против всякакви опити за ревизия на марксизма, воюваха с опортюнистите, чистеха своята организация от чуждите елементи.

Заедно с цялата партия софийските комунисти посрещнаха възторжено Великата октомврийска социалистическа революция. Навеки ще останат в историята на България многохилядните митинги в подкрепа на младата съветска република, гневните демонстрации против сговора на българската буржоазия с белогвардейците и интервентите, горещата синовна обич на софийските комунисти, на софийските трудещи се към първото в света пролетарско отечество. (*Бурни, продължителни ръкопляскания.*)

В условията на бясно преследване и кървав фашистки терор Столичната партийна организация успешно се превъоръжаваше с идеите и принципите на ленинизма, превърна се в боеви ленински авангард на софийските трудещи се. Софийските комунисти преодоляваха сектантството и догматизма, те умело съчетаваха нелегалните с легалните форми на работа, изграждаха организации на Работническата партия, на РСМ, на професионалните съюзи, организираха и вдигаха на упорита борба широките трудови маси.

Ярко свидетелство за политическата зрелост, за високите качества на ръководител, за крепките връзки с най-широките маси на трудещите се, ярко свидетелство за силата и влиянието на Софийската партийна организация беше победата на партията в София в общинските избори през 1932 година. За пръв път в историята на буржоазното общество в резултат на избори, проведени от буржоазната власт, столицата на една капиталистическа държава се оказа в ръцете на комунисти. И тази първа червена столица беше столицата на България, нашата родна София! (*Бурни, продължителни ръкопляскания.*)

Софийските комунисти изпълниха достойно своя дълг и през най-трудния период на борбата против фашизма и капитализма, периода на въоръжената борба през 1941—1944 година.

Уплашена от силата на десетки пъти разгромяваната и неразгромена Столична партийна организация, буржоазията

отново стовари върху нея цялата мощ на своята държавна машина. Удари след удари, провали след провали, арести след арести разтърсваха града, органите на полицията подготвяха процес след процес и съдилищата изпращаха в затворите, на разстрели и на бесилото нови и нови верни синове на партията. Буржоазията се мъчеше да обезглави Софийската партийна организация, да обезглави партията.

Но Софийската партийна организация продължаваше да живее, да воюва, да расте. Въпреки огромните скъпи жертви, сплотена, самоотвержена, в пълна мобилизация на всички свои сили, Софийската партийна организация извърши това, от което най-много се страхуваше побеснелият класов враг — тя изигра главната роля в събарянето на буржоазно-фашистката власт в България. (*Бурни ръкопляскания.*)

В навечерието на решителния бой Софийската партийна организация вдигна трудещите се на масови стачки, демонстрации, митинги, които по същество бяха прелюдията на въоръженото въстание. През нощта на 8 срещу 9 септември 1944 година, опрени на настъпващата победоносна Съветска армия, комунистите и ремсистите — партизани и бойци от бойните групи, подкрепени от работниците и от войскови части, спечелени от партията за делото на Отечествения фронт — нанесоха решаващия удар на монархо-фашистката диктатура направо в нейното сърце. (*Продължителни ръкопляскания.*)

И столицата на България, нашата София, за втори път осъмна в ръцете на комунистите, този път в резултат на победоносна социалистическа революция и затова — навеки! (*Бурни, дълго нестихващи ръкопляскания.*)

Софийската партийна организация се оказа на истинска висота, на равнището на трудните задачи и в новите условия, в условията на социалистическото изграждане.

Столичната организация беше най-могъщият отряд на нашата партия, организацията, която даваше тон в работата на всички други партийни организации в страната. На нея

преди всичко се опря Централният комитет на партията в борбата за укрепване на завоюваната победа, за изграждане на органите на народната власт, за обезвреждане на реакционните сили, за справедливо наказание на фашистките престъпници. Грандиозният митинг в София против прословутото 4-то постановление на Министерския съвет прегради пътя на опитите да се върне назад колелото на историята, ясно и недвусмислено показва, че в столицата на България има сила, способна да помете всеки, който се изправя на пътя на социализма. (*Ръкопляскания.*) Софийската партийна организация изпрати хиляди доброволци на фронта. Под ръководството на Централния комитет Градският комитет на партията, цялата градска организация извършиха колосална работа за мобилизиране на работниците и специалистите, дейците на науката, изкуството и културата, младежите в трудовия поход за изпълнение на стопанските планове, за изграждане на съвременна промишленост, за извършване на социалистическа културна революция, за превръщане на столицата в съвременен модерен град, в столица на социалистическа България.

Решенията на историческия Априлски пленум на Централния комитет откриха широк простор пред творческите сили на народа. Те дадоха могъщ тласък и на живота и работата на Софийската партийна организация. Започна невиджано настъпление по всички фронтове на социалистическото изграждане, рязко се повиши ролята на партийните организации, порасна активността на комунистите.

Големите усилия на Софийската партийна организация, нейната широка и разностранна идейно-политическа, организаторска и ръководна дейност дадоха богати плодове.

Погледнете сега нашата столица!

Наистина има още много да се желае. Ние не вървахме, не вървим и няма да вървим по пътя на превръщането на София в някакъв показан град за сметка на останалата част на страната. Ние искаме изменящият се облик на София да

отразява изменящия се облик на България. В този свой стремеж ние допуснахме дори известно изоставане на София, особено що се касае до изграждането на сгради и монументи с общонационално значение. Бързото нарастване на значението на София като идейно-политически, индустриален, административен, културен център на страната и свързаното с това увеличаване на населението доведе до изоставане и в жилищното строителство, благоустройството, комуникациите.

Действително има от какво да сме недоволни, има за какво още сериозно да се борят и да работят софийските комунисти!

Но това съвсем не може да заслони от нас голямото, което вече е направено тук през годините на народната власт. Защото всяка сутрин десетки и стотици хиляди софийски трудещи се отиват на работа в своите нови, съвременни заводи, фабрики, учреждения. Защото с всяка измината година остават в миналото бедняшките крайни квартали и на тяхно място извисяват снага модерни жилищни комплекси. Защото днешна София е един чист, зелен, слънчев, оптимистичен социалистически град, който с всеки изминат ден става все по-хубав, и да се живее и работи в него става все по-хубаво. (*Бурни, продължителни ръкопляскания.*) И защото — и това е главното — в съвременна София живеят хора, които крачат по улиците със самочувствието на господари на своя град и на своя живот! (*Ръкопляскания.*)

Можем ли, скъпи другарки и другари, да си представим тези големи завоевания на нашата столица без всестранната дейност — идейно-политическа, организаторска, ръководна и изпълнителска — на Софийската градска партийна организация?

От своя страна Централният комитет на партията и народното правителство, оценявайки по достойнство мястото и ролята на нашата столица в живота на страната, винаги се отнасяха с внимание и отзивчивост към проблемите на нейното развитие, към нуждите на нейните граждани. Както е

известно, неотдавна ние приехме нова, внушителна програма за социално-икономическо развитие на София. Ние сме дълбоко убедени, че с общи усилия тази широка и смела програма ще бъде изпълнена успешно, защото е реална, отговаря на интересите и желанието на трудещите се и ще бъде кръвно дело на всички граждани на София! (*Продължителни, дълго нестихващи ръкопляскания.*)

Другарки и другари,

Софийската партийна организация празнува своята осемдесетгодишнина през една година, която ще остави неизличими следи в живота на нашата Родина.

1971 година е годината на Десетия конгрес на Българската комунистическа партия, на приемането на нашата Програма за изграждане на развито социалистическо общество в България. Огромното значение — теоретическо и практическо — на Програмата на партията е известно на всички вас, по този въпрос ние говорихме много и подробно. Искам само още веднъж да подчертая, че сега нашата партия и нашата страна имат своя широко разработена научна програма за настъпление по целия фронт на социалистическото строителство и главното място в работата трябва да заеме практическата дейност за претворяването на плановете и предназначенията в живота.

Десетият конгрес на партията предизвика огромен прилив на творческа енергия и на вдъхновение във всички слоеве на народа, породил висок трудов и политически подем. В резултат на този всенароден подем планът за 1971 година ще бъде преизпълнен в основни линии във всички отрасли на народното стопанство и планираният прираст на националния доход и съвкупния обществен продукт ще бъде осигурен. А това е голяма победа на партията, солидна предпоставка за изпълнение на задачите, поставени в петилетния план, важна крачка по пътя към осъществяване на целите, прокламирани от нас в нашата нова Програма!

Радостно е да се изтъкне, че сериозен дял от тези успехи на страната принадлежи на софийските трудещи се, на Столичната партийна организация.

Централният комитет на партията възлага големи надежди на столицата и в по-нататъшната борба за изпълнение на шестата петилетка. В София е съсредоточена близо една пета от националната промишленост. В редовете на Столичната партийна организация се намира всеки седми член на партията. Тук, в столицата, се родиха многобройни движения за изпълнение на поставените от партията задачи. Тук работят голяма част от кадрите, на които е поверено разработването и внедряването на постиженията на научно-техническия прогрес, провеждането на научно-техническата революция в България. Тук живеят и работят и най-крупните отряди на нашата културна и художествено-творческа интелигенция, пред които Програмата на партията постави задачи от историческо значение, свързани с възпитанието на новия човек. Тук са ръководствата на професионалните съюзи, на младежта, на общественно-политическите и творческите съюзи. Основната част от тези кадри членува в партията и равнището на тяхната дейност е в пряка зависимост от равнището на политическата, идеологическата и организаторската работа на Столичната партийна организация.

Сега главната задача, която стои пред цялата наша партия, пред всяко партийно ръководство и пред всяка партийна организация — това е успешното изпълнение на шестия петгодишен план.

Централният комитет очаква и е убеден, че Столичната партийна организация не само ще отговори на призива на орденоносците и първенците от Пернишки окръг, но ще използва огромните възможности на София и заедно с ръководствата на министерствата и стопанските обединения ще разгърне инициативата, силите и енергията на работническата класа, научно-техническата интелигенция, учените за ряз-

ко увеличаване на обществената производителност на труда, за световно равнище на софийската промишленост!

С цялата своя разностранна дейност в продължение на осем десетилетия Софийската градска партийна организация доказва, че умее навреме и вярно да решава задачите, които Централният комитет на партията и общественото развитие поставят пред нея. Натрупала голям опит, единна и сплотена, богата с традиции, богата с верни ветерани и с млади, предани на делото кадри, Столичната партийна организация е подготвена да решава и историческите задачи, които произтичат от новата партийна Програма. (*Продължителни ръкопляскания.*)

Централният комитет на партията е дълбоко убеден, че както досега, така и занаяпред софийските комунисти ще носят високо червеното знаме на своята родна партийна организация, която винаги е крачила в челната колона на нашата славна Българска комунистическа партия, в челната колона на социалистическа България! (*Бурни, дълго нестихващи ръкопляскания.*)

Скъпи другарки и другари,

Вие сами разбирате, че аз изпълнявам поръчението на Централния комитет с особено вълнение и радост, защото високата оценка, която партията заслужено дава на Софийската организация, засяга и мене лично като човек и комунист.

В Софийската партийна организация и аз направих първите си крачки на боец за делото на българската работническа класа; в нейните редици раснах и се учих на комунизъм; пламтях с нейната велика вяра в партията и страната на Ленин; воювах в нея и като неин член посрещнах утрото на 9 септември 1944 година.

Със Софийската партийна организация е слят неотделимо и моят живот през първите години на нашата млада народна власт. И макар че по-късно преминах на работа в Централния комитет на партията, за мен Софийската градска

партийна организация си остана моето комунистическо гнездо, с което ме свързват не само спомените за незабравимите другари, паднали в жестоките битки с врага, не само дружба с живите ветерани, но и голямата радост от младите поколения, които дойдоха след нас в партийните редове, за да продължат нашето дело, нашето велико комунистическо дело! *(Бурни, продължителни ръкопляскания.)*

Затова, когато днес ви приветствувам от името на Централния комитет на партията, в същото време аз се чувствавам един от вас и заедно с вас се гордея безкрайно, че съм син на тази боева, всеотдайна, могъща, безсмъртна челна редица, която достойно носи името на Софийска градска организация на Българската комунистическа партия.

Позволете ми, скъпи другарки и другари, в този тържествен час, когато столичните комунисти правят боен преглед на своите успехи, да ви пожелаая здраве, бодрост, енергия и от името на Централния комитет да призова вас, комунистите, сдружените земеделци, комсомолците, отечественофронтците, всички граждани на нашата прекрасна столица, към дръзновен творчески труд, към нови славни дела! *(Бурни ръкопляскания.)*

Да живее единната и сплотена боева организация на столичните комунисти! *(Бурни, продължителни ръкопляскания.)*

Слава на нашата Комунистическа партия — организатора и ръководителя на българския народ в борбата за изграждане на развито социалистическо общество! *(Бурни, продължителни ръкопляскания. Възгласи: „БКП—БКП!“, „С БКП — напред!“.)*

Да живее и процъфтява нашето социалистическо Отечество — Народна република България! *(Бурни, дълго нестихващи ръкопляскания. Станали прави, присъстващите скандират: „Винаги верни на партията!“, „С БКП — напред!“, „БКП—БКП!“, „Слава на БКП!“.)*

Да живее комунизмът! *(В залата еква мощно „Ура!“.)*

ПОД РЪКОВОДСТВОТО НА ГЕОРГИ ДИМИТРОВ ПАРТИЯТА СЕ ПРЕВЪРНА В ПАРТИЯ ОТ ЛЕНИНСКИ ТИП

Из статия в сп. „Проблеми на мира
и социализма“

март 1972 година

Доведен в окови пред Лайпцигския съд, когато с благословията и подкрепата на монополистическия капитал нацизмът установяваше тъмната си власт над Германия, Георги Димитров се изправи пред света в целия си ръст на комунистически ръководител от ленински тип — неustraшим, с дълбока вяра и преданост към комунизма, с остър ум и широка култура, блестящ полемист и оратор. В „процеса на столетието“ Георги Димитров се превърна от обвиняем в обвинител и произнесе такава съкрушителна реч срещу престъпния фашистки режим, каквато никога не е била произнасяна от скамейката на подсъдимите. С геройското си поведение пред нацисткия съд той не само се прояви като доблестен комунист и последователен интернационалист и нанесе първото морално-политическо поражение на фашизма, но вдъхнови и широко интернационално антиимпериалистическо движение. Вълната от негодувание срещу скалъпения процес, митингите и протестните демонстрации, петициите и позивите, речите и статиите на най-изтъкнати представите-

ли на световната общественост — всичко това стана истинска школа за солидарност, показа, че в света съществува могъща сила, готова и годна да се противопостави на настъпващия фашизъм.

Застанал начело на Българската комунистическа партия, Георги Димитров разработи основните въпроси на нейната стратегия и тактика, последователно води борба за нейната ленинизация. Под негово ръководство партията преодолява „лявото“ сектанство и догматизма, дълго време господствували сред нейните ръководни органи, превърна се в партия от ленински тип, непрестанно черпеше от опита на Българската партия, усъвършенствуваше уменията си да прилага принципите на марксизма-ленинизма при конкретните условия на България, обогатяваше собствения си революционен опит. Под негово ръководство БКП окончателно се утвърди като единствен ръководител на работническата класа, пусна дълбоки корени и сред трудовете селяни, изгради единния фронт със здравите сили на Българския земеделски народен съюз, разшири и укрепил работническо-селския съюз, спечели за делото на комунизма широки кръгове от народната интелигенция.

Под ръководството на Георги Димитров БКП стана инициатор за създаване на Отечествения фронт, сплоти прогресивните и патриотичните сили и възглави славното партизанско движение, масовата борба на трудовия народ срещу хитлеристките поробители и техните български агенти. Програмата на Отечествения фронт стана спасително знаме за България, програма, около която се обединиха народните сили. Под ръководството на Георги Димитров партията правилно съчета борбата на народа против фашизма и войната с борбата на работническата класа за социализъм, националните с интернационалните задачи на революционното движение и осигури победата на социалистическата революция в България.

В този най-важен в историята на България момент се

проявиха ярко дарбата и силата на Георги Димитров като майстор на революцията, неговото умение да прави конкретен анализ на конкретната ситуация, да вдига на борба работническата класа и трудовия народ и да ги води към победи.

— — —

Под ръководството на Георги Димитров работническата класа установи нов тип политически взаимоотношения с другите социални групи, а Комунистическата партия — нов тип взаимодействие с останалите политически партии. Върху основата на марксизма-ленинизма Социалдемократическата партия се сля с Комунистическата партия. Българският земеделски народен съюз възприе като своя програмна цел изграждането на безкласово общество. Другите политически партии изчерпаха своите програми и се вляха в Отечественния фронт. От политическо движение на народа Отечественният фронт се превърна в единна народна обществено-политическа организация. Комунистическата партия стана общо-призната ръководна сила в сложния процес на изграждане на социализма като цялостна социална система.

Във всеобхватната дейност на Георги Димитров като строител на нова България централно място заемат неговите усилия и грижи за изграждането и укрепването на Комунистическата партия в новите исторически условия. Нейната сила той виждаше в разширяването и засилването на нейните връзки с народните маси, в нейната борба за по-нататъшно укрепване и развитие на социалистическия демократизъм, на социалистическия обществен и държавен строй, в способността ѝ вярно да определя своите програмни, стратегически и тактически задачи и да води решителна борба за тяхното осъществяване.

Успехите, постигнати през първите години на свободно развитие, бяха анализирани и обобщени от Петия конгрес на БКП през 1948 година. Не преклонил глава пред умората и изтощението, в ритъма на непрестанно напрежение, Ге-

орги Димитров вложи всички свои сили в подготовката на конгреса. Докладът пред конгреса, синтезирал поуците от изминатия път и начертал основните етапи на бъдещото развитие, прозвуча като заключителна глава на собственото му дело и като завет към партията и народа.

Т. 19, с. 405—407, 410—411.

НЕОБХОДИМО Е ПРЕУСТРОЙСТВО В МИСЛЕНЕТО НА РЪКОВОДИТЕЛИТЕ

Из речта на срещата със скоростниците-
миньори от град Лъки
(Стенографски запис)
30 март 1972 година

Ние трябва да направим още един скок напред — да повишим качеството на нашата продукция. Трябва вече да се заговори за България не само че тя има бурно развиваща се икономика, че тя е на едно от първите места по развитието на своята промишленост, селско стопанство и въобще на своята икономика, че тя е на едно от първите места по темпове на повишаване на жизненото равнище на народа, но да се заговори и за високото качество на нашата продукция, на всичко онова, което е предмет на нашия износ. Българската марка на нашата продукция следва да се издигне до висотата на политическия, икономическия и международния авторитет на социалистическа България! (*Ръкопляскания.*) А и тружениците на социализма у нас трябва да живеят по-добре, да се обличат по-добре, да се хранят по-добре. Те вече търсят и искат по-доброкачествени стоки. Въобще въпросът за качеството на продукцията придобива сега за нас голямо вътрешно и международно, икономическо, социално и политическо значение. Ще можем ли ние като на-

ция социалистическа, която вече разполага с огромен отряд работническа класа, с прекрасни селяни-кооператори, със своя научна, техническа и творческа интелигенция, с научно-изследователски звена, да решим този въпрос? Да, можем, другари! Неговото решаване е напълно в нашите възможности. Но затова е необходимо да се укрепва дисциплината, да не се помиряваме с днешния ден, а да търсим нови и нови решения в областта на технологиите, в областта на подобряването на качеството. Ето големия въпрос, който стои пред нас. С лоша трудова дисциплина, с лоша технологическа дисциплина, с недостатъчна подготовка на кадрите, с някои изостанали виждания на сегашните наши научни и изследователски звена няма да решим този проблем.

Необходимо е да се извърши преустройство и преди всичко преустройство в мисленето на хората, като се започне най-напред от ръководителите. Там, където има добър ръководител, новатор — там работите вървят. Там се внедряват и нови подходи в организацията на работата, и нови технологии, вижда се перспективата, там се сплотяват хората, създава се творческа обстановка. Има обаче ръководители, които не гледат напред, които живеят с вчерашния ден и не могат да се преустроят. Разбира се, в такива случаи не бива да играе „тоягата“ и да се гонят хората. Това е най-лесното, но не е най-правилното. Най-правилното е да се помага. Но, разбира се, след като и помощта не може да оправи такива хора, те трябва да минат на друга работа.

У нас има достатъчно кадърни, талантиливи хора, които трябва смело да се издигат. Трябва да се издигат повече талантиливи работници. Да вземем за пример вашето скоростно движение. Ние изслушахме тук двама-трима бригадири. Това са хора-новатори, хора, които живеят със своето дело, със своята професия, със своя колектив. Ако издигнеш такъв човек на по-отговорна длъжност, резултатите от работата му ще се почувствуват веднага, защото той вече е подготвен, доказал е на дело своите способности да ръководи,

да вдъхновява хората и да ги води напред. (*Ръкопляскания.*)

Както виждате, ние сме се заели с коренните въпроси на развитието на нашата страна. Това е рязкото увеличаване на обществената производителност на труда, внедряването на световни технологии в производството и достигането на световното равнище на качеството. Когато се говори за световни технологии и за световно равнище на качеството, не бива да се вземат средните постижения, защото това означава да се равняваме по вчерашния ден. Постигнатото от най-напредналите страни и предприятия — ето какво означава световно равнище, ето към какво трябва да се стремим. Разбира се, всичко това не може да стане само с пожелания. Необходими са материални средства, научноизследователска база. Сега ние влагаме огромни капитални вложения, нашата материално-техническа база се развива, имаме и специалисти, и социалистическото съревнование се насочва и в това направление, така че можем да решим тези въпроси. Постигнем ли рязко увеличаване на обществената производителност на труда и световното равнище на качеството на продукцията, ние ще направим нова стъпка напред в развитието на нашата страна. Ето това е най-важната задача сега и на челно място в борбата за нейното решаване трябва да стои нашата работническа класа. (*Продължителни ръкопляскания.*)

ОТЕЧЕСТВЕНИЯТ ФРОНТ В ЕТАПА НА ИЗГРАЖДАНЕТО НА РАЗВИТО СОЦИАЛИСТИЧЕСКО ОБЩЕСТВО

Из речта пред Седмия конгрес на Отечествения фронт
22 април 1972 година

Другарки и другари,

Позволете ми накратко да се спра и на въпросите, които бяха предмет на обсъждане тук: за характера на Отечествения фронт, за формите, стила, методите на неговата работа на сегашния етап.

Преди всичко искам да изкажа моето и на другарите от Политбюро, с които се посъветвах, *дълбоко удовлетворение от работата на настоящия конгрес, на който ние даваме висока оценка.* Конгресът минава на високо политическо и делово равнище и това не ни изненадва, тъй като ние много добре знаем какви запалени, самоотвержени патриоти и патриотки работят сега в редовете на Отечествения фронт, патриоти и патриотки, чиито достойни представители на този конгрес сте вие.

През тази година се навършват тридесет години от създаването на Отечествения фронт. И направо трябва да се каже, че тези три десетилетия от най-новата история на нашето Отечество са кръвно и неразривно свързани със съ-

шествуването и дейността на Отечествения фронт. Не е необходимо тук, пред вас, да говоря за значението и ролята на Отечествения фронт през тези години. Искам само отново да подчертая, че Отечественият фронт се роди в трудните условия на жестоката борба по време на Втората световна война, изгради се по инициативата на нашия безсмъртен вожд и учител Георги Димитров, за да събере и сплоти всички патриотични сили в България и да ги поведе на борба против монархо-фашистката диктатура и хитлеристката окупация, за политическо, икономическо и социално освобождение на страната. *В условията на България създаването на Отечествения фронт беше завършък и тържество на ленинските идеи за съюз на работническата класа и всички трудови и прогресивни сили на народа, завършък и тържество на идеите и борбите на Георги Димитров за единния и народния фронт.*

След победата на 9 септември 1944 година, по времето на Георги Димитров и под неговото непосредствено ръководство, Отечественият фронт започна да се преустройва в масова, всеобхватна организация за обединяване силите на народа в строителството на новия обществен строй, за изграждането на отечественофронтowska, социалистическа България. *Пътят на Отечествения фронт от създаването му до наши дни е най-красноречивото доказателство, че той е бил и е жизнена необходимост за нашата Родина.* Защото само при това условие — като историческа необходимост на времето — той можеше за три десетилетия да измине пътя от малките нелегални комитети до масова, обхващаща практически цялото съзнателно население на страната, всенародна организация. Близо 4 милиона индивидуални членове, такива колективни членове като Българската комунистическа партия и Българския земеделски народен съюз, като Българските професионални съюзи и Димитровския комунистически младежки съюз и другите обществени, масови, творчески организации и съюзи — *това е днес Отечественият*

фронт на България — възплъщение на съюза и дружбата, на единството на целите и стремежите, на братството и съвместната работа на комунисти, земеделци и безпартийни, ярко възплъщение на идейното и морално-политическото единство на българския народ — строител на социалистическото общество!

През тези три десетилетия нашата Родина измина огромен път в своето политическо, икономическо и социално развитие, такъв огромен път, че вече не съществува никаква база за сравнение между България от 1942 година и България от 1972 година. Отчитайки новите задачи, които стояха пред страната на новия етап, Деветият конгрес на Българската комунистическа партия наред с другото постави на дневен ред и някои основни въпроси на социалното управление. Както е известно, след Деветия конгрес Централният комитет разработи редица проблеми на по-нататъшното развитие на социалистическата демокрация, внесе по-голяма яснота в перспективите, функциите и задачите на обществените организации.

Голямо внимание нашата партия отдели и на въпросите, свързани с развитието, функциите и задачите на Отечествения фронт. След Юлския пленум на ЦК на БКП работата на Отечествения фронт започна да се преустройва в съответствие с новия етап в развитието на страната. Към мястото и дейността на Отечествения фронт в системата на социалното управление нашата партия се върна още веднъж на своя Десети конгрес през миналата година. Както в отчетния доклад, така и в новата Програма на партията бяха формулирани основните положения, определящи насоките на развитие на тази най-масова организация у нас, нейното място и роля, стила и методите на нейната дейност. Решенията на Десетия конгрес са добре известни, за тях и тук, на конгреса на Отечествения фронт, се говори подробно и с познаване на проблемите и задачите.

Без съмнение след сегашния конгрес Отечественият фронт

трябва да завърши своето преустройство, за да бъде в крак с нуждите и изискванията на времето.

Такава е повелята на нашето развитие, другари. Както е казал още преди 2500 години античният философ: „Всичко тече“. Всичко тече, всичко се изменя. Едни бяха условията в България преди 30 години, други бяха преди 20 години, съвсем други са сега, когато нашият трудов народ енергично и всеотдайно и при това с голям успех решава задачите по изграждането на развито социалистическо общество в България. Очевидно Отечественият фронт като обществено-политическа организация на българския народ също е подвластен на законите на диалектиката, на законите на общественото развитие.

Спомнете си онова далечно вече за нас време непосредствено след 9 септември 1944 година. Помните ли например какво голямо и важно нещо беше тогава така наречената „о-фе бележка“, за колко много неща беше необходима и служеше тя? Без „о-фе бележка“ човек понякога не можеше да си купи, както се казва, чифт гумени цървули. Издаването на такива бележки по онова време беше част от дейността на отечественофронтовските комитети по места — времето беше такова, че и малките неща имаха голямо политическо значение. Или да вземем друга една дейност на Отечествения фронт. Читателските групи. Едно време те играеха и изиграха голяма роля, те приобщиха към света на художествената литература десетки и стотици хиляди труженници. А сега? Сега в България няма неграмотни хора, огромното мнозинство от младежта има средно образование, художествената литература се издава в големи тиражи и все повече и повече книги навлизат не само в държавните и обществените библиотеки, но и в домовете на хората. Едно време радиоапаратите бяха рядкост, а телевизията изобщо не съществуваше. Сега предаванията на радиото се слушат във всяка къща, а телевизионните екрани събират милиони зрители. И не само стихове и разкази, но и цели повести и ро-

мани могат да се чуят от радиопредаванията, при това в значително по-добро изпълнение. Какво да се прави? И тази дейност на Отечествения фронт ще отпада, защото едва ли някой ще иска да отстрани от нашия живот такива силни конкуренти, каквито са образованието, телевизията, радиото.

Разбира се, другари, примерите с отечественофронтовските бележки и читателските групи са курioзни примери, засягащи периферни страни от широката и многостранна обществено-политическа дейност на Отечествения фронт. Големите, главните въпроси, свързани с характера и дейността на Отечествения фронт, произтичат от основните изменения, настъпили в нашата страна.

Какво имам предвид?

Преди всичко имам предвид измененията в областта на обществено-политическия живот. През годините на съпротивата Отечественият фронт обединяваше предимно обществено-политически дейци. След победата на революцията Отечественият фронт се превръщаше в масова организация, която се изграждаше на ясно разграничени политически основи, в борба с вътрешната и външната реакция, в борба с разложителната дейност на антинародната опозиция. Тогава в България се решаваше въпросът „кой кого“ в политическата област. Против властта на Отечествения фронт се бореха сериозни политически сили и една немалка част от хората се намираха под влиянието на демагогската пропаганда на враговете.

А какво е положението сега? Излишно е да се говори. *В своето подавяващо мнозинство нашият народ е на ясни отечественофронтовски, социалистически позиции.* Ако някога имаше значителна разлика между членовете на Отечествения фронт и нечленуващите в Отечествения фронт, разлика, която от аполитичността преминаваше през колебанието и стигаше до пълната враждебност на социалистическите идеи и заговорниченето, днес такава разлика няма. Аз говоря за народа като цяло. Хората, които не приемат социализ-

ма и ще си умрат със своята омраза към трудовия народ, са толкова малко, че не играят никаква роля в баланса на политическите сили в нашата страна.

Грандиозни изменения настъпиха и в областта на икономиката и социалната структура на обществото. Ние кооперирахме нашето село и изградихме високоразвито съвременно социалистическо селско стопанство. Ние създадохме мощна социалистическа промишленост. Буржоазията като класа не съществува. Съществуват дружествени класи на работниците и селяните-кооператори, съществува голям отряд от народна, предана на делото на социализма интелигенция. Работническата класа — главната опора на социалистическия строй — днес е най-многобройната част от трудовия народ. В резултат на по-нататъшното преустройство на селското стопанство непрекъснато расте и работническата класа в селското стопанство — отрядът на механизаторите. Днес Българските професионални съюзи са най-мощната организация на трудещия се народ. И тук, на нашия пример, в условията на Народна република България, блестящо се потвърждава предвиждането на Владимир Илич Ленин за превръщането на профсъюзите във всеобхватна организация на трудовите хора. Това е важен, с историческо значение резултат на нашето обществено-икономическо развитие и нашата партия изключително високо оценява ролята, която Българските професионални съюзи играят и все повече ще играят и в областта на икономиката, и във всички други области на нашия живот.

Победоносният ход на социалистическото строителство създава условия за разгръщане на социалистическата демокрация и същевременно изисква все по-широко въвличане на населението в управлението на страната. Затова именно през последните години нашата партия отделя голямо внимание на въпросите на социалното управление. *По-нататъшно издигане ролята на обществените организации в социалното управление и разширяване на демократизма в дейността*

на държавните органи — такова е основното направление в развитието на социалистическата демокрация в нашата страна.

Усъвършенствувайки социалното управление, ние сме длъжни да намерим мястото на всяка една от обществените организации, да определим техния характер, функциите им, задачите им, да постигнем съгласуваност и целенасоченост в работата им. Освен Българската комунистическа партия и Българския земеделски народен съюз, освен Отечествения фронт у нас съществуват и работят още редица масови организации и движения — професионалните съюзи, Комсомолят, Комитетът на жените, Общонародният комитет за българо-съветска дружба, Българският съюз за физическа култура и спорт, Българският червен кръст, Туристическият съюз, научно-техническите и творческите съюзи и други. За да функционира правилно цялата наша система на социално управление, необходимо е всяка една от тези организации да намери своето място и правилно да се координира тяхната дейност. Затова именно партията на Юлския пленум на Централния комитет, на Десетия конгрес и в Програмата за изграждане на развито социалистическо общество у нас отдели такова голямо внимание на тези въпроси.

Какво е мястото на Отечествения фронт в системата на социалното управление у нас в условията на сегашния етап, етапа на изграждането на развитото социалистическо общество?

Накратко, Отечественият фронт, както е записано в Програмата на партията, ще се развива като най-всеобхватна обществено-политическа организация и всенародно движение, възплъщение на народното единство, най-масова обществена опора на партията и народната власт, школа за комунистическото, патриотичното и интернационалистическото възпитание на народа и за привличане на трудеците се в управлението на обществото.

Очевидно Отечественият фронт няма да може успешно да

изпълнява големите задачи, ако се стреми да запазва своята организационна обособеност, ако не прилага такива форми на работа, които са присъщи на едно всенародно движение. *Колкото повече Отечественият фронт разтваря вратите си за обществена изява на всички слоеве на населението, на всички граждани на страната, толкова по-голяма ще бъде неговата роля в разгръщането и практическото осъществяване на социалистическата демокрация.* Затова на Юлския пленум се даде ново направление на работата на Отечествения фронт — направление за работата с методите и средствата, присъщи на всенародно движение. Или, както някой се беше изразил, Отечественият фронт да се прелива от организация в движение и от движение в организация. Това, разбира се, съвсем не значи да се прелива от пусто в празно. *Това значи да се работи гъвкаво, всеобхватно, както се преодолее сковаността на вътрешноорганизационната обособеност и затвореност и се премахнат в практическата дейност границите между членовете на организацията и останалата част от населението.*

Това в крайна сметка означава повишаване ролята на Отечествения фронт във всестранныя живот на страната.

Отечественият фронт и в бъдеще ще бъде организацията, в която участвуват като колективни членове Българската комунистическа партия, Българският земеделски народен съюз, Българските професионални съюзи, Димитровският комунистически младежки съюз, масовите организации и движения, съюзите на научната и творческата интелигенция. Следователно Отечественият фронт ще ги обединява, ще „обобщава“, ако може така да се каже, техните усилия. *Както виждате, Отечественият фронт и в бъдеще ще бъде изключително важен форум на обществено-политическите сили в нашата страна.*

Като най-масова опора на народната власт Отечественият фронт ще се свърже още по-тясно с дейността на държавните органи. Ние коригирахме старата, съществуваща

преди Априлския пленум на Централния комитет постановка, съгласно която Отечественият фронт трябваше да се превърне в нещо като поделение на народните съвети. Това очевидно беше неправилно. Но Отечественият фронт трябва да бъде тясно свързан с работата на държавните органи в центъра и по места. Без това не могат да се създават условия, при които и неговите членове, и цялото активно население да участвуват пълноценно в управлението на страната, в стопанската дейност, в различните мероприятия и дейности на властта.

Във всички случаи, когато се обсъждат и решават въпроси, жизнено важни за цялата страна, за даден район или селище, Отечественият фронт трябва да бъде на първа линия. Няма такова мероприятие, което да не получи широката подкрепа на народа, ако то е от общ интерес, ако е разумно и целесъобразно. *Задачата на Отечествения фронт в такива случаи е да застане начело на движението, да убеди хората, да ги раздвижи и мобилизира.* Какво е значението на Отечествения фронт, какво може да направи той в такива случаи, ние видяхме и миналата година при организиране на референдума за новата Конституция, при изборите за Народно събрание, а и тук редица другари разказаха за акции от местен характер, при които Отечественият фронт вдига и мобилизира не само своите членове, а цялото население.

Така че основания за опасения, че преодоляването на вътрешноорганизационната обособеност може да доведе до намаляване на ролята на Отечествения фронт, няма. Тъкмо напротив, задържането на този наложителен процес на освобождаване от организационната обособеност и затвореност може да доведе до стесняване ролята на Отечествения фронт.

Такъв е етапът на развитие, в който се намира страната ни. Ние изграждаме зряло социалистическо общество. Увеличават се предпоставките за постепенно преодоляване на вътрешнокласовите и междукласовите различия, за създаване на социална еднородност на обществото. Измененията в

характера на нашето общество поставят въпроса и за измененията в характера на неговата най-масова общественно-политическа организация — Отечествения фронт.

Никой не може да се усъмни в нашата привързаност и обич към Българската комунистическа партия. Тази обич ние, българските комунисти, сме заплащали с цената на живота си. Но ние знаем, че и работническата класа, и нейната Комунистическа партия не са вечни. Историческата мисия на работническата класа е да ликвидира господството на буржоазията и да изгради безкласовото, комунистическото общество. Историческата мисия на Комунистическата партия е да бъде челен отряд, боеви щаб, ръководител на класата в изпълнението на нейната мисия. Ще дойде време, когато и работническата класа, и Комунистическата партия ще изиграят своята роля и ще престанат да съществуват. Разбира се, това ще бъде дълъг исторически процес, но така ще бъде. И ние, комунистите, правим всичко необходимо това време да настъпи и се гордеем, че сме партия на класата, която единствена в историята на човечеството се бори не за увековечаване на своето класово господство, а за ликвидиране на класовото деление на обществото!

Беше време, когато въпросът за или против Отечествения фронт беше равнозначен на въпроса за или против развитието на България по пътя на социализма. Този въпрос отдавна е решен. Някога думите „отечественофронтowska България“ бяха по-скоро пожелание, мечта на трудовия народ, политически лозунг. *Сега България е в пълния смисъл на думата отечественофронтowska. Днес няма български гражданин, няма държавник, политически и обществен деец, няма що-годе политически грамотен човек на земята, който да не знае, че в България социализмът е победил окончателно и безвъзвратно, че България е процъфтяваща социалистическа страна, здраво свързана със Съветския съюз, устремена уверено и с широки крачки към своето комунистическо бъдеще.*

Такава е днешна България, отечественофронтовска България, социалистическа България. *И няма сила на тоя свят, която може да ни върне назад, да ни отклони от нашия път — път на братска дружба със Съветския съюз, път на строителство и борба за пълното тържество на комунизма у нас и в света!* (Речта беше често прекъсвана и изпратена с продължителни ръкопляскания, с възторжени възгласи: „БКП—БКП!“, „Ура!“, „С БКП — напред!“.)

Т. 19, с. 505—517.

ШИРОК РАЗМАХ НА ВСЕНАРОДНОТО СОЦИАЛИСТИЧЕСКО СЪРЕВНОВАНИЕ, НОВ ПОДХОД В НЕГОВАТА ОРГАНИЗАЦИЯ И РЪКОВОДСТВО

Реч на Националното съвещание с първенците
от производството
25 април 1972 година

Скъпи другарки и другари,

Приятно ми е да ви съобщя, че Политбюро е решило всяка година в навечерието на Празника на труда и международната работническа солидарност — Първи май — да се среща с представители на работническата класа. Днешната наша среща с челници и първенци в производството фактически е среща не само на Политбюро, но и на целия Централен комитет на нашата партия, на Държавния съвет и правителството, тъй като тук присъствуват и членовете и кандидат-членовете на Централния комитет, членовете на Държавния съвет и на правителството на Народна република България.

Позволете ми да ви приветствувам най-сърдечно от името на Централния комитет на Българската комунистическа партия, от името на Държавния съвет и правителството на Народна република България, а чрез вас, драги другарки и другари, да поздравя огромната армия на първенците в производството; да приветствувам всички гражданки и граждани на нашето скъпо Отечество — Народна република България.

Искам по-специално да приветствувам наградените другарки и другари, тези, на които е присвоено званието „Герой на социалистическия труд“, тези, които получиха орден „Георги Димитров“ и други ордени. Нека да ви са честити, другарки и другари, званията и ордени! Бъдете здрави, силни, жизнени, дълги години да носите с чест тези ордени, да влагате и в бъдеще вашите усилия, енергия и талант за добруването на народа, за развитието и процъфтяването на Народна република България!

**I. СОЦИАЛИСТИЧЕСКОТО СЪРЕВНОВАНИЕ — ВАЖЕН ФАКТОР
ЗА МОБИЛИЗИРАНЕ СИЛИТЕ НА РАБОТНИЧЕСКАТА КЛАСА,
НА ЦЯЛАТА НАЦИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ РЕШЕНИЯТА
НА ДЕСЕТИЯ ПАРТИЕН КОНГРЕС**

Другарки и другари,

Ако се запитаме кое сега главно характеризира обстановката в Народна република България, определено можем да кажем: това са големият трудов и политически подем, масовата изява на народния талант и работническите инициативи и свързаното с тях разгръщане силите на нашия народ за изпълнение и преизпълнение решенията на Десетия конгрес на партията. В центъра на вниманието на партията, на държавата, на работническата класа, на селскостопанските труженици, на интелигенцията стои грижата за успешно осъществяване на предначертанията на историческия Десети конгрес, който прие Програмата на партията и очерта пътя за изграждането на развитото социалистическо общество у нас. Идеите на конгреса все повече завладяват милионите труженици от града и селото и стават могъща материална сила. Това е обусловено от самото съдържание на конгресните решения, които са пронизани от една мисъл, от една грижа — щастието на трудовия човек, щастието на народа. Такава е главната цел на нашата партийна и държав-

на политика. А ако погледнем всичко, което сме извършили и извършваме сега в това направление, можем да отчетем, че сме направили много, че сме завоювали значителни постижения.

Измина една година от Десетия партиен конгрес. А колко проблеми вече са обсъдени и разрешени, други се разработват и предстои да бъдат разгледани и решени. Тук ще си позволя да посоча само някои от тях.

Непосредствено след конгреса ние проведохме референдум за новата Конституция на Народна република България, която беше одобрена от целия народ. Сега имаме нова Конституция! В съответствие с нея бяха произведени избори за Народно събрание, народни съвети, народни съдии и съдебни заседатели. Съгласно нейните основни положения фактически завършваме преустройството на социалното управление. По пътя на представителната демокрация бяха избрани централните и местните държавни органи. Във всички области на държавния, обществения и икономическия живот разполагаме с органи, които са способни да отговорят на съвременните изисквания на социалното управление и на потребностите на изграждането на развито социалистическо общество, да бъдат дееспособни и самодейни организатори на масите за постигане на набеязаните цели. Предстои да преразгледаме нашето законодателство, за да го приведем в пълно съответствие с духа на Програмата на партията и новата Конституция. Това е важен въпрос, понеже правилното му разрешаване ще ускори напредъка по всички фронтове.

Веднага след Десетия конгрес на партията се заехме и изработихме съгласно утвърдените Директиви единния план за обществено-икономическото развитие на страната през 1971—1975 година. Шестата петилетка беше своевременно подготвена с активната помощ на хиляди и хиляди специалисти, на съответните компетентни органи на страната и при непосредственото участие на трудовите колективи. Самият

този факт красноречиво говори за жизнеността на социалистическия демократизъм. Говори, че шестата петилетка е дело на колективния ум на всички труженици на социализма. След това на специална сесия на Народното събрание планът беше утвърден и сега е закон, основа за нашата работа до 1975 година. Извърши се реформа на научния фронт и висшето образование. Осъществи се интеграция между научните учреждения, научноизследователските институти и висшите учебни заведения, та с оглед условията на нашата страна най-успешно да се решават всички въпроси на научната работа, да се подготвят специалисти с висше образование, да се свързва науката с живота, с обществената практика.

Както знаете, през февруари 1972 година се състоя специален пленум на Централния комитет на партията, който се занимава с ролята и задачите на професионалните съюзи в условията на развитото социалистическо общество, определи стратегията на тази всеобхватна организация на българските трудещи се — на работническата класа, инженерно-техническите кадри и служителите.

Свикани бяха конгреси на профсъюзите, на Отечествения фронт, на Научно-техническите съюзи и на Централния кооперативен съюз. Подготвят се конгреси на Комсомола, на творческите съюзи, на Комитета за изкуство и култура и други.

Крупни мероприятия бяха проведени и по линия на външнополитическата, икономическата, научно-техническата и културната дейност. Нашата страна е една от активните участници в изработването и приемането на Комплексната програма за социалистическа икономическа интеграция. Широка дейност бе извършена за разширяване сътрудничеството с братските страни — членки на СИВ, с другите социалистически страни, с Египет, Сирия, Ирак и други държави.

Важна задача, която стои пред нас, е по-нататъшното разширяване на социалистическия демократизъм във всички

сфери на икономическото, политическото и общественото развитие, привеждането на общественно-икономическия живот на страната в пълно съответствие с Програмата на партията и новата Конституция.

Новите проблеми на социалистическото развитие у нас поставиха с цялата острота задачата за намиране на нови форми, подходи и методи за осъществяването на конгресните решения. Особено голямо значение днес придобива въпросът за въвеждане на по-ефективни форми и средства за активно участие на милионите труженици в социалистическото строителство и в управлението на страната, за усъвършенстване механизма за управление на икономиката. Непрекъснатото повишаване на ролята на субективния фактор в живота на обществото е обективна закономерност. Сега то е решаващо условие за по-нататъшното бързо развитие на страната по пътя на социализма и комунизма.

Именно към това са насочени предприетите от партията мероприятия за:

- усъвършенстване системата на планиране чрез използване на прогнози, концепции и комплексни програми;
- усъвършенстване системата на материалното и моралното стимулиране;
- развитие на държавно-общественото начало в ръководството на отделни сектори;
- изработване и приемане на нова технология за управлението на икономиката и нов подход в организацията на изпълнението на плана.

Най-мощното средство обаче за повишаване трудовата инициатива на масите, за въвличане на работническата класа, на целия народ в борбата за изпълнение решенията на Десетия партиен конгрес е масовото, всенародно социалистическо съревнование за бързо повишаване обществената производителност на труда, за издигане на технико-икономическите показатели на производството на световно равнище. Всенародното съревнование е резултат на новия подход за

активно въвличане на милиони труженици от града и селото, на целия народ в социалистическото строителство. Адекватно на развитото социалистическо общество, то е и сполучлива форма за участие на трудещите се в управлението на обществото и производството. Неговото значение и сила е в големите му възможности за засилване активността на масите и за укрепване на социалистическата дисциплина на труда.

Творческият, преобразуващ и мобилизиращ характер на всенародното съревнование днес се обуславя от единството на целите на социализма и интересите на милионите. Общонародните икономически интереси се превръщат в движеща сила за развитието на общественото производство. Върху основата на единството на интересите се развива и укрепва отношението на другарско сътрудничество и взаимопомощ. То определя възможностите за действително масово участие на трудещите се в разгръщането на инициативата и творческата самодейност, насочена към развитие и усъвършенстване на производството, към бързо повишаване на производителността на труда.

Искам да посоча постигнатите досега *главни резултати от всенародното съревнование*, за да се види какво дават новият подход и усилията на милионите хора у нас за окончателното формиране на социално-икономическата програма и в борбата за нейното изпълнение.

Първо. Ние разполагаме с насрещни планове на всички организации. Насрещните планове са рожба на творчеството на масите. И чрез тях милионите трудещи се участвуват непосредствено в управлението на социално-икономическото развитие на страната. Най-характерното за насрещните планове е, че те са ориентирани не просто към преизпълнение на държавните задачи, а към високи показатели, към високи критерии в съвкупната дейност на предприятията и държавните стопански обединения; насрещните планове имат комплексен характер и са разработени за пет години върху ба-

зата на максималното използване на резервите. В насрещните планове намират отражение опитът, творческата мисъл на работническата класа, на милионите трудещи се от града и селото и грижата на народа за повишаване ефективността на производството. Чрез насрещните планове грижата за постоянно повишаване на производителността на труда стана кръвно дело на народа. Насрещните планове откриват неограничени възможности за развитие на творчеството на труженниците при издирване и използване на резервите. При тяхното разработване се интегрираха усилията на работническите колективи с труда на ръководствата на заводите, предприятията и обединенията, с труда на инженерите и специалистите, с труда на научните работници. Сега работническата инициатива се развива ръка за ръка с инженерната сметка и технико-икономическата обосновка.

Изключително важно, принципно значение има и фактът, че посредством насрещните планове планирането и социалистическото съревнование като съставна част на партийната и държавната политика се сляха ведно. Налице е онзи механизъм, който осигурява развитието на социалистическото съревнование и засилва динамизма в темповете на нашето икономическо и социално развитие.

Това е първият резултат от новия подход в работата. Той ще играе важна роля не само през периода на шестата петилетка, но и през целия етап на изграждане развито социалистическо общество у нас.

Вторият много важен момент, който трябва да се отбележи, е, че в сърцевината на съревнованието, на насрещните планове сега стои проблемът за повишаването на обществената производителност на труда, за достигането на световното равнище в областта на технологията и техниката и в подобряването на качеството. Това означава, че у нас се създаде такава форма на организация на масите и на изява на техните възможности, която напълно отговаря на възприетата от партията линия за повсеместна интензификация, ли-

ния на бързо повишаване на обществената производителност на труда. Нещо повече, с насрещните планове трудещите се разкриха нови пътища и възможности за повишаване ефективността на народното стопанство и многообразни средства за повишаване на обществената производителност на труда както общо за завода, така и за всеки цех, за всяко работно място.

Трето. Всенародното съревнование показва огромните резерви и преимущества на социалистическия строй, внесе съществен коректив както в мащабите, така и в темповете на нашето развитие.

Предварителните данни показват, че с насрещните планове се разкриват възможности за значително преизпълнение на всички показатели на шестата петилетка: само в областта на производствената програма — над 2 милиарда лева допълнителна продукция; с над 2 милиарда лева ще нарасне съвкупният обществен продукт; с над 1 милиард лева ще се увеличи националният доход; обществената производителност на труда — с около 6,5 пункта. Виждате сами какво показват цифрите. Ето какво може да се завоюва, когато организаторската работа се поставя на научни основи и е изпълнена с творчески дух.

Някои ще кажат, че ние и досега получавахме немалко надпланова продукция. Това е вярно, но тези другари сигурно знаят, че досегашната практика за преизпълнението на плана винаги е била свързана с допълнителни капитални вложения, с допълнителни материали и труд, с допълнителен внос. Сега допълнителното производство, допълнителният ефект и корекцията на държавния план по темпове и ефективност се извършват от трудещите се в рамките на разходите и балансите, предвидени в плана, за сметка на пестеливо използване на ресурсите. Това е изключително важно.

Четвърто. Социалистическото съревнование и насрещните планове внесоха коректив и в социалната програма на партията и държавата. Със своите разработки трудещите се по-

сочиха, че при последователно осъществяване линията на интензивно развитие ние бихме могли да осъществим социалната програма в по-големи мащаби от предвидените в плана.

Ако достигнем предвидения в насрещните планове допълнителен растеж на производителността на труда и реализираме допълнителната икономия от снижението на себестойността, ще се създадат предпоставки за по-високи доходи на трудещите се от предвидените в плана за шестата петилетка.

Пето. Изключително важен момент, който следва да се има предвид, е, че насрещните планове са планове не само на производствените колективи, те са планове и на предприятията, държавните стопански обединения, аграрно-промишлените комплекси, министерствата. Изпълнението и преизпълнението на насрещните планове ще бъде основа за оценка на работата на трудовите колективи и организации, на предприятията и стопанските организации, за дейността, политическите и деловите качества, за размаха и способностите на кадрите и ръководствата да мобилизират, организират и водят масите в борбата за осъществяване на задачите.

Шесто. Всенародното съревнование има голямо обществено-политическо и идейновъзпитателно значение. През периода от срещата в Перник до днес се извърши такава широка мобилизация на работниците, кооператорите и интелигенцията, каквато не сме имали никога. Обсъждането на държавния план, изучаването на възможностите и върху тази основа — разработването и приемането на насрещните планове, се превърнаха в школа за кадрите, за всички трудещи се.

Без съмнение всенародното съревнование, борбата за висока обществена производителност на труда ще има решаващо значение за изпълнение предначертанията на Десетия партиен конгрес, за изграждането на развито социалистическо общество. Неговата роля ще се почувствува тепърва, когато се приведат в действие всички фактори и лостове, от кон-

то зависи практическото осъществяване на разработените от трудещите се насрещни планове и приетите обещания.

Следователно картината на живота в страната след Деветия конгрес няма да бъде пълна и характеристиката на момента не ще да е вярна, ако не прибавим новия подход и задачи, които поставихме на всенародното социалистическо съревнование. Централният комитет на партията отдава изключително голямо значение на този проблем в неговата съвременна светлина.

Защо, другари?

Съревнование сме имали всяка година след победата на народната власт. То се превърна в постоянен метод за мобилизиране на трудещите се при изпълнение на плановете. Обаче сегашното съревнование се различава принципно от съревнованието, което водихме преди десет, преди пет, ако щете и преди две години. Защо? Защото сегашното съревнование дава възможност да се мобилизират трудещите се и да се разгърнат техните сили на широк фронт, да се изявят още по-пълно и цялостно тяхната енергия и талант, тяхната загриженост за съдбините на народа, стремежът им да участвуват активно в управлението на страната.

II. ГЛАВНИ ЗАДАЧИ ПРЕД СОЦИАЛИСТИЧЕСКОТО СЪРЕВНОВАНИЕ НА СЪВРЕМЕННИЯ ЕТАП

Другарки и другари,

Какви задачи си поставихме в сегашния етап на всенародното социалистическо съревнование и как ги изпълняваме? Какви са нашите постижения и какви трудности има още да преодоляваме?

Първата задача, която си поставихме, беше — да се изведе социалистическото съревнование от коловоза, в който то се намираще; да се преодолеят онези елементи и фактори, които ограничаваха и стесняваха неговата сфера, пре-

врещаха го едва ли не предимно в надпревара на първенците; често пъти го забулваха с празен шум, обвиваха го с парадност и не даваха възможност за пълна мобилизация на широките народни маси, за пълна изява на тяхната воля и енергия, талант и дръзновение. Никой не може да отрече съществуването на тези бариери, които преграждаха пътя на нашето движение напред, сковаваха инициативата и творчеството на хората.

Решихме ли тази задача? Решихме я, другари. С новата постановка — в центъра на социалистическото съревнование действително да застане рязкото повишаване на обществената производителност на труда, да се достигнат световните технологии в областта на производството, да се изравни качеството на продукцията със световното равнище и особено чрез насрещните планове — ние открихме верния път.

Втората задача, която си поставихме, беше — да се намери подходяща форма за още по-широко участие на тружениците на социализма в управлението на страната, форма, която да отговаря на тяхното положение и място в социалистическото общество и по-специално в условията на изграждащото се зряло социалистическо общество.

Кой е главният въпрос тук, другари? Главният въпрос е работниците, селскостопанските труженици, интелигенцията, всички граждани и гражданки на Народна република България да се чувствуват стопани, да имат възможност да се изявяват, да участвуват в управлението на страната. Това означава да се намери такава форма, такава организация, такъв подход в осъществяването на тази важна задача, та всеки гражданин на страната, милионите хора да участвуват все по-дейно и по-пълно не само в изпълнението на задачите, но и във формирането на нашата политика. Или с други думи, те да бъдат не само обект на управлението, но все повече и повече да се превръщат в субект на управлението. И чрез насрещните планове ние правим решителна крачка в осъществяването на това основно положение, записано в пар-

тийната програма, то става вече обществена практика. В случая ние интегрираме социалистическото съревнование не само с изпълнението на държавния план, но и с неговото окончателно формиране.

Насрещните планове, с които обхванахме в основни линии главните обществени явления, осигуриха прилагането на комплексния подход в ръководството на трудовите колективи. Истинска рожба на творчеството на народните маси в нашата страна, те са изключително явление, което има висок прицел и голям стратегически замисъл през целия период на изграждането на зрялото социалистическо общество. Обстоятелството, че чрез насрещните планове се направиха над 360 000 предложения, говори за масовото участие на трудещите се в управлението на предприятията и стопанствата. То стана съставна част на нашата политика. Изпълнението на партийните и държавните задачи се превърна още повече в дело на чест, в съдба на милионите хора в нашата страна. В условията на новия подход при организацията на съревнованието социалистическият демократизъм получава още по-голям размах и в дълбочина, и в ширина.

Този факт също така говори, че научността в нашата работа се издига на по-висока степен. Същественото в този процес е творческото прилагане и развитие на ленинските принципи за социалистическото съревнование.

Нашата задача е да усъвършенствуваме още повече насрещните планове, да ги превърнем в действително комплексна програма за дейността на субектите на управление във всяко предприятие и стопанство. Затова ще бъде правилно тяхното изработване да започва по-навреме, за да има възможност проблемите да се проучат и обхванат по-добре. Може би ще бъде правилно тяхната подготовка да върви паралелно с подготовката на държавния план. Още тогава да започне търсенето на резервите, определянето на реални и научнообосновани показатели и цели в различните сфери на трудовия колектив.

Третата задача беше окончателно да се формира новата система на планиране. Решихме ли тази задача? Да. Ние решихме и тази задача.

Какво имам предвид?

Вече редица години последователно укрепваме и развиваме плановото начало в ръководството на социалните процеси. Защото нито една социалистическа страна не може успешно да се развива, ако не прилага пълно плановото начало, ако не гарантира пропорционално развитие на производителните сили, ако не осигурява непрекъснато развитие на възпроизводствения процес и върху тази основа ежегодно да създава условия за повишаване жизненото и културното равнище на народа.

Именно затова при разработката на шестата петилетка, на социално-икономическия план за периода 1971—1975 година, ние подходихме по нов начин, приложихме нови принципи в планирането. Планът беше съставен въз основа на прогнози, разработени за по-продължителен период. В съответствие с тези прогнози бяха разработени национални и отраслови концепции за нашата шеста петилетка. Съобразно с концепциите бяха съставени комплексни програми за отделни отрасли, за отделни производства. В резултат на използването на тези разработки и на съвременни икономико-математически методи ние формирахме държавния социално-икономически план. Но нашата работа не можеше да свърши дотук.

Защо?

Защото в съставянето на плана не участваха тези, които щяха да го изпълняват, не участваха милионите хора, за които планът става съдба, тяхно жизнено дело, засяга коренните им интереси. С насрещните планове, с новата постановка за организацията на социалистическото съревнование още при формирането на държавния план решихме и тази задача. Доведохме докрай работата, затворихме, така да се каже, цикъла на планирането и не само го затворих-

ме, но по този начин създадохме необходимите предпоставки за последователно съчетаване, за еднопосочност на интересите на държавата, на обществото с интересите на отделните стопански обединения, на отделните производствени колективи, на отделните труженици. С това се извърши и извършва голямо дело с изключително значение за по-нататъшното развитие на нашата Родина.

От друга страна, като се разработиха навсякъде планове за социалното развитие на колективите, цялостно развитие получиха не само икономическите, но и социалните аспекти на плана, обогати се съдържанието му. Вярно е, че тези планове са още несъвършени. Но е сложено началото и това е главното.

Четвъртата задача, която си поставихме, беше да съединим политиката на партията и държавата в областта на научно-техническата революция с творчеството, с делата, с енергията на милионите хора. Да запазим нашата работническа класа, селскостопанските труженици, научните работници, специалистите за голямото дело, което се извършва в нашата страна, за реализиране на набеязаните цели. И по този начин да приведем в действие всички фактори, от които зависи превръщането на нашата нация в техническа, а икономиката ни да се изведе на равнището на най-напредналите страни.

Решихме ли тази задача? Решихме я, другари. Прилагането на нови принципи даде възможност социалистическото съревнование да се разгърне широко сред работническите колективи, сред стопанските, държавните, партийните, профсъюзните, комсомолските ръководства, да се обединят силите им в общо движение и да се подчинят на общата високоблагородна цел, да се насочат към решаване на изключително важния въпрос: техническият прогрес да се разгръща върху основата на съвременната научно-техническа революция, трудът на хората да става по-лек и високопроизводителен.

Следва да подчертаем, че се създаде единен поток на всички фактори, от които зависи решаването на проблемите и на икономическата база, и на надстройката, и на работническата класа, на селскостопанските труженици, на интелигенцията. Следователно имаме възможност в борбата за изпълнение на насрещните планове да продължим това успешно дело.

Всенародното движение за бързо повишаване на обществената производителност на труда обедини всички потоци, сили и фактори в едно общо движение. Сега за съревнование то е характерна широката интеграция между работническата класа и кооператорите, от една страна, и ръководствата на заводите, обединенията и аграрно-промишлените комплекси, специалистите и учените, от друга страна. Сериозно развитие получи интеграцията на науката и производството. Всяка инициатива на работниците сега е придружена от инженерна и икономическа сметка.

III. УСЛОВИЯ И ПРЕДПОСТАВКИ ЗА РАЗВИТИЕТО НА ВСЕНАРОДНОТО СОЦИАЛИСТИЧЕСКО СЪРЕВНОВАНИЕ

Другарки и другари,

Кои са по-важните условия и предпоставки за зараждане и бързо развитие на всенародното съревнование у нас?

Причините, факторите са много.

Безспорно на първо място е правилната партийна политика, която по своя характер и същност е общонародна политика, т. е. въплъщава в себе си стремежите, желанията, интересите на милионите в нашата страна. Във връзка с това искам специално да отбележа историческите решения на Десетия партиен конгрес. Нашият народ почувствува и с ума, и с душата, и със сърцето си, разбра, че те са решения за добруването на човека, за благоденствието на обикновения труженик на социализма. Още един път беше доказано с де-

ла, че партията няма друга грижа освен грижата за трудещите се, за работниците, за кооператорите, за народната интелигенция.

На второ място — това е усъвършенствуването на планирането и укрепването на плановете начало в нашата страна. Само в условията на плановете стопанство трудещите се могат най-ефективно и най-пълно да проявяват своето творчество. При наличието на ясна перспектива неминуемо се раждат масови инициативи и масов трудов героизъм.

На трето място — една от характерните черти на нашата планова система е стабилността на плановете, стабилността на нормативите и показателите.

Тази стабилност има изключително не само икономическо, но и политическо и идеологическо значение. Тя е солидна база за пълната изява на инициативите и готовността на хората да дадат своя принос за общото дело и върху тази основа да повишават и своето материално благосъстояние. Ето къде се крие голямото значение на стабилността в показателите и нормативната система за развитието на нашата страна.

На четвърто място — зараждането и бързото развитие на всенародното съревнование е непосредствено свързано с новия икономически механизъм за ръководство на народното стопанство и по-специално с механизма за материално и духовно стимулиране на производствените колективи, на ръководителите, специалистите и учените към по-производителен труд върху основата на ускореното развитие на техниката и науката.

На пето място — важна роля за развитието на всенародното съревнование изиграха културната революция в нашата страна, политиката на партията за непрекъснато повишаване социалистическата съзнателност и борбата срещу отживелниците от миналото в съзнанието на хората.

В това отношение много допринесе политиката на партията за правилно съчетаване на материалното с духовно-

то стимулиране и все по-широкото използване на моралните стимули. За създаване благоприятна атмосфера, за развитие на всенародното съревнование голямо значение има идейно-политическата работа на партията и грижата за непрекъснатото повишаване на техническите и икономическите знания на трудещите се.

На шесто, разбира се, не на последно място трябва да се подчертаят и големите възможности, предоставени на Народна република България като член на СИВ. Ние участвуваме в социалистическата икономическа интеграция и всички, от децата до най-възрастните, знаем, че се опираме на великия Съветски съюз, на неговата безкористна братска помощ. Това у нас е азбучна истина.

И в бъдеще следва максимално да използваме тези фактори за развитието на социалистическото съревнование.

Такива са обективните и субективните условия за зараждането и развитието на всенародното съревнование. Това означава, че у нас се създадоха такива условия, които неминуемо пораждат масов героизъм и карат хората да мислят, да действуват и да работят съобразно с изискванията на зрелия социализъм. Едновременно с това трябва да подчертая, че този нов подход и начин на действие на хората влияе благоприятно върху по-нататъшното развитие на чертите на комунистическото отношение към труда. Това е изключително важно обстоятелство, което трябва да изучаваме и насочваме.

IV. ПРОБЛЕМИ НА ПО-НАТАТЪШНОТО РАЗВИТИЕ НА ВСЕНАРОДНОТО СОЦИАЛИСТИЧЕСКО СЪРЕВНОВАНИЕ

Другарки и другари,

Позволете ми накратко да се спра на някои проблеми, свързани с по-нататъшното развитие на социалистическото съревнование.

Направеното досега за разгръщане на всенародното съревнование за бързо повишаване обществената производителност на труда, за предсрочно изпълнение на шестата петилетка е добра база за осъществяване решенията на Десетия конгрес, за още по-ускореното социално-икономическо развитие на страната. В своята съвкупност това са мероприятия, които характеризират началния етап на всенародното движение и привеждат съревнованието в съответствие с изискванията на обективните закономерности на развитото социалистическо общество. Задачата сега е да се завърши този завой в социалистическото съревнование.

Какви проблеми стоят сега в центъра на вниманието на партийните, държавните, стопанските и обществените организации във връзка с по-нататъшното разгръщане на всенародното социалистическо съревнование и превръщането му в могъща движеща сила в изграждането на зряло социалистическо общество?

Какво е необходимо?

Необходимо е, на първо място, социалистическото съревнование и в бъдеще да се развива последователно и докрай на демократична основа. Това е изключително важно. Само върху широка, демократична, върху обществена основа можем да завоюваме нови и нови успехи чрез това съревнование. Защото тук, другари, става дума не само за държавния план, а за изпълнение на насрещните планове, които са по-напрегнати; става дума как милионите хора ще вложат своите усилия и в края на краищата ще решат съдбата и на насрещните планове, и на държавните планове.

И тук ние идваме до главния въпрос — *въпроса за производствените колективи.* Трябва да се разбере — целта ще бъде достигната и надмината само когато изграждаме и формиране силни, дееспособни колективи, в които наред с добрите производствени показатели стоят и здравите взаимоотношения в колектива, идейната и моралната устойчивост, другарството, взаимопомощта, справедливостта, изпълнението

на задълженията към обществото, уважението към правата, достойнството и честта на човека. Един проблем, който сега придобива за нас изключително голямо значение.

За съжаление, и в центъра, и по места производствените колективи се подценяват на практика. Често пъти към тях се подхожда ограничено, така да се изразя, от дяляческа позиция, сведена само до икономическите резултати. Производствените колективи не се разглеждат освен като икономическа категория, още и като социална среда, и като крупен възпитателен фактор, в които у човека се формират всички качества, присъщи на труженика на социалистическия строй: и трудова дисциплина, и взаимопомощ, и висок морал, и така нататък.

Има дейци и ръководства, които се интересуват само какви са стопанските отчети, а въпросите за атмосферата в предприятието или стопанството, за взаимоотношенията в колектива за тях са второ- и третостепенни. Не бива да се забравя, че навсякъде вече са утвърдени насрещните планове, които, както вече казах, имат комплексен характер — обхващат не само производството, но и духовния живот, бита, квалификацията, културата. Главното е да не се допуска диспропорция между тия основни елементи в ръководството на трудовите колективи. Борбата за технически прогрес, за високо качество, за обществена производителност на труда и продукцията на световно равнище следва да бъде в единство с широката и системна дейност за обучението, възпитанието и квалификацията на трудещите се. Всяко нарушение на това единство ще бъде вредно и партийните комитети и организации, държавните и стопанските органи в никакъв случай не бива да го допускат.

Трябва да се знае, че отделният човек съществува и твори в колектива, че чрез него той се изявява, че чрез колектива най-вече той участва в управлението на производството и на страната. Ако до вчера сме допускали подценяване на този проблем, то сега сме длъжни да отстраним та-

зи слабост. Отново и отново следва да се обръщаме към производствените колективи, към тружениците, които работят в тях. Да водим неотстъпна борба, да се създава творчески климат за вдъхновен труд, за да могат трудещите се да изпълнят своите обещания и за да се решат назрелите въпроси, които стоят пред даден колектив и са записани в комплексните планове. С програмата за социално развитие на колектива може да се каже, че главните, коренните въпроси за всеки производствен колектив, за всяко обединение в основата си са решени или се решават. Но едно са решенията, а друго е да се превъплътят те в живота.

И ето голямата наша задача сега — да бъдем винаги с лице към производствените колективи, към трудовите хора, към тези, които със своя труд, със своето творчество ще решат големия въпрос — изпълнението на насрещните планове. Ние трябва да провеждаме такива мероприятия, които да укрепват и сплотяват трудовите колективи, да създават такъв климат, при който труженикът на социализма да се възпитава като човек-творец, човек с комунистическа нравственост и морал и да се проявява като стопанин не само в обществото, но и в предприятието, където той работи и твори материални и духовни блага.

Производственият колектив трябва да се схваща като основна трудова клетка в нашето общество, без която Народна република България не може да върви напред, да укрепва и се развива успешно като социалистическа държава. Тази постановка поставя и нови изисквания към партийните организации като ръководни ядра на трудовите колективи. Партийните организации трябва да бъдат на висота като дееспособни и самостоятелни организатори и възпитатели на трудещите се, да стоят начело на борбата за разрешаване на назрелите въпроси, да усъвършенствуват партийния контрол, да издигат личния пример на комуниста, да бъдат стожер на обществените интереси, на интересите на трудовия колектив, на интересите на отделния труженик на социализма.

Можем да се изразим така: със своята идейност, със своя състав, активност и инициативи, с взаимоотношенията между комунистите, между комунистите и другите трудещи се, с комунистическите добродетели на своите членове, с вътрешнопартийната демокрация и дисциплина, със своята непримиримост към недостатъците, със своята борба за ускоряване на техническия прогрес и с неукротимото си чувство към новото партийните организации следва да се развиват като първообраз на бъдещото състояние на трудовите колективи, да бъдат пример за подражание, за поука. Това е първостепенен проблем, който сега стои пред партийните комитети в грижите им за по-нататъшното укрепване и издигане ръководната роля на партийните организации.

Следващият въпрос се отнася до правилното прилагане и все по-пълното използване на ленинските принципи за организиране на социалистическото съревнование — гласност в съревнованието, сравнимост на резултатите, повторение на опита. Тези ленински принципи за организиране на съревнование важат с пълна сила и днес.

Досегашната ни практика показва, че колкото и да е важен всеки един от тези принципи, те не могат да действуват изолирано. Там, където се нарушава това азбучно положение, фактически няма съревнование, а има шумотевица, празни приказки за съревнование. Задачата сега е да се преодолее докрай ограниченият подход при приложението на ленинските принципи на съревнованието и да се внесе комплексен подход. Истински размах ще има социалистическото съревнование тогава, когато тези принципи се прилагат в единство.

Не бива да се подценява и въпросът за съдържанието на ленинските принципи за водене на съревнованието. На всеки етап на социалистическото строителство това съдържание е конкретно и специфично. То се обуславя от диалектиката в развитието на социалистическите производствени отношения и от предмета на съревнованието. Да не държим

сметка за това, значи да лишим съревнованието от неговия действен, преобразуващ характер.

В периода примерно преди 15–20 години, в условията на прехода от капитализма към социализма, ленинските принципи за организиране на съревнованието се проявиха в една посока, имаха друго съдържание и се прилагаха съгласно тогавашните конкретни условия. Днес обаче тези принципи трябва да се съобразяват с новите условия, с етапа на изграждането на зряло социалистическо общество. Бих добавил — сега съществуват най-благоприятни условия за тяхното осъществяване, за тяхното по-нататъшно развитие и обогатяване.

Ако в миналото можеше чрез едно обявяване по уредбата на завода или на събрания, а след това по радиото да се придаде гласност на съревнованието, то сега това е съвсем недостатъчно. Днес е необходима богата информация във всяко обединение, във всеки завод, във всеки научноизследователски институт, във всяко звено — технологическо, конструкторско, за всичко ново, което се ражда в дадена област. Информация за онова, което е постигнато в други подобни заводи, предприятия, институти, вътре в страната и в света.

С ново съдържание се изпълват и другите два ленински принципа на съревнованието — сравнимост на резултатите и практическото възпроизводство на челния опит.

Сега не бива да се сравнява какво е било вчера и да се отчитат успехите, да се радваме, че ние сме отишли по-напред в сравнение с миналата година, с миналия месец, с миналата седмица. Днес това е не само недостатъчно, но и вредно и трябва да се отстрани. *Днес трябва да се равняваме по утрешния ден, по световните технологии и решения; да се равняваме по челния опит в съответния отрасъл и производство; да се равняваме и държим сметка за нормативите, които определят темповете на целия производствен процес у нас.* А както знаете, нашата нормативна система е динамична. Тя

предварително е диференцирана по години за цялата петилетка и няма да се изменя отново всяка година, каквато беше досегашната практика. Виждате, че и тук е необходим нов подход, който да отчита тази динамика, да е чужд на всякаква скованост и шаблон и в същото време да осигурява нужната стабилност. Въобще сравнимост на резултатите означава равняване и надминаване на най-добрите постижения в страната, в социалистическия лагер, в света. Не се ли вникне в тая същина на въпроса, не може да се говори за истинско разбиране и прилагане на ленинските принципи на социалистическото съревнование при съвременните условия у нас, при условията на изграждане на развито социалистическо общество.

За тази цел трябва да се използват всички форми. *Душа на всенародното съревнование трябва да бъде своеобразното състезание, надпреварата между съревноваващите се за постигане на по-добри резултати в атмосферата на другарско сътрудничество и взаимопомощ.* Без състезание един с друг е немислимо да се осъществява сравнимост на резултатите и възпроизводството на опита на другите. Това има изключително голямо значение.

Как при сегашните условия може да се прилага този ленински принцип? В това отношение имаме значителен опит. *Необходимо е широко да се използва системата на договорите между съревноваващите се.* Трябва да се подписват договори за съревнование между цехове и отделни работници, между сродни предприятия, между предприятията в обединенията, между държавни стопански обединения, аграрно-промишлени комплекси, между цели отрасли, между отделни окръзи, градове и селища. Наложително е веднага да се пристъпи към практическото подписване на такива договори и цялата организация на социалистическото съревнование да се приведе върху договорна основа.

Във връзка с това Централният съвет на профсъюзите следва да даде указания за съдържанието и начина на оформ-

мяне на договорите. Към въпроса за договорите за съревнованието не бива да се подхожда шаблонно, а творчески: да се оценява тяхното голямо морално-политическо значение; да се сключват те в тържествена обстановка; системно да се отчита изпълнението на поетите обещания и на подписаните договори; да се дава широка гласност на постигнатите успехи; при отчитането и сравняването на резултатите от съревнованието преди всичко да се държи сметка за реалния принос в повишаването на обществената производителност на труда и подобряването качеството на продукцията, за това, с какви разходи и средства са постигнати резултатите. Само в такъв случай договорите ще придобият онази действена и мобилизираща сила, която е жизнено необходима за по-нататъшното разгръщане на социалистическото съревнование.

Другарки и другари,

Трябва да свържем съревнованието с онези утвърдени от Десетия конгрес главни направления за интензификация и рязко увеличаване рентабилността на икономиката, които определят съдържанието на насрещните планове. Ние, Централният комитет, правителството, както знаете, се стремим съревнованието да се развива в духа не на стари, а на нови, в известна степен принципно нови постановки и решения в областта на производството и управлението.

И тук ние ще вървим по две линии:

От една страна, ще използваме колкото се може повече сегашната техника и технология, сегашните производствени фондове.

От друга страна, *генералният път на развитие на нашата икономика са автоматизацията, комплексната автоматизация и кибернетизацията на производството и неговото управление.* В промишлеността това означава да се преминава постепенно към автоматични линии и линии на комплексна автоматизация на производствените процеси, към автоматизи-

рани цехове, към автоматизирани заводи, към принципно нови технологии на производството и управлението. В селското стопанство това означава да се внедряват комплексна механизация и автоматизация на ония производствени процеси, където това е възможно. Такава е правилната постановка, такъв е правилният подход за развитието на нашата икономика. Следователно и в бъдеще ще трябва да държим този курс, да не се отклоняваме от тази линия, едновременно с максималното използване на съществуващата техника да реконструираме и модернизираме нашата икономика върху основата на съвременните методи и системи на управление, на съвременни методи и технологии на решаване на въпросите, свързани с развитието на производството.

Ето защо е необходимо още по-тясно да свържем по-нататъшното разгръщане на социалистическото съревнование със създаването и внедряването на научна организация на труда и производството, с изграждането на комплексна автоматизация на производството и автоматизирани системи на управление (АСУ), с прилагането на методите за критичен анализ и операционни изследвания като важно условие за осъществяване на истински творчески труд и борба за високи показатели в работата.

Във всяко предприятие и организация следва да се създаде още по-благоприятна атмосфера за масово творческо търсене на нови резерви и възможности за още по-бързо повишаване на обществената производителност на труда, за непрекъснато укрепване на връзките на науката с производството, за бързо внедряване на новото, прогресивното в практиката, за нетърпимост към консерватизма и застоя в науката и техническия прогрес.

Работата по разкриване на резервите трябва да стане постоянен стил и метод при организирането и ръководството на социалистическото съревнование. Във връзка с това ще бъде целесъобразно Централният съвет на Българските професионални съюзи и ЦК на ДКМС ежегодно да правят на-

ционален преглед на работата по разкриването и използването на резервите и да излъчват първенци в тази област — окръжни народни съвети, държавни стопански обединения, аграрно-промишлени комплекси и низови стопански организации.

Необходимо е да продължи работата за усъвършенстване и обогатяване на насрещните планове, за конкретизация на поетите обещания и за набелязване на мероприятия за тяхното изпълнение. Това особено важи за 1973—1975 година. Основното внимание следва да се съсредоточи върху по-нататъшното изучаване и практическото отразяване на всички целесъобразни предложения на трудещите се; върху разкриването и оползотворяването на всички възможности и резерви за повишаване на обществената производителност на труда, за още по-ефективно използване на материалите и подобряване качеството на продукцията; върху повишаването рентабилността от съвкупната стопанско-финансова дейност на всички стопански организации и предприятия с оглед до края на шестата петилетка да няма нито едно губещо предприятие; върху приемането на лични творчески планове от работниците, кооператорите, научните работници, инженерно-техническите работници, като на всяко работно място се осигури висока производителност на труда и работа по личен мрежов график.

V. ЧЕЛНИЯТ ОПИТ — МАСОВА ПРАКТИКА!

Другарки и другари,

Голямо значение за по-нататъшното разгръщане на всенародното социалистическо съревнование има челният опит — опитът на челниците, на първенците. По този въпрос тук се говори, но позволете и на мене да се спра на него.

Челниците, първенците са хора със златни ръце, с голям ум, с широко сърце. Те са новатори — борци срещу консер-

ватизма, които не се помиряват с днешното, вървят напред, рушат и това, което за някои е постижение, налагат нови решения, нови технологии, нови рационални подходи, нови изобретения и рационализации и т. н.

Челниците и първенците показват на какво е способен свободният труженник на социализма, как трябва да работи и твори истинският стопанин на социалистическото общество и на социалистическите предприятия. Това са хора с неукротима енергия и творческа мисъл. Челниците и първенците показват как най-бързо, с най-малко разходи на труд и средства може да се увеличи националното богатство; техният принос се оценява не в килограми, а в хиляди тонове злато. Те са пример на инициатива, на новаторство и предприемчивост.

Първенците в производството са образец на новото отношение към труда, към социалистическата собственост, към социалистическата дисциплина, към труженниците на социалистическото общество. У тях като вътрешна същност е възпалена любовта към труда и прогреса. Те изцяло са се отдали на своята работа, с любов и ентузиазъм изпълняват своите задължения, увличат след себе си своите другари и сочат пътя напред. Затова с право можем да ги наречем *двигатели на живота, пионери и творци на техническия прогрес, член отряд на всенародната борба за висока обществена производителност на труда.*

Какво е характерно сега за челния опит? Сега за челния опит са характерни:

— борба за висока производителност на труда, за ускоряване на техническия прогрес и издигане технико-икономическите показатели на продукцията и производството на световно равнище;

— работа за последователно интензивно развитие; върховен принцип в дейността на първенците и челниците е пестеливост във всичко; максимален производствен резултат при минимални разходи;

— непримирима борба със старите норми на работа и старите технологии, със старата организация на труда, с нарушенията на производствената, технологичната и държавната дисциплина.

Тези нови моменти в работата на първенците, челниците и рационализаторите трябва да получат широко развитие и подкрепа както в центъра, така и по места. Това е важно условие за по-нататъшното развитие на трудовия патос на милионите.

Ние имаме огромна армия от челници, първенци в производството. Може да се каже, че тя е ударната бригада на нашата работническа класа, на всички трудещи се у нас, голямото богатство на нашия народ. Днес сме длъжни още един път и още един път да оценим това голямо богатство, да осъзнаем, че не можем успешно да вървим напред, ако не го умножаваме, ако не полагаме изключителни грижи за него. Когато говоря за челници и първенци, аз имам предвид челниците и първенците не само в производството, но и в областта на науката, техниката, в областта на управлението и образованието, във всички сектори на нашия обществен живот. Това са хората, които са излезли на предни позиции, увличат, водят, показват пътя, борят се срещу вчерашното, срещу всичко, което задържа.

А какво задържа развитието на социалистическото съревнование, пречи да се умножават редиците на челниците и първенците, спъва превръщането на челния опит в масова практика? Това са старите злини, старите, отдавна известни ни наши „приятели“ — консерватизмът, бюрократизмът, бездушното, инертността. Кои са носителите на тези злини и пороци? Това са хората с ограничено виждане, с ограничен манталитет, хората, затънали до гуша в самодоволство, застраховчиците и презастраховчиците. Там, където те са се настанили, новото увяхва още в своите кълнове, да не говорим и за вредите, които нанасят върху възпитанието на трудещите се и особено на младото поколение.

Очевидно движението на челниците и първенците не ще може да се разгръща, ако не се преборим с тези злини и с техните носители.

Следователно *първата задача във връзка с челниците и първенците е да се увеличават все повече и повече техните редици във всички области на нашето развитие.* Ясно е, другари, че и тук е необходим нов подход. Министерствата, стопанските обединения, научните институти, Българската академия на науките, предприятията и особено партийните, профсъюзните и комсомолските органи и организации са длъжни да полагат специални грижи за носителите и творците на новото, за израстване на все по-голям брой челници и първенци, да дават зелена улица на техните постижения и опит, за пълна изява на техния талант и творчество.

В заводите и предприятията, в държавните стопански обединения и аграрно-промишлените комплекси трябва да се създаде такава атмосфера, в която всеки специалист и работник да чувствава, че задачата за овладяването на челния опит, за израстването на рационализаторското и изобретателското движение, за увеличаването на производителността на труда е обществен дълг.

Партийните, държавните и стопанските ръководители, централните и местните ръководства са длъжни да се съобразяват с измененията в живота, с талантите и творчеството на масите, да им дават простор, да ги подкрепят, а не да се крият зад буквата на правилника и дадушат новото. Ако нормата, разпореждането са остарели, неотговарящи вече на живота, който кипи, те ще трябва незабавно да се изменят, за да не спъват полета на народните творци. Например съществено следва да се измени действащият правилник за рационализациите и изобретенията, който вече не отговаря на сегашния етап на нашето развитие и е спиращка за внедряването на челния опит и за разгръщането на рационализаторското движение.

Втората задача във връзка с челниците и първенците е

да се разпространява техният опит. Тук има няколко нови момента. При разпространението и внедряването на челния опит господства едно консервативно, старо отношение. На този въпрос се придава повече просветителски характер, на челния опит се гледа повече като изява на отделни хора, на отделни герои, на отделни таланти и все още много малко се прави техният опит да се внедрява в съответните сектори на живота, да се превръща в масова практика.

Широкото разпространяване на опита на първенците не само в отделното предприятие, а и в предприятията на обединението, на окръга, на цялата страна има първостепенно значение. Всяка нова прогресивна инициатива, когато тя овладее масите и се превърне в тяхно широко движение, прераства в движеща сила на нашето развитие. Затова повсеместното разпространяване на челния опит, на новата техника и технология е въпрос не на субективното желание на един или друг ръководител, а основно задължение. Това е повеля на нашия социалистически живот, на усилията за превръщане на българската нация в нация техническа, в нация комунистическа. То се обуславя от съвременния технически прогрес, от измененията в икономиката и в характера на труда, от комплексното решаване на проблемите на социалистическото строителство.

Задачата сега е да се създадат всички условия за изучаване, научно анализиране и обобщаване на челния опит, за неговото масово усвояване и използване от всички трудещи се. Това следва да бъде не само въпрос на чест за всеки труженник, но и задължение за партийните, профсъюзните и комсомолските органи и организации, за административните и стопанските ръководства. *Опитът на първенците и челниците следва да стане норма за работа и действие на милионите.* Искам да кажа, че след като опитът на един или друг първенец или член колектив бъде изучен и усвоен, след като във връзка с него се проведе широка разяснителна работа, необходимо е на почина да се даде сила на закон, той да

стане стопански и административно задължителен образец в работата на колективите.

Във връзка с това е нужно да се *усъвършенствуват формите и методите за разпространяване и внедряване на челния опит*. Широко трябва да се прилага практиката за създаване на школи, курсове и клубове на челния опит, където самите челници да популяризират своите постижения.

Особено наложително е да се преразгледат всички досега съществуващи правилници и статутути, които уреждат внедряването опита на челниците и рационализаторите, изводите на научните институти и т. н. в практиката и да се приведат в съответствие с изискванията на днешния и утрешния ден, с новите условия.

От тази гледна точка би следвало най-горещо да се приветствува обявената тук *инициатива на младежите от Металургичния комбинат в Кремиковци*, които са си поставили задачата всеки младеж да овладее майсторството, да овладее постиженията на челниците, на първенците в производството. Представете си, другарки и другари, колко могъщо ще бъде движението за изпълнение на задачите на шестата петилетка и на насрещните планове, ако нашият Комсомол поведе тази инициатива. Не само икономическият резултат тук е важен. Това действително ще бъде движение, което още веднъж на практика ще съедини усилията на младите хора и ще стимулира младежкото научно и техническо творчество, ръководено от Комсомола, профсъюзите и съответните държавни компетентни органи. Ще бъде нова струя, нов подтик за по-нататъшното негово успешно развитие сред нашата младеж.

Третата наша задача във връзка с първенците е взаимното обогатяване на техния опит, създаване на цели системи и издигане равнището на новаторското движение. Дошло е време да се преценяват резултатите на нашите първенци в производството и от друга гледна точка. Вече има почини на първенци, на новатори, които така или иначе са

се наложили, станали са до известна степен масова практика.

Да вземем например скоростното движение в миннодобивната промишленост. Неотдавна в град Лъки се състоя специално съвещание на високодобивници — представители от Горубсо и от всички миннодобивни предприятия в страната. Няколко години се развива тази инициатива, натрупа се огромен опит, създадох се кадри. Назрял е въпросът то да се превърне в комплексна организация на производството, на управлението на производството в цялата миннодобивна промишленост в България. На това съвещание се даде именно такава препоръка. Задачата е съответните наши научни звена и институти, ЦНИРД-овете да направят научно обобщение на скоростното движение, съответни изводи и да приведат това движение в една стройна, научнообоснована система в производството, за управление на производството и увеличаване ефективността в този отрасъл.

По примера на скоростниците в миннодобивната промишленост е необходимо да се развие движение за съкращаване на сроковете за разработка и внедряване на новата техника и прогресивната технология, за ускорено проектиране и въвеждане на новите мощности, за намаляване на сроковете за усвояване на новото производство и за достигане на проектните технико-икономически показатели.

Или да вземем друго движение — *Саратовския и други подети в Съветския съюз почини за подобряване на качеството*. При тяхното приложение у нас също се натрупа голям опит. Очевидно той трябва да се изучи, обобщи и анализира, за да се оформи една цялостна система за управление на качеството на продукцията, вече задължителна за цялата страна.

Като имаме предвид голямото значение на почините, които сега се подеват във връзка с изпълнението на насрещните планове, с разгръщането на социалистическото съревнование, ние приветствуваме *инициативата на редица сто-*

лични предприятия да изпълняват производствените си планове и задачи, да създават определения доход вместо за шест за пет дена.

Другари,

Ние горещо препоръчваме този почин. Той трябва да се разпространи във всички наши обединения и предприятия, да придобие общонароден характер. Това ще ни даде възможност по-бързо да решим не само въпроса за петдневната работна седмица, но и редица други проблеми. Ние призоваваме всички организации и органи в центъра и по места да последват този пример и да преустроят своята работа върху основата на тази инициатива на софийските предприятия.

Ние приветствуваме *почина на габровските предприятия и въобще на габровските трудещи се — да изпълняват и преизпълняват в срок и при високо качество договорената продукция*, задълженията, които те имат към други предприятия в техния окръг и в цялата страна. Това също е много важен почин. Ние му даваме висока оценка.

Инициативата на габровските предприятия — със своята продукция да осигуряват условия за висока производителност на труда в предприятията, които са кооперирани с тях или които ползват тяхната продукция — е по същество своеобразна система на работа за изпълнение на насрещните планове на трудещите се. Този почин дава възможност да се организира междуотрасловото съревнование на широк фронт, в национален мащаб, всички трудещи се от сферата на управлението и обслужването да участвуват във всенародното съревнование. В него намират отражение преди всичко колективната грижа на тружениците като стопани на социалистическата собственост за съдбата на общото дело, за престижа на предприятието, принципът на взаимопомощ и другарско сътрудничество. Това е велика духовна сила, която възпитава човека, укрепва принципите на комунистическия морал.

И друго нещо трябва да се има предвид във връзка с челния опит и неговото разпространение. Първенците в производството правят пробив по отделни въпроси, отделни рационализации. Често пъти те не могат със свои сили и възможности да обхванат сложните връзки, които съществуват и в производството като цяло, и в отделните негови клонове. Задачата на съответните научни и ръководни звена е да проучат този опит, да вземат целесъобразното, да синтезират най-напредничавото от опита на всеки поотделно в по-съвършено постижение, да го интегрират в една стройна научна комплексна система за подобряване на производството и управлението на производството. Това е задача с изключително практическо значение.

Тук става дума *работата на челниците да се издигне на много по-високо равнище, отделните инициативи да се интегрират и формират в системи и патриотични движения вътре в рамките на всенародното социалистическо съревнование*. Това произтича от самия характер на труда, от новия стадий в развитието на неговото разделение и коопериране.

Всеки от първенците има нещо свое, нещо специфично, което го отличава от другите и стои над техните постижения, но заедно с това то е неотделимо от съвкупните връзки и отношения. Задачата сега е да се търси и поощрява онова, което има масов характер, да се обогатява с опита на други челници: от всички да се взема новото, което е най-добро и с комплексен характер на действие, и върху тази основа да се получава нещо по-съвършено, синтезиращо в себе си опита на всички и сочещо нови възможности и нови върхове за цели отрасли и комплекси, за цялата икономика.

Следователно трябва да се простим вече, другари, с практиката само да говорим за челниците. На първенците и челниците трябва да се дава широк път. Най-важното е по новому да се гледа на техния опит, да се разработва и да се превръща в система, в технологии за развитието и пови-

шаването ефективността на производството, за управлението на производството.

Ако всички инициативи, които сега се подемат, някои от тях споменах, станат масова практика в цялата страна, ако те се превърнат в общонационална система, цикълът на почините ще се зтвори в рамките на всенародното социалистическо съревнование. По този начин значително ще се повиши обществената производителност и ефективността на националния труд; ще се осигури по-висока степен на хармоничност и пропорционалност не само в отделните производства, предприятия, обединения, отрасли, но и в целия възпроизводствен процес; ще се използват по-пълно преимуществата на вътрешнопроизводственото коопериране и интеграция; ще получат по-широк простор за развитие такива прогресивни форми на организацията на труда като специализацията, концентрацията и комбинирането на производството.

Голямо е и вашето значение, другари орденоносци, първенци в производството, събрани тук, в тази зала, и значението на челниците, които отсъствуват. А значителната част е извън залата по простата причина, че в никаква зала, даже и 10, и 50 пъти да бъде по-голяма, не бихме могли да съберем всички. Толкова много сте вие! От вашия личен пример, от това, което ще направите за превъплътяване в живота на изброените вече задачи, и по-специално от вашите постижения, от изключително ценния ви опит зависят бързите темпове на нашия икономически растеж.

Пожелаваме ви да работите все така бодро, творчески, дръзновено, като същевременно учите и другите. Търпеливо да ги учите, да ги подбирате и упорито да ги подготвяте, та и те да станат челници. Със своите усилия вие можете да съдействувате за по-бързото внедряване на вашите постижения в производството.

Имайте предвид, че и в бъдеще ще се сблъсквате с хора, които робуват на каноните, хора, които робуват на параграфите. Често ще ви казват: „Не може да се проведе, за-

щото няма решение“ или „Еди-кой си въпрос не е уреден“ и т. н. Очевидно преодоляването на такива пречки е общо наше задължение. И ние ще го изпълним. *Трябва да се руши всичко онова, което спъва инициативата, творчеството на първенците в производството, на челниците във всички сектори на нашия живот. Сили и възможности у нас има.*

Централният комитет на партията високо цени дръзновението, умението, таланта и инициативите на първенците и ви призовава на неуморен труд, на нови творчески дела за умножаване богатствата на народа, за бързо развитие на икономиката, науката, техниката, културата и образованието.

Към кои проблеми трябва да се насочат днес силите, умът и талантът на челниците и първенците, на изобретателите и рационализаторите, за да дадат те своя принос във всенародната борба за бързото повишаване на обществената производителност на труда, за предсрочно изпълнение на шестата петилетка?

Първо. Към максимално съдействие за преминаване към автоматизация, комплексна автоматизация и кибернетизация на производството, към изграждане на автоматизирани системи на управление.

Второ. Към създаване и внедряване на нови, по-съвършени конструкции и технологии, на нови суровини и материали. Върху тази основа следва да се осигури по-ефективно използване на производствените фондове и на нашите национални суровини и материали. Трябва да се търсят такива нови решения, които да ни помогнат в кратко време да достигнем развитите страни по разход на суровини и материали на единица продукция.

Трето. Към създаване на стройна организация на производството, труда и управлението, която ще позволи най-пълно да се използват съществуващите мощности, всички възможности, с които разполага нашата икономика.

Четвърто. Към решително подобряване качеството на продукцията, като се осигури принципно нов подход и при уп-

равлението на качеството, и при ползването на чуждия опит, и при политиката на стандартите и цените. Това е голяма общонационална задача. От нейното успешно решаване ще зависи по-нататъшното наше участие в международното разделение на труда, нашите темпове на социално-икономическото развитие.

Пето. Към повишаване ефективността на капиталните вложения. Чрез търсене и прилагане на нови проектантски и конструкторски решения и чрез внедряване на нови методи и технологии в самото строителство челниците, рационализаторите и изобретателите могат да дадат изключително голям принос за най-ефективно използване на капиталните вложения, на материалните и трудовите ресурси на страната.

Шесто. Към укрепване на социалистическата дисциплина — трудова, технологическа, финансова, държавна.

Безспорно има и други области, други сфери на живота у нас, където челният опит може да прави чудеса, отговарящи на динамиката и изискванията на съвременната научно-техническа революция. Аз се спирам само върху онези, които сега имат непосредствено, практическо значение за изпълнение на шестата петилетка, за бързо повишаване на обществената производителност на труда.

Ние сме дълбоко убедени, че челниците и първенците, рационализаторите и изобретателите няма да пожалят сили, за да превърнат своя опит и майсторство в дело и практика на милионите трудещи се. По своята значимост, мащабност и стратегическа насоченост това ще бъде крупен принос в изграждането на развито социалистическо общество в Народна република България.

Другарки и другари,

Дотук говорихме за вътрешните аспекти и резултати на всенародното движение за висока обществена производителност на труда. Всички обаче разбираме, че то има и друг, *международен аспект.*

Всенародното социалистическо съревнование ни дава възможност не само да осигурим, но и значително да увеличим темповете на икономическия растеж и повишаването жизненото равнище, предвидени в плана.

А те, както ви е известно, са едни от най-високите темпове в света. Но ние сме убедени, че насрещните планове дават възможност за още по-ускорено развитие на страната.

И този факт има изключително голямо значение. Това ще издигне още повече международния авторитет на България. От друга страна, по-високата обществена производителност на труда и по-доброто качество на продукцията разширяват предпоставките за нашето участие в международното разделение на труда, дават възможност по-пълно да използваме социалистическата интеграция за социално-икономическото ни развитие — също така изключително важен момент. Най-сетне, всенародното движение за висока обществена производителност на труда ще ни позволи по-добре да изпълняваме нашите интернационални задължения и да увеличим нашия реален принос при решаването на въпроса „кой кого“ в световен мащаб в полза на социализма.

Всичко това показва, че всенародното съревнование още сега ни дава огромни предимства — както вътрешни, така и международни. Затова Централният комитет на партията високо оценява това движение и е доволен от неговите резултати.

VI. ДА ПОДОБРИМ РЕШИТЕЛНО РЪКОВОДСТВОТО НА ВСЕНАРОДНОТО СОЦИАЛИСТИЧЕСКО СЪРЕВНОВАНИЕ

Другарки и другари,

Всички знаем, че успехът на това дело — разгръщане на всенародното съревнование върху нови принципи — зависи до голяма степен от работата на нашата партия, на на-

шите партийни органи и организации. Ние отдаваме голямо значение и със задоволство отбелязваме обстоятелството, че начело на това движение стои *Българската комунистическа партия*, нейните централни и местни органи, партийните организации. Това е сигурен залог за още по-големи успехи в бъдеще.

Партийните органи и организации следва да насочат вниманието си към осигуряване авангардната роля на комунистите в социалистическото съревнование, към по-пълно използване правото на контрол върху дейността на административните и стопанските органи за подобряване организацията на съревнованието, към по-непосредствено свързване на идейновъзпитателната работа със съревнованието.

Важна задача на партийните, държавните и стопанските ръководни органи е да се подобри системата за подбора и възпитанието на кадрите, да се засили грижата за тях, за техния постоянен идеен, професионален и организаторски растеж.

Ние отдаваме голямо значение на съвместната работа с другарите от *Българския земеделски народен съюз*, особено в селското стопанство. Ние и в бъдеще ръка за ръка с тях дружно ще работим за това дело, за изпълнението и преизпълнението на шестата петилетка.

Професионалните съюзи непосредствено организират и насочват социалистическото съревнование. Неотдавна те проведоха свой конгрес. Тяхната роля, значение, функции и задачи като всеобхватна организация на работническата класа и служителите в условията на изграждането на развито социалистическо общество са изяснени и извънредно повишени. Следователно след своя конгрес профсъюзите, техните местни поделения и организации имат възможност да изпълнят своята дейност с ново съдържание, да повишат още повече своя авторитет и да организират и непосредствено да направляват всенародното движение, да осигурят участието на милионите хора в социалистическото съревнование.

В центъра на вниманието на *Комсомола* трябва да стоят въпросите, свързани с борбата за изпълнението на шестата петилетка, с всички разнообразни инициативи, които те са подхванали и които следва да се разширяват, за да може да се въвлече цялата младеж в творчество и дръзновени дела за изпълнение на предстоящите задачи. Комсомолските и профсъюзните организации съвместно и непрекъснато трябва да повишават творческата активност на младежите и девойките, да възпитават у тях любов към труда, пестеливо отношение към народното богатство; да издигат ролята на младите работници, кооператори и специалисти, като им помагат да усвояват технически и икономически знания, да повишават професионалното си майсторство, бързо да овладяват новите машини и механизми; да подобрят шефството на Комсомола над националните строежи и други.

Голяма роля има да играят нашите *министерства, държавни стопански обединения, аграрно-промишлени комплекси*. Те са призвани да създадат необходимите материално-технически, икономически, социални и други условия, правилно да осъществяват новия икономически механизъм, материалното и моралното стимулиране на труженниците на социализма.

Съответните наши институти и компетентни органи следва въз основа на натрупания опит да разработят теорията и основните принципи на всенародното социалистическо съревнование, да обобщават практиката и да експериментират нови системи и модели за неговата организация и още по-успешно разгръщане.

Особено необходимо е да се изработи цялостна система на социалното планиране, която още в началото на идущата 1973 година да бъде важно средство за правилното формиране и развитие на трудовите колективи.

Печатът, телевизията, радиото, киното и книгоиздаването има да играят голяма роля като средства за масова пропаганда. Те трябва да се превърнат в истинска школа за масово разпространение на челния опит, да станат важно сред-

ство за морално поощрение на първенците — работници, кооператори и специалисти. Ние се надяваме, че и в бъдеще печатът, телевизията, радиото, киното и книгоиздаването успешно ще изпълняват своите отговорни задължения.

Пловдивският мострен панаир, различните изложби в страната, тяхната организация и съдържание трябва да бъдат подчинени на борбата за изпълнение на насрещните планове, на онези постижения, задачи и проблеми, които решават трудещите се в това благородно дело.

Висока е отговорността и на *научните учреждения, институти и звена*. По-голямата част от мероприятията, заложи в насрещните планове, са нови технологии и конструкции, нови решения, които трябва да се осъществяват от съответните научни институти, научни звена, ЦНИРД-ове и други. Оттук и жизнената потребност от по-нататъшното свързване на науката и производството, от дружната работа, от интеграцията между производствените колективи, ръководствата на предприятията и стопанските организации, специалистите и инженерните кадри, от една страна, и научноизследователските звена, от друга. Това ще има голямо значение за съвместната по-нататъшна работа, за широк простор на техническото творчество на работниците и селскостопанските труженици, за внедряване на техните предложения в производството, за превръщане на челния опит в масова практика, за изпълнение на поетите обещания.

Накрая, другарки и другари, позволете ми от името на Централния комитет на партията, от името на Държавния съвет и на правителството да ви поздравя по случай настъпващия боен празник на труда и международната работническа солидарност — Първи май.

Разрешете ми от името на Централния комитет на партията, Държавния съвет и правителството на Народна република България да поздравя гражданите и гражданките от всички краища на нашето мило Отечество — Народна република България!

На крак, другарки и другари, към нови дръзновени творчески дела за нашата скъпа социалистическа Родина — Народна република България!

Благодаря за вниманието. *(Речта беше често прекъсвана и изпратена с бурни, продължителни ръкопляскания. Всички присъстващи стават на крака. Възгласи: „БКП—БКП!“. Всички подегат „Интернационалът“.)*

Т. 19, с. 522—573.

СПЛОТЕН, ЗРЯЛ И МЪЖЕСТВЕН ОТРЯД НА ПАРТИЯТА

Приветствена реч на тържественото чествуване
80-годишнината на Пловдивската партийна организация
15 май 1972 година

Скъпи другарки и другари,
Драги борци и ветерани на Пловдивския партиен отряд,
Миналата година ние тържествено чествувахме осемдесетгодишнината от основаването на революционна марксистка партия в България. Със синовна признателност ние се преклонихме пред епохалното дело на Димитър Благоев и неговите съратници — тези неуморни и вдъхновени апостоли и сеячи на социалистическите идеи, всеотдайни създатели на марксисткия авангард на пролетариата, от който израсна днешната Българска комунистическа партия — всепризнатият ръководител и организатор на трудовия народ в борбата за социализъм. *(Ръкопляскания.)*

Неотдавна, преди шест месеца, ние тържествено отбелязахме осемдесетгодишнината от основаването на партийна организация в столицата, в нашата работническа, комунистическа крепост, където действуваше и действува боевият щаб на революционна България — Централният комитет на Българската комунистическа партия.

Тази вечер сме се събрали в тази зала представители на няколко поколения — оцелели ветерани от гвардията на Благоев и Димитров, бойци от въоръжената борба против фашизма и капитализма, строители на социализма, най-изтъкнати пловдивски труженици, младежи и девойки, за да почетем по най-достоеен начин осемдесетгодишния юбилей на Пловдивската партийна организация — втория по големина и значение изпитан отряд на Българската комунистическа партия. *(Ръкопляскания.)*

Щастлив съм, че по случай славната осемдесетгодишнина на Пловдивската партийна организация на мене се падна честта да ви предам бойните поздравии на Централния комитет на Българската комунистическа партия и лично, по братски да ви приветствувам и да ви пожелаая нови, още по-големи успехи във вашата благородна работа и борба за пълното тържество на нашето велико комунистическо дело! *(Продължителни ръкопляскания.)*

С особено възбуждение заставам на тази трибуна. Изпитвам гордост, че заедно с вас участвувам в чествването юбилея на партийната организация, която десетки години е била ръководена от основателя на нашата партия Димитър Благоев и от известния деец на българското и международното комунистическо движение Васил Коларов; организация, в която са работили стотици предани комунисти, дали живота си за делото на партията, за свободата и щастието на народа; организация, оставила дълбока диря в историята на партията и на народа. С Пловдивската партийна организация, с вашия град завинаги са свързани имената на хиляди герои, които българският народ вечно ще тачи.

Във вашия град е жив споменът за шепата пионери, за пламенните марксисти, хвърлили преди 80 години семената на комунизма, пуснал дълбоки корени сред пловдивския пролетариат. Незабравим е и споменът за пламения работнически трибун Георги Кирков и за неговия енергичен помощник, младия в ония години синдикален деец, великият син

на България и бележит ръководител на световното комунистическо движение Георги Димитров. (*Ръкопляскания.*)

Пловдив помни грандиозни класови битки, масови стачки, протестни демонстрации, митинги, женски бунтове, жестоки полицейски погроми, кървави схватки с врага, големи политически победи на трудовия народ.

Великият октомври, отекнал със заразяваща сила и край бреговете на Марица, събуди у пловдивските комунисти, работници и трудови селяни нова вяра в освободителното пролетарско дело и нови сили за борба, въоръжи ги заедно с цялата наша партия с всепобеждаващите идеи на ленинизма.

Трудовият Пловдив, пловдивският пролетариат винаги са били здрава опора на нашата партия, член отряд на революционната борба. Петте градски комуни в Пловдив, Калюфер, Клисурса, Сопот и Брацигово, десетките селски комуни във вашия край през 1919 година, мъжеството и героизмът през кървавия Септември 1923 година са и наша, на цяла трудова България гордост, пример за революционното безстрашие на комунистите от Пловдив и окръга. (*Ръкопляскания.*)

Едно от най-тежките изпитания за нашата партия и за всички прогресивни сили в страната беше въоръжената борба против фашизма и капитализма. Пловдивските комунисти, пловдивският пролетариат, трудещите се от града и целия окръг, закърмени със свободолюбивите традиции на своите деди — хайдутите и героите на Априлската националноосвободителна епопея, възпитани с революционните идеи на Левски и Ботев, въоръжени от партията със здраво класово съзнание и марксистко-ленински мироглед, не прехвърляха врат пред врага и в най-черните години на монархофашистката диктатура. Борбата, която от десетилетия се водеше с нестихваща сила в градове и села, беше пренесена и в планинските дебри. Все по-многобройни ставаха партизанските огньовете из Средногорието и Родопите, по-гъсти — редиците на бойците от Втора въстаническа оперативна зона с

център Пловдив. Поколенията винаги ще се прекланят с признателност пред легендарните подвизи на партизанските бригади, водили кървави боеве с фашизма на територията на Пловдивски окръг — „Антон Иванов“, „Георги Димитров“, „Васил Коларов“, „Христо Ботев“ и „Васил Левски“.

В борбата загина Петър Ченгелов, любимият водач на пловдивския пролетариат, паднаха Георги Жечев, Йорданка Николова, Сашо и Лиляна, Цвятко — Райко Кирков, Иван Христов — Зъбчето, и хиляди други, чиито имена народът никога не ще забрави.

В златната книга на историята на нашата партия комунистите от Пловдив и окръга са написали вълнуващи страници, изпълнени с героизъм, с величави победи и ярки съдби, страници, които ни разкриват образа и трудния път на един сплотен и зрял, мъжествен партиен отряд.

Но, скъпи пловдивски другарки и другари, своята история, миналото си вие знаете по-добре от мен. Затова не е нужно да правя подробен преглед на историческия развой на вашата партийна организация, още повече че то беше сторено в току-що изнесеня доклад. Искам само да подчертая, че Пловдивската партийна организация стана носител на високи революционни добродетели и борчески традиции, доказва на дело своята преданост към работническата класа и нейното освободително дело, своята вяроност към нашето марксистко-ленинско учение, към социализма и пролетарския интернационализъм. Славното минало, героичната история на партията във вашия град задължават. Мъжеството на дедите и бащите, подвигът на загиналите изискват също големи, героични дела в битката за настоящето и бъдещето на социалистически Пловдив, на социалистическа България. *(Ръкопляскания.)*

Другарки и другари,

На 9 септември 1944 година борбата на нашата партия се увенча с победа. Но какви бяха бойните трофеи, които

получихме от буржоазията: пълна икономическа разруха, следвоенна оскъдица, изостаналост, бедност. Оттук трябва-ше да започне нашето социалистическо строителство и да мине през стръмен, неутъпкан път. Още с първия свободен ден народната власт започна да осъществява широк план на развитие в интерес на работническата класа, на трудещите се, на народа.

Петият конгрес даде на партията важно и сигурно оръжие — научна програма за изграждане основите на социалистическото общество. За такъв народ като нашия — мъдър, въодушевен, талантлив, кален в сражения — беше достатъчно само едно десетилетие, за да осигури победата на социализма като обществен строй във всички области на живота.

Априлският пленум на Централния комитет на партията ни разкри просторите на едно творческо настъпление, пробуди у народа неподозирани сили, посочи най-верния път към светлото ни бъдеще — комунизма.

Новият размах в работата на комунистите, тяхната активност, целеустременост, широта на мисъл и действие дадоха огромен тласък в цялостната работа на всички партийни организации в страната.

Плодовете на априлската линия личат в динамичното развитие на цялото стопанство, в ускорените темпове на индустриализацията у нас, в интензификацията, концентрацията и специализацията на селското стопанство, в широкия размах на научно-техническата революция, в повишеното жизнено равнище на народа.

Плодове на априлската линия са широкото разгръщане на вътрешнопартийната и социалистическата демокрация, свободният полет на мисълта, оная с нищо несравнима творческа атмосфера на нови търсения и открития, която се усеща навсякъде, във всестранный обществен и културен живот на страната.

Априлската линия преобрази и плодородна Тракия, ос-

вежи атмосферата на вашия град, раздвижи разностранната организаторска и ръководна дейност на Пловдивската партийна организация.

Пловдив — вторият по големина град в България, днес е модерен, социалистически град. Съществувал векове, вписал немалко ярки страници в героичния летопис на България, Пловдив — този град-революционер, град-патриот, град-труженик — върви в предните редици на борците за нов живот. (*Продължителни ръкопляскания.*) Отдавна тук ги няма „морните бледолики братя“ на Смирненски, отдавна тютюноработниците не са някогашните „бледи смъртници“. Столицата на вашия буден и революционен край изпълва с гордост всяко родолюбиво сърце. Димитър Благоев и Васил Коларов, Петър Ченгелов, Христо Гюлеметов, Стефан Кираджиев, Васил Марков, Сава Калвачев и плеядата пловдивски революционери дори и в своите най-смели мечти едва ли са съзирали красотата на новопостроените квартали, внушителния силует на съвременните заводи, които произвеждат трактори, електрокари, машини, електродвигатели, платове, консерви, цигари, олово и цинк не само за нашето народно стопанство, но и за повече от сто страни. Навсякъде из Родината и далеч зад нейните предели може да се види достойният дял на творческата новаторска мисъл, майсторството и енергията на работниците, инженерите, конструкторите и трудещите се от Пловдив и окръга. Пловдивските учени, учители, художници, архитекти, писатели, музиканти, майстори на театъра заемат видно място в създаването на материалните и духовните ценности на социализма.

Приятно ни е да отбележим, че икономиката на окръга се развива интензивно, с бързи темпове.

Правилно и последователно се осъществяват концентрацията и специализацията на селското стопанство, реално очертава своите предимства научно-техническият прогрес. Създадена е огромна материално-производствена база. Смело се експериментират нови модели на промишлени техно-

логии в зеленчукопроизводството, овощарството, лозарството и други клонове на селскостопанското производство. Сериозно се работи за въвеждане на комплексната автоматизация и механизация, на математико-икономическите методи в стопанската дейност. Създава се база за развитието на машиностроенето като високоефективен и перспективен отрасъл.

Тези убедителни факти говорят за политическата зрелост, организаторските качества и умението на партийното и държавното ръководство на Пловдив и окръга, на партийните и стопанските дейци по новому, в пълно съответствие с изискванията на приетата от Десетия конгрес програма, научно и перспективно да решават проблемите на икономиката, образованието, науката и културата. (*Ръкопляскания.*)

Радва фактът, че вниманието и мисълта на цялата партийна организация са насочени към превръщане на социалистическото съревнование във всенародно дело, към пълно осъществяване на насрещните планове. Всеки пловдивски комунист има своя задача в борбата за тяхното изпълнение за тази година и за цялата петилетка.

Със задоволство приветствуваме известието, че през първото тримесечие на тази година работническата класа на Пловдив е произвела девет и половина на сто повече продукция в сравнение с първото тримесечие на миналата година, а производителността на труда е с шест и половина на сто по-висока, докато за цялата страна тя е нараснала с шест на сто. (*Ръкопляскания.*) Ето това значи на дело да покажеш, че си преден отряд в голямата битка за бъдещето, че партията с пълно право е поверила на пловдивските комунисти и трудещите се най-отговорни задачи. (*Продължителни ръкопляскания.*)

Ние приветствуваме отличния пример, който дават пловдивските челници в производството, и им пожелаваме да бъде все така спорен и плодотворен техният труд, да не помръква блясъкът на златните звезди по гърдите им. (*Ръкопляскания.*) Пожелаваме им техният пример да увлича ми-

лионите трудещи се от цялата страна, да възпламенява нашата прекрасна младеж. Защото хубостта на възобновената ни Родина идва главно от младостта. От ония страстно увлечени от новото, енергични и умни млади хора, които пълявят и пловдивските институти и училища, заводите и научните лаборатории, спортните игрища и театралните зали. В тях, в бъдещите командири на нашата индустрия и селското стопанство, бъдещите учени, поети, писатели и художници, бъдещите творци на новия живот ние виждаме смисъла на своите върховни усилия, в тях продължава и крепне нашето дело; те ще поемат и ще носят знамето на нашите велики идеи напред до върховете на комунизма. (*Продължителни ръкопляскания.*)

Другарки и другари,

Преди една година историческият Десети конгрес на Българската комунистическа партия синтезира, дълбоко осмисли осемдесетгодишния героичен път на нашата партия и изпълни Лениновия завет за „безстрашно предвиждане на бъдещето“.

Програмата на нашата партия е именно такова научно-обосновано, мащабно и смело „предвиждане на бъдещето“ на България. Тя обобщава цялостно и всестранно нашия опит в революционната борба и социалистическото строителство и осветява реално и правдиво перспективите за по-нататъшното развитие на страната, за изграждането на зряло социалистическо общество.

Измина само една година, а колко сериозни доказателства за правотата на нейните благородни цели, за силата на ленинските идеи в действие: Програмата на нашата партия вече стана кръвно дело на целия наш народ.

Един от гостите на Десетия конгрес каза в приветствената си реч, че Българската комунистическа партия не се бои от бъдещето. Той е прав. Бъдещето работи за нас. То е наш съюзник, а не враг.

Ние не се боим от бъдещето, макар че безусловно то поставя пред нас много и трудни задачи. Те изискват максимална мобилизация на силите, използване на всички резерви и на цялата материално-производствена база за повишаване обществената производителност на труда, непрекъснато усъвършенствуване на ръководството на социалистическото съревнование. За нас е изключително важно да догоним в кратки срокове най-високите световни показатели в производството.

За да постигнем значително повече от предвиденото в плана, трябва да работим съзнателно, разумно, качествено, с пълна отговорност пред големите задачи, с ясното съзнание, че всеки със своя труд и умение може да помогне за бързото движение на страната ни към определената цел. Съдбоносно важно за нашата страна е да се научим да работим добре, майсторски, прецизно, бих казал — виртуозно, да постигаме красотата на отличната продукция, на високото качество. Трябва да пестим средствата, материалните, финансовите и трудовите ресурси. В производствената практика е необходимо бързо да се въведат научно-техническите постижения на нашето време.

Нека не си правим илюзии — задачите, поставени от Десетия конгрес, могат да бъдат осъществени само от културни, технически образовани, висококвалифицирани, добре подготвени, духовно силни производственици и ръководни кадри. Това изисква да повишим образователното равнище и квалификацията на изпълнителските кадри, икономическата подготовка на всички производственици и особено на ръководните кадри.

Предстои ни голяма и отговорна битка за знания и съвършенство, но аз съм убеден, че България утре ще има още по-многобройна армия от високообразовани, квалифицирани, нравствено силни творци на бъдещето. Убеден съм, че пловдивската работническа класа, пловдивските труженици на социализма ще бъдат в челните редици на тази армия. *(Продължителни ръкопляскания.)*

Другарки и другари,

Нашият народ върви уверено по пътя на изграждане на развито социалистическо общество. Но ние сме принудени да преодоляваме и допълнителните трудности, които ни налага сложната международна обстановка.

Заедно с миролюбивите и демократичните сили от всички континенти нашето правителство и целият български народ решително осъждат предприетия тези дни престъпен акт на американския империализъм — минирането пристанищата на Демократична република Виетнам, жестоките бомбардировки над мирни градове и села. Тази ескалация на войната във Виетнам предизвиква у нас дълбока загриженост, тя усложнява изключително обстановката в Индокитай и поставя пред заплахата световния мир.

Искам и от тази трибуна да заявя: Демократична република Виетнам не е сама. Няма сила, която може да минира приятелството и дружбата на виетнамския народ с другите социалистически народи. Ние заедно с другите социалистически страни и занапред ще оказваме всякаква помощ на виетнамския народ до неговата пълна победа над агресорите. *(Продължителни ръкопляскания.)*

Нашата партия и правителство, верни на пролетарския интернационализъм, ще продължават да подкрепят националноосвободителното движение и младите освободили се от колониализма и империализма държави, ще дават своя принос за справедливото решаване на важните проблеми на международната политика, ще се борят за мира и сигурността в Европа и света, за добросъседски отношения на Балканите.

Наша първа грижа е неотстъпно и последователно да укрепваме съюза и братството между социалистическите страни, да сплотяваме социалистическата общност, международното комунистическо и работническо движение. Основа на основите на нашата политика е нерушимата ни дружба с великия Съветски съюз. *(Продължителни ръкопляска-*

ния.) Символ на нашите взаимни чувства е и съветският воин-освободител, изправил гранитна снага на Бунарджика. Този пловдивски „Альоша“ е олицетворение на историческата ни и благотворна българо-съветска дружба, на верността ни към съветските братя, която ние ще предаваме от поколение на поколение, докато свят светува. (*Ръкопляскания.*)

Другарки и другари,

Следвайки завета на Димитър Благоев и Георги Димитров, нашата партия укрепва своята вярност към принципите на марксизма-ленинизма, пази идейното и организационното единство на своите редици като най-голямо достойние и богатство. Тя решително чисти своите редове от карьеристите и еснафите, от дребнобуржоазните и деморализаторски елементи, от всички, загубили качествата на комунисти.

Централният комитет на партията високо цени политическото, организационното и идейното единство, с което се отличава и днес Пловдивската окръжна и градска партийна организация, нейната челичена сплотеност около априлската линия на партията, нейната решимост да работи горещо и всеотдайно за изпълнение решенията на Десетия партиен конгрес. (*Продължителни ръкопляскания.*)

Централният комитет на партията е дълбоко убеден, че пловдивските комунисти винаги ще бъдат в авангарда на нашето движение към бъдещето, че не ще жаят сили за благоденствието на социалистическа България. (*Продължителни ръкопляскания.*)

Пътят към светлите победи и завоевания, които нашият народ извоюва в борбата за свобода и социализъм, минава и през Пловдив. (*Ръкопляскания.*)

Народният поход към благоденствие и щастие минава и през Пловдив. (*Ръкопляскания.*)

Шафетата на висок революционен дух, на патриотизъм и интернационализъм, на вярност и мъжество, на цели поколения герои и строители минава и през Пловдив.

Приятно ми е в този тържествен час да ви пожелаая сила, бодрост, високо самочувствие, нови успехи и от името на Централния комитет на партията да призова вас — комунистите, сдружените земеделци, комсомолците, отечественофронтовците, цялото патриотично и трудолюбиво население на героичен Пловдив и Пловдивски окръг — към нови славни и вдъхновени дела в челната колона на социалистическа България! (*Продължителни ръкопляскания.*)

Поклон, дълбок поклон пред светлата памет и героичния подвиг на падналите в борбата за свобода и социализъм свидни чедра на Пловдив и Пловдивски окръг! (*Продължителни ръкопляскания.*)

Чест и слава на ветераните на Пловдивската партийна организация! (*Продължителни ръкопляскания.*)

Да живее единният, сплотен и героичен отряд на комунистите от Пловдив и Пловдивски окръг — здрава крепост на партията, вярна и надеждна опора на нейния Централен комитет! (*Продължителни ръкопляскания.*)

Да живее нашата славна ленинска партия, партията на Димитър Благоев и Георги Димитров, организатор и ръководител на великия поход на нашия народ за пълно тържество на социализма и комунизма в милото ни Отечество Народна република България! (*Всички стават прави. Залата ехти от бурни, дълго нестихващи ръкопляскания и възгласи: „БКП—БКП!“, „С БКП — напред!“, „Ура!“.*)

БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ ИЗПЪЛНЯВА ЗАВЕТИТЕ НА ГЕОРГИ ДИМИТРОВ И ВЪРВИ ПО ПЪТЯ НА ЛЕНИН

Из словото на юбилейното тържествено събрание в София,
посветено на 90-годишнината от рождението
на Георги Димитров
18 юни 1972 година

Другарки и другари,

Въпреки че в продължение на две десетилетия беше отделен от България, въпреки огромната си заетост и натовареност с ръководството на международното комунистическо движение, Георги Димитров нито за миг не престана да се интересува от борбите на българската работническа класа, не прекъсна връзките си със своята родна Комунистическа партия. Процесът на превъоръжаването на Българската комунистическа партия с идеите и принципите на ленинизма и превръщането ѝ в партия от ленински тип, започнат след Октомврийската революция, беше доведен докрай. Под ръководството на Димитров нашата партия окончателно се утвърди като единствен ръководител на класата, разшири и укрепил работническо-селския съюз, спечели за делото на комунизма мнозинството от интелигенцията. След нахлуването на хитлеристката армия в Съветския съюз партията изгради Отечествения фронт, сплоти революционните, антифашистките и демократичните сили и поведе народа на въоръжена борба за спасяване на България, за завземане на властта.

Деветосептемврийската революция беше продължение на делото на Октомврийската революция. Победила с решаващата помощ на Съветската армия, тя откри пътя на България към социализма. Девети септември отвори нова забележителна страница и в живота и кипящата дейност на Георги Димитров.

Пътят на България към социализма не беше чист — империалистическите държави и вътрешната реакция поведоха отчаяна борба за връщане на страната в лагера на капитализма. В тези тежки и решаващи дни Георги Димитров се завърна в страната. В най-сложна и противоречива вътрешна и международна обстановка, при преплитане на различни социално-икономически тенденции, класови и политически сили, той поведе партията и народа с твърда ръка и неподражаемо майсторство на борба с контрареволуцията, за укрепване на младата народна власт.

— — —

След смъртта на Георги Димитров в партията и в страната намериха място отклонения от неговите завети, от ленинската линия, неправилни методи на работа и ръководство; назрели въпроси на икономическото и културното развитие не се решаваха; допуснаха се сериозни слабости и грешки в областта на икономиката. Това сковаваше политическата и трудовата активност на комунистите и народните маси за осъществяване на правилната генерална линия на партията, задържаше и забавяше социалистическото строителство.

Възпитана от Димитър Благоев и Георги Димитров в дълбока принципност и чувство за отговорност пред класата и народа, Българската комунистическа партия не можеше да се примири с отклоненията и извращенията. През месец април 1956 година пленумът на Централния комитет на партията извърши решителен поврат в живота на партията и страната. Априлският пленум възстанови ленинските принципи и норми на ръководство и върна развитието на страната на пътя, начертан от Петия конгрес. (*Ръкопляскания.*)

След Априлския пленум, в атмосферата на доверие, творчество и всеобщ подем, партията и нейният Централен комитет извършиха многостранна теоретическа, практическа и организаторска работа и за сравнително кратко време осъществиха задачите, поставени от Петия конгрес.

В ония години България беше безнадеждно изостанала селска страна — 12 милиона нивички със среден размер 3—4 декара; 500 хиляди дървени рала, теглени от дръгливи кравички, а нерядко — и от нашите майки; един милион и двеста хиляди души пълна и скрита селска безработица.

При тези условия започна кооперирането. Към 1952 година изграждането на трудово-кооперативни земеделски стопанства беше почти изцяло завършено в равнинните райони. Веднага след Априлския пленум бяха отстранени слабостите и недостатъците, които спъваха развитието на изградените трудово-кооперативни земеделски стопанства и задържаха изграждането на нови и тяхната масовизация. Колективизацията беше подета с нова сила и към 1958 година българското селско стопанство беше изцяло социалистическо селско стопанство.

Особено голяма роля за организационното, кадровото и икономическото укрепване на кооперативните стопанства изигра уедряването им. По своята същност това беше по-нататъшно развитие на кооперативния строй, защото с него се решаваше — на оня етап — въпросът за интензификацията, създаваха се условия за специализация на производството и механизация на основните селскостопански работи, за бързо развитие на производителните сили.

— — —

Огромните изменения във всички области на живота затвърдиха морално-политическото единство на народа и създадоха неговото социално-икономическо и идейно единство. Неотменно се развива и задълбочава процесът на намаляване на социално-икономическите и културно-битовите различия между града и селото, между работническата класа и

селскостопанските труженици. Увеличават се правата и расте ролята на Отечествения фронт, на професионалните съюзи, на Комсомола, на научно-техническите и творческите съюзи и организации. Развива се и укрепва общественото-държавното начало в управлението и ръководството на редица дейности, които доскоро се ръководеха от органи на държавата. Разширява се социалистическата демокрация, милиони хора участвуват в управлението на производството, на обществото, на държавата. Постепенно се създават необходимите предпоставки нашата държава все повече да се превърща от държава на пролетарската диктатура в общонародна държава.

Единството на нашия народ се изковаваше в дълги и трудни битки. Да си спомним Войнишкото въстание през 1918 година, въоръжения отпор на комунисти и земеделци в Плевен, Шумен, Пазарджик и други някои райони срещу Деветоюнския фашистки преврат и Септемврийското въстание от 1923 година, пронизаните от куршума и падналите на родната земя един до друг комунисти, земеделци, безпартийни. Да си спомним борбите за единния фронт, за народния фронт, пътя, който доведе до днешния братски съюз между Българската комунистическа партия и Българския земеделски народен съюз. Да си спомним как се роди и в каква всенародна организация се превърна Отечественият фронт! Да си спомним и още веднъж да се поклоним пред делото на Георги Димитров, защото той беше човекът, който ни поведе по този път! (*Бурни, продължителни ръкопляскания.*)

Днес българският народ върви към своята социална еднородност. Може да има отделни хора, които жалят за загубения буржоазен „рай“. Но на кого не е ясно, че вече няма сила, която да върне „идилията“ на дървеното рало, на схлупените къщурки, на селската кал, на работническите бордеи, на експлоатацията, на безработицата, на беднотията, на неграмотността, на безнадеждността! Българският народ — народ на единомишленици и съратници в една велика

Борба — здраво държи съдбините си и уверено и вдъхновено строи социализма, крачи към своето светло бъдеще — комунизма! (*Бурни, продължителни ръкопляскания.*)

Българската комунистическа партия свято пази своята вяръност към заветите на Георги Димитров. Обстановката се изменя. Нови задачи се изправят пред нас и вътре в страната, и на международната арена. Изменят се нашите сили и възможности да влияем на хода на събитията. Неизменни остават само нашата вяръност към марксизма-ленинизма и пролетарския интернационализъм, нашата безрезервна принадлежност към социалистическата общност, нашата подкрепа на борещите се народи, нашият стремеж към сплотяване и единодействие на антиимпериалистическите сили. (*Продължителни ръкопляскания.*)

Така разбираме ние заветите на Георги Димитров. Димитров беше верен ученик и последовател на великия Ленин. Той вървя по пътя на Ленин. По този път, по пътя на Ленин, вървахме без него и ние. По пътя на Ленин ще върви и ще води България и занаяпред нашата славна Българска комунистическа партия! (*Бурни, продължителни ръкопляскания. Станали прави, всички скандират: „БКП—БКП!“.*)

Някога, в първите години на свободата, Георги Димитров казваше, че „българо-съветската дружба е така жизнено необходима за българския народ, както слънцето и въздухът за всяко живо същество“. Ние укрепвахме и развивахме тази дружба. След Априлския пленум на Централния комитет нашата партия пое решителен курс на все по-тясно и по-пълно сближаване на България със Съветския съюз във всички области на живота. Миналата година Десетият конгрес записа в Програмата на партията: „За Българската комунистическа партия и българския народ българо-съветската дружба е като слънцето и въздуха за всяко живо същество, тя е дружба от векове и за векове, една от главните движещи сили на нашето общество, условие и гаранция

за бъдещия възход на нашето социалистическо Отечество, за неговия утрешен ден.“ (Бурни, дълго нестихващи ръкопляскания. Всички стават прави. Ехтят възгласи: „Вечна дружба!“, „Вечна дружба!“.)

Някои хора трудно могат да си представят какво всъщност представлява българо-съветската дружба. За тях думите „връзки“, „контакти“, дори такива думи като „дружба и сътрудничество“ са понятия, характеризиращи добрите междудържавни отношения. А тук става дума не просто за добри отношения, а за братство в големия смисъл на думата, за съвършено нов тип отношения между партии, страни и народи. В своята реч в София при подписването на новия съюстен договор между България и Съветския съюз другарят Леонид Илич Брежнев даде много сполучливо определение на нашите взаимоотношения. Позволете ми да го припомня: „Ако ни запитат какво значи социалистически интернационализъм, ние бихме отговорили: вижте отношенията между България и Съветския съюз! Това именно е социалистическият интернационализъм в действие.“ (Продължителни ръкопляскания.)

От първия ден на своето възникване като социалистическа държава Народна република България е неотделима съставна част на световната социалистическа система. В укрепването на единството и сплотеността на социалистическата система, в увеличаването на нейната политическа, икономическа, културна и отбранителна мощ ние виждаме гаранцията за нашата национална независимост, за нашето свободно и мирно социалистическо развитие, за нашия всеотностранен възход. Същевременно в единството и сплотеността на нашите страни, в тяхното единодействие на международната арена ние виждаме изпълнението на своите интернационални задължения към световното работническо и националноосвободително движение, към борбата на народите за мир в света.

САМОКОНТРОЛЪТ Е ВАЖЕН ЗА ВСЕКИ

Из речта на срещата с българските олимпийци
в спортна база „Дружба“ на връх Белмекен
3 август 1972 година

По-нататък всички знаят какво още е нужно за добрия спортист и състезател:

Първо — необходимо е да има талант, нужни са физически възможности и талант! Вие сте доказали, че имате талант.

Второ — тренировка, тренировка и пак тренировка, и то правилна тренировка, тренировка върху научна основа!

И трето — самоконтрол! Често пъти се изпуска самоконтролът. А той е много важен. Аз трябва да ви кажа, че каквото и да работи човек, ако не се самоконтролира, той или ще пропадне, или ще живее непълнокръвно. Самоконтролът е важен за всички, особено пък за такива, които са на ръководна работа или които ще защитават честта на България като спортисти, като учени, като хора на изкуството и така нататък. Те са длъжни да си изградят система на подготовка или, да се изразим със съвременна терминология — да се програмират и всичко да бъде подчинено на главната цел в живота им, която да бъде обществено оп-

равдана. Иначе успехи, другари, не може да има. (*Продължителни ръкопляскания.*) А съблазните на живота са много и най-различни. Животът е толкова многолик. И ако човек се разсейва и не подчини своята воля, своята дейност на главното, то той не може да има успехи. И особено много това важи за вас, спортистите, които участвувате в национални състезания, а сега излизате и все повече ще излизате на международната арена.

И още нещо. Самоконтролът съдържа в себе си всичко. Човек може да изгради в себе си самоконтрол, да се програмира и да се контролира, ако той има високи морално-волеви качества. Един човек може да е талантлив, може да е всичко — и господ, дето казват, да му е наливал талант с фуния (*оживление*), обаче ако няма морално-волеви качества, нищо няма да стане от него. (*Ръкопляскания.*)

Т. 20, с. 150—151.

БОЕВИ ОТРЯД НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

Из словото на тържественото събрание за чествуване
70-годишнината от създаването на революционна
марксистка партийна организация в град Толбухин
(Стенографски запис)
14 октомври 1972 година

Драги ветерани на Толбухинската партийна организация,
Драги другарки и другари,

Не може да има честен българин, не може да има български комунист, патриот, който да не изпитва национална, патриотична гордост в град Толбухин, да не почувствува полъха на историята и на съвременните постижения на Толбухински окръг. *(Ръкопляскания.)*

Преди 13 века тук великият хан Аспарух сложи началото и създаде българската държава. Във вашия край през есента на 1944 година преминаха първите отряди на Червената армия-освободителка. *(Бурни ръкопляскания.)*

Отбелязвайки тия съдбоносни за България исторически събития, ние се гордеем преди всичко със съвременен Толбухин, гордеем се, че във вашия окръг при условията на народната власт се изгражда една могъща материална и духовна култура. Ето защо аз съм особено радостен, че отново имам възможността да бъда във вашия град, сред вас. *(Продължителни ръкопляскания.)*

Още в самото начало на своето изказване искам да отбележа, че Политбюро на Централния комитет на партията неотдавна реши да не се провеждат никакви събрания, събори, докато не се прибере реколтата. Очевидно днешното събрание е „нелегално“, тъй като става въпреки това решение на Политбюро на ЦК на БКП и всички ние участвуваме за пръв път след победата на народната власт в „нелегално“ партийно събрание. (*Весело оживление, ръкопляскания.*) И аз много моля да не ме издадете, защото ще ме накажат. (*Весело оживление.*)

Нас ни е събрал един изключително щастлив случай — това е 70-годишнината от създаването на класова, марксистка партийна организация във вашия град. обстоятелството, че тя е основана преди седем десетилетия, говори за силата, могъществото и огромното въздействие още тогава на марксизма, на социалистическите идеи. По този случай искам да обърна внимание на някои събития и факти, които дават главната оценка и главното съдържание в работата на вашата партийна организация. Очевидно аз ще повтора докладчика, но има важни неща, които заслужават да бъдат повторени.

На първо място трябва да се отбележи, че още от самото си създаване вашата партийна организация беше на марксистически позиции и изцяло премина на страната на тесните социалисти. Тя тръгна с Димитър Благоев, основоположника на нашата партия, изградена на класови, на марксистически основи, което говори, че създателите на първата социалистическа организация във вашия град са стояли на правилни пролетарски, интернационалистически позиции, виждали са революционната перспектива, неотклонно са следвали Дядото и неговите верни съратници. (*Ръкопляскания.*)

Искам да обърна внимание и върху друг един изключително важен момент. обстоятелството, че в условията на буржоазно-чокойската власт вашата организация като секция на Румънската комунистическа партия работи всеот-

дайно, дружески с румънските комунисти против буржоазията и за национално освобождение, има голямо значение и ще оказва все по-голямо влияние за укрепване на дружбата и сътрудничеството между българските и румънските комунисти. (*Ръкопляскания.*)

Толбухинската партийна организация, както и цялата наша партия трябваше да укрепне, да навлезе в периода на болшевизация, за да се формира като партия от нов, ленински тип. Но има събития в живота на партията, които са мерило, които са изпитание за нейните кадри. Такова събитие беше борбата против фашизма през 1941—1944 година. Трябва с голямо удовлетворение да подчертаем, че партията в Толбухинския край издържа с чест тези върховни изпитания за нашата страна, за Съветския съюз, за международното комунистическо и работническо движение, за прогресивното човечество. Тя се прояви като организация, крепко сплотена около Централния комитет на партията, около Димитровския курс и даде значителен принос в нашата борба срещу военно-фашистката диктатура и хитлеристките нашественици, за победата на 9 септември 1944 година. Толбухински окръг даде около 30 души партизани, десетки ятаци, помагачи, стотици концлагеристи и така нататък. Тия цифри и падналите жертви говорят за зрелостта и степента на болшевизацията на нашата партия и по-специално на вашата организация, и то в един момент, когато се решаваше въпросът „кой кого“, когато Съветският съюз водеше Великата отечествена война, а ние се борехме за победата на Отечествения фронт в България. (*Продължителни ръкопляскания.*)

Искам по-нататък да подчертая, че в условията на народната власт, в борбата за утвърждаването на народната власт, в борбата за реконструкция на нашата икономика на социалистически релси, в борбата за изграждане основите на социализма в България, а и сега, в условията на изграждане на развито социалистическо общество, вашата партий-

на организация, Толбухинската партийна организация, и цялата ваша окръжна партийна организация подкрепяха и подкрепят последователно и всеотдайно Централния комитет на Българската комунистическа партия. (*Бурни, продължителни ръкопляскания.*)

И днес, когато говорим за успехите на нашата страна, ние, драги другарки и другари, в много отношения свързваме тези успехи с Толбухински окръг. Особено радващи са вашите постижения в областта на селското стопанство. Ние сега сме си поставили задачата да достигнем в непродължителен срок най-напредналите страни в областта на земеделието и ако вземем решаването на тази задача в аспект на зърнените култури, в концентрацията, специализацията и механизацията на селското стопанство, то по много показатели Толбухински окръг стои начело в нашата страна. (*Ръкопляскания.*)

Ето главните дела, главните събития в живота и работата на вашата организация, които радват всички ни. Централният комитет на партията се отнася с изключително доверие към Толбухинската партийна организация, към вашата окръжна организация, към вашето партийно и държавно ръководство начело с другаря Ганчо Кръстев. (*Ръкопляскания.*) Ние, другари, сме дълбоко убедени, че както цели седем десетилетия, така и занапред достойно ще изпълнявате вашия комунистически дълг, та и в бъдеще Толбухин и Толбухински окръг да се развиват като челните наши градове и окръзи във всички направления, а Толбухин и Толбухинската окръжна организация да бъдат и занапред надеждна опора на Централния комитет на нашата партия. (*Продължителни ръкопляскания.*)

Позволете ми по този случай, по случай вашия юбилей, да приветствувам ветераните, да приветствувам членовете на партията, да приветствувам сдружените земеделци, комсомолците, отечественофронтовците, да приветствувам всички жители на град Толбухин и Толбухински окръг и да ви поже-

лая от името на Централния комитет на партията нови успехи във вашата благородна работа и борба, здраве, сили на вас и вашите семейства. (*Бурни, продължителни ръкопляскания.*)

Когато говорим за нашата партия като за ръководна и направляваща сила, за нейния правилен политически курс, ние винаги сме имали предвид народа, трудовия народ, а днес — тружениците на социализма в нашата страна. И немислимо е да се разглеждат животът и дейността на нашата партия без нашата работническа класа, без нашите трудови селяни, без нашата народна интелигенция. Не могат животът и дейността на нашата партия да се разглеждат откъснато, без нашите съюзници от Българския земеделски народен съюз, без Отечествения фронт, без нашия Комсомол, без нашите професионални съюзи и, разбира се, преди всичко без нашия народ. Затова когато даваме положителна оценка и отчитаме дейността на нашата партия, било на юбилей по случай 70-годишнината на вашата организация, било преди това на чествуването на 80-годишнината от създаване на революционна марксистическа партия в България, то тая оценка ние отнасяме, драги другарки и другари, преди всичко към нашия трудов народ, към нашите другари от Българския земеделски народен съюз, към Отечествения фронт, към нашия славен Комсомол, към професионалните съюзи. (*Ръкопляскания.*) Ето как ние виждаме и чувствуваме ролята, функциите и задачите на нашата партия. Нашата линия, нашият курс, които се определят от Централния комитет, от партийните конгреси, засягат милионите хора в нашата страна. И само чрез милионите хора се осъществява и дава своите плодове направляващата и ръководна роля на партията. Следователно главна сила, стопанин на нашата страна е народът, работническата класа, селскостопанските труженици, народната интелигенция. (*Бурни, продължителни ръкопляскания.*)

Ние неотдавна чествувахме 28-ата годишнина от победата

на социалистическата революция в България. И по тоя повод, съгласно установилата се традиция, извършихме равносметка на изминатия път. А на Десетия конгрес на партията, както всички знаем, беше направен всестранен анализ на работата на партията през изминалия период и се утвърди нова Програма на партията, набеязаха се близките и подалечните задачи, които партията трябва да решава.

Т. 20, с. 172—178.

ВИНАГИ В АВАНГАРДА НА ПАРТИЯТА И КЛАСАТА

Из приветственото слово пред тържественото събрание
в Хасково по случай 80 години от създаването
на марксистическа партийна организация в града
(Стенографски запис)
1 декември 1972 година

Драги другарки и другари,

С радост и вълнение изпълнявам поръчението на Централния комитет на Българската комунистическа партия да поднеса неговите сърдечни, другарски, боеви, комунистически поздравии на вас, на ветераните от Хасковската партийна организация, на всички комунисти, на всички граждани и гражданки на град Хасково и Хасковски окръг по случай славния юбилей — 80 години от създаването на марксистическа партийна организация в град Хасково. *(Бурни, продължителни ръкопляскания.)*

Искам също така да ви приветствувам по случай големите успехи, които завоюва Хасковската партийна организация в изпълнение решенията на Десетия конгрес на нашата партия, да ви изкажа благодарност от името на Централния комитет на партията за всичко, което правите за изпълнение предназначенията на нашата партия. *(Ръкопляскания.)* Приятно ми е да изкажа задоволство от обстоятелството, че Хасковската градска партийна организация и цялата окръж-

на партийна организация е един от челните, плътно сплотени около Централния комитет отряди на Българската комунистическа партия, който стои здраво зад генералната линия на партията. *(Ръкопляскания.)* По случай славния юбилей на вашата партийна организация, драги другарки и другари, искам да ви пожелаая здраве, сили, бодрост и нови успехи във вашата благородна работа за издигане на град Хасково, на Хасковски окръг, за изграждане на нашата социалистическа Татковина — Народна република България. *(Бурни, продължителни ръкопляскания.)*

Другарки и другари,

Миналата година чествувахме 80 години от създаването на революционна марксистическа партия в България. Ние, българските комунисти, можем да се гордеем и се гордеем с изминатия път от нашата партия. *(Ръкопляскания.)* Ако проследим нейните героични борби, ще видим, че през всички периоди на своето развитие тя е била вярна на работническата класа, на трудещите се в нашата страна, била е вярна на международния пролетариат. *(Ръкопляскания.)* Още в най-ранния етап, преди 80 години, когато се създадоха първите марксистически партийни организации след Бузлуджанския конгрес, тяхна главна задача беше да разпространяват новата идеология, идеологията на работническата класа, да работят за освобождение на работниците и на всички трудещи се хора от потисничеството, да се борят за ликвидиране на експлоатацията на човек от човека, на мизерията и нищетата, за победата на социалистическите идеи.

Можем да си представим колко малки са били създаващите се партийни организации в ония тежки условия. Тогава нямаше работническа класа, тя току-що се зараждаше. Пионерите на нашата партия работеха сред океан от дребна буржоазия. Каква вяра в социалистическото дело, в комунистическото бъдеще е била необходима на тях хора, за да отстояват своите идеи, идеите на комунизма! В едно от мои-

те изказвания привеждах примера с Троянската марксистическа партийна организация, която наскоро след създаването си излиза на първомайска манифестация с 6 души членове начело с червеното знаме и музика от 7 музиканти: шест манифестанти и седем музиканти! (*Оживление. Ръкопляскания.*) И минават бодро, смело, окрилени от новите освободителни идеи. Виждате каква сила, каква увереност в нашето велико социалистическо дело е имало у тия първи ратници на комунизма, които създадоха първите марксистки групи и първите марксистки организации у нас! (*Ръкопляскания.*)

Или да вземем един от най-трудните етапи в развитието на нашия народ — империалистическите войни. Нашата партия се опълчи решително против Първата световна империалистическа война. Вярно е, че тогава тя все още не беше осъзнала ленинския лозунг за превръщане на империалистическата война в гражданска, но всеотдайно, докрай се бори против войната като катастрофа за народа, като бедствие за широките народни маси, като авантюра на буржоазните режими, управляващи тогава страната. Нашата партия е единствената от партиите на Втория интернационал, която се обяви против империалистическата война и води непреклонна борба против нея. Когато започва процесът на болшевизацията на нашата партия, тя организира първото в света антифашистко въстание — Септемврийското въстание от 1923 година. След разгрома на Септемврийското въстание нашата партия сплотяваше и вдигаше работническата класа, трудещите се на борба за икономически и политически придобивки, подготвяше пролетарската революция. (*Ръкопляскания.*)

Вярно е, другари, че класовата борба има свои приливи и отливи, че тя не се движи само възходящо. Но независимо и от слабостите, и от грешките, които допусна, главното е, че партията водеше безкомпромисна класова борба против буржоазията, опираше се на работническата класа, мобилизираше трудещите се. Партията организира борбата против

капитализма, против военната диктатура, против фашизма, тя възглави масовите демонстрации и борбите на работническата класа. А през съдбоносните 1941—1944 година, когато хитлеристите нападнаха Съветския съюз, нашата партия подготви въоръжено въстание. Въпреки че обстановката в България тогава беше изключително тежка, тя организира масова въоръжена борба, която ѝ прави чест, която прави чест на международното революционно движение. *(Продължителни ръкопляскания.)*

Опирайки се на настъплението на Червената армия-освободителка, Българската комунистическа партия, сплотила под знамето на Отечествения фронт всички патриотични сили, осигури победата на социалистическата революция, установи диктатурата на пролетариата, укрепи младата народна власт, утвърди международния престиж на нова България. Всички ние, или по-голяма част от присъстващите тук, сме непосредствени участници в тези събития и знаем колко сили и енергия бяха необходими, за да се укрепи народната власт, да се заздравя и укрепи стопанството, което беше в крайна нищета. Всички ние знаем колко сили и енергия бяха необходими, за да се извърши социалистическата реконструкция на селското стопанство, индустриализацията на страната, развитието на образованието, на науката и културата. Всички ние знаем какъв труден и сложен път трябваше да се измине, за да стигнем до историческия Десети конгрес на Българската комунистическа партия, който утвърди новата Програма на партията за изграждане на зрялото социалистическо общество като необходим етап на бъдещото съзиждане на висшата фаза на комунистическото общество в България. *(Продължителни ръкопляскания.)*

Другарки и другари,

На този исторически фон ярко се очертават и животът и дейността на Хасковската градска партийна организация като неразделна част от Българската комунистическа партия.

Ние всички знаем: силата на Хасковската партийна организация е, че тя е органически свързана с работническата класа и преди всичко с тютюноработниците, че тя е плът от тяхната плът, кръв от тяхната кръв. (*Ръкопляскания.*)

Всички ние, които в миналото сме работили в София, знаем, че в ония години не е имало случай, когато се изнасяше доклад на нелегално партийно събрание или пред събрание на работници и трудещи се по международното и вътрешното положение (тогава докладите започваха с международното положение, след това се правеше анализ на вътрешното положение и се поставяха непосредствените задачи), по случай 1 Май или друго събитие, да не са били споменавани борбите на пловдивските и на хасковските тютюноработници. (*Ръкопляскания.*) Борбите на хасковските тютюноработници, които се организираха и ръководеха от Хасковската партийна организация, показват здравата ѝ връзка с работническата класа; те бяха могъщ източник на вдъхновение и сили за цялата наша партия. Те надхвърляха рамките на град Хасково и с това Хасковската организация беше мощен авангард на нашата партия, на революционния подем и борба в нашата страна. (*Продължителни ръкопляскания.*) И ние не можем да не се преклоним пред всички тия, които работиха през този период, пред другарите ветерани, които са тук, пред всички, които възглавяваха и мобилизираха трудещите се на борба срещу експлоатацията, за политически права, за нашето комунистическо дело. (*Ръкопляскания.*) Тъй че вашият юбилей е радостно и значително събитие. Аз с голямо внимание слушах встъпителните думи, които каза другарят Господин Корцанов, и доклада на другаря секретар на градската организация. В тях правилно се очерта 80-годишният път на Хасковската градска партийна организация — път труден, път героичен, път победоносен! (*Бурни ръкопляскания.*)

Другарки и другари,

Ние сме радостни, че под ръководството на нашата партия, с близката помощ на другарите от Българския земеделски народен съюз и пълната подкрепа на нашата работническа класа, на нашите селскостопански труженици, на нашата интелигенция ние успешно изпълняваме решенията на Десетия конгрес на партията, успешно претворяваме в живота програмата на партията. *(Ръкопляскания.)* Който и сектор да вземем, ще видим, че сме — образно казано — в настъпление и последователно провеждаме в живота предначертанията на Десетия конгрес на партията, на нашата нова Програма.

Източник на нашата сила, на нашите успехи са нашето единство, нашата сплотеност, нашият труд. *(Ръкопляскания.)* Ние не живеем с вчерашния ден, а винаги търсим новаторски решения на проблемите във всички области, изхождайки от съвременния етап, от развитието на страната, от съвременната научно-техническа революция. *(Продължителни ръкопляскания.)*

Като ви поздравявам още веднъж, драги другарки и другари, аз ви призовавам от името на Централния комитет на Българската комунистическа партия напред, към нови победи, към нови успехи! *(Бурни, продължителни ръкопляскания. Възгласи: „БКП—БКП!“.)*

ДЪРЖАВНИТЕ ОРГАНИ И ГРАЖДАНИНЪТ

Из доклада пред пленума на ЦК на БКП

11 декември 1972 година

Усъвършенствуването на системата от обществени отношения има и друг важен аспект — правилното, *социалистическото взаимоотношение между държавните органи и институции и отделния гражданин.*

Заедно с изграждането на развито социалистическо общество ние сме длъжни да създаваме такава обстановка, при която не ще бъде възможно институциите да прехвърлят собствените си задължения и слабости, своето неумение или бюрократичност върху плещите на трудещите се, които обслужват. Във взаимоотношенията на гражданите с държавните органи и обществените звена реално се осъществява законоустановеното взаимодействие между общите и личните интереси. От характера на тия взаимоотношения зависи всъщност дали се осъществява на практика единството на обществените и личните интереси, тяхната еднопосочност. Това единство няма да бъде постигнато, ако не освободим гражданите от лошите отношения на бюрократите, които смятат, че гражданинът — консуматор, посетител, клиент или път-

ник, има само задължения и фактически никакви права във взаимоотношението си с дадената търговска и стопанска организация или държавна институция.

Гражданинът в нашата страна общува и трябва да общува с държавните и обществените органи и организации като свободен и пълноправен човек, като пълновластен господар на своята страна, на своето настояще и бъдеще. И никой няма правото да го отклонява поради собствените си неуредици за щяло и нещяло от работното му място, да губи времето му, да го унизява с разтакаване и грубо отношение.

Държавните и обществените институции са създадени, за да бъдат в услуга на човека. Трябва така да ги организираме, че да се приспособяват към него и неговите потребности, а не обратно.

От друга страна, трябва *по-смело да усъвършенствуваме системата и начините за активно участие на народа в органите на властта и управлението*. Кръгът от сътрудници към народните съвети е все още малък. Данните от различни изследвания показват, че държавната власт и народното самоуправление сега използват активността само на една четвърт от населението, и то не в еднаква степен. Очевидно при това положение не може да се говори за истинско демократизиране. По-нататъшното демократизиране и успешната дейност на народните съвети зависят от тяхното умение да се опират на широката общественост, да търсят постоянно нейното съдействие, като привличат сътрудници измежду най-активните граждани. При решаване на по-важни въпроси, засягащи интересите на населението, народните съвети би следвало да се допитват до жителите на своята административно-териториална единица. Необходимо е по-нататъшно усъвършенстване на практиката на периодично отчитане на народните съвети пред избирателите.

Важно място в закономерния процес на демократизация заема въпросът за отношенията на длъжностните лица към

трудещите се. Както е известно, у нас е създадена огромна армия предани на партията и държавата кадри. Животът сега изисква решително да се усъвършенствува и да се приведат стилът и методът на работа на кадрите в съответствие с новите задачи, с новите условия у нас.

Във връзка с това би следвало да се изтъква необходимостта от възпитаване на такива ценни качества у съвременния ръководител, независимо от неговия ранг и място, като:

а) *политически* качества:

— да бъде предан на класата и партията;

— да разбира дълбоко партийната и държавната политика и да воюва за нейното изпълнение;

— да има творческо отношение към конкретната политика, която се разработва и провежда от партията в неговия сектор на работа;

— да възпитава масите в комунистически дух, да умее да работи с тях и да ги организира;

— да притежава високи морални качества и да дава личен пример;

б) *делови* качества:

— да умее да ръководи и да работи с трудовия колектив;

— да има необходимата квалификация, отговаряща на съвременните постижения на науката и техниката;

— да познава и умее да ръководи производството;

— да владее съвременните методи и средства за вземане на решения, за тяхното изпълнение и контрол.

Тези изисквания налагат коренно да се измени съществуващата система на подготовка и особено на преподготовката на ръководните кадри.

Трябва да ликвидираме докрай проявите на издигане на кадрите на безпринципна основа, на основата на връзките и ходатайствата, на роднинството.

Заслужава сериозно внимание и въпросът за резервните кадри, за тяхното подбиране, възпитаване и обучение.

Проблемът за отношението между кадрите и хората има и друга страна — каква е връзката на ръководните кадри от центъра с предприятията, ТКЗС, ДЗС, често ли ги посещават и как разговарят с работниците и кооператорите, доколко такива посещения оставят трайни следи в живота на колективите. Трябва да признаем, че тези посещения не винаги са свързани със задълбочена подготовка и не винаги оставят трайни следи в работата на предприятията и организациите.

Т. 20, с. 411—414.

ПРЕТВОРЯВАНЕТО В ЖИВОТА НА ПАРТИЙНАТА ПОЛИТИКА ЗА ПОВИШАВАНЕ ЖИЗНЕНОТО РАВНИЩЕ — ДЕЛО НА ЦЕЛИЯ НАРОД

Из доклада пред пленума на ЦК на БКП

11 декември 1972 година

Другари,

Осъществяването на широката програма за социални мероприятия, която ще обсъди и приеме сегашният пленум на ЦК на БКП, е немислимо без масовото участие на трудещите се от града и селото.

На всички етапи на социалистическото строителство нашата партия е придавала огромно значение на творчеството и съзидателния труд на милионите. Десетият конгрес отново потвърди този неотклонен курс на партията, като подчерта, че все по-широкото участие на трудещите се в стопанското и културното строителство и управлението на страната е обективна закономерност при изграждането на развито социалистическо общество.

Проблемите, които обсъждаме днес, засягат живота, интересите и съдбата на милионите труженици на социализма и осъществяването им следва да стане лично дело на всеки от тях. За това трябва да се мобилизират всички сили на нацията, и то така, че *всеки работник, всеки кооператор, все-*

ки служещ да стане активен, съзнателен борец за осъществяване решенията на настоящия пленум.

Съществуват ли условия за такава всеобща мобилизация за изпълнение политиката на партията за подобряване живота на хората? Да! Съществуват.

Първо — това са характерът и съдържанието на мероприятията, които ние обсъждаме. Те отразяват най-широките интереси на трудещите се и отговарят на техните стремежи. Никой няма да пожали сили да работи по-добре, по-производително, за да почувствува по-осезателно благотворното влияние на решенията, които ще приеме настоящият пленум.

Второ — това е всенародното движение за предсрочно изпълнение и преизпълнение на плана за шестата петилетка, което е обективна предпоставка, позволяваща ЦК на БКП да пристъпи към практическо осъществяване на комплексния подход при повишаване жизненото равнище на народа.

Трето — това са новата Конституция, повишаването ролята на профсъюзите, по-нататъшното развитие на ОФ, издигането ролята на колективните органи на управление на производството, развитието на държавно-общественото начало, новата система на материално и морално стимулиране. Изброените обстоятелства разширяват сферата на творческа изява на масите и създават благоприятна почва за идеите на партията, които все по-бързо завладяват народа ни и се превръщат в материална сила на нашето развитие.

За да може Програмата на партията за повишаване жизненото равнище на трудещите се още по-непосредствено да се свърже с ежедневната работа и с усилията на работническата класа, кооператорите и служещите, следва да доведем докрай процеса за *повишаване ролята на трудовия колектив в социалистическото общество* — друг голям, принципен въпрос, въпрос на нашето движение напред към комунизма.

В тази насока през настоящата година по партийна, профсъюзна, стопанска и административна линия е направено не-

малко. Но то е все още начало на онова голямо преустройство, което животът изисква.

На какво трябва да се обърне особено внимание сега, за да се издигне ролята на трудовите колективи до нивото на задачите, които ще постави настоящият пленум?

Първо — необходимо е най-пълно да се развият основните функции на трудовия колектив.

Главната функция на трудовия колектив е ефективното изпълнение на производствените задачи и непрекъснатото подобряване организацията на трудовата дейност на основата на здрава самодисциплина. В своята трудова дейност колективът трябва да се ръководи преди всичко от интересите на обществото и да се стреми да дава максимален принос за социално-икономическия прогрес, за бързото повишаване производителността на труда.

Първостепенното значение на *трудовата функция на колектива се обуславя* от факта, че само чрез изпълнение на производствените задачи могат да се разширяват възможностите за повишаване на материалното благосъстояние, а, от друга страна, чрез творческото си участие в трудовата дейност хората се развиват всестранно като членове на социалистическото общество.

Другите съществени функции на колектива са *социалните и възпитателните.* Те трябва да насочват към усъвършенствуване на отношенията в самия колектив; укрепването му като единно трудово семейство; създаване на психологически климат за истинска дружба и другарство; възпитание на човека-творец, на човека с комунистическа нравственост и морал. От друга страна, чрез подобряване условията на труда и бита на работниците, чрез повишаване на професионалната и общата им култура се увеличава приносът на всеки човек в колектива.

Второ. Във връзка с по-нататъшното повишаване ролята на трудовите колективи *трябва непрекъснато да се грижим за тяхното развитие и усъвършенствуване.* Тук има много

въпроси за разрешаване. Ще се спра само на някои от тях:

а) партийните, държавните, профсъюзните и стопанските органи трябва правилно да регулират вътрешноколективните отношения. Връзките между хората в колектива са обусловени от технологията на производството, от нормирането на труда и системата на стимулиране, от плановете задачи, от резултатите на работата, от административните инструкции и вътрешните правила, от работата на партийните, профсъюзните и комсомолските организации. Освен това в колектива съществуват идейно-нравствени, социално-психологически и други отношения.

Излишно е да се доказва, че състоянието на колектива, психологическите отношения в него ще бъдат по-добри там, където работата е организирана прецизно, без провали, където съществуват научнообосновани трудови норми, където вътрешните разпоредби са съставени и се прилагат правилно. При недостатъци в организацията на производството и труда не може да има здрав колектив, а само напрежение и недоволство, което се отразява отрицателно върху психологическите отношения между хората и върху целия колектив.

Всичко това показва, че ако искаме да развиваме, укрепваме и повишаваме ролята на трудовия колектив, трябва непрекъснато да се грижим за укрепване и подобряване на вътрешните връзки в самия колектив;

б) днес животът на трудовите колективи в голяма степен се обуславя от изискванията на научно-техническия прогрес. Усъвършенствуването на техниката, внедряването на автоматизирани системи на управление на производството (АСУП), усъвършенствуването на технологията влияят върху формирането на работника и върху характера на труда на отделните членове на колектива. Затова по-нататъшното развитие и усъвършенствуване на трудовите колективи трябва да върви по линията на осигуряване на *съответствие между нивото на научно-техническия прогрес и организацията и дейността на трудовия колектив.*

Повишаването на техническото ниво, появата на нови професии и специалности поставят работниците в по-добра творческа обстановка, изискват от тях универсални навици и политехническо образование. Работникът сега все повече застава успоредно с процеса на производството, вместо да бъде негов главен агент, както е предвиждал Карл Маркс. Това означава, че при по-нататъшното усъвършенстване на колектива все повече ще се *разширява сферата на действие на колективния труд*. Колективните форми на организация на труда съдействуват за обогатяване кръгозора на работниците, повишават взаимната отговорност и значението на колективното мнение при решаване на общите проблеми и подобряване на общия резултат в работата на стопанската организация;

в) изграждането на развито социалистическо общество налага решително *да се подобри квалификационният състав на трудовите колективи и да се повиши образователното равнище на работниците*. По-рано характерът на производството изискваше от 35 на сто до 57 на сто неквалифицирани работници и от 4 на сто до 8 на сто лица със средно образование. При пълното механизирано производство картината коренно се изменя. То изисква приблизително 20 на сто квалифицирани работници. 40—60 на сто със средно и средно професионално образование и 20—40 на сто специалисти с висше и полувисше образование. Тази тенденция още сега ясно се очертава в отделни заводи и цехове. През следващата петилетка и особено през периода до 1990 година тя ще се прояви навсякъде. Това налага изработването на широка програма за бързо привеждане квалификационния и образователния състав на трудещите се в съответствие с изискванията на научно-техническата революция. Без това не е възможно бързото движение напред;

г) за развитието и усъвършенстването на производствения колектив важно значение има *социалното планиране*. Сегашните планове за социално развитие на колектива са

твърде примитивни. Те не осигуряват *комплексен подход* и не регулират правилно онези процеси и фактори, от които зависят зрелостта на трудовия колектив и пълната изява на неговите възможности.

Когато говорим за социално планиране, ние имаме предвид не само социалните планове в държавните стопански обединения, аграрно-промишлените комплекси, държавните индустриални предприятия, трудово-кооперативните земеделски стопанства и други. Необходима е *единна система на социално планиране от горе до долу*. Това означава, че развитието и усъвършенствуването на трудовия колектив трябва да бъдат задача не само на низовото планиране, но и обект на *единния държавен план*.

Той трябва да съдържа специален раздел и система от показатели и нормативи, с които да се осигуряват планомерно регулиране, развитие и усъвършенствувание както на производствените отношения, взети в тяхното единство, така и на основната клетка на тези отношения — трудовия колектив.

Пълната изява на трудовите колективи и по-нататъшното развитие на творчеството на масите в изпълнение на шестата петилетка е немислимо без *все по-широко разгръщане на всенародното социалистическо съревнование*. По този въпрос имаме обстойни нови разработки. Задачата сега е да се доведе докрай работата по внедряване на новия подход в организацията и ръководството на съревнованието. Във връзка с това е необходимо да се обърне внимание на следните принципни положения:

Първо. Всенародното съревнование *да се развива от горе до долу като съставна част на съвкупната система на планиране и планово ръководство*. Всички наши планове трябва да се съставят така, че да държат сметка за революционизиращата роля на съревнованието и чрез всички раздели на плана, чрез цялата система от нормативи и показатели да осигуряват условия за неговото развитие. Нещо

повече — трябва да се доведе докрай концепцията за съревнованието като *основен фактор за изпълнение на плановете чрез разработка на насрещни планове от милионите трудещи се.*

Това изисква от планиращия орган, от министерства и ДСО още сега, при уточняване на плана за 1973 година, да осигуряват условия за нов подем на всенародното съревнование през 1973 година.

Второ. По-нататъшното развитие на съревнованието следва да става на основата на *широка интеграция между предимствата на социалистическата система, съвременната научно-техническа революция и широкото използване на съвременните методи и средства за управление и ръководство. Главен критерий в развитието на съревнованието трябва да бъде приносът на колектива за повишаване жизненото равнище на народа на основата на бързо повишаване производителността на труда и издигане техническата страна на производството на световно равнище.* В това отношение всеки колектив трябва да има конкретна програма за действие още от 1 януари 1973 година до края на петилетката.

Трето. По-нататъшното развитие на съревнованието и активното участие на трудещите се в социалистическото строителство изискват *час по-скоро да влезе в действие приетата от Политбюро система за морално стимулиране.* Този механизъм за мобилизиране на масите се използва все още половинчато и несвоевременно. Много творчески прояви на работници, кооператори и специалисти остават без своевременна оценка и морална награда. Това спъва размаха на съревнованието. Следва на широк фронт да се организира използването на духовните стимули и се разработи статут за тяхното цялостно приложение.

Четвърто. Набелязаните мероприятия за увеличаване на доходите, провеждането реформа на заплатите, преминаването към петдневна работна седмица и други изискват от нас да насърчаваме, да популяризираме и широко да раз-

гръщаме такива общонационални почини като инициативата на софийските предприятия — за 5 дена да се произведе това, което сега се произвежда за 6 дена; на габровските предприятия — да се повиши отговорността на всеки колектив за своя труд пред другите предприятия; саратовската система, системата на скоростниците и други. Посочените инициативи трябва да станат база за осъществяване на социалната програма, която днес обсъждаме. Това налага всички ДСО, АПК, ДИП, ТКЗС, ДЗС, строителни, транспортни, търговски и други организации под ръководството на министерствата и със съдействието на партийните, профсъюзните и комсомолските организации да разработят конкретни мероприятия за широко и комплексно внедряване на тези инициативи още през 1973 година. Така ще се осигурят реални условия за най-пълно и последователно изпълнение на онези социални мероприятия, които ще приеме настоящият пленум. Нещо повече — ако на основата на тези инициативи чрез насрещните планове за 1973—1974 и 1975 година трудещите се съумееят да разкрият допълнителни резерви, редица от тези мероприятия ще можем да изпълним и по-рано, а някои и в по-голям размер.

Известно е, че тазгодишните насрещни планове разкриха допълнителни източници за увеличаване на националния доход общо за четири години с около 1 милиард лева и на фонд „Потребление“ с около 300 милиона лева. Това са средства извън предвиденото по плана за шестата петилетка. Ако тези резерви бъдат реализирани и увеличени, ние ще можем да отделим повече средства за жилищно строителство, за детски градини и ясли, за пенсии и за заплати. Затова борбата за изпълнение и преизпълнение на насрещните планове от всяко държавно стопанско обединение, аграрно-промишлен комплекс, държавно индустриално предприятие, държавно земеделско стопанство, трудово-кооперативно земеделско стопанство и други на основата на разгръщането на патриотичните почини е национална повеля и

главен критерий за приноса на всеки колектив за изпълнението и преизпълнението на социалната програма на партията.

Другари,

Това са въпросите, които исках да поставя на вашето внимание във връзка с практическото изпълнение на решенията на Десетия конгрес и на Програмата на партията за по-нататъшното повишаване на благосъстоянието на нашия трудов народ през шестата петилетка и следващия период.

Както виждате, осъществяването на новия подход в повишаване жизненото равнище на народа е сложен политически, икономически, социален и идеологически проблем. То изисква усилията на цялата партия, на целия народ.

Разработената програма за изпълнение решенията на Десетия партисен конгрес за повишаване жизненото равнище трябва да стане мощно средство за мобилизиране силите на трудещите се от града и селото за по-ефективно водене на икономиката, за по-пълно използване преимуществата на социализма за развитието на производителните сили и непрекъснатото издигане на народното благосъстояние.

Това е тяхна собствена програма. Нейната съдба е преди всичко в техните ръце. Тя може да бъде претворена в живота само с дружните усилия, с труда и умението, с творческото дръзновение на работническата класа, селяните-кооператори и народната интелигенция, които винаги с готовност са откликвали на всеки призив на Българската комунистическа партия.

Тя трябва да стане собствено дело на Отечествения фронт, Комсомола, профсъюзите, на всички обществени органи и организации, на министерствата и ведомствата, на народните съвети, на държавните стопански обединения, на аграрно-промишлените комплекси, на търговските организации, на научните институти, на всички партийни, държавни и стопански дейци.

Ние сме уверени, че Българският земеделски народен съ-

юз, сдружените земеделци също така ще влягат всички усилия и знания за осъществяване на набелязаните високохуманни и прогресивни социални задачи. Защото ние дружно се борим за общи цели и велики идеи, за изграждането на социализма, за възхода и могъществото на Родината.

Задачите, поставени на настоящия пленум, могат да бъдат успешно решени само ако с тях се заемат непосредствено партийните органи и организации, комунистите от всички сектори на нашия живот. Няма досега партийно начинание, колкото и сложно и трудно да е то, което да не е било осъществявано, когато начело са вървели партийните органи и организации, когато личен пример са давали партийните членове. И в този случай те именно трябва да бъдат организатори на борбата за повече, по-евтино и по-качествено производство, за по-висока производителност на труда, за все по-пълното задоволяване на материалните и културните потребности на трудещите се. И в този случай партийните органи и организации, комунистите са призвани да бъдат моторът на всенародното движение, да играят решаваща роля за изпълнение на социалната програма на партията.

Поради сложността и комплексността на поставените на пленума проблеми редица от тях се нуждаят от допълнителна разработка и конкретизация както от Централния комитет на партията, така и от Държавния съвет и правителството. За да могат своевременно да се придвижат по държавно-стопанска линия въпросите, поставени от настоящия пленум, може би ще бъде целесъобразно *при Министерския съвет да се създаде специална правителствена комисия по въпросите на жизненото равнище, която на основата на решенията на настоящия пленум да осигури по-нататъшно разработване и конкретизиране на проблемите и да направлява целия процес по изпълнение на решенията на настоящия пленум на ЦК.*

Безспорно все по-пълното повишаване на жизненото равнище на народа следва да се свърже непосредствено с по-

нататъшното развитие на производителните сили на страната, с политиката на партията за бързо повишаване обществената производителност на труда, с широкото развитие на интеграцията с другите братски социалистически страни и преди всичко със Съветския съюз. На това изискване трябва да се подчини и разработката на дългосрочния план до 1990 година и на седмата петилетка.

Главното ръководно начало при по-нататъшното провеждане на политиката на партията в тази област следва да бъде: *грижа за човека чрез грижи за цялото общество и грижа за обществото чрез грижи за отделния човек.*

Т. 20, с. 441—454.

ПРОГРАМНО-ЦЕЛЕВИЯТ И КОМПЛЕКСЕН ПОДХОД И УСЪВЪРШЕНСТВУВАНЕТО НА ПАРТИЙНОТО РЪКОВОДСТВО

Из тезисите за последователно прилагане
на програмно-целевия и комплексен подход
в социалното управление
28 май 1973 година

*До
членовете на Политбюро и на
Секретариата на ЦК на БКП*

Другари,

Изпращам ви за обсъждане и евентуално утвърждаване от Политбюро проект за „Тезиси на Политбюро на ЦК на БКП за последователно прилагане на програмно-целевия и комплексен подход в социалното управление“.

Защо смятам, че предложеният документ трябва да има характер на „тезиси“? Голяма част от проблемите, които той съдържа, са нови и може би няма да бъде целесъобразно на този етап Политбюро да се ангажира с разгърнато решение. Тезисите дават възможност проблемите да се поставят по-общо, а от друга страна — успоредно с практическото прилагане на програмно-целевия и ком-

плексен подход да се отчитат резултатите от неговото внедряване и се правят необходимите корекции.

28 май 1973 г.

Тодор Живков

Декемврийският пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия обоснова обстойно необходимостта от прилагането на програмно-целевия и комплексен подход в управлението на страната.

Прилагането на програмно-целевия и комплексен подход представлява по-нататъшно развитие и конкретизация на постановките на Юлския (1968 г.) и Септемврийския (1969 г.) пленум на ЦК на БКП, а също и на Десетия конгрес на партията за усъвършенствувание системата на управление в съответствие с изискванията на новия етап от социално-икономическото ни развитие.

След Юлския пленум на ЦК на БКП у нас беше натрупан известен опит в разработването на прогнози, концепции и програми за развитие на отделни отрасли на икономиката. Все по-широко започна да се прилага комплексният подход в планирането и изпълнението на тези концепции и програми. Сега този опит следва да се осмисля и развива в светлината на новите постижения на теорията на социалното управление, да се използва пълноценно, за да преминем към най-широко прилагане на програмно-целевия и комплексен подход в практиката на плановете органи, в цялата ни управленческа система.

Кои са предимствата на този подход?

Първо. Програмно-целевото управление по своя характер е комплексно. То обхваща всички дейности, свързани с постигането на определена цел, и търси решаването на политическите, икономическите, културните и социалните проб-

леми в тяхното единство, взаимна връзка и взаимна обусловеност. Всеки проблем, всяка задача се разглеждат като сложна система, органически свързана и активно взаимодействаща с други системи. Измененията, които настъпват в един от елементите на системата, предизвикват промени в системата като цяло. Такъв подход създава предпоставки при изпълнение на комплексните задачи да се преодолява досегашната неефективна практика на координация между различните съществуващи отраслови органи за управление. Създават се условия централните органи да насочват своето внимание преди всичко към въпросите на общата политика и стратегия. Същевременно органите на социалното управление, които ще бъдат натоварени да отговарят за изпълнението на комплексните задачи, ще осъществяват, всеки на своето равнище, оперативно ръководство за реализиране на поставените задачи.

Второ. Програмно-целевият и комплексен подход осигурява органическо свързване на съвкупното социално-икономическо развитие на страната с неговата главна цел. Постигането на тази цел се превръща в ръководно начало в развитието на всички отрасли и дейности. При изпълнението на задачите за постигането на крайната цел се интегрират много на брой и най-разнообразни дейности от различни отрасли и подотрасли на народното стопанство, от производствената и извънпроизводствената сфера, от базата и надстройката, от всички главни отрасли на обществения живот. Това дава възможност по-пълно да се изявят преимуществата на социалистическата система както в развитието на производителните сили, така и в усъвършенствването на обществените отношения.

Трето. Програмно-целевият подход дава възможност да се избират най-ефективните варианти и пътища за решаване на задачите и за постигане на поставената цел.

При този подход основният критерий при вземане на решение би трябвало да бъде задоволяването на потребности-

те на населението върху основата на максимално увеличаване обема на националния доход при минимални разходи на жив и овеществен труд и оптимален размер на натрупването.

Четвърто. Програмно-целевият подход създава условия последователно да се прилага схващането за плана като социално-икономически инструмент за цялостно и хармонично развитие на обществото.

Пето. Програмно-целевият и комплексен подход е свързан със създаването на съвременна ефективна структура на органите за социално управление. Главното предназначение на програмно-целевия подход е да осигурява решаването на целия комплекс от задачи, независимо от тяхната отраслова принадлежност. А това означава, че структурата и функциите на органите за управление трябва да се приспособяват към изискванията на целите, а не обратно.

При такова преустройство основните принципи на управление, присъщи на социалистическото общество, и особено ленинският принцип на демократически централизъм не само не се изменят, а се развиват и усъвършенствуват, стават още по-действени и целенасочени в съответствие с новия етап на развитие на социалистическия строй.

Шесто. Програмно-целевият и комплексен подход предполага усъвършенствуване на управлението не само на народното стопанство, но на всички сфери на обществото, включително на партийните и обществените органи и организации. Неговото прилагане ще повиши още повече ръководната роля на партията във всички области на живота. Върху основата на програмно-целевото управление партийните органи ще могат по-целенасочено да ръководят разработването и изпълнението на задачите, по-ефикасно да упражняват контрол за постигането на крайната цел.

Предимствата на програмно-целевия подход не бива обаче да се абсолютизират. Трябва ясно да се каже, че те могат да се реализират само в случай, че този подход се съчетава правилно, диалектически с всичко положително, което

отрасловият подход притежава. Възможностите и положителните страни на отрасловия подход не са изчерпани. Този подход на планиране и управление е свързан и с обективните особености на производствено-техническите процеси. Затова всяко принижаване и подценяване на отрасловия подход и на отрасловия разрез на плана, особено в мащаба на народното стопанство, би било вредно, несъвместимо с необходимостта да се осигурява хармонично развитие на цялата обществена система.

Естествено, прилагането на програмно-целевия подход не означава създаване на някакъв „нов модел“ на система на управление. Тук става дума за по-нататъшно развитие на съществуващата система на управление при новите условия.

Програмно-целевият и комплексен подход се основава на социалистическите принципи на управление, които произтичат от икономическите закони на нашето развитие, от единството на целите и интересите на обществото. Общотеоретическа и методологическа основа на този подход са марксистко-ленинската философия и диалектикоматериалистическият метод. Социалистическото общество, което се опира на обществената собственост върху средствата за производство, на плановия характер на общественото развитие и прочие, създава най-добри условия за неговото цялостно и най-ефективно прилагане в социалното управление.

Какви проблеми би трябвало да се решат предварително, за да се осигури последователното внедряване на програмно-целевия и комплексен подход в планирането и социалното управление? Откъде следва да се започне?

VI. ЗА УСЪВЪРШЕНСТВУВАНЕ НА ПАРТИЙНОТО РЪКОВОДСТВО

Програмно-целевият и комплексен подход на управление изисква да се повишат ръководната роля и значението на партията, да се усъвършенствува партийното ръководство на целия наш общественно-икономически живот. Тези проблеми бяха поставени още на Юлския пленум на ЦК на БКП от 1968 година. Те трябва да се доразвият.

Преди всичко следва да се набележат мерки за подобряване структурата на партийния апарат и по-специално апарата на ЦК на БКП.

Какви по-съществени изменения са необходими в структурата на апарата на ЦК на БКП?

Сегашната структура на апарата на ЦК на БКП е съобразена преди всичко с отрасловия подход. Това се отразява в съдържанието, стила и методите на неговата работа. В апарата на ЦК засега липсват звена, които да са в състояние да обхванат комплексните проблеми на жизненото равнище. В дейността му често се допуска дублиране с дейността на отрасловите министерства, ведомства и комитети.

Програмно-целевият подход налага да се формира постепенно нова структура на апарата на ЦК на БКП.

Основните звена на апарата на ЦК на БКП, които съответствуват на сегашните отдели, следва в бъдеще да бъдат не отраслови, а да бъдат изградени по основните насоки на партийната политика. Не би било правилно също така тези звена да се структурират подобно на вида и броя на комплексите, защото биха се повторили сега съществуващите слабости на отрасловата и функционалната структура. Структурата на апарата трябва да е пригодена за задачите, които има да осъществява Централният комитет — *да формира и провежда партийната политика в живота, да осъществява политическо ръководство над целия общественно-икономически живот.*

Главните аспекти на партийната политика са:

- политическа стратегия за осъществяване развитието на системата като цяло;
- научно-техническа политика (наука, техника, технологии);
- икономическа политика;
- социална политика;
- идеологическа политика (изкуство, култура, агитация, пропаганда, обществени науки);
- политика в областта на външните отношения;
- кадрова политика (подготовка, подбор, издигане, възпитание, оценка и преподготовка на кадрите);
- политика на социална и национална сигурност (милиция, съд, прокуратура, отбрана и пр.);
- развитието на партията и непрекъснато издигане на нейната ръководна роля.

Във връзка с тези основни насоки би трябвало да се преустрои апаратът на Централния комитет. Структурата на апарата би следвало да се изгради въз основа на комплексни звена, които да осигуряват разработването и провеждането в живота на различните аспекти на партийната политика.

В апарата като правило би трябвало да се изграждат два типа звена:

- *постоянни* — които да разработват проблемите на основните направления на партийната политика;
 - *временни* — които се изграждат за конкретен проблем.
- Временните звена са комплексни. В тях участвуват членове на ЦК на БКП. В това отношение вече имаме известен опит при подготовката на пленума по селското стопанство.

Следва да се внесат съществени подобрения в стила и методите на работа в апарата на Централния комитет в посока на повече комплексност, проблемност и научност в партийната работа, като се разширява общественото начало в нея.

Трябва да се усъвършенствуват също така технологията при подготовката на решенията и при разработката на мероприятия, осигуряващи тяхното изпълнение, и контролът за изпълнението на взетите решения. Заедно с внасянето на проекторешенията да се внасят и предложения за мероприятия, осигуряващи изпълнението им.

Известни изменения трябва да настъпят и в работата на окръжните, градските и общинските партийни комитети и на техния апарат.

Необходимо е да се доведе докрай изпълнението на решенията на Юлския пленум на ЦК на БКП за окрупняването на обществените организации и за подобрения в тяхната структура и организация на работа.

Особено внимание заслужава въпросът за отговорността в партийния и държавния апарат, който засега не е решен.

Какво е сега положението у нас?

Много често централни органи на управлението вземат решения по въпроси, по които нямат достатъчна информация и за чието по-нататъшно решаване те практически не носят и не могат да носят никаква отговорност, като прехвърлят отговорността за изпълнението на решенията върху други органи, които не са участвували в тяхното приемане. От друга страна, не са редки случаите, когато редица органи, които трябва да приемат решения по дадени въпроси, прехвърлят тези въпроси за разглеждане и решаване на други, по-вишестоящи органи. Получава се своеобразна застраховка и бягане от отговорност. И двата случая в своята съвкупност противоречат на принципа за отговорността и водят до безотговорност в работата.

Последователното прилагане на програмно-целевия и комплексен подход в управлението изисква да се утвърди следното принципно положение: решава този, който има най-пълна компетенция, има възможност да изпълни взетото решение и носи отговорност за неговата съдба. При това положение, когато въвеждаме комплекса като основна струк-

турна единица, целесъобразно ще бъде занаяд централните органи, като Централния комитет, Политбюро, Министерския съвет и други, да не вземат решения, които са от компетенция на комплексите или на техни поделения и за чието изпълнение непосредствено не могат да носят отговорност.

Компетенциите на висшите партийни и държавни органи би трябвало да се съсредоточат върху главните стратегически (политически, държавни, стопански и кадрови) въпроси и държавните нормативи за ръководство и регулиране на съвкупната дейност в страната. Що се касае до вземането на решения по проблемите, свързани с практическото осъществяване на партийната и държавната политика, това трябва да бъде право и компетенция на ръководствата на комплексите и техните поделения.

С това не се цели да се отслабва централизмът в ръководството, а да се разграничат компетенциите и да се повиши отговорността на всеки орган в рамките на неговите компетенции.

Ние не смятаме, че въпросите за практическото приложение на програмно-целевия подход са леки. С тяхното доразработване и решаване очевидно би трябвало да се заемат ръководните органи на партията и държавата.

Това не означава, че там, където те са изяснени и са създадени условия за прилагане на новия подход, ще трябва да се изчаква. У нас вече са създадени предпоставки за неговото прилагане в някои важни за народното стопанство сфери и дейности. На програмно-целева основа са разработени проблемите за развитието на захарната промишленост, на производството на безалкохолни напитки и на системата за комплексно обществено обслужване. Започна изграждането на промишлено-аграрни обединения и на националния комплекс за обществено обслужване. Няма причини в тези отрасли и дейности да се задържа внедряването на програмно-целевия подход. По техния пример и опит ще трябва постепенно да се премине към създаването на комплекси и раз-

работването на комплексни програми навсякъде, където за това има обективни и субективни възможности. Разбира се, това следва да се извършва внимателно, като всестранно се подготвят необходимите условия, но без да се допуска мудност и без да се задържат обективните процеси. Би следвало Секретариатът на ЦК съвместно с Министерския съвет да обсъди отделно въпроса за етапността на въвеждането на програмно-целевия подход, а Министерският съвет да утвърди конкретна програма с оглед през следващата петилетка да се премине на широк фронт към неговото приложение.

Успехът на внедряването и ефективното използване на програмно-целевия подход зависят непосредствено от подготовката и умението на партийните, държавните и стопанските кадри. Това, от една страна, поставя въпроса за необходимостта да се вземат решителни мерки за тяхното въоръжаване с нови разбирания и схващания по проблемите, свързани със съвременните методи на управление. Нужно е да се изгради цялостна постоянно действаща система за периодическа подготовка на кадрите от всички равнища. От друга страна, налага се още сега да се вземат мерки да се внесат съответни изменения в програмите и учебния процес при подготовката на младите специалисти в съответните учебни заведения. Назрял е също въпросът да се подготвят кадри, специалисти по управлението в различните сфери на общественно-икономическия живот у нас.

Такива са основните въпроси, които следва да се решат предварително, за да се осигури последователно прилагане в живота на програмно-целевия и комплексен подход.

Необходимо е в заключение да се обърне внимание и върху следното:

От редица места се чуват гласове, че твърде често правим промени в организацията на управлението. Естествено, не бива да се допускат самоцелни и необосновани реорганизации в който и да е сектор на нашата управленческа система. В същото време обаче трябва направо да се каже, че при

съвременния динамичен живот усъвършенствването на организацията на управлението е един постоянен процес. В това отношение ние споделяме мнението, че силен е не онзи, който има в момента добра организация на управление, а онзи, който своевременно се подготвя за нейното усъвършенствване утре, съобразно с настъпващите изменения в живота. Непрекъснатото привеждане на организацията на управлението в съответствие с изменящите се условия следователно трябва да се разглежда като обективен, закономерен процес, който нашата партия трябва да възглавява и направлява. Прави са и онези, които смятат, че когато организацията на управление е ефективна, по своята значимост и по силата на въздействие върху развитието на производителните сили тя стои на едно равнище със значението на научно-техническата революция.

Т. 21, с. 32—37, 62—68.

РЕВОЛЮЦИОННИЯТ ОПИТ — ОРЪЖИЕ НА РАБОТНИЧЕСКАТА КЛАСА

Интервю на сп. „Проблеми на мира и социализма“
във връзка с 50-годишнината
на Септемврийското въстание 1923 година
август 1973 година

Въпрос: На Вас като ръководител на управляваща партия без съмнение се налага да посвещавате своето време и мисли преди всичко на социалистическото строителство в България. В днешния разговор ние бихме искали да Ви помолим да се върнете към проблемите на социалистическата революция. Партия, която вече е на власт, очевидно може по-точно да прецени до каква степен са били правилни нейните решения и програмни документи, по-конкретно, доколко добра е била нейната подготовка в периода на борбата за власт, за решителната крачка в тази борба, за укрепване на победата на трудещите се и за строителството на новото общество. Изхождайки от това, а също така и от 50-годишнината на Септемврийското антифашистко въстание през 1923 година в България, привлякло на времето вниманието на комунистите от целия свят, и поуките от което бяха дълбоко анализирани от БКП и Коминтерна, ние бихме искали да Ви зададем няколко въпроса. Смятаме, че отговорите ще представляват интерес за читателите на нашето

списание, тъй като опитът от революционната борба на всеки отряд от световното комунистическо движение е общо достояние на това движение и едно от най-силните оръжия на работническата класа.

Отговор: Разрешете преди всичко да благодаря на редакцията на списание „Проблеми на мира и социализма“ за предоставената ми възможност.

Последователната интернационалистична политика изисква от всяка комунистическа партия да се съобразява с две обективни тенденции. Едната — на ускорена интернационализация на освободителните революционни процеси в съвременния свят, и другата тенденция — на по-голяма диференциация на конкретно-историческите условия на класовата борба в отделните страни.

Тези тенденции изискват от марксистко-ленинските партии с общи усилия да развият творчески революционната теория, да споделят взаимно своя минал и съвременен революционен опит, с колективни усилия да оценяват преломните и най-важни събития в света и в живота на международното комунистическо движение, да водят борба срещу всякакви прояви да се противопоставят един на друг националният и интернационалният опит на комунистическите партии. Особено важна е обмяната на опит за исторически събития, които имат преломен характер и решаващо значение в развитието на комунистическите партии, в изковаването на тяхната марксистко-ленинска зрелост и в обогатяване формите и методите на класовата борба.

Такова събитие в историята на БКП е Септемврийското въстание на работниците и селяните през 1923 година — първото антифашистко въстание в света, организирано от комунистическа партия.

Въпрос: Първият ни въпрос е за партията от нов тип. Началото на XX век не случайно стана период на създаване на такива партии, започвайки от ленинската большевишка организация в Русия, възникнала през 1903 година.

Това е неизбежният отговор на пролетариата в условията на класовата борба в епохата на империализма. Като анализираще причините за поражението на Септемврийското въстание, Георги Димитров посочваше на първо място, че тогава БКП още не е била истинска партия от нов тип. Въз основа опита на БКП бихте ли разказали в какво се състоят грешките на БКП до Септемврийското въстание, в какво се прояви новото, което партията постави и разработи в периода на непосредствената подготовка и извършването на въстанието?

Отговор: Прерастването на домонополистическия капитализъм в империализъм постави пред международното работническо движение задачи и проблеми, които изискваха по-нататъшно развитие на революционната марксистка теория, съществени изменения в тактиката, формите и методите на борба, т. е. коренен поврат в неговото развитие и дейност. Болшевиките бяха първите и единствените, които дадоха верен отговор на новите, поставени от революционната практика на световния пролетариат въпроси и създадоха революционна марксистка партия, отговаряща на повелите на новата епоха. Сега ние отбелязваме 70-годишнината на II конгрес на РСДРП, от който II започва историята на партията от нов, ленински вид.

Трагедията на Втория интернационал беше не само и не толкова в неспособността на неговите ръководни партии да се издигнат на висотата на новите задачи, колкото във факта, че те изпаднаха под влияние на ревизионизма и отстъпиха от позициите на революционния марксизъм. Едни от главните причини за това бяха центристката концепция за търпимост към проявите на опортюнизма в пролетарската партия, страхът пред очистването на нейните редици от чужди на освободителното дело на пролетариата елементи, фетишизацията на „единството“ на социалистическото движение, стремежът на всяка цена да бъдат обединени различните направления в него. Не случайно в годините, кога-

то се създаваше Коминтернът и се изграждаха младите комунистически партии, великият Ленин писа, че пълният и безусловен разрив с опортюнизма е първото условие на истинския комунизъм.

Георги Димитров беше съвършено прав, като характеризира революционната Социалдемократическа партия (партията на тесните социалисти) в България, създадена от Димитър Благоев, като близка и родствена на Болшевишката партия. Тя се отличаваше от партиите на Втория интернационал със своята вяроност към идеите и принципите на марксизма, с предаността си към интересите на работническата класа и непримиримата си враждебност към буржоазията, с неизменното придържане към принципите на пролетарския интернационализъм и последователната борба против буржоазния национализъм и социалшовинизъм, против опортюнизма и ревизионизма. В борба против вътрешния и международния ревизионизъм тя защищаваше Марковата теория за революцията и нейното основно съдържание — диктатурата на пролетариата.

Партията на българските революционни марксисти доведе борбата против опортюнизма в своите редове до нейния логически край. Още през 1903 година тя изгони из своите редове представителите на ревизионизма — българските бернщайннанци — общоделците. В борба с ръководството на Втория интернационал тя отстоя правото си на съществуване като самостоятелна революционно-пролетарска партия и не допусна връщането на опортюнистите в своите редове. През 1906 и 1908 година партията се очисти и от опортюнистическите групи на анархолибералите и „прогресистите“.

Революционните качества на тесносоциалистическата партия се изявиха с пълна сила през периода на Първата световна империалистическа война. Тесните социалисти останаха на класово-пролетарски интернационалистически позиции и заедно с болшевиките и левите течения в международното работническо движение водеха борба против социал-

шовинизма, за създаване на нов, революционен интернационал. Теснящите възторжено приветстваха Октомврийската социалистическа революция и станаха пламенен защитник на първото в света пролетарско отечество.

Разбира се, нашата партия имаше и слабости и затова ние казваме, че тя не беше истинска партия от нов тип. Тези слабости се почувстваха определено в края на световната империалистическа война и в годините на следвоенната революционна криза, когато на дневен ред у нас беше поставена практическата задача за премахване на капитализма. Оставайки чужди на ленинската теория за империализма и за социалистическата революция, тесните социалисти продължаваха да разглеждат въпроса за пролетарската революция като реален и актуален само за работническата класа от развитите капиталистически страни. Това им попречи своевременно да доловят „подземните трусове“ на надигащата се революция в своята собствена страна и да подготвят българската работническа класа за нейното успешно извършване. В резултат дойде известната пасивност на партията по време на Войнишкото въстание през 1918 година, когато войнишките маси, повлияни от революционните събития в Русия и от пропагандата на тесните социалисти, се опитаха да превърнат империалистическата война в гражданска и да свалят властта на управляващата буржоазия и монархизма.

Ахилесовата пета на тесния социализъм беше селският въпрос. В периода до Октомврийската революция нашата партия не можа да разбере и да оцени решаващата роля на работническо-селския съюз за победата на социалистическата революция в една аграрна страна. Друга съществена слабост на партията бяха елементите на догматизъм в теорията и практиката. На тесните социалисти липсваше онази гъвкавост в тактиката, която бе присъща на болшевиките и без която е невъзможна успешната революционна борба. Те бяха прави, като се придържаха неизменно към револю-

ционната тактика на непримирима класова борба, но грешаха, когато се обявиха по принцип против каквито и да било компромиси. Всичко това пречеше на партията да стане хегемон в борбата против реакцията и капитализма.

Тези слабости българските комунисти постепенно изживяваха след Октомври под неотразимото въздействие на ленинските идеи, в огъня на революционните борби на българския и на международния пролетариат.

През май 1919 година партията на тесните социалисти се преименува в комунистическа и по същество прие нова програма, с която тръгна уверено по ленински път. Годините на следвоенната революционна криза бяха за БКП период на интензивно теоретическо превъоръжаване. Тя възприе ленинската теория за социалистическата революция и започна да преустройва цялостната си дейност съгласно нейните изисквания. Особено голямо значение за революционната и борба имаше учението за работническо-селския съюз. Партията оцени правилно значението на ленинската тактика за единен фронт и лозунга за работническо-селско правителство, издигнати от Коминтерна, опита се да ги приложи творчески.

Превъоръжаването на БКП с идеите на ленинизма и превръщането ѝ в партия от нов, ленински вид беше труден, сложен процес. Нейният опит показва, че освен възприемането на ленинизма е нужна и способност за творческото му прилагане и използване като ръководство за действие при конкретните условия в България. А такова умение и практика БКП нямаше в необходимата степен. Поради това тя не винаги съумяваше да издигне подходящи тактически лозунги. Нашата партия не съумя например да си изработи правилно отношение към аграрната дребнобуржоазна партия — Българския земеделски народен съюз (БЗНС), който имаше голямо влияние сред трудещите се селяни и съвместно с който би могла да насочи удара против реакционната буржоазия. Тя разглеждаше тази партия като оръдие на селската буржоазия. Разединението между двете партии

улесни реакционните сили, които на 9 юни 1923 година извършиха военно-фашистки преврат, свалиха от власт правителството на БЗНС. Нещо повече. В този критичен момент, когато в редица райони на страната масите се вдигнаха на борба, Централният комитет на БКП заяви, че партията няма да участва в борбата между градската и селската буржоазия.

Установяването на фашистка диктатура постави партията в изключително трудни условия. Силите, извършили преврата, полагаха усилия да скрият фашистката си природа, действаха под маската на демокрацията, представяха се за борци против селската стихия, за ред и законност. Фашизмът се стремеше да поддържа разединението на работниците и селяните, между комунистите и земеделците. Той се опита да приложи тактиката за последователно разгромяване на народните сили, стараше се в дните на фашисткия преврат да създаде впечатление, че преследва БЗНС, но не и комунистите. След разгрома на земеделското движение обаче започна походът срещу Комунистическата партия.

Подпомогнат от Коминтерна, Централният комитет на БКП осъзна деветоюнската си грешка. Партията стана организатор на народния отпор срещу фашизма и ръководител на първото в света антифашистко въстание през септември 1923 година.

У нас, в България, Септемврийското въстание се оценява като преломен момент в болшевизацията на партията. Какво имаме предвид, когато говорим за това? Преди всичко — два основни момента.

Първия — БКП се изяви като висша форма на пролетарска организация, като революционен авангард на работническата класа. Септемврийската епопея е първият случай в нейната история, когато тя подготвя и ръководи едно въоръжено въстание, първият опит за приложение в революционната практика на новите ленински идейни оръжия и болшевишки опит, които беше усвоила след Октомври.

Втория — БКП се изяви и утвърди като ръководител на широките народни маси, на всички демократични, антифашистки сили в страната. Съобразявайки се с обективните условия и със степента на съзнанието и готовността за борба на масите, тя издигна като непосредствена цел завземането на властта по революционен път, създаването на демократично работническо-селско правителство. Партията се обърна към Земеделския съюз, Социалдемократическата партия и други организации на трудещите се с предложение за изграждане на единен фронт против реакцията. Протегнатата от нея ръка бе приета от БЗНС и тя сключи съглашение с него за съвместна борба. Работническо-селският съюз беше най-голямото завоевание на Септември 1923 година. Той възникна и беше укрепен в общите боеве, в съвместно пролятата кръв на работници и селяни.

Септемврийското въстание въоръжи нашата партия с голям и неизмеримо ценен опит. Най-същественият урок, който българската работническа класа извлече, е, че съществуването на партия от нов, ленински тип е основното и решаващо условие за победоносна революционна борба. Нашият опит потвърди, че партията на работническата класа може да ръководи масите само ако е въоръжена с марксистко-ленинската теория, ако умее да развива и прилага творчески ленинизма в конкретните условия в собствената си страна, като отчита национално-специфичните особености, традициите и опита на работническото движение. Тя е боеспособна, ако включва в своите редове най-съзнателните, активните и най-преданите представители на класата и е боеви, сплотен, дисциплиниран отряд на едномышленници-комунисти.

Ние добре разбрахме и никога след това не сме забравяли, че авангардът на класата сам не може да победи. За победата трябва да се завоюват масите, да се издигнат до съзнанието за необходимостта от революция, да се използват всички възможности за доближаване до трудещите се. Комунистическата партия неизбежно ще изостане в опашката на

събитията, ако не е способна да използва всички форми на класова борба — легални и нелегални, мирни и не мирни, да ги сменя съобразно с различната обстановка.

В онези героични, трудни дни българските комунисти почувствуваха и още по-дълбоко осъзнаха какво означава международната солидарност в борбата на трудещите се. По този начин нашата история още един път потвърди значението за победата и закономерността, бих казал, обективната необходимост на всяка от тези черти на партията от нов тип, които бяха научнообосновани от Владимир Илич Ленин.

Въпрос: Вие обърнахте внимание на положителната страна на събитията от 1923 година. Тя се състои не само в това, че Септемврийското въстание е първото в историята антифашистко народно въстание — партията може да извлече поуки от станалото и да преустрои своята работа така, че впоследствие да завоюва големи успехи. Действително опитът от несполуките е не по-малко ценен от опита от победите. Но същевременно изпитанието чрез поражение е едно от най-суровите изпитания за революционната партия. То може да подкопае моралните сили на пролетариата и да извади от строя партийните кадри. Как смятате — от какво се определи способността на партията да преодолее последиците от поражението и да продължи революционната борба?

Отговор: При претърпяно временно поражение, свързано с понасянето на тежки загуби, с разстройването на партийните редове и изваждането от строя на ценни кадри, от много голямо, решаващо значение за Комунистическата партия е какви изводи ще направи тя за своята бъдеща дейност. От поражението могат да се направят изводи, които да помагат за отстраняване на слабите страни в стратегията и тактиката, за запазване верността на Комунистическата партия към нейните идеали, за съхраняване на кадрите и събиране силите за нови класови битки. От поражението обаче могат да се направят и капитулантски изводи, които да навредят на революционния характер на партията, да разбият

нейното единство и да нанесат огромни загуби на освободителната борба.

Добре известен е историческият спор между Плеханов и Ленин, различната оценка, която болшевиките и меншевиките дадоха на Декемврийското въоръжено въстание през 1905 година в Русия. В противовес на Плехановото капитулантско твърдение, че руският пролетариат не трябвало да взема оръжие в ръка, Владимир Илич Ленин подчертаваше, че това е трябвало да стане по-решително и по-енергично — ценна поука за бъдещите боеве.

В остра и непримирима борба срещу опортюнистите ръководството на БКП, в лицето на Васил Коларов и Георги Димитров, направи задълбочен и самокритичен анализ така, както учи Владимир Илич Ленин. Тяхното ръководно начало беше Комунистическата партия да защити своя революционен характер, цели и идеали, да не пада духом от поражението, да запази своите кадри и връзките си с масите, да не губи вяра в бъдещата победа. С този дух беше пронизано тяхното „Отворено писмо до работниците и селяните в България“ от 27 октомври 1923 година. „Горе главите! . . . — писаха те. — Поражението ще ни научи как да победим! Въпреки всичко ще бъде работническо-селско правителство в България.“

Комунистическата партия трябва да притежава способността да организира настъплението на масите при подем на революционното движение. Тя е длъжна да организира и отстъплението на революционните сили, временно претърпели поражения, при отлива в революционното движение, да умее да прилага и ленинската тактика за правилно отстъпление.

В условията на временна и частична стабилизация на капитализма БКП се стремеше да провежда ленинската линия на събиране на силите, на съчетаване на нелегалната с легалната работа, на нелегалните с легалните форми на борба. Успоредно с преминаването на партията и Комсомола в нелегалност бяха образувани масови легални класови орга-

низации, като Независимите професионални съюзи, Работническата партия, Работническият младежки съюз. Създаден беше и легален партиен печат, който стана могъщо оръжие в борбата за масите, за укрепване на връзките с тях. Буржоазният парламент също беше използван за революционна агитация и пропаганда сред трудещите се. Съвсем определено мога да кажа, че революционният опит на БКП потвърждава правилността на ленинските указания: заставена да работи в дълбока нелегалност, Комунистическата партия трябва умело и гъвкаво да използва всички легални възможности, упорито и търпеливо да работи във всички масови организации.

В непримирима борба с носителите на десния опортюнизъм, догматизма и сектантството БКП остана непоколебимо вярна на марксизма-ленинизма, на интересите на пролетариата. Дадените скъпи жертви не отидоха напразно. Септемврийското въстание през 1923 година беше „българската 1905 година“, оная богата съкровищница с положителни и отрицателни поуки, които, правилно разбрани и използвани от партията, допринесоха за извоюването на историческата народна победа на 9 септември 1944 година.

Въпрос: Нашият следващ въпрос е свързан с един от коренните стратегически проблеми на революцията. Борбата против фашизма и монархията в България още в 1923 година постоянно потвърждаваше общовалидната марксистко-ленинска истина, че работническата класа може да постигне победа само на основата на единния фронт на прогресивните сили, заедно с другите трудещи се класи и демократични слоеве на обществото. Успехът на БКП в създаването и развитието на съюза на работническата класа и селячеството (това беше, както е известно, изключително важна задача, поставена от Георги Димитров въз основа на поуките от въстанието) даде плодове в по-нататъшната борба на партията за власт, включително партизанската война под знамето на Отечествения фронт, а и не само в борбата. Значението

и необходимостта от този съюз се потвърждават и от работата на партията в периода на социалистическото строителство. Достатъчно е да припомним факта, че България първа след СССР извърши коопериране на селското стопанство, или да обърнем внимание на днешното сътрудничество на БКП и БЗНС. Изхождайки от опита на БКП, какво бихте казали за ролята на съюза на работниците и селяните, за формите и методите на работа сред селячеството и въвличането му в революционната борба, а след това — за приобщаването му към социалистическото преобразование на обществото?

Отговор: БКП възприе Лениновото учение за съюза на работническата класа с трудещите се селяни под въздействието на примера и опита на Великата октомврийска социалистическа революция. В своите основни документи партията възприе революционната стратегия на болшевиките и по такъв начин си изработи нова политика към селото. Септемврийското въстание изигра решаваща роля за осъществяването на нелекия преход на БКП от принципната към конкретно-творческата постановка на въпроса за селяните, за работническо-селския съюз.

Този подход на БКП намери израз и в новото отношение на партията към БЗНС, към неговата демократична програма, към водената от самостоятелното правителство на БЗНС реформаторска политика, която беше прекъсната от военно-фашисткия преврат. Българските комунисти се ориентираха към трайно, не само тактическо, но и стратегическо единодействие между БКП и БЗНС, изработиха платформа на бъдещото работническо-селско правителство, което трябваше да замени военно-фашисткия режим на дехолюциите.

Септемврийското въстание, както неведнъж подчертаваше Георги Димитров, има незаменима заслуга за укрепване на антифашисткото единство на народа. То циментира работническо-селския боеви съюз като основа на това единство.

Тъкмо поради това неуспехът на въстанието не доведе до трайна победа на фашизма у нас.

След поражението на въстанието БКП превърна в своя партийна политика защитата и развитието на септемврийската линия на сплотяване на демократичните и прогресивните сили и преди всичко за укрепване на работническо-селския съюз. Народнофронтовският курс, който тя изработи след историческите решения на Седмия конгрес на Коминтерна, беше по-нататъшно развитие и усъвършенствуване на септемврийската политика за широко сплотяване на антифашистките сили. Отчитайки новите условия през 30-те години — национални и международни, БКП обнови и разшири своята демократична платформа, като записа в нея още по-разгърнати демократически искания. По такъв начин бяха създадени благоприятни предпоставки за разширяване и на социалната база на антифашисткия народнофронтovski съюз. В годините на Втората световна война БКП разви по-нататък тактиката на единния и народния фронт. Нейната отечественофронтowska програма се превърна в могъщ фактор за обединението на най-широките народни маси срещу фашизма.

Боевият работническо-селски съюз беше гръбнакът на Отечествения фронт, главната класова сила на Деветосептемврийската социалистическа революция от 1944 година, която победи при решаващата помощ на Съветската армия-освободителка.

Когато даваме оценка на изминатия път, на стратегията и тактиката на нашата партия, трябва да подчертаем нейния класов подход към различните социални групи на село. Още в периода на нелегалната борба партията имаше дълбоки корени и огромно влияние и в нашето село, беше изградила широка мрежа от селски партийни и комсомолски организации. Тя беше главната политическа партия не само за работническата класа, но и за бедните селяни. Идеите на комунизма и притегателният пример на съветския колхозен строй

бяха залегнали в съзнанието на българските трудови селяни. Борейки се против селската буржоазия, партията разширяваше непрестанно своята опора сред бедните селяни и намираще разнообразни форми за съюз със средните селяни. Тя използваше различните кооперативни сдружения като легална форма на борба срещу грабителската стопанска политика на фашистката държава, за разгръщане на политическа работа сред селските маси. Кооперативните сдружения, читалищата и другите масови организации на село бяха една от действените форми за изковаване и укрепване на работническо-селския съюз у нас. Голяма роля за това играеха и политическото сътрудничество и единоедействието на Комunistическата партия с левите сили на БЗНС, които, разбрали несъстоятелността на идеята за самостоятелна селска власт, участваха в изграждането на широк антифашистки и антикапиталистически фронт под ръководството на БКП, в общата борба за работническо-селска власт.

Могъщата революционно-преобразуваща сила на работническо-селския съюз намери потвърждение и в социалистическото строителство, когато за изключително кратък период крайно изостанала аграрна България бе преобразена в модерна индустриално-земеделска държава.

Основните етапи, през които преминава нашето социалистическо общество, са и етапи на развитието и укрепването на съюза между работническата класа и трудещите се селяни. В преходния период от капитализма към социализма това беше съюз между две разнотипни класи. Целта на този съюз беше да се изгради социализмът като цялостна социална система, да се ликвидират експлоататорските класи и експлоатацията на човек от човека, да се осъществи културна революция и подем в жизненото равнище на народа. С цялата си икономическа политика, с разностранната си организаторска и идеологическа дейност БКП в тясно взаимодействие с БЗНС насочваше селяните към социалистическите стопански форми и вземаше всички необходими мерки за

тяхното укрепване и развитие. Особено важно значение за победата на социализма в село имаше обстоятелството, че партията с ленинска прозорливост откри в ТКЗС най-подходяща форма за социалистическо преустройство на българското село без непосредствена национализация, при запазване собствеността на трудовите селяни върху земята.

Опирайки се на Лениновите идеи за кооперирането като теоретическа основа, на опита на колхозното строителство в СССР — класически опит за превръщане на дребностоковото селско стопанство в социалистическо, съобразявайки се с нашите исторически и национални особености и традиции, БКП реши най-сложната и трудна задача на преходния период от капитализма към социализма — социалистическото преустройство на селското стопанство.

Преходът към обществено едро селско стопанство и разгръщането на социалистическата индустриализация доведоха до преминаване на големи маси от бивши селяни в редовете на работническата класа и до създаването на новата класа на селяните-кооператори. Победилният кооперативен строй на село укрепил върху нова основа съюза между работническата класа и селяните и станал един от най-важните фактори за социалистическото развитие на страната. Единството на икономическите, социалните и политическите интереси на работниците и селяните-кооператори станал определящ фактор във взаимоотношенията на двете дружески класи.

Проблемите за укрепване социално-политическото и идейното единство на народа си остават в центъра на политиката и дейността на Комунистическата партия и народно-демократичната държава и в периода на изграждане на развито социалистическо общество. С оглед на това решаващо значение придобиват проблемите за преодоляване на различията между работническата класа и селяните-кооператори, за тяхното сближаване върху основата на сближаването на държавната и кооперативната социалистическа собст-

веност, на организацията и заплащането на труда в индустриалните и селскостопанските предприятия.

Ние добре съзнаваме, че в областта на селското стопанство предстои да се решат големи, сложни и многостранни проблеми, които животът постоянно поставя, проблеми, непосредствено свързани с по-нататъшното развитие на работническо-селския съюз.

С окрупняването на земеделските кооперативни стопанства, със създаването на аграрно-промишлените комплекси, с внедряването на комплексната механизация и прочие ние вече навлязохме в нов етап на развитието на социалистическото селско стопанство — етапа на постепенното превръщане на селскостопанския труд в разновидност на индустриалния труд.

Работническо-селският съюз продължава да се развива и в политическо отношение. В него все по-ярко се утвърждава ръководната роля на работническата класа, на Българската комунистическа партия. Работническо-селският съюз укрепва политически и в резултат от засилването на участието на БЗНС в управлението на страната и разгръщането на социалистическата демокрация.

В ъ п р о с: И накрая — последният въпрос. Практиката на световното революционно движение многократно е поставяла на дневен ред проблема за революционната готовност на партията на работническата класа. Бихте ли могли, изхождайки от опита на БКП и от Вашия личен опит като един от най-активните участници в извършването на социалистическата революция в България, да кажете — в какво се състои готовността на партията да тръгне към революция и установяване на властта на работническата класа, да се бори за решителен поврат към социализма? Какви са същността и критериите за степента на тази готовност? Как се постига тя?

О т г о в о р: Теоретическата зрелост на Комунистическата партия е първото решаващо условие за нейната революцион-

на готовност. Това може да се докаже с безброй факти. Така например ленинската теория за буржоазнодемократическата революция в епохата на империализма беше основа на стратегията и тактиката на Болшевишката партия, на нейната революционна готовност през първата (1905—1907 г.) и втората (февруари 1917 г.) руска революция, а ленинската теория за социалистическата революция стана основата на революционната готовност и освети пътя за победата на руските работници и селяни през октомври 1917 година.

Като обобщение на историческия революционен опит на много епохи и преди всичко на епохата на пролетарската революция, на световния преход от капитализма към социализма, марксистко-ленинската теория дава възможност на партията на работническата класа да се ориентира в каквато и да е сложна обстановка, да вземе решение за революционно действие при каквато и да е главоломна промяна на условията. Ясната историческа перспектива, точното определяне на непосредствените и далечните задачи, реалната оценка на съотношението на класовите и политическите сили, на факторите на революционния процес, строгото определяне на действията на революционния пролетарски авангард — това са решаващи условия за превръщането на революционната теория в ръководство за действие, за нейното овладяване от масите и превръщането ѝ в материална сила.

Българската комунистическа партия е била легална и нелегална, организираща е въстания и парламентарни акции, разработвала е максимални програми и демократически платформи, била е разгромявана и се е възстановявала, кадрите ѝ са били разстрелвани и бесени, но други са израствали и са били подготвени. Българските комунисти са действували и в условията на буржоазна демокрация, и в условията на фашизма, те са вземали решения за непосредствено действие и при наличието на революционна ситуация, и при отлив на революционното движение. В резултат на всичко това партията на българската работническа класа посте-

пенно е натрупвала опит и революционна готовност да действа при всякакви условия.

В своята история нашата партия познава поражения, претърпени както в резултат на изоставане, така и в резултат на изпреварване на революционните събития.

БКП не съумя да оглави въстаналите войнишки маси през септември 1918 година и да превърне империалистическата война в гражданска война, а на 9 юни 1923 година, когато фашистският преврат свали от власт земеделското правителство и в редица райони на страната избухнаха въстания, в които редовите членове на БКП и БЗНС действаха единно, Централният комитет възприе тактика на неутралитет към събитията. От друга страна, в периода на икономическата криза 1929—1933 година ЦК на партията под влияние на революционната нетърпеливост на дребната буржоазия очакваше нов тур на световната революция и постави като непосредствена задача борбата за установяване на диктатурата на пролетариата. Партията изпадна в политическа изолация и когато на 19 май 1934 година беше извършен военен преврат, масите запазиха спокойствие въпреки призивите за революционно действие. През този период партията усвояваше теоретическите, стратегическите и тактическите оръжия на ленинизма, но процесът на нейното превръщане в партия от нов, ленински тип не беше още завършен.

Предприемането на едно или друго действие, използването на една или друга форма на борба са обусловени в редица случаи не само от вътрешните икономически, социални и политически условия, но и от развитието на световния революционен процес. Непосредствено след вероломното нападение на хитлеристка Германия против СССР на 22 юни 1941 година у нас не съществуваше революционна ситуация. Нещо повече, монархо-фашистката власт в България беше в съюзни отношения с Германия, тя запази изцяло своя държавен апарат, всички органи за насилие. Въпреки това БКП възприе курс на въоръжена борба. Партията знаеше, че при

тези условия няма да избегне многото жертви, но в името на своите интернационални задължения за защита на първата социалистическа страна и с пълна увереност в бъдещата победа на революцията българските комунисти организираха силна въоръжена антифашистка съпротива в страната. В резултат главно на това българските фашистки правителства не посмяха да изпратят войскови съединения на Източния фронт.

БКП внимателно оценяваше политическата стратегия, тактика и практически действия на другите политически сили. Не е тайна, че до фашисткия преврат на 9 юни 1923 година между нея и БЗНС съществуваха нелоялни, често дори враждебни отношения. След преврата, при подготовката на Септемврийското въстание, партията обаче прояви готовност и създаде единен фронт с левите сили от Земеделския съюз. Не е тайна също така, че в борбата за изграждането на народен фронт през 30-те години партията прояви готовност да влезе в единодействие с политическия кръг „Звено“, който взе участие в преврата на 19 май 1934 година, но впоследствие се ориентира към активна борба с монархизма. Тези стъпки на партията оказаха огромно въздействие върху идейно-политическата еволюция на БЗНС и „Звено“.

През 1942 година по указание на Комунистическия интернационал беше разработена програма на Отечествения фронт, около която трябваше да се сплотят всички демократически сили. Автор на програмата беше Георги Димитров. Програмата имаше демократически характер и част от буржоазната опозиция, макар и непоследователно, премина под знамето на Отечествения фронт. Развитието на революционния процес през 1943—1944 година придоби обаче такъв размах, съотношението на силите под въздействието на военните успехи на СССР така се видоизмени, че Деветосептемврийското въстание през 1944 година откри нови възможности. Комунистическата партия прояви своята революционна готовност, като измени незабавно политическата си линия, из-

дигна за решаване нови демократични и социални задачи. Едновременно с това тя даде отпор на някои левичарски настрояния за установяване на чисто комунистическа власт в страната. Възникна нова, народнодемократическа форма на диктатура на пролетариата, създаваха се нови отношения между работническата класа и другите социални групи, между Комунистическата партия и другите политически сили.

Революционната готовност е качество, необходимо на партията и в периода на изграждането на социализма. Управляващата Комунистическа партия играе основна роля в преобразуването на капиталистическото общество в социалистическо, в изграждането на материално-техническата база, социалната структура и духовната култура на социализма. Поради това бюрократизмът, консерватизмът, грубият практицизъм, авантюризмът, изобщо нарушаването на ленинските принципи и методи на действие и ръководство могат да парализират революционната дейност на комунистическата партия, да я откъснат от масите, да задържат развитието на цялото общество. В цялата своя съзидателна дейност БКП прилагаше основните закономерности в изграждането на социалистическото общество. Същевременно решимостта и готовността на партията да открива и осъществява най-подходящи форми, методи, средства и темпове на изграждането на социалистическото общество имаха особено важно значение при разработването на всички програмни документи на партията.

Революционната готовност на партията на работническата класа отразява нейната теоретическа зрелост, нейната идейна убеденост, нейната способност за бърза смяна на формите, средствата и методите на революционната борба. Революционната готовност на партията на работническата класа отразява качествата, добродетелите, материалните и духовните сили на самата работническа класа, нейната способност за революционни действия. Революционната готовност на партията на работническата класа, както ни учи опи-

тът, има определящо значение за превръщането на всяко нейно решение, на всяка нейна програма в реално дело. Тя отразява способността на партията да осъществява органическа връзка между революционната теория и революционната практика на комунизма.

Т. 21, с. 145—169.

НИЕ СЕ ГОРДЕЕМ С РЕВОЛЮЦИОННАТА ИСТОРИЯ И ДЕЛАТА НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ И НА НЕЙНИТЕ ОТРЯДИ

Из словото на събранието
за чествуване 80-годишнината от създаването
на революционно-марксистка партия в гр. Ловеч
(Стенографски запис)

14 декември 1973 година

Драги другарки и другари,

Натоварен съм от Централния комитет на партията и от Политбюро на ЦК на БКП по случай днешното ваше знаменателно тържество — 80-годишнината от създаването на революционна марксистка партийна организация в град Ловеч, да ви приветствувам най-сърдечно и да ви пожелаю нови и нови успехи във вашата работа и борба за изграждането на вашия град, на вашия окръг, на нашата Татковина — Народна република България! *(Бурни ръкопляскания.)*

Искам по-специално да приветствувам ветераните на партията, да приветствувам комунистите от средното поколение и другарите, които встъпиха в редовете на партията след победата на 9 септември 1944 година. *(Продължителни ръкопляскания.)*

Искам по този случай да приветствувам и нашите верни съратници в борбата — другарите от БЗНС, да приветствувам комсомолците и пионерите, всички гражданки и граждани на град Ловеч и Ловешки окръг. *(Бурни ръкопляскания.)*

Другарки и другари,

Ние, българските комунисти, с чувство на гордост и отговорност пред нашия народ преди две години чествувахме на връх Бузлуджа 80-годишнината от създаването на революционна марксистическа партия в България. И действително, голямо историческо дело беше извършено тогава. Димитър Благоев и неговите съратници положиха основите на марксистката партия на работническата класа в България. Те обявиха, така да се каже, ден първи на нашето пролетарско революционно движение. Повече от осем десетилетия вече са изминали от онова знаменателно събитие до наши дни, когато Комунистическата партия е управляваща партия, когато изграждаме в нашата Родина развито социалистическо общество.

Какво ни дава основание да твърдим, че преди осемдесет и две години на Бузлуджанския конгрес е била създадена марксистическа партия?

Естествено ние знаем, че партията тогава беше от социалдемократически тип, каквито бяха почти всички работнически партии, членуващи във Втория интернационал. Обаче ние знаем много добре и се гордеем с обстоятелството, че основоположникът на марксистическата партия в България Димитър Благоев и неговите съратници се различаваха по редица принципни въпроси от лидерите на Втория интернационал, че те бяха в лявото крило на този Интернационал. Ние също много добре знаем, че Димитър Благоев и неговите съратници участваха заедно с Владимир Илич Ленин в създаването на Третия интернационал. И сега вече в този аспект ние можем да преценим какво голямо и велико дело са извършили Димитър Благоев и неговите съратници в ония времена, когато в България имаше съвършено слаба, малобройна работническа класа. Първите социалистически дружинки бяха също малобройни — капка в морето, но тая капка, създадена от Димитър Благоев, беше такава мая, притежаваше такава сила и такъв отряд, че превърна цялото

това море, което днес наричаме Народна република България — в червено море! (*Бурни ръкопляскания.*)

Ето къде е силата на Димитър Благоев, ето голямото дело, което той извърши! (*Продължителни ръкопляскания.*)

Мен ме цитират. Друг е въпросът, дали това ме радва, но в случая искам сам да се цитирам. Това, че започвам да се цитирам, не говори добре за мен. (*Весело оживление.*) Преди две години, когато на връх Бузлуджа се чествуваше 80-годишнината от създаването на марксистическа партия в България, бях определен за докладчик. В своето слово тогава казах, че делото на основоположниците на марксистическа партия в България може да бъде сравнено със зародиша в утробата на майката, в който е заложено всичко необходимо за развитието на бъдещия човек, на завършения организъм. (*Оживление.*) На Бузлуджа беше заложено онова живо дело, което се развива осемдесет и две години, за да стигне до наши дни, до днешния етап. (*Продължителни ръкопляскания.*)

Какво ценим, с какво се гордеем и какво издига във висините основоположниците на марксистическото движение и на революционната марксистическа партия в България?

Ние се гордеем с тяхното дело, защото те създадоха партия на работническата класа, не на друга, а на работническата класа. Те издигнаха лозунга „Класа срещу класа!“ — класата на работниците срещу класата на буржоазията. И под този лозунг те работиха, под този лозунг се развиваше нашата партия. (*Ръкопляскания.*)

Ние се гордеем, защото във всички етапи през този период — имам предвид периода до болшевикзацията на нашата партия, — през всички тия години те водиха неотстъпна борба срещу всякакви отклонения — отдясно и отляво, срещу опортюнизма в пролетарското движение у нас, и неизбежно стигнаха до изгонването на десните опортюнисти от партията. Те водиха борба срещу левия опортюнизъм във всички нюанси, които се появяваха в развитието на марксистическата

партия в България. Ние знаем оригиналната, ярката квалификация, която тесняците дадоха на социалдемократите-опортюнисти. Те ги наричаха „катраници на буржоазията“. (*Весело оживление. Ръкопляскания.*)

Това беше действително съкрушително и много точно определение за онова време. И у нас опортюнизмът в работническото и революционното движение не можа да пусне дълбоки корени. Това се дължи на ясната класова линия, която провеждаха Димитър Благоев и неговите съратници. Тази ясна класова позиция допринесе за правилното развитие на марксистическата партия в България. (*Ръкопляскания.*)

И третото нещо, с което се гордеем, е, че нашата партия издига въпроса за пролетарския интернационализъм като главно условие и главна предпоставка за развитието на революционното движение в България и в света. Ето третата огромна заслуга на благоевци. (*Ръкопляскания.*)

По три кардинални въпроса за развитието на революционното работническо движение, на марксистката партия на работническата класа Димитър Благоев и неговите съратници стояха на ясни и твърди позиции. И не случайно те бяха в лявото крило на Втория интернационал, не случайно те влязоха в остър сблъсък с ръководството на Втория интернационал, не случайно те — Димитър Благоев и неговите съратници — бяха заедно с Владимир Илич Ленин участници в създаването на Третия интернационал.

Но ние, другари, също така добре знаем и си даваме сметка, че в този период българската марксистическа партия не беше партия от нов, от ленински тип, каквато тя стана по-късно. Тесняшката партия не можа да се издигне до някои главни, принципни въпроси на ленинизма. Тя не можа да стигне до Лениновия извод за тактиката и стратегията на пролетарската революция, не можа да стигне до извода за пролетарската диктатура, за съюзника и така нататък. Както виждате, касае се за коренни въпроси, които я отличаваха от ленинизма, от Болшевишката партия, създадена от Ле-

нин. Но независимо от това тя беше сродна на Болшевишката партия. И много естествено, всичко това беше една много здрава предпоставка за бързата болшевизация на нашата партия. И ние знаем, че след това в няколко десетилетия под ръководството на Георги Димитров нашата партия вече мина към своето преустройство върху ленинските принципи на организация, превъоръжи се с теорията, стратегията и тактиката на ленинизма, превърна се в партия от ленински тип. (*Ръкопляскания.*)

Сега, когато чествуваме създаването на отделните отряди на марксистическата партия, на партийните организации в разни райони на страната, ние правим преглед на развитието на нашето революционно движение. И ако преди осемдесет и две години създаването на марксистическа партия в България беше ден първи, то след това ние имаме нови и нови върхове в развитието на нашето революционно движение. Един такъв връх е Септемврийското въстание през 1923 година, чиято петдесетгодишнина неотдавна чествувахме. Това беше първото антифашистко въстание в света — резултат на болшевизацията на нашата партия, на нейното преустройство върху ленински принципи. Редица още върхове бележат десетилетните борби на нашата партия против капитализма и фашизма, за да дойдем до новия ден първи — победата на социалистическата революция с помощта на Съветския съюз и Съветската армия през 1944 година, установяването на народната власт в България. (*Ръкопляскания.*)

Ако проследим по-нататъшното развитие на нашето революционно движение в борбата за изграждане на новото общество, не можем да не отбележим Петия конгрес на Българската комунистическа партия, на който Георги Димитров обоснова практическата програма на партията за изграждане на основите на социалистическото общество. След това трябва да отбележим Априлския пленум на ЦК на БКП през 1956 година, който възстанови нарушените за известен

период ленински принципи на партийно ръководство и работа. Нов етап в развитието на нашата партия и на страната бе Десетият партисен конгрес, който утвърди нова програма на партията за изграждане на развито социалистическо общество в България. Ето това са все етапи в развитието на нашата партия и ние сега заедно с вас сме участници в един от решаващите етапи — изграждането на развито социалистическо общество в нашата Родина. *(Ръкопляскания.)*

Разбира се, през всички тия етапи е имало и остри проблеми, имало е трудности, имало е приливи и отливи в революционната борба. Важното обаче е, че въпреки всичко нашата партия, нашето революционно движение е вървяло напред, набирало е сили; особено важно е, че винаги ни е стимулирал фактът, че нашата партия е била и е много близка до ленинската партия, до Болшевишката партия, била е и е заедно с нея. И не случайно казваме, че нашата партия е сукала и се е превърнала в партия от нов тип благодарение на болшевишкото мляко. *(Ръкопляскания.)* Това благодатно обстоятелство даде неимоверно голям тласък на болшевизацията на нашата партия. Ние сега чувствуваме огромното влияние и благотворното въздействие на Комунистическата партия на Съветския съюз. И ние не можем да си представим развитието на Българската комунистическа партия, не можем да си представим развитието на Народна република България, изграждането на социализма и комунизма в нашата страна без Съветския съюз, без Комунистическата партия на Съветския съюз, без творческото прилагане на техния световноисторически опит, без братската дружба и сътрудничество със СССР. *(Ръкопляскания.)* Това е един от свещените завети на Димитър Благоев и неговите съратници, това ни завеща и в такъв дух ни възпитаваше няколко десетилетия Георги Димитров, в тоя революционен дух и вяност към СССР и КПСС и ние, които работим в Народна република България, сега възпитаваме нашия народ. *(Ръкопляскания.)* Няма никакво съмнение, че и утре тия, които

ще дойдат след нас, ще възпитават народа и младежта в същия дух, в същото направление, ще водят България уверено напред по единствено верния път към комунизма. (*Ръкопляскания.*)

Другарки и другари,

На такова едно събрание ораторът, какъвто в случая съм аз, не бива да злоупотребява с дълги речи. (*Оживление.*) Вие всички познавате и живеете с проблемите, които сега решаваме. Занимаваме се с въпросите за провеждане в живота решенията на Десетия конгрес на нашата партия. Миналата година се състоя Декемврийският пленум на ЦК на БКП, който набеляза практическата програма за провеждане решенията на Десетия конгрес за все по-пълно задоволяване на материалните и духовните потребности на хората. Въпросът за човека, за труженика на социализма става главен и централен въпрос в цялостното развитие на нашата страна, на нейната база и на нейната надстройка. (*Ръкопляскания.*) Това бе изключително важен пленум в живота на нашата партия след нейния Десети конгрес.

Неотдавна, както знаете, проведохме пленум с оглед издигане културата в селското стопанство. Предстои да се проведе пленум на ЦК на БКП и по идеологическите въпроси. Както е известно вече от съобщението, предстои през месец март да се състои Национална партийна конференция. Така че през тази и идущата година са набелязани редица съществени въпроси за развитието на страната и народа, които ще разгледа Централният комитет на партията. Току-що завърши и сесията на Народното събрание, която прие стопанския план и бюджета на Народна република България за идущата година.

Сега главната наша непосредствена задача е да организираме успешно изпълнение на държавния стопански план през тази година и още по-важно е да се подготвим за изпълнение на плана за идущата година. Както беше подчер-

тано от почти всички, които говориха в Народното събрание, планът е реален, макар и напрегнат. В него е концентрирана нашата практическа програма за повишаване на жизненото равнище на народа, нашата практическа програма за по-нататъшното развитие на страната ни. Борбата за изпълнение на плана е изключително важна, още повече че идущата 1974 година е една от решаващите за изпълнение на шестата петилетка. Освен Националната партийна конференция през 1974 година ще се състоят избори за народни съвети и ще чествуваме 30-годишнината от победата на социалистическата революция в България.

Виждате какви събития и задачи ни заставят да направим всичко възможно, но да използваме съществуващите възможности и резерви за изпълнение на нашата социално-икономическа програма за идущата година. Така че, другари, от кратката справка на предстоящите задачи, която изложих пред вас, вие виждате, че нямаме време за скучаене, чака ни работа, работа и пак работа! (*Оживление. Ръкопляскания.*)

Другарки и другари,

Ако проследим пътя на нашата партия от Бузлуджа преди осемдесет и две години досега, това е наниз от борби, от всеотдайна упорита работа за благо и щастието на трудовия народ. В това е нашата сила, с това партията заслужи любовта и доверието на работническата класа, на трудещите се, на тружениците на социализма в града и селото. (*Продължителни ръкопляскания.*)

Другарят Томчо Бешев — секретар на Градския комитет, широко, в рамките на предоставените му 40 минути, изложи историята, борбите и делата на Ловешката градска партийна организация през изминалите осемдесет години. Другари, какво бих могъл да допълня? Ние високо ценим и уважаваме Ловешката градска партийна организация, вашето партийно ръководство, всички труженици на социализма

във вашия край и смятаме вашия окръг, вашата партийна организация като един отряд, който стои крепко зад политиката на нашата партия, зад Централния комитет на партията. (*Продължителни ръкопляскания. Възгласи: „Винаги верни на партията!“.*)

А що се касае до вашите непосредствени задачи, трябва да ви кажа, че хич не ви завиждам. Едно време, като съм идвал тук, първият въпрос, с който ме занимавахте, беше: „Другарю Живков, промишленост няма, дайте ни промишленост, промишленост искаме...“ Вече напълнихме града и окръга с промишленост и „будьте здравни!“ (*Весело оживление. Ръкопляскания.*) А сега разполагате с всичко за работа. Промисленост имате, селско стопанство имате, кадри имате, опит също. Заедно с вас са другарите от БЗНС, комсомолската организация, профсъюзните организации, жените. Сега — нека пак повтора — работа ви чака, работа, работа и пак работа! (*Оживление. Ръкопляскания.*) Повече нищо друго не мога да кажа, освен че не ви завиждам. Искам само да прибавя, че ви желая нови успехи във вашата все-странна работа и борба за издигане на Ловеч и Ловешки окръг, а това е принос — и пряк, и косвен — за възхода на нашата Народна република България! (*Продължителни ръкопляскания.*)

РОЛЯТА НА СУБЕКТИВНИЯ ФАКТОР НА РАСТВА ИЗКЛЮЧИТЕЛНО МНОГО

Из встъпителното слово пред Националната
партийна конференция
20 март 1974 година

Другари,

Задачите, които предстои да решим, формите и средствата, с които ще постигнем на сегашния етап по-висока обществена производителност на труда, са ясни. От друга страна, ние разполагаме с всички необходими условия и имаме пълната възможност да решим този възлов въпрос на нашето развитие.

Работата сега е да превърнем тази възможност в действителност. Но това не може и няма да стане стихийно, автоматически. Необходими са съзнателните, организирани и целенасочени усилия и действия на субективния фактор. Затова нашата партия винаги е отделяла и отделя изключително внимание на работата за издигане съзнанието на трудещите се, за въвличане на народните маси в управлението на производството и обществото, за повишаване ролята на обществените организации, за засилване на научния характер на управлението, за укрепване на авторитета и авангардната роля на комунистите, на цялата партия.

На сегашния етап от нашето развитие обаче ролята на субективния фактор нараства изключително много. От подготовката и съзнателността на ръководните и изпълнителските кадри, на трудовите колективи, от боеспособността на партийните организации сега в още по-решаваща степен зависи изпълнението на сложните задачи по изграждането на развито социалистическо общество.

На кои въпроси трябва да обърнем особено внимание, за да се разгръща още по-широко и ефикасно ролята на субективния фактор?

*Първо. Необходими са постоянни и най-големи грижи от страна на партийните комитети и организации, от страна на министерствата, на стопанските и обществените органи и организации за повишаване подготовката на *ръководните и изпълнителските кадри*, на тяхната съзнателност и отговорност. В ръцете на нашите кадри е преди всичко съдбата на икономическите планове, борбата за по-висока обществена производителност на труда.*

Обучението и възпитанието, подборът и разпределението на кадрите, повишаването на тяхната квалификация имат сега изключително значение. Решаването на този проблем трябва да се издигне на равнището на новите изисквания.

*Второ. Особени грижи са нужни за укрепване на *трудовия колектив* като важна клетка на нашия обществен организъм. В трудовия колектив трябва да се развиват другарската и творческата обстановка, да се превърне той в средище за възпитание и обучение, за най-активно участие в повишаването на производителността на труда.*

Трето. Укрепването на дисциплината — трудова, производствена, планова, технологическа, договорна, финансова — придобива сега значението на първостепенна политическа задача.

Трябва да признаем, че сега дисциплината е едно от най-слабите звена в нашия живот. Ние продължаваме да допускаме неоправдан либерализъм, да гледаме през пръ-

сти на случаите, в които се нарушава дисциплината. Ако не извършим прелом в укрепването на дисциплината, ако не засилим възпитателната дейност сред трудещите се в дух на съзнателна дисциплина или, по израза на Ленин, на „самодисциплина“, голяма част от хубавите и научнообосновани решения, които вземаме, ще увиснат във въздуха.

Към нарушителите на дисциплината, към тези, които със своята безотговорност и разпуснатост провалят усилията за по-висока обществена производителност на труда, за повишаване материалното и културното равнище на народа, *не бива да има никакво снизхождение.*

Четвърто. Борбата за по-висока производителност на труда предявява сега нови, много по-високи изисквания към всички органи на социалното управление от горе до долу и от долу до горе.

Ролята и отговорността на Министерския съвет, на министерствата и комитетите, на държавните стопански обединения, на отделните предприятия, на народните съвети трябва да се издигне. Правата и компетентността на държавните и стопанските органи сега са уточнени. Наше постижение е, че цикълът на управлението в сферата на материалното производство вече е затворен. Това създава благоприятни условия за по-ефикасно ръководство на работата за повишаване на обществената производителност на труда.

В дейността на органите на социалното управление за напред трябва строго да се спазва принципът: *решава този, който е най-компетентен, има възможност да изпълни взетото решение и носи отговорност за неговото изпълнение.*

Пето. *Насрещните планове* имат огромно значение за мобилизиране енергията и творчеството на трудещите се, за *разгръщане на социалистическото съревнование* върху нова, научна основа.

Не бива обаче да се позволява каквото и да е извращение на насрещните планове. Не бива да позволим да се изтръгне онова положително, творческо и новаторско, което

се съдържа в тях. Насрещните планове не са нито временно, нито кампанийно явление. Те са и трябва да бъдат *мощен лост* за разгръщане силите и дръзновението на трудещите се, за организиране на социалистическото съревнование, за разгаряне на всенародната борба за по-висока обществена производителност на труда. С тяхна помощ следва още по-умело да съчетаваме материалните и духовните стимули, личните и обществените интереси.

Шесто. Силата на нашата партия е в нейните широки, крепки и нерушими връзки с масите. Партията винаги се е опирала с доверие на професионалните съюзи, на Комсомола, на Отечествения фронт, на всички масови обществени организации у нас. Тези организации имат исторически заслуги за победата на социалистическата революция, в изграждането на социалистическия строй. Ние и сега напълно разчитаме на тях и сме убедени, че те ще мобилизират усилията на своите членове за изпълнение на голямата задача, която конференцията обсъжда.

Ние сме убедени, че и нашият верен съюзник — *Българският земеделски народен съюз*, ще дава и занаяпред своя принос за повишаване на производителността на труда, за социалистическия възход на Родината.

Седмо. Нашата партия, партийните комитети и организации, всички комунисти отново сме призовани да бъдем в авангарда на борбата за по-висока обществена производителност на труда. От работата на партийните комитети и организации, на комунистите, от тяхната самоотверженост и съзнателност в най-голяма степен зависи да се справим успешно с поставената задача.

Големи задължения в работата за издигане съзнателността на комунистите, на всички трудещи се, за тяхното най-активно участие в повишаване производителността на труда имат всички звена и форми на *партийната просвета, на средствата за масова информация и пропаганда, на целия наш идеологически фронт.*

Бих желал тук да изтъкна още един важен аспект на задачата, която предстои да обсъдим на конференцията. Борбата за по-висока обществена производителност на труда, за най-широкото участие на трудещите се в нея е същевременно и *борба за по-нататъшно превръщане на нашата нация в нация техническа, в нация комунистическа.*

Всеки от нас добре разбира, че по-висока производителност на труда не може да се постигне само по пътя на внедряване на нова техника, на издигане квалификацията на трудещите се, на тяхната техническа подготовка, само по пътя на по-умелото овладяване на техниката. *Изходът от тази борба ще зависи може би в още по-голяма степен от високата съзнателност и идейната закалка на тружениците на социализма.*

Така че цялата съвкупност от задачи, които ние трябва да решим, за да постигнем по-висока производителност на труда от тази при капитализма, не може да се сведе само до задачи технически или „технократически“. *Тези задачи са не по-малко идеологически. Груба грешка би било да се разкъса това неразкъсваемо единство на техническо и идеологическо.*

При нашите, социалистическите условия, когато говорим за „нация техническа“, ние разбираме същевременно „нация комунистическа“. И обратно — когато говорим за „нация комунистическа“, ние разбираме „нация техническа“. Такава е диалектиката на процеса на развитието на нацията при социализма и прехода към комунизма. Кой от нас може да си представи, че българската нация става техническа, без едновременно да се превръща в комунистическа? Или че нашата нация може да стане нация комунистическа, без същевременно да стане и техническа?

Така че и от тази гледна точка още по-ярко се вижда огромното не само икономическо, но и социално, културно, политическо и идеологическо значение на всенародната борба за по-висока обществена производителност на труда.

Другарки и другари,

В заключение искам да изкажа увереност, че партийните комитети и организации, комунистите ще бъдат душата и сърцето на творческите усилия за повишаване на обществената производителност на труда, за осъществяване на генералната линия на Българската комунистическа партия. *А нашата генерална линия е известна:*

— това е линия на изграждане и укрепване на социалистическия строй в братско и нерушимо единство със Съветския съюз, с всички страни от социалистическата общност;

— това е линия на все по-пълно задоволяване на растящите материални и духовни потребности на народа, за многостранно развитие на личността;

— това е линия на мир, разбирателство и сътрудничество с всички народи;

— това е линия на осигуряване непрестанен материален и културен възход на нашата социалистическа Родина — Народна република България.

В името на тази генерална линия, в името на борбата за нейното претворяване в живота Централният комитет на партията поставя на обсъждане пред Националната партийна конференция въпроса за повишаване на обществената производителност на труда у нас.

Благодаря за вниманието. *(Встъпителното слово беше прекъсвано и изпратено с продължителни, дълго нестихващи ръкопляскания.)*

АКТУАЛНИ ВЪПРОСИ НА ПАРТИЙНАТА РАБОТА

Из доклада пред Националната партийна
конференция
20 март 1974 година

Трите години, изминали след Десетия конгрес, бяха години на нови успехи и напредък във всички области на партийната работа и в издигането на ръководната роля на партията.

Неотдавна завърши отчетно-изборната кампания в партията — първата след Десетия конгрес. Събранията и конференциите показаха единството и сплотеността на седемстотинхилядната комунистическа армия около априлската линия и политика на партията, около нейния Централен комитет. Те изявиха способността на партийните комитети и кадри да анализират и правилно да направляват социалните процеси, комплексно да решават проблемите на отделните колективи, да преодоляват слабостите и трудностите, да организират градивния труд на народа. Отчетно-изборната кампания още веднъж потвърди, че нашата партия се развива последователно и без всякакви отклонения като ленинска партия, непоколебимо вярна на марксизма-ленинизма и пролетарския интернационализъм, партия на българската работ-

ническа класа и трудовия народ, всеотдаен борец за комунистическото бъдеще на България.

Ние смятаме, че е назряла необходимостта от специален пленум на *Централния комитет, посветен на състоянието, дейността и задачите на партията в настоящия етап*. Натрупан е богат партийно-организационен и партийно-политически опит. Той следва да бъде обобщен и теоретически осветлен, да се очертаят насоките на по-нататъшното развитие на партията, да се издигне научното равнище на нейната работа, да се засили още повече нейната ръководна роля в изграждането на развитото социалистическо общество. Това са задачи, които произтичат и от решенията на Десетия конгрес, от Програмата на партията, от целокупното наше развитие.

Затова в настоящия доклад ние няма да правим анализ на отчетно-изборната кампания, няма да се спираме на всички задачи, които партията има да решава. Пред Националната партийна конференция искаме да поставим само *някои актуални въпроси на партийната работа, чието решение е пряко свързано с борбата за по-висока производителност на труда*.

Преди всичко партийните органи и организации трябва да направят пълен *преглед на състоянието на обществената производителност на труда и на възможностите и пътищата за нейното бързо повишаване* в областите, секторите и звената, за които отговарят. Те следва да прегледат отново и ако е необходимо, да предложат съответните корекции в програмите за концентрация, модернизация и реконструкция, в насрещните планове на трудовите колективи; да вникнат дълбоко в дейността на държавните и стопанските органи, които носят главната отговорност за икономиката, и компетентно и решително да насочват вниманието и усилията им към успешното решаване на задачите. Близко съдействие и помощ те следва да окажат на центровете за внедряване, които сега се изграждат и правят първите си стъпки.

Като се занимават обстойно с въпросите на производството, партийните организации са длъжни да не забравят, че техен основен дълг е да *работят с хората*, да разясняват политиката на партията, да мобилизират трудовите колективи за изпълнение на производствените и социалните задачи. Партийните комитети и организации са призвани да подхващат и да разпространяват новите почини и инициативи, да стоят начело на творчеството на масите, да създават *атмосфера на нетърпимост към научния, техническия и производствения консерватизъм и застои, към подценяване на икономическия анализ и на стопанската сметка*, към похабяването на суровини и материали, към рушителите на дисциплината. Те трябва да работят така, че всеки новатор и първенец в производството, всеки, който повече за общото дело, да е уверен, че ще има тяхната твърда подкрепа.

Особено внимание партийните комитети и организации трябва да обърнат върху *социалните условия на работа и живот* на трудещите се като извънредно важен фактор за повишаване на обществената производителност на труда. Колкото по-големи са грижите за укрепване на социалния климат в производствените колективи, за подобряване охраната на труда, на битата, услугите и транспорта, на здравето и почивното дело, за правилното съчетаване на материалните и моралните стимули, толкова по-ефективни ще бъдат резултатите от усилията и работата на всеки труженник.

Неотменимо право и свещено задължение на партийните организации е *правото на контрол върху дейността на стопанските органи*. Значението и ролята на партийния контрол особено нараснаха, след като ръководителите на стопанските организации, директорите, началниците на цехове, майсторите, бригадирите получиха по-голяма самостоятелност, повече права и отговорности. Едва ли е необходимо да се напомня, че единоначалието не въвежда две дисциплини в партията: една за ръководителите и друга — за ръководените.

Партийната организация е длъжна да търси отговорност от всеки свой член, който не изпълнява задълженията си, спъва усилията на колектива, задържа внедряването на новото и прогресивното, проявява либерализъм и равнодушие към обществените интереси, към нуждите и съдбите на хората. Но главното, основното в партийния контрол не е да се откриват, а да се предотвратяват пропуските и нарушенията, да се създава такава атмосфера в колектива, такава обществено мнение, което изключва или ограничава до краен предел нежелателните явления и спомага за пълно разгръщане на силите, способностите и амбициите на държавните и стопанските ръководства, на техническата интелигенция, на целия трудов колектив.

Едно от важните задължения на партийните организации е грижата за *издигане културата на труда и ръководството*. Без висока култура на труда, без организираност и дисциплина не може да се изгражда крупна и модерна промишленост, не може рационално, с максимална ефективност да се използва техниката, не може да се постигне висока производителност на труда. Без висока култура на труда не може успешно да се извършва съвременна химизация, комплексна механизация и автоматизация, съвременно напояване, селекция и племенно дело в селското стопанство. Без висока култура на труда не могат на съвременно равнище и ефективно да се развиват науката и техниката, да се извършват научноизследователските работи, да се превръща науката в непосредствена производителна сила. Нужно е навсякъде — и в материалното производство, и в сферата на социалното управление, и в сферата на науката и научноизследователската дейност, и в сферата на услугите, и в самата многостранна дейност на партийните органи и организации, да се създават всички условия и предпоставки за издигане културата на труда и ръководството.

Да се издига културата на труда и ръководството — значи да се повишава компетентността, изразяваща се в

познаването на проблемите и в организацията на тяхното разрешаване. Само този, който е компетентен, може да оцени значението на научно-техническите постижения, на новаторските идеи и почини. Особено днес, когато всяко постижение е продукт на своеобразния съюз на учени, специалисти и практики.

Да се издига културата на труда и ръководството — значи да се воюва против консерватизма, да се проявява размах, инициатива и деловитост, да се извършва редовно проверка на изпълнението. Значи самодисциплина и самоконтрол, организираност, стегнатост и точност в работата. Значи рационално, с най-малко изразходване на средства, сили и време, най-ефективно да се използват ресурсите и възможностите на всеки труженик в колектива за постигане на най-добри резултати в дадено предприятие, в даден отрасъл, в дадено научно или друго учреждение.

Да се издига културата на труда и ръководството — значи да се води борба против формализма и бюрократизма, против ориенталщината в работата. Значи да се освобождаваме от оня тип „ръководители“, които уж много се трудят, все са заети, ходят от заседание на заседание и в резултат на тяхното „трудова напрежение“ маса хора се въртят на празен ход, а свежи мисли и оригинални предложения плесенясват, омотани в паяжините на бюрократичното равнодушие!

Инициативите на трудещите се за увеличаване производителността на труда непрестанно растат и се умножават. За да се създаде всеобщ подем във всяко предприятие, стопанство, институт или учреждение, *партийните организации следва широко да се опират на обществените организации*, на професионалните съюзи, на Комсомола, на Отечествения фронт, да разгръщат тяхната самодейност. Обществените организации имат големи традиции, влияние сред масите, натрупан опит в организацията на социалистическото съревнование. Задачата сега е те да преоценят своята работа и

да приведат своя стил и методи в съответствие с новите изисквания.

Особено големи са задълженията на *професионалните съюзи* като непосредствени организатори на социалистическото съревнование. Те са най-масовата организация на българската работническа класа и трябва да бъдат главният борец за разгръщане на движението за висока производителност на труда, за подобряване квалификацията на работниците, за укрепване на трудовата и технологическата дисциплина. Върху тях лежи задължението да обобщават натрупания опит, да анализират недостатъците и да обогатяват съдържанието, формите и методите на социалистическото съревнование.

Широко и привлекателно поле за дейност се открива пред *Комсомола*. Ние сме уверени, че нашата младеж ще бъде в челните редици на търсачите на нови пътища за повишаване на обществената производителност на труда, за издигане научно-техническото равнище на нацията.

Смятаме за приятно задължение и тук да заявим, че ние, комунистите, работим за благополучието и щастието на социалистическа България рамо до рамо с *Българския земеделски народен съюз*. Не един път сме подчертавали, че високо ценим неговата плодотворна роля вътре в страната и на международната арена. Позволете и от тази трибуна да отправим сърдечни думи на благодарност към нашия верен съюзник — Българския земеделски народен съюз, към неговото ръководство, към неговите кадри и към всички сдружени земеделци за техния достоен принос в изграждането на зряло социалистическо общество, особено в развитието на социалистическото селско стопанство и в издигането на неговата култура. Ние изразяваме дълбока увереност, че сдружените земеделци и сега ще бъдат убедени и ентузиазирани борци за осъществяване на задачите, които обсъжда Националната партийна конференция, защото това са задачи общонародни, задачи национални.

Следва още по-пълно да се използват и големите възможности на *Отечествения фронт* като най-всеобхватна обществено-политическа организация и всенародно движение. Необходимо е той по-тясно да свърже работата си с работата на държавните органи, активно да ги подпомага в многостранната им дейност, да увеличи грижите си за решаване на социално-битовите въпроси, да засили своята политическа и възпитателна дейност по местожителство и неотстъпно да ратува за повече култура в трудовата дейност, в бита и в отношенията между хората.

Надяваме се, че в това благородно дело ще заемат подобаващото им се място и *научно-техническите съюзи*. Те са призвани да мобилизират творческите сили и инициативи на инженерите, икономистите, архитектите, техниците и другите специалисти, на рационализаторите и изобретателите за повишаване обществената производителност на труда, да съдействуват за бързо внедряване на постиженията на науката и техниката в производството, да работят за издигане на техническата и икономическата култура на техническата интелигенция, на работническата класа, на механизаторите и кооператорите, на младежта.

Изключително важни задачи стоят и пред нашия идеологически фронт, който сега трябва да съсредоточи своите усилия за успешно решаване на централния проблем — повишаването на обществената производителност на труда.

Средствата за масова информация и пропаганда, печатът, телевизията и радиото, агитаторите и пропагандистите на партията, профсъюзите, Комсомолът, Отечественият фронт трябва да разгърнат широка дейност за разясняване значението на борбата за прелом в производителността на труда. Под ръководството и с постоянната подкрепа на партийните организации, при най-дейното участие на научно-техническата и художественотворческата интелигенция те трябва да създадат морално-политическата и психологическата обстановка за вдигане на народа на революционен поход за нови трудови подвизи.

Вестниците и списанията, телевизията и радиото, издателствата, документалното, научно-популярното и учебното кино следва да подобрят значително своята работа, аргументирано и ярко да осветляват хода на социалистическото съревнование и неговите конкретни резултати, да критикуват слабостите и недостатъците в неговата организация, да разработват проблемите на производителността на труда, да се превърнат в истинска школа за масово разпространяване на челния опит, за поощряване на първенците.

Наред с масовите форми на агитация следва да се засили *индивидуалната работа на комунистите с всеки отделен работник, кооператор, служещ*. Това е особено нужно в сферата на материалното производство, където постоянно се вливат нови отряди трудещи се, предимно от младежта.

Борбата за по-висока обществена производителност на труда може да се увенчае със значителен успех само ако бъде подета от цялата партия, от нейните органи и организации, от комунистите. Отчетно-изборната кампания потвърди високата ленинска зрелост на нашата партия, нейния безспорен авторитет и влияние сред масите, нейното умение творчески да обогатява своите идеологически, тактически и организационни оръжия и да изпълнява успешно историческата си мисия на авангард на работническата класа и всепризнат ръководител на народа. Ние имаме пълно основание да се гордеем с нашата партия — партията на Димитър Благоев и Георги Димитров, и сме дълбоко убедени, че българските комунисти ще се справят с чест и с тази задача, както са се справяли с чест с всички задачи, които са стояли пред тях в десетилетните борби за свободата и щастието на трудовия народ, за разцвета на социалистическа България!

ИЗ ЗАКЛЮЧИТЕЛНОТО СЛОВО ПРЕД НАЦИОНАЛНАТА ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИЯ

(Стенографски запис)

22 март 1974 година

Драги другарки и другари,
Драги гости,

Ако следва да се даде оценка на работата на Националната партийна конференция, то очевидно тази оценка не може да бъде друга освен положителна. Разискванията, които станаха по внесения от Централния комитет доклад, потвърдиха пълното единодушие на делегатите с дадените постановки, оценки, изводи и задачи.

Ето защо аз не смятам да правя продължително и обстойно заключение, а ще се спра само на някои въпроси.

Няма съмнение, както изтъкнаха редица делегати, че настоящата Национална партийна конференция се превърна във внушително събитие за живота на партията и страната.

Кое е радостното, другарки и другари, което изпълва сърцата и душите ни със задоволство? Безспорно, това е обстоятелството, че разискванията на конференцията и целият неин дух подчертаха още един път единството, сплътеността на делегатките и делегатите, на цялата наша пар-

тия, на народа около Централния комитет, около генералната линия на партията, около необходимостта да направим всичко възможно, но да проведем в живота решенията на Десетия партиен конгрес. (*Продължителни ръкопляскания.*)

Конференцията потвърди, че Централният комитет на партията правилно постъпи, като постави на обсъждане един единствен въпрос, а именно въпроса за повишаване обществената производителност на труда. Всички изказали се делегати подчертаха изключителното, решаващото значение на този проблем за изпълнение на решенията на Десетия конгрес на партията, за по-нататъшното всестранно развитие на нашата страна.

И тъкмо затова може и трябва да се каже, че конференцията премина в творческа и делова обстановка, в конструктивен дух, в дух на критично отношение към слабостите и недостатъците, на трезво отчитане на трудностите. Тя показва убедително колко много са израснали партийните кадри от всички поколения и на всички равнища. В обсъждането на проблема за обществената производителност на труда бяха проявени компетентност, усет и чувство към новото. Така в своите изказвания делегатите допълниха доклада, задълбочиха и разкриха нови страни на обсъждания проблем, обогатиха постановките, изводите и задачите.

Главното сега е тези постановки и изводи да се превърнат в живо дело, да бъде направен коренен прелом в практическата работа за изпълнение на големите и неотложни задачи във всички области.

Пред нас стои в целите си исторически мащаби задължението да мобилизираме усилията на партията, на нашата работническа класа, на селяните-кооператори, на интелигенцията, на всички труженици на социализма за изпълнение решенията на конференцията. Нужно е тези решения да бъдат разяснявани така, както тук бяха поставени и разяснявани — като изключително важни не само за по-нататъшното успешно провеждане решенията на Десетия партиен

конгрес, но въобще за работата ни през един продължителен период — периода на изграждане на развито социалистическо общество в България.

Налага се да проведем такава *политическа и организаторска работа*, щото в центъра на вниманието на партийните организации, в центъра на вниманието на работническата класа, на всички строители на социализма да стои винаги този въпрос. Не е нужно да говорим отделно за отговорността на министерства, обединения, специалисти. Въпросът за повишаване обществената производителност на труда ще бъде решаван от усилията на всички. И ще направим всичко, за да го решим, и то така, както нашата партия може и е способна да го реши.

След Априлския пленум на Централния комитет на партията положихме изключителни усилия, за да внедрим широко в цялата система на държавата и преди всичко в партията ленинската постановка за *колективния метод на ръководство*.

И ние, другарки и другари, завоювахме в това отношение големи успехи. Тук вече се говори категорично и убедително за нарасналата роля и авторитета на партийните органи и организации в борбата за издигане боеспособността на нашата партия. Това бе борба за повдигане инициативността, за укрепване самочувствието и за изостряне съзнанието за отговорност у партийните кадри във всички сфери на развитието ни. Това е голяма победа на партията, победа, с която се гордеем, и трябва да правим всичко възможно, за да разширяваме и усъвършенствуваме колективното ръководство в партията и да го пренасяме все повече и повече във всички звена на нашия живот.

Но ние не можем да не видим, че ни сполетя една беда, една напаст връхлетя върху нас. И тази напаст не е природна, а е вътре в самите нас, един вид е духовна напаст. Между другото тук, от трибуната на конференцията, не един път бе споменато за тази напаст.

Какво се има предвид, другарки и другари? Има се предвид *инфлацията на решенията*. Някои наши другари сметнаха, че колективността в работата може да се изчерпи с решения. Аз не говоря само за низовите звена, а за всички — от горе до долу. И моля добре да бъде разбран! Не е малък броят на другарите, които смятат, че когато едно решение не се изпълни, то трябва да се вземе второ решение. Ако броят на такива ръководители бе малък, ние нямаше да занимаваме конференцията с подобни странни възгледи за колективността на ръководството. И нямаше да говорим за напаст! И така, какво става, след като е взето второ решение поради неизпълнение на първото решение? Изобретено е нещо не особено умно и хитро — взема се трето решение! Не се ли изпълни третото, нищо не струва да се съберат такива другари и да вземат четвърто. Получава се своеобразна верижна реакция от решения за изпълнение на взети вече решения. А първото, истинското, нужното, но неизпълнено решение остава да виси между земята и небето. Ето такава напаст съществува в нашата практика.

Ние не само няма да направим прелом в работата за осъществяване решенията на конференцията, но няма да се придвижим и сантиметър напред, ако решително не подобрим стила и методите на всички ръководни органи и ръководители от долу до горе! Не бива повече да допускаме да увисват във въздуха, та дори в безвъздушното пространство на безотговорността, правилни, навременни и необходими решения.

Откъде идва инфлацията на нашите решения?

Инфлацията идва от тези, които трябва да провеждат решенията!

Дори има случай, когато се вземат решения по въпроси, по които не е никому нужно да се вземат решения, тъй като вече има решение. Или пък решението никак не е необходимо, защото въпросът може да се уреди в практически порядък, незабавно, с усилията на този, комуто е възложено да го реши.

Инфлацията на решенията идва и от стремежа на някои хора да бягат от отговорност. Вие можете да си представите такава порода ръководители, които са натоварени сами да решават даден въпрос, но предпочитат да се крият зад колективния метод. Дошло е крайно време да приучим кадрите да се възползват от правата си и да поемат лична отговорност.

Станали сме много снизходителни и милосърдни, когато дойде ред да търсим отговорност за неизпълнение на взети решения. Кой, кому и как търси отговорност за неизпълнение? Обикновено си затваряме очите пред подобна нетърпима слабост и търпим. За сметка на кого и на какво? Това вие не по-зле от мен знаете! Затваряме си очите и чакаме някой друг да ни ги отвори. И ако се случи да ни ги отвори, то обикновено е вече твърде късно да се поправи вредата от неизпълнението на решението.

Колективността се превръща в параван за прикриване голотата и на такива ръководители, които позволяват да се вземат не напълно обосновани решения, решения, за които няма обективни и субективни условия за изпълнение.

Има и случаи, когато се вземат решения от органи, които не са компетентни да решават даден въпрос. Просто заседавали, дискутирали или само са се съгласили за решение по въпрос, който не е тяхна работа. И така често пъти се вземат решения, които взаимно се изключват и объркват окончателно изпълнителите.

Втора напаст, сродна с тази, за която говорих досега, е необяснимата страст към информации и справки! Информации, информации, информации! Всеки търси и взема информации и справки, независимо от обстоятелството, че сме създали специално министерство за тази цел и че правим усилия да изградим единна система за социална информация в страната. Но всеки, който има възможност, по най-безпощаден начин върти хората за информации и сведения!

Друг начин за въртене на хората, друга напаст са засе-

данията. Заседания, заседания, заседания! Съвещания, съвещания, съвещания! Такива наши хора би съжалил дори героят на Маяковски, който бил принуден да участва едновременно на две заседания: на едното място с горната половина на тялото си, а на другото място — с долната си половина! Пита се — на колко части трябва да се разкъса един наш съвременен човек, за да участва на всички едновременни заседания и съвещания, на които го викат шест дена през неговата работна седмица?!

Е, може ли нашата партия да преодолее тази напасть?! Може, разбира се! Какви ли неща не сме преодолявали!

Всеки грамотен човек знае за тъй наречените човекоядци, които било от религиозен фанатизъм, било просто от глад са гледали на себеподобните си като на хранителна продукция. Това време е минало и ние го четем само в книгите за предисторическата епоха.

В наше време човекоядци няма. Има обаче хора, които без жалост изяждат вече не себеподобните си, а тяхното време. Тези времеядци са не по-малък анахронизъм от човекоядците. И не по-малко опасни от тях! И ние трябва да се преборим с това времеядство. (*Весело оживление. Ръкопляскания.*)

Ето тук, на първата редица, е седнал директорът на Кремиковския завод. Както виждам, той е делегат от Софийската партийна организация и това е правилно! Но чуйте неговата одисея на ръководител на крупно предприятие у нас. Неотдавна към мен се обърнаха другари, в това число и другари от завода, с призив: „Другарю Живков, спасете човека, спасете директора на Кремиковци!“ Всеки ден него наистина го въртят на заседания и на съвещания, на съвещания и на заседания, разкарват го безжалостно и едва ли му оставят един ден в седмицата за пряката му работа като директор на предприятието. (*Оживление.*) И хората с право са обезпокоени.

Очевидно конференцията е добър повод да направим и

по този въпрос решителен завой. И това се отнася преди всичко за ръководните другари, защото не други, а главно те въртят хората на празен ход. *Трябва да се научим да ценим времето на хората, а не да го разпиляваме с ориенталска разточителност.* Няма да позволим никому да мери времето на деловите ръководители и на тружениците на социализма с дядовски копралаи! Има в нашия век точни часовници, има хронометри, има надпревара с времето. Ако за капиталиста времето е пари, то за социалистическия човек времето е нещо много повече от парите. То се измерва с труда за създаване на материални и духовни блага в името на всеобщото добруване. Дошло е време да сложим край на времеедството. (*Ръкопляскания.*)

Може би ще трябва да издадем закон с един единствен член, който да осигурява пълна и строга неприкосновеност на социалистическия човек по време на работа. *Трябва да се защитят гражданите, ръководещи и неръководещи, от нападката на времеедството и да им се гарантират условия, при които те ще могат спокойно и ползотворно да работят.* (*Продължителни ръкопляскания.*)

Става ясно, другарки и другари, че не са достатъчни само наградите, ордените, званията и другите трудови отличия за удостояване. Най-голямото удостояване за труженика е да бъде уважаван по време на работа и да бъде твърдо охраняван от времеедците. (*Ръкопляскания.*)

Разбира се, ние отчитаме, че има и ще има обективни трудности в процеса на изпълнението на решенията и на осъществяването на задачите, които стоят пред нас. Такива трудности са естествени. При това проблемите, които решаваме, стават все по-сложни. Често пъти те изпреварват равнището на подготовката и начина на мисленето у много от ръководните кадри, техния стил и методи на работа. По такъв начин неизбежно се проявява известно противоречие между повишените изисквания и субективните възможности. Цялата работа обаче е в това — да се вземат навременни

мерки за преодоляване на такива противоречия, за по-бързото израстване на кадрите, на трудещите се, за тяхното издигане на равнището на новите задачи. Това, от една страна.

От друга страна, в много от звената на системата за социално управление, която създадохме, не са внесени коренни промени в стила и методите на работа, липсва нов подход, съответстващ на тази система.

Както знаете, вече са дадени необходимите права и на Министерския съвет, и на министерствата, и на генералните директори, и на низовите ръководители. Ако на някого все още не достигат права, за да решава сам въпросите, които са от неговата компетентност, нека дойде да каже и ние ще му предоставим допълнителни права. Но по-нататък той ще отговаря за изпълнението на задачите. И трябва да бъде оставен спокойно да работи, да проявява инициатива, да мобилизира колектива.

Сега ни е нужна дисциплина, нужна е упорита работа за изпълнение на взетите решения, нужни са контрол и отговорност. Този въпрос сега е изключително актуален. От неговото своевременно и правилно решаване зависи да вкараме с още по-голяма сила в действие един важен фактор за повишаване обществената производителност на труда.

— — —
Другарки и другари,

От тази трибуна говориха партийни, държавни и стопански ръководители, работници, учени, хора на изкуството. Ние високо скъпим оценката, която изказалите се другари дадоха на ролята и приноса на Централния комитет и Политбюро в борбата за изпълнение решенията на Десетия конгрес на партията. Това за нас е и чест, и — вие сами разбирате — задължение.

Зрелостта на едно ръководство, неговото умение да вижда проблемите на развитието, да намира пътищата и средствата за решаването им и да организира и ръководи кад-

рите и трудещите се са условия, без които не може да се разчита на успех в нито едно голямо начинание. Но какво може да направи и най-добрият Централен комитет без милионите труженици, които единствено са в състояние да извършват такива исторически дела, каквото е изграждането на развито социалистическо общество?

Тук, на Националната партийна конференция, ние чухме изказванията на представители на тези милиони наши труженици, комунисти от различните сфери на материалното производство. Ние слушахме тези наши другари — редовни комунисти, с най-голямо внимание, радвахме се на тяхното самочувствие на хора, в ръцете на които се намира съдбата на партийните решения, на тяхното комунистическо и държавническо отношение към проблемите на нашето развитие. Ние сме особено много трогнати от тяхната оценка на работата на Централния комитет, от доверието на партията в Централния комитет. *(Ръкопляскания.)*

И ние искаме да кажем: Централният комитет никога не е забравял, че без подкрепата на редовите партийни членове, на редовите комунисти, които носят на плещите си борбата за превръщане на партийните решения в дела, няма и не може да има Централен комитет, няма и не може да има Българска комунистическа партия и социалистическа България! *(Продължителни ръкопляскания.)*

Централният комитет и Политбюро и занапред ще правят всичко, което е по силите им, за да оправдаят високото доверие, което нашата партия им оказва. *(Бурни, много продължителни ръкопляскания.)*

Благодаря за вниманието. *(Продължителни ръкопляскания, всички стават, дълго нестихващи възгласи: „БКП—БКП!“ И отново бурни ръкопляскания.)*

МЛАДИТЕ РАБОТНИЦИ — НЕПРЕСЪХВАЩ ИЗВОР НА КАДРИ

Из речта на националната среща
на Политбюро на ЦК на БКП със средношколци —
първенци в учението и труда

23 май 1974 година

Всички ние — работници, селяни и интелигенция, всички поколения — работим и се борим за осъществяване на историческите цели на работническата класа, които са и коренни цели на нашия народ. Всички ние — работници, селяни и интелигенция, всички поколения — работим и се борим за тържеството на историческия идеал на работническата класа — социализма и комунизма. (*Бурни, продължителни ръкопляскания.*) Без революционна, високосъзнателна и образована работническа класа, без нейния талант, умение и инициатива са немислими ускорените темпове и възходът на нашата икономика, бурният технически прогрес, високата обществена производителност на труда, всеотдайният напредък на страната ни. Без революционна, високосъзнателна и образована работническа класа, без нейния талант, умение и инициатива са немислими социализмът и комунизмът.

Работническата класа начело със своя комунистически авангард е умът и сърцето, моторът, основната движеща сила на общественото ни развитие. Затова нашата партия е

полагала и полага големи и непрестанни грижи за материалното и духовното издигане на работническата класа, за постоянен приток в нейните редици на знаещи, творчески мислещи, ентузиазирани и предани на комунизма млади попълнения. Затова ние искаме там да отива най-добрата част от нашия народ, от младежта, от навършилите трудоспособна възраст учащи се, които днес и особено утре ще бъдат главният източник за попълване на работническата класа.

Да встъпи в редовете на такава класа, каквато е работническата класа, да бъде неделима частица от тази велика армия е и трябва да бъде за всеки младеж и девойка, за всеки ученик чест, гордост и слава! (*Бурни, продължителни ръкопляскания.*)

Заводът, рудникът и строителното скеле, влакът и камионът, тракторът и комбайнът, животновъдната ферма — ето онази могъща школа на живота, в която младият работник получава закалка, придобива и усъвършенствува професията си, изгражда и укрепва своето класово съзнание, усвоява добродетелите на работническата класа. Тук именно той се подготвя за пълноценно участие и в многостранния живот на страната.

Бъдете уверени, драги средношколци, че работата в завода и селското стопанство, в материалното производство не прегражда пътя на младия човек за растеж, а напротив — разкрива и ще разкрива все по-широки възможности той в бъдеще да влага своя труд, опит и знания във всяко друго поприще.

Младите работници са и трябва да бъдат непресъхващият извор на кадри за всички области на обществено-политическия, държавния и стопанския живот. Именно от средите на работническата младеж, от средите на работническата класа трябва главно да се издирват и издигат подходящи работници за ръководна дейност особено в такива важни сектори като системата на Министерството на вътрешните работи и Министерството на народната отбрана, в Мини-

стерството на външните работи и Министерството на външната търговия.

Още по-смело трябва да се привличат младежи и девойки от редиците на работническата класа и в ръководните органи на Комсомола. Това ще засили още повече живителния работнически заряд в Комсомола.

Организационният, политическият и идеологическият живот на младежта още по-дълбоко ще бъде просмукан от дисциплинираността, съзнателността и организираността на работническата класа, от нейното високо чувство на отговорност, от нейната самоотверженост в борбата за генералната линия на партията, за тържеството на комунистическия идеал. (*Продължителни ръкопляскания.*) Това без съмнение ще окаже положително, изключително благотворно влияние върху всички комсомолски кадри и активисти.

За съжаление в някои ръководства на Комсомола попадат и такива младежи, за които комсомолската дейност е не апостолско призвание и вътрешно убеждение, а преди всичко трамплин за уреждане на своето лично положение. Макар че тази прослойка сред комсомолските организационни работници не е особено голяма, ние не можем и не бива да останем равнодушни към такива факти. Равнодушен към подобни факти не бива повече да бъде и Централният комитет на Комсомола, който засега недооценява вредата, насяна от тези пришълци в комсомолските ръководства. Разбира се, наличието на такива хора в някои комсомолски органи в никакъв случай не може да хвърли сянка и да понижи заслугите и огромната роля на хилядите предани комсомолски кадри и активисти, които всеотдайно и с жар работят за комунистическото възпитание на младежта, за нейното организиране и мобилизиране за делото на партията, за делото на социалистическа България.

ВИНАГИ ВЕРНИ НА ПАРТИЯТА

Реч на Националния младежки събор
пред паметника на чавдарци в местността „Жерково“,
посветен на 30-годишнината от победата
на социалистическата революция в България
31 август 1974 година

Родените през 1944 година днес са тридесетгодишни мъже и жени, граждани и строители в разцвета на силите си, членове на нашата партия и безпартийни комунисти, върху чиито плещи все повече ляга главната отговорност за съдбата на Родината. Те излязоха от комсомолската възраст и от редовете на Комсомола. Сега вие, родените в годините около Априлския пленум, сте нашето младо поколение, нашето комсомолско племе, димитровската млада гвардия на социалистическа България! (*Бурни ръкопляскания, възгласи: „БКП—БКП!“, „БКП—Комсомол!“ и „Ура!“.*)

Какво представлява нашето поколение, какво представляват днешните български комсомолци — това за нас, хората от по-възрастните поколения, е жизнено важен въпрос. Във всички времена бащите и майките са се вълнували за съдбата на децата си — как растат, какви ще израснат, какво ще бъде тяхното място в живота. Това е човешко. Но за нас този въпрос е нещо повече от обикновените бащински и майчински мисли и вълнения, защото става дума не

само за съдбата на нашите собствени деца, а за съдбата на борбите, жертвите, труда на няколко поколения, за бъдещето на българската нация, за бъдещето на социалистическа България. (*Ръкопляскания.*)

Партията, държавата, народът правят за своята младеж всичко, което е по силите им и възможностите на страната. Нито едно предишно поколение не е имало такива добри условия за своето физическо и духовно израстване, каквито има вашето поколение. И ние трябва да кажем: като цяло, като поколение вие оправдавате грижите, които се полагат за вас, и ние вярваме във вас, обичаме ви и се гордеем с вас. (*Бурни ръкопляскания, възгласи: „БКП—БКП!“, „Винаги верни на партията!“, „С БКП — напред!“, „Ура!“.*)

Именно поради това ние сме длъжни да не си затваряме очите пред някои факти и явления, които — колкото и да не са характерни за вашето поколение като цяло — имат място в живота на младежта.

Не е тайна например, че някои младежи бягат като от огън от физическия труд. Тези хора си представят живота като една безкрайна ваканция и — подобно на някогашните буржоазни синчета — смятат да преживеят на гърба на родителите си дотогава, докато децата им поотраснат и поемат издръжката на тяхното паразитно съществуване. Разбира се, голяма вина за това имат и родителите на тези млади хора, криво разбраната родителска обич, неизживяното еснафско пренебрежение към работническата професия.

Целият народ се е напрегнал да гради и създава. И ние повече няма да допускаме, особено сега, когато у нас вече се чувства недостиг от работна ръка, млади, здрави, нормални физически и умствено хора да се шляят по улиците, да седят със скучаещ вид по кафенета и ресторанти по никое време и да се ползват от благата, които нашето общество предоставя на своите граждани!

Но проблемът с тези младежи не е само проблем на властта. Той е преди всичко проблем на Комсомола, на самата

младеж, ваш проблем. Тези хора ще живеят десетилетия сред вас и ако не се оправят — ще тровят въздуха, който дишате и който утре ще дишат вашите деца. Съществува ли ваше, младежко обществено мнение против това явление? Съществува ли непримиримот, революционна непримиримот към рецидивите на чужди влияния във вашите среди?

Честно казано, подобна непримиримот не се чувствава особено силно. Нещо повече — намират се млади хора, ученици, студенти, работници, служещи, интелигенти, нормални, хубави наши младежи и девойки, които не би трябвало да имат нищо общо с възгледите, вкусовете, начина на живот на мамините синчета и дъщерички, а като че ли мъничко им завидват и се мъчат да им подражават.

Без съмнение Комсомолът е този, който трябва да води открита и непримирима борба против паразитизма, против буржоазните и дребнобуржоазните влияния, останали от миналото или внасяни отвън, против карьеризма, страстта към самоуреждане, пушенето и пиенето, обожествяването на вещите, неморалното поведение, които все още имат място в някои младежки среди. Комсомолът трябва да води тази борба енергично и безкомпромисно — и не само защото тези явления са несъвместими с интересите на обществото, но и защото борбата против тях е борба за утвърждаване и укрепване на комунистическия морал, на комунистическите норми на поведение, на комунистическия начин на живот в учението, в труда, в цялостния живот на младото поколение.

Или да вземем един друг, извънредно важен въпрос — въпроса за отношението на комсомолеца към неговото комсомолско дружество.

Преди известно време един млад другар, студент в едно от столичните висши учебни заведения, ми се оплака от някои порядки. Попитах го: „Какво гледа комсомолското ви дружество, защо не се намеси?“ А той от своя страна ме пита: „Кое дружество?“ „Как кое — казвам, — вашето, курсовото“. „А! — махна с ръка той. — Кой ще си разваля

спокойствието, карриеристите от ръководството ли?“ Момчето е от комунистическо семейство, умно, с будно чувство за правда и справедливост. Възмушава се. Преживява. И повечето студенти-комсомолци от неговия курс се възмушават, преживяват. И в същото време — търпят карриеристи, равнодушни хора и не знам какви си още да стоят начело на тяхното дружество, а сами бягат от ръководството. Не се стърпях, казах му направо: „Виж какво, комсомолецо! Щом бягате от ръководна комсомолска работа, не се оплаквайте, че ви ръководят хора, които нямат качества на комсомолци.

А ако не искате да ви ръководят такива хора — тогава работата е проста: избирайте най-достоините, участвайте активно в живота на дружеството и поставяйте на обсъждане всичко, което ви засяга и вълнува. Друг изход няма!“
(*Ръкопляскания.*)

В нашия живот, драги млади другари, има още много слабости и недостатъци, има и немалко безобразия. Тридесет години са свършено недостатъчен срок за очистване на обществото и на човека от вековните буржоазни и дребнобуржоазни разбирания и навици. С някои от тях по-възрастните поколения успяха в общи линии да се справят. С другите — моля, бъдете добри да воювате и вие заедно с нас за изкореняването им. (*Ръкопляскания.*)

Комсомолът има достатъчно сили и възможности за това. Партията ви е дала широки пълномощия, действайте! Понякога може да се сблъскате с безобразия и неправди, които са — така да се каже — от по-горна инстанция. Но и тогава Комсомолът не е безсилен. Зад комсомолската организация стои партийната организация, а партийните организации умеят да отстояват правдата и да защищават интересите на младото поколение. Нито една лична неправда на тоя свят не може да нанесе такива дълбоки поражения в младата душа, каквито нанася загубата на вярата в способността на колектива да побеждава несправедливостите и извращенията и да разчиства пътя на новото, на комунистиче-

ското в нашия живот. Комсомолът не е формална, казионна организация, членството в Комсомола не е формално членство. Димитровският комунистически младежки съюз е пръв помощник и резерв на Българската комунистическа партия, самодейна организация на българската комунистическа младеж, днешните комсомолци са утрешните комунисти и от това, какви са днешните комсомолци, зависи каква ще бъде утре Българската комунистическа партия, каква ще бъде социалистическа България! (*Ръкопляскания.*)

Т. 22, с. 355—360.

ИЗПИТАН РЪКОВОДИТЕЛ В СТРОИТЕЛСТВОТО НА РАЗВИТО СОЦИАЛИСТИЧЕСКО ОБЩЕСТВО

Из доклада на тържественото юбилейно заседание
в зала „Универсиада“ в София
8 септември 1974 година

Другарки и другари,

Всички наши социалистически победи и завоевания, с които посрещаме 30-годишния юбилей на Девети септември, са неделимо свързани с името и делото на Българската комунистическа партия.

Преминала дълъг и славен път през огъня на борбата против капитализма и фашизма, преодоляла неизброими трудности и закалила се в социалистическото строителство, партията на българските комунисти стои на висотата на своята историческа мисия като политическа организация на работническата класа и неин изпитан марксистко-ленински авангард, като всепризната ръководна сила на целия народ. Под знамето на комунизма, рамо до рамо с Комунистическата партия на Съветския съюз, в единен строй с международното комунистическо и работническо движение нашата партия съумя да обедини органически понятията партия и народ, родина и социализъм, национален и интернационален дълг. (*Продължителни ръкопляскания.*)

Зрелостта и силата на нашата партия, нейната способност последователно и творчески да прилага и развива революционното учение на Маркс—Енгелс—Ленин, умението ѝ мъдро и далновидно да решава проблемите във всички области на живота бяха манифестирани по най-внушителен начин на историческия Десети партиен конгрес. Десетият конгрес и новата партийна Програма са тържество на априлската линия, зад която стои като един човек цялата 750-хилядна армия на българските комунисти. (*Продължителни ръкопляскания.*) Във всенародното одобрение на конгресните решения и партийната Програма, във волята на трудещите се и постигнатите успехи при изпълнение на начертания курс отново намери израз монолитното морално-политическо единство на народа, неговата любов и доверие към Комунистическата партия. (*Продължителни ръкопляскания.*)

Вече стана половин век, откакто комунистите и здравите сили в *Българския земеделски народен съюз* поставиха основите на комунистическо-земеделското единство. Това единство укрепна в двадесетгодишните битки с монархо-фашизма; закали се в борбата против десните сили в Земеделския съюз, които след 9 септември 1944 година направиха опит да изправят БЗНС срещу БКП и да реставрират буржоазната власт; превърна се в братство между двете партии в годините на историческите революционни преобразования в живота на българското село, когато БЗНС възприе социализма за своя цел, научен от цялата си история, че друг път за избавяне на селските маси от експлоатацията, друг път към свободен и човешки живот освен пътя на социализма няма. (*Бурни, продължителни ръкопляскания.*)

В наши дни, когато у най-широки народни маси по света особено силно се чувствуват тежненятия към единство на левите и демократичните сили, империалистическата пропаганда и лакенте на буржоазията енергично се опитват да предотвратят изграждането на леви фронтове, като раздуват легендата, че комунистите имат нужда от съюзници, докато

завземат властта, а след това се отърват от тях. За нас тези приказки не са нови.

Международната реакция и буржоазната агентура в ръководствата на Българския земеделски народен съюз плашеше по същия начин земеделските маси, които естествено се стремяха към съюз и единодействие с комунистите.

Животът показва, че не комунистите, а някои техни лъжесъюзници се опитаха да ритнат кросното, след като си изтъкаха платното, и се оказаха на власт благодарение преди всичко на борбите и жертвите на комунистите. Те се опитаха да изиграят комунистите, да лишат трудовия народ от спечелената победа. И загубиха играта.

Историята показва, че комунистите са верни на своите верни съюзници. Вече три десетилетия Българската комунистическа партия и Българският земеделски народен съюз, комунисти и земеделци работят рамо до рамо във всички органи на властта и в обществените организации, по всички фронтове на социалистическото строителство, в пълно разбирателство и другарско сътрудничество, в братско единство (*Бурни, продължителни ръкопляскания.*)

Заел достойно място в управлението на страната и на международното поприще, Българският земеделски народен съюз всеотдайно работи за делото на социализма, за възхода на нашето социалистическо село, за популяризиране на нашите постижения и за единството на демократичните сили в света.

Социалистическите победи и завоевания на нашата Родина са свързани тясно с многостранната дейност на *Отечествения фронт* — най-масовата обществено-политическа организация у нас и школа за комунистическо, патриотично и интернационално възпитание на народа. Огромен е приносът на *Българските професионални съюзи*, които през всички изминали години мобилизираха творческите сили на работническата класа за изпълнение на социално-икономическата

политика на партията. В борбата за изграждането на новия свят вложи целия си младежки жар и ентузиазъм *Димитровският комунистически младежки съюз* — първият помощник и резерв на нашата партия, изразителят на интересите и възделенията на вдъхновените и умни млади български поколения. Всеки в своята област, своя принос дадоха и другите *обществени организации и творческите съюзи.*

С особена гордост, с искрено възхищение ние искаме да изтъкнем и дебело да подчертаем историческата заслуга на *българските жени.* От първите дни на победата българката пое по трудния път на социалистическото строителство в селското стопанство, във фабриките, строежите. С чиста съвест ние можем да кажем, че България днес нямаше да бъде това, което е, ако българските жени не бяха се включили така масово в изграждането на новия живот със собствената си воля, всеотдайност, готовност на всички жертви и лишения в името на щастливото бъдеще на своите деца! (*Бурни, продължителни ръкопляскания.*)

Нашите социалистически победи и завоевания са ярко възпращение на силата на народа и неговата сплотеност около Българската комунистическа партия, на съюза на работническата класа, трудещите се селяни и народната интелигенция, на съвместната работа на комунисти, сдружени земеделци и безпартийни, отечественофронтовци и комсомолци, на единството на всички поколения. Силна с мощта на този народ и тази партия, на този съюз и това единство, Народна република България уверено изгражда развитото социалистическо общество. (Бурни, много продължителни ръкопляскания.)

— — —
Другарки и другари,

Пътят, извървян от нашата Родина през изминалите тридесет години, е богат по съдържание и резултати. Това наистина е път, който други страни при други условия са из-

вървели за столетия. Ние имаме всички основания да се гордеем с нашите постижения. Но сега вече въпросът се поставя по иначе: използваме ли най-пълноценно възможностите, които ни дават нашата голяма за мащабите на България материална база, обективните и субективните фактори на развитието, постиженията на научно-техническата революция, използваме ли напълно неограничените възможности на социалистическия строй и на сътрудничеството с братските социалистически страни от Съвета за икономическа взаимопомощ?

Не, другарки и другари, не ги използваме!

Националната партийна конференция даде категоричен отговор на този въпрос. Тя разгледа всестранно проблема за бързото и неотклонно повишаване на обществената производителност на труда и начерта конкретните пътища за решаването на тази кардинална задача на нашето развитие, на изграждането на зряло социалистическо общество в България. Сега е необходимо само едно: упорито и последователно да се борим за изпълнение решенията на конференцията, решително да преодоляваме старите инерции, безкомпромисно да отстраняваме пречките — обективните и субективните — и големите плодове няма да закъснеят.

Ние имаме всичко необходимо, за да извършим този прелом. Имаме героична работническа класа и героични селскостопански труженици, имаме предана на делото на комунизма и висококвалифицирана интелигенция във всички области на живота. Ние имаме Комунистическа партия, доказала своята способност мъдро, далновидно, от творчески марксистко-ленински позиции да поставя и да решава назрелите проблеми на социалистическото строителство. Ние имаме новата Програма на партията, ясният път на България към бъдещето. И ние сме убедени, че нашият славен народ, комунистите, сдружените земеделци, отечественофронтовците, безпартийните граждани на републиката, работниците, кооператорите, интелигенцията, нашите младежи и девойки, на-

шият славен трудов народ ще впрегне всичките си сили и знания, цялата си енергия и вдъхновение и под ръководството на партията ще издигне Родината на нови висоти по пътя на развития социализъм! (*Бурни, продължителни ръкопляскания.*)

Т. 22, с. 446—450, 461—462.

ДА СЕ НАПРАВИ ОСНОВЕН ПРЕГЛЕД НА РАБОТАТА ВЪВ ВСИЧКИ СФЕРИ НА НАШИЯ ЖИВОТ

Из речта на митинга в град Антоново
16 ноември 1974 година

Борбата на нашия народ за преобразяване на живота, за изграждане на развито социалистическо общество се води на широк фронт в цялата страна. Сега нашите усилия са насочени към успешното завършване на годината и към подготовката на успеха през следващата година.

1975 година е последната, решаващата година на нашата шеста петилетка. Нужна е пълна мобилизация на всички сили и ресурси, за да се завършват в срок пусковите обекти и бързо да се усвояват новите производствени мощности; да се води решителен курс на модернизация и реконструкция на предприятията; ефективно да се оползотворяват суровините, материалите, горивата, енергията; още по-добре да се използва производителната сила на съвременната наука и техника, да се укрепват връзките на науката и производството, бързо да се внедряват научно-техническите постижения и челният опит в практиката; върху здравата основа на последователното развитие на нашата икономика стъпка по стъпка да се осъществява Декемврийската програма за по-

вишаване на народното благосъстояние. Нужно е да се засилят отговорността и деловитостта на кадрите, строго да се спазват държавната и трудовата дисциплина, да се повишава културата на труда и управлението, да се осигури подем на цялата стопанска работа. Днес е необходимо основните кадри от партийните комитети и от ръководствата на обществените организации, от министерствата, обединенията и научните организации към тях незабавно да отидат в предприятията, особено в изоставащите, и заедно с техните ръководства и производствени колективи да решават въпросите за цялостното изпълнение на плана за 1974 година, да осигурят необходимите условия за изпълнение на плана за 1975 година, като окажат помощ и при изработването на насрещните планове на трудовите колективи.

Сега ключовият проблем на нашето развитие, както посочи Националната партийна конференция, е бързото повишаване на обществената производителност на труда. За успешното решаване на този проблем, в който като във фокус са събрани всички проблеми на нашето по-нататъшно развитие, ние трябва да мобилизираме целия ум и талант, цялата трудоспособност и воля на нашия народ.

Идущата 1975 година ще ни приближи до Единадесетия конгрес на Българската комунистическа партия.

Нужно е всички ние — и ръководни дейци, и обикновени труженици, така да работим, че на Единадесетия партиен конгрес да се явим с успешно изпълнени задачи, с нови крупни завоевания по целия фронт на социалистическото строителство. Нужно е да се направи основен преглед на работата във всички сфери на нашия живот, във всяко предприятие, във всяко звено, да се анализира многостранната дейност и се предприемат допълнителни мерки за пълното осъществяване на решенията на Десетия партиен конгрес.

Нужно е още повече да се разгори всенародното социалистическо съревнование за разкриване и оползотворяване на всички действителни резерви и възможности, за изпълне-

ние на насрещните планове на трудещите се, за изпълнение и преизпълнение на държавния стопански план по всички показатели, за достойна среща на Единадесетия партиен конгрес. (*Ръкопляскания, „Ура!“, възгласи: „БКП—БКП!“.*)

Нужна е пълна мобилизация на всички сили — като се почне от Централния комитет на партията, Министерския съвет, министерствата, обединенията и аграрно-промишлените комплекси и се стигне до всеки отделен завод, предприятие, кооперативно стопанство, научноизследователски институт, до всеки цех, бригада и звено, до всяко работно място, до всеки социалистически труженик!

Няма съмнение, че комунистите, комсомолците, сдружените земеделци, отечественофронтовците ще впрегнат всичките си сили в борбата за изпълнение на плана за социално-икономическото развитие на страната и със своя вдъхновен труд ще дадат възможност на Единадесетия конгрес на партията не само да отчете успешното изпълнение на шестата петилетка, приета от Десетия конгрес, но и да очертае нови широки и действително грандиозни перспективи пред българския народ, пред социалистическа България. (*Ръкопляскания, възторжени възгласи: „БКП—БКП!“.*)

ДРУЖБАТА И СЪТРУДНИЧЕСТВОТО МЕЖДУ БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ И БЪЛГАРСКИЯ ЗЕМЕДЕЛСКИ СЪЮЗ СА НЕОБРАТИМИ

Приветствено слово
на вечерята в резиденция „Бояна“ в София
по случай 75-годишнината от създаването
на Българския земеделски народен съюз
(Стенографски запис)

26 февруари 1975 година

Уважаеми другарки и другари,

Уважаеми гости,

Искам най-напред да изкажа от името на Централния комитет на партията, от името на Политбюро на Централния комитет на партията нашето задоволство и благодарност за честта, която другарите от БЗНС, от Управителния съвет на БЗНС ни оказаха, като ни поканиха да участвуваме днес в тържественото заседание по случай 75 години от създаването на братския Български земеделски народен съюз, а също за поканата да участвуваме на тази вечеря. *(Ръкопляскания.)*

Искам да приветствувам най-сърдечно от името на Централния комитет на партията, от името на Българската комунистическа партия, от името на нашето държавно ръководство и нашия народ гостите на Българския земеделски народен съюз от разни страни и аграрни движения почти от целия свят. *(Продължителни ръкопляскания.)*

Драги гости, вие можете да се чувствувате и като наши

гости, като гости на нашия народ. Ние бихме се радвали, ако имате възможност да останете поне за няколко дена, за седмица или две, за един или два месеца (*весело оживление; ръкопляскания*), за да се запознаете с живота и работата в нашата страна. Аз обаче искам да ви предупредя, че на вас ще ви показват само хубавите неща. Лоши работи няма да ви покажат. (*Весело оживление. Ръкопляскания.*) Все пак смятам, че постъпвам честно, като предварително ви предупреждавам. (*Весело оживление. Ръкопляскания.*)

Що се касае до Българския земеделски народен съюз, то не един път, ако говорим за нашата страна, е давана оценка на изключително голямата историческа роля, която играеше и играе Българският земеделски народен съюз в развитието на нашата страна и държава и особено сега, в условията на изграждането на социалистическото общество в България. (*Ръкопляскания.*)

Днес в приветствието на Централния комитет на партията — а като приветствие то не може да бъде много дълго — открито, ясно и категорично още един път е изразена нашата голяма благодарност и висока оценка за работата и делата на сдружените земеделци, на Българския земеделски народен съюз, на неговото ръководство преди начело с покойния Георги Трайков, а днес начело с другаря Петър Танчев. (*Продължителни ръкопляскания.*)

Ние не можем да си представим борбата и работата на Българската комунистическа партия в миналото без здравите сили на Българския земеделски народен съюз. Няколко десетилетия ние работихме заедно, рамо до рамо. Нас, и комунисти, и сдружени земеделци, заедно са ни арестували, били, убивали. Нашето братство и дружба са циментирани с общо пролята кръв в борбата за общи цели, за свободата и щастнето на трудовия народ. Ние, и комунистите, и сдружените земеделци, сме направили всички изводи от нашата съвместна борба и това е изключително голям заряд и важно условие за нашата съвместна работа. (*Ръкопляскания.*)

Ние не можем да си представим също така съвременна България, социалистическа България, без Българския земеделски народен съюз, без неговата огромна политическа и организаторска работа, без неговата крепка дружба и сътрудничество с Българската комунистическа партия в изграждането на новия живот, особено в развитието на нашето социалистическо селско стопанство. (*Ръкопляскания.*)

Има три неща в България, които са необратими, които са решени исторически и никой не е в състояние да ги измени, да ги върне назад, защото то означава да се опита да стори невъзможното — да върне историята назад.

Първо. Победата на социалистическия строй в България. Социализмът в България е победил не само защото нашата икономика е приведена на социалистически релси и в града, и в селото, но защото социализмът в България е влязъл дълбоко в съзнанието, в душата, в сърцето, във всички фибри на нашата работническа класа, на селскостопанските труженици, на нашата народна интелигенция. (*Ръкопляскания.*) Например ако ние с другарите от БЗНС — имам предвид нашето държавно и партийно ръководство — решим да започнем агитация в село против кооперативния строй, против аграрно-промишлените комплекси, най-напред ще помислят, че се шегуваме, и ще се смеят; ако продължим да настояваме те да бъдат разтурени и да се върнем към частното стопанство, ще започнат да мислят, че ние не сме с всички си, че сме умопобъркани; но ако въпреки това ние настояваме за разпускането им, тогава ще ни набият и изгонят от селото. (*Весело оживление. Ръкопляскания.*) Ето такъв крепък строй имаме в нашето село, който абсолютно нищо не може да го поклати. Можете да си представите какво е положението на нашето партийно и държавно ръководство и на другарите от БЗНС! Нямаме възможност и няма нищо да спечелим, ако започнем да говорим против нашия кооперативен строй. Напротив, може само да ни снемат от поста.

Второто необратимо нещо, което стана в живота на България, е дружната работа между комунисти и земеделци. Няма такава сила нито вътре в страната, нито вън от страната, която може да я разруши. (*Ръкопляскания.*) Но ако нашият Централен комитет и ръководството на БЗНС започнем да спорим и да се караме — да допуснем, че може да се създаде такава ситуация, — ако започнат дразги, конфликти и недоразумения между нас — тогава и тях ще ги снемат, и нас ще ни снемат. И това ще сторят комунистите и сдружените земеделци. Такава е обстановката в България. Ние да не сме дураци да се караме, за да ни снемат. (*Весело оживление. Ръкопляскания.*)

Третото необратимо нещо, което никой не може да върне назад, са любовта и верността на нашия народ към Съветския съюз. (*Ръкопляскания.*) Ако някой от нас си позволи не само да води агитация против Съветския съюз, но ако в каквато и да е степен прояви нещо нечистоплътно към Съветския съюз, нашият народ ще го ликвидира като политическо и държавно лице. Такива са вярата и обаянието на Съветския съюз в България. Ние да не сме дураци, та да вземем да водим сега борба против Съветския съюз. Ами нас народът веднага ще ни снесе от ръководните партийни и държавни постове. (*Весело оживление. Ръкопляскания.*)

Ето какви необратими процеси са ставали, стават и все повече ще се задълбочават в Народна република България. Западната реакционна пропаганда навива и въпроса за социализма в българското село, и въпроса за нашите отношения със Съветския съюз, опитва се да пробутва антисъветска пропаганда на българския народ. Как да ви кажа, специално за условията на България не може да има по-голяма глупост от това, да се говори против социализма, против дружбата между комунисти и земеделци, против Съветския съюз. В България такава пропаганда е безплодна. Ако те са малко по-умни, ще разберат, че ние им даваме достатъчно материали, когато сами критикуваме нашите недъзи. Те могат

да вземат тези материали, и то без да ни плащат нещо — ние не искаме хонорар за съвета, — и да ги използват в своите предавания срещу България. А те са се заловили с безнадеждна работа — занимават се със социализма в България, с дружбата и приятелството между българските комунисти и сдружените земеделци, с България и със Съветския съюз. (*Весело оживление.*)

Ето такива явления, такива необратими процеси станаха в България!

Вие сами разбирате, уважаеми гости, че това не е станало случайно, не е паднало от горе, че всичко това е постигнато с тежък труд и много усилия, със съвместна работа и борба. Важното е, че сега ние, комунисти и сдружени земеделци, вървим рамо до рамо, крепко, братски, изпитани в общата наша борба за щастието на нашия народ. (*Ръкопляскания.*)

Аз всеки ден чета вестник „Земеделско знаме“ и срещам материали, в които се критикуват слабости и недостатъци в различни сектори, а начело на тези сектори стоят в повечето случаи комунисти. Но на мен никога не ми е минавало през ума, а и няма такъв комунист в България, на който да е минало през ума, че „Земеделско знаме“, органът на ръководството на БЗНС, критикува партията, политиката на партията, критикува Централния комитет на партията. И обратно, нашият орган „Работническо дело“ критикува разни недъзи, в това число и другари от БЗНС, които са начело на дадени сектори. Но никой от БЗНС не смята, че тази критика е срещу БЗНС, срещу ръководството на БЗНС.

Ето виждате каква обстановка е създадена в България, какво значи, да се изразим на народен език, взаимна любов. Взаимната любов и уважението са наша голяма сила. И в това е силата на България. (*Ръкопляскания.*)

Някои теоретически работници и дейци, в това число и участници в току-що завършилата теоретическа конференция, посветена на 75-годишнината от създаването на БЗНС,

отъждествяват дружбата и взаимното сътрудничество между комунисти и сдружени земеделци, между БКП и БЗНС с работническо-селския съюз, слагат знак на равенство между комунистическо-земеделското единство и работническо-селския съюз, смятат Комунистическата партия за представител само на работническата класа, а БЗНС — на селяните. Това обаче не е правилно. То не е правилно теоретически и не отговаря на обективната действителност. Още повече че Българската комунистическа партия и в миналото — да не говорим за сега — имаше мощни партийни организации в селата, ползваше се с изключителен авторитет и оказваше силно влияние върху трудещите се селяни, а БЗНС има свои организации — дружби, и в градовете. Трябва да бъдем наясно. Тези понятия не са тъждествени. Работническо-селският съюз е много по-широк и по-всеобхватен от комунистическо-земеделското единство и сътрудничество. При нашите условия комунистическо-земеделското единство е политическо ядро, политически заряд за укрепването и развитието на работническо-селския съюз, в който ръководна роля има Комунистическата партия. Разбира се, това в никаква степен не намалява значението на дружната работа между БКП и БЗНС и в борбата против фашизма и капитализма, и в изграждането на социалистическото общество.

Корените на единството и сътрудничеството между БКП и БЗНС са в работническо-селския съюз. Затова ние създаваме всички предпоставки, необходими за укрепването на работническо-селския съюз и издигането му на качествено нова степен, за укрепването на морално-политическото единство на нашия народ, което е главното и решаващото в нашата работа и борба за социалистическото изграждане на нашата Родина, за нейното светло комунистическо утре. *(Ръкопляскания.)*

Ние се радваме и приветствуваме международната дейност на Българския земеделски народен съюз. Ние, както и

другарите от БЗНС смятат, не претендираме и който и да е в България не претендира за нещо повече от това, освен да даваме своя принос в общото дело за прогреса и щастието на човечеството. И в това ние виждаме заслугата на БЗНС, че в рамките на своите възможности дава своя принос за укрепване на прогресивното аграрно движение в света, дава своя принос в общата наша работа и борба за осъществяване на световния мир. Така че ние много добре разбираме, че БЗНС като пръв политически помощник и съюзник на нашата партия в общата ни работа и борба вътре в страната играе определена роля и на международната арена, като дава своя принос за укрепване и развитие на прогресивното аграрно движение в света и в борбата за запазване на мира.

Ето това е България. Не може човек даже и да си представи съвременна България отделно от Българската комунистическа партия и от Българския земеделски народен съюз, не може да се говори за укрепване на работническо-селския съюз, на морално-политическото единство на народа в България без Българския земеделски народен съюз. (*Ръкопляскания.*)

Както виждате, ние високо ценим ролята и приноса на Българския земеделски народен съюз даже и сега, ако щете, в условията на изграждане на развито социалистическо общество, когато социализмът е победил в селото. Въпреки това БЗНС има своето място, и то много важно, в общата наша система, в общия устрем и борба на нашия народ за изграждане на развито социалистическо общество в България. И в нашите мисли, в нашите отношения, в нашия стил на работа всичко това, което е исторически извод, сега е превъплътено в нашата непосредствена работа и борба. Ние с другаря Петър Танчев се срещаме и обсъждаме някои въпроси. Аз трябва да ви кажа, ние така добре се разбираме, че докато си прием кафето, разглеждаме по няколко въпроса и взаимно стигаме до единно становище. Ето виж-

дате каква обстановка се е създала — и горе, между нашите две ръководства, пълно единство, и долу, между комунистите и сдружените земеделци, пълно единство в името на щастието и благоденствието на нашия народ. (*Ръкопляскания.*)

Беше време, когато имаше експлоататори у нас. Те търсеха хора от БЗНС, за да ги използват срещу Комунистическата партия, за антинародни цели. Имаше трудности в отношенията между Българската комунистическа партия и Българския земеделски съюз. Но здравите сили в БЗНС удържаха победата и сега ние вървим и ще вървим дружно, братски рамо до рамо. Докога — аз говоря в исторически аспект, — не знам, тъй като ние, марксистите-ленинци, смятаме, че ще дойде време — но кога, не мога да кажа, — когато няма да има нужда и от Българската комунистическа партия. Ще дойде това време, но дотогава вероятно ще се сменят няколко поколения. Така че на нас, Българската комунистическа партия и Българския земеделски народен съюз, ни предстои дълъг път на дружна и съвместна работа. (*Ръкопляскания.*)

Искам още един път да приветствувам нашите другари сдружени земеделци с техния голям празник, който е празник и на целия наш народ — 75-годишнината от създаването на Българския земеделски съюз! (*Продължителни ръкопляскания.*)

Искам да вдигна наздравица:

за верния и изпитан съюзник на Българската комунистическа партия в миналите битки против капитализма и фашизма, за победата на социалистическата революция и в строителството на социализма в България (*ръкопляскания*);

за нашите другари и приятели сдружените земеделци, за Постоянното присъствие и Управителния съвет на БЗНС начело със секретаря на БЗНС другаря Петър Танчев (*ръкопляскания*);

за нашите скъпи гости от чужбина, почели с присъствието си славния юбилей на БЗНС и социалистическа България (*ръкопляскания*);

за по-нататъшната наша дружна работа и борба, за мира, щастието и благоденствието на нашите народи! (*Продължителни ръкопляскания.*)

Наздраве! (*Бурни, много продължителни ръкопляскания.*)

Г. 23, с. 55—64.

ДЕМОКРАЦИЯ И СОЦИАЛИЗЪМ

Из беседата с представители на седмичното списание
на Френската комунистическа партия „Франс нувел“

Жак дьо Бонис — главен редактор,
и Леандър Кюрзи — член на редакционната колегия
и главен секретар на списание „Нувел критик“

(Стенографски запис)

15 март 1975 година

Що се отнася до историческия аспект на демократичните процеси в нашата страна — това е интересен въпрос. Демократичните традиции у нас водят началото си от османското робство. България е била пет века под османско иго. Подчертавам, че говоря за османска Турция. Със съвременна Турция се стремим да поддържаме и поддържаме добросъседски отношения. Интересно е, че петвековното робство не се е отразило върху настроението на двата народа един към друг в отрицателен смисъл. Напротив, чувствата на двата народа един към друг са приятелски. Аз бях на официално посещение преди няколко години в Турция и ми направи впечатление много радушният прием, който ми устрои населението в Турция.

Аз започвам от османското робство, тъй като оттогава се формират демократичните принципи, демократичните схващания, демократичната идеология за развитието на България. Известно е, че османската власт е била една деспотична, тиранска власт за всички заробени тогава народи, в то-

ва число и за нашия народ. Но българският народ води дълга борба и запази езика и националността си. Преди деветдесет и седем години националноосвободителното движение у нас се развива на широка демократична основа. По време на робството, в условията на националноосвободителното движение, се създават български училища на демократична основа. Самото население ги основава, то избира ръководствата и назначава учителите. Населението строи църкви, само ги управлява чрез църковни настоятелства. Изгражда читалища също на демократична основа. То създава и издържа и църквите, и училищата, и читалищата.

Националноосвободителното движение има мрежа от тайни организации почти в цялата страна. Васил Левски създава устав, който е нещо като конституция на бъдещата държава, която следва да се изгради върху демократична основа, върху формулираните от Левски принципи на демократизма и централизма, които се доближават до ленинския принцип на организация. Този устав се обсъжда широко, дори при тогавашната деспотична власт, във всички нелегални революционни организации. Най-видните ръководители на националноосвободителното движение — Георги Раковски, Васил Левски, Христо Ботев и Любен Каравелов — са демократи и изграждат националноосвободителното движение върху широка демократична народна основа.

След освобождението на България става сблъскване между консервативните и либералните сили, в които влизат и деятелите на националноосвободителното движение. Първото сблъскване е във връзка със създаването на нова Конституция. Консерваторите — представители на имуществените класи — поддържат принципа право на гласуване да имат заможните класи и се опитват да наложат цензова избирателна система. Либералното течение се бори за демократична Конституция, за народно самоуправление. Разгаря се голяма борба. Побеждава либералното движение и Учредителното народно събрание в Търново гласува така нарече-

ната Търновска конституция, която съдържа редица демократични права и свободи, но същевременно въвежда монархическия институт. В основата си тази Конституция е демократична. Разбира се, князете и царете я нарушават, няколко пъти грубо я погазват и суспендират, води се борба за нейното възстановяване и така нататък. Но демократичното начало исторически е дълбоко залегнало у нашия народ.

Нашата партия подема тези положителни черти в националноосвободителното движение и в буржоазна България се бори за разгръщане на кооперативното движение. Само че това кооперативно движение е във формата на все-страни кооперации, а не във формата на земеделски стопанства. По-късно нашата партия издига лозунга за образуване на трудово-кооперативни земеделски стопанства.

Военно-фашисткия преврат през 1923 година, срещу който народът се вдигна с оръжие по време на потушеното с кръв Септемврийско въстание, смаза всякакви прояви дори и на орязаната буржоазна демокрация. След падането на фашисткия цанковистки режим някои демократични традиции отново намират изява. Но през 1934 година става втори военно-фашистки преврат; партиите се разтурят, ликвидират се демократичните придобивки. Нашата партия минава в нелегалност. Военно-фашистката диктатура продължава до 9 септември 1944 година. От 1934 до 1944 година, когато начело у нас стоеше монарх, ние се борихме за Търновската конституция. За участие в тази борба мен са ме арестували и са ме били заради Търновската конституция, която беше буржоазна Конституция, но съдържаше определени права и свободи.

Благодарение именно на историческите предпоставки някои демократични форми у нас са по-напреднали, отколкото в другите братски социалистически страни. Ние първи след Съветския съюз изградихме кооперативния строй. Георги Димитров обоснова народната демокрация като форма

на диктатурата на пролетариата. Това е възприето и от другите социалистически страни. Той изхождаше от специфичните условия на България и преди всичко отчиташе, че съществува Съветският съюз. Това беше много важно. У нас диктатурата на пролетариата прие формата на народна демокрация. Вярно е, че в първите години на утвърждаването на народната власт класовите сблъсъци се изостриха, но процесът на развитието и разгръщането на демокрацията вървеше успешно.

Ж. дьо Бонис: Смятам, че въпросът за историческите корени на демокрацията в дадена страна е много важен не само от теоретическа, но и от практическа гледна точка. Вие, другарю Живков, знаете по-добре от мен, че буржоазията се мъчи да внесе смущения, хаос, объркване, използвайки факта, че в различните страни има различни форми, без да взема под внимание конкретните исторически условия, при които се развиват тези форми. Ето защо много важно за нас е, другарю Живков, да ни обясните специалните условия за развитие на социалистическата демокрация в България, които се включват едновременно в общото развитие на социалистическата система, но които, от друга страна, както Вие подчертахте, не съвпадат с опита в други социалистически страни. Например образуването на аграрно-промишлени комплекси или специфичните традиции на демократическите борби в България. Ще бъде също интересно да ни очертаете еволюцията на демократичните борби по време и етапи през 1944 година и сегашното ѝ състояние.

Т. Живков: Победата на 9 септември 1944 година в България и създаването на нашата народна държава са свързани с името и делото на Георги Димитров. Трябва да кажем, че Георги Димитров изключително далновидно и правилно оцени тогавашната политическа обстановка в България. И нашата партия постъпи и постъпва честно и последователно с всички съюзници, с които работихме преди това.

Първият председател на Министерския съвет на Бълга-

рия след 9 септември 1944 година — Кимон Георгиев — беше от буржоазните кръгове. Той беше ръководител на буржоазния кръг „Звено“. Мога дори да Ви кажа, че когато той беше председател на Министерския съвет в буржоазна България, аз бях арестуван и инквизиран в Дирекция на полицията. Не само аз, но и други комунисти. Тогава нас ни преследваха. Но след това Кимон Георгиев започна да сътрудничи с нас и в навечерието на Девети септември заедно със „Звено“ участва в изграждането на Отечествения фронт. На поста председател на Министерския съвет той стоя няколко години. Кръгът „Звено“ работеше с нас. След това те сами решиха да се разпуснат като организация и неговите членове да се влеят в Отечествения фронт. Но всички членове на ръководството на „Звено“ останаха на отговорна работа в различните сектори на нашия обществен и политически живот. Трябва да кажа, че те се държаха и държат изключително лоялно. Кимон Георгиев почти до края на живота си беше министър. Един от секретарите на Националния съвет на Отечествения фронт е от бившия политически кръг „Звено“.

Втората буржоазна партия беше Радикалната партия. Тя също работеше с нас, с комунистите, до победата и участва активно в завземането на властта на 9 септември 1944 година. От нея имаше министри, имаше и в други ръководни звена на държавата. И сега има бивши членове на Радикалната партия на отговорна работа. Но тя беше малка партия. След няколко години Радикалната партия също взе решение да се саморазпусне като партия и да се влее в Отечествения фронт.

Социалдемократическата партия също участва в борбите против фашизма и капитализма, за победата на социалистическата революция. Нейни представители участваха в правителството. Социалдемократическата партия, която у нас не беше силна, реши да се влее в нашата партия.

Единствената партия, която имаше връзки и корени в на-

ния общественно-политически живот, особено в село, беше и е Българският земеделски народен съюз. Тя и сега участва в управлението. Има членове на Държавния съвет на Народна република България — сдружени земеделци, а ръководителят на БЗНС другарят Петър Танчев е първи заместник-председател на Държавния съвет. Има трима министри, от БЗНС има заместник-председатели, секретари и членове на Националния съвет на Отечествения фронт. В Народното събрание 100 депутати са сдружени земеделци. В окръжните народни съвети има техни представители. Ако председателят е комунист, заместник-председателят е от тази партия. Сдружени земеделци участвуват във всички звена на общественото и държавното управление на страната.

Така че ние, комунистите, след победата на социалистическата революция се отнесохме не само лоялно, но продължихме да сътрудничим в новите условия със съюзниците, с които сме работили в условията на капитализма, за победата на народната власт. Отнесохме се към тях с признателност и с изключително доверие. И те са се отнасяли и се отнасят с доверие и лоялност към нас. А с БЗНС и сега работим искрено, честно, братски. У нас няма социална основа за противоречия между комунистическата и аграрната партия. Социалната база за противоречия — капитализмът и дребната буржоазия, са ликвидирани. У нас няма капитализъм, няма дребна буржоазия, няма кулаци в село, няма капиталисти, няма банкери, кождери и всевъзможни паразити. Има само труженици на социализма. Затова ние сме в братски съюз с тях. Няма за какво да спорим, какво да делим. Недоразумения между нас няма.

Когато се срещнем с другаря Петър Танчев, ние за десетина минути се разбираме по въпросите, свързани с общата работа на БКП и БЗНС, прием по едно кафе, говорим по някои важни актуални проблеми и се разделяме. Взаимно разменяме мисли и съображения, но не спорим, тъй като няма причини за това. Например преди два дена беше при мен

и се уговорихме да направим съвместно заседание на нашето Политбюро и тяхното ръководство, което се казва Постоянно присъствие на БЗНС. Уговорихме се по дневния ред. Той ще направи изложение, аз ще направя заключение, ще приемем документ за по-нататъшната наша съвместна работа — и ще се разделим. Защо? Защото няма социални корени за противоречия и недоразумения между Комунистическата партия и Българския земеделски народен съюз.

Л. К ю р з и: Сътрудничеството между тези две партии сега става на качествено нова основа?

Т. Ж и в к о в: Да.

Л. К ю р з и: Има ли случай при дискусии между БЗНС и Комунистическата партия те да внасят нови конструктивни предложения?

Т. Ж и в к о в: В техните заседания ние не участвуваме, освен когато ни поканят да говорим по даден въпрос. Мен са ме канили да правя информация по някои въпроси. Постоянното присъствие на БЗНС обаче винаги участва в заседанията на Централния комитет на партията, дори и на такива заседания, на които разглеждаме поверителни въпроси. Те се изказват по проблемите, застъпват становища. Ръководителят на БЗНС участва и в някои заседания на Политбюро на ЦК на БКП.

Л. К ю р з и: Те все пак имат конструктивни предложения по големите национални проблеми.

Т. Ж и в к о в: Да. Те правят конструктивни предложения по големите национални проблеми. Нищо не провеждаме, преди да съгласуваме въпроса с тях, без да вземем тяхното мнение. Няколко пъти те изказват особено мнение. Ние след това го обсъждаме и уточняваме конкретния въпрос.

Л. К ю р з и: Моля да ме разберете защо настоявам толкова много да говорите по това — защото за нас това е нещо изключително важно. От една страна, защото у нас БЗНС не е познат, от друга страна, нямаме никакви познания за конструктивното сътрудничество между двете партии

по големите въпроси, например за създаването на аграрно-промишлени комплекси и други.

Т. Ж и в к о в: В пленума на Централния комитет на партията, който обсъди въпроса за създаване на аграрно-промишлените комплекси, участва цялото ръководство на БЗНС. Те се изказаха, и то обстойно, много конструктивно. На последния пленум на ЦК на БКП разгледахме много важни въпроси:

1. Развитието на нашата икономика до 1980 година, а по някои стратегически направления и до 1990 година.

2. За по-нататъшното развитие на аграрно-промишлените комплекси.

Цялото тяхно Постоянно присъствие беше на пленума, те се изказаха, взеха отношение и направиха предложения и по първия, и по втория въпрос.

Те участвуват в заседанията на Централния комитет на партията, ние обаче, пак повтарям, не участвуваме в техните заседания, освен когато ни поканят.

Ж. дьо Б о н и с: В същата област още един въпрос. В България обществото не е хомогенно, има две големи класи — работническа класа и селячество. Основните интереси на тези две класи са идентични. Но все пак на пръв поглед може да се каже, че съществуват противоречия, които могат да бъдат разрешени. Един прост пример. Абстрактно погледнато, може да се каже, че в интерес на кооператорите е земеделските произведения да се продават по-скъпо и обратно — в интерес на работниците е те да купуват продуктите по-евтино. Това естествено не е антагонистично противоречие. БКП по призвание се занимава с интересите на цялото общество, защото е авангард на работническата класа. А пък Земеделският съюз, така изглежда поне априорно, представлява една част от обществото. Това не може ли да бъде източник на различни оценки?

Т. Ж и в к о в: Аз вече казах, че основните организации на БЗНС са в селата. Организации на БЗНС, или както те

ги наричат — дружби, има и в много градове. Но главното им влияние е в селата. БЗНС има организации почти във всички села. Ние също имаме мощни партийни организации във всички села. Дори в отделни села техните организации са по-големи от нашите. Въпросите, свързани с развитието на селското стопанство, се обсъждат на съвместни събрания на първичните партийни организации и на дружбите на БЗНС. Така е от 20 години, откакто аз съм първи секретар на ЦК на БКП. И преди беше така. На съвместни заседания било на ръководството, било на общи събрания се обсъждат главните въпроси на селото.

Разбира се, през тези 20 години ние завършихме кооперирането на селското стопанство. Кооперирането на селското стопанство е историческо, епохално дело за една страна, тръгнало по пътя на социализма. Това е трудно, но необходимо дело. Без неговото извършване не може изцяло да се построи социалистическото общество. Трябва да кажем, че при кооперирането имаше дружби и отделни земеделски дейци, които създадоха трудности. Но общо сдружените земеделци работиха рамо до рамо с нас, комунистите, за социалистическата реконструкция на селското стопанство. Имаше и комунисти, които ни създаваха трудности при кооперирането. Този процес не е вървял гладко. Но, общо взето, между нас, между Българската комунистическа партия и Българския земеделски народен съюз, имаше единство и ние успяхме за кратък срок да извършим социалистическото преустройство на селското стопанство. Сега вече нещата са изменени коренно и няма основа за недоразумения и по този въпрос.

За какво БЗНС и неговото ръководство могат да претендират?

Против ТКЗС не могат да се обявят, защото и комунистите, и земеделците са поставени при еднакви условия, както и всички селяни-кооператори. Ако работят, ще им платят, ако не работят, няма да им платят. Ако е добре ТКЗС, всич-

ки ще бъдат добре. Този въпрос е решен исторически и няма място за недоразумение между комунисти и земеделци.

Що се касае до ръководните постове, имаше време, когато се спореше колко да бъдат от БЗНС, колко от нашата партия. Но сега и този въпрос отпадна, защото съзнанието се измени, защото хората виждат, че успехът не зависи от комуниста или от сдружения земеделец, а зависи от този, който е подготвен. Ако например председател на кооператива е сдружен земеделец, който е добър специалист, с подготовка и опит, то е в интерес и на комунистите, защото стопанството ще върви добре. И обратно. Има случаи, когато самите земеделци правят предложения да се сменят техни хора, понеже не могат да се справят с работата. Така че въпросът, кой да ръководи отделно селище или отделна икономическа единица, отпадна. Имаше такъв случай: почина един народен представител. Понеже той беше от БЗНС, ние предложихме да издигнат кандидатура на земеделец за народен представител. Те казаха: за този избирателен район нямаме подходящ човек, издигнете комунист. И ние издигнахме един наш министър, който не беше народен представител. Въобще и този въпрос, въпросът за така наречения паритет, отпадна. На практика се получи така, че сега на ръководни длъжности има повече сдружени земеделци, отколкото когато стриктно, дори във вреда на работата се спазваше принципът на паритета. От сдружените земеделци има много първенци в производството, герои на социалистическия труд, орденоносци. А когато има нередности, ругаят и комунисти, и сдружени земеделци. Даже нашите комунисти ругаят повече. Така че с времето тези неща, за които ме питате, се изживяха и най-важното — социалната база преряза корените на всичко, което подхранваше конфликти и противоречия между нашите две партии.

Следователно приказките на западния печат за „демократия въобще“, за „свобода въобще“, за „необходимостта“ от опозиционни партии като белег на демокрацията при со-

циализма не са нищо друго освен опит да се пренесе политическият „механизъм“ на буржоазната демокрация върху почвата на социализма в условия, коренно различни от условията на буржоазното общество; опит да се клеветят социалистическите страни пред трудещите се в капиталистическите държави; опит да се изтръгне от ръцете им марксистко-ленинското положение за диктатурата на пролетариата като необходимо условие за победата на социалистическата революция.

Т. 23, с. 140—152.

СПЛОТЕНИ, ЕДИННИ, БОЕСПОСОБНИ ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦИИ

Заклучително изказване
пред Националното съвещание във Велико Търново
за ролята на първичните партийни организации
11 юли 1975 година

Скъпи другарки и другари,

С най-голямо удоволствие изпълнявам поръчението на Централния комитет на партията, на Политбюро и Секретариата на ЦК да предам на всички вас — участници в Националното съвещание, най-сърдечни поздравления и пожелания за нови успехи във вашия личен и обществен живот.

Съвещанията, свиквани от партията във връзка с проблеми на вътрешнопартийната дейност, винаги са били важно събитие в нейния живот. Подобни съвещания дават възможност за срещи на широк кръг партийни кадри в страната, на които се обменят мисли и опит и, както се казва, сверяват се часовниците по разглежданите проблеми. Те съдействуват да се укрепват единомислието и единодействието на кадрите, на партийните членове при осъществяване на партийната политика.

Но ако искаме правилно да характеризираме сегашното съвещание, можем с пълно право да кажем, че то придобива изключително значение. Защо?

Първо, защото е посветено на възлов, кардинален въпрос от живота на партията — за състоянието на първичната партийна организация и по-нататъшното издигане на нейната ръководна роля. А първичната организация, както всички знаем, е основата на партията, нейният фундамент, онази клетка, благодарение на която Комунистическата партия се изгражда и действа като цялостен организъм. Това е фокусът, в който се пречупват всички животрептящи, актуални проблеми не само от живота на партията, не само от живота на отделния комунист, но и от живота на цялата страна. От състоянието на партийната организация, от нейната боеспособност и политическа зрелост, от нейните връзки с трудещите се, с масите зависят в края на краищата и боеспособността на партията като цяло, умението ѝ да води масите напред.

Второ, сегашното съвещание придобива изключително значение и поради това, че се свиква в навечерието на Единадесетия конгрес на партията, в навечерието на отчетно-изборните събрания на партийните организации и партийните конференции.

Единадесетият конгрес ще влезе в историята на партията и страната като важен жалон в борбата за изграждане на развито социалистическо общество в Народна република България. Ако Десетият конгрес се ознаменува като конгрес, който утвърди новата Програма на партията, начерта по-нататък нейната генерална линия, то Единадесетият конгрес ще бъде първият конгрес, който след приемането на Програмата ще я конкретизира и доразвие през периода до 1980 и до 1990 година. На Единадесетия конгрес цялата партия, всички първични партийни организации трябва да се явят с изпълнени задачи, да бъдат в пълна бойна готовност за осъществяване на новите предназначения. Няма съмнение, че сегашното съвещание, свикано тъкмо в навечерието на конгреса, значително ще допринесе за това.

Централният комитет на партията и Политбюро, особе-

но след Априлския пленум на ЦК от 1956 година, неведнъж са се занимавали със състоянието, живота и проблемите на първичната организация. Може да се каже, че това е традиция в историята на нашата партия. Още от своето основаване като партия на революционния марксизъм тя постоянно е отделяла специално внимание на първичната организация, полагала е специални грижи за нейното развитие. И това е съвсем естествено не само защото първичната партийна организация е основна клетка на партията, а и защото тя е жив организъм, който се намира във вечно движение и развитие, защото по нейния път постоянно възникват нови задачи, нови проблеми, нови трудности.

Разбира се, ние не си правим илюзия, че едно съвещание като сегашното може да изчерпи всички проблеми, свързани с живота и дейността на първичната партийна организация на сегашния етап. Но това не е и необходимо. Главното е, че в доклада на другаря Борис Велчев, в съдоклада на другаря Никола Василев и в изказванията правилно са поставени и изяснени най-важните, най-актуалните проблеми, които вълнуват сега партийните секретари, членовете на бюрата на партийните организации, самите първични организации.

За съжаление вчера няхах възможност да участвам в посещенията на Свищов и Павликени, където е била разглеждана работата на първичните организации в заводски условия и в условията на АПК. Знаете, че се налагаше да откроя нашата Национална изложба в Унгария и успях да дойда тук едва вчера след обед. Но доколкото съм информиран, а и от това, което чух, смятам, че имаме всички основания да бъдем доволни от ценните мисли, изразени в доклада и съдоклада, от важните допълнения, които са направени, а също така от изказаните предложения.

Мога, другари, да ви уверя, че резултатите от съвещанието ще бъдат внимателно проучени с оглед нашият разговор, обогатен от сегашния обмен на опит, да продължи и от трибуната на предстоящия Единадесети конгрес.

Другари,

След докладите и разискванията може би това, което ще кажа, ще бъде само едно скучно повторение на неща, които вече са ви известни. Особено като имам предвид, че повечето от вас врат и кипят в партийната работа, непрекъснато си блъскат главата с решаването на практическите въпроси във връзка с живота на партийната организация.

Но какво да се прави? В случая аз разчитам преди всичко на вашата партийна дисциплина и възпитание. (*Оживление.*)

Щом сте ме поканили на трибуната и сте ми дали думата, ще засегна някои въпроси, на които бих желал да заостря вашето внимание.

Първият въпрос се отнася до авторитета на първичната партийна организация.

Аз нарочно се спирам на първо място на този въпрос. *Това е всъщност въпрос за ръководната роля на партийната организация, за ръководната роля на нашата партия. Защо?*

Партийната организация не може успешно да изпълнява своята ръководна роля, своята роля на политически ръководител, ако тя не се ползва с безспорен и висок авторитет както сред трудещите се в цеха, в завода, в селскостопанската бригада, в аграрно-промишления комплекс, в училището, в учреждениято, в сферата на обслужването, в квартала, където тя е изградена, така и сред съответните стопански, държавни и други ръководни кадри. Опитът безусловно показва, че колкото по-авторитетна е дадена партийна организация, колкото по-голямо е уважението, с което тя се ползва сред хората, толкова по-добре тя съумява да мобилизира силите на комунистите и на другите трудещи се за изпълнение на задачите. И обратно, партийна организация без необходимия авторитет, която със своята дейност и живот не служи за пример, трудно може да разчита на успех.

На всички нас е известно програмното положение, че в етапа на изграждането на развито социалистическо общест-

во нарастването на ръководната роля на партията и на партийната организация е обективна закономерност. Това е така. Но тази закономерност не действа стихийно. За да може тя да се проявява цялостно и все по-пълно, трябва да се създават всички необходими *субективни и обективни предпоставки* за това. И тук ние отново опираме до авторитета на партийната организация като едно от най-важните условия за издигане на нейната ръководна роля.

Много са, разбира се, факторите, от които зависи авторитетът на дадена партийна организация. Той е свързан и с нейния качествен състав, със състоянието на вътрешнопартийния живот, на вътрешнопартийната демокрация, с поведението на отделния комунист, с работата на партийното бюро и личния авторитет на партийния секретар и т. н. и т. н. Ние, като Централен комитет, партийните ръководства от горе до долу, бюрата на партийните организации следва да държим сметка за тези фактори, да вземаме нужните мерки те максимално да съдействуват за издигане авторитета на първичната организация.

Но тук искам особено да обърна внимание върху необходимостта партийната организация да се чувства действително *политическо ядро* и, ако може така да се каже, *политически стопанин* в съответния цех, завод, селскостопанска бригада, аграрно-промишлен комплекс, научен институт, учреждение и прочие. Партийната организация не е и не може да бъде пасивен регистратор на живота, на събитията. Тя трябва да бъде активен участник във формирането и осъществяването на политиката в отделния участък, където тя е изградена, в определянето на възловите задачи, които стоят за разрешаване. Само ако тя е на дело политически стопанин в съответния цех, завод и прочие, ако е на дело политическо ядро на трудещите се в съответния участък, тя може да разчита на висок авторитет, да изпълнява своята ръководна роля.

Но в такъв случай законно изниква въпросът: какъв мо-

же да бъде авторитетът на дадена първична организация там, където съответните ръководни държавни и стопански дейци решават основните задачи и проблеми на производството през главата на партийната организация, без да искат нейното мнение, нещо повече — без много пъти да се съобразяват с това мнение? А в редица случаи става дума за проблеми, от които зависи дори съдбата на производството, съдбата на производствения план, съдбата на дадения колектив.

Трябва да се признае, че са масови случаите, когато най-отговорни дейци — ръководители на цехове, директори на заводи, министри и прочие, с месеци не посещават дори събрания на партийните организации. А тъкмо те и по силата на поста, който заемат, и по своята подготовка са най-авторитетните кадри, които най-много могат да допринесат за издигане равнището на работата на първичната организация, за увеличаване на нейния авторитет. Нашите стопански и държавни ръководители от всички степени не са и не бива да бъдат нито технократи, нито само стопански и държавни дейци. *Те са същевременно и политически ръководители.* Но те на дело престават да бъдат политически дейци, ако не се опират на партийната организация, на партийното бюро, на партийния секретар, ако не ги държат в курса на нещата, ако не се вслушват най-внимателно в мнението на комунистите, на партийната организация.

Това задължение се отнася обаче не само до стопанските и държавните дейци. То се отнася в още по-голяма степен до всички партийни ръководства, до всички партийни кадри от горе до долу.

Ако всеки ръководен деец, ако всеки комунист дава своя принос за укрепване авторитета на партийната организация, в която членува, ако постоянно бди над този авторитет, бори се за неговото издигане, няма никакво съмнение, че ръководната роля на партийната организация, нейната боеспособност, нейната възможност да мобилизира силите на тру-

довния колектив ще се повишават непрекъснато. *Ето защо да се опира постоянно на партийната организация, да търси нейното мнение, да се вслушва в нейните препоръки — трябва да бъде закон за всеки комунист.*

Във връзка с това, на второ място, искам да засегна въпроса за партийната организация като първообраз на трудовия колектив. Този въпрос в доклада на другаря Велчев е разработен обстойно и правилно.

Бих искал да добавя три момента, които още по-пълно да разкрият значението на характеристиката на партийната организация като първообраз на бъдещото състояние на трудовия колектив.

Първо. Смятам, че на сегашния етап от развитието ни имаме всичкото основание да твърдим, че партийната организация е не само политическо ядро, но и първообраз на бъдещия трудов колектив. Тази постановка не противоречи на ленинското положение за първичната организация като политическо ядро на трудовия колектив. Напротив. Тя само го допълва с оглед на новия етап от нашето общественоекономическо развитие, на новите условия и задачи през този етап. С тази характеристика ние подчертаваме, че партийната организация не е секта, не е затворена система, не е нещо отделно, обособено, а неразделна част от колектива. В него, в трудовия колектив, тя е пуснала и трябва да пусне дълбоки корени, да поема живителни сокове от него, да бъде свързана с колектива с неразкъсваеми връзки.

Пред Двадесет и четвъртия конгрес на КПСС другарят Леонид Брежнев с особена сила изтъкна, че трудовият колектив е „важно поле на борбата за повишаване на трудовата и обществената активност на съветските хора. Тук се формират новите, социалистически качества на трудещите се, създават се отношенията на дружба и братска взаимопомощ.“

Нарасналото значение и роля на трудовия колектив както в производството, така и в общественоеполитическия жи-

вот и особено във възпитанието на трудещите се като много-странно развити личности сега поставя нови задължения пред първичната организация, изисква от нея да укрепва връзките си с трудовия колектив, да го сплотява вече по-тясно около себе си, във всяко отношение да му служи като пример за подражание.

Второ. В тази характеристика по-пълно е отразена спецификата на сегашния етап от нашето общественно-икономическо развитие, който неизбежно слага дълбок отпечатък върху цялостния живот и дейност на партийната организация. Партийната организация се намира в непрекъснато развитие, претърпява количествени и качествени промени, придобива нови функции в процеса на историческото развитие на партията, на обществото, решава нови задачи. И когато казваме, че партийната организация трябва да се развива като първообраз на трудовия колектив, ние имаме тъкмо това предвид: промените, които стават в партийната организация, нейните нови функции, новите задачи, поставени от изграждането на развито социалистическо общество в нашата страна.

Какви изменения по-конкретно имам предвид?

От една страна, трудовият колектив е претърпял и продължава да претърпява сериозни социално-класови изменения. В него все повече се създава социалната еднородност, която постепенно се формира в цялото ни общество. Членовете на трудовия колектив със своите идеологически възгледи, със своето политическо съзнание, със своя начин на живот все повече се приближават до образа и характерните черти, присъщи на комуниста. В същото време, от друга страна, заедно със социално-класовите изменения в обществото през този етап нашата Комунистическа партия постоянно се превръща в партия на целия народ.

Следователно у нас сега протича двустранен, диалектически взаимосвързан процес на дълбоки, революционни изменения, които обхващат както трудовия колектив, така и

партийната организация. Те създават условия за развитие на нови взаимоотношения между партийна организация и трудов колектив. Пред тези изменения ние не бива да си затваряме очите, ако искаме партийната организация правилно да осъществява своята ръководна роля, да изпълнява своята историческа мисия.

Трето. С тази характеристика още по-силно, още по-ясно подчертаваме *задълженията на партийната организация* по отношение на трудовия колектив, *отговорността ѝ* за неговото развитие като дружен и сплотен колектив, за повишаване на неговата роля в живота на предприятията, учреждениято. Партийната организация може да се развива като политическо ядро и в същото време като първообраз на трудовия колектив *само ако му въздействува все по-активно и резултатно, ако влияе върху него ежедневно, еже-часно, ежеминутно.*

Това означава, че ние не разчитаме само на обективния ход на нещата. Ние не изчакаме пасивно момента, когато трудовият колектив като цяло ще се издигне до равнището на партийната организация по своята политическа съзнателност, по своя мироглед, по своите действия и т. н. Ако субективният фактор в лицето на партийната организация се намесва навреме, ако създава необходимите предпоставки, този процес може да се регулира планомерно и значително да се ускори.

Затова борбата на партийната организация за сплотен, дееспособен трудов колектив е в същото време борба за изграждане на по-съзнателен и организиран резерв, който може да повишава качеството на нейните собствени редове. *Изискването партийната организация да се развива и укрепва като първообраз на бъдещото състояние на трудовия колектив е задача реална, задача с голям политически заряд, която отчита както днешното, така и утрешното развитие на партията, на цялото ни общество.*

Третият въпрос, на който искам да се спра, се отнася до

индивидуалната работа на партийната организация с отделния комунист, до взаимоотношенията между комунистите.

Авторитетът и ръководната роля на партийната организация зависят в края на краищата от нейния качествен състав, от подготовката, равнището и работата на отделния комунист. Колкото са по-високи партийната закалка и съзнателността на всеки комунист, колкото по-добре той служи за положителен пример на останалите трудещи се, толкова повече партийната организация ще бъде уважавана и ще изпълнява своята роля на политически ръководител. *Затова да се издигне качественият състав на партийната организация е сега задача особено актуална, с изключително значение.*

Качественият състав на партийната организация, разбира се, зависи на първо място от социалния ѝ състав. Нашата партия взема постоянно мерки за правилно регулиране на социалния състав в нея, за увеличаване броя и процента на представителите на работническата класа, за привличане на най-добрите представители от другите класи и социални групи у нас. Ние сме партия на работническата класа, класа, която се характеризира с най-висока класова съзнателност, с най-последователно прилагане на класово-партийния подход. Ето защо *увеличаването на работническото ядро в партията* и занаяпред ще бъде наша първостепенна задача като главно условие за издигане качеството на нейните редове. Правилно в доклада на другаря Борис Велчев се обръща сериозно внимание на тази страна на въпроса за качествения състав на партийната организация.

Но качественият състав на партийната организация е сложен, комплексен проблем. Той опира до необходимостта не само да се увеличава броят на работниците, но и правилно да се регулира възрастовият състав на партията, да се повишат изискванията към новопостъпващите в нейните редове. Той особено опира до необходимостта да се издига образователното и културното равнище на комунистите. Радостно е, че след Десетия конгрес на партията се очертава

тенденция на повишаване дела на партийните членове с висше, полувисше и средно образование. Въпреки това обаче образователното и културното равнище на партийните членове като цяло не е още на нужната висота.

Проблемът за качествения състав на партийната организация е свързан и с квалификацията на комуниста, с неговата политическа съзнателност, с личното му участие в изпълнението на задачите, с неговото чувство на отговорност и дисциплина. Той е свързан и с бита на комуниста, с неговото поведение в труда, в семейството и обществото, с неговия начин на живот. Изобщо — свързан е с личния пример на отделния комунист.

В това отношение има още много и много да се желае. Не е тайна, че все още има немалко комунисти, които допускат отклонения от партийните норми и изисквания и с отделни постъпки или с цялостното си поведение петнят името на комуниста и авторитета на партията. Голям процент от наказаните през последните четири години комунисти са членове на изборни партийни органи или са били избирани по-рано в техния състав. Не са малко наказаните за нарушения на социалистическата законност, на трудовата и технологическата дисциплина, за лошо изпълнение на трудовите задължения, за пиянство, нарушаване на партийната дисциплина и нормите на вътрешнопартийния живот.

Всичко това поставя пред партийната организация и партийното бюро с голяма острота задължението да прилагат *индивидуален подход към отделния комунист*. Системно да се възпитават идеологически комунистите, и то не само с помощта на партийната учебна година, а с цялата дейност на организацията, с участието в производството, с доверието, което им се гласува, с възискателността, която се проявява към тях, с поощряването на критиката и самокритиката и т. н.

Другари,

Индивидуалната работа с комуниста, с трудовия човек е една от най-ценните традиции в нашата партия, завещана ни от основоположника на партията Димитър Благоев, завещана ни от Георги Димитров. Наше политическо задължение е не само да пазим тази традиция, но непрекъснато да я развиваме и обогатяваме при новите условия.

Всеки партиен деец от горе до долу, всеки комунист трябва да има пълното съзнание за изключителното значение на индивидуалната работа с хората, да взема активно и непосредствено участие в нея. И в това отношение трябва решително да се направи завой. Въпросът за личната работа с отделния партиен член, с отделния гражданин на нашата република следва да стане предмет на сериозно разглеждане в Секретариата на ЦК, в отделите на Централния комитет, в окръжните комитети на партията, в общинските комитети, в бюрата на партийните организации.

Крайно време е да се скъса с неправилната представа, че сега, когато у нас партията е ръководна политическа сила, когато разполагаме с радио, телевизия, с мощен печат, с възможности свободно да организираме масови събрания, митинги и манифестации, необходимостта от индивидуална работа с хората отпада. Нищо подобно, другари. Това е дълбоко заблуждение. Разбира се, печатът, радиото и телевизията, всички средства за масова информация и пропаганда вършат изключително полезна работа. Те имат голям дял за превръщането на нашата политическа линия, на нашите идеи и предназначения в материална сила.

С тези средства обаче работата далеч не се изчерпва. Всеки комунист, всеки сдружен земеделец, всеки отечестволофронтовец, всеки гражданин на страната има свои лични вълнения, свои проблеми, които засягат не само неговия семеен кръг, но имат непосредствено отношение и към политиката на партията, към решенията на Централния комитет и Министерския съвет. На тези индивидуални вълнения, на

всички конкретни въпроси, които засягат отделния комунист, отделния гражданин, нашите средства за масова информация и пропаганда естествено не са в състояние да дават отговор. В случая е необходим *личен непосредствен контакт* на комунист с комунист, на комунист със сдружен земеделец, на комунист с отечественофронтовец; необходими са пряко общуване и лична задушевна беседа, за да може да се разтвори душата на човека, да сподели той своите вълнения, да получи задоволителен отговор на въпросите, които го тревожат.

Във връзка с това особено внимание заслужава и въпросът за *взаимоотношенията между комунистите*. Отдавна е отминало времето, когато част от партийните организации се раздираха от вътрешнопартийни борби. Сега нашата партия, партийните организации се характеризират с единство, сплотеност, единомислие и единоподушие. Не можем обаче да кажем, че навсякъде взаимоотношенията между комунистите са пример за подражание.

Нашата партия десетилетия е изковавала у комунистите ценни революционни добродетели, които са наш огромен капитал. Ние, по-възрастните другари, които работихме в най-тежките условия на нелегалната борба, помним какви топли другарски взаимоотношения спояваха комунистите и ремсистите пред лицето на общия враг. Ние помним с каква грижовност, любов и всеотдайност се отнасяхме един към друг, взаимно си помагахме, черпехме сили и увереност в нашата комунистическа дружба, в съвместната ни борба.

Наш дълг е да развиваме и обогатяваме тези революционни добродетели при новите условия. *Навсякъде взаимоотношенията между комунистите трябва да бъдат образец на принципност, на другарство и взаимопомощ, на взаимно уважение, критичност и самокритичност*. Състоянието на тези взаимоотношения има огромно значение не само за живота на партийната организация. Правилното им изграждане и регулиране е едно от най-важните условия, за да бъдат правилно регулирани и взаимоотношенията в трудовия колектив.

Онази партийна организация, в която вътрешнопартийните отношения не отговарят на ленинските принципи и норми на партиен живот, едва ли би могла ефикасно да се намесва и да въздействува за правилното изграждане и развитие на взаимоотношенията в съответния трудов колектив.

Във връзка с това ще ми се специално да обърна внимание на голямото значение, което имат *съвместната работа и братските взаимоотношения между партийната организация и земеделската дружба, между комунистите и сдружените земеделци*. Българският земеделски съюз, който вече десетилетия честно дава своя принос в изграждането на социалистическа България, се вдъхновява от същите патриотични и интернационални идеи, в името на които работи и се бори Българската комунистическа партия. Нас ни свързва дружба и от годините на борбата против фашизма и капитализма, и особено сега, в борбата за възхода на Родината, за мира в света. Всичко това създава все по-благоприятни предпоставки за засилване на братските взаимоотношения, на единдействието между комунисти и сдружени земеделци.

Другари,

Разглеждайки тези въпроси от дейността на първичната организация, ние не можем да не държим сметка за онзи огромен положителен опит, натрупан от партийните организации *особено след историческия Априлски пленум на Централния комитет на партията*.

През двете десетилетия, които изминаха от Априлския пленум, върху основата на строгото спазване на ленинските принципи и норми на партиен живот бяха внесени *дълбоки промени* в живота на партийните организации, в живота на цялата партия, на цялата страна. Априлската линия даде силно отражение върху всестранната организаторска, политическа и идеологическа работа на първичната организация. Укрепи се политическото единство на партийните организа-

ции. Създаде се обстановка на доверие, на спокойствие, обстановка на разгръщане на творческите възможности на комунистите, на всички трудещи се за решаване на задачите на социалистическото строителство.

В такава именно светлина, от такива именно позиции ние анализираме сега работата на партийната организация.

Априлската традиция на доверие на Централния комитет към партийните органи и организации и обратно — доверието на първичните организации и партийните ръководства към Централния комитет на партията е наше огромно, бих казал, *историческо завоевание*. Тази априлска традиция на взаимно доверие, на сплотеност и единство в името на великите цели, които народът поставя пред нас, ние сме длъжни с всички сили да пазим и обогатяваме по-нататък. Това е гаранция за пълнокръвния живот на партийните организации, за по-нататъшното укрепване на другарски, творчески и принципи взаимоотношения между комунистите, за ефикасна борба срещу „малката правда“, за всестранно повишаване ръководната роля на първичната организация.

Четвъртият въпрос, на който искам да се спра, се отнася до работата на партийната организация в профсъюзите и Комсомола.

Смятам, че този въпрос заслужава специално внимание на сегашното съвещание, посветено на първичната партийна организация. Защото профсъюзната организация и комсомолското дружество са непосредствена опора на партийната организация в нейната всестранна работа с трудовия колектив, в мобилизиране силите на трудещите се за изпълнение на стопанските задачи, за разгръщане на социалистическото съревнование, за разкриване резервите на производството, за уплътняване на работното време, за реализиране на икономии на суровини и материали и така нататък и така нататък.

Централният комитет на партията неведнъж е изтъквал огромното значение на професионалните съюзи в борбата за изпълнение на народностопанските планове, за изграждане

на развито социалистическо общество в нашата страна. И трябва да се каже, че профсъюзите с чест изпълняват тази своя задача.

Нашата партия като цяло и първичните организации полагат все по-големи грижи за подобряване и издигане равнището на работата на Димитровския Комсомол. В нашите заводи, предприятия, научни институти, учреждения процентът на младежите и комсомолците е голям, а в много от тях е преобладаващ. В най-прогресивните отрасли на икономиката и в най-модерните производства основната работна ръка е младежта. Първостепенен дълг на всяка партийна организация е да работи най-активно с Комсомола, да разпалва у младежта ентузиазъм и дръзновение, непримиримост към слабостите и недостатъците, да се вслушва внимателно в гласа на младежите, на комсомолците.

На въвличането на профсъюзната организация и Комсомола в борбата за изпълнение на стопанските и социалните задачи не бива обаче да се гледа тесногърдо, едностранчиво, само като на средство за постигане на високи производствени успехи. Не бива да се забравя, че участието на профсъюзните членове и на комсомолците в битката за по-голямо производство, за по-добро качество, за по-висока производителност на труда е в същото време и *борба за тяхното политическо закаляване, за издигане на тяхната социалистическа съзнателност, за формиране на новия човек.*

Непосредствената работа на първичната организация с профсъюзите и Комсомола има и *втори, изключително важен аспект.* Става дума за това, че в системата на политическата организация на нашето общество именно профсъюзната организация и комсомолското дружество са онзи непресъхващ извор, от който партията, партийната организация черпят своите попълнения, черпят своите кадри. Както знаете, пред нас стои задачата да засилим работническия състав в партийните организации, в партийните комитети, в партията. Явно е, че ако искаме да решим тази задача, необходимо е

да полагаме постоянни и специални грижи за израстването на профсъюзните членове и на комсомолците, особено в предприятията, като високосъзнателни личности, носители на черти и добродетели, които отличават комуниста.

Професионалните съюзи са най-масовата организация на работническата класа у нас. В средите на профсъюзите израстват многобройни кадри с низов опит, с класова закалка, с партиен поглед. Нима това не е един богат резерв за увеличаване на партийните редове, за издигане на нови кадри в първичните партийни организации, в партийните органи? Нима е нормално почти нито един профсъюзен председател да не бъде избран впоследствие за партиен секретар, както за съжаление е сега? Нещо повече. Широко се е вкоренила неправилната практика в профсъюзите да се изпращат на работа кадри, които не са се справили със своите задачи в партийните органи и организации. Очевидно някои партийни ръководители смятат, че това е най-лекият път, за да се „отгърват“ от такива другари.

С тази порочна практика трябва решително да се скъса. Не бива да се допуска каквото и да е подценяване на профсъюзната работа. *Дейността в профсъюзите не е дейност от второ качество. Това е високоотговорна политическа и организационна работа.* И там трябва да се изпращат добре подготвени кадри с житейски и производствен опит, с умение да работят с трудещите се, да намират с тях общ език, да организират правилно профсъюзната дейност.

Що се касае до Комсомола, известна е неговата голяма роля за възпитанието на младежта в комунистически дух. Ние обаче не можем да кажем, че всички партийни организации действително гледат на комсомолските дружества като на най-близък помощник, като на свой резерв, отделят им необходимите грижи, обграждат ги с внимание, оказват им непосредствена помощ, за да израснат комсомолците като достойни продължители на делото на своите бащи и деди. Искам да припомня една народна мъдрост: каквото посееш,

това ще пожънеш. Именно каквото сега посеем в съзнанието и душите на комсомолците, това утре ще пожънем. Плодовете на днешния ни труд ще дават до голяма степен утрешния облик на първичните партийни организации.

Не бива да се забравя, че Комсомолът *е бил, е и ще бъде резерв на партията и в кадрово отношение*. Партийните организации и ръководства черпят своите утрешни дейци главно из средата на комсомолските кадри. Ето защо нито една партийна организация и партийно ръководство не бива да бъдат равнодушни към въпроса, какви кадри се възпитават в Комсомола, какви младежи се издигат на отговорна комсомолска работа.

Фактите обаче показват, че не винаги комсомолските кадри се подбират правилно, в съответствие с изпитаните ленински принципи. Някои от тях навлизат в ръководствата на Комсомола не с пламъка на комунистическите идеи в сърцето и душата, не водени от благородното желание безкористно и всеотдайно да служат на народа, на комунистическото дело, а главно поради лични подбуди. Какво в такива случаи остава от идеализма, така присъщ на младежта и особено на комунистическата младеж? Явно е, че тези млади кадри трудно биха могли с личния си пример правилно да възпитават младежта, да оправдаят напълно доверието, което партията им гласува.

Аз, разбира се, нямам тук предвид и не говоря за хилядите комсомолски кадри, за които партийната повеля е закон и които честно вървят по стъпките на най-чистите, най-преданите комсомолски и партийни дейци, обрекли живота си на борбата за щастието на народа. *От такива млади кадри ние изключително много се нуждаем. Те са гордост и надежда на партията, на народа*. На младежите и девойките, които растат като честни и чисти патриоти, но им липсва необходимият опит и по природа са свенливи, трябва да се подава ръка, да им се помага, за да израснат като пълноценни младежки и партийни кадри.

Не може да получи добра оценка онова ръководство — като се почне от Секретариата на Централния комитет и се стигне до окръжните и общинските партийни комитети, до партийните бюра, което не бди за правилния подбор и издирване на кадрите, не полага постоянни грижи за издигане на онези, които са честни и способни, действително мислят за делото на партията, за делото на народа. Правилно е да се потърси отговорност от другарите, които спомогат да бъдат поставени на отговорна работа неподходящи хора.

Искам да добавя, че трябва все повече да се увеличава работническото ядро сред кадрите на Комсомола. Това е предпоставка и за правилен приток на нови членове и кадри в партията, за повишаване качествения състав на партийната организация.

Следователно грижата за правилното издигане на кадрите в редиците на Комсомола, за тяхната закалка, за повишаване равнището на тяхното класово съзнание и комунистическо възпитание трябва да бъде непосредствена грижа на всяка партийна организация, на всеки партиен комитет.

Петият въпрос, който искам да засегна, е за онези най-важни, най-актуални задачи, които стоят сега пред партията и народа и за изпълнението на които трябва да се мобилизират всички сили на партийните организации.

Няма да се спирам подробно на тези въпроси. Бих искал само да отбележа, че нашата партия работи на широк фронт за осъществяване на задачите, поставени от Десетия конгрес, които произтичат от сегашния етап от нашето историческо развитие.

От дълго време ние с изключително постоянство и последователност се занимаваме с един от най-важните аспекти на борбата през този етап — икономиката. Ние разполагаме с огромни за мащабите на страната производствени мощности. Подобни мощности и в бъдеще ще продължаваме да изграждаме с високи темпове. Създадените в народното стопанство благоприятни предпоставки ни задължават обаче

да поставим ясно въпроса: *как, по какъв път ще използваме пълноценно тези производствени мощности?* В нашите социалистически условия ще съумеем ли да се опрема максимално върху такива основни фактори на общественото развитие като *научно-техническата революция, концентрацията и специализацията, човека, който в края на краищата е този, който създава стойности, материални и духовни блага?*

Ето големите резерви, ето огромния капитал, който е сега в ръцете на партията, на партийните и държавните ръководители в центъра и по места. От всички нас, другарки и другари, зависи как ще използваме тези резерви, как ще оползотворим този капитал. Във връзка с това искам да подчертая, че ние правилно се насочихме към концентрация и специализация на производството; към модернизация на производствените мощности; към уплътняване на работното време и увеличаване сменността в работата; към подобряване на научното обслужване на производството; към подготовката на изпълнителски и ръководни кадри; към усъвършенстване механизма на материалното стимулиране и управлението на икономиката.

Централният комитет на партията е убеден, че по този именно път се създават необходимите предпоставки за *понадгъшното наше ускорено развитие напред към зрялото социалистическо общество.*

Но бих желал тук, пред вас, да поставя още един проблем, който има изключително *политическо, идеологическо и икономическо значение.* Става дума за решителното издигане ролята на *духовните стимули*, за тяхното най-пълноценно използване. През последните години у нас беше направено немалко за засилване на *материалното стимулиране.* И това е правилно, в пълно съгласие с ленинските положения. Но ние, другари, ще допуснем голяма, бих дори казал, фатална грешка, ако откъсваме материалните стимули от духовните стимули, ако не спазваме най-строго *ленинския принцип за диалектичното единство между материалните и ду-*

ховните стимули върху основата на демократическия централизъм в ръководството на икономиката и на цялото ни общество.

Трябва да признаем, че в много случаи ние на практика подценяваме духовните стимули, не ги използваме достатъчно като мощен инструмент за комунистическото и патриотичното възпитание на кадрите, за формирането на новия човек, за разгръщане на творчеството на народа в изграждането на социализма. И в това отношение *ние сме длъжни да се учим от богатия опит на Съветския съюз и КПСС*. Именно Комунистическата партия на Съветския съюз ни даде и дава прекрасен пример как трябва да се опираме на духовните стимули, как да ги съчетаваме с материалните стимули в борбата за социализъм и комунизъм. Пълноценното използване на духовното стимулиране в съчетание с материалното стимулиране стана мощен фактор за мобилизиране на знанията и творческите сили на съветския народ, за превръщане на великата съветска страна в кратък исторически срок в авангард на цялото човечество.

Опитът показва, че и най-малкото подценяване на духовните стимули води до разслабване на дисциплината, до подкопаване възпитанието на колектива в дух на взаимопомощ и колективизъм, до подклаждане на потребителски и еснафски настроения, до принижаване ролята както на трудовия колектив, така и на партийната организация. А това не е маловажен въпрос. Аз вече подчертах, че някои директори и други ръководители не се опират достатъчно на партийната организация. Трябва да се види и другата страна на въпроса. Има партийни организации, които не изпълняват добре своята авангардна роля, не представляват опора на съответното държавно и стопанско ръководство при мобилизиране на трудещите се за осъществяване на партийната политика и на конкретните задачи в дадения сектор, не умеят да сплотяват трудовия колектив около съответния стопански или държавен ръководител, допускат да се подкопава единоначалното.

Разбира се, ще бъде неправилно да се смята, че пред партията не е стоял въпросът за духовните стимули, за тяхното значение, за тяхното съчетаване с материалните стимули. Нищо подобно. Той неведнъж е поставян и в тази насока сме вземали редица мерки. Знаете, че Държавният съвет утвърди и цялостна система за духовно стимулиране. И въпреки това направеното далеч не е достатъчно.

Време е да се върнем отново към този въпрос. Да се постави той с цялата си сериозност в Централния комитет, в окръжните комитети, в другите партийни ръководства, за да се използва изцяло мощният политически и идеологически заряд, заложен в духовното стимулиране.

И накрая, другари, за работата и ролята на секретаря на партийната организация. В доклада на другаря Борис Велчев заслужено беше отделено място на партийния секретар като политическа фигура, на отговорността, която той носи за тържеството на партийната линия. Но тъй като въпросът е извънредно важен, позволете и на мен да кажа няколко думи.

Преди всичко бих искал да отбележа, че в най-голяма степен от партийния секретар зависят състоянието и работата на партийната организация. Макар и в друг мащаб, тук напълно важи постановката на марксизма-ленинизма за ролята на личността в историята. Именно на тази постановка ние се опираме, когато подчертаваме, че личността на партийния секретар като политически деец, като организатор на масите е решаваща за успеха на нашето дело. От неговата култура, от неговия опит, от неговото умение да работи с хората много зависи как ще се организира дейността на партийното бюро, как ще се насочва партийната организация към най-важните на зрели проблеми, как ще се укрепват и разширяват връзките на партията с масите.

Партийният секретар е такава политическа фигура, която е призвана да работи пряко, непосредствено с хората. Той няма на кого да прави инструктаж. Той е непосредств-

веният реализатор на партийната политика и същевременно неин творец. Затова от партийния секретар се иска добре да познава обстановката, всяка отделна личност, диференцирано да подхожда към всеки човек. Той ежедневно се среща с десетки и стотици хора и трябва да проявява принципност, да бъде достъпен, да умее да дава отговор на въпросите, които вълнуват хората. Главно в неговото лице трудещите се виждат партията в действие, чрез него опознават нейните революционни традиции и добродетели.

Всичко това налага решително да се измени подходът към подготовката и преподготовката на партийния секретар, да се разработи цялостна програма, от долу до горе, на равнището на всички партийни ръководства, за обучението на партийните секретари.

Напоследък у нас доста се говори за резервните кадри, за работата с тях. Но не е ли вярно, че едва в навечерието на годишните събрания започваме да се питаме и да се лутаме кого да изберем за партиен секретар? Този въпрос заслужава сериозно проучване с оглед да се внесат съществени изменения в стила и работата на отделите на Централния комитет на партията и на партийните комитети.

Във връзка с работата на партийния секретар заслужава да се кажат две думи по още един важен въпрос. Съжалявам, че тук не присъствуват и стопански ръководители.

У нас, другари, се е създала една порочна практика: стопанските ръководители за щяло и нещяло търсят партийните секретари, отрупват ги с несвойствени задачи, отнемат им ценно време и ги отклоняват от техните непосредствени задължения. Не е ли време да се сложи ред в тази работа, да не се позволява на стопанските ръководители да навлизат в чужда територия и да си присвояват права, каквито на тях не са предоставени? Докога само ще приказваме за необходимостта от ясно разграничение на функциите на стопанските организации и на партийните организации?

Секретарят на партийната организация е централна фи-

гура в нашата партия. И следва по достойнство да се оценяват неговата апостолска работа, неговата всеотдайност, оптимизъм, с които той преодолява трудностите и води партийната организация напред. Често пъти партийният секретар с години наред е длъжен да пренебрегва семейството си, да работи денонощно, винаги на пост, като предан боец за осъществяване на решенията на Централния комитет и на политиката на Българската комунистическа партия. У нас има хубава практика работниците и стопанските дейци, изпълнили трудовите задачи, да бъдат отличавани с ордени и медали. В същото време има партийни секретари, които пет, десет и повече години с чест изпълняват своите задължения, но за това те не получават необходимото обществено признание.

Вярно е, че в окръзите на такива заслужили дейци обикновено уреждат хубави тържества, изказват им благодарствени слова. Това е добре, но смятам, че това не е достатъчно.

Предлагам на това наше съвещание да се възложи на съответните партийни органи да подготвят предложение за награждаване с ордени и медали на заслужили, дългогодишни партийни секретари, като занаяпред се установи практиката да им се отдава заслужено признание за техния всеотдаен труд.

Искам още веднъж, другарки и другари, да поздравя участниците в това съвещание, да пожелая на всички секретари на партийни организации, на членовете на партийните бюра, на всички комунисти лично щастие и нови постижения в борбата за тържеството на нашето велико комунистическо дело!

Благодаря за вниманието. (Заклучителното изказване беше изслушано с голямо внимание, често прекъсвано и изпратено с бурни, продължителни ръкопляскания, със ставане на крака и с възторжени възгласи: „БКП—БКП!“.)

ВИСОКАТА ПОЛИТИЧЕСКА СЪЗНАТЕЛНОСТ — МОГЪЩ ФАКТОР ЗА УСКОРЯВАНЕ НА ОБЩЕСТВЕННОТО РАЗВИТИЕ

Изказване на пленума на Окръжния комитет
на Българската комунистическа партия в Бургас
по въпросите на идеологическата работа

5 август 1975 година

Другарки и другари,

Смятам, че имаме основание да бъдем доволни от работата на пленума, от изнесенния доклад, от разгърналата се оживена дискусия, от интересните проблеми, които бяха поставени. Пленумът протече в духа на решенията на Февруарския пленум на Централния комитет на партията по идеологическите въпроси, в духа на партийната политика в областта на идеологията.

Няма съмнение, че този пленум, решенията, които вие утвърждавате, ще дадат нов тласък на идеологическата работа в окръга, ще издигнат по-нататък нейното равнище.

Искам също така да изкажа своето задоволство от това, че ми предоставихте възможност да участвам в пленума на вашия Окръжен комитет. Казвам — предоставихте ми възможност, защото, доколкото ми е известно, заради мен отлагате този пленум вече няколко месеца. Но, както знаете, през последните месеци имаше много напрегната работа, трябваше да участвам в доста оживена и вътрешна, и

международна дейност. Вярвам, ще ме извините, че станах причина за това отлагане.

Вие навярно отлагахте толкова време пленума не само за да мога да чуя доклада и станалите изказвания. С доклада и изказванията аз можех да се запозная, прочитайки протокола на вашето заседание. Очевидно вие очаквате от мен да взема думата, да изкажа своето отношение към работата на пленума, да споделя и някои допълнителни съображения.

Няма какво да се прави, другари. Вашето голямо търпение извънредно много ме задължава. Освен това, след като дадохте такова блестящо доказателство за търпеливост, мога да взема спокойно думата. Убеден съм, че същото търпение ще проявите и по време на моето изказване.

Ще засегна няколко въпроса, които може би няма да бъдат „чисто“ идеологически. Но, вярвам, ще ми влезете в положението, че аз, като един от ръководните дейци на нашата партия и държава, не мога в случая да се настроивм „чисто“ идеологически. Каквито и усилия да правя, винаги виждам идеологическите проблеми в органическа връзка с политическите, стопанските, социалните проблеми, с проблемите на цялостното развитие на нашето общество.

Но смятам, че тук няма грешка. В идеологическата работа неизбежно се отразяват актуалните и животрептящи проблеми на живота, на нашата социалистическа действителност. А сега такива въпроси са въпросите на интензификацията на икономиката, превръщането на науката в непосредствена производителна сила, проблемите, свързани със задоволяването на материалните и духовните потребности на народа, изграждането на новия човек и прочие.

Позволете ми да се спра на някои от тези въпроси.

Първо. Въпросът за развитието на нашата социалистическа икономика.

Както е известно, във връзка с подготовката на Единнадесетия конгрес на партията сега правим всеобхватна равно-

сметка на развитието на икономиката с оглед правилно да бъдат начертани основните насоки и задачите, които ще решаваме през следващия период. След обстойна подготовка в продължение на повече от година, с участието на ръководни кадри и стотици специалисти, бяха изготвени *тезиси за основните насоки на развитието на икономиката* през седмата петилетка, а в главните стратегически направления — до 1990 година. Тезисите бяха вече обсъдени и утвърдени от Централния комитет на партията.

Ако трябва най-общо да характеризираме резултатите в областта на народното стопанство през последните две десетилетия, то следва да кажем, че *нашата икономика е в непрекъснат подем, развива се с високи и устойчиви темпове*. Това се отнася и до темповете на увеличаване на капиталните вложения, и до темповете на развитието на производството, и до темповете на повишаване производителността на труда, до всички основни показатели. Именно тези високи темпове на развитие, които са едни от най-високите в света, дадоха възможност да създадем огромни за мащабите на страната производствени фондове, да изменим икономическия облик на България, да се превърне тя в напреднала индустриално-аграрна страна.

Такава е, другарки и другари, общата равносметка от априлската линия в действие в областта на икономиката.

Досегашните успехи в развитието на народното стопанство, по-специално след Десетия партиен конгрес, ни дават достатъчно основание да бъдем доволни и спокойно да се явим пред Единадесетия конгрес с една хубава, богата равносметка. Както е известно обаче, Централният комитет на партията възприе друг подход: не да изчакаме спокойно конгреса, а да поставим на задълбочен анализ въпроса, *как използваме създадените производствени мощности*, приведени ли са те на равнището на съвременния научно-технически прогрес.

От този анализ следва категоричният извод, че у нас

производствените мощности не се използват пълноценно и най-рационално, че в нашата икономика има огромни резерви, които стоят неоползотворени. Такива резерви разкриват особено концентрацията и специализацията на производството.

Затова именно Централният комитет на партията прецени, че сега *главна наша стратегическа задача в областта на икономиката са модернизацията и реконструкцията на производството върху основата на концентрацията и специализацията, рязкото повишаване на ефективността на икономиката.*

Въпросът за модернизацията и реконструкцията, за най-рационалното използване на производствените мощности, за интензификацията на икономиката е въпрос комплексен. И ние именно комплексно подходиме към него, с оглед да приведем в действие всички фактори, които обуславят по-нататъшното ускорено развитие на производителните сили на страната върху основата на създадените у нас обективни и субективни условия.

През следващата петилетка ще имаме възможност да увеличим капиталните вложения с 40—50 на сто в сравнение със сегашната петилетка. Ето един основен фактор за по-нататъшната интензификация на икономиката. По-голямата част от капиталните вложения ще използваме за реконструкция и модернизация на съществуващите производствени мощности като високоефективна насока на развитие на производителните сили.

Освен това ние разполагаме вече с многобройна работническа класа, с опитни селскостопански труженици, с подготвена научно-техническа интелигенция. На тях именно залагаме да използват най-рационално техниката, да създават с помощта на производствените фондове повече стойност, повече материални блага. Във връзка с това взехме курс към *уплътняване на работното време и увеличаване на сменността в работата.*

Необходими са също мерки за повишаване на *квалификацията* на изпълнителските и ръководните кадри; за усъвършенствуване механизма на *материалното стимулиране*; за издигане ролята на *духовните стимули* като мощен фактор за повишаване производителността на труда, за увеличаване на производството. Сега въпросът е не просто да осигуряваме работа на всички граждани, а да поставим всеки един от тях на това място, където той съобразно със своите заложби и придобитата квалификация би бил най-полезен.

По-нататъшното *усъвършенствуване на цялостната система на управление на икономиката* е безспорно един от важните фактори за нейната интензификация, за рационалното използване на нейните резерви. Ние вече се заехме с подобряване на механизма и системата на управление на икономиката, с оглед да ги поставим в съответствие с най-новите постижения на науката и техниката. Разполагаме с добре подготвени управленчески кадри, натрупали сме необходимия опит и можем да пристъпим към осъществяване на такова мероприятие.

Трябва с радост да отбележим, че трудещите се у нас, партийните ръководства и организации, профсъюзите, Комсомолът правилно разбраха същността на курса, който възприехме в развитието на производителните сили, и масово откликват в подкрепа на този курс. Израз на възприетия подход в развитието на икономиката са публикуваните неотдавна призив-обещание на русенския завод „Найден Киров“ и призив-обещание на колектива на *Химическия комбинат във Видин*.

Трудовият колектив на завод „Найден Киров“ на дело показва как *при условията на запазване на петдневна работна седмица за хората може да се премине към шестдневен режим на работа на машините*. Това се постига чрез създаване на нова организация на управление на производството; чрез увеличаване на многомашинното обслужване с оглед да не се набира допълнителна работна ръка; чрез по-

вишаване сменността на работата и организиране ремонта на машините по агрегатно-възловия метод. Както знаете, на призива на този колектив откликнаха стотици трудови колективи, като някои преминаха направо на седемдневен, непрекъсваем режим на използване на оборудването.

Кое е характерното и важното в почина и делото на трудовия колектив на Химическия комбинат във Видин? Характерното и важното е, че това е реализация на новия подход на партията за икономическото развитие на страната, конкретизация на курса за реконструкция и модернизация на народното стопанство като главна насока за развитието на производителните сили.

България се нуждаеше от значителни допълнителни мощности за производство на автомобилни гуми. За решението на тази задача имаше различни проекти. Предлагаше се да се започне строителството на нов завод като видинския и да се реконструира и разшири софийският. Предвиждаха се значителни капитални вложения. Видинци решиха проблема просто. Вие сте запознати с призива-обещание и с уводната статия на „Работническо дело“ по този повод. Някои характерни черти на почина на Химическия комбинат във Видин заслужават по-особено внимание.

На първо място, реконструкцията и модернизацията се извършват по комплексна целева програма, разработена от специалистите, инженерите, технолозите, колектива на самия завод със съдействието на „Химпроект“. С други думи, единдействието на науката с производството е осъществено. На второ място, програмата се изпълнява от специални групи от самия завод — нещо извънредно важно при недостига на строители и монтажници в нашата страна. Освен това специалистите и работниците, участващи в реконструкцията, по този начин ще овладеят новата техника, с която ще работят в бъдеще. На трето място, реконструкцията няма да се отрази отрицателно върху производствения процес. Въведено е седемдневно използване на съществуващите производ-

ствени мощности, работи се на три смени с четвърта допълваща смяна. Планът се изпълнява и преизпълнява по всички показатели.

В резултат на всичко това реализирането на програмата до 1985 година ще помогне да се увеличи производството повече от два пъти. И това ще бъде постигнато по пътя на модернизацията и реконструкцията, без да се изгражда нов завод, без да се разширява софийският завод, като се спестяват на държавата стотици милиони левове капитални вложения и големи загуби на време.

Може би някой ще каже, че случаят с видинския комбинат е уникален. Не е уникален. Такива са условията във всички или в почти всички крупни производства и заводи в нашата страна. В отговор на призива на видинци вече се отзоваха трудовите колективи на редица заводи в различни краища на страната.

Случаят с видинския комбинат нагледно показва, че ние разполагаме с *огромни резерви* и тези резерви могат да се превърнат в производствени мощности и изделия, ако се изпълнява партийната програма за реконструкция и модернизация, ако смело се върви по пътя, посочен от видинци.

Такива са, другари, някои от основните задачи, които се заехме да решим в областта на икономиката.

Икономически задачи ли са това?

Да, по своя характер това са действително икономически задачи. Но те не са само икономически. Това са същевременно *и задачи политически, задачи идеологически*. Защото те засягат настоящето и бъдещето на нашия социалистически строй, настоящето и бъдещето на трудещите се, на нашата страна. Идеологията не витае в облаците. Тя е преди всичко израз на същността на дадения икономически строй, на проблемите, които той решава на всеки етап от развитието.

Първостепенна задача на нашия идеологически фронт е да доведе до съзнанието на трудещите се правилността, необхо-

димостта и значението на курса за модернизация и реконструкция, за концентрация и специализация, за интензификация на производството. Този курс трябва да се разбере, да се осмисли, да стане *кръвно дело* на трудовите колективи, на партийните, държавните и стопанските органи, на обществените организации.

Това изисква, образно казано, реконструкция и модернизация в главите на кадрите, нов начин на мислене, нов подход в работата.

Няма съмнение, че ако неговото изясняване, борбата за практическото му осъществяване бъдат поставени в *центъра на идеологическата, организаторската и политическата работа*, ние ще се поздравим с успех.

Вторият въпрос, който ще засегна, се отнася до науката и техническия прогрес.

Както знаете, пак във връзка с подготовката на Единнадесетия конгрес на партията, преди няколко дена Централният комитет обсъди и утвърди *тезиси за основните насоки на развитието на науката и техническия прогрес през седмата петилетка и до 1990 година*. И този документ е разработен колективно, с най-широкото участие на наши учени и специалисти в различните области на науката и техниката.

Защо ние отделяме такова голямо внимание на въпросите на науката и техниката?

Може без преувеличение да се каже, че от това — *каква ще бъде по-нататък нашата научно-техническа политика, по какъв път ще се развиват науката и техниката през седмата петилетка и до 1990 година — в най-голяма степен зависи общото развитие на България през този период*.

Сега Централният комитет разполага с цялостен, научно издържан документ за нашата стратегия и тактика в областта на науката и техническия прогрес през следващите 15 години. При определянето на научната ни политика ние държим сметка както за обективните потребности на нашето по-нататъшно обществено-икономическо развитие, така и

за реалните възможности, с които страната разполага, за да задоволи тези потребности.

Ние и в бъдеще ще вземаме мерки да не разпиляваме силите на научния потенциал върху целия фронт на науката. Тъкмо обратно. Тези сили ще насочваме към най-важните, към възловите проблеми на науката, на нашето развитие.

Съществено внимание отделяме на *научното обслужване на производството*, на най-тясното свързване научната стратегия и тактика с нуждите на отделните наши народно-стопански отрасли и комплекси.

Заедно с това не допускаме и няма да допуснем и най-малко подценяване на *фундаменталните изследвания*. Напротив. Ние отдаваме особено значение на Българската академия на науките, полагаме усилия за по-нататъшното издигане на нейната роля като комплексна, най-висша научна организация в нашата страна. Естествено фундаменталните изследвания трябва още по-непосредствено да се свързват с нуждите на икономиката, на обществото, с потребностите на развитието на самата наука, на нашата култура като цяло.

В научната ни стратегия и тактика за следващия период се съдържат *качествено нови моменти*. Искам да обърна специално внимание на възприетия *нов подход, а именно решителния преход от екстензивно към интензивно развитие на науката и заедно с това — значителното повишаване на нейната ефективност*. Както знаете, в кратки срокове у нас беше създадена широка мрежа от научни институти и други научни звена, бързо се увеличи броят на научните кадри. По такъв начин нашата страна неизбежно премина през период на екстензивно развитие на научния потенциал, на научния фронт.

Ние сега се намираме на такъв етап, когато преминаването от екстензивно към предимно интензивно развитие на науката става необходимост. Изправени сме пред две обективни противоречия. От една страна, през следващия период предвиждаме по-нататъшно ускорено развитие на икономи-

ката, слагаме ударението върху такива отрасли и производства, които се отличават със своята наукоемкост, т. е. които изискват все повече „сиво вещество“, все повече научни постижения. И от друга, разполагаме с ограничени материални и особено човешки ресурси. Второто обективно противоречие е в това, че от няколко години вече поехме пътя на интензификация на нашето производство, на нашата икономика. Нима е възможно интензификацията на икономиката, интензификацията на производството дълго време да се опират върху научен фронт, който се развива по екстензивен път?

Очевидно преодоляването на тези противоречия може да стане само чрез интензификация на научната дейност.

Но това преди всичко изисква решително да се укрепи и разшири материално-техническата база на научната дейност, за да достигне и надмине тя равнището на материалната база в производствените предприятия и особено в онези производства и сфери, в които сме водещи.

В това отношение трябва да се извърши прелом. Ще увеличаваме средствата за апаратура и други технически съоръжения, част от най-модерното вносно оборудване ще отделяме за изследователските и развойните организации.

Не по-малко важно е да се създаде и развива необходимата експериментална база на научноизследователската работа. Такава база ще позволи научните идеи да се превръщат в промишлени образци, в технологически решения.

Интензификацията на науката и повишаването на нейната ефективност налагат да се подобряват *организационните структури* на научната дейност, да се поставят те в пълно съответствие с предстоящите задачи. Сега, при усъвършенствуване системата на управление, необходимо е да създаваме такива форми, при които производствените и стопанските организации да се превръщат все повече в научно-производствени организации.

Съществено трябва да се измени и сегашната система на

материално и морално стимулиране на управленческия персонал в нашите министерства, обединения, комбинати и предприятия, а също в научноприложните звена, с оглед да се увеличи тяхната заинтересованост от развитието и приложението на научно-техническите резултати.

Следователно с промените в управлението трябва да създаваме предпоставки *да се повиши ролята на науката на всички равнища на управление*, да се свърже тя непосредствено с цялата управленческа система, а самото управление да става все повече и повече научно.

Освен това ние създаваме и научно-производствени обединения, в които науката се свързва с производството пряко и самото производство се поставя изцяло на научна основа. Това е главният смисъл на тяхното изграждане. Опитът показва, че това е един от най-надеждните пътища за тясно свързване на изследователската работа с нуждите на производството, за създаване на подходящ социален и психологически климат при решаване на общите задачи и, в крайна сметка, за повишаване ефективността и на научната, и на производствената дейност.

С всичко това залагаме предпоставките науката да стане на дело непосредствена производителна сила.

Ние обаче няма да можем да провеждаме успешно курса за интензификация на научната дейност и значително да повишим нейната ефективност, *ако не осигурим своевременно внедряване на научните резултати в производството, в практиката, ако не извършим прелом* в използването на чуждестранните научно-технически постижения на световно равнище.

Бързото внедряване на нашите и чуждестранните научно-технически резултати е в края на краищата *централен въпрос* на цялата ни научна политика. Ние не развиваме науката самоцелно. Висша цел на изследванията в областта на науката и техниката при социализма е човекът, подобряването на условията на неговия живот, неговото всестранно развитие. А това може най-ефикасно да се постигне само ако

резултатите от научния труд час по-скоро се „материализират“, ако час по-скоро бъдат превърнати в материални и духовни блага.

Другари, искам да подчертая, че колкото и да е съвършено научното оборудване, колкото и да са рационални организационните структури на научната дейност и т. н., в края на краищата човекът, *ученият е този, който прави открития, изобретения, този, който твори наука. Той е главният фактор за развитието на науката и техническия прогрес.* Вярно е, че науката се е превърнала в колективно дело. Но и при условията на колективност в никаква степен не се намалява значението на таланта и професионалната квалификация на всеки отделен учен. Отделният учен играе и ще продължава да играе решаваща роля в научното творчество именно като се опира на колектива, на неговата помощ, на неговите постижения.

Както в целия свят, така и в нашата страна научната дейност се е превърнала в масова професия, и то за съвсем кратък срок. Но при този процес неизбежно в науката навлязоха недостатъчно подготвени, а в редица случаи и неподходящи хора. Затова през следващите години ние предвиждаме да се намали темпът на нарастване на кадровия потенциал, зает в науката, като тежестта се поставя върху издигане на неговия качествен състав. Разбира се, това не изключва и занапред да създаваме някои нови звена и да разширяваме съществуващи звена, ако потребностите налагат.

Главното е да се издига качественият състав на кадрите в областта на науката. Този въпрос опира до системата на нашето образование, до нейното усъвършенстване, до подбора на младежи за бъдещи учени още от ученическата скамейка. С още по-голяма сила този въпрос стои във висшите учебни заведения. Не случайно в редица страни на въпроса за таланта в науката се отделя изключително внимание; полагат се специални и системни грижи за ранното откриване и правилното насочване на талантите.

По-големи грижи следва да се полагат за поощряване на *научните дискусии, на борбата на мнения* като мощен стимул за израстването на научния работник, за развитието на науката. Не само в изкуството, но и в науката задълбочената, страстната и партийно целенасочената критика има огромно значение. Тя е първостепенен фактор. За нейното разгръщане са нужни не само пожелания, но и подходяща атмосфера, организационни и други мерки. Необяснимо е защо някои се плашат от научните дискусии, пречат на тяхното разгръщане, вместо да ги поощряват. Научните идеи се раждат и избистрят именно в процеса на дискусиите, на борбата на мнения.

Решително трябва да се подобри *системата за подбор и подготовка на научните кадри* и особено на аспирантурата като основен източник на млади кадри в науката. Науката има интернационален характер. Както постигането на собствени научни резултати, така и пълноценното използване на чуждестранните постижения изискват научният работник да има широка езикова подготовка, за да може да прескача езиковите бариери, да черпи направо от извора.

У нас, другари, широко се говори за инфлация на учени. За съжаление, не можем да кажем, че това са безпочвени разговори. В действителност, ако сравним броя на научните работници процентно към населението, ще видим, че нашата страна има още какво да направи в това отношение. Но вярно е също така, че количеството в случая не преминава в качество. Разговорите за инфлация се дължат не толкова на прекалено големия брой научни работници у нас, колкото на ниската подготовка на много от тях.

Ето защо подобряването на качествения състав на научните кадри, правилното организиране на тяхната дейност, по-нататъшното повишаване на възискателността трябва да бъдат първостепенна задача на всички органи, които са призвани да провеждат държавната и партийната политика в областта на науката и техническия прогрес — Комитета за

наука, технически прогрес и висше образование, Българската академия на науките, министерствата и други.

Не по-малко остро стои у нас и въпросът за подобряване условията на работа на учените, за подобряване на техния бит, за осигуряване хармонично развитие на техния живот.

Наш дълг е *най-целесъобразно и най-ефикасно да използваме интелектуалните ресурси на страната*. На много места въпреки колективния характер на науката все още учените работят по занаятчийски, липсва им необходимият помощен персонал и те много пъти са принудени да вършат несвойствени дейности, които им отнемат ценно време. Данните показват, че научните работници са принудени да отделят прекалено много време за заседания, за организационни, обществени и други мероприятия, които ги откъсват от техните преки научни задължения.

С това положение не бива повече да се примиряваме. Неоползотворените възможности на учените, с които разполагаме, са толкова големи, че само тези възможности, ако бъдат използвани, могат да компенсират нуждата от няколко хиляди нови научни работници. Тук стои и задачата пълноценно да се използват учените, които работят във висшите учебни заведения; най-широко да се разгръща движението за техническо и научно творчество сред младежта.

Също така трябва внимателно да се огледат състоянието и условията на работа на *рационализаторите и изобретателите*, с оглед изобретателското и рационализаторското движение да придобие още по-голям размах. Не бива да се допуска бюрократизмът да пречи за разгръщането на това движение, за своевременното внедряване на направени рационализации и изобретения.

Смятам, всички ще се съгласите с мен, че *е необходимо да положим по-големи грижи, за да се издигне още повече общественият престиж на научните работници в нашата страна*. На ученя трябва да се гледа като на *значителна фигура*.

ра в нашия обществен и културен живот. Науката е елемент на културата, а научният творец е същевременно и творец на националната култура в определена сфера. На него, на учения, партията е поверила един от най-отговорните участъци на духовния живот, поверила е до голяма степен успеха на развитието на икономиката, на другите области на нашата действителност, поверила е подготовката на високообразована и предана на комунистическите идеи млада научно-техническа интелигенция.

Ние, партията, целият народ се гордеем с талантливия отряд български учени, които върху основата на марксистко-ленинската методология множат успехите на нашата наука, имат важен дял в укрепването на мощта на страната.

Ние сме уверени, че българските учени, специалисти, конструктори, рационализатори и изобретатели ще дадат още по-голям принос в развитието на родната наука и техника, за осъществяване на нашата научна политика в борбата за изграждане на развито социалистическо общество в Народна република България.

Нима всички тези проблеми са само проблеми на науката и техниката? Нима това са проблеми, които интересуват само нашите учени и стопански дейци? Нищо подобно.

Това са същевременно *изключително важни проблеми и на нашата идеологическа работа*, проблеми, които засягат не само учените и специалистите, не само стопанските дейци, но и всички идеологически работници, трудещите се в нашата страна.

Някои другари може би смятат, че това действително са въпроси и на идеологическата работа, но само дотолкова, доколкото науката като цяло обхваща и самите обществени науки. А обществените науки, както е известно, имат голям идеологически заряд, играят огромна роля в идеологическата работа, в идеологическата борба.

Когато казвам, че проблемите на стратегията и тактиката в областта на науката и техническия прогрес са ключо-

ви проблеми и на идеологическата работа, имам предвид не само обществените науки. Имам предвид целия фронт на науката, цялата научна политика.

Защото не само без обществените науки, но и без природните науки, без математическите науки и особено без марксистко-ленинската философия, без цялостния фронт на науката не е възможно да се изгради материално-техническата база на социализма, да се усъвършенствуват социалистическите обществени отношения, да се формира новият, с голяма култура, с високо идейно-политическо съзнание все-странно развит човек.

Другари,

Следващият въпрос се отнася до грижата за човека, до повишаване жизненото равнище на народа.

Трудещите се у нас от собствен опит се убедиха, че Българската комунистическа партия, партията, изградена с такъв идеализъм и себеотрицание от Димитър Благоев, неморно възпитавана и закалявана от Георги Димитров, служи вярно и предано на интересите на трудовия народ, на коренните интереси на България.

Целият исторически път на нашата партия, и в условията на капитализма, и в условията на социализма, недвусмислено доказва, че *партийната политика е пропита с дълбок хуманизъм*, насочена е към осигуряване на свободата, щастието и благоденствието на трудовия народ.

В Програмата на партията, утвърдена от Десетия конгрес, дебело е подчертано, че грижата за човека, грижата за непрекъснатото повишаване на неговото материално и духовно благосъстояние е върховна грижа на партията.

Върху основата на Програмата на партията Централният комитет изработи и прие на пленума от декември 1972 година своя *социална програма* — така наречената от всички нас *Декемврийска програма на партията*, която е конкретно ръководство в тази област. Това е забележителен документ,

в който научно са начертани насоките и е възприет комплексен подход при задоволяване на материалните и културните потребности на народа.

Декемврийската програма се отнася до целия етап на изграждането на развито социалистическо общество в страната. Сега, във връзка с подготовката на Единадесетия конгрес, Централният комитет ще приеме и утвърди на свой специален пленум *тезиси за по-нататъшното повишаване на жизненото равнище на народа през седмата петилетка и до 1990 година*. По такъв начин в тезисите ще бъдат доразвити и конкретизирани задачите на жизненото равнище за един период от 15 години.

Трябва да се отбележи, че още сега можем да отчетем *сериозни постижения* в изпълнението на Декемврийската програма. Значително се увеличиха реалните доходи на човек от населението. Доходите на селяните-кооператори почти се изравниха с доходите на работниците и служителите. Минималната работна заплата от 65 лева достигна още през 1973 година 80 лева при предвидени 70 лева в края на шестата петилетка.

Повиши се размерът на минималните пенсии и на пенсията на селяните-кооператори. Увеличиха се стипендиите, добавките за деца, еднократните помощи при раждане и други. Нови придобивки получиха жените и особено майките. Бързо расте мрежата от детски заведения.

Все повече се задоволяват нуждите на хората от стоки. Значителни успехи бяха постигнати в областта на здравеопазването, в развитието на мрежата от културни институти. Вече 1 милион и 500 хиляди души от активното население преминаха на 5-дневна работна седмица.

Това са само част от социалните придобивки, които нашият народ завоюва след Десетия конгрес на партията.

Независимо от тези успехи пред нас стоят редица проблеми, особено като се има предвид, че през последните години покупателната способност на населението изпреварва

възможностите за по-пълно задоволяване с нужните стоки и услуги. Освен това потребностите на хората, техните вкусове и изисквания непрекъснато се повишават.

Следователно и през следващия период основната линия в областта на жизненото равнище ще бъде линията на все по-пълно и комплексно задоволяване на материалните и духовните потребности на народа.

Това ни задължава още през годините на седмата петилетка:

Първо, да преодолеем недостига от някои стоки на пазара и да осигурим все по-пълното задоволяване на нуждите на трудещите се с *по-качествени и разнообразни предмети за потребление*. Търговията у нас трябва да усвои съвременните форми на търговското обслужване.

Второ, да решим в основни линии *жилищния проблем*. Това е една от първостепенните задачи в сферата на нашата социална политика. През седмата петилетка ще трябва да се изградят около 500 хиляди жилища, а до 1990 година следва да се построят общо около 1 милион и 600 хиляди апартамента.

Трето, да разширим още повече грижите на обществото за *подрастващото поколение*. Ускорено следва да се развива мрежата от детски заведения, с оглед в тях да бъдат обхванати почти всички деца от 3- до 7-годишна възраст. Заедно с това ще продължаваме да поощряваме раждаемостта, да укрепваме семейството и да разгръщаме неговите социални функции.

Четвърто, да усъвършенствуваме нашето *образователно дело*, решително да разширяваме мероприятията в областта на *културата*, да създаваме все по-добри условия за *духовното израстване* на народа, за *естетическото възпитание* на младежта.

Пето, да продължим линията за усъвършенствуване *системата на пенсиониране* и подобряване *грижите за старите хора*.

Шесто, да задоволим в максимална степен нуждите на населението от заведения за обществено хранене, да изградим съвременна високоефективна система за битово обслужване.

Седмо, решително да подобрим състоянието на транспорта в големите градове.

Осмо, да се подобри жизнената среда.

Във връзка с всичко това ще се повишават по-нататък реалните и номиналните доходи на населението, като растежът на работната заплата се постави в пряка зависимост главно от увеличаването на производителността на труда и качеството на производството и услугите. Ще продължават да нарастват и доходите от личното помощно стопанство.

Обществените фондове за потребление ще се увеличават, като се осигурят повече средства за развитие на образованието, здравеопазването, културата, социалното осигуряване и за допълнителни социални мероприятия.

Наша първостепенна грижа и занапред ще бъде осигуряването на стабилност на общото равнище на цените на дребно, които трябва да съответствуват на общественонеобходимите разходи на труд и на качеството на стоките.

Разбира се, темповете и формите на издигане жизненото равнище зависят не само от хубавото желание, от добрите намерения, от правилните предначертания. И най-елементарната логика подсказва, че може да се потребява повече само ако се произвеждат повече материални и културни блага, ако се работи по-ефективно.

Така че основните насоки за издигане жизненото равнище през седмата петилетка и до 1990 година, които Централният комитет ще набележи, са в най-пряка зависимост от основните насоки на развитието на икономиката и на другите области на обществения живот, от тяхното осъществяване.

От друга страна обаче, по-нататъшното издигане жизненото равнище не може да бъде само пасивен резултат от успешното изпълнение на задачите в икономиката и в другите

области на живота. Ние трябва така да подходим, че да превърнем програмата за повишаване жизненото равнище в мощен инструмент за стимулиране на трудещите се, във важен фактор за изпълнението и преизпълнението на плановете за социално-икономическото развитие на страната и с това — да създадем допълнителни възможности за повишаване на народното благосъстояние.

Но, другари, целият този комплекс от проблеми, свързани с повишаването на жизненото равнище на народа, само икономически проблеми ли са? Или са само политически?

Действително те са и икономически, и политически проблеми. Но те са в същото време в най-висша степен и идеологически проблеми.

Нашият социалистически строй, реалният социализъм създава обективни условия постоянно да се повишават материалното и културното равнище на трудещите се. Това е заложено в самата същност на нашия строй. За да се превърнат обаче тези възможности в действителност, са необходими усилията и на работниците, и на селяните-кооператори, и на народната интелигенция — на всички трудещи се.

Това означава, че колкото е по-развита не само професионалната квалификация, но и съзнанието на всеки труженик на социализма, с колкото по-голяма убеденост той участва в строителството на социализма, толкова повече материални и духовни блага ще бъдат произведени.

Да вземем друг аспект на проблема, свързан с жизненото равнище. Имам предвид системата на обслужване. В това отношение има още много и много да се желае не само по отношение на обема и разнообразието на услугите, но и по отношение на начина, по който се поднасят тези услуги, на равнището на културата, с която те се извършват.

Важно задължение на идеологическата работа е да участва в борбата за ликвидиране на бюрократизма в цялата сфера на услугите, за премахване на бездушието и безотговорността към нуждите на хората.

Степента, с която идеологическата работа съдейства да се подобрява дейността на всички органи и предприятия, на всички работници в сферата на услугите, е също *един от основните критерии* при определяне на нейната ефективност.

Ето какво необятно поле за дейност се разкрива пред идеологическите работници.

Нашата идеологическа работа е призвана още по-убедително да разяснява, да изтъква, че повишаването на благосъстоянието не е задължение само на обществото, на държавата. Това е и трябва да бъде грижа и лично задължение на всеки трудещ се. Трудещите се, нашата работническа класа, селяните-кооператори, народната интелигенция държат в собствените си ръце съдбините на социалистическа България, съдбата на своето щастие и благоденствие.

Четвъртият въпрос се отнася до конкретната работа с комунистите, с хората.

Макар че по този въпрос говорих неотдавна във Велико Търново, позволете ми да го засегна отново. Връщам се отново към него, защото *конкретната, индивидуалната работа с хората е живецът на нашата политическа дейност, гръбнакът на нашата идеологическа работа.*

Това е *ярък израз на грижата към човека, към неговите вълнения, към неговите потребности.* Това е също така *ярък израз на демократичността на нашия строй,* който осигурява разгръщането на истинска демокрация не само на равнището на обществото като цяло, но отива по-далеч — дава възможност за изграждане на хуманни, топли, другарски отношения между хората.

Такива отношения, характерни за социализма, които извисяват морално, духовно социалистическия труженик, са *наш огромен капитал.* Затова *грижата за чистотата в отношенията, против грубостта и безпринципността, за културни обноси, за културни взаимоотношения във всички области на живота е грижа за увеличаване на този наш капитал.*

И тук отново изпъква голямото политическо и идеологиче-

ско значение на *индивидуалната работа с хората*. Едва ли има по-голямо политическо заблуждение от това да се смята, че индивидуалната работа с отделния комунист, с отделния човек е нещо отживяло.

Само който не разбира същността на индивидуалната работа с трудещите се, може да допусне, че сега, при така динамичното развитие на средствата за масова информация, при нарастването на тяхната роля, намалява нейното значение, значението на личните контакти на ръководните кадри, на комунистите с всеки трудещ се поотделно. Колкото и важна и полезна да е работата, която вършат печатът, радиото, телевизията, всички други масови политически и идеологически средства, те не могат да изместят необходимостта от конкретна, ежедневна, делнична работа с отделния труженик.

Няма друго по-мощно, по-ефикасно средство за идеологическо и политическо въздействие от непосредствения контакт, от личното общуване. Нашата партия и всяка наша партийна организация имат богати традиции и опит в това отношение. Необходимо е да ги развиваме и обогатяваме съобразно със сегашните конкретни условия.

Животът е сложен и динамичен. С шеметна бързина се развиват процесите както вътре в страната, така и на международната арена. Възникват непрекъснато нови и нови проблеми от обществен и от личен характер. От друга страна, партията полага усилия да въвлеча все по-дейно и масово трудещите се в икономическия, политическия и идеологическия живот, да повишава тяхното социалистическо съзнание. *Това задължава всяка партийна организация, всяко партийно ръководство да взема специални мерки за постоянно общуване с хората, да изучава техните настроения и въпросите, които ги вълнуват, да разгръща индивидуална работа с тях.*

Следващият въпрос се отнася до някои аспекти на международното положение.

Другари,

Работата за подготовката на Единадесетия конгрес на партията протича в *благоприятна международна обстановка*.

Процесът на прехода от капитализма към социализма в света продължава. Укрепват се все повече политическите, икономическите, идеологическите и международните позиции на братските социалистически страни. Растат редиците и влиянието на международното комунистическо и работническо движение. Разгръща се световният революционен процес.

Голямо завоевание на човечеството е, че в последно време се засилва разведряването в международната обстановка, утвърждава се все повече в международните отношения ленинският принцип за мирно съвместно съществуване между държавите с различен общественно-икономически строй.

Огромна е заслугата на великия Съветски съюз и лично на генералния секретар на Централния комитет на Комунистическата партия на Съветския съюз Леонид Илич Брежнев за неотклонното развитие на този процес, въпреки противодействието на реакционните сили.

Преди няколко дена, както знаете, в Хелзинки завърши третият и последен етап от *Съвещанието за сигурност и сътрудничество в Европа*, на което ръководителите на европейските държави, на Канада и САЩ подписаха общ заключителен акт. Вие сте запознати с работата на този международен форум и не е нужно да се впускам в подробности.

Европейското съвещание, другари, е наистина *историческо събитие в международния живот*. За пръв път в човешката история става подобна среща и се подписва такъв документ.

Значението на това събитие нараства поради факта, че се отнася до *нашия, европейския континент*. Тук, в Европа, пламна пожарът на Първата световна война. Тук, в Европа, пламна пожарът на Втората световна война. Тук, на нашия континент, се пресичат интересите на много държави.

Успех за всички участници в съвещанието е единодушното приемане на Декларация за принципите, от които ще се

ръководят занаяд европейските държави в своите взаимоотношения. Осъществяването на тези принципи изпълва с конкретно съдържание атмосферата на международното разведряване и дава направление на по-нататъшната борба за прекратяване на надпреварата във въоръжаването.

Ние сме доволни, че и *Народна република България даде своя принос за успеха на съвещанието.*

Нашата международна дейност като държава, нашата дейност в международното комунистическо и работническо движение като партия, активната международна дейност на Народното събрание, на БЗНС, на Отечествения фронт, на профсъюзите, на Комсомола, на другите обществени организации действително печелят от година на година все нови успехи.

Ние водим активна политика за установяване и развитие на мирни и дружески отношения с другите държави и народи. Това не е политика конюнктурна. Тя се ръководи от принципите на марксизма-ленинизма, от трайните интереси на народа, на международното комунистическо и работническо движение, от коренните интереси на всички народи.

Тази принципна линия ние провеждаме последователно и на Балканите, и в Европа, и в отношенията с развиващите се страни, и в отношенията с братските комунистически и работнически партии.

Върху положителните резултати на нашата международна дейност изключително благоприятно се отразяват успехите, които Народна република България постига в областта на икономиката, в социалната област, в развитието на културата, успехи, които превърнаха нашата страна в модерна социалистическа държава. Априлската линия на партията не само осигури ускореното развитие на страната по социалистически път, но и издигна нейния международен авторитет на голяма висота. На Народна република България се гледа като на желан и търсен партньор, като на страна, която има свое определено място, своя собствена тежест в международния живот.

Разбира се, другари, ние не можем да смятаме, че всички проблеми на международната арена са вече уредени. Пред народите, пред прогресивните сили в света, пред нас като партия и държава стоят още много проблеми и трудности за преодоляване. И на първо място, задачата е да се задълбочи процесът на международното разведряване, да стане той необратим.

Нови проблеми се поставят и пред нашата идеологическа работа. Необходимо е да продължаваме с по-широк обхват, още по-убедително да правим достойние на други народи успехите ни в социалистическото строителство. Върху нашите идеологически работници, преди всичко върху средствата за масова информация и пропаганда, пада задължението да засилят борбата против опитите за спиране или задържане на процеса на разведряването, за разширяване на този процес и във военната област.

Нашата позиция е принципна и последователна. Ние искрено водим политика на мир и разбирателство, против военните приготовления, за разширяване на културните, спортните, туристическите и други контакти и връзки. Но ние не отстъпваме и няма да отстъпваме нито на йота от нашите идейни позиции, не признаваме мирното съжителство на нашата идеология с която и да е чужда нам идеология.

Народна република България, Българската комунистическа партия и занаяпред ще дават своя принос за превръщането на процеса на международното разведряване в необратим процес, за разбирателството и сътрудничеството между народите на Балканите, в Европа и в света.

Другарки и другари,

Усилията и успехите на вашата окръжна партийна организация в областта на партийната пропаганда са проява и част от явния подем на идеологическия фронт у нас след Десетия конгрес на партията.

Силен тласък на идеологическата работа дадоха решения-

та на Февруарския пленум на Централния комитет, в които са очертани нейните основни насоки и проблеми през етапа на изграждането на развито социалистическо общество. След пленума партийните организации и ръководства активизираха своята пропагандно-агитационна и идеологическа дейност, по-успешно я свързват с потребностите на социалистическото строителство.

Нарастващите грижи на Централния комитет за идеологическия фронт, за непрекъснато формиране, укрепване и усъвършенствуване на социалистическата съзнателност на трудещите се отговарят на една обективна закономерност: *в процеса на социалистическото строителство постоянно се разширяват ролята и обхватът на духовния фактор, а оттук на идеологията, на съзнателността.*

Това не е случайно, защото високата политическа съзнателност е могъщ фактор за ускоряване на нашето обществено развитие; научният светоглед и социалистическата нравственост са необходима предпоставка за трудова и обществено-политическа активност; със задоволяването на материалните нужди на хората все повече ще нарастват и трябва да нарастват духовно-политическите интереси и потребности на личността.

Ето защо ние и в бъдеще ще укрепваме и развиваме идеологическия фронт на партията, ще полагаме усилия за пълноценно използване на идеологическите аспекти на всички обществени дейности, ще засилваме борбата срещу отрицателните явления, срещу антикомунизма, антисъветизма, ревизионизма.

В заключение искам да изкажа увереност, че Бургаската окръжна партийна организация, здраво сплотена върху априлската линия на Централния комитет на партията, ще бъде и занапред активен двигател на борбата на комунистите, на всички трудещи се в окръга за нейното осъществяване.

Бургаски окръг е един от окръзите, които се развиват

особено динамично. Създадена е и се развива мощна промишлена база. Увеличават се отрядите на работническата класа, расте числеността на техническата интелигенция в окръга. Извършват се и други важни икономически и социално-класови изменения като неразделна част от икономическите и социално-класовите изменения, които протичат в цялата страна.

Бургаски окръг е не само голям икономически център. Той се развива и като център, в който кипи културен живот. Вашият окръг стана и важен *туристически център*.

Всичко това извънредно много повишава отговорността за ръководството на икономическия, политическия, културния, туристическия и идеологическия живот в окръга. Особена отговорност носят идеологическите работници, съответните партийни, държавни и стопански органи, партийните организации, земеделските дружби, Отечественият фронт, профсъюзите, Комсомолът, Комитетът за отдих и туризъм.

Дълбоко съм убеден, че Окръжният комитет на партията, неговият първи секретар другарят Гани Ганев ще оправдаят и в бъдеще доверието, ще мобилизират силите на всички комунисти, на всички трудещи се в окръга за посрещане на Единадесетия конгрес на партията с нови успехи, с нови победи. *(Изказването беше често прекъсвано и изпратено с бурни, продължителни ръкопляскания, със ставане на крака и с възторжени възгласи: „БКП—БКП!“.)*

В ЕДИНЕН СТРОЙ С КПСС — КЪМ ОБЩИТЕ ЗАВЕТНИ ЦЕЛИ!

Реч пред ХХІ отчетно-изборна конференция
на Пловдивската окръжна партийна организация

13 март 1976 година

Уважаеми делегати и гости на пловдивската окръжна партийна конференция,

Драги другарки и другари,

Ние така добре се познаваме, че не е нужно да изтъквам с каква радост приех поръчението да присъствавам на вашата отчетно-изборна конференция. Поне аз винаги съм чувствувал потребността да чуя думата на пловдивските комунисти, да споделя с тях мисли и вълнения по важни за цялата партия и цялата страна въпроси.

Като изразявам тези свои чувства на уважение към Пловдивската окръжна партийна организация, която винаги е била в авангарда на революционните борби на партията и в строителството на социализма, приветствувам най-сърдечно вас — делегатите на конференцията, а чрез вас всички комунисти и трудещи се от Пловдивски окръг. (*Продължителни ръкопляскания.*) От името на Централния комитет на партията и на Политбюро ви поздравявам с постигнатите големи успехи във всички области на живота. Тези успехи, всич-

ки ние знаем, се дължат на правилното и последователно провеждане на партийната политика, която доведе до ново процъфтяване на вашия красив и борчески край на Родната ни.

Другарки и другари,

Вашата конференция премина на високо равнище и при голяма активност. Проявено бе конструктивно, творческо мислене при анализа на стореното досега, показано бе нараснало съзнание за отговорност при очертаване насоките за решаване на сложните и разнообразни проблеми на целокупния живот в окръга. В отчетния доклад на Окръжния комитет на партията, във встъпителното слово на другарката Дража Вълчева и в изказванията на делегатите бе направена задълбочена преценка на изпълнението на решенията на Десетия конгрес във вашия окръг. Най-хубаво от всичко бе желанието на делегатите да съсредоточат своето внимание към новите проблеми и да укрепят своята воля за решаване на предстоящите задачи. Това е правилна насока. Тя дава възможност на окръжната организация да поведе още по-уверено комунистите и всички трудещи се напред в борбата за изграждане на развито социалистическо общество. Пловдивски окръг има значителен идейно-политически, икономически, научен и културен потенциал, който му отрежда важна роля в тази борба.

Пловдивската окръжна партийна организация е голяма, сплотена и силна. И тъкмо затова Пловдивски окръг е на едно от първите места в живота на цялата страна. (*Ръкоплектания*). Както се вижда от доклада и от изказванията, икономиката на окръга се развива интензивно и с бързи темпове. Дори случайният посетител може да се увери, че е създадена огромна материално-производствена база за по-нататъшно развитие на машиностроенето, на електронноизчислителната техника, на цветната металургия и на приборостроенето. Радостно е, че окръгът изпълни комплексно шестата

петилетка във всички отрасли. Последователно се осъществява линията на партията за концентрация, модернизация и реконструкция на мощностите в промишлеността. Развива се широка и резултатна работа за най-ефективно използване на материалните и енергетичните ресурси. През миналата година 88 и 2 десети на сто от прираста на промишлената продукция във вашия окръг е резултат от увеличената производителност на труда срещу 82 и 4 десети на сто за страната.

Пловдивски окръг дава положителен пример и за концентрация, за издигане културата на селското стопанство, където бързо се внедряват научните постижения, нови технологии и промишлени методи на работа. Сега пловдивските селскостопански труженици са на челно място в страната по средни добиви на пшеница, ечемик, царевица, домати, грозде и други култури.

Пловдивските трудещи се бяха инициатори на полезни инициативи и ценни почини, които оказаха голямо влияние върху развитието на творческата енергия на народните маси в страната.

Оживено и, бих казал, интересно се води идеологическата работа в окръга. Пловдивски окръг с право се гордее със своите талантиливи майстори в областта на културата и изкуството, обогатили с крупни творби златния фонд на социалистическото изкуство, получили широко признание и в чужбина.

Тук не са нужни словесни похвали. Всички тези успехи говорят за нарасналата ръководна роля на окръжната партийна организация, за умението и волята на комунистите, за по-високото научно равнище на партийното ръководство на икономиката и културата на окръга.

И вашата конференция потвърди с нова сила нерушимото единство и монолитната сплотеност на комунистите около Централния комитет на партията, тяхното пълно одобрение и подкрепа на вътрешната и външната политика на Българската комунистическа партия, разработена от Десетия пар-

тиен конгрес и от пленумите на ЦК и последователно осъществявана от Централния комитет на партията, Политбюро и правителството.

Ние високо ценим тази ваша подкрепа и ви изказваме нашата дълбока благодарност за нея. (*Продължителни ръкопляскания.*)

Другарки и другари,

Няма съмнение, че Пловдивски окръг ще продължи своя път на възходящо развитие. Ние знаем, че успехите се раждат в труда. Те са плод на усилията на комунистите, на организаторската и политическата работа на партийните организации, на творческата активност на всички трудещи се.

Предстоят ни нови, още по-големи усилия, защото развитието поставя нови, по-големи и по-сложни задачи. От създадените вече мощности все още не вземаме всичко, което те могат да дадат. На сегашния етап от развитието на нашата икономика ние сме задължени да съсредоточим вниманието си преди всичко за повишаване качеството и ефективността на производството. Без това няма да вървим напред и няма да можем да задоволяваме нарастващите потребности на обществото.

Пловдивски окръг има какво още да постигне, за да се осигурят по-високи добиви от редица традиционни селскостопански култури, като домати, пипер, грозде, ябълки, ориз. Какво да прави българският народ, който винаги се е отнасял с доверие към тези култури, когато те носят пловдивски етикет!? А полученото засега още не отговаря на създадената материално-техническа база на окръга, на неговите почвено-климатични условия, на натрупания опит. И най-вече не отговаря на възможностите на кадрите, на равнището на окръжното партийно, държавно и стопанско ръководство!

Все още за производството на отделни култури се разходват повече труд и повече материални средства от нужните. Все още не се използват ефективно всички поливни площи.

Следва да се обърне по-голямо внимание за производството на достатъчни по количество и с по-високо качество стоки за широко потребление. Възможностите на промишлеността в Пловдивски окръг са по-големи и те трябва най-пълно да се използват. Партийните и държавните органи трябва с по-голяма настойчивост да решават проблемите за подобряване на услугите и на търговията.

През седмата петилетка се предвижда да бъдат построени близо два пъти повече жилища в сравнение с шестата петилетка. Този план поставя много по-напрегнати и отговорни задачи пред ръководството на окръга. Но трудовите хора очакват тези жилища да бъдат построени. И аз не се съмнявам, че те ще бъдат построени. Не се съмнявам, че ще бъдат изпълнени и задачите за ускорено архитектурно-градоустройствено, културно и икономическо развитие на град Пловдив през седмата петилетка и до 1990 година, както те бяха преизпълнени през последните две години на шестата петилетка.

Другарки и другари,

Ние, комунистите, по устав сме длъжни да бъдем реалисти, да бъдем обективни в оценките за другите и в самооценките си, да осъзнаваме възможностите и слабостите си, да откриваме винаги най-верния път към поставената цел. Наше основно задължение е да умеем да се вслушваме в исканията и болките на хората, да разширяваме връзките си с тях, да отсяваме най-важното и да вземаме своевременно мерки за решаване на поставените въпроси. Трябва винаги да се помни, че връзките между партийните организации и трудовите колективи могат да бъдат трайни и здрави само тогава, когато колективите и отделните техни членове виждат и на практика се убеждават, че партийните организации уважават техните целесъобразни мнения и препоръки и се ръководят и от тях при решаване на задачите.

Силата, несъкрушимата сила на нашата партия е в до-

верието на народа към нея. Ние доживяхме деня, в който всеки български гражданин — комунист или безпартиен, всеки български човек се отнася с пълно и неограничено доверие към партията. За него Българската комунистическа партия е символ на всичко най-възвишено, на висша социална и човешка справедливост, на уважение към всекиго, на зачитане на всеки законен стремеж към по-добър и духовно по-богат живот.

Затова трябва да се създават все по-добри условия за разгръщане на критиката и самокритиката както в партийните организации, така и в самите трудови колективи. Ние нямаме и никога не сме имали друго по-могъщо оръжие за борба срещу недостатъците и слабостите в работата. Нямаме и никога не сме имали по-ефикасно оръжие за разчистване пътя напред към нашия велик комунистически идеал.

По-нататъшното усъвършенствуване на стила и методите на работа на партийните органи и организации изисква да се подобрят и засилят контролът и проверката на изпълнението. Ръководните партийни кадри следва да прекарват по-голямата част от времето си сред партийните организации, сред колективите, сред хората — там, където се решават задачите. Ударението сега се поставя върху конкретната помощ за практическото изпълнение на взетите решения и за решаване на непосредствените задачи.

Скъпи другарки и другари делегати,

Няма да бъде правилно и ще бъде чист шаблон, ако нарека тези мартенски дни навечерие на Единадесетия конгрес на нашата славна партия. Това са предпролетни дни на подготовката ни за най-голямото събитие в живота на партията и страната. Това са дни на светлината на току-що завършилия Двадесет и пети конгрес на Комунистическата партия на Съветския съюз.

Телевизията и другите средства за масова информация отнемат в значителна степен възможността на нас, взелите

участие в Двадесет и петия конгрес на КПСС, да ви разказваме неизвестни неща за него. Но все пак има някакво предимство този, който е дишал атмосферата на Двореца на конгресите в Кремъл. И аз ще се възползвам от това предимство, за да споделя с вас някои свои впечатления и мисли.

Интересът към Двадесет и петия конгрес на КПСС у нас и в цял свят беше изключителен. И това е понятно. Защото това беше конгрес на партия, която първа доведе работническата класа в своята страна до победоносна пролетарска революция, а сега уверено първа прокарва пътя в комунистическото бъдеще. Това беше конгрес на управляваща партия в една от най-могъщите държави на съвременността. Това беше конгрес на великата партия на Ленин, партия, която по общо признание е умът, честта и съвестта на нашата епоха, всепризнатият и изпитан авангард на международното комунистическо и работническо движение, на световния революционен процес. *(Бурни, продължителни ръкопляскания.)*

Пред очите на целия свят Двадесет и петият конгрес на КПСС утвърди с неоспорима убедителност постиженията на съветската страна през последните пет години. Той не само положи нов знак по големия исторически път на Великата октомврийска революция, но отчете новите мащаби и новия, невиджан досега размах в осъществяването на всички задачи във вътрешната и външната политика, начертани в решенията на предходния Двадесет и четвърти конгрес на КПСС.

Под знамето на Ленин съветският народ направи нова гигантска крачка напред към комунизма!

Той встъпи в десетата петилетка на строителството на новия живот и този всемирноисторически подвиг накара и най-върлите врагове на комунизма да говорят с уважение и почит за партията на Ленин, за съветската страна!

Близко шест десетилетия Комунистическата партия на Съветския съюз осъществява последователно, неотклонно и творчески идеите на марксизма-ленинизма. *(Ръкопляскания.)*

А шест десетилетия не са достатъчни дори за живота на отделния човек. Навярно в тази зала има и други другари към шестдесет и над шестдесет години. Те несъмнено ще потвърдят моята мисъл — малко, неизразимо малко са, другарки и другари, шестдесет години за всичко, което имаме да дадем и искаме да получим от живота.

Но през този период в страната, която дори и слънцето се уморява да я обхожда от край до край, бяха осъществени повече човешки дела, отколкото в цялата досегашна многовековна история. *(Ръкопляскания.)*

Дълбоко сме убедени, че и решенията на Двадесет и петия конгрес на КПСС ще бъдат претворени в живота, защото Комунистическата партия на Съветския съюз се ръководи от ленински Централен комитет и Политбюро начело с другаря Леонид Илич Брежнев. *(Бурни, продължителни ръкопляскания. Станали прави, делегатите скандират: „КПСС—КПСС“.)*

На Двадесет и петия конгрес на КПСС ние видяхме и чухме представителите на партията, в която вярва и в името на чиито идеи се труди многомилionenният съветски народ. Политиката на Комунистическата партия на Съветския съюз е дълбоко лично убеждение на всеки съветски човек. Партията е политически ръководител на цялата работническа класа, на всички трудещи се, на целия народ. Тъкмо затова бяха осъществени предначертанията на предишния конгрес.

„Тук няма никаква тайна — заяви в доклада си другарят Леонид Илич Брежнев. — Работата е там, че ние последователно от конгрес към конгрес вървим към великата цел — изграждане на комунистическото общество, и колкото по-близка е тази цел, толкова по-голяма е енергията на масите. В борбата за осъществяване решенията на Двадесет и четвъртия конгрес самата наша партия израсна и укрепна. По-боеспособни станаха нейните организации, по-активни и по-инициативни — комунистите. Нашият народ разбра дъл-

боко политиката на партията и безрезервно, с цялото си сърце я подкрепи. Подкрепи я с дела, с ударен труд, с общонароден размах на социалистическото съревнование. Благодарение на това единството на партията и народа стана още по-здраво и бяха създадени условия предстоящите пет години да се ознаменуват с нови постижения във всички области.“

Това, другарки и другари, е първата и най-голяма поука за нас като комунисти от опита на нашите съветски другари. На това ни учи и собственият ни опит вече три десетилетия.

Българската комунистическа партия винаги е вървяла напред и се е развивала като марксистко-ленинска партия, като ръководител и организатор на всенародните усилия в изграждането на социализма, като всепризнат изразител на интересите на работническата класа и на целия български народ, защото е обобщавала своя опит, трезво и обективно е оценявала всяка своя крачка, съумявала е творчески да взема всичко полезно от опита на другите братски партии. И тук му е мястото да подчертая, че на нас винаги ни е било особено нужен опитът на Комунистическата партия на Съветския съюз — несъкрушимата опора на социалистическата общност и на световното комунистическо и работническо движение, надежда за всички борци за свобода, независимост и социален прогрес. *(Продължителни ръкопляскания.)*

В работата на конгреса взеха участие представители на 103 комунистически, работнически, националнодемократични и социалистически партии от 96 страни от всички континенти. Никой форум в никоя страна не е събирал толкова представители, които засвидетелствуваха признанието на стотици милиони хора към КПСС, съветския народ и съветската държава.

Техните приветствия и изказвания добиха още по-голяма стойност върху фона на забележителния доклад на генералния секретар на ЦК на КПСС другаря Леонид Брежнев. Те

се сливаха с думите на делегатите не само за успехите на строителството на комунизма в съветската страна, но подчертаха по най-убедителен начин непреодолимия престиж на Съветския съюз, на неговата Комунистическа партия и на съветския народ. (*Ръкопляскания.*)

Този престиж бе утвърден с още по-голяма сила през последните пет години, които ще останат в летописа на съвременността като години на триумф на Програмата за мир, обявена от Двадесет и четвъртия конгрес. Новите предложения в тази насока, направени в отчетния доклад на ЦК на КПСС и единодушно подкрепени от Двадесет и петия конгрес, са естествено развитие и продължение на тази програма за по-нататъшна борба за мир и международно сътрудничество, за свобода и независимост на народите. Това е ленинска програма, в чието разработване и осъществяване досега и в чието по-нататъшно развитие бе подчертан незаменим личен творчески принос и енергията на генералния секретар на ЦК на КПСС, най-видния и авторитетен политически и държавен ръководител на нашето време, другаря Леонид Илич Брежнев. (*Продължителни ръкопляскания.*)

Тази програма е и остава програма за действие на всички братски социалистически страни, които провеждат в международния живот последователна и съгласувана политика. Нейните жизнени принципи и благородни цели вдъхновяват всички революционни, демократични и прогресивни сили в света, цялото миролюбиво човечество. Тази програма — реалистична и дълбоко хуманна, е и наша програма, тя вдъхновява усилията и на нашата партия и държава. С нея са свързани големите успехи на нашата външна политика на Балканите, в Европа и в света. Не може да има съмнение, че Българската комунистическа партия и Народна република България — в единодействие със Съветския съюз и другите братски социалистически страни — ще дават своя още по-вдъхновен принос за осъществяване на програмата за

по-нататъшната борба за мир и намаляване на международното напрежение, развита и обогатена от Двадесет и петия конгрес на КПСС. (*Продължителни ръкопляскания.*)

Другарки и другари,

Практически е невъзможно дори да се споменат всички насоки, които конгресът очерта във всички области на политиката, на идейната борба, на икономиката, на международния живот, на партийното строителство. Такъв опит рискува да попадне под острието на израза от старата руска литература: „Не можеш да обхванеш необятното!“

Най-важният извод за нас е — и занаят, както досега, да се равняваме по КПСС, за да вървим в единен строй към общите заветни цели. (*Ръкопляскания.*) Известно е на всеки, който е служил войник, че равенството става по този, който има най-широка крачка. Към това ни задължава нашето комунистическо братство във всички области на живота, задължава ни общият ритъм на нашите усилия, задължават ни безсмъртните принципи на пролетарския интернационализъм и интересите на нашата социалистическа Родина. (*Ръкопляскания.*)

В приветствието до конгреса и в други срещи, както ви е известно, аз имах възможност от името на нашата партия и нашия народ да изразя отношение към организираната антисъветска кампания през последно време, която се „вдъхновява“ от две неща — първо, от успехите на Съветския съюз и, второ, от собственото си безсилие. Това са познати гласове, които от край време пеят само над петолиннето, а който пее само над петолиннето, той обикновено крещи. (*Оживление в залата. Ръкопляскания.*) Както и обратното — който пее само под петолиннето, той обикновено само ръмжи и държи нос на някои други! (*Оживление. Ръкопляскания.*) Ние, българските комунисти, винаги сме пели великия химн на революцията „Интернационалът“ с истинската негова мелодия и с единствено верния негов текст. Поради то-

ва на нас не ни се правят някои модернизации, които го превръщат в пошла естрадна музика. (*Ръкопляскания.*)

На Двадесет и петия конгрес бе изобличена с нова сила пълната идейна и политическа деградация на маоисткото ръководство, неговият съюз с крайната реакция в целия свят. Нашата партия заедно с братските партии и занапред ще води принципна и непримирима борба против маоизма, против неговата идеология и политика, които са изцяло враждебни на марксистко-ленинското учение, на социализма и мира.

Нашите връзки с Комунистическата партия на Съветския съюз, както неведнъж е подчертавано, са връзки от ръководителите на партиите до работниците, от местните партийни органи до партийните организации в заводите и колхозите. Това са връзки между много и много хиляди комунисти, между много и много хиляди трудови хора от двете страни. Това са връзки на братство, на борци за общо дело, на хора, които общуват помежду си в своето трудово всекидневие. Безброя на тези връзки и тяхната сърдечна топлина ние почувствувахме още веднъж — и в залата на конгреса, и извън конгреса, и при посещението в град Горки, и на тържеството при връчване ордена „Георги Димитров“ на Дружеството за съветско-българска дружба, навсякъде, където бяхме. Тези връзки ние непрестанно ще разширяваме и задълбочаваме. Те са наш неограничен капитал на безкористието и взаимността. (*Продължителни ръкопляскания.*)

На 9 март Политбюро на ЦК на БКП изслуша информация за Двадесет и петия конгрес на КПСС, горещо приветствува неговите решения и одобри дейността на нашата делегация, която бе гост на конгреса. Поуките, които произтичат за нас от Двадесет и петия конгрес на КПСС, ще бъдат взети предвид в предстоящата дейност на нашата партия.

Именно по поръчение на Политбюро аз изложих пред вашата конференция неговата висока оценка за изключителното значение на Двадесет и петия конгрес на КПСС за ук-

репване силата и единството на световната социалистическа общност, за развитието на международното комунистическо и работническо движение върху основата на марксизма-ленинизма и пролетарския интернационализъм, за общата борба на всички революционни и прогресивни сили в света, за по-нататъшното разведряване на международната обстановка. Не може да има никакво съмнение, че тази оценка на Политбюро е и ваша оценка, оценка на всички български комунисти, на целия български народ. *(Бурни, продължителни ръкопляскания.)*

Другарки и другари делегати,

Вашата конференция е към своя край. В нейната атмосфера има много комунистически озон. Леко и бодро се диша в такава атмосфера на откровеност, на загриженост и на деловитост. Искам да изразя дълбоката си увереност, че комунистите, работническата класа, сдружените земеделци, селскостопанските труженици, научната, техническата и творческата интелигенция от Пловдивски окръг имат високо съзнание за дълга си към всенародното дело на социализма. *(Ръкопляскания.)* Такива пламенни и работливи комунисти и патриоти с вдъхновение ще претворят в живота решенията на предстоящия Единадесети конгрес. *(Ръкопляскания.)* Под ръководството на другарката Дража Вълчева вашият окръжен комитет заслужи с досегашната си дейност доверието на комунистите и трудещите се. Дълбоко сме убедени, че и занапред Пловдивската окръжна партийна организация, трудовите хора от окръга ще бъдат в първата редица на борбата за изграждане на развито социалистическо общество в нашето Отечество. *(Продължителни ръкопляскания.)*

Пловдивската окръжна партийна организация е била, е и ще бъде изпитан и проверен боен отряд на Българската комунистическа партия, вярна и сигурна опора на Централния комитет на партията!

Към нови славни дела, другарки и другари!

Хвала и чест на всички, които с ум, сърце и умели ръце строят настоящето и бъдещето на социалистическа България! *(Станали на крака, делегатите възторжено ръкопляскаха. В залата дълго отекваха възгласи в чест на БКП, в чест на КПСС, в чест на нерушимата българо-съветска дружба.)*

СТРАНАТА РАЗЧИТА НА СВОЯТА СТОЛИЦА И СТОЛИЦАТА МОЖЕ ДА РАЗЧИТА НА СВОЯТА СТРАНА

Из речта на отчетно-изборната конференция
на Софийската градска партийна организация
(Стенографски запис)

15 март 1976 година

Уважаеми другарки и другари,

На Пловдивската отчетно-изборна партийна конференция аз прочетох предварително написана реч, тъй като трябваше да изпълня поръчението на Политбюро на ЦК на БКП и да използваме Пловдивската конференция, за да вземем отношение към Двадесет и петия конгрес на Комунистическата партия на Съветския съюз. Сега предварително готова реч нямам. Ще говоря, както се казва, без тефтер. Но ние знаем в такива случаи как се затрудняват журналистите, какво следва да поместят от една такава ненаписана реч. Аз често пъти съм ги питал: кой е добър журналист според вас? Ами, отговарят те, той трябва да бъде талантлив, да пише добре и прочие. Казвам им: да, това е вярно, необходимо е, но не е достатъчно. Добър журналист е този, който пише не това, което се говори, а това, което трябва. (*Весело оживление. Ръкопляскания.*) За да облекча другарите журналисти, аз съм подготвил това, което трябва да дадат утре в печата, и ще ви го прочета, а след това ми позволете в реч-

та, за която нямам предварително написан текст, да засегна някои въпроси.

Разбира се, аз ще чета текста така, както следва да се помести в печата. Искам да подчертая, че всъщност това е и оценката на Централния комитет на партията, на Политбюро на ЦК на БКП за Софийската градска партийна организация и за нейната дейност през отчетния период.

Започвам да чета текста така, както е приготвен за печата:

„В своето изказване пред конференцията другарят Тодор Живков заяви (*смях, ръкопляскания*):

Двадесет и първата отчетно-изборна конференция на Софийската градска партийна организация е голямо събитие в живота на партията. Тя е голямо събитие не само защото се провежда непосредствено преди Единадесетия конгрес, но и защото е конференция на столичната партийна организация, челния отряд на Българската комунистическа партия. (*Продължителни ръкопляскания.*) Като ви приветствувам най-сърдечно от името на Политбюро и чрез вас — всички софийски комунисти, аз искам преди всичко да изразя нашата висока оценка и благодарност за работата и ролята на Софийската градска партийна организация като член отряд на партията на българските комунисти и като единна и сплотена, здрава и надеждна опора на Централния комитет в разработването и провеждането на партийната политика във всички области на нашия живот. (*Бурни, продължителни ръкопляскания.*)

По-нататък другарят Тодор Живков се спря на успехите, постигнати от столичните трудещи се под ръководството на градската партийна организация през годините на шестата петилетка и подчерта, че с предсрочното изпълнение и преизпълнение на плановете столицата е дала съществен принос за развитието на икономиката и културата на страната. Особено радостно е, че целият прираст на промишлената продукция е резултат на увеличената производителност на труда.

Градският комитет начело с другаря Георги Йорданов, партийните комитети и организации извършиха широка политическа и организаторска работа, подкрепяха и разпространяваха почините на челниците и челните колективи, разгръщаха социалистическото съревнование. Тук съм пропуснал да спомена районните партийни комитети, но ще добавим и тях. (*Оживление.*) 120-те хиляди комунисти от нашата столица работиха активно на най-трудните и решаващи участъци на социалистическото строителство, организираха, мобилизираха и водеха след себе си трудовите колективи. (*Ръкопляскания.*) И ние сме съгласни — заяви другарят Тодор Живков — с извода в отчетния доклад, че Софийската партийна организация е активна съзидателна сила, без която би бил немислим ускореният напредък на града; съгласни сме, че Софийската партийна организация, столицата като цяло — това е крепост на партията, социализма и комунизма, крепост на българо-съветската дружба и пролетарския интернационализъм. (*Бурни ръкопляскания.*)

Другарят Тодор Живков отбеляза, че докладът и изказванията на конференцията дават широка картина на многообразната дейност на Софийската градска партийна организация. В тях, каза той, наред със законната гордост от постигнатите резултати звучеше и непоклатимата увереност на софийските комунисти, че задачите, които Единадесетият конгрес ще постави пред Родината, ще бъдат изпълнени и начело на това ново настъпление отново ще крачат столичните комунисти, столичните трудещи се. (*Ръкопляскания.*)

Ние — заяви от името на Политбюро другарят Тодор Живков — сме убедени, че това високо самочувствие е оправдано, защото е подкрепено както от успехите, така и от съзнанието за допуснатите слабости. И в отчетния доклад, и в изказванията на делегатите, правилно, в дух на критика и самокритика, бяха поставени редица нерешени въпроси, които вълнуват столичани; посочени бяха съществени слабости в строителството и благоустройството, в ръководството на

икономиката, в организацията на отдиha и културния живот. Сериозни критически бележки и важни предложения са били направени и на отчетно-изборните събрания, и на районните конференции. Ние се надяваме, че новият Градски комитет, Столичната партийна организация ще се съобразяват с тях в своята многостранна дейност.

Можете да бъдете уверени, другарки и другари, че Централният комитет на партията, Политбюро, правителството ще оказват и занапред пълна подкрепа на столичните комунисти, на Градския комитет на партията и Столичния градски народен съвет в работата им за превръщането на София в образец социалистически град, в образцова столица на социалистическа страна. (*Ръкопляскания.*) Страната разчита на своята столица и столицата може да разчита на своята страна. (*Бурни, продължителни ръкопляскания.*)

Вдъхновявани от едни и същи идеали, единни в стремежи и дела, сплотени около Централния комитет, верни на българо-съветската дружба, на дружбата с комунистите и народите от социалистическата общност, на своя национален и интернационален дълг, българските комунисти уверено вървят към своя Единадесети конгрес. Няма никакво съмнение, че Единадесетият конгрес на Българската комунистическа партия ще бъде и ново тържество, и по-нататъшно развитие на априлската линия на партията, нова широка крачка в изпълнение на Програмата на партията за изграждане на зряло социалистическо общество в Народна република България." (*Бурни, много продължителни ръкопляскания.*)

С това завършвам четенето на предварителен текст и пристъпвам към свободно изложение, в което искам да се спра на някои проблеми. (*Весело оживление. Ръкопляскания.*)

Нашият народ е обхванат от предконгресен оптимизъм. Радостта ни в известна степен е оправдана, тя е законна. (*Ръкопляскания.*) Но Софийската градска партийна организация е особена организация. Тук, както виждате, присъствуват представители на Централния комитет на партията, на

министерствата, на всички централни органи, от които зависи по-нататък как ще се претворяват в живота предначертанията на Единадесетия конгрес на нашата партия. Така че бъдещата ни работа няма да бъде само радост и песен, тъй като ни предстои да решим много и много сложни задачи. И аз ще обърна вашето внимание върху някои от тях . . .

СЪСТОЯНИЕТО И ЗАДАЧИТЕ НА ПАРТИЯТА

Из отчета на Централния комитет на Българската
комунистическа партия за периода между Десетия
и Единадесетия конгрес и предстоящите задачи

29 март 1976 година

Другарки и другари,

Всички наши успехи са тясно свързани със състоянието и дейността на партията, с нейната способност да поставя и решава назрелите проблеми. С чувство на дълбоко удовлетворение можем да заявим: въоръжена с приетата от Десетия конгрес Програма, нашата родна Българска комунистическа партия отново доказва, че е достоен авангард на българската работническа класа и ръководител на българския народ. *(Продължителни ръкопляскания.)*

През целия отчетен период нашата партия — от Централния комитет до първичните партийни организации и техните комитети — живееше със стремежа да организира и провежда своята дейност в духа на решенията на Десетия конгрес, да прилага правилен, ленински стил на работа и ръководство, да утвърждава и развива колективността, политическия и научния подход, размаха и деловитостта, широко да се опира на масите.

Ярка демонстрация на зрелостта, на сплотеността и си-

лата на партията бяха предконгресните отчетно-изборни събрания и конференции. На тях беше направена делова и самокритична равностетка на постиженията и слабостите, сериозно и задълбочено бяха обсъдени предстоящите задачи. Комунистите одобриха единодушно марксистко-ленинската политика на партията, нейните позиции в международното комунистическо движение, дейността на Централния комитет и неговото Политбюро, външната политика на страната. Нашата партия е здраво сплотена и единна от горе до долу, от Централния комитет до първичните партийни организации. Тя е твърдо убедена, че пътят, по който вървим, е единствено правилен. Тя е пълна с решимост да се бори за по-нататъшното провеждане и развитие на априлската линия, за изпълнение на Програмата за изграждане на развито социалистическо общество в България.

Задачите, които Единадесетият конгрес ще постави пред страната, предявяват нови изисквания преди всичко към партията-ръководителка, към нейните комитети и организации, към нейните кадри, към всички комунисти.

Позволете ми накратко да се спра на някои актуални и важни въпроси на партийно-организационната и идеологическата работа.

1. Подобряване състава на партията

На първо място, това е нашата неизменна грижа за *количествения и качествения състав на партията*.

След Десетия конгрес партията нарасна с 90 320 души и достигна 789 796 члена, организирани в 28 850 първични организации. Количественият растеж е съпроводен с редица положителни качествени изменения. Челно място в партийните редове заемат работниците — 41,4 на сто. Увеличи се броят на жените — 27,5 на сто, а само сред новоприетите членове — 36,5 на сто. Радостно явление е и фактът, че близо три чет-

върти от новоприетите партийни членове са млади хора, до 30 години. Около 70 на сто от комунистите, заети в народното стопанство, работят в отраслите на материалното производство, а почти всеки трети инженерно-технически работник е член на партията.

Сега на преден план излиза работата за по-нататъшното подобряване състава на партията в качествено отношение.

Централният комитет реши след конгреса да се извърши *замяна на партийните членски книжки*. Замяната на книжките е важно политическо, идеологическо и организационно мероприятие на партията и трябва да се превърне в преглед на нашия боен строй. Тя трябва да допринесе за повишаване активността и отговорността на комунистите, за издигане на тяхната марксистко-ленинска съзнателност, на тяхната дисциплина и морал в производството, в обществения живот, в бита. Ние не предприемаме чистка. Но при замяната на членските книжки партийните организации трябва решително да се очистят от ония свои членове, които погазват Програмата и Устава на партията, нарушават партийните принципи и норми, социалистическата законност и с поведението си подкопават политическия и моралния престиж на Българската комунистическа партия.

2. По-нататъшно издигане ролята на първичните партийни организации и на местните партийни органи

Да се издигнат по-нататък значението и ролята на първичните партийни организации и на местните партийни органи — такава е втората наша особено важна задача. Първичните партийни организации са навсякъде — в завода, в института, на строежа, в селото, в квартала. Чрез тях партията държи ръка върху пулса на многостранния живот и чрез тях провежда своята всекидневна политическа, орга-

низаторска и идейно възпитателна работа сред трудещите се за осъществяване на своята политика.

През отчетния период партийните организации укрепнаха идейно и организационно и подобриха своята дейност. Те се занимават конкретно и компетентно с най-важните въпроси на производството и на социалния живот на колектива, водят редовен вътрешнопартиен живот, упражняват предоставеното им право на контрол върху административно-стопанските ръководства. Разбира се, все още има и организации, чието присъствие в трудовия колектив не се чувства достатъчно. В това отношение висшестоящите партийни органи следва да вземат бързи мерки. Главната наша задача обаче сега е по-нататъшното подобряване на работата на всички партийни организации, включително и на добре работещите, повишаването на тяхната роля на ръководни политически ядра на трудовите колективи, утвърждаването им като първообраз на бъдещия трудов колектив.

Това може да се постигне само по пътя на по-нататъшното развитие на *вътрешнопартийния живот* върху основата на ленинските норми и принципи, на изискванията на Устава и Програмата на партията. Силата на партията е в съзнателната дисциплина на нейните членове, почиваща върху вътрешното убеждение. Ето защо е необходимо да се подобри значително *индивидуалната работа с комунистите*. Като разгръща вътрешнопартийния демократизъм и свободната обмяна на мнения в духа на партийния Устав, партийната организация, партийният колектив трябва постоянно да въздействуват върху отделния комунист за израстването му като организатор и възпитател на масите, като личност, която с цялата си дейност и поведение внася партиен дух, класово съзнание и комунистическа нравственост в колектива, в който живее и работи. Индивидуалната работа с комунистите има изключително значение за укрепването на взаимното доверие и единството на живата верига „ръководители—партия—работническа класа—народ“.

Ние, българските комунисти, с основание се гордеем със своята партия. Сега задачата е партийните организации така да работят с отделните комунисти, че и партията да се гордее с всеки свой член! (*Ръкопляскания.*)

Другари,

Централният комитет на партията винаги високо е оценявал ролята на *местните партийни органи* и е полагал грижи за тяхното укрепване и за подобряване на организаторската им дейност. Окръжните, градските и другите местни партийни комитети израснаха и се утвърдиха като компетентни и авторитетни органи на политическото ръководство, техният принос за всестранното развитие на материалния и духовния живот на народа е общопризнат. Те се ползват не само с доверието на партийните организации и на Централния комитет, но и с доверието и признателността на широките трудови маси.

Сега на преден план излиза работата на окръжните комитети за укрепване на *общинските партийни комитети* с кадри, за поставяне на дейността им върху правилни основи, за превръщането им в действителни политически ръководители на целокупния живот в общината.

На съвременния етап голямо значение придобиват въпросите за *стила и методите на работа на местните партийни органи, на техния апарат, на кадрите.*

Нужно е още по-ясно да се *разграничават функциите* на местните партийни органи, особено на окръжните и градските, от функциите на другите органи на социалното управление. Задачата на партийните органи е не да дублират, а да осигуряват условия за разгръщане самоинициативата на държавните, стопанските, обществените органи и организации, да утвърждават чувството им на отговорност за състоянието на работата в техните сектори, самочувствието им на ръководители.

Многогранната партийна дейност става все по-сложна.

Вече не е възможно да се ръководи компетентно, ако не се издига постоянно *научното равнище* на работата на партийния апарат, ако не се усъвършенствува *планирането*, ако не се подобрява *колективността* при анализа, изводите и вземането на решения.

Главното условие за повишаване качеството и ефективността на партийно-организационната дейност сега е борбата за изпълнението на решенията. Проверката на изпълнението е характерна черта на ленинския стил на ръководство. Ние непрекъснато трябва да издигаме не само умението да се вземат правилни решения, но и умението да се проверява и изисква, да се довежда докрай подетата работа. В това отношение следва да се осигури *по-тясно взаимодействие на партийните органи, включително контролно-ревизионните комисии на партията, с органите на Комитета за държавен и народен контрол*. Да се разшири обхватът и да се повиши *взискателността* в работата на държавния и народния контрол — това е едната страна на въпроса. Другата — това е партийният контрол върху държавните, стопанските и обществените органи, които следва да отстраняват констатираниите слабости и нередности.

Със своята компетентност и *взискателност*, със своето умение да се опират на кадрите и на трудещите се, с цялостния стил на своята работа партийните комитети все повече трябва да се превръщат в образец за всички органи на социалното управление.

3. За кадровата политика и възпитанието на кадрите

Другари,

През отчетния период Централният комитет и местните партийни комитети възпитаха, подготвиха и издигнаха на ръководна работа *значително свежо попълнение от способни*

дейци във всички сектори на социалистическото строителство. Последователно се провежда *априлската линия на сплотяване* на кадрите от всички поколения, на доверие към тях, на уважение към техния труд.

Ние високо ценим и дълбоко уважаваме кадрите, закалени в десетилетните борби на партията срещу капитализма и фашизма, за установяването и укрепването на народната власт — кадри, които и сега заедно с другите поколения отдават всичките си сили, знания и опит в строителството на развито социалистическо общество у нас. (*Продължителни ръкопляскания.*)

Правилно се насочва и управлява *естественият процес на обновяване и растеж* на партийните кадри, на попълването им с нови дейци.

Същевременно ние трябва да си дадем ясна сметка, че при подбора на кадрите *не винаги спазваме изискването за органическо единство между политическите и деловите качества* и в немалко случаи даваме предимство на едната или на другата страна. Нещо повече: продължава да се допуска издигане на хора по признака на роднинството, приятелството, землячеството, личната преданост. Продължава и либерализмът, търпението на отговорни постове на хора, които са показали, че нямат качества да ги заемат. Слабости се допускат и в борбата против местническия и тесноведомствения подход в дейността на кадрите, който нанася вреди на обществото като цяло.

Кадрите са най-големият капитал на партията, на народа, на страната. Както и да се изменят условията, колкото и да се развива техниката и да се внедряват кибернетичните принципи в управлението, в сила остава и винаги ще остава ленинската постановка: кадрите решават всичко! (Ръкопляскания.) Затова Българската комунистическа партия държи и *занапред още по-строго ще държи да се спазват ленинските принципи за подбора, възпитанието и издигането на кадрите, ще ги утвърждава като ненарушимо ръководно начало на*

кадровата политика и дейност във всички области на живота и на всички равнища.

Някога Ленин казваше, че *работническата класа е нашият главен кадрови резерв*, защото този широк слой притежава пролетарски инстинкт, пролетарско разбиране за дълг. Днешният работник притежава обща и специална култура, които го приближават до равнището на научно-техническите кадри. Ние можем и сме длъжни още по-смело да издигаме на ръководна работа най-добрите представители на най-прогресивната и най-масовата класа в нашето общество.

За да могат кадрите да разгърнат всички свои сили и способности, особено важно е да осигуряваме *последователност в тяхното издигане, стабилност на положението им*. По-голямо внимание следва да се отделя на *кадрите, минали през низова практическа работа*, през заводите, аграрно-промишлените комплекси, през местните партийни и държавни органи. Този подход трябва да се съчетава с *демократичното начало* — изборността и постепенното въвеждане на конкурса при издигането и назначаването на стопански и административни длъжности, съобразяването с мнението на колектива, със становището на партийната организация. Само така ние можем да се предпазим от вредните последици на субективизма, прибързаността, случайността в издигането на кадри — опасност, от която, както показва животът, не сме застраховани.

Партията и занаят ще обгражда кадрите с доверие и уважение, ще укрепва тяхното самочувствие и техния авторитет. Доверието и уважението обаче са неотделими от личната отговорност на кадрите за поверената им работа. Те се завоюват и поддържат с цялостната дейност, а не се дават веднъж завинаги, не са „зестра“ за минали заслуги. *Взискателността* е необходимо условие и за растежа на самите кадри. Липсата на взискателност, безотговорността са главната причина за това, че у нас все още се срещат дейци, които се възгордяват и самозабравят, нарушават партийния морал

и законите, злоупотребяват с гласуваното им доверие, с дадените им права, с поверената им власт. Към такива хора не трябва да се проявява никакъв либерализъм, никакво снизхождение. Те следва *решително да се отстраняват от ръководни длъжности* и това трябва да се върши не само в интерес на работата, но и в интерес на правилното възпитание на кадрите. (*Ръкопляскания.*)

В своята работа с кадрите, независимо от сектора, в който те се намират, партийните комитети и партийните организации трябва още по-настойчиво да възпитават силно чувство на отговорност пред партията и обществото — отговорност за своите лични действия и за колектива, който ръководят; творческо отношение към проблемите, самоинициатива, размах и деловитост, нетърпимост към рутината и застоя, постоянна грижа за повишаване на професионалната, политическата и общокултурната подготовка; единство между думите и делата, скромност и простота в държането, непосредственост в общуването с хората.

Нашата партия разполага с голяма армия от предани, висококвалифицирани, енергични и авторитетни ръководители от социалистически тип, единни и сплотени около Централния комитет, способни успешно да осъществяват на дело партийните решения. На тях Централният комитет и цялата наша партия изказват своето пълно доверие и своята благодарност за честния и всеотдаен труд, за техния голям дял в уважението и обичта, с които нашият народ обкръжава Българската комунистическа партия! (*Продължителни ръкопляскания.*)

4. За боева и ефективна идеологическа работа

Другари,

Периодът след Десетия конгрес беше особено плодотворен за идеологическия фронт на партията. Изпълнена беше

програмната задача да се създаде научнообоснована стратегия на идеологическата работа в етапа на изграждане на развито социалистическо общество. Разгърна се многостранна дейност за преустройство на идеологическата работа и най-тясното ѝ свързване със задачите на социалистическото строителство и възпитанието на новия човек.

Въпреки очерталия се подем в идеологическата дейност на партията все още съществуват редица слабости. Очевидно необходими са по-нататъшни енергични усилия, за да се доведе докрай преустройството ѝ.

Нашата партия винаги е отделяла изключително внимание на теоретическата подготовка на своите членове, на овладяването на марксистко-ленинското учение, без което комунистите не могат да изпълняват своята авангардна роля в социалистическото строителство и в борбата против буржоазната идеология. Ние имаме изпитана система за повишаване марксистко-ленинското образование на комунистите и безпартийния актив, а от две години действува и стройна система за икономическо образование на ръководните и изпълнителските кадри. През настоящата учебна година в партийната просвета са участвували близо 940 000 комунисти и безпартийни, а в системата за икономическо образование — над 1 млн. души.

Какво е нужно сега?

Нужно е да се издига идейно-теоретическото равнище на пропагандата на марксизма-ленинизма, като се повишава теоретическата и методическата подготовка на пропагандистите и се засилва самостоятелната работа над произведенията на класиците на марксизма-ленинизма, над документите на конгресите и пленумите.

Нужно е изучаването на марксизма-ленинизма да се свързва тясно с политиката на партията и практическите задачи на трудовите колективи, с актуалните вътрешни и международни събития, с историята и опита на нашата партия, на международното комунистическо движение.

Нужни са специални грижи за марксистко-ленинското образование и възпитание на младите комунисти и комсомолците, от които партията, социалистическата държава и обществените организации черпят бъдещи кадри.

В центъра на масово-политическата работа трябва да застане борбата за изпълнение социално-икономическата програма за седмата петилетка. Организацията, съдържанието, формите и методите на политическата агитация следва да бъдат насочени към една цел: главната стратегическа задача — рязкото повишаване на ефективността на икономиката и качеството на продукцията — да стане кръвно дело на всеки труженик. Това изисква не само широка политическа и разяснителна работа в трудовите колективи, но и работа с отделния човек.

Решително трябва да се преодоляват проявите на технократизъм, на пренебрежение към идейно-политическото съдържание на стопанската и административната дейност. Винаги, когато се вземат важни решения, засягащи интересите на широките маси, трябва предварително да се отчита техният политически и възпитателен ефект и да се предприемат мерки за разясняването им.

Особено важно значение за успеха на масово-политическата работа има участието на ръководните партийни, стопански и административни кадри, на всички комунисти в разясняването на задачите както в общи акции, така и в индивидуалната работа и всекидневното общуване с хората. Не бива да се допуска каквото и да е подценяване на индивидуалната работа с отделния труженик. Няма по-пряк път до сърцето и душата на човека от личното общуване и задушевната беседа.

Нашият идеологически фронт в своята цялост има една стара, но неостаряваща изключително важна задача: *да води безкомпромисна настъпателна борба против буржоазната идеология.* (Ръкопляскания.) Животът непрекъснато потвърждава правилността на постановката на великия Ленин:

„Въпросът стои *само така*: буржоазна или социалистическа идеология! Средно положение тук няма... Ето защо *всякакво* омаловажаване на социалистическата идеология, *всякакво* отдалечаване от нея означава заедно с това засилване на буржоазната идеология“ (В. И. Ленин, Съч., т. 5, с. 398—399). Както е казано и в Програмата на нашата партия, в съвременните условия борбата между идеологиите все повече се превръща в един от стратегическите плацдарми на класовата борба, на двубоя между двата свята.

Значението на идеологическата борба нараства с утвърждаването на мирното съвместно съществуване между държавите с различен обществен строй. Принуден да се примири с изменението на съотношението на силите, *империализмът търси реванш в областта на идеологическата борба*. Той се стреми да деформира социалистическото обществено съзнание в нашите страни, да активизира национализма, антисъветизма, съвременните превъплъщения на опортюнизма, за да разбива единството на световното комунистическо и работническо движение, фронта на антиимпериалистическите сили.

На тази тактика на империалистическата пропаганда ние ще даваме още по-решителен отпор, като подобряваме работата и координацията между всички идеологически звена, своевременно и задълбочено изследваме действията на противника и им противопоставяме комунистическите възгледи, успехите на реалния социализъм, предимствата на социалистическия начин на живот.

Най-ефективно се води борбата срещу идеологическия противник, когато своевременно, от позициите на творческия марксизъм-ленинизъм се разработват *актуалните проблеми на социалистическото строителство и международното развитие*. Ние очакваме от нашите учени-обществоведи да полагат по-големи усилия за изследване на основните политически, икономически, социални и идеологически проблеми на нашето развитие, проблемите на изграждането на материално-техническата база на социализма и международната со-

циалистическа интеграция, развитието на обществените отношения, формирането на единната общонародна социалистическа собственост, социално-класовите изменения, нарастващата ръководна роля на работническата класа и комунистическата партия, възпитанието на новия човек. Нужни са ни задълбочени изследвания върху проблемите на научно-техническата революция и нейните последици, социалното управление, усъвършенствуването на социалистическия начин на живот, борбата срещу буржоазната идеология, антимарксистките и немарксистките възгледи. Специални грижи са нужни за развитието на *марксистко-ленинската философия* като най-обща методология, за философско разработване проблемите на строителството на новото общество, на човека и неговото взаимоотношение с обществото, на закономерностите на съвременната епоха.

Борбата между комунистическата и буржоазната идеология не се ограничава в рамките на отделните страни. Поради това *ние приветствуваме като голям успех засилването на идеологическото сътрудничество между страните от социалистическата общност.*

Идеологическият фронт в България — от обществените науки до литературата и изкуството — е монолитен и тясно сплотен около партията и нейния Централен комитет. Със своето неотразимо въздействие върху умовете и душите на хората и особено на младото и подрастващото поколение той дава неограничен принос в работата и борбата на партията за изграждане на развито социалистическо общество, за възпитанието на новата човешка личност. В тясно сътрудничество с идеологическите фронтове на Съветския съюз и другите братски социалистически страни, с международното комунистическо движение нашият идеологически фронт активно участва и в бъдеще все по-активно ще участва в общата борба против буржоазната идеология, в могъщото настъпление на комунистическите идеи по целия свят. (*Продължителни ръкопляскания.*)

Другари,

През отчетния период Българската комунистическа партия завоюва огромни успехи във всички области на социалистическото строителство. Със своята вяроност към марксизма-ленинизма и пролетарския интернационализъм, със своята творческа теоретическа, организаторска и ръководна дейност, със своята преданост към интересите на народа Българската комунистическа партия още повече се утвърди като ум и движеща сила на общественото развитие, разшири и задълбочи връзките си с работническата класа и всички слоеве на трудния народ, увеличи своя авторитет в международното комунистическо и работническо движение и сред най-широките прогресивни кръгове на народите, които търсят своя път към нов, по-добър и по-щастлив живот, към социализма и комунизма.

От високата трибуна на Единадесетия конгрес Централният комитет изказва своята сърдечна благодарност на могъщата армия от комунисти, на първичните партийни организации, на партийните комитети, на контролно-ревизионните и ревизионните комисии, на партийните кадри в държавните, стопанските и обществените органи и организации, на всички наши другарки и другари, които със своя всеотдаен труд и с цялостното си поведение създават силата и обаянието на гордото име „български комунист“, силата и обаянието на нашата родна и любима Българска комунистическа партия! (Продължителни ръкопляскания.)

V. НЕПОСРЕДСТВЕНАТА ИСТОРИЧЕСКА ЗАДАЧА
НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ —
РАЗВИТОТО СОЦИАЛИСТИЧЕСКО ОБЩЕСТВО
И ПОДГОТОВКАТА ЗА ПОСТЕПЕНЕН ПРЕХОД
КЪМ КОМУНИЗМА

Другарки и другари,

В Тезисите на Централния комитет на партията, публикувани за всенародно обсъждане преди Единадесетия конгрес на партията, е направен опит да се конкретизират задачите, очертани от Програмата на партията, и да се осветли развитието на икономиката, научно-техническия прогрес, жизненото равнище, партията и други области на обществената дейност не само до 1980 г., но и за по-продължителен период — примерно докъм 1990 година.

Когато разработвахме Програмата на партията, ние изхождахме от положението, че при благоприятни международни условия нашият народ ще изгради в основни линии развитото социалистическо общество в Народна република България за един по-продължителен период от около двадесет години, след което ще започне постепенният преход към комунизма. Тогава, преди 5—6 години, това беше само прогноза. Сега, когато отчитаме постигнатото от Десетия конгрес насам и хвърляме поглед в близкото бъдеще, ние се убеждаваме, че това е реална задача.

Разбира се, никой от нас не си прави илюзията, че развитото социалистическо общество ще бъде изградено и постепенният преход към комунизма ще започне в резултат на автоматичното действие на обективните обществени закони. Строителството на зрелия социализъм и постепенният преход към комунизма са естественоисторически процес на постепенно преминаване от по-низш към по-висш етап на общественото развитие. Но темповете на това преминаване, изборът на неговите най-ефективни форми, пътища и средства в решаваща степен зависят от субективния фактор, от нашето умение максимално да използваме предимствата на социали-

стическия строй, правилно да ръководим и насочваме обществените процеси, да мобилизираме усилията, опита и творчеството на трудовите маси.

Перспективите, които се очертават по нашия път към комунизма, стават и ще стават действителност, защото начело на борбата за по-добър, за по-честит живот на народа върви Българската комунистическа партия, партията на Димитър Благоев и Георги Димитров, изпитаният боеви авангард на работническата класа, на всички трудещи се у нас. Тези перспективи стават и ще стават реалност, защото партията е въоръжена с марксистко-ленинската теория, теорията, която ѝ позволява научно да разработва генералната линия на развитие, научно да ръководи всеотдаен обществен прогрес. Тези перспективи стават и ще стават действителност, защото с партията на българските комунисти уверено вървят трудовите маси от града и селото, които отговарят с безгранично доверие и синовна любов на нейната вярънност и безпределна преданост на народните интереси.

Партията никога не е криела от народа, че пътят, който в недалечно бъдеще ще изведе България към зрялото социалистическо общество и постепенния преход към комунизма, не е гладък, че по него има и ще има трудности и препятствия. Новото винаги се ражда, расте и укрепва в борба със старото, отживялото. Нито едно голямо дело, а още по-малко такова велико дело в историята на нашия народ, не би могло да бъде сътворено без преодоляване на трудности. Това са неизбежните трудности на растежа, трудности, свързани с липсата на достатъчен опит или със стари представи и начин на мислене, с инерцията и консерватизма. Борбата с тези трудности още повече издига отговорността на партията пред народа. Но у нас мало и голямо знае, че Българската комунистическа партия никога не е бягала от отговорност, никога не се е огъвала в борбата за защита на народните интереси. И сега нашата партия, възмъжала и устремена напред, зове нашия народ на всеотдаен труд и борба за

нови завоевания в икономиката, в образованието и науката, в изкуството и културата, в повишаване на материалното и културното благосъстояние. (*Ръкопляскания.*)

Периодът до 1990 г. ще бъде период на нови, дълбоки качествени и количествени натрупвания във всички сфери на нашето обществено развитие. Тези натрупвания ще доведат постепенно до изграждането на материално-техническата база на социализма, до по-нататъшното усъвършенствуване на обществените отношения, до многостранното развитие на личността. В основни линии Народна република България ще стане страна на зрелия социализъм, най-високия и последен етап в развитието на социализма като първа фаза на комунистическата обществено-икономическа формация.

За да протича този процес планомерно и ефективно, при най-голяма икономия на време, което има съществено значение и от вътрешна гледна точка, и от гледна точка на съревнованието между двете обществено-икономически системи, необходими са значителни грижи и внимание от страна на партията и трудещите се за разрешаването на някои особено важни проблеми на изграждането на развитото социалистическо общество.

Първият проблем, който заслужава нашето особено внимание, е проблемът за пълното изграждане на материално-техническата база на социализма.

Известно е, че в процеса на строителството на зрялото социалистическо общество материално-техническата база на социализма се доизгражда и получава всестранно развитие. Това е една от обективните закономерности на този етап. Материално-техническата база на социализма е определящата материална предпоставка, за да се премине постепенно към висшата фаза на комунизма. Нашата страна има големи завоевания в решаването на този проблем. Усилията трябва да бъдат насочени не само към мощното развитие на народностопанския комплекс, но и към нови качествени промени. Задача от първостепенна важност е да се осигури по-

нататъшна концентрация на промишленото производство и интензификация на народното стопанство, все по-широко да се внедряват комплексната механизация и автоматизация, а впоследствие — постепенно и комплексната автоматизация, да се въвеждат нови технологии, гарантиращи висока производителност на труда. С една дума, *необходимо е да доизградим и развиваме материално-техническата база на социализма върху качествено нова основа, върху основата на най-новите и перспективни постижения на научно-техническата революция.*

Вторият проблем се отнася до развитието на главната производителна сила — човека, който изгражда и поставя в действие материално-техническата база и без труда на когото и най-съвършената техника би била мъртва.

В своята дейност за формирането и развитието на новия човек, труженик на социализма и бъдещ строител на комунизма, партията държи сметка преди всичко за протичащите вътрешни изменения в работническата класа, класата на селяните-кооператори и интелигенцията, а също за междукласовите изменения, които в своята съвкупност водят до *постепенното създаване на социалната еднородност на обществото.* А социалната еднородност е необходимо условие за богатството на човешката природа. Този процес е израз на една от основните закономерности на изграждането и развитието на зрелия социализъм и прехода към комунизма.

Ние и занапред ще обръщаме най-голямо внимание на промените в социалната природа, характера на труда, съзнанието, душевността и поведението на тружениците на социализма, които ще настъпват върху основата на интензификацията на икономиката, усъвършенствуването на аграрно-промишлените и промишлено-аграрните комплекси, взаимопроникването и постепенното сливане на двете форми на социалистическа собственост, развитието на образованието и културата. Партията ще създава условия за правилното регулиране на тези класово-социални промени, за утвърждаване и

развитие на новите по своя характер отношения между тружениците на социализма, отношения на другарство и сътрудничество, на колективизъм и взаимопомощ. Тези отношения представляват не само важен отличителен белег на социализма, те не само ще се развиват и обогатяват в процеса на по-нататъшното ни движение към комунизма, но те са и един от мощните фактори за неговото ускоряване. В хода на това движение постепенно ще се решава сложният и исторически по своето значение процес на преодоляване на съществените различия между града и селото, между физическия и умствения труд.

В Програмата на партията се изтъква, че „преодоляването на класово-социалните различия и засилването на общите черти у тружениците на социализма са две страни на единния процес на постепенното формиране на многостранно развита личност“.

Вярно е, че у нас все още има отделни граждани, които по силата на редица обстоятелства са повече или по-малко чужди на социалистическата съзнателност. Но на сегашния етап ние можем да кажем с пълно основание, че в резултат на обективните изменения в обществото и на възпитателната дейност на партията преобладаващият тип личност в страната е социалистическата личност. (Ръкопляскания.) Същевременно обаче общокултурното равнище на хората още не е на необходимата висота, а в тяхната нравственост, в тяхното поведение често пъти има прояви, които противоречат на изискванията на социализма. Ето защо сега пред нас стои практическата задача да се обхванат в процеса на формирането на социалистическата личност и нейното многостранно развитие всички трудещи се, особено подрастващите поколения, да се води борба срещу остатъците от миналото във възгледите и поведението на хората.

Главното в този процес е да се засилва социалната активност на труженика на социализма и особено неговото творческо участие в трудовата дейност, в създаването на нови

материални и духовни блага. А тъкмо тук, в отношението към труда, все още има много и много да се желае. Ние например не можем в никакъв случай да бъдем доволни от сегашното състояние на *дисциплината*. Продължава нарушаването на трудовата, плановата, договорната и финансовата дисциплина, а към нарушителите се проявява снизхождение и либерализъм. Въпросът за дисциплината не е просто икономически въпрос. В него се проявява степента, до която е достигнало изграждането на социалистическата личност, равнището на нейната съзнателност и отговорност пред себе си и обществото и в крайна сметка — нейното отношение към социалистическия строй.

Същото трябва да се каже и за *отношението към социалистическата собственост*. Социалистическата собственост е основата, върху която се създават и умножават материалните и духовните ценности на социалистическото общество. Върху нея се градят новите по своя характер отношения между хората, отношения на другарско сътрудничество и взаимопомощ. Тя самата е плод на дружните усилия и упорития труд на освободените от експлоатация трудови хора от града и селото. *Социалистическата собственост е основа на основите на социалистическия строй*. По пътя на своето развитие и усъвършенствуване, по пътя на все по-плътното сближаване и сливане на държавната и кооперативната собственост тя се превръща в единна социалистическа собственост, за да прерасне впоследствие постепенно в комунистическа. Това е обективна закономерност, за проявлението на която ние сме длъжни да създаваме най-благоприятни условия.

И тъкмо затова партията и държавата, тружениците на социализма полагат и трябва да полагат най-големи грижи за укрепване и развитие на общонародната и кооперативната социалистическа собственост, за издигане на тяхното равнище, за непрекъснатото им усъвършенствуване. Същевременно това ни задължава да не се примиряваме и в най-малка степен с каквито и да е прояви на разхищение на социали-

стическата собственост, на посегателство върху нея, каквито случаи, за съжаление, се срещат у нас. Не е тайна, че такива прояви има и в предприятия, и в аграрно-промишлени комплекси, и в строителството, и в сферата на обслужването. Някои хора поради пренебрежително и нехайно отношение нахвърлят сериозни вреди на общонародното богатство, а други от престъпни подбуди направо посягат върху плодовете на труда на народа. Тези прояви са несъвместими със социалистическия морал и със законите на социалистическото общество, те вредят както на общонародните, така и на личните интереси на тружениците на социализма. Те трябва решително да се пресичат и да се изстребят из корен. (*Ръкопляскания.*) *Социалистическата собственост в двете ѝ форми е свещена и неприкосновена. Тя е общонародно благо. (Ръкопляскания.)*

Изграждането на развития социализъм и постепенният преход към комунизма изискват *всеки работоспособен член на обществото да се труди според своите знания и способности, да повишава производителността на труда, съзнателно и творчески да изпълнява поставените задачи.* Във връзка с това е нужно да продължава да се усъвършенствува използването на *материалните и духовните стимули*, тяхното правилно съчетаване. Както ясно са подчертавали класиците на марксизма, трудът при социализма се възнаграждава и растящите потребности на хората се задоволяват въз основа на *социалистическия принцип на разпределение „От всекиго според способностите — всекому според труда“.* Количеството и качеството на полагадения труд — такава е и трябва да бъде основното мерило при определяне на работната заплата, на доходите на трудещите се.

Едновременно с това ще продължават да се увеличават *обществените фондове за потребление* в съответствие с развитието на производителните сили и повишаването на производителността на труда, с увеличаването на общественото богатство.

Социалистическият принцип на разпределение ще продължава да играе основна роля и при зрелия социализъм, и в прехода към комунизма, т. е. дотогава, докато изживее себе си, или с други думи — докато бъдат създадени обективните и субективните условия за преминаване към *комунистическия принцип „От всекиго според способностите — всекому според потребностите“*.

За това обаче ще бъде необходим продължителен период от време, когато ще се изгради материално-техническата база на комунизма, ще се създаде безкласово общество, производствените отношения ще се основават върху единната комунистическа собственост, а трудът за благо на обществото ще стане първа жизнена потребност, осъзната необходимост. Както изтъква Маркс, „отношенията на разпределение съответствуват на исторически определени, специфични обществени форми на производствения процес и на отношенията, в които влизат помежду си хората в процеса на възпроизводството на своя човешки живот, и възникват от тези форми и отношения“ (К. Маркс, Ф. Енгелс, Съч., т. 25, част втора, с. 428). А това означава, че на комунистическия начин на производство ще съответствува и комунистически принцип на разпределение.

Задача с огромно значение за развитието на зрелия социализъм и създаването на условия за постепенното преминаване към висшата фаза на комунизма е *изкореняването на буржоазните отживелици в морала, съзнанието и поведението на тружениците на социализма, в нашата социалистическа действителност*. Многогранното развитие на личността е органически свързано с необходимостта да се разгръща по-нататък борбата срещу отрицателните явления в нашия живот.

Разбира се, положителните качествени и количествени изменения вътре в страната и на международната арена все повече ще ограничават и ще ликвидират условията за поява и проява на чужди на социализма възгледи и действия у

нас и ще стесняват възможностите за проникване на буржоазно влияние отвън. Но борбата срещу отживелиците не е стихиян процес, тя изисква активно и безкомпромисно участие на субективния фактор. Това е същевременно борба за разпространение и утвърждаване на социалистическите добродетели, за укрепване и развитие на най-ценните черти на социализма, за духовното извисяване на труженика на социализма.

Третият проблем се отнася до необходимостта от широко разгръщане на критиката и самокритиката в цялото ни общество.

Критиката и самокритиката са обективна закономерност на социалистическото развитие. При социализма те се разгръщат в условията на неантагонистическа социална структура на обществото, на единство на коренните интереси на всички класи и групи върху основата на историческите цели на работническата класа. Това превръща критиката и самокритиката в необходимо и ефикасно средство за своевременно откриване на назряващите проблеми, за преценка на остаряващите форми и механизми в обществения живот, за преодоляване на старото и стимулиране на новото, за борба с отклоненията от социалистическите норми. Маркс подчертава, че пролетарските революции за разлика от всички предшестващи ги революции „непрекъснато критикуват сами себе си“ (К. Маркс, Ф. Енгелс, Съч., т. 8, с. 120). *Без да се самокритикува, социалистическото общество не може да се обновява.* Поради това степента на развитие на критиката и самокритиката е критерий за зрелостта на самото социалистическо общество.

Като поставя задачата да се създават условия за разгръщане на тази обективна закономерност, която с прехода към комунизма ще има да играе все по-важна роля, партията напомня, *че каквито са критиката и самокритиката в партийните организации, такива ще бъдат те и в останалите сфери на обществения живот.* Освен това необходимо е да се осъз-

нае, че без инициативата, примера и всестранната подкрепа от страна на ръководните органи никаква критика и самокритика не са възможни.

Огромно значение в това отношение имат средствата за масова информация. На тях трябва да се дават много по-големи права да критикуват и да изискват от критикуваните отговор и практически действия. Естествено, става дума за критика, която се прави въз основа на напълно достоверни факти и в духа на партийната политика.

Четвъртият проблем, на който партията ще отдава нарастващо внимание, са разширяването и задълбочаването на интеграцията ни с братските социалистически страни, последователното прилагане на курса за всестранното сближаване на Народна република България със Съюза на съветските социалистически републики.

Проява на историческия процес на интернационализация на производството, социалистическата интеграция има характер на обективна закономерност при изграждане на зрелия социализъм и постепенното преминаване към комунизма. Без развитието и задълбочаването на интеграцията със социалистическите страни и преди всичко със Съветския съюз не е възможен ускореният прогрес на страната.

Колкото повече успехи се постигат в развитието на производителните сили и в научно-техническия прогрес в страните на социалистическата общност, толкова повече се засилва естествената необходимост от интеграция. В същото време се създават все по-благоприятни условия за нейното действително и най-последователно осъществяване. Изключително голяма в това отношение е ролята на съзнателната и целенасочена дейност на марксистко-ленинските партии в социалистическите страни. По наше мнение на сегашния етап придобиват голямо значение разработването и съгласуването на стратегията на социално-икономическата политика на страните — членки на СИВ, за по-дълга перспектива, която да отрази основните тенденции на всяка страна и на общността като цяло.

Процесът на всестранно сближаване и интеграция със Съветския съюз, на задълбочаване на сътрудничеството и интеграционните връзки с другите социалистически страни е важен фактор за повишаване на обществената производителност на труда и ефективността на цялата икономика. Този процес поставя пред нас важни теоретически и практически въпроси, свързани с управлението на народното стопанство, със създаването на синхронизирани нормативни системи, със съдържанието на възпитателната дейност. Ние очакваме от нашите учени, от специалистите в тази област нови теоретически изследвания, които да дадат отговор на проблемите, произтичащи от развитието на интеграцията, да обобщят натрупания опит и да подпомогнат всестранното разгръщане на този обективен процес.

Петият проблем се отнася до класово-партийното, патриотичното и интернационалното възпитание на народа и младежта.

Обективните процеси, които се извършват в живота на страната и на световната социалистическа общност, създават условия и водят към качествени изменения в съдържанието както на патриотизма, така и на интернационализма.

Днес нашият патриотизъм вече не е просто любов към Родината, а любов към *социалистическата Родина*, към *социалистическа България*, т. е. — *социалистически патриотизъм*, в който органически се съдържат и комунистическата идейност, и произтичащият от нея интернационализъм.

Интернационализмът също претърпя и търпи качествени изменения. След възникването на революционното работническо движение *интернационализмът придоби определен класов характер*, ясно формулиран в знаменития лозунг на Комунистическия манифест: „Пролетарии от всички страни, съединявайте се!“ След победата на Октомврийската революция пролетарският интернационализъм включи в себе си като характерна черта *братската солидарност със Съветския съюз* — първата държава на работниците и селяните. „Пробен ка-

мък“ — така нарече Георги Димитров отношението към великата страна на Ленин — надеждата на трудовото човечество, опората на световния революционен процес. (*Продължителни ръкопляскания.*)

Втората световна война доведе до нов пробив в света на капитала. Върху основата на пролетарския интернационализъм възникна *социалистическият интернационализъм като израз на общите интереси на работническата класа и народите на страните със социалистически обществен строй.*

Разгръщането на социалистическото строителство, интеграционните процеси в отбраната и икономиката, в науката и културата, в идеологията и политиката укрепиха и задълбочиха единството и сплотеността на страните от Съвета за икономическа взаимопомощ и Варшавския договор. При навлизането в етапа на изграждане на развито социалистическо общество у нас и особено след приемането на новата Програма на БКП в патриотичното и интернационалното съзнание на нашия народ възникнаха и се развиха съществени изменения, *започна процес на постепенно взаимопроникване и срастване на социалистическия патриотизъм и социалистическия интернационализъм.*

Този процес най-ярко се проявява в отношението към Съветския съюз — историческото ядро, около което кристализира социалистическата общност. В сферата на българо-съветските взаимоотношения ние вече можем определено да говорим за *качествено ново патриотично и интернационално съзнание на българския народ, за възникване и утвърждаване на нов тип патриотизъм, при който любовта към България и любовта към Съветския съюз взаимно се допълват и обогатяват и все повече се сливат в едно чувство, в единно съзнание.* (*Продължителни ръкопляскания.*)

Българската комунистическа партия и занапред последователно и неотклонно ще укрепва братската българо-съветска дружба, дружбата и сътрудничеството с народите на социалистическата общност, с комунистите и всички прогресив-

ни сили в света, ще формира у всички български граждани високоразвито класово-партийно, патриотично и интернационално съзнание като една от най-характерните черти на социалистическата личност. *(Ръкопляскания.)*

Другарки и другари делегати,

Такива са главните резултати от изпълнението на решенията на Десетия партиен конгрес. Такива са основните проблеми и задачи, които стоят пред нас в по-нататъшното изграждане на развито социалистическо общество.

Всичко постигнато е дело на героичната работническа класа, на самоотвержените труженици в селското стопанство, на народната интелигенция, дело на неуморния труд на стотиците хиляди комунисти, на милионите труженици на социализма от града и селото.

Всичко постигнато е плод на несъкрушимото единство и братското сътрудничество с великия съветски народ, с народите на страните от световната социалистическа общност, плод на пролетарския интернационализъм, на единството и сплотеността на международното комунистическо и работническо движение, чийто верен отряд е Българската комунистическа партия.

В дните, когато се навършват двадесет години от историческия за партията и страната Априлски пленум на ЦК на БКП, отправяйки поглед назад, ние можем да изкажем дълбоко удовлетворение от изминатия път. Постигнатите плодотворни резултати във всички области на нашето обществено-политическо, икономическо и културно развитие потвърдиха безусловно правилността и жизнеността на априлската линия на партията. Тази линия, линия ленинска, линия творческа, е доразвита и въплътена в Програмата на партията, утвърдена от Десетия конгрес. *(Ръкопляскания.)*

Сегашният, Единадесетият партиен конгрес е призван да конкретизира Програмата и да разработи в нейния дух задачите за следващия период. Изпълнението на тези зада-

чи ще ни доближи още повече до непосредствената историческа цел на Българската комунистическа партия. Едновременно с изминаването на този път в недрата на нашето социалистическо общество все повече ще възникват и укрепват елементи, присъщи на комунистическата фаза, ще се утвърждават и разгръщат предпоставките за постепенен преход към изграждане на комунизма. Между по-нататъшното развитие на социализма и строителството на комунизма няма непроходима стена, няма обществен вакуум. Това е единен, непрекъснат процес, закономерно преминаване от низшата към висшата фаза на комунистическото общество. Очевидно конкретните въпроси на този преход ще бъдат предмет на следващи конгреси на нашата партия.

Другарки и другари,

Съзнанието, че ние сега не само изграждаме развития социализъм, не само повишаваме жизненото равнище на народа, но същевременно създаваме все повече материални и духовни предпоставки за по-богат и по-щастлив живот на идните поколения, които ще изградят комунизма, умножават нашите сили. Това съзнание е мощен стимул в по-нататъшната ни работа и борба за осъществяване на партийните предназначения.

От трибуната на конгреса призовавам всички вас, скъпи другарки и другари, партийните организации, всички членове на славната Българска комунистическа партия, нашите верни съюзници — сдружените земеделци, всички труженици на социализма в скъпата ни Татковина на неуморен създателен труд за изпълнение решенията на Единадесетия партиен конгрес, за благото на народа, в името на нашия светъл и безсмъртен комунистически идеал!

Да живее героичната партия на българските комунисти, безпределно ярна на марксизма-ленинизма и пролетарския интернационализъм! *(Всички стават прави. Бурни ръкопляскания. Възгласи: „БКП—БКП!“.)*

Да живее нашият народ — самоотвержен строител на развитото социалистическо общество! (*Бурни, продължителни ръкопляскания.*)

Да живее великият Съветски съюз и неговият боен авангард — Комунистическата партия на Съветския съюз, знаменосецът на нашата епоха! (*Бурни, дълго нестихващи ръкопляскания. Възгласи: „КПСС—КПСС!“, „Вечна дружба!“.*)

Да живеят и крепнат единството и дружбата на народите от социалистическата общност, на великата армия на комунистите в света, на всички сили, които се борят за мир, за свобода, демокрация и социален прогрес! (*Бурни, продължителни ръкопляскания.*)

Да пребъде във вековете нашето победоносно марксистко-ленинско учение! (*Бурни ръкопляскания.*)

Да живее комунизмът! (*Дълго нестихващи овации. Възгласи „Ура“ и „С БКП — напред!“.*)

РЕЧ ПРИ ЗАКРИВАНЕТО НА ЕДИНАДЕСЕТИЯ КОНГРЕС НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

2 април 1976 година

Другарки и другари,
Уважаеми гости,

Възложено ми е да ви съобщя, че предложеният състав на новия Централен комитет на партията е единодушно избран. *(Бурни ръкопляскания.)* Избрани са всички другари, предложени за членове и кандидат-членове на Централния комитет и за членове на Централната контролно-ревизионна комисия на партията. *(Ръкопляскания.)*

По поръчение на Централния комитет и на Централната контролно-ревизионна комисия на партията изказвам дълбока благодарност на вас, делегатите на Единадесетия конгрес, за доверието, което ни гласувахте. Можете да не се съмнявате, другарки и другари, че ние ще направим всичко, което е по силите ни, за да оправдаем вашето високо доверие. *(Бурни, продължителни ръкопляскания.)*

Другарки и другари,

В работата на Единадесетия конгрес на нашата партия като гости участвуват 105 делегации на комунистически и работнически партии, социалистически и националнодемократически партии, организации и движения. За нас е голяма чест, че те се отзоваха на нашата покана.

Убеден съм, че ще изразя мислите на делегатите на конгреса, на всички български комунисти, като ви уверя, уважаеми наши гости, че Българската комунистическа партия, партията на Димитър Благоев и Георги Димитров, винаги ще бъде непоколебимо вярна на марксизма-ленинизма и пролетарския интернационализъм, винаги ще крачи в бойния строй на световното комунистическо и работническо движение, ще подкрепя справедливото дело на националноосвободителните движения, активно ще участвува заедно с всички честни хора по света в борбата за мир, за свобода и независимост, за демокрация и социален прогрес. (*Продължителни ръкопляскания.*)

Предайте, скъпи другари, на вашите партии и народи братските поздравии на българските комунисти, на целия наш народ. От все сърце ние ви пожелаваме нови успехи и завоевания в труда и борбата за щастието и благоденствието на вашите народи, за щастието и напредъка на човечеството. (*Бурни, продължителни ръкопляскания.*)

Другарки и другари,

Конгресите на партията винаги са били изключителни събития в нейния живот, винаги са оказвали огромно въздействие върху съдбините на народа, върху общественно-политическото, икономическото и културното развитие на страната. Именно поради това и работата на сегашния конгрес се следеше с голямо внимание от комунистите, от целия народ.

Както знаете, работата на Единадесетия конгрес, неговите заседания се предаваха по Българската телевизия и ра-

диото и бяха отразени в печата. По такъв начин участници в конгреса станаха всички български комунисти, всички български граждани. С основание можем да кажем: Единадесетият конгрес влезе във всеки български дом. (*Продължителни ръкопляскания.*)

С работата на конгреса получиха възможност да се запознаят приятели и съратници от близки и далечни страни, всички, които се интересуват от дейността на българските комунисти, от живота на българския народ.

Българската комунистическа партия няма тайни от своя народ. И в това именно се състои една от тайните на нашите успехи. (*Бурни, продължителни ръкопляскания.*)

Нашата партия е жива част от нашия народ, негов всепризнат и обичан ръководител. Българският народ е народ политически образован. Под ръководството на партията той премина с чест суровата школа на борбата против фашизма и капитализма. Под ръководството на партията той извърши чудеса в строителството на новия живот. Под ръководството на партията той достигна най-високия връх в своята тринадесетвековна история. (*Бурни, продължителни ръкопляскания.*) У нас партия и народ наистина се сляха в неразделно единство. Няма сила на тоя свят, вътрешна и външна, която може да разбие това единство, да наруши предаността на партията към своя народ, вярата на народа в своята партия! (*Бурни, продължителни ръкопляскания.*) И не е само поетичен образ, когато казваме, че някогашният самотен ален мак днес цъфти по цялата страна, че съвременна България е червена — до последната капчица кръв на народа. (*Бурни, дълго нестихващи ръкопляскания.*)

От такъв народ нашата партия няма и не може да има никакви тайни! (*Бурни ръкопляскания.*)

Ние нямаме тайни и от нашите другари, приятели, съратници по целия свят. (*Ръкопляскания.*)

Някои може би ще кажат: всичко това е така, но редно ли беше заедно с нашите големи успехи да показваме пред

целия свят и нашите трудности, нашите слабости и недостатъци?

Ние знаем, че някои някъде ще се опитат да раздухват нашата критика и самокритика, да раздуват слабостите и недостатъците, да чернят нашата партия и нашия народ. Но ние също знаем, че те винаги са се хранили с изхвърлените остатъци от нашата трапеза. *(Оживление. Ръкопляскания.)*

Що се отнася до нашата партия, тя никога не се е страхувала от кръсъците и клеветите на враговете. *(Бурни ръкопляскания.)* Нейната сила е и в това, че тя вижда не само успехите, но и слабостите и недостатъците, сама воюва против тях и вдига народа на борба за тяхното преодоляване. *(Ръкопляскания.)*

Единадесетият конгрес внушително показва какви забележителни успехи сме завоювали в икономиката и духовното развитие, в разгръщането на социалистическата демокрация, в утвърждаването на социалистическия начин на живот. Убеден съм, че не само ние в тази зала, но и всички, които следяха нашите заседания, са почувствували марксистко-ленинската зрелост, с която конгресът оценяваше извършеното през шестата петилетка и набеязваше и обсъждаше в духа на априлската линия, в духа на партийната програма задачите през следващия период.

Не случайно Единадесетият конгрес получи такъв широк отзвук сред работническата класа, сред трудовите хора в селското стопанство, сред нашата интелигенция, сред жените и младежите, сред нашия народ.

Чудесна е, другарки и другари, акустиката в нашата социалистическа страна! *(Ръкопляскания.)* Правдивото и вдъхновено слово на партията се чува добре по всички кътища на земята ни, отеква в душите и умовете на всички хора. И всички среди на народа намериха начин да изразят пълната си подкрепа на това, което бе казано тук, в тази зала. *(Бурни, продължителни ръкопляскания.)*

Това показва още един път, че Българската комунисти-

ческа партия правилно изразява коренните интереси на народа, правилно чертае пътищата и поставя указателните знаци по тях към непосредствената историческа задача — изграждане на развито социалистическо общество и подготовката за постепенния преход към комунизма в нашата скъпа Татковина — Народна република България. (*Бурни, дълго нестихващи ръкопляскания.*)

Другарки и другари,

Безспорно сега за нас, делегатите на конгреса, за всички комунисти главното е изпълнението на конгресните решения. Седмият петилетен план е реален, но напрегнат. Петилетката трябва да стане петилетка на висока ефективност и високо качество. Много усилия ще бъдат нужни за осъществяване основните насоки в развитието на икономиката и научно-техническия прогрес, за издигане материалното благосъстояние на народа и неговата духовна култура.

Това са действително големи проблеми.

Но ако кажем, че тези проблеми са главното, което сега ни вълнува — това ще бъде вярно, без да бъде всичко.

Нас, делегатите на конгреса, комунистите, не по-малко ни вълнува доверието на нашия народ към нас, към нашата партия, доверие, което така ярко беше изразено през конгресните дни. (*Бурни, дълго нестихващи ръкопляскания.*) Без преувеличение можем да заявим, че цялата работа на конгреса беше насочена към това — да оправдаем доверието на партията, доверието на народа. (*Бурни, продължителни ръкопляскания.*)

Сега, в края на конгреса, нас ни вълнува мисълта как със своята работа по изпълнение на конгресните решения, с цялата своя всеотдайност ние, нашата партия, ще оправдаем народното доверие, вярата в нас, надеждите, които нашият народ възлага на Българската комунистическа партия. (*Ръкопляскания.*)

От конгреса излизаме с чувство на победители не само

ние, делегатите, не само ние, българските комунисти. От конгреса излиза победител целият български народ, ръководен и направляван от своята Комунистическа партия, който ще превърне конгресните решения в материална сила, в живи дела. *(Бурни, дълго нестихващи ръкопляскания.)*

Ето защо последните думи от тази трибуна, думи на благодарност и обич, думи на призив за нови дела, ние отправяме към нашата героична работническа класа, към нашите всеотдайни селскостопански труженици, към преданата на комунизма интелигенция, към славните български жени, към пламенната българска младеж и нейния Димитровски Комсомол! *(Бурни, продължителни ръкопляскания.)*

Поклон пред народа, народ — творец на всички материални и духовни блага, плът от плътта и кръв от кръвта на който е нашата родна Българска комунистическа партия! *(Всички стават. Бурни, дълго нестихващи ръкопляскания. Възгласи: „БКП—БКП!“, „С БКП — напред!“.)*

Закривам Единадесетия конгрес на Българската комунистическа партия. *(Мощно „Ура!“.* Всички запяват „Интернационалът“. *Възторжени овации и възгласи: „БКП—БКП!“, „С БКП — напред!“, „КПСС—КПСС!“, „Вечна дружба!“, „Дружба—Дружба!“, „КПСС—БКП!“.* В залата ехтят революционни и патриотични песни: „Тих бял Дунав“, „Хей, поле широко“, „Дружна песен“, „Питат ли ме де зората“, „Катюша“. *Бурни и дълго нестихващи ръкопляскания.)*

РАЗВИТИЯТ СОЦИАЛИЗЪМ — НЕПОСРЕДСТВЕНА ЗАДАЧА

Статия в списание „Проблеми на мира и социализма“
Юни 1976 година

Конгресите винаги са били изключително важни събития в живота на нашата партия, винаги са оказвали огромно въздействие върху съдбините на народа, върху общественото, политическото, икономическото и културното развитие на страната. Именно поради това и работата на Единадесетия конгрес на БКП (29 март — 2 април 1976 година) се следеше с огромно внимание от всички български комунисти, от целия народ. Работата на конгреса, неговите заседания се предаваха по телевизията и радиото и бяха отразени в печата. Благодарение на това участници в конгреса станаха фактически всички членове на партията, всеки български гражданин. Правдивото и вдъхновено слово на партията се чуваше добре във всички кътчета на нашата страна, получи отклик в душата и съзнанието на всеки човек. С пълно основание можем да кажем: Единадесетият конгрес влезе във всеки български дом.

Получиха възможност да се запознаят с работата на конгреса и приятели, и съратници от близки и далечни страни,

всички, които се интересуват от дейността на българските комунисти, от живота на нашия народ. На него присъстваха 105 делегации на комунистически и работнически партии, на социалистически и националдемократически партии, организации и движения.

Най-важният резултат от Единадесетия конгрес на БКП се състои в това, че на основата на приетата от Десетия конгрес (1971 г.) Програма на БКП той задълбочено разработи и конкретизира с оглед на днешната действителност задачата за изграждане на развитото социалистическо общество, за преминаването към комунизма. „Непосредствена историческа задача на Българската комунистическа партия — се казва в отчета на ЦК на БКП — е изграждането на развитото социалистическо общество и подготовката за постепенен преход към комунизма.“

Когато разработвахме Програмата на партията, приета от предишния конгрес, ние изхождахме от това, че при благоприятни международни условия нашият народ ще построи в общи черти развито социалистическо общество приблизително през следващите двадесет години и след това ще почне да осъществява постепенния преход към комунизма. На времето, когато се обсъждаше и приемаше Програмата, това беше само прогноза. Сега, след като направихме равностойка на успехите, постигнати след Десетия конгрес, и надникнахме в близкото бъдеще, ние се убедихме, че този срок е реален. Периодът до 1990 година ще бъде по мнението на Единадесетия конгрес период на нови, дълбоки качествени и убедителни количествени постижения във всички сфери на нашето обществено развитие. Тези постижения ще доведат постепенно до окончателното изграждане на материално-техническата база на социализма, до по-нататъшно усъвършенстване на обществените отношения, до многостранно развитие на личността. Народна република България ще се превърне в страна на зрелия социализъм.

Разбира се, никой от нас не храни илюзии, че развитото

социалистическо общество ще бъде построено и постепенният преход към комунизма ще започне в резултат на автоматичното действие на обективните обществени закони. Темповете на този процес, изборът на най-ефективните форми, пътища и средства в решаваща степен зависят от уменията максимално да се използват предимствата на социалистическия строй, правилно да се ръководят обществените процеси, да се мобилизират усилията, опитът и творчеството на трудовете маси.

Партията никога не е скривала от народа, че пътят на изграждане на зрялото социалистическо общество не е гладък, че по него ще се срещат трудности и препятствия. Новото и днес се ражда, расте и крепне в борба със старото, отживялото. Нито едно голямо дело, а още повече такова велико дело в историята на нашия народ не може да бъде осъществено без преодоляването на трудности. Борбата с тези трудности още повече повишава отговорността на партията пред народа.

На Единадесетия конгрес партията отдели специално внимание на редица възлови проблеми на строителството на развито социалистическо общество. Първият от тях е проблемът за окончателното построяване на материално-техническата база на социализма.

В отчета на ЦК на БКП е подчертано, че в периода между Десетия и Единадесетия конгрес на партията България направи голяма крачка в строителството и укрепването на материално-техническата база на развитото социалистическо общество. Достатъчно е да кажем, че по темповете на развитие на икономиката нашата страна заема едно от първите места в света. Националният доход се увеличи през изтеклите пет години с 46 на сто. Обществената производителност на труда се повиши с повече от 44 на сто. Важно е да се подчертае, че 98,6 на сто от прираста на националния доход са резултат от повишаване на производителността на труда.

Задълбочават се качествените изменения в структурата на

производството. Съотношението между промишлената и селскостопанската продукция се измени от 77,1:22,9 на 81,2:18,8. При това относителният дял на промишлеността в създадения национален доход нарасна съответно от 49 на 54,6 на сто.

Най-динамично се развиват ония отрасли на промишлеността, от които на първо място зависят техническият прогрес и ефективността на стопанството: енергетиката, в това число атомната енергетика, химическата и нефтохимическата промишленост и електрониката. Единадесетият конгрес на БКП съвсем определено констатира, че материално-техническата база на социализма може да бъде построена и развита само върху основата на най-новите и перспективни постижения на научно-техническата революция.

Тези постижения дават възможност да се решава главната социално-икономическа задача на седмата петилетка: неотклонното осъществяване на линията на партията за все по-пълно задоволяване на материалните и духовните потребности на народа чрез осигуряване на динамично и пропорционално развитие на народното стопанство, бързото повишаване на производителността на труда, ефективността и качеството на производството чрез ускорено внедряване на научно-техническите постижения, повишаване на социалистическата съзнателност на трудещите се и утвърждаване на социалистическия начин на живот. Постигане на висока ефективност и високо качество с цел по-нататък да се повиши народното благосъстояние — такава е следователно стратегическата задача на петилетката.

Във връзка с това конгресът обърна особено внимание на проблема, свързан с по-нататъшното развитие на главната производителна сила — човека, като създател на материално-техническата база, без труда на който би била мъртва и най-съвършената техника. Партията винаги е отделяла и отделя голямо внимание на измененията, които стават в характера на труда, в съзнанието, духовния облик и поведението на нашите труженици, грижила се е и се грижи за

създаване на условия за правилното регулиране на социално-класовите изменения, за утвърждаването и развитието на нови по своя характер отношения между хората — отношения на другарство и сътрудничество, на колективизъм и взаимопомощ. Такива отношения са не само важен отличителен признак на социализма, но и един от мощните фактори за ускорения му прогрес.

В хода на по-нататъшното развитие на страната ще се решава сложната историческа задача за преодоляване на съществените различия между града и селото, между физическия и умствения труд. Преодоляването на социално-класовите различия и укрепването на единството на интересите на всички членове на обществото — това са двете страни на единния процес на формиране на всестранный развита личност.

Сега можем да кажем, че макар у нас все още да се срещат отделни граждани, на които в една или друга степен е чужда социалистическата съзнателност, все пак в резултат на обективните изменения в обществото и под влияние на възпитателната работа на партията преобладаващият тип личност в страната стана социалистическата личност. Същевременно културата, поведението и нравствеността на хората още не са свободни от някои прояви, които противоречат на нормите на социализма. Ето защо пред нас сега стои практическата задача процесът на формиране на социалистическа личност и на нейното всестранный развитие да обхване всички трудещи се. Правилното формиране на новата социалистическа личност и занаят ще си остава кардинален проблем в дейността на партията и цялата общественост.

Главното в този процес е да се засили социалната активност на труженика и преди всичко неговото творческо участие в трудовата дейност, да се възпита правилно отношение към социалистическата собственост — основа на основите на социалистическия строй, спазване на социалистическия принцип на разпределение според количеството и качеството на труда. Този принцип ще играе водеща роля и в условията

на зрелия социализъм, в етапа на прехода към комунизма, тоест дотогава, докато не бъдат създадени обективни и субективни условия за преминаване към комунистическия принцип „От всеки според способностите, на всеки според потребностите“.

Усилията на партията в областта на култивирането на социалистическо отношение към труда бяха по достойнство оценени от Единадесетия конгрес. Но на конгреса ясно се говореше и за недостатъците в тази област. Ние например в никой случай не можем да бъдем доволни от сегашното състояние на дисциплината. Все още се нарушават трудовата, плановата, договорната и финансовата дисциплина, а към нарушителите се проявяват снизхождение и либерализъм. А дисциплината в производството не е само икономически въпрос. Тя е и показател за равнището на развитие на личността, за нейната съзнателност и отговорност към себе си и към обществото и в последна сметка за отношението ѝ към социалистическия строй.

Човекът на развитото социалистическо общество — такава бе централната тема на Единадесетия конгрес на нашата партия. Всестранното развитие на личността е органически свързано с необходимостта от по-нататъшно разгръщане на борбата за утвърждаване на нов, социалистически начин на живот. На този проблем БКП отделя особено голямо внимание след Декемврийския пленум на ЦК (1972 година). В най-концентриран вид той бе поставен на последния конгрес.

Известно е, че на всички етапи от развитието на обществото начинът на живот се определя от начина на производство, от характера на общественно-икономическата формация. В своето знаменито произведение „Немска идеология“ К. Маркс и Ф. Енгелс подчертават, че начинът на производство не трябва да се разглежда само като възпроизводство на физическото съществуване на хората. „Това е по-скоро определен начин на дейност на дадени индивиди, определен облик на тяхната жизнена дейност, техен определен начин на

живот. Каквато е жизнената дейност на индивидите, такива са и самите те“ (К. Маркс и Ф. Енгелс. Съч. т. 3, с. 21).

Социалистическият начин на живот е свързан с дълбоки изменения във всички сфери на човешката дейност. Ликвидират се експлоатацията на човека от човек, несправедливото разпределение на материалните и духовните блага, антихуманните отношения. Създават се условия за непрекъснато повишаване на материалното и културното равнище на народа. Дори когато побеждава в слабо развити страни, социализмът осигурява по-добро, отколкото и в най-развитите капиталистически страни задоволяване на такива жизнено важни потребности на трудещите се като пълната заетост, обществената охрана на труда, организираната почивка, грижата за децата, здравеопазването, социалното осигуряване, закрилата на майчинството. Той осигурява безплатен достъп до всички видове образование, създава непознати възможности за приобщаване на народа към ценностите на националната и световната култура, за участие на трудещите се в общественно-политическия живот.

Следователно социалистическият начин на живот е обширно, комплексно социално понятие, което е родено от социалистическата революция и обхваща всъщност всички страни на развитието на обществото. Неговата материална основа е равнището на задоволяване потребностите на човека. Декемврийският пленум на ЦК прие програма за повишаване на жизненото равнище на народа, която е ярка проява на грижата на партията за човека. Съгласно тази програма достигането на определена степен на задоволяване на материалните и културните потребности на народа е главна и непосредствена задача на общественото производство, изходна точка при разработването на плановете за социално-икономическото развитие на страната. Пленумът изхождаше от това, че комплексното задоволяване на материалните и духовните потребности на трудещите се трябва да отговаря на научнообоснованите норми на потребление и съ-

щевременно да съдействува за всестранното развитие на личността.

Решенията на Декемврийския пленум неотклонно се изпълняват. През годините на шестата петилетка реалните доходи на трудещите се нараснаха с 32,4 на сто при предвидено по Директивите 25—30 на сто. Минималната работна заплата бе увеличена от 65 лева през 1970 година на 80 лева през 1973 година при планирано за края на петилетката 70 лева, а средната месечна заплата — от 124 на 146 лева. Номиналните доходи на селяните-кооператори почти се изравниха с доходите на работниците и служителите.

Работната заплата, получавана според количеството и качеството на труда, си остава главният източник и основната форма на увеличаване доходите на трудещите се и през годините на седмата петилетка. Във връзка с това се предвижда през 1980 година средната месечна заплата да достигне около 170 лева, а минималната — 90 лева.

Същевременно важна роля за повишаване жизненото равнище на населението и занапред ще играят обществените фондове за потребление, използвани за развитие на образованието, здравеопазването, културата и социалното осигуряване. Предвижда се с тяхна помощ да бъдат осъществени редица крупни социални мероприятия, насочени към стимулиране на челните работници, селскостопанските труженици и служещите, към подобряване на битовите условия на многодетните семейства и семействата с ниски доходи, на жените, заети в производството, пенсионерите, самотните стари хора и учащите се.

За положителните промени в задоволяването на материалните потребности на трудещите се свидетелствуват следните цифри. През 1975 година годишното потребление на човек от населението на месо и месни продукти е нараснало в сравнение с 1970 година от 41,4 на 57 килограма, на мляко и млечни продукти — от 152,1 на 174 литра, на зеленчуци и зеленчукови консерви — от 88,9 на 94 килограма, на яйца —

от 122 на 145 броя. Увеличи се продажбата на тъкани, облекло и обувки, на предмети за дълготрайна употреба. През седмата петилетка съгласно набелязаните от конгреса Директиви общото потребление на стоки трябва да се увеличи с около 50 на сто.

По-нататъшното усъвършенствуване на социалистическия начин на живот изисква непрекъснато да се подобрява жизнената среда. Партията разглежда този въпрос като комплексен, обхващащ по-специално селищното устройство, жилищните условия, условията на труд и отдых, природната среда. Ние поставихме например задачата да се разработи ясна концепция за развитието на селищната мрежа. Градоустройството ще се осъществява върху основата на селища, свързани помежду си в единна система, като в рамките на тази система ще се развиват и материално-техническата база на производството, и сферата на обслужването.

Подобриха се жилищните условия на гражданите. През шестата петилетка бяха построени над 242 хиляди жилища и на човек от населението сега се падат средно 13,3 квадратни метра жилищна площ. Но ние смятаме, че въпреки напредъка в тази област жилищният проблем, особено в големите градове и промишлените райони, още не е решен. Партията разглежда жилищния въпрос като стратегически проблем на нашата социална политика и смята да поеме курс към неговото ускорено комплексно решаване. Единадесетият конгрес на партията набелязва през седмата петилетка да бъдат построени още 400 хиляди жилища.

Борбата за повишаване на материалното благосъстояние, за все по-пълно задоволяване на растящите потребности от стоки и услуги, за подобряване на средата, в която протича човешкият живот, няма нищо общо с „потребителския подход“. За нас това е основата за качествено обновление на духовния облик и целия начин на живот на хората.

Активността на народните маси, реалното им участие в управлението на социалистическото общество е вътрешно

присъщ елемент на социалистическия начин на живот. Увеличаването на мащабите на обществените преобразования и разгръщането на научно-техническата революция водят към висока степен на обобществяване на производството, към неговата концентрация и интензификация, към укрепване на централизираното ръководство на големи териториални единици. Всичко това крие опасността от отдалечаване на стопанското ръководство от народа, от въпросите на неговия живот и бит, от това, което го вълнува. Ето защо през последните години партията усъвършенствува социалното управление, търси и използва нови форми и средства за разширяване участието на трудещите се в решаването на обществените въпроси, разгръща социалистическата демокрация.

Партията извърши голяма работа за въвеждане на единната система на социално управление, която съответствува на съвременното равнище на развитието на обществото и на постиженията на научно-техническата революция. Както показва опитът, една раздута система неизбежно се бюрократизира и не гарантира ефективно ръководство. Поради това ние се стремим към опростяване и поевтиняване на административния апарат, към повишаване на неговата компетентност, оперативност и ефективност.

Едно от основните направления на усъвършенствуването на социалното управление стана прилагането на държавно-общественото и общественно-държавното начало. По-нататъшно развитие получиха формите на прякото и представителното участие на работниците и селяните-кооператори в управлението на стопанските организации. Общите събрания, събранията на пълномощниците, стопанските комитети и стопанските съвети дават реална възможност за постоянно и активно участие на работниците и селяните-кооператори в управлението и заедно с това повишават тяхната отговорност за изпълнение на взетите решения. След Десетия конгрес по ленинските идеи у нас възникна и се разви нова оригинална форма на пряката демокрация — насрещният план. Чрез нея

милиони трудещи се съдействуват за създаване на по-съвършена организация на производството, разкриват допълнителни възможности за нарастване на обществената производителност на труда и за ускорено повишаване на жизненото равнище.

За важно направление на развитието на демокрацията ние смятаме повишаването на ролята на обществените организации и движения: Отечествения фронт, професионалните съюзи, Димитровския комунистически младежки съюз, Комитета и съветите на българските жени и много други културни, научни и спортни организации.

Важна роля в политическата система на нашето общество играе Отечественият фронт — най-широка общественно-политическа организация и общонародно движение. Неговата дейност съдействува за укрепване връзките на държавните органи и особено на народните съвети с населението. Отечественият фронт работи за класово-партийното, патриотичното и интернационалното възпитание на населението, за създаване на здрав социално-психологически климат по местоживеене, за издигане ролята на семейството и обществеността при комунистическото възпитание на подрастващото поколение.

Определено, исторически формирало се място в развитието на българското общество, в целия живот на страната принадлежи на Българския земеделски народен съюз. Съюзът на двете партии стана необходимост в хода на борбата за събаряне властта на буржоазията и укрепна след социалистическата революция. Макар през време на социалистическото строителство в социалната структура на нашето общество да станаха кардинални изменения, БЗНС и в условията на изграждане на развитото социалистическо общество играе голяма роля за мобилизиране на трудещите се, особено на село. За отношението на комунистите към техните съюзници красноречиво говори фактът, че в новата Конституция на НРБ съществува текст, който тържествено провъзгласява:

„Българската комунистическа партия ръководи изграждането на развито социалистическо общество в Народна република България в тясно братско сътрудничество с Българския земеделски народен съюз.“

На Единадесетия конгрес ние отново потвърдихме своята вяроност към братската дружба и сътрудничество между комунисти и земеделци и приветствувахме всестранната дейност на БЗНС както в страната — за строителството на социализма на село, така и на международната арена — за сплотяването на селските и демократичните партии и движения в борбата за мир, за демокрация, за социален прогрес. Конгресът убедително демонстрира не само единството на партийните редове, но и здравината на работническо-селския съюз.

Първостепенно значение в дейността на Българските професионални съюзи придобиха въпросите за обществено-политическата и трудовата активност на работниците и служителите, участието им в управлението на производството и страната. Подобриха се организацията и ръководството на социалистическото съревнование, идейно-политическата и културно-масовата работа.

Партията полага особени грижи за живота и труда на младежта, за нейното идейно, патриотично, интернационално възпитание. Нашият народ с право се гордее с Димитровския Комсомол, със своята пламенна, вярна на комунизма младеж. Но ние бяхме принудени да отбележим на конгреса, че в организаторската работа и в живота на комсомолските комитети и дружества все още съществуват сериозни слабости и недостатъци, които се отразяват отрицателно върху тяхната дейност. Тревожат ни например случаите на потребителско отношение към живота, стремежът към еснафско благополучие, пренебрежението към труда у някои млади хора. Разбира се, преобладаващото мнозинство от нашите младежи са достойни рожби на своята социалистическа епоха, младежи и девойки със светли умове и чисти души, със здрави идейни и нравствени устои. Но комсо-

молските ръководства не винаги съумяват да се опират на тях, за да създават обществена нетърпимост към проявите, които по същество представляват израз на буржоазни възгледи, на буржоазен морал.

Младият човек реагира много по-болезнено от възрастните, когато се сблъсква с несправедливост, равнодушие, кариеризъм, безпринципно себеустройство. На него му е трудно да отсява второстепенното от главното в живота, характерното — от нехарактерното, новото, побеждаващото — от това, което е обречено и осъдено да изчезне под ударите на нашето обществено развитие. Оставен сам на себе си, той може да стигне до неверни обобщения за живота, за обществото, за човешката природа. Именно затова Комсомолът, който има големи заслуги в комунистическото възпитание на младежта, трябва по-настоятелно да изгражда у младите хора научен светоглед и морална устойчивост, непримиримост към нарушаването на нравствените и хуманните норми на социалистическия начин на живот, стремеж да участвуват активно в изграждането на новото, на справедливото, на социалистическото общество.

Една от най-важните задачи на Комсомола е да помогне на младежта правилно да използва свободното време, смислено да организира отдиха и развлеченията си. Това безусловно е и задача на партийните, държавните и обществените органи и организации, на стопанските и административните ръководители.

Когато говорим за социалистическата демокрация, за гарантирането на най-широки права и свободи в нашата страна, не трябва да изпускаме изпредвид и другата страна на въпроса: неразривността на тези права със задълженията, които държавата възлага на всеки гражданин. Социалистическата демокрация предполага, че всички граждани на равни начала изпълняват задълженията си към обществото. Това изискване е условие за по-нататъшното разгръщане и задълбочаване на самата демокрация.

В утвърждаването на социалистическия начин на живот в Народна република България е голяма ролята на изкуството, културата и на средствата за масова информация и пропаганда. Най-добрите представители на нашата художествена интелигенция създадоха произведения, които правдиво и внушително отразяват основните страни на живота в нашата Родина, проблемите на израстването на новия човек. Тези ценни прояви на българската социалистическа художествена култура са потвърждение на плодотворността на метода на социалистическия реализъм, на правилността на решенията на Априлския пленум на ЦК на БКП (1956 година), който напълно възстанови ленинските норми на партиен живот, ленинските принципи на ръководство, включително и на ръководството на литературата и изкуството.

Същевременно следва да се изтъкне, че очерталият се прелом в насочването към проблемите на съвременността все още не е довел до прелом в овладяването на съвременната тема в цялата ѝ историческа мащабност и значимост. Стремещт към създаване на правдиво, комунистическо, партийно изкуство е налице. Налице е и стремещт да се създават значителни в идейно и художествено отношение произведения за нашето време. Не липсват и таланти в средите на всички поколения творци. Очевидно главните препятствия по пътя към осъществяване на добрите замисли и стремещи са недостатъчно доброто познаване на живота и подценяването на борбата за високо художествено майсторство.

Радостното е, че тези слабости все по-ясно се осъзнават и от отделните дейци на изкуството, и от творческите съюзи, и от Комитета за изкуство и култура като обществено-държавен орган. През последните години сериозна помощ за свързването на творците с живота оказват и партийните, и държавните ръководства на окръзите — едно ново явление, което говори за дълбоката заинтересованост на нашето общество от появата на значителни художествени творби на съвременна тема.

Създаването на национални художествени ценности и запознаването с художествените постижения на другите народи не трябва да бъдат самоцел. Те трябва да стигнат до възможно най-широките народни маси. За тази цел в нашата страна се разработва програма за всестранно естетическо възпитание.

Невъзможно е да си представим работата на партията за формиране на социалистическата личност, за развитие на социалистическия начин на живот без активното участие на средствата за масова информация и пропаганда. Печатът, телевизията, радиото, информационните агенции, книгоиздаването представляват основен канал за разпространение на социалистическите духовни ценности и за масово политическо въздействие. Те не само информират за събитията в страната и чужбина, не просто отразяват трудовите дела на народа, но и непосредствено участвуват в организирането им. Сега у нас се издават 85 централни и окръжни вестника с повече от 5 милиона общ еднократен тираж и 207 списания с общ единичен тираж 3 милиона и 200 хиляди екземпляра. През 1975 година бяха отпечатани 19 900 книги с общ тираж 230 милиона. Броят на телевизорите надвиши един милион и половина, а броят на радиоприемниците, транзисторите и радиоточките е около 2 милиона и 700 хиляди, телевизията и радиото имат по 5—6 милиона зрители и слушатели. Сега задачата е да се издига по-високо идейното и особено професионално-творческото равнище на работата на средствата за масова информация.

Партията смята, че изграждането на развития социализъм наред с усъвършенствуване на социалистическата демокрация изисква широко разгръщане на критиката и самокритиката. В обществото, в което липсват антагонистични противоречия и е осигурено единство на коренните интереси на всички класи и групи върху основата на историческите цели на работническата класа, критиката и самокритиката са необходимо и ефикасно средство за съвременното от-

криване на назряващите проблеми, за преоценка на остаряващите форми и механизми в обществения живот, за преодоляване на старото и стимулиране на новото, за борба с отклоненията от социалистическите норми. За разлика от всички предшествуващи ги революции пролетарските революции, както отбелязва К. Маркс, „непрекъснато критикуват сами себе си“ (К. Маркс и Ф. Енгелс. Съч. т. 8, с. 120). Социалистическото общество не може да се обновява без постоянно разкриване и преодоляване на недостатъците. Поради това степента на развитие на критиката и самокритиката е критерий за зрелостта на самото социалистическо общество.

Като подчертава важноста на тази обективна закономерност, която с прехода към комунизма ще има да играе все по-важна роля, партията напомня, че каквито са критиката и самокритиката в партийните организации, такива ще бъдат те и в останалите сфери на обществения живот. Освен това необходимо е да се осъзнае, че без инициативата, примера и всестранната подкрепа от страна на ръководните органи никаква критика и самокритика не са възможни.

Неотклонното издигане на материалното и духовното равнище на българския народ, успешното движение напред към развития социализъм се извършват през последните години в условията на разведряване и утвърждаване на ленинските принципи на мирно съвместно съществуване на държавите с различен обществен строй. Този процес е резултат преди всичко на промененото съотношение на силите между двете противоположни системи в полза на социализма, резултат на последователната миролюбива политика на страните от социалистическата общност.

Тенденцията на намаляване на напрежението получи политическо и правно признание в системата от договори и споразумения между социалистическите и капиталистическите държави. От първостепенно значение са споразуменията между СССР и САЩ, които представляват реална крачка

към ликвидиране на опасността от термоядрена война. Историческо събитие в международния живот бе успешното завършване на Съвещанието за сигурност и сътрудничество в Европа.

Наред с това ние виждаме, че напоследък се засилиха машинациите на противниците на разведряването, целещи да спрат или дори да върнат назад процеса на заздравяване на международните отношения. Това настойчиво изисква активизиране на действията на всички сили — привърженици на мира и сигурността на народите, още по-решително въздействие на самите народи върху външната политика. Няма съмнение, че разпространението на идеите на външно-политическата програма на Двадесет и петия конгрес на КПСС ще допринесе за засилване на борбата за тези благородни цели, отговарящи на интересите на цялото човечество.

Ние неведнъж сме подчертавали и на Единадесетия конгрес на БКП отново подчертахме: заслуги за утвърждаването на курса на разведряване имат стотици милиони хора по света, различните демократични сили и движения, управляващите кръгове на онези капиталистически държави, които възприеха реалистичен подход по въпросите на мира и войната в съвременния свят. Първостепенна е ролята на страните от социалистическата общност, които издигнаха идеята за съвещанието и последователно работеха за неговия успех. Но едно е безспорно за нас: решаващият принос за създаването и утвърждаването на новия климат в света принадлежи на Съветския съюз, на КПСС.

В съвременните условия нараства значението на идеологическата борба. Единадесетият конгрес с особена сила подчерта, че първостепенната задача както на централните идеологически органи и звена, така и на всяка първична партийна организация се състои във воденето на безкомпромисно идеологическо настъпление срещу всякакви прояви на буржоазната идеология, на десния и „левия“ ревизионизъм.

маоизма и антисъветизма, в преграждането на пътищата за проникването им в страната, във все по-широкото и плодотворно осъществяване на идеологическото сътрудничество с КПСС и комунистическите партии от другите братски социалистически страни.

Съвременният етап на изграждането на социализма разкрива като извънредно важна закономерност разширяването и задълбочаването на интеграцията на братските социалистически страни, сближаването на България със страните от социалистическата общност и на първо място със Съветския съюз. Колкото по-големи успехи постигат братските страни в развитието на производителните сили и в научно-техническия прогрес, толкова повече се засилва естествената необходимост от интеграция. В същото време се създават все благоприятни условия за нейното практическо и последователно осъществяване. Изключително голяма в това отношение е ролята на съзнателната и целенасочена дейност на управляващите марксистко-ленински партии. По наше мнение на сегашния етап придобива голямо значение разработването и съгласуването на стратегията на социално-икономическата политика на страните — членки на СИВ, за по-дълга перспектива, която да отрази основните тенденции на развитието на всяка страна и на общността като цяло.

Процесът на всестранно сближаване и интеграция със Съветския съюз, на задълбочаване на сътрудничеството и интеграционните връзки с другите социалистически страни е важен фактор за повишаване на обществената производителност на труда и ефективността на цялата икономика. Този процес поставя пред нас важни теоретически и практически въпроси, свързани с управлението на народното стопанство, със създаването на синхронизирани нормативни системи, за съдържанието на възпитателната дейност.

Нас особено ни радва, че в периода след Десетия конгрес беше достигнат нов етап в развитието на дружбата ни със Съветския съюз, който се характеризира с качествено ново

съдържание на процесите на всестранно сътрудничество и сближаване между нашите страни и народи. От трибуната на Единадесетия конгрес ние още веднъж заявихме: ние, българските комунисти, българските трудещи се, целият български народ, не си представяме друг път за изграждане на развитото социалистическо общество, а след това — и на комунизма в България, освен рамо до рамо с нашите съветски братя и сестри, в условията на най-тясно всестранно сътрудничество с партията на Ленин, в условията на все по-пълно, все по-органично сближаване на Народна република България с великия Съюз на съветските социалистически републики.

По нов начин подхождаме към проблема за интернационалното и патриотичното възпитание на българския народ. Според нашето разбиране патриотизмът днес вече не е просто любов към Родината, а към социалистическата Родина, т. е. това е социалистически патриотизъм, в който органически се съдържа и комунистическата идейност, и прозрителният от нея интернационализъм.

Съдържанието и формите на интернационализма претърпяха и продължават да търпят качествени изменения. След възникването на революционното работническо движение интернационализмът придоби определен класов характер, ясно формулиран от К. Маркс и Ф. Енгелс в знаменития лозунг на Комунистическия манифест: „Пролетарии от всички страни, съединявайте се!“ Ние смятаме, че след победата на Октомврийската революция характерна черта на пролетарския интернационализъм стана братската солидарност със Съветския съюз — първата държава на работниците и селяните. „Пробен камък на интернационализма“ — така нарече Георги Димитров отношението към великата страна на Ленин — надеждата на трудовото човечество, опората на световния революционен процес.

Втората световна война доведе до нов пробив в света на капитала. Както беше посочено на конгреса, върху осно-

вата на пролетарския интернационализъм възникна социалистическият интернационализъм като израз на общите интереси на работническата класа и народите на страните, вървящи по социалистически път. Разгръщането на социалистическото строителство, интеграционните процеси в отбраната и икономиката, в науката и културата, в идеологията и политиката укрепиха и задълбочиха единството и сплотеността на страните от Съвета за икономическа взаимопомощ и Варшавския договор. При навлизането в етапа на изграждане на развито социалистическо общество у нас и особено след приемането на новата Програма на БКП в съзнанието на нашия народ постепенно се сливат, обогатявайки се взаимно, социалистическият патриотизъм и социалистическият интернационализъм. И за нас, за нашата страна, за народа това съвсем не е въпрос на теоретични изследвания, а придобила плът и кръв реалност. Ние можем да кажем например, че в сферата на българо-съветските взаимоотношения се оформя ново патриотично и интернационално съзнание на българския народ, възниква и се утвърждава нов тип патриотизъм, при който любовта към България и любовта към Съветския съюз взаимно се допълват и обогатяват и все повече се сливат в едно чувство, в единно съзнание.

Затова БКП и занапред последователно и неотклонно ще укрепва братската българо-съветска дружба, дружбата и сътрудничеството с народите на социалистическата общност, с комунистите и всички прогресивни сили в света, ще съдействува за формирането у всички български граждани на високоразвито класово-партийно, патриотично и интернационално съзнание.

Такива са някои от основните проблеми, които постави Единадесетият конгрес на БКП и с които живее днес целият български народ.

В дните на двадесетгодишнината на историческия за партията и страната Априлски пленум на ЦК на БКП, отправяйки поглед назад, ние изпитваме чувство на дълбоко удовлет-

ворение от изминатия път. Постигнатите плодотворни резултати във всички области на нашето обществено-политическо, икономическо и културно развитие потвърдиха безусловно правилността и жизнеността на априлската линия на партията. Тази линия, линия ленинска, линия творческа, е доразвита и въплътена както в Програмата на партията, така и в новите партийни документи — решенията на Единадесетия конгрес. Няма никакво съмнение, че те ще бъдат изпълнени, тъй като и този конгрес още веднъж потвърди, че БКП е достоен авангард на българската работническа класа, признат ръководител на народа, че нейните редици са тясно сплотени и единни. В процеса на движението по този път в недрата на нашето социалистическо общество ще възникват и ще крепнат елементите, присъщи на комунистическата фаза, ще се утвърждават и развиват предпоставките за постепенния преход към изграждането на комунизма. Между по-нататъшното развитие на социализма и строителството на комунизма не съществува непреодолима стена, исторически вакуум. Те представляват единен непрекъснат процес, закономерен преход от низшата към висшата фаза на комунистическото общество.

ЗА ВИСОКОЕФЕКТИВНА ПОЛИТИКО-РАЗЯСНИТЕЛНА РАБОТА ПО ПРОБЛЕМИТЕ НА СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА НА ПАРТИЯТА И СОЦИАЛИСТИЧЕСКОТО СТОПАНИСВАНЕ

Из доклада пред пленума на Централния комитет на
Българската комунистическа партия

1 юли 1976 година

Последователното прилагане на ленинските принципи в областта на социалната политика и социалистическото стопанисване има не само изключително голямо икономическо, политическо и социално значение, но и огромна морална стойност, несравнимо възпитателно значение. Неговите резултати ще допринесат извънредно много за обогатяване на социалната среда и усъвършенствуване на социалистическия начин на живот, за възпитанието на социалистическата личност и издигане на нейната съзнателност, трудова и социална активност.

Правилното разбиране и задълбоченото вникване в същността на решенията на пленума от страна на трудещите се е гаранция за тяхното срочно и качествено изпълнение. Това изисква многостранните и целенасочени усилия на целия наш идеологически фронт. По-конкретно необходимо е пропагандно-агитационната и възпитателната работа да съсредоточат усилията си в три главни направления:

— Да се разясни аргументирано и широко сред народа

същността, научната обосновааност, реализмът и значението на поставените от партията задачи.

— Да се поведе още по-енергична и резултатна борба за създаване на атмосфера на нетърпимост към нарушенията на социалистическите обществени норми.

— Да се мобилизират съзидателните сили и творческата енергия на работническата класа и всички трудеци се, на всеки колектив и населено място за разкриване и оползотворяване на всички резерви за повишаване на ефективността и качеството.

Всеки ръководен деец, всеки работник, селскостопански труженик и служител трябва дълбоко да осъзнае, че пълното прилагане на ленинските принципи на социалната политика и на социалистическото стопанисване е такава закономерност на социалистическото строителство, отклоненията от която неизбежно водят до диспропорции между производството и потреблението, като подкопават условията за по-нататъшно увеличаване на средствата за социални мероприятия.

При организацията и осъществяването на политико-разяснителната работа е нужно да държим сметка за обстоятелството, че част от мероприятията няма да бъдат „по вкуса“ на някои хора, свикнали да ползват обществени блага, без да дават достатъчен принос за увеличаване на народното богатство. От друга страна, те ще бъдат непопулярни за някои слоеве от населението.

Нужно е аргументирано да се разяснява, че новите мероприятия не засягат Декемврийската програма за непрекъснато повишаване жизненото равнище на трудещите се, а напротив — ще доведат до нейното по-пълно и по-бързо осъществяване; че става дума за даване предимство на ония моменти от програмата за жизненото равнище, които най-непосредствено спомагат за бързо развитие на нашето общество и на неговите възможности все по-пълно да задоволява нарастващите материални и духовни потребности на народа. В пълно съответствие с истината при разяснителната рабо-

та трябва да се акцентира върху социалната справедливост на предприеманите мерки.

Нашата разяснителна и възпитателна работа следва да се превърне в практически действен фактор, който да стимулира, мобилизира и насочва творческите търсения, волята и енергията на всички трудещи се и на всеки колектив за решаване на новите задачи, като формира не само убеденост в тяхната правилност, но и висока степен на готовност за тяхното изпълнение.

Особено отговорни задачи по политико-разяснителната работа стоят пред *партийните органи и организации* от всички равнища. Ръководената и осъществявана от тях разяснителна работа трябва да обхване целия партиен актив, всички комунисти, а след това и трудовите колективи и отделния човек. В нея следва да участвуват всички ръководни кадри, които да помогнат на колективите за най-пълно разкриване и оползотворяване на съществуващите резерви. Нужно е още по-резултатно да се използват възможностите на специфичните форми на политическата агитация, партийната пропаганда и лекционната дейност, на печатното и устното слово.

Профсъюзите трябва да допринесат за съответно устройство на социалистическото съревнование. Както съдържанието и целите на съревнованието, така и неговата организация следва да се обогатят и приведат изцяло в съответствие с постановките и решенията на пленума. Осигуряването на максимален ефект от всеки изразходван лев трябва да стане основно съдържание на насрещните планове и на социалистическото съревнование. Националните почини, които са пряко свързани с курса за повишаване на ефективността и качеството, е нужно да станат норма за работа на всички трудови колективи. При масово-политическата работа в трудовите колективи особено внимание следва да се обърне на взаимозависимостта между социалното планиране и конкретните резултати от трудовата дейност на колективите, от нейната ефективност.

Важни задачи в разяснителната работа се поставят и пред *Отечествения фронт*. Социалната политика засяга най-пряко интересите на населението по местоживеене. Тук се извършват също така важни процеси по формирането и възпитанието на социалистическата личност, особено на подрастващите поколения. Комитетите и организациите на *Отечествения фронт* трябва да допринесат: същността и народо-полезните цели на решенията на пленума да се осъзнаят от всички отечественофронтовци; да се разгори непримиримост в общественото мнение срещу проявите на паразитизъм, разхищение на блага, готованщина; да се разгърне всенародно движение, като се създаде организация и психологическа нагласа у гражданите за пълно събиране и оползотворяване на вторичните суровини.

Голяма е отговорността и на *Комсомола*, защото сега с нова сила изпъква проблемът за трудовото и нравственото възпитание на младежта. Комсомолът трябва да насочи своите усилия към решително подобряване на професионално-техническата подготовка на младите хора, към формиране у тях на такива трудово-нравствени добродетели, които ще стимулират още повече участието на младежта в социалистическото строителство, ще я активизират в борбата за последователно съблюдаване на нравствено-политическите норми на обществото, ще я насочват към най-трудните, перспективни и решаващи участия на социалистическото строителство.

Печатът, телевизията, радиото трябва докрай да използват своите големи възможности за масово-политическо и възпитателно въздействие, за разгръщане на широкомащабна, конкретна и делова работа за разясняване и изпълнение на новите задачи. Средствата за масова информация следва да бъдат още по-ефективна трибуна за утвърждаване и популяризиране на положителния опит, за разгръщане на творчеството на масите, за обществена критика срещу недостатъците, нарушенията и отживелиците, срещу проявите на бю-

рократизъм, карьеризъм, разточителство и равнодушие. Те трябва да се превърнат във всенародна школа за социалистическо отношение към труда и за социалистическо стопанисване.

Партията и сега разчита на *творците на художествената култура*, чиято произведения могат да допринесат изключително много за усъвършенстване на социалистическия начин на живот и за утвърждаване чертите на новия човек, уверен в утрешния ден, строител на развитото социалистическо общество, който поставя над всичко обществените и колективните интереси и се бори срещу отрицателните явления в нашия живот.

Другарки и другари,

Безспорно проблемите на последователното прилагане на ленинските принципи в областта на социалната политика и социалистическото стопанисване на сегашния етап са големи, сложни, трудни. Повече не бива да отлагаме тяхното решаване, защото, както показва опитът, всяко отлагане увеличава материалните загуби и моралните поражения и още повече затруднява преодоляването им. Тук времето работи не за нас, а против нас.

При осъществяването на решенията на Единадесетия партиен конгрес в живота *решаваща роля ще имат кадрите*. Върху тях, върху кадрите от всички области на обществен живот и дейност и от всички равнища сега преди всичко ще легне и тежестта на задачите, които ще постави сегашният пленум на Централния комитет на партията.

Единадесетият партиен конгрес даде извънредно висока оценка на нашите кадри, на тяхната специална подготовка и политическа зрелост, на тяхната всеотдайност и сплотеност около Централния комитет и партийната политика. Още веднъж искам да подчертая: нашата партия разполага с голяма армия от предани, висококвалифицирани, енергични и авторитетни ръководители от социалистически

тип, способни успешно да претворяват в дела партийните решения. И ние сме дълбоко убедени, че нашите кадри ще се заемат с високо съзнание и чувство за отговорност с тази голяма и трудна задача и ще я решат с чест.

Същевременно не мога да не заостря вниманието на пленума и върху другата, обратната страна на кадровия въпрос: върху евентуалната съпротива, която провеждането на тези мероприятия може да срещне сред някои кадри — и в центъра, и по места, в различни сфери и на различни равнища.

И това е естествено. Другояче не би могло и да бъде. Защото по един или по друг начин, с активно участие или с пасивно, примиренческо отношение към слабостите и безобразията — нашите кадри носят своя дял от отговорност за това, че случаите на безстопанственост, на разточителство, на нарушаване на ленинските принципи за ред, организираност и дисциплина често се срещат на практика в нашата бащина страна!

При това за някои дейци от различен ранг тази наша бащина страна се е превърнала в нещо като „бащиния“. На редица места се шири негласно „съревнование“ — кой ръководител повече ще изкубне от държавната хазна, кой ще разполага по-широко с хора, средства, капитални вложения. Както се казва, апетитът идва с яденето, особено когато човек седи на държавна софра. Лесно се прави и майчин помен с чужда пита — раздути щатове, неоправдано високи хонорари, щедри гощавки на гости, надписване на надници, заплащане на неизработени изработки, фиктивни изпълнения на планове и раздаване на наднормени и прочие. Ние сме „добри“, „хуманни“ началници, ръководители, защо да не направим едно или друго благодеяние на своите приятели, колеги, на подчинените си за сметка на държавата, за сметка на обществото, щом като това общество и тази държава не ни търсят сметка?!

А сметката, както видяхме, е доста голяма, прекалено

голяма дори за една социалистическа страна, която въпреки всичко издържа и успешно напредва.

Ето, за това в края на краищата става дума на нашия пленум. И това трябва да стане докрай ясно преди всичко на нашите кадри, които следва решително да изменят своя стил на ръководство, своето отношение към народните материални и финансови средства, своето поведение към ония, които ги разхищават, пилеят или не ги оползотворяват по най-ефективния начин. Успеем ли да убедим кадрите и да изменим техния стил и тяхното отношение към проблемите, успеем ли да се освободим от закоравелите нарушители и от ония, които се примиряват с нарушенията на ленинските норми и принципи на стопанисване, и да ги заменим с предани и честни хора, способни на дело да прилагат партийните решения, успехът, може да се каже, ще бъде осигурен.

Преди малко във връзка с Докладната записка някои другари ми казаха: „Всичко това е отлично, но ще стане ли?“ Законен въпрос. Законен, защото у нас понякога се случва да се вземат хубави решения, а после да заглъхват — докато отшумят. Искам да ви уверя, другари, че решенията на този пленум трябва да се проведат в живота и ще се проведат. Някои от кадрите вероятно няма да устоят в тази борба и ще отпаднат. Но огромното мнозинство ще устоят и ще я изведат докрай.

В решаването на тези задачи огромна роля имат да играят *партийните организации и партийните комитети*. В тях преди всичко трябва да се създаде оная партийна принципност и комунистическа непримиримост към безстопанствеността и разхищенията, без което не може да бъде извършен желаният поврат. Под огъня на критиката на партийните организации и комитети следва да бъдат поставени ръководителите, които не искат или не могат да се преустроят. И обратно: на тях да се опират, с тяхната сила да бъдат силни кадрите, които смело и решително провеждат в живота решенията на партията. Главно условие за това е

по-нататък да се развива вътрешнопартийната демокрация, да се разгръща и засилва критиката и самокритиката, да се включват в борбата опитът, знанията, наблюденията, инициативата на всички партийни членове. 800-хилядната армия на комунистите е огромна и проверена сила и няма никакво съмнение, че тя ще се заеме с решаването на тая крупна икономическа, идейно-политическа, социална и морално-етическа задача и с чест ще я реши. Тази задача не може да бъде решена кампанийно. Тя ще бъде постоянна задача, макар че някои мероприятия ще бъдат проведени в кратки срокове.

Няма никакво съмнение също така, че *нашият народ* в огромното си мнозинство ще подкрепи решенията на настоящия пленум — така, както е подкрепял линията и политиката на партията през всички години на социалистическото строителство. Народът, трудещите се, които създават материалните блага и духовните ценности, са най-много заинтересовани тези блага, това богатство да се използва най-целесъобразно в името на още по-щастливото бъдеще. Когато политиката на партията се осъзнае от народа и стане народно дело, тя се превръща във велика материална сила, става закон на живота. Затова е необходимо и сега широко да разясним на трудещите се решенията на сегашния пленум на Централния комитет на партията. В центъра на нашата разяснителна и възпитателна работа следва да поставим укрепването на съзнанието на трудещите се, че социализмът е тяхно дело, че на тоя свят няма и няма откъде да дойдат други блага освен богатата, които те, милионите, сами създават със своя ум, със своя талант, със своя труд. Затова първото задължение на всеки гражданин, на всеки член на социалистическото общество е да се труди съзнателно, дисциплинирано, всеотдайно.

Редно е в нашите разговори с трудовите колективи да бъдем свършено откровени. Те са творците на богатата, това е истина. Но истина е също така, че сред тях се намират

и „творците“ на много от слабостите, недостатъците, безобразията, с които повече не можем да се примиряваме и не можем да се примиряваме именно в интерес на трудещите се.

Социалистическото общество е хуманно, то гарантира правата на гражданите и дава сигурност за утрешния ден на всеки. У нас отдавна е забравено какво е това безработица, този социален бич не гони хората да тропат от врата на врата и да чакат да се освободи някое, каквото и да е, работно място. Но осигурени с работа, получили гаранцията на обществото и неговата защита, много граждани забравят своите задължения към това общество, заболяват от физическа и умствена леност. Случаите на лоша трудова дисциплина, разхищение на материали и средства, ниско качество и висок процент на брак и т. н. — всичко това трябва да се каже право в очите на хората. Всеки колектив в промишлеността, строителството, транспорта, селското стопанство, в сферата на обслужването, в научноизследователската и проектно-конструкторската дейност трябва ясно да види недостатъците в своята работа и да разбере какъв е неговият собствен дял в тези загуби, в тези неосъществени възможности за по-добър живот.

Трудовият човек не обича паразитите. Българските трудещи се доказаха това с борбата си против капиталистическата експлоатация. Ние нямаме никакво основание да се съмняваме в техните чувства и към паразитите от социалистически, така да се каже, тип, към всевъзможните видове и разновидности на разхитители на народно богатство. Така че и сега, както в годините на борбата против капитализма, нашата партия може да разчита не само на съчувствието, но и на активното участие на българските трудещи се в делото, което тя предприема с решенията на пленума.

Усилията на нашето общество за възпитаване и формиране на социалистическото отношение към труда трябва да имат своето естествено начало в *училището* — там, където младежта се подготвя да поеме своята отговорност в живота.

В областта на образованието ние имаме безспорни успехи. Предприеха се и реални стъпки за свързване на обучението и възпитанието на младото поколение с производителния труд. Но това сега е недостатъчно.

Да вземем въпроса за осигуряването на всеобщо средно образование — въпрос с изключително социално и народно-стопанско значение. Ако не решим възловия проблем — да създадем средно училище, което психологически и практически да готви младежта за труд, ще изпаднем в незавидно положение. Като партия, като държава ние не можем да приемем за нормално сред част от младото поколение да се формира потребителска психология, млади хора да търсят приложение на своите сили и способности встрани от главната сфера на живота, от материалното производство. Истинска съзнателна дисциплина и класово съзнание у младежта не може да се изгради извън труда и борбата на работническата класа. Това е азбучна ленинска истина.

Участието на учащата се младеж в непосредствен производителен труд не означава прекъсване на учението, нито пък отказ от нашия свещен идеал — хармонично развита комунистическа личност. Тъкмо обратното. Нашият замисъл е да създадем условия за развитие на огромните потенциални творчески възможности на младежта.

Очевидно в скоро време, в духа на конгресните решения, Централният комитет на партията следва специално да се занимае с въпроса за по-нататъшното развитие на образователната система и реализацията на младото поколение в живота. Нашето общество има възможности да създаде такива условия и предпоставки, които да осигуряват пълноценна подготовка на подрастващото поколение. Още повече че училището в органическо взаимодействие с трудовите колективи трябва да компенсират това, което нашият народ поради превратности на историята не е успял своевременно да придобие — техническа култура, индустриална организираност, деловитост и желязна, съзнателна дисциплина.

Големите задачи, които поставя настоящият пленум, не могат да бъдат решени успешно без участието и приноса на нашите *научни кадри*.

Единадесетият конгрес на нашата партия подчерта огромното значение и даде положителна оценка на развитието на фундаменталната и приложната наука. Ние високо ценим самоотвержения труд на многочисления и талантлив отряд дейци на науката и техниката, но ще направим голяма грешка, ако изтъкваме само постигнатото и не видим главното — нашите сериозни слабости в това отношение.

У нас незабелязано се наложи схващането прогресът на науката да се измерва с процентите, които се отделят от националния доход на страната за нейното развитие и за създаването на научноизследователски учреждения. Много ръководители и дейци в тази област с голямо старание доказват какво не им достига, заливат ни с предложения да се умножават звената, а по творческия изследователски процес, по неговата насоченост към реалните нужди на производството и на другите сфери на нашия живот се въртят на „празен ход“. В редица научни звена са се насъбрали толкова много хора, че нито техните ръководители, нито те знаят какво да правят. Те преливат от пусто в празно, губят квалификацията си, живеят с понижено самочувствие. Кой е виновен? Вината е на ония ръководители, които създават подобни звена и раздуват щатовете им, ръководени от амбицията и те да си имат научен институт, и то не по-малък от този на колегите им! Да оставим настрана разходите, грешната народна пара. Допуска се да бъдат унижавани хората, сред които има и способни учени, обиждаме ги, нараняваме тяхното научно и човешко достойнство.

Още веднъж трябва да подчертаем: резултатите, които голяма част от научните институти дават на обществото, не отговарят на средствата, отделени за тяхната издръжка. Много бавно и с големи трудности се извършва преориентацията на научния фронт към решаването на кардинални-

те проблеми на нашето развитие. Мудно се подегат задачите за концентрация и специализация на производството, за неговата модернизация и реконструкция, за рязко повишаване на обществената производителност на труда, на качеството и ефективността.

Утвърдената от Единадесетия конгрес на партията селективна научна стратегия и политика изисква качествено нов подход в оценката на научната дейност. Основният критерий сега трябва да бъде не общият процент от националния доход, отделян за науката, а за какво са дадени средствата и какви са практическите резултати. Ако е необходимо, не три или четири, а и повече процента от националния доход могат да се отделят за развитието на науката и научните изследвания. Главното е какво ще се получи от тази дейност. Всичко, от планирането до стимулирането, трябва да бъде подчинено на изискването за ускорено внедряване на нашите и чуждестранните научно-технически постижения, за постигането на реален ръст на обществената производителност на труда, за реализирането на икономии на труд, материали, суровини и енергия, за висока ефективност и високо качество. Оценка на научните резултати следва да се дава след промишлено внедряване, след конкретни доказателства за икономическия и социалния ефект. Решаващото е какво животът ще покаже. Другото, както се казва, е от лукаваго — можем много, и то все хубави неща да си приказваме и в същото време с години да се въртим на празен ход. И трябва добре да се разбере, че занаятът на обществото ще стимулира само тези, които със своя самоотвержен труд действително създават материални и духовни блага.

Ние тук не се спираме на другите сфери на научна дейност, където тече голям сив поток на безплодно книжно производство. Там проблемите са същите и задачите за социалната ефективност на науката стоят с не по-малка острота.

Комплексните проблеми, свързани с последователното прилагане на ленинските принципи в областта на социалната

политика и с осигуряването на строг режим на икономии и висока ефективност, не могат да бъдат решени успешно без усилията на *обществените науки*. У нас почти няма министерство, което да не разполага със съответен научен институт или научен център, някои от които наброяват стотици хора. Само ведомствените институти по икономика са повече от десетина. И когато анализираме допуснатите слабости и грешки, ние не можем да не търсим и съответния дял от отговорност на научните институти.

Да вземем въпроса за диалектичката връзка между нарастващото потребление и формирането на ресурсите за разширено възпроизводство, въпроса за активната роля на жизненото равнище като важна съставна част на възпроизводствения процес. Неговото научно изясняване и правилно решаване трябва да бъде дело на нашите обществоведи. А нима някой друг следва да изработи система от критерии и нормативи за социалната ефективност на отделните мероприятия за повишаване на жизненото равнище? Това се отнася и за такива проблеми като установяването на диференциран подход при използването на някои социални придобивки, определянето на оптималните обществени фондове на различните етапи на развитие на социализма, определянето на оптималния брой на заетите в сферата на управлението, подобряването на планирането и използването на трудовите ресурси и т. н.

Тези кардинални въпроси на нашата социална и икономическа политика трябва да се разработват в единство на техния общотероретически и приложен аспект. А това означава да се създават действени комплексни програми за научни изследвания. Чрез организацията на научноизследователския процес, чрез планирането и финансирането на научната дейност следва да се обединяват усилията на учените от различни обществени науки за последователното провеждане на ленинските принципи в областта на социалната политика.

Развитието на нашата страна, особено в областта на икономиката, е немислимо без участието ни *в международното разделение на труда*. Тази азбучна истина ние често повтаряме, но в никакъв случай не може да се каже, че на практика правим всичко, което трябва да правим в това направление.

Нашата политика е ясна. Курсът на всестранно сближение със Съветския съюз, на разширяване и задълбочаване на икономическата интеграция с другите братски социалистически страни, на развитие на търговията и сътрудничеството с капиталистическите и развиващите се страни е обоснован и политически, и икономически. В правилността на този курс всички сме убедени. Всички сме убедени, че когато прогнозираме развитието на нашата икономика и на другите сфери, трябва да държим сметка за сближението със Съветския съюз, да използваме съветския опит, да съгласуваме нашите планове с другите социалистически страни. Трябва категорично да се подчертае, че нашите планови органи, отделите в Централния комитет, министерствата и пр. последователно провеждат курса на партията и ние имаме немалки завоевания.

Какво тогава не ни достига, коя е нашата главна слабост?

Нашата главна слабост, що се отнася до сближаването със Съветския съюз и икономическата интеграция в рамките на СИВ и участието ни в международното разделение на труда, са слабостите на нашата икономика, за които разговаряме на сегашния пленум на Централния комитет на партията.

На тези слабости главно се дължи и фактът, че участието на България в международното разделение на труда не съответствува на авторитета, който тя придоби на международната арена: случаите на неефективно производство, нискокачествена продукция, неизпълнение на поетите ангажменти, и към всичко това — сериозни слабости на външно-политическите и външнотърговските мисии в капиталистическите и развиващите се страни.

Нашите външнополитически и външнотърговски дейци у нас и в чужбина трябва още веднъж и в цялата му дълбочина да осмислят за себе си факта, че националният доход на Народна република България в изключително голяма степен се реализира в сферата на международния обмен и следователно неговият действителен обем в голяма степен зависи от тях, от тяхната съзнателност, от тяхното умение да осигуряват нормални условия за внос и износ, от тяхната непримиримост към ония вътрешностопански дейци и организации, които се опитват да „пробутват“ на международния пазар некачествена стока и дискредитират името на България. Ние сме планова държава и нашата икономика не може да се развива планомерно и успешно без правилно отчитане на нуждите както на нашите партньори в СИВ, така и на капиталистическите и развиващите се страни. Оттук произтичат голямата роля и големите отговорности на нашите външнополитически и външнотърговски кадри, които трябва задълбочено да изучават и добре да познават не само днешните нужди на страните, в които работят или за които отговарят, но и техните утрешни, дълготрайни, свързани с перспективите на развитието им потребности.

Такива са, другарки и другари, проблемите и задачите, чието решаване сега е главното условие за успешното изпълнение на предначертанията на Единадесетия конгрес на партията.

Тези проблеми и задачи могат да бъдат разбирани и правилно решавани само от хора, които не се боят от сблъсъци. А в случая става дума именно за сблъсък. Една от най-съществените черти на комуниста е неспокойствието, вечната и, бих казал, свещена неудовлетвореност от постигнатото. Поради това време е да излезем на решителен бой срещу спокойствието, срещу самодоволството, срещу равнодушието в последна сметка, което ни прави често пъти далтонисти за цветовете на живота. А тези цветове не винаги са розови.

Голямата правда на социализма е навсякъде. Тя ни обгръща от всички страни, прониква във всички наши фибри, създава едва ли не физическа нетърпимост към „малката правда“, към всички споменати по-горе и неспоменати наши недъзи и недостатъци. Казвам напълно съзнателно НАШИ, защото никой от нас не може да каже, че това, за което говорим на този пленум, не се отнася до него. Отнася се, другарки и другари, до всички ни. И друг път съм споминавал, че вече сме на такъв етап, на който всеки пред всички за всичко отговаря.

Нашите всеобщи и всекидневни сблъсъци с „малката правда“ ние трябва да превърнем в един голям сблъсък, в едно решително настъпление, в една обща наша комунистическа непримиримост. Очевидно с призови, със заклинания, с лозунги ние не можем да прогоним злия дух у тези, които са загубили чувството за прекрасното в нашия социалистически строй. А някои са загубили и обоняние за неговия аромат, притъпили са онези свои сетива, които правят живота на човека-комунист наистина пълноценен, неповторим, обществено нужен.

Предстои ни да се сблъскаме безпощадно с такива хора. Предстои ни най-трудното — да се сблъскаме с подобни недъзи и в самите себе си. При такива поводи народът казва, че ако не си помогнеш сам, то нито господ, нито дяволът могат да ти помогнат. Някои от нас ще загинат в този сблъсък срещу лошото у другите и у себе си. Разбира се, говоря не за физическа гибел, макар и инфарктите да не са изключени. Говоря за духовна, за идейна гибел. Предстои ни настъпление срещу хитреците, срещу лъжците, срещу крадците, срещу лицемерите и двуличниците, срещу равнодушните и еснафите, срещу всички, които поставят своето дребнаво благополучие по-горе от народното благо.

Ние строим развито социалистическо общество с труда на поколения, които повече от три десетилетия живеят, работят и се възпитават в условията на свободата. Най-актив-

ната, най-младата, най-образованата, най-знаещата и най-можещата половина от нашия народ вече са хора, ако не родени, то поне расли, оформяли се, укрепвали духом и нравствено след Девети септември 1944 година. За тях социализмът е естествената атмосфера на живота. Те вече друг въздух не могат да дишат.

Но как можем да си обясним, че и сред тези хора, както и сред хората, които са изпитали върху себе си капиталистическото минало, все още намират почва вирусите на антисоциалистическите прояви!

Настоящият пленум на ЦК на БКП е срещу онези, които не искат или просто не могат да си гледат работата по наследени от миналото причини. Тези хора ще открием на всички равнища — от горе до долу и от долу до горе! Нека не се утешаваме с мисълта, че лекото отношение към обществения дълг, че безотговорността и некадърността са привилегии само на ръководни кадри. На земята, както и на небето има тела от различни величини.

Във всички социални среди има хора, които търсят „на баницата мекото и на работата лекото“. И не само го търсят, но и го намират, опитват се не безуспешно да живеят за сметка на обществото. Такива хора са необичайно пробивни, а тяхната броня трудно се пробива. Нека не подценяваме силата на „нечестивия дух“, на готованщината и изповачеството.

Но рано или късно тези, които са се разпуснали, ще се сблъскат с нашето общество, с нашата социалистическа действителност, с новия, социалистическия човек, който живее и твори по други нравствени закони.

Ние ще прегрешим спрямо правдата, ако сметнем, че слабостите, за които говорим тук, са главното, което характеризира нашата икономика, нашата социална политика и практика, нашия живот изобщо. Успехите, които нашият народ завоюва под ръководството на Българската комунистическа партия, са огромни, исторически, те измениха из ос-

нови и облика на страната, и обществото като цяло, и живота на хората — до всеки труженик. Стотици хиляди кадри, милиони трудови хора работят честно и всеотдайно, с дълбока убеденост и вдъхновение за изграждането на развития социализъм, за утвърждаването на комунистическите идеи и идеали, на социалистическия морал и норми на поведение. И няма област в живота, в която тези хора да не са огромното, подавяващото мнозинство. Благодарение на тях нашата родина крачи уверено в челната редица на човешкия прогрес и предизвиква уважението и благородната завист на трудовите хора от целия свят.

Но ние няма да бъдем комунисти, членове на Българската комунистическа партия, ако не видим или си затворим очите пред слабостите, които допускаме на отделни участъци от нашето разгърнато настъпление към зрелия социализъм, към нашия идеал — комунистическото общество.

Още повече за това ни задължава обстановката в страната — обстановка ведра и оптимистична, обстановка на небивал политически, трудов и духовен подем, обстановка на изключително доверие на народа към Българската комунистическа партия и нейния Централен комитет, към партийното и държавното ръководство. Към това ни задължава Единадесетият партиен конгрес, който влезе във всеки дом и се настани трайно в ума и сърцето на всеки труженик, конгрес, който и нашите приятели, и нашите врагове най-високо оцениха. Към това ни задължават произведените наскоро чудесни избори за Народно събрание, народни съвети, съдии и съдебни заседатели и извоюваната в истинския смисъл на думата блестяща изборна победа — от 9 септември 1944 година досега не е имало такъв висок процент на участвувалите в изборите и на гласувалите за Отечествения фронт! Бързото и решително преодоляване на слабостите, за които така остро говорим на пленума, е главна предпоставка, за да бъдат претворени в живота предначертанията на Единадесетия конгрес на Българската комунистическа партия.

Затова от името на Политбюро аз призовавам участниците в настоящия пленум на Централния комитет на партията откровено и смело да разкриват слабостите и недостатъците в нашата работа и тук, на пленума, и в партийните, държавните, стопанските, обществените органи и организации и колективи, за да можем да вдигнем кадрите, комунистите, сдружените земеделци, всички трудещи се на решителна борба за тяхното преодоляване и изкореняване.

Благодаря за вниманието! *(Докладът беше прекъсван и изпратен с продължителни ръкопляскания.)*

ЮЛСКИЯТ ПЛЕНУМ НА ЦК НА БКП — КРЪВНО ДЕЛО НА ЦЯЛАТА ПАРТИЯ, НА ЦЕЛИЯ НАРОД!

Тезиси за изказване за работата
и решенията на Юлския пленум на ЦК на БКП,
проведен на 1 и 2 юли 1976 година
15 юли 1976 година

1. *Централният комитет реши цялата партия да бъде широко запозната с документите на пленума на ЦК на БКП от 1 юли тази година.*

Централният комитет на партията даде висока оценка на инициативата на Политбюро да се внесат за обсъждане на специален пленум на ЦК на БКП въпросите за последователното прилагане на ленинските принципи в областта на социалната политика и за осигуряване на висока ефективност и строг режим на икономии при използването на трудовите, материалните, финансовите и валутните ресурси на страната.

— Пленумът на ЦК на БКП подчерта, че обсъждането на тези кардинални проблеми на нашето обществено-икономическо развитие ще има огромно значение за мобилизиране силите на партията, силите на целия народ за провеждане в живота решенията на Единадесетия конгрес на нашата партия.

Централният комитет на партията даде висока оценка на Политбюро за разработването на тези проблеми. И този път Политбюро прояви дълбока прозорливост и висока принципност и с присъщата си смелост и прямота разкри нарушенията на ленинските принципи на стопанисване, анализира причините за тези нарушения и остро постави задачата строго да се спазват изискванията на обективните закони на социализма и ленинските принципи в социалната и икономическата политика.

Тук не е необходимо да се повтаря обстоянният, задълбочен и аналитичен доклад пред пленума на ЦК на БКП, всички проблеми, които се поставят в него.

— Важно е обаче да се подчертае, че въпросите, които Юлският пленум разглежда, а именно — за прилагането на нов подход при осъществяване на икономическата политика на партията; за осигуряване на повече, по-разнообразни и по-висококачествени стоки за народно потребление; за ефективно използване на валутата и търсене на допълнителни резерви за увеличаване на валутните постъпления; за ликвидиране пилеенето на парични средства, на материални и трудови ресурси и още по-ефективното им използване; за последователното прилагане на ленинските принципи в областта на социалната политика, *не са само икономически или само социални въпроси, не засягат само една или друга страна на нашата работа, на нашата действителност.*

— Това са *въпроси, свързани буквално с цялостната наша работа и борба* — и с базата, и с надстройката, и със стила на работа, и с възпитанието на кадрите, на трудещите се, и с моралните фактори и аспекти в живота на всеки трудещ се, с цялостното ни обществено развитие.

По своята същност това са изключително важни *политически и идеологически* въпроси.

- Защото те непосредствено засягат съдбата на априлската генерална линия на партията за изграждане на развито социалистическо общество и създаване на предпоставки за постепенен преход към комунизма в Народна република България.
- Защото те имат пряко отношение към борбата за претворяване на нашата марксистко-ленинска идеология в живота, за издигане на социалистическата съзнателност на трудещите се у нас, за тяхното възпитаване в дух на нашия велик марксистко-ленински комунистически идеал.
- Разбира се, нито докладът, нито изказванията на Юлския пленум са си поставили задачата да обхванат буквално целия кръг от въпроси, свързани с основния проблем за последователното прилагане на ленинските принципи на стопанисване и осигуряване на висока ефективност и строг режим на икономии.
- Но първичните партийни организации, стопанските ръководства, профсъюзите, Комсомолът, цялата наша партия в своята по-нататъшна практическа работа за последователно провеждане в живота постановките на пленума ще могат цялостно да разкрият и пълноценно да използват огромните резерви, които се съдържат в нашата социалистическа икономика, в работата на трудовите колективи, на кадрите, на всеки труженик, за да се повиши ефективността и да се подобри качеството на нашата многостранна дейност, за да се изпълнят успешно решенията на Единадесетия конгрес на партията.

Следователно Юлският пленум на Централния комитет на партията с пълно право следва да бъде оценен като *из-*

ключително важно политическо събитие в работата на нашата партия, в живота на страната.

2. Някои другари се опитват да сравнят Юлския пленум с историческия Априлски пленум на ЦК на БКП от 1956 година.

За такова сравнение има известно основание. Между двата пленума има много общо.

— Не само защото Юлският пленум е *естествено продължение* на делото на Априлския пленум.

— Не само защото Юлският пленум е *важен жалон* по пътя на борбата за претворяване в живота на априлската линия на нашата партия.

Основание за такова сравнение ни дава главно фактът, че и *Априлският пленум, и Юлският пленум са пленуми, насочени към правилното и последователното прилагане на ленинските принципи в нашата работа, в нашия всестранен живот.*

— И Априлският пленум, и сегашният Юлски пленум си приличат преди всичко по своя дух — дух на самокритичност и критичност, на открито поставяне на пръста в раната, дух на ленинска непримиримост към слабостите и недостатъците.

— И в същото време — в дух на пълно, безгранично доверие в партията, в комунистите, в трудещите се, в дух на непоколебима увереност, че комунистите, трудещите се, нашият социалистически строй имат сили, разполагат с всички необходими обективни и субективни предпоставки да превъзмогнат слабостите и недостатъците, решително да повишат ефективността на икономиката, на цялата ни многостранна дейност, непоколебимо да вървят напред по пътя, начертан от Десетия и Единадесетия партиен конгрес.

Бихме обаче допуснали груба политическа грешка, ако не държим сметка, че между Априлския пленум и сегаш-

ния Юлски пленум има дълбоко различие в самата им същност, в дълбочината и характера на недъзите и недостатъците, които те разкриха, и особено в условията, в които двата пленума се проведоха.

— Априлският пленум от 1956 година се проведе в обстановка, когато политическото и икономическото положение у нас беше изключително тежко поради нарушаването на основните ленински принципи в цялостния живот на партията, в ръководството на народното стопанство, на държавата, във всички сфери на нашето развитие.

Допускаше се субективизъм, нарушаваха се обективните закони на социализма. Индустриализацията на страната беше навлязла в задънена улица. Икономиката в кооперативните стопанства беше подкопана, бяха започнали вълнения в отделни стопанства. Националният доход години наред не се увеличаваше. Безработицата, която ежегодно нарастваше, тежеше като воденичен камък. Важни социални проблеми стояха неразрешени. Допускаше се неправилно отношение към основните кадри в нашата страна. По време на Априлския пленум и непосредствено след него в някои партийни организации и в страната се развихри дребнобуржоазна стихия, която партията овладя.

— Сегашният Юлски пленум ние проведохме в съвършено друга, *качествено нова обстановка* — обстановка на огромни успехи в промишлеността и селското стопанство, в областта на културата, в укрепването на социалистическия начин на живот, в утвърждаване и развитие на ленинските принципи на ръководство в партията и държавата, обстановка на подем, на тясна сплотеност на трудещите се около партията и нейната априлска генерална линия.

Както виждате, разликата е огромна.

Силата на нашата партия, отново ярко проявена на Юлския пленум, е в това, че и при тези условия на подем, на доверие в партията и в партийното и държавното ръководство тя не се поколеба да отиде на решителна критика и самокритика на слабостите с оглед да се разкрият съществуващите огромни резерви в областта на икономиката, в социалната политика, в управлението, във всички сфери на нашето социалистическо общество.

3. Кое е сега главното?

Главното е решително да се усъвършенствува работата на партийните, държавните и стопанските ръководства и организации, на всички трудови колективи върху основата на строго спазване на ленинските принципи на стопанисване, тяхното последователно прилагане във всички сфери на народното стопанство, във всички области на нашия живот.

От всички нас сега се изисква да водим борба *на всички равнища*:

- за усъвършенствуване *структурата* на общественото производство и осигуряване пропорционалност в развитието на икономиката;
- за повишаване *ефективността* чрез по-добро използване на производствените фондове и на капиталните вложения, чрез правилното разпределение и използване на трудовите ресурси, в това число и на административно-управленческия персонал, чрез провеждане на строг режим на икономии на материали, валута и финансови средства;
- да осъществяваме последователно нашата *социална програма*, като се преодолее докрай *едностранчивият подход* към въпросите на жизненото равнище и *превърнем жизненото равнище във важен фактор за повишаване на ефективността на общественото производство.*

Решаването на всички тези проблеми опира преди всичко до партията, до нашите *кадри*. В края на краищата от партийните, държавните и стопанските кадри, от кадрите в обществено-политическите организации зависи *как и доколко успешно ще претворим в живота постановките на Юлския пленум на ЦК на БКП*. Върху кадрите ще падне основната тежест при решаването на задачите, поставени от пленума.

- И не случайно в документите на пленума се отделя такова обстойно място на въпроса за *кадрите*, за задачите и отговорността на кадрите в сегашните условия.
- В истинския смисъл на думата сега е необходим *поврат* в мисленето, в поведението, в стила и методите на работа на нашите кадри, в тяхното отношение към борбата за икономии, за ефективно използване на живия труд и материалите, към дисциплината, към пропуските и недостатъците.
- При практическото осъществяване на задачите, поставени от пленума, не бива да се допуска каквото и да било противопоставяне едни кадри на други. Необходимо е да се постигне по-нататъшно сплотяване на всички поколения кадри върху основата на партийната политика.

Какви ще бъдат главните резултати от изпълнението на постановките на Юлския пленум, какъв ще бъде техният ефект?

Вярно е, че с изпълнението на постановките на Юлския пленум ще могат да се реализират няколко милиарда лева икономии. Те действително ще се реализират. Както разбрахте, Политбюро изработва целеви програми за различните сектори на нашата работа, в които се предвиждат мерки за реализиране на тези икономии.

Какви програми са разработени и предстои да се разглеждат след пленума?

- За ефективно използване на материалите и суровините. Тази програма вече е утвърдена и е в ход.
- За пълно използване на вторичните суровини. Тази програма също е утвърдена и е в ход.
- За съкращаване на управленческия апарат. Тя е утвърдена и след пленума — след съответна подготовка — ще започне постепенно нейното провеждане.
- За намаляване на незавършеното строителство.
- За ускоряване обръщаемостта на оборотните средства.
- За намаляване дотациите в народното стопанство.
- За намаляване брака, глобите и загубите в народното стопанство.
- За намаляване ведомствения стокооборот.
- За ефективно използване на служебния транспорт.
- За намаляване на служебните командировки.
- За снижение себестойността на селскостопанската продукция.
- За ограничаване и по-ефективно използване на обществените фондове.
- За провеждане на тарифната и щатната реформа.
- За икономия на валута и прочие.

По такъв начин решително ще се повиши ефективността на икономиката. Държавата ще има възможност да разполага с допълнителни средства за жилищното строителство и за други социални мероприятия.

Всичко това е вярно и е много важно.

Но въпросът не е само до милиардите. Въпросът е много по-голям. Той се отнася преди всичко до *правилното възпитание* на партията, на комунистите, на народа и особено на младото поколение. Става дума за възпитаване в неприемливост към слабостите и недостатъците, към трудностите, в честност към партията, към държавата, към народа, в дух на отговорност и високо социалистическо съзнание. Ста-

ва дума за осъществяване на основния девиз на Комунистическата партия „Всичко за човека, всичко в името на човека“.

Тази именно морална и политическа страна на въпроса има за нас огромно, неоценимо значение. Това не може да се заплати с никакви милиарди.

4. В изказването могат по избор да се поставят и развият някои от главните въпроси, съдържащи се в доклада и обсъдени на Юлския пленум на ЦК на БКП.

Биха могли да се изберат един или два от следните въпроси, развити в доклада:

- Ефективност и качество.
- Новият подход при осъществяване на икономическата политика на партията, като по-специално се изложи същността на мултипликационния подход и на мултипликационния ефект.
- Борбата за икономии, за ликвидиране на пиенеето на парични средства, на материални, енергийни и трудови ресурси, за тяхното още по-ефективно използване.
- Осигуряване на повече, по-разнообразни и висококачествени стоки за народно потребление.
- Ефективно използване на валутата и търсенето на допълнителни резерви за увеличаване на валутните постъпления.
- Същността на решенията на Единадесетия партиен конгрес и на Юлския пленум в областта на социалната политика, последователното прилагане на ленинските принципи и в тази област.
- Реализирането на младежта в живота, в учението и труда и във връзка с това същността на предвижданото усъвършенствуване на нашата образователна система.
- Повишаване ефективността на научноизследователската дейност и на научните кадри.

При изложението на въпросите не бива да се преповтаря казаното в доклада, а преди всичко да се покаже *новото*, което Юлският пленум внася при решаването на проблема.

При избора на въпросите, които ще се развият в изказването, следва да се отчита характерът на окръга, селището, предприятието, научноизследователското учреждение, учебното заведение и прочие, да се свърже с конкретната обстановка и с конкретните задачи, които се решават там.

5. До какво ще доведе преустройството на нашата цялостна работа в духа на решенията на Юлския пленум на Централния комитет на партията?

В *икономическата област* преустройството на нашата работа в духа на решенията на Юлския пленум ще означава:

- Да изпълним седмата петилетка по *всички* показатели, и то предсрочно.
- Да създадем още през годините на седмата петилетка допълнителни огромни възможности за развитие на нашата социалистическа икономика с още по-високи темпове през следващите петилетки; това означава да разполагаме с още по-солидна база за ускорено развитие на нашата икономика.
- Да ускорим доизграждането на материално-техническата база на социалистическото общество, и то материално-техническа база, адекватна на зрелия социализъм.

В *областта на политическата система и на управлението на нашето общество* преустройството на нашата работа в духа на решенията на Юлския пленум ще означава:

- Да се създадат още по-благоприятни условия за осъществяване на важното програмно предназначение на Десетия и Единадесетия конгрес на партията — да се усъвършенствува *политическата система* на изграждащия се у нас зрял социализъм, по-нататък да се развие социалистическата демокрация, да се укрепят правните основи на дър-

жавния и обществения живот, да се укрепи още повече социалистическата законност в страната.

- Най-рационално и най-ефективно да се използват не само машините, не само овещественият труд, но и живият труд, хората — *главната производителна сила*.
- Главното в областта на *управлението* е то да се направи ефективно, да се доближи до решаването на проблемите. Решително да се ликвидират паразитните звена и в управлението, и в науката, и във всички сфери, които правят управленческия апарат тромав и безплоден, плодят бюрократизъм, разложение и всъщност нанасят дълбока обида на човека. Не може да се чувствава труженик на социализма и истински господар на страната този, който се върти на празен ход.
- Съществена грижа на партията са *многогранното развитие на личността, охраната и развитието на правата на гражданите*, като в същото време се отделя необходимото внимание за укрепване на обществената дисциплина, за спазване от страна на гражданите на техните задължения пред обществото. Без дисциплина и здрав обществен ред демокрацията не може да се осъществи. Всяко безотговорно отношение към трудовите и гражданските задължения е и нарушение на демократичните принципи, на социалистическия начин на живот.
- Законите у нас не дават на никого „право“ да наанася вреда на обществото, да накърнява *грубо достойнството на честните хора*, да им пречи спокойно да живеят, да се трудят и да си почиват.
- Още повече пораства изискването да се укрепва *социалистическата дисциплина* — партийна, държавна, финансова, производствена, трудова, тех-

нологическа и прочие. Нужно е още повече да се укрепят редът и организираността там, където човек се труди ежедневно, където влага своите сили, труд и творческа енергия непосредствено в производството. Задачата е навсякъде да се осигури *висока организираност*, да се води безпощадна борба със загубите на работното време, с разгачеността, небрежността, нехайството и безотговорността.

- Нужна е *висока възискателност* от страна на колектива към всеки негов член, независимо от поста, който заема — възискателност принципна, последователна, но коректна и добронамерена, основана върху уважението, вниманието и доверието към човека.

В идеологическата област преустройството на нашата работа в духа на решенията на Юлския пленум ще означава:

- Идеологическият фронт още по-здраво да се свърже с политиката на партията и най-активно да подпомага решаването на практическите задачи.
- Да се обогати, да се освежи и да се засили революционният заряд на самата идеологическа работа.
- Да се активизира борбата за изменение на отношението на хората към труда, към социалистическата собственост, към обществените интереси.
- Да се подобри възпитателната работа сред трудещите се и преди всичко *сред младежта*, за да се повиши тяхната социалистическа съзнателност, за да се засилят в тях съзнанието и чувството на творци, че това, което получават, е резултат на техния труд, на труда, който полагат за себе си и за обществото.
- У всеки да се укрепи съзнанието, че трябва да живее — както казва народът — според кесията си; или казано с езика на икономиста — според

количеството и качеството на вложения от него труд за производство на материални и духовни блага за обществото.

В социалната област преустройството на нашата работа в духа на решенията на Юлския пленум ще означава:

- Да се създадат допълнителни възможности за нарастване на националния доход, за увеличаване на общественото богатство и върху тази основа да се подобрява жизненото равнище на народа, в по-големи мащаби да се решават назрелите социални проблеми.
- Осъществяването на решенията на Единадесетия партиен конгрес и на Юлския пленум означава не „затягане на коланите“, а грижа трудещите се да живеят още по-добре.

6. На пленума бе направена остра критика на слабости и недостатъци, но *атмосферата на пленума бе ведра и оптимистична.*

Защо?

Защото всичко в него — и докладът, и изказванията — говори за силата на нашата партия. Такъв пленум може да направи само една силна партия, само една марксистко-ленинска партия, само една партия, която има дълбоки корени в народа.

Пленумът потвърди с нова сила извода на Единадесетия конгрес: „От такъв народ нашата партия няма и не може да има никакви тайни! Ние нямаме тайни и от нашите другари, приятели, съратници по целия свят. Някои може би ще кажат: всичко това е така; но редно ли беше заедно с нашите големи успехи да показваме пред целия свят и нашите трудности, нашите слабости и недостатъци? . . .“

Пленумът потвърди, че силата на нашата партия е и в това, „че тя вижда не само успехите, но и слабостите и недостатъците, сама воюва против тях и вдига народа на борба за тяхното преодоляване“.

В доклада и в работата на пленума остро, ясно и творчески бяха поставени задачите, които сегашният етап от изграждането на зряло социалистическо общество поставя пред партията и народа, бе утвърден *още по-висок критерий* за оценка на успехите и недостатъците, поставен бе по най-категоричен начин въпросът за по-нататъшно усъвършенстване на цялостната наша работа. Всичко това неизбежно ще доведе до разкриване на нови и неподозирани възможности за изграждане на зрялото социалистическо общество.

Несъмнено както решенията на Единадесетия конгрес, така и документите на пленума от юли тази година ще се посрещнат с *одобрение и удовлетворение* от всички комунисти, от всички трудови хора.

Нашата *работническа класа* ще посрещне с одобрение и дълбоко вътрешно удовлетворение решенията на пленума. В това няма и не може да има никакво съмнение.

— Нужно е правилно, откровено и просто да обясним на работническата класа за какво става дума. А става дума за нейните коренни интереси, за нейното право и задължение на деен участник в осъществяване на решенията на пленума.

— Нужно е не само правилно да разясняваме въпросите, но и да убедим, че решително действуваме за ликвидиране на недостатъците.

Ще ни подкрепят и *селскостопанските труженици*.

Без съмнение решенията на пленума ще намерят подкрепа и сред *народната интелигенция*.

Рамо до рамо с нас ще бъдат и *другарите от Българския земеделски народен съюз*.

Зад решенията на пленума ще застане всичко трудово, честно, патриотично в нашата страна. А това са милионите хора от всички поколения.

Това обаче не означава, че няма да имаме *трудности*. Трудности ще имаме, и то значителни, защото и задачите, които си поставяме, са сложни, трудни и в редица отноше-

ния мъчителни. Трябва да се има предвид лошата инерция на отстъпките, на компромиси, на неоснователни съображения с личности и егонистични интереси.

Опитът от живота ни е научил, че съществуват разни хора с различни реакции към даден проблем. Едни бързо се ентузиазират и бързо им угасва огънят. Други, както се казва, бавно загряват и бавно действуват, когато от действието им вече особена полза няма да има. Трети се отнасят към всичко с равнодушие — на тях им е все едно всичко онова, което не влиза в апартамента им или не одрасква колата им.

Може би всеки от вас ще добави нови категории и нови разновидности на вече споменатите категории хора. Днес обаче искам да се спра на най-опасните, на тези, които на пръв поглед са изцяло за каузата. Това са хората, които смятат, че казаното за други не се отнася за самите тях. Те винаги много говорят. Говорят убедително. Говорят правилно. Говорят така, че от тях често пъти не можеш да вземеш думата. Те и сега ще говорят, без да им мине през ума, че сами са носители на едни или други слабости и недостатъци.

Естествено, подобна лъженевинност не трябва да ни заблуждава. Не винаги обаче човек подозира, че е носител на някакви бактерии или вируси от подобен вид. Трябва да бъдем непримирими към всички, които смятат, че казаното на пленума не се отнася до тях. Може да се случи така, че най-опасните бацилоносители ще се окажат тъкмо тези, които поучават другите, а не се подложат на самопреглед. Обективно те ще ни създадат най-големи затруднения и могат да се окажат твърде опасни.

Нужно е, другарки и другари, сериозна профилактична работа с всички нас, без изключение. И нека създадем такава творческа обстановка на критика и самокритика, при която да няма хора, които да смятат, че констатациите и изводите от пленума не се отнасят до тях.

Тези, които се смятат за изключение, както и онези, кон-

то се снижават по-ниско от тревата и си мислят, че и този път вятърът ще ги отмине, следва да получат заслуженото. И те, както казва народът, трябва да излязат на чиста вода.

Трудностите са преди всичко в хората, в ръководителите по места и в центъра, в ръководните кадри, които в една или друга степен са си създали стереотип от досегашната практика на отстъпление. *А сега е нужно настъпление.* И всичко е в ръцете на кадрите, които заслужено получиха висока оценка на Единадесетия конгрес на партията. Тези кадри естествено трябва да заемат своите места на смели ръководители на това настъпление срещу слабостите и недостатъците. Те трябва да поемат своята отговорност и смело, мъдро и безкомпромисно да оглавят борбата.

7. Какво се изисква от партийните организации, от комунистите?

Не трябва да се допуска никаква читалищна лекционност в разясняване решенията на Юлския пленум. Това е работа изключително политическа, в която се изисква знание, убеденост, такт и лично обаяние.

Нужен е такъв подход, в който категорично трябва да се премахне всеки остатък от кампанийност, от просветителска мудност и скука. Нужно е хората да разберат, че става дума за самите тях, за техните реални, за техните действителни интереси, за техния живот.

Нужно е да се даде решителен бой по всички остарели похвати на разяснителната работа, които на практика дават обратни резултати, не могат да събудят революционната енергия на трудещите се, превръщат се в мъртви мероприятия.

Трябва да се вдигнат на крак всички комунисти, да се мобилизират всички партийни организации, да се въоръжат със знания и да се ентузиазират най-добрите и най-талантливите агитатори и пропагандисти. И да не се забравя указанието на пленума, че ръководните кадри са командири на едно настъпление, което не може, не бива и няма да спре.

В никакъв случай не трябва да се допускат вяли преразкази на документите на пленума, които убиват живия техен творчески дух, тяхната свежест и убедителност.

Ние наистина сме на границата на поврат в целокупната ни работа, за да се усъвършенствуват и изцяло внедряват ленинските принципи на ръководство на икономическия, социалния и духовния, на всестрания наш живот.

Разяснителната работа по въпросите на пленума и за решаването на предстоящите задачи трябва да се превърнат в *истинска школа* за закаляване — идейно, гражданско, морално — на млади и стари, за укрепване на тяхното убеждение и самочувствие като истински стопани на страната.

Трябва да внушаваме увереност, че имаме достатъчно сили и големи резерви, за да преодолеем слабостите и недостатъците.

Трябва да се пресичат още отначало *критикарството, дребнобуржоазното клюкарство*, опитите да се измества критиката от нейните градивни, партийни позиции.

На комунистите следва да бъде съвсем ясно, че върху тях лягат *нови задължения*, че предстои да покажат на дело своята идейна и практическа *годност* да се справят с нови, сложни и трудни задачи, с *личния си пример* да вдигнат трудовите маси, целия народ в настъпление към по-доброто за всички.

НИЕ СМЕ ВЕРНИ НА ЗАВЕТИТЕ НА ГЕОРГИ ДИМИТРОВ

Слово при тържественото връчване
на Международната димитровска награда
20 септември 1976 година

Уважаеми другарки и другари,

Преди всичко искам да изкажа моята дълбока благодарност на Централния комитет на Българската комунистическа партия и на Държавния съвет на Народна република България за честта, която ми оказаха, като ме удостоиха с Международната димитровска награда.

За нас, българските комунисти, за българския народ името на Георги Димитров е име — символ, име — знаме, име — клетва за вяност към борбата за освобождение на работническата класа, към нашето велико комунистическо дело. Верен ученик и достоен наследник на основателя на революционната марксистка партия на българската работническа класа Димитър Благоев, последователен ленинец, Георги Димитров беше оня политически вожд на класата, който съумя да изведе нейната борба до победа, положи основите и очерта насоките на строителството на социализма в България. Под негово ръководство Българската комунистическа партия израсна като партия от нов, болшевишки тип,

безпределно вярна на марксизма-ленинизма и пролетарския интернационализъм, способна да решава успешно и най-сложните и трудни задачи на революционната борба и на изграждането на новото общество. Под негово ръководство българският народ се нареди в семейството на социалистическите страни, на народите, крачещи начело на човешкия прогрес, рамо до рамо с народите на братския Съветски съюз.

Георги Димитров е велик син на българската работническа класа, на българския народ. Но неговото дело излиза далече извън националните рамки. Георги Димитров е един от най-видните челни представители и политически вождове на световната работническа класа, на трудовото човечество. Той ще остане завинаги в сърцето на човечеството. И не само защото беше героят, който пред лицето на целия свят нанесе първото съкрушително морално-политическо поражение на фашизма, не само защото през съдбоносни години стоеше начело на Комунистическия интернационал. Георги Димитров ще остане в сърцето на човечеството, жив сред живите, защото издигна и теоретически обоснова идеята за единния, народния и антиимпериалистическия фронт и сам беше един от най-ярките и най-последователни борци за сплотяване на всички прогресивни и миролюбиви сили в борбата против реакцията и войната.

Димитровските постановки, в които намериха по-нататъшно развитие Лениновите идеи за диалектичката връзка между борбата за демокрация и борбата за социализъм, не само не загубиха своята актуалност, но тяхното значение непрекъснато расте. Днес повече от всякога е очевидно, че единдействието на антимонополистическите и демократичните сили в една страна е в състояние да отхвърли господството на крупния монополистичен капитал, да осъществи дълбоки демократически преобразования, да създаде благоприятни условия за победата на социализма. Днес повече от всякога е безспорно, че главният фактор на мира и прогреса в све-

та са единоедействието на световната социалистическа система, международното работническо движение, националноосвободителното движение. Днес повече от всякога е ясно, че гръбнакът на единството на работническата класа е единството на нейния най-съзнателен, най-организиран, най-последователен революционен отряд — международното комунистическо движение.

Георги Димитров винаги, по всеки повод, изтъкваше особено роля и изключителното значение на Съветския съюз в борбата на народите против настъплението на фашизма и подготовката на Втората световна война.

През изминалите десетилетия в света станаха крупни изменения. Възникна световната социалистическа система. Рухнаха колониалните империи. Редица страни отхвърлиха политическата и икономическата зависимост от развитите капиталистически държави. Днес Съветският съюз не е единствената страна, която се бори за мир. Този факт, както и фактът, че вече три десетилетия светът живее без световна война, поражда в някои среди вредната илюзия, че империализмът може да бъде обуздан и мирът може да бъде гарантиран и без Съветския съюз. Буржоазната пропаганда и десните и „левите“ опортюнисти се стремят да подроят доверието на народните маси в Съветския съюз, да посеят съмнения в целите на външната политика и на външнополитическата дейност на КПСС и съветската държава, да противопоставят патриотизма на интернационализма, да поставят на една дъска отбранителния Варшавски договор и агресивния военен блок НАТО.

Цялата дейност на съвременните реакционни сили нагледно показва правотата и острата съвременност на Димитровското отношение към Съветския съюз — водораздела между прогреса и реакцията, главната и решаваща сила в борбата на народите против империализма и войната, за мир, за свобода и независимост, за демокрация и социален прогрес, за социализъм. Всички успехи, които човечеството по-

стигна през изминалите десетилетия, са свързани пряко или косвено със съществуването и борбата на Съветския съюз. Всички успехи, които ще се постигнат в бъдеще, ще бъдат постигнати благодарение на единството и единдействието на националните и на световните революционни, прогресивни и демократични сили, благодарение на страните от световната социалистическа общност, благодарение на всестранната дейност на главната сила, която революционизира света и ограничава свободата на действие на силите на империализма, интервенциите, войната — Съюза на съветските социалистически републики. Ярко доказателство за това е и завършилото преди една година Съвещание за сигурност и сътрудничество в Европа.

В успехите, които човечеството постигна през изминалите десетилетия, ние виждаме тържество на идеите и борбата на Георги Димитров. Вярна на неговите завети, Народна република България учреди Международна димитровска награда за обществено-политическа, научна и творческа дейност в подкрепа на мира, демокрацията и социалния прогрес.

Ние не страдаме от мания за величие. Ние решихме да учредим Международна димитровска награда, защото знаем искреното уважение на комунистите и прогресивните хора от целия свят към личността и делото на Георги Димитров. Героят от Лайпциг, генералният секретар на Комунистическия интернационал, беше високо ценен и обичан от най-видните дейци и ръководители на братските комунистически партии, негови близки другари и съратници. С дълбоко уважение към неговата обаятелна и героична личност се отнасяха най-светлите умове на времето — прогресивни общественици, писатели, учени.

Непомръкващ сияе образът на Георги Димитров в умовете и душите на по-младото поколение дейци, които в наши дни ръководят братските комунистически партии. От представители на близки и далечни страни и народи, от вид-

ни дейци на различни прогресивни партии и движения ние непрекъснато чуваме вълнуващи думи за Георги Димитров, които ни карат да се гордеем, че сме българи, че сме синове на българската работническа класа и на Българската комунистическа партия, ученици и наследници на великия Димитров.

Затова ние учредихме Международна димитровска награда. И защото тази награда е израз на признанието, което партията и страната на Георги Димитров отдават на борците за мир, демокрация и социален прогрес.

Георги Димитров ни остави рано, преди повече от четвърт век. Не беше леко да се лишим от такъв титан на мисълта и действието. Но нашата партия не отпусна ръце.

Георги Димитров ни предупреждаваше — и опитът показва колко прав е бил той, — че нашият път няма да е гладък като паважа пред Народното събрание. Вие добре знаете колко нови, сложни и трудни теоретически и практически проблеми, възникващи в хода на социалистическото строителство, трябваше да се решават, колко реализъм, упорство, сили бяха нужни, за да се преодолеят неизбежните трудности по този път.

Георги Димитров ни завеща да укрепваме и задълбочаваме работническо-селския съюз, сътрудничеството с другарите от Българския земеделски народен съюз, възникналия в борбата против фашизма Отечествен фронт. Ние не само изпълнихме неговия завет, не само постигнахме пълно морално-политическо единство на нашия народ, но и уверено и последователно създаваме предпоставките и вървим към социалната еднородност на нашето общество. Дружбата и сътрудничеството на Българската комунистическа партия и Българския земеделски народен съюз днес могат да бъдат пример за единство и единодействие на прогресивните сили в строителството на социализма в една страна и в борбата за мир и сътрудничество в света.

Георги Димитров ни завеща да кооперираме български-

те селяни, да създадем крупно съвременно социалистическо селско стопанство. И ние създадохме селско стопанство, на което не само ние, но и нашите приятели от цял свят се радват.

Георги Димитров ни завеща да извършим социалистическа индустриализация в нашата страна. И ние я извършихме, превърнахме България от изостанала селска страна в индустриална държава, създадохме огромна за мащабите на страната работническа класа и научно-техническа интелигенция, извършихме социалистическа културна революция.

Георги Димитров ни завеща да пазим дружбата със Съветския съюз като зеницата на очите си. И ние не само я пазим, но я издигнахме на нови висоти, превърнахме я в пример на социалистически интернационализъм в действие, вървим към все по-пълно сближение във всички области на живота.

Георги Димитров ни завеща да разширяваме дружбата с братските социалистически страни, да укрепваме международното комунистическо и работническо движение, да бъдем верни на марксизма-ленинизма и пролетарския интернационализъм. И ние с чест изпълняваме и този негов завет.

Георги Димитров ни завеща да се борим за мир и сътрудничество между народите, против империализма, реакцията, подпалвачите на войни. Високият международен авторитет, който днес има нашата страна, благодарността на народите, които чувствуваха нашето вяро рамо в своята борба за свобода и независимост, доверието и уважението, с което България се ползва в близки и далечни страни — всичко това говори, че и в областта на международните отношения ние сме били и сме верни на завета на Георги Димитров.

И всичко това, другари, е красноречиво доказателство, че през тези години, изминали без Георги Димитров, нашата партия и нашият народ са имали значителен щаб от ръководни дейци, свои челни представители, които заслужават да бъдат удостоени с Международната димитровска на-

града. Фактът, че днес я получава само един от тези дейци и този един съм аз, означава, че не е възможно да бъдат наградени всички наведнъж, а щом това не е възможно — награждава се Тодор Живков, който в момента има най-висок пагон . . .

Искам да ви уверя, скъпи другарки и другари, че приемам тази награда не само като признание на моята дейност — като редник в Комсомола и партията, като активист на партията, като първи секретар на Централния комитет повече от 20 години. Приемам я като признание за нашата партия, за всички мои бойни другари, с които съм вървял по трудните пътища на борбата против капитализма и фашизма, за оцелелите и за загиналите в разцвета на младост и сили. Приемам я със съзнанието, че тя е награда и за ония мои близки, другари и съратници, с които след 9 септември 1944 година и след смъртта на Георги Димитров водихме борба за димитровския курс; проведохме историческия Априлски пленум на Централния комитет, създадохме социалистическото селско стопанство; изградихме нашата социалистическа промишленост; развивахме социалистическата култура; разработихме програмата на Българската комунистическа партия за изграждане на развито социалистическо общество в Народна република България и сега, отдавайки без остатък знания, сили, здраве, работим за нейното осъществяване, за щастието и благоденствието, за материалния и духовния разцвет на народа, който ни роди, откърми и възпита и с чистото доверие ние, българските комунисти, безкрайно се гордеем.

Затова, като благодаря още веднъж на Централния комитет на партията и на Държавния съвет за удостояването ми с Международната димитровска награда, за топлите думи, които бяха казани тук, аз искам да изкажа и своята дълбока благодарност, синовна и другарска, на моите учители от Благоевско-Димитровската гвардия, на борците от моето поколение, на по-младите от мен другари, на всички,

с които съм имал щастието да крача по героичния, труден и славен път на Българската комунистическа партия от ранни юношески години до днешните дни.

Не мога да не изкажа и моята сърдечна благодарност на другарите и приятелите от страната и от чужбина, които ме поздравиха с удостояването ми с Международната димитровска награда, и да уверя тях и всички другари по идеи и борба, че и занапред ще отдавам всичките си сили в името на мира, демокрацията и социализма.

Още веднъж — сърдечно благодаря за високата чест!
(Словото беше прекъсвано и изпратено с продължителни ръкопляскания.)

ВЕЛИКА СИЛА НА СЪВРЕМЕННОСТТА

Статия във в. „Правда“
25 октомври 1977 година

В навечерието сме на 60-годишния юбилей на Великата октомврийска социалистическа революция — революцията, която ще остане завинаги като ден първи в новата, истинската история на човечеството, като велико начало на реалния преход на народите от царството на експлоатацията и безправие в света на свободата и истинския хуманизъм.

Юбилеят на Октомври е не само наш скъп и светъл празник. Той е и време на дълбок размисъл и равностетка за изминатия път, за постигнатите завоевания и грядущите ни перспективи, за решаващите фактори и условия, които направиха възможни победоносната социалистическа революция и изграждането на реалния социализъм. И този размисъл е преди всичко равностетка на историческата мисия и авангардната роля на комунистическите партии, на тяхната отговорност пред народите, пред настоящето и бъдещето на човечеството.

Една от най-важните поуки на Великата октомврийска социалистическа революция и на изминалите след нейната победа 60 години е, че работническата класа не може да

осъзнае своята историческа мисия, не може да пристъпи към успешно осъществяване на тази мисия и да освободи себе си и народа от оковите на капитализма, не може да организира строителството на социалистическото общество — ако начело на нейната революционна борба не стои марксистко-ленинска комунистическа партия. Отсъствието, израждането или ликвидирането на партията означава обезглавяване на класата, поражение на революцията.

Великият октомври показва на комунистите от всички страни каква партия е нужна на нашето велико освободително дело и какво е нужно, за да бъде създадена такава партия. Непомръкваща заслуга на теоретическата и практическата дейност на гениалния Ленин, връх в неговото и на руския пролетариат революционно творчество е създаването на комунистическа партия от нов, ленински тип.

Великият октомври изведе Комунистическата партия на Съветския съюз в авангарда на световния революционен процес. Партията на съветските комунисти извърши първия победоносен пробив в капиталистическия обществен строй, първа осигури изграждането на реално социалистическо общество, а сега първа проправя пътищата към комунизма. Партията на Ленин беше и продължава да бъде пример за последователност и творчество в отстояването и развитието на нашето революционно учение, в осъществяването на нашето революционно дело, в укрепването на нашата пролетарска интернационална солидарност, в борбата за осигуряване на мирно и щастливо бъдеще на човечеството.

Всичко това прави делото на Великия октомври, историята и опита на КПСС огромна и безценна съкровищница, която са изучавали, изучават и ще продължават да изучават, от която са черпели, черпят и занапред ще черпят поуки за своята дейност и борба марксистко-ленинските партии в целия свят, прогресивните и революционните движения, всички, на които са скъпи идеите и идеалите на мира, демокрацията и социализма.

От Великата октомврийска социалистическа революция изминаха 60 години. В живота на планетата настъпиха сериозни изменения. Социалистическата революция победи в голяма група страни от различни континенти. Образува се и се развива световната социалистическа система. Разгръща се все по-широко и все по-мощно борбата на пролетариата в капиталистическите страни. Рухна колониалната система. Борбата за мир придоби не само невиджани в миналото мащаби, но се превърна в жизнено важно условие за съществуването на съвременното човечество. Все по-голям брой трудещи се в капиталистическите и развиващите се страни разбират, че само социалистическата организация на обществото може да реши въпросите, които поставя съвременната обстановка.

В тези условия пред марксистко-ленинските партии и пред международното комунистическо и работническо движение възникват нови задачи и проблеми, чието творческо решаване изисква несъмнено нови подходи. Без това не може да се върви напред, в крак с времето и с обществения и научно-технически прогрес.

Творческото решение на съвременните проблеми не може да бъде намерено без озаряващата революционна светлина на Октомври, извън опита на Октомври, без всичко това, което внесе Октомври в революционното преустройство на обществото. И в наши дни Великата октомврийска социалистическа революция ярко и неугасимо осветява пътя на съвременния социален прогрес, пътя на революцията, пътя към комунизма.

И в наши дни си остава неизменна необходимостта да се изгражда и закалява партията като революционен авангард на класата и народа, като най-високата степен на тяхното революционно съзнание и самосъзнание, да се пази винаги и всякога, при всички водовъртежи на събитията и при всякакви завой на историята, идейно-политическата чистота и стойкост на партията като гаранция за правилното осъщест-

вяване на нейната мисия, да се издига постоянно и да се усъвършенствува ръководната роля на марксистко-ленинската партия като решаващо условие за победата на социалистическата революция и за успешното изграждане на социализма и комунизма.

*

Великата октомврийска социалистическа революция, строителството на новото общество, борбата на трудещите се в капиталистическите страни потвърдиха, че за да могат комунистическите партии да изпълняват своята роля на авангард и ръководител на работническата класа и народа в съвременните условия, трябва дълбоко да овладеят ленинизма.

Пътят към победата на революцията и към успешното социалистическо преустройство на обществото минава през ленинизацията на партията. Прескачането на този етап е невъзможно, защото би означавало и, както ни учи историята, означава деформация и израждане на партията като ръководител на работническата класа и народните маси.

Историческият опит показва, че както в миналото, така и днес без ленинизма, а още повече срещу ленинизма не е възможен нито верен анализ, нито успешно практическо решаване на стоящите пред комунистическите партии проблеми.

Опитът неопровержимо потвърждава, че на работническата класа е нужна не каква да е партия, а ленински тип партия, която е вярна на марксизма-ленинизма и заедно с това умее творчески да го развива, конкретизира и обогатява; партия, която прилага общите принципи на революционното преустройство на обществото и заедно с това се съобразява с национално-специфичните условия и традиции на дадената страна; партия, която е способна да сплотява под знамето на социализма широките народни маси, всички прогресивни сили и заедно с това не допуска съглашения във вреда на коренните интереси на работническата класа и на-

рода; партия, която анализира и обобщава своя собствен опит и заедно с това може и знае как да се учи от опита на другите братски партии; партия, която държи високо знамето на интернационализма, хармонично съчетава националното и интернационалното в борбата за победата и построяването на социализма.

Превъоръжаването на партиите и на международното комунистическо движение с идеите на ленинизма, тяхното непрекъснато израстване и развитие далеч не е гладък, а сложен и труден процес, който се извършва в непримирима борба срещу опортюнизма, ревизионизма и догматизма, срещу буржоазната идеология и антикомунизма.

Образец на ленински тип партия е великата Комунистическа партия на Съветския съюз. И в миналото — по време на революцията, на преходния период от капитализма към социализма, на изграждането на развито социалистическо общество, и сега — в етапа на строителството на комунизма. КПСС под ръководството на своя ленински Централен комитет, начело на който стои Леонид Илич Брежнев, държи високо знамето на Маркс, Енгелс, Ленин, отстоява, творчески развива и претворява в практиката на реалния социализъм великите идеи и принципи на ленинизма, на Октомври. Всестранната теоретическа и практическа дейност на КПСС, намерила ново въплъщение в решенията на Двадесет и петия конгрес на партията и в новата Конституция на СССР, е ленинизъм в действие при съвременните условия.

Оглеждайки нашия път към социализма, нашата собствена история и опит, ние, българските комунисти, имаме всичките основания да направим извода: ленинизмът прероди Българската комунистическа партия. Благодарение на ленинизма и на правилното отношение към него партията под ръководството на Георги Димитров израсна като зрял и далновиден политически ръководител на непосредствените революционни действия в страната; разработи научнообоснована стратегия и тактика, използваше гъвкаво различни форми

на борба; организира и ръководи боевия съюз на работническата класа с останалите трудещи се слоеве от села и градове, сплоти в широк фронт всички прогресивни демократични сили; последователно ги насочваше по верен път и след героична борба и при въоръжени въстания ги доведе до победоносно извършване на Деветосептемврийската социалистическа революция през 1944 година.

Ненакърним принцип в дейността на нашата партия винаги е бил и днес продължава да бъде нейната непримиримост срещу отстъпленията от марксизма-ленинизма.

В резултат на всичко това Българската комунистическа партия се оказа на висотата на своите исторически задачи и в хода на революционната борба, на социалистическата революция, и в изграждането на новото общество. По такъв начин опитът и на нашата партия, изминала славен победен път, потвърди великата жизнена сила на ленинизма като единно интернационално учение и революционна идеология на международното комунистическо движение, неговата всеобща валидност в съвременните условия, неговата с нищо незаменима роля в преустройството на капиталистическото общество в социалистическо и комунистическо.

*

Победата на социалистическата революция не намалява, а, напротив, увеличава ролята и отговорността на Комунистическата партия като ръководна и направляваща сила в социалистическото преустройство на обществото. Опитът на Народна република България и на другите братски социалистически страни потвърди, че именно комунистическата партия е в състояние, както подчертаваше Ленин, „да води целия народ към социализма, да насочва и организира новия строй, да бъде учител, ръководител, водач на всички трудещи се и експлоатирани в работата по преустройството на своя обществен живот, без буржоазията и против буржоазията“.

Нарасналата ръководна роля на партията в социалистическото строителство намира израз преди всичко в многостранната работа на българските комунисти да се определят вярно етапите, насоките и проблемите на развитието на страната по пътя на социализма и въз основа на това правилно да се формулират нашите цели — по-близки и по-далечни, стратегически и непосредствени. Ръководейки се и прилагайки творчески марксизма-ленинизма, партията правилно очерта историческите граници и основните задачи на преходния период от капитализма към социализма. Този етап беше успешно изминат и сега Народна република България се намира в етапа на изграждане на развито социалистическо общество.

Нашата партия осъществява ръководната си роля, като осигурява последователно и творческо прилагане на откритите от марксизма-ленинизма и преминали през проверката на Октомври общи закономерности на революцията и на изграждането на новото общество.

Под ръководството на партията в страната бе формирана такава политическа система на социалистическото общество, която създава необходимите условия за последователно решаване на задачите на социалистическото строителство, гарантира разгръщането и усъвършенствуването на социалистическия демократизъм. Наред с Комунистическата партия като ръководна и направляваща сила важно място в управлението на нашето общество заема аграрната партия — Българският земеделски народен съюз, който дава съществен принос в строителството на социализма. Нашата политическа система, утвърдена и от приетата през 1971 година нова Конституция на Народна република България, позволява все по-тясно да си взаимодействуват и все по-пълно да се съчетават държавните и обществените форми на ръководство, да се утвърждава обществено-държавното начало на управление.

Изключително важен, изпълнен с историческа отговорност израз на ръководната роля на партията ние, българските комунисти, виждаме в това, да се осигурява и зана-

пред изграждането на новото общество у нас в единен строй и тясно сътрудничество с братските социалистически страни и преди всичко със страната на Великия октомври.

Днес Народна република България е процъфтяваща социалистическа страна, страна с победили социалистически обществени отношения и високи темпове на икономически растеж, страна с развита духовна култура и утвърден социалистически начин на живот, страна с безспорен авторитет и определена тежест в международния живот.

Изключително значение за повишаване ръководната роля на партията има историческият Априлски пленум на ЦК на партията от 1956 година, който възстанови напълно ленинските принципи на ръководство във всички сфери на партийната и държавната дейност, даде могъщ тласък на социалистическото строителство в страната.

В съответствие с Програмата за изграждане на развито социалистическо общество, приета от Десетия конгрес на БКП (1971 г.), с решенията на Единадесетия конгрес на БКП (1976 г.), нашата партия издига своята ръководна роля, усъвършенствува всестранно своята теоретическа и практическа дейност.

Върху основата на Програмата за изграждане на зрелия социализъм като най-висок, завършващ етап на първата фаза на новото общество, партията провежда на широк фронт линията за органическо съединяване предимствата на социализма с най-новите постижения на научно-техническата революция, за усъвършенствуване и повишаване степента на зрелост на обществените отношения, на държавната и кооперативната собственост и т. н. Заедно с това ние се ръководим от положението, че още в процеса на изграждане на развито социалистическо общество се създават предпоставки за бъдещия преход към комунизма, кълнове и форми, съответстващи на комунистическото бъдеще.

Ние си даваме сметка, че изграждането на зрелия социализъм е изключително сложна и отговорна задача, която из-

исква всестранно и дълбоко да се усъвършенствуват всички клетки на сложния социален организъм, да се изработват нови постановки и решения в нашата политическа, организационна и идеологическа работа.

Единадесетият конгрес на БКП определи като главно звено в изграждането на зряло социалистическо общество през годините на седмата петилетка (1976—1980 г.) борбата за високо качество и висока ефективност. Пред нас стои в целия си ръст задачата за доизграждане на материално-техническата база на социализма върху качествено нова основа.

Важно място в партийната политика на сегашния етап заема работата за по-нататъшно усъвършенствуване на производството, на социалистическата собственост, за преминаване към такива форми на организация на производството, каквито са например аграрно-промишлените и промишлено-аграрните комплекси, и т. н.

С оглед на изпълнение решенията на конгреса Юлският пленум на ЦК на БКП (1976 г.) в критичен и самокритичен дух разгледа въпросите за последователно прилагане на ленинските принципи в областта на социалната политика, за осигуряване на висока ефективност и строг режим на икономии при използване на трудовите, материалните и финансовите ресурси.

Сега нашето внимание е съсредоточено върху няколко насоки, особено важни за повишаване равнището на партийното ръководство, за усъвършенствуване дейността на партийните органи, на нашите кадри. Това е по-нататъшното развитие на партията като политическа организация, засилването на идеологическата дейност, по-нататъшното укрепване и задълбочаване на връзките на партията с народа, това е подобряване на работата за изучаване и творческо прилагане опита на марксистко-ленинските партии в другите страни и преди всичко изключително богатия, разнострашен и благодатен опит на КПСС.

Натрупаният исторически опит показва, че колкото по-

зряло става социалистическото общество, толкова повече нараства ръководната роля на партията, а оттук и нейната способност да осигурява успешното строителство на социализма и комунизма.

*

Нарастващата роля на марксистко-ленинските партии в съвременните условия се обуславя и от отговорността им постоянно да се укрепват международното комунистическо и работническо движение, единството на комунистическите партии от всички страни. Както е известно, братските партии изграждат своите взаимоотношения върху принципите на самостоятелността и равноправието. Но всяко равноправие, независимост, самостоятелност се деформират или изграждат, ако са лишени от отговорността за общото комунистическо дело, ако се разглеждат в противовес на всеобщите закономерности на революцията и социалистическото строителство.

Позицията на Българската комунистическа партия по този кардинален въпрос винаги е била ясна и принципна. За нас интернационализмът винаги е бил диалектическо единство на отговорността на всяка партия пред работническата класа и пред народа на своята страна с отговорността пред общото комунистическо дело. Ние добре разбираме, че по обективни, а понякога и по субективни причини могат да възникват различия по определени въпроси между отделни комунистически партии. Важното в случая е тези различия да се обсъждат на двустранни и многостранни срещи върху основата на марксизма-ленинизма, в дух на другарско уважение, в интерес на нашето велико интернационално дело. В края на краищата критерий на истината и по тези въпроси ще бъде самата практика, но другарското обсъждане може да помогне да бъдат избягнати евентуалните грешки, които иначе биха затруднили борбата, биха забавили хода на революционния процес.

Задачата за укрепване на пролетарския интернационализъм придобива сега особено значение. Това е всъщност борба за нашето единство, за силата и бъдещето на нашето движение. Тук днес е един от най-острите участъци на класовата борба с буржоазията и опортюнизма. Да разделят и противопоставят комунистическите и работническите партии, за да воюват не срещу общия, сплотен и поради това непобедим комунистически фронт, а срещу отделните отряди на този фронт — такава е целта на класовия ни враг. Пролетарии от всички страни — съединявайте се! — такъв е нашият път и източникът на нашата сила.

Разбира се, формите на проява на пролетарския интернационализъм, критериите на интернационалната солидарност търпят развитие в хода на световния революционен процес. Обаче и днес, както преди 60 години, отношението към партията на Ленин, към Великата октомврийска социалистическа революция и към Съветския съюз — първата и най-могъщата страна на реалния социализъм, си остава пробен камък за истинска революционност, за пролетарския интернационализъм, за вярност към комунистическия идеал.

Конкретен израз на интернационализма днес е и отношението към реалния социализъм — главния и най-съществен резултат на световноисторическия процес през изминалите 60 години. Безспорно реалният социализъм още не е осъществяване на комунизма — нашата крайна цел. За това е нужно време. Вярно е също така, че в страните на реалния социализъм, в това число и в България, има и нерешени проблеми, трудности от обективен и субективен характер, отделни слабости. Но главното е, че реалният социализъм е велико завоевание на историята, гигантска крачка напред в общественото развитие, пример и упование за трудещите се от цял свят.

Внушителен и нагледен израз какво е реалният социализъм в действие е и новата Конституция на Съветския съюз — тази съвременна харта на свободата и демокрацията.

на хуманизма и грижата за човека, на мира и щастливото бъдеще на човечеството. Такава конституция може да бъде сътворена и реално въплътена само в условията на общество, свободно от всякаква експлоатация, от всякакво социално и национално потисничество, общество на истинско равноправие, увереност и оптимизъм, общество, за което човекът е неизменна цел.

В годината на шестдесетилетието на Великия октомври, когато идеите и делото на най-великата социална революция в историята на човечеството въвличат все нови народи и страни в процеса на революционно преустройство на света, с особена яснота се откроява враждебната дейност на ренегатите на революцията — маонистите, техният антисъветски, антикомунистически, антихуманен, великодържавно-хегемонистически курс, тяхното предателство и измяна на великите идеи на Октомври и на комунизма, техните напъни да очернят външната и вътрешната политика на Съветския съюз и на другите социалистически страни, да сеят вражда и да подкопават усилията на народите за траен мир, демокрация и социализъм. Задачите на борбата за сигурност и социален прогрес в нашата епоха настоятелно изискват да се дава решителен отпор както на реакционните сили на империализма, така и на маонизма.

Българската комунистическа партия последователно провежда линия на все по-тясно сътрудничество и всестранно сближаване на Народна република България със Съветския съюз. В осъществяването на тази устремена в бъдещето линия, която е проява на общата закономерност за постепеното сближаване на социалистическите страни, ние се ръководим както от интересите на нашите народи, така и от интересите за всестранно развитие на дружбата и сътрудничеството между народите от цялата социалистическа общност. Последното посещение на българската партийно-правителствена делегация в Съветския съюз, разговорите със съветските партийни и държавни ръководители и лично с Ле-

онид Илич Брежнев, сърдечните срещи със съветските хора са нова крачка напред и нов триумф в развитието на българо-съветското братство.

*

Историята постави работническата класа в центъра на съвременната епоха и в авангарда на съвременния социален прогрес. Именно оттук произтичат историческата роля и отговорност на марксистко-ленинската партия — мозъка, съзнанието и съвестта на класата, ръководната и направляваща сила на пролетарската революция, на строителството на социализма и комунизма. Да бъдем винаги на висотата на тази историческа роля и отговорност, да държим високо и да пазим кристално чисто знамето, делото и единството на марксистко-ленинските партии — такъв е един от най-големите и най-важните уроци на Великия октомври.

КОВАЧНИЦА НА УБЕДЕНИ СТРОИТЕЛИ НА ЗРЕЛИЯ СОЦИАЛИЗЪМ

*До
Участниците и деятелите на
движението за техническо и
научно творчество на мла-
дежта*

Скъпи млади приятели,
Драги другарки и другари,

Отшумяха дните на Деветия национален преглед на движението за техническо и научно творчество на младежта в нашата страна. Вие сами знаете, че за всички вас — участници и деятели, за младите хора, това бяха дни на голямо творческо напрежение и изпитание, дни на обясними възне-ния и размисли. Спазена беше хубавата традиция прегледът да завърши с оценка на постигнатите резултати, с анализ на новите проблеми пред това движение.

И тази година ние, членовете на Политбюро на Централния комитет на партията, посетихме Деветата национална

изложба на техническото и научното творчество в Пловдив и с интерес се запознахме с изложените експонати. Няма да скрия, нашето вълнение и задоволство от показаното е голямо. Наистина, удоволствие е да се срещнеш с творческия порив на младостта, с неукротимия стремеж да се овладяват и прилагат изумителните постижения на съвременната наука и техника, да се създават нови конструкции, технологии, изделия и т. н. за благо на човека, за добруването на народа, да се работи за настоящето и бъдещето на социалистическа България.

Радостно е, че по време на Деветия преглед в научно-техническото творчество са обхванати повече хора от различните отряди на младежта, повече млади работници, специалисти, научни дейци. Особено важно е, че творческата мисъл и активност на младежта все по-тясно се свързва със съвременните проблеми на икономическата, научно-техническата и социалната политика на партията, насочена е към задачата за постигане на високо качество и висока ефективност. Не мога да устоя на изкушението да не отбележа и доброто естетическо оформяне на изложбата и експонатите, което е показател за повишените критерии и нарасналия естетически вкус на младите творци.

Ние високо ценим тези резултати, в които са възплътени усилията и упоритият труд на хилядите млади работници, селскостопански труженици, специалисти, конструктори, технолози, проектанти, научни работници, учащи се, на деятели, педагози и наставници, работещи всеотдайно за създаване у младото поколение на любов към науката и техниката, към труда и производството.

За всичко това искам да ви изкажа нашата гореща благодарност, да ви пожелаая от все сърце нови, още по-високи успехи във вашата високоблагородна и патриотична народополезна дейност!

За всички нас Деветият преглед на техническото и научното творчество на младежта придоби особен смисъл и значение,

Неговият заключителен етап се проведе *десет години след утвърждаването на Тезисите на ЦК на БКП за работа с младежта и Комсомола*, въз основа на които бе организирано, разгърнато и утвърдено това мощно новаторско движение. Във връзка с това естествено беше прегледът да се превърне в своеобразна равностметка за изминалия път, за достигнатия ръст, за решените и нерешените проблеми на движението.

Внушаващите уважение резултати от движението за техническо и научно творчество на младежта, убедително свидетелство за които е и току-що завършилият преглед, показват преди всичко колко далновидна, обоснована и изпълнена с дълбок стратегически замисъл е линията да се разгръща в широки мащаби такова движение, което: от една страна, спомага за активното участие на нашето младо поколение в научно-техническия прогрес и, от друга страна, представлява важна и с нищо незаменима школа за правилно възпитание, професионално ориентиране, израстване и реализация в живота, за формиране кълнове на комунизма в съзнанието, работата и поведението на младите хора. В лицето на това движение е намерена нова, сполучлива форма и трансмисия, чрез която младият човек осъществява в условията на реалния социализъм своите права на труд и творчество, изявява своите способности и дарования, утвърждава се като истински свободна и творческа личност.

Школа за научно-техническо творчество, школа за възпитание и духовно израстване, школа за комунизъм — такава е същността, такова е предназначението, такъв е патосът на движението за техническо и научно творчество на младежта, което се роди и не можеше да не се роди по социалистическия ни път на развитие. И затова каквито и да са нерешените проблеми и трудностите по пътя на това движение, както и да се видоизменят и усъвършенствуват неговите форми, то ще се утвърждава и развива още повече, ще има бъдеще, както имат бъдеще творческото дръзновение и но-

ваторският устрем на младите хора, както имат бъдеще високите комунистически добродетели.

Във връзка с всичко това обяснимо е, че високата оценка, която се дава на движението за техническо и научно творчество на младежта, е свързана не с неговата „възраст“. Тази оценка е признание за огромния му принос за масовото участие на младежта в научно-техническо творчество, във възпитанието, израстването и реализацията на млади творци — сегашни и бъдещи специалисти, конструктори, технолози, проектанти, педагози, учени и т. н., в осъществяването на постижения със значителен социален, икономически и идеологически ефект.

Ние можем да бъдем доволни, че на нашата партия, на Димитровския комсомол се удаде да разгърнат такова движение, което вече доказва своята жизненост, извоюва неоспорим авторитет, получи размах и популярност, обхвана всички слоеве и възрасти на младежта. *Да укрепваме, развиваме и обогатяваме по-нататък това движение — такъв е, обобщено казано, главният извод от досегашния ни опит,* натрупан след утвърждаване Тезисите на ЦК на БКП за работа с младежта и Комсомола.

Драги приятели,

Нашата партия, следвайки димитровските завети, не се задоволява с постигнатото, винаги гледа напред, в бъдещето. Ние се стараем да предадем този стил на мислене и на действие и на нашите млади другарки и другари, на утрешната наша смяна. Успехите в развитието на движението за техническо и научно творчество на младежта, уверен съм, не ви успокояват, защото по своята същност това движение изисква непрекъснат стремеж напред и нагоре към високите върхове на науката и техниката, на теорията и практиката.

На сегашния етап в изпълнение решенията на Единадесетия партиен конгрес и на Юлския пленум на ЦК на БКП

партията и социалистическата държава разгръщат голяма работа за доизграждането на материално-техническата база на социалистическото общество, за развитието на обществените отношения, за по-нататъшното формиране на новия човек, като поставят в центъра на вниманието стратегическия девиз за високо качество и висока ефективност във всичко и навсякъде. Ние не можем да си представим решаването на тези задачи, без да се съединяват органически постиженията на съвременната научно-техническа революция с предимствата на социалистическия строй. *Повелята сега е ускорено да се развива научно-техническият прогрес, да се утвърждава той още повече като решаващ фактор за изграждането на развито социалистическо общество и за подготовката на условията за постепенния преход към комунизма в нашата страна.*

Тази повеля налага преди всичко научно-техническият прогрес да се превръща в общонародно дело, в дело на всички трудови колективи, на всички звена на икономиката и надстройката, на цялата система на социалното управление. Във връзка с това *по-нататъшното активно и творческо участие на младежта в осъществяването на научно-техническият прогрес, в цялостния живот на нашето общество изисква да се постигне качествен ръст в масовизирането на движението за техническо и научно творчество.* Такъв ръст е особено необходим сред младежта в селското стопанство, строителството, транспорта и търговията, като заедно с това не отслабва вниманието и в другите отрасли, особено в областта на електрониката, машиностроенето и химическата промишленост, както и сред учащите се от всички степени на образователната система.

Не е нужно да се доказва обаче, че всичко това не бива да бъде самоцел, че всеки опит да се насаждат в движението формализъм и парадност означава да се отклонява то от неговите благородни цели. Грижата да се масовизира движението, да се разраства мрежата от клубове за техниче-

ско творчество, да се разнообразяват формите на работа ще даде необходимия ефект, ако осигурява действителен напредък в разгръщане на творческите сили и възможности на младото поколение, в постигането на нови, по-значими резултати.

Повелята да се ускорява научно-техническият прогрес означава също така *движението за техническо и научно творчество на младежта да се насочи още по-пълно и последователно към задачата за реализиране на високо качество и ефективност*. Творчеството на младежта ще се оползотворява, ако то се свързва тясно с решаването на конкретните проблеми за икономия на труд, материали, суровини и енергия, за подобряване качеството на продукцията и обновяване на изделията, с пълното използване на производствените мощности, с модернизацията и реконструкцията, с усъвършенствването на плановете ръководство и социалистическата организация на труда, с рационализацията на работното място, на отделния инструмент, на отделната машина.

Разгръщането на техническото и научното творчество на младежта в това направление поставя с още по-голяма острота задачата, *то да се развива на фона на нашата научно-техническа политика, да служи на нейното осъществяване*. Всеки друг подход би обрекъл движението на късогледство, на безкрил технически емпиризъм с всички произтичащи отрицателни последици. Във връзка с това съответните органи и преди всичко Държавният комитет за наука и технически прогрес трябва да създават условия движението за техническо и научно творчество на младежта да се разгръща върху основата на ясна, целенасочена и действена концепция за днешния и утрешния ден на научно-техническата революция, за технологиите, конструкциите, изделията, организацията на труда и т. н., които определят облика на съвременното производство, на техническия прогрес. От само себе си се разбира, че това може да се постигне цялостно, когато движението се изгражда на планова основа, когато се обвързва орга-

нически с насрещните планове на трудовите колективи и на стопанските организации.

Това предполага, от друга страна, пред движението за техническо и научно творчество на младежта да се постави задачата, *да се завоюват и върхове в областта на науката и техниката, образци на технически и технологически решения, на съвременна организация на труда, които да служат за еталони.* На сегашния етап, когато в движението е натрупан богат опит, когато в него са обхванати голям брой млади учени, специалисти, работници, учащи се, когато то се опира на значителен материално-технически и научен потенциал, тази задача е реална; разбира се, не бива да се забравя, че тя не може и не бива да бъде главното в развитието на движението, което е и трябва да бъде движение на хиляди и десетки хиляди млади хора.

В младежта са заложили огромни потенциални възможности, които следва да се развиват и пълноценно да се реализират в значителни научно-технически резултати. Постигането на такива резултати е особено необходимо в *стратегическите направления на съвременната научно-техническа революция.* Във връзка с това изключително важна е задачата научното и техническото творчество да се разпространява в областта на електронизацията, лазерната техника, химизацията и т. н., чието осъществяване на широк фронт означава високо съвременно равнище на материалното производство, по-нататъшно прилагане на научно-техническата революция във всички сфери на социалния организъм, в бита и многостранната дейност на социалистическите труженици.

Не по-малко важна е повелята движението за техническо и научно творчество да се утвърди още по-пълно като *лост за умножаване на ефекта от вече внедрени наши и чуждестранни постижения* чрез тяхното използване в други области на производството и научно-техническия прогрес. Работата за многократното прилагане на определен научно-технически резултат, за разработването на различни модифи-

кации на конструкциите, технологиите, изделията и т. н., за създаването на многоцелеви крайни продукти е творческа дейност, която ще даде възможност да се задоволяват широк спектър от съществуващи и бъдещи потребности, да се реализират огромни икономии, да се ускорява техническият прогрес. Така постиженията на младите творци ще осигуряват не само локален ефект, ефект в рамките на отделната стопанска единица, но и висок народностопански ефект.

Развитието на научно-техническата революция, навлизането на сложна съвременна техника във всички области на живота, в това число и на бита, налагат да издигнем и лозунга *„Направи си сам“* като компонент на движението за техническо и научно творчество на младежта, да осъществяваме усилията на движението и образователната система *всеобща политехнизация*, която да дава възможност младите хора да придобият сръчност, умения и навици за самостоятелно усъвършенствуване, ремонтiranje и обслужване на битова, производствена, научноизследователска, експериментална и т. н. техника. Движението следва да създава условия и стимули за *овладяване на втора и трета професия*, за бързо ориентиране и безболезнено адаптиране към новите проблеми и задачи на техническия прогрес.

Правилно ще бъде и по-нататък *развитието на движението сред учащите се да се свързва още по-добре с работата за тяхното професионално ориентиране и подготовка, с участието в труда, с пълноценната реализация в живота*. Целта е да се създава култ към труда, да се превръща той в жизнена потребност за всеки млад човек. Постигането на тази цел би трябвало да бъде един от определящите критерии за оценката на движението, на неговата ефективност. Що се отнася до техническото творчество при децата, полезно е то да се насочи по-умело към развитието на интелекта, на въображението, на творческата фантазия, да разпалва интерес към науката и техниката, още в ранна възраст да изковава навици и творческо мислене.

Достигнатият етап в движението за техническо и научно творчество на младежта позволява да се използват най-резултатно съдържащите се в него възможности за създаване на наши, български, конструкторски, технологически, проектантски и други школи, които в перспектива биха могли да се развиват в самостоятелни звена. Разбира се, формирането на подобни школи не се декретира, тяхното развитие е естествен процес. Но би било наивно да се смята, че този процес може да се разгръща правилно без съответна политика, организация и система на стимулиране от страна на органите, които носят отговорност за равнището, за настоящето и бъдещето на научно-техническия прогрес, на интелектуалния потенциал на нацията.

Мили приятели,

Сега ние изграждаме развито социалистическо общество, подстъпите за постепенния преход към комунистическото общество. Всичко, което Българската комунистическа партия и Комсомолът организират и провеждат сред младото поколение, е насочено към неговото комунистическо възпитание. Затова и в бъдеще *главната задача на движението за техническо и научно творчество е да се формират идейно убедени млади хора — труженици на социализма и утрешни строители на комунизма, да се изгражда комунистическо отношение към труда, да се възпитава любов към нашата социалистическа родина, към пролетарския, социалистическия интернационализъм, към великото и всепобеждаващо марксистко-ленинско учение.*

Както и друг път сме подчертавали, всичко, което ние осъществяваме в научно-техническия прогрес, е насочено към човека, към подобряване условията на неговото съществуване и развитие. Вашето движение е мощно средство за понататъшното хуманизиране на научно-техническия прогрес, за превръщането на човека в главно средоточие на научно-техническата революция у нас. Постигането на тази високоблагородна цел е възможно само от хора, които са напра

вили смисъл на своето съществуване, на своя труд нравствения кодекс на строителя на новото общество. Затова и в бъдеще движението за техническо и научно творчество следва да бъде поприще, на което младите хора формират в себе си качествата на обществено активни и политически зрели личности, готови да се трудят във всички сфери, поемат отговорност за днешния и утрешния ден на страната, проявяват своята непримиримост към слабостите и недостатъците. То е и важно средство за *интернационалното възпитание*, за формирането у младия човек на навика и дълбоко осъзнатата вътрешна потребност да изучава и внедрява в практиката опита на братските социалистически страни и преди всичко на Съветския съюз в науката и производството, труда и управлението, научните и техническите постижения на другите страни и народи.

Развитието на движението сред различните слоеве на младежта не е задача само на Комсомола. Ние винаги сме разглеждали работата с младежта като извънредно важна задача на цялото общество под ръководството на партията, на партийните органи и организации. Върху основата на обществено-държавния характер на движението наложително е обществените, държавните и стопанските органи и организации да създават още по-добри условия за неговото по-нататъшно разгръщане. Необходимо е също така всестранно да се подкрепят наставниците и ръководителите на различните форми на движението, да се полагат грижи за техния подбор, за тяхното материално и духовно стимулиране, за повишаване на квалификацията и педагогическата им подготовка.

Централният комитет на Българската комунистическа партия е уверен, че младото поколение ще влага и занаяпред своя ентузиазъм и дръзновение, творчество и енергия за развитието на научно-техническия прогрес, за претворяване в дела на икономическата, културната и социалната политика на партията.

Нека да укрепва и да се разгръща още повече движението за техническо и научно творчество на младежта за все-странныя възход на Народна република България, за ускореното превръщане на нашата нация в нация техническа, нация комунистическа!

Нека движението за техническо и научно творчество бъде ковачница на дълбоко убедени строители на зрелия социализъм, на достойни граждани на нашата Родина!

Към нови, още по-високи успехи, скъпи млади приятели, другарки и другари!

1 декември 1977 г.

Ваш:

Тодор Живков

ДЕЙСТВЕНА ФОРМА ЗА ПРОФЕСИОНАЛНА ПОДГОТОВКА И КОМУНИСТИЧЕСКО ВЪЗПИТАНИЕ НА МЛАДЕЖТА

Реч пред Първата национална среща на наставниците
(Стенографски запис)

26 ноември 1977 година

Скъпи другарки и другари наставници,
Драги девойки и младежи,
Драги гости,

Искам преди всичко да изпълня приятното поръчение на Политбюро и на Секретариата на Централния комитет на партията — да приветствувам най-сърдечно вас, участниците в Първата национална среща на българските наставници! (*Продължителни ръкопляскания.*) И да пожелая — на вас и на всички наставници в нашата Родина: нека се развива и занаят пред това чудесно движение, нека става все по-пълнокръвно, все по-могъщо, защото то приближава утрешния ден, защото негова цел е многостранното възпитание на българската младеж в любов към труда, в любов към социализма, в любов към комунизма! (*Бурни ръкопляскания.*)

А лично на вас, събраните в тази зала наставници от всички краища на страната, желая здраве, бодрост и нови успехи в благородната ви, вдъхновена и отговорна работа за възпитанието на младото поколение, на нашите синове, дъ-

щери и внуци — бъдещето на социалистическа България!
(*Продължителни ръкопляскания.*)

Както виждате, на вашата вълнуваща среща присъствуват трима членове и няколко кандидат-членове на Политбюро, секретари и членове на Секретариата, членове на Централния комитет на Българската комунистическа партия, ръководни другари от Българския земеделски народен съюз. Може би някои са си помислили, че сме дошли тук, за да ни аплодирате, за да ни стане драго от ръкоплясканията. (*Весело оживление. Ръкопляскания.*) Съществува и такава човешка слабост, а щом е човешка, тя е допустима, а донякъде и простима. Ние винаги сме знаели — и сега знаем, че вашите аплодисменти заслужено са адресирани към нашата славна Българска комунистическа партия! (*Бурни, продължителни ръкопляскания.*)

Ние дойдохме, другарки и другари, на първата по рода си национална среща на българските наставници, за да потвърдим, че *нашата партия отрежда изключително важна роля на това спонтанно и ентузиазирано движение като действена форма за трудовото, идейно-политическото и нравственото възпитание, за класовото и професионалното израстване и закаляване на младите хора в Народна република България.* (*Ръкопляскания.*)

Но, преди да изложа и аз някои съображения за целите, същността и възможностите на наставническото движение, а то наистина е и трябва да бъде именно *движение*, позволете ми да насоча вниманието ви към *някои много актуални, неотложни задачи в областта на икономиката и образованието*, които следва да решим с общи сили.

Другарки и другари,

В нашата практическа, всекидневна и градивна работна ни се ръководим от решенията на Единадесетия партнен конгрес и ги претворяваме в живота; те заемат важно място в развитието на генералната линия на Българската кому-

нистическа партия — изграждането на социалистическото общество у нас. Известно е, че ние осъществихме историческата задача, която Георги Димитров постави пред нашия народ на Петия конгрес на партията — да излеем здравите основи на социализма. А след като я осъществихме, върху крепките основи на вече победилия социализъм развиваме по-нататък нашето общество в условията на неговото естествено съзряване и самоусъвършенствуване. Именно тези благотворни условия откриха широки възможности да пристъпим към строителството на зрелия социализъм, като в процеса на неговото строителство създаваме и реалните предпоставки за бъдещия преход към висшата фаза на новата обществена формация — комунизма. Десетият конгрес, както знаете, утвърди Програмата на партията за изграждане на развито социалистическо общество. С оглед на достигнатия етап на общественоеикономическото ни развитие и на перспективите, които Програмата чертае, беше разработена и приета сегашната Конституция на Народна република България.

Приносът на Единадесетия конгрес се заключава в това, че не само конкретизира и разви по-нататък програмните постановки на партията за изграждането на зряло социалистическо общество у нас, но и в това, че правилно и категорично определи *основното звено, смисъла и духа на тази първостепенна задача сега — всенародната борба за високо качество и висока ефективност навсякъде и във всичко!* (Ръкопляскания.) В нея като в оптически фокус се събират и пресичат главните въпроси на нашия социално-икономически растеж.

Ние можем с удовлетворение да кажем, че трудещите се осъзнаха и приеха като свое съкровено дело призива на партията. И резултатите са налице: икономиката продължава да се развива с ускорени и стабилни темпове; непрекъснато се усъвършенствува системата на обществените отношения; повишава се жизненото равнище на народа. Ние даваме своя

влог за по-нататъшното укрепване на социалистическата общност, на международното комунистическо и работническо движение, за запазване на мира. С две думи — отново и отново нашият социалистически строй разкрива своите доказани, неоспорими предимства, своята жизненост. (*Ръкопляскания.*)

Възниква закономерен въпрос: защо трябваше подир Десетия и Единадесетия партнен конгрес да проведем през миналата година Юлския пленум на Централния комитет на партията, влязъл вече в нашата история? Кои и какви са причините, заставили ни да излезем с такава сурова критика и самокритика на недостатъците в областта на материалното производство, във всички сфери на обществения живот? Предполагам вие сте запознати и със специалния документ за усъвършенствуване на плановото ръководство на икономиката и на социалистическата организация на труда, утвърден наскоро от Политбюро на ЦК на БКП.

И така: защо трябваше, защо беше необходимо да стигнем до такава сурова, но принципна и градивна критика и самокритика?

Веднага следва да уточним, че Юлският пленум на ЦК на БКП дойде не за да ревизира или отмени следваната от партията генерална линия, не за да постави под съмнение тази генерална линия, защото тя е правилна и нейната правилност потвърди самият живот. Напротив! Всички постановки — до една! — и всички изводи — до един! — на Юлския пленум са неразделна, органична част от нашата политическа линия в действие, а тя, въпреки трудностите, води България към всестранен възход, към осъществяване на нашия велик комунистически идеал. (*Ръкопляскания.*)

Както неведнъж сме изтъквали, усилията ни са насочени към осъществяване на нашата непосредствена историческа задача — изграждането на зряло социалистическо общество, което се развива върху своя собствена основа, към достигането на етапа, на който се намира Съветският съюз. Но опи-

тът, другари, показва: *достигането на този етап изисква да се извършат нови, дълбоки качествени и количествени изменения във всички области на материалния и духовния живот, да се извършат нови дълбоки качествени и количествени изменения и в базата, и в надстройката.*

Можем ли успешно да решаваме тази ключова задача, да ускоряваме доизграждането на материално-техническата база на социалистическото общество, да вървим напред в превръщането на България в държава, достойна да мери ръст с напредналите в икономическо и техническо отношение страни, можем ли да усъвършенствуваме обществените отношения, ако не разкриваме честно и докрай противоречията, които ни спъват, които забавят нашето движение напред, ако не ги отстраняваме със същото настървение, с каквото добрият стопанин изкоренява плевелите от нивата си, ако не показваме пред народа и пред кадрите от всички равнища какви нови и все по-високи изисквания произтичат пред всеки и пред всички нас? Не, не можем, другари! Каква е заслугата на Юлския пленум на ЦК на БКП от 1976 година? Най-вече тази, че съумя да види и анализира сериозни противоречия и слабости на сегашния етап от нашето развитие, противоречия и слабости от обективно и особено от субективно естество.

Става дума преди всичко за противоречието, възникнало между огромните, неизчерпаеми възможности и резерви на социалистическия обществен строй и тяхното непълно или нерационално използване.

Става дума още и за назрялото противоречие между изумителните реални възможности, създадени от научно-техническата революция — особено при социализма, и тяхното недостатъчно реално осъществяване в нашата икономика, в останалите сфери на обществената ни действителност.

Ясно е: Юлският пленум на Централния комитет на партията и последвалите го мерки, в това число и разгръщащата се сега на широк фронт работа за подобряване на плано-

вото ръководство, на социалистическата организация на труда, са продиктувани от една грижа и от една цел — да изпълняваме все по-резултатно предначертанията на Единнадесетия конгрес на партията; да дадем нов силен, ускорителен тласък на нашето социално-икономическо развитие. (*Ръкопляскания.*) Всяко подценяване или още по-лошо — всяко премълчаване на недостатъците — нямаше да бъде в интерес и от полза за нашето дело. Българската комунистическа партия е партия ленинска и за нея критиката и самокритиката са могъщо оръжие, действителен метод за непрекъснатото усъвършенстване на работата, на живота, на колектива, на отделния човек. (*Ръкопляскания.*)

Да вземем *материално-техническата база, производствената сфера*. Както е известно, в условията на социалистическото общество, в процеса на неговото изграждане, особено след Априлския пленум на Централния комитет на партията през 1956 година за мащабите на нашата страна *ние създадохме огромни производствени фондове*, които превърнаха България от една от най-изостаналите европейски държави в промишлено-аграрна, бързо напредваща страна, развиваща се с високи и устойчиви темпове. Това е наше историческо завоевание. (*Ръкопляскания.*) Много естествено — ние развиваме нашата икономика в условията на социалистическата икономическа интеграция с братските нам страни и преди всичко със Съветския съюз; социалистическата икономическа интеграция изисква да провеждаме непрестанно специализация в определени области и посоки, тя е един изключително важен фактор за интензивен икономически възход.

През изминалия период *създадохме и грамадна армия от кадри*: ръководни, низови, изпълнителски, инженерно-технически и така нататък. И това е също наше голямо завоевание, защото стара България нямаше такива кадри — нейната икономика беше безнадеждно изостанала. Днес Народна република България разполага с многочислен отряд висококва-

лифицирани кадри, предани на делото на социализма, способни творчески да решават сложните и разнообразни задачи на икономиката, културата, управлението. (*Ръкопляскания.*)

Освен това *неимоверно нарасна и най-големият отряд на нашето общество — работническата класа.* Тук, в залата, на това Първо национално съвещание на наставниците, сме се събрали хора от десетки професии, но все хора млади. (*Оживление в залата.*) Лично аз помня, знам какво представляваше българската работническа класа до победата на социалистическата революция. Тогава тя се състоеше предимно от представителите само на няколко производствени отрасли — състоеше се от печатарските работници, железничарите, тютюноработниците, текстилците. Известно е колко наброяваха те! А сега нашата работническа класа е огромен, изпълнен с енергия отряд. Оформиха се, вляха се в нея и излязоха начело, напред и други отряди — на работниците от машиностроенето, от химията, от електрониката и т. н. И това също е наше голямо историческо завоевание! (*Ръкопляскания.*)

Да посочим не само количествените, но и качествените изменения. Днес нашата работническа класа, наследница на здрави и славни революционни традиции, е ръководна класа в политическия живот на страната, тя твори непреходни ценности и блага и ги умножава, тя е в авангарда на всенародния трудов поход за осъществяването на нашия велик комунистически идеал. (*Ръкопляскания.*) Добродетелите, опитът, дръзновението, оптимизмът и делата на работническата класа са чудесен пример и непресъхващ извор на вдъхновение за младото поколение! (*Продължителни ръкопляскания.*)

По такъв начин, другарки и другари, ние имаме и мощни производствени фондове, и огромна армия от кадри, и прекрасна работническа класа, която заедно с другите социалистически труженици, със селяните-кооператори, със социа-

листическата интелигенция е способна да стори и наистина прави чудеса. *Главното и тук е — да използваме максимално всичко, което е създадено, да оползотворяваме в най-висока степен наличните резерви. Главното и тук е — да осъществяваме дълбоки качествени промени в народностопанския комплекс, да развиваме материално-производствената база не изобщо, а върху основата на най-новите, най-съвършени постижения на съвременната научно-техническа революция. (Ръкопляскания.)*

Всяко отстъпление от този принцип, всяко отклонение от това изискване може само да свидетелствува, че ние не сме на висотата на задачите, които стоят пред нас. Немислимо е, невъзможно е да се изгражда сега развито социалистическо общество, без да се държи сметка за научно-техническата революция, а тя протича изключително бурно, всекидневно, всекичасно. *Широкото и мощно разгръщане на научно-техническата революция — ето ключа, условието, върнатата посока, за да можем да водим ефективна борба за икономия на труд, материали, суровини и енергия, за да подобряваме качеството на продукцията, за да привеждаме в действие всички ресурси и резерви на икономиката.*

Какво ни пречи в това отношение? Пречи ни това, че не всякога в някои държавни и стопански органи и организации, в отделни звена на социалното управление има необходимата подготовка, необходимата нагласа, да се поставят въпросите на ефективността и качеството в зависимост, в най-пряка връзка със съвременния етап и темпове на научно-техническата революция, с нейните стратегически направления. Не всякога целенасочено се работи за последователното и неотстъпно превръщане на научно-техническия прогрес в решаващ фактор за социално-икономическия прогрес — така, както повеляват решенията на Единадесетия партиен конгрес, решенията на Юлския пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия.

Очевидно главното, същественото се свежда до това: ка-

то се изхожда от нашите конкретни условия, от възможностите, с които разполагаме, от достигнатата степен на зрелост на материално-техническата база, постепенно да провеждаме линия на комплексна механизация и автоматизация в производството и в спомагателните процеси, да въвеждаме нови технологии и съвременна техника, като свързваме автоматизацията с електронизацията и особено с микроелектронизацията; да използваме лазерната техника, постиженията на инженерната биология; да осъществяваме широка химизация в народното стопанство. Както и друг път съм изтъквал, *сега нашата задача е да овладяваме върховете на съвременната научно-техническа революция, да полагаме усилия да създаваме такива върхове. (Ръкопляскания.)*

Има ли у нас създадени предпоставки да покоряваме тези върхове? Има! В областта на електрониката например ние сме на едно от първите места в света по производство на човек от населението. Ние сме на едно от челните места в света и по износ на електронна продукция. Ние имаме развита мощна база, имаме заводи, които са съвременно оборудвани. Разполагаме и със сравнително добре комплектувана мрежа от научни организации и звена за внедряване на научно-техническите постижения. *Проблемът следователно е: да използваме най-рационално цялото това богатство, да преминем в широко и напористо настъпление — към електронизация във всички сфери, където по принцип могат да намерят приложение izdeliyata на електронната промишленост, към създаване на високоефективни системи от оборудване, машини, прибори и технологични методи, осигуряващи пълна механизация и автоматизация на производствените процеси.*

Вие можете да си представите какъв неподозиран, мащабен, всеобхватен ефект е заложен в електронизацията. Ефект и икономически, и социален, и идеологически, и политически. Неговото реализиране ще ни позволи да постигнем нов качествен ръст в обществената производителност на труда, в интелектуализацията на труда, в по-нататъшното решаване

на редица социални въпроси, в подобряването на управленческата работа. Колкото и трудна, колкото и сложна да е тази задача, ние сме длъжни да я решим, ако искаме да бъдем страна на зрелия социализъм. (*Ръкопляскания.*)

Или да вземем едно от основните направления в *областта на химията* -- използването на катализаторите. Имаме ли условия с по-голям размах да прилагаме катализаторите, да развиваме това направление? Имаме. Изцяло в нашите сили е да решим и тази задача, а тя ще бъде с благотворно въздействие върху цялото наше народно стопанство. Иначе ние не можем да гарантираме настоящето и бъдещето на химическата ни промишленост, другояче казано — да осъществяваме научно-техническата революция.

Едновременно сме длъжни *в крупни мащаби да усвояваме и внедряваме постиженията на съвременната биология — особено на молекулярната и на инженерната биология, на лазерната техника и т. н.* Тук, както е известно, се откриват принципно нови, магистрални възможности за повишаване ефективността на общественото производство, за израстването на самия човек.

Задачата е да гледаме широко, надалече, не само към днешния, но и към утрешния ден на научно-техническата революция, да провеждаме далновидна научно-техническа политика, стратегически ориентирана за по-дълъг период от време. (*Ръкопляскания.*)

Предстои да се състои пленум на Централния комитет на партията, който ще съсредоточи своето внимание върху главните фактори и условия за по-нататъшното разгръщане на научно-техническата революция в материалното производство и в другите сфери на нашето развитие — преди всичко върху основата на електронизацията, химизацията и лазерната техника, инженерната биология и т. н. Пленумът без съмнение ще бъде важно звено и стимул в усилията ни да се преодолее противоречието между неограничените възможности, създавани от научно-техническата революция, и тях-

ното недостатъчно използване у нас, да се повишава ролята на субективния фактор в ускорената интензификация на народното стопанство, в постигането на високо качество и ефективност.

Другари,

Такова е едното противоречие. Но има и друго противоречие, свързано с подготовката и реализацията на кадрите у нас. Както е известно, в областта на образованието ние постигнахме исторически успехи. В скоро време ще завършим в основни линии прехода към всеобщо средно образование. Изградена е широка система от висши учебни заведения. Да не подценяваме и факта, че досега нашето образование подготви голяма армия от кадри за държавното управление, народното стопанство и културата, за всички области на нашия живот. Днес ние сме на едно от първите места в света по брой на студенти на десет хиляди души. Такава е действителността. И изобщо, ако боравим само с цифрите, само с количествените показатели, и тук сме изключително добре. Но неотменно настъпва време да се съсредоточим върху качествените показатели.

За жалост обаче и тук съществува определено противоречие. Донякъде то беше неизбежно в условията на досегашната до известна степен екстензивна линия на развитие в образованието. Но така или иначе това противоречие е налице, ние трябва да го разгледаме, анализираме и разрешим, изхождайки от новите изисквания на етапа, когато изграждаме развито социалистическо общество, от необходимостта да разгръщаме по-нататък научно-техническата революция, да усъвършенствуваме цялата система от обществени отношения, да формираме новия човек, човека на развитото социалистическо общество, бъдещия труженик на комунизма.

Да вземем например *висшето образование*. На съвременния етап нашето висше образование не подготвя в редица

жизнено важни за нашата икономика области достатъчно квалифицирани кадри, пълноценни командири в производството; недостатъчно подготвя специалисти със здрава фундаментална и по-обхватна приложно-практическа насоченост, със способност за бързо преориентиране в изменящите се условия на съвременното производство: недостатъчно подготвя кадри за многопосочно реализиране в живота, кадри, които да усвояват втора или допълнителна професия, *за да се затваря всъдناга цялостният цикъл „учение—приложение на знанията—участие в практическата дейност“.*

Когато днес, примерно, основателно говорим за електронизацията, ясно е, че не можем повече да боравим с овехтели, потънали в нафталин понятия. Говорим за микроелектрониката — без нея не ще успеем да осъществяваме научно-техническата революция, не ще успеем да навлезем с електрониката в различните производствени и управленчески сфери, а ще си останем при делата и постиженията на вчерашния ден. Тези изключително важни направления обаче не са станали в необходимата степен направления и на висшето образование. Както се знае, сега-засега не са редки случаите, когато тези сложни науки се изучават само или предимно „по книга“, не се свързват с практическо участие в самия производствен процес, със създаване на такива умения, навици и стереотип, че младият инженер да се чувствава и да бъде истински командир на своя участък. Приблизително така стои и въпросът с използването на роботите — а ние вече произвеждаме и роботи, но обучението на студентите и в тази област е откъснато от жизнената практика, от университета на живота.

И затова съвсем не е случайно, че има млади висшисти, които не само с неохота, но и със страх отиват в производството. А други дават много и драго, съгласни са и много по-ниска заплата да получават, само и само да се „внедрят“ в някой научноизследователски институт — друг е въпросът, доколко институтът изобщо е научен и изобщо изследовател-

ски — вдигат на крак цялата си рода по всички инстанции, понякога се опитват да стигат и до мен. (*Весело оживление.*)

Явно е, другарки и другари, че се налага да извършим качествени подобрения във висшето образование — и не само в него — с оглед подготовката на кадри, които да се реализират не в церемонията при получаването на диплома, а в живота. Дипломата, според мен, колкото и ценен документ да е, се дава условно, а реализацията на специалиста следва да става в живота, в практиката. *Готов ли е младият специалист да бъде командир в своята работа или не — такъв трябва да бъде критерият при оценката и на кадрите, и на нашите висши учебни заведения. (Ръкопляскания.)* Естествено, за досегашното състояние са виновни не кадрите, които се обучават. Очевидно направеното досега, което само по себе си не бива да се подценява, вече не е достатъчно, защото животът се изменя, нарастват и изискванията.

Или да вземем *подготовката на кадри в системата на средното образование*. Не е тайна за вас, всички вие имате синове и дъщери, а най-младите като мен — и внуци (*весело оживление*), че в немалко случаи юношите и девойките излизат от средното училище недостатъчно подготвени за живота. Къде е слабостта? Слабостта е тази, че прилагането на лозунга за свързване на младежта с живота не е обвързано в необходимата степен с новите изисквания и по този начин на отделни места лозунгът е само красиво изписан и охачен по стените, без да дава очакваните резултати; в осъществяването на този лозунг на някои места нещо куца. И понеже го осъществяват хора, логично е да мислим, че в тези случаи те куцат. (*Оживление.*) А като куцат, като изостават, те предизвикват трудности. Очевидно *задачата е по-нататък да усъвършенствуваме — и то коренно! — цялата наша образователна система — от горе до долу и от долу до горе. Целта ни е да готвим младия човек така, че да се реализира в живота, да бъде годен за работата, която ще*

върши — като работник, като майстор, като ръководител и така нататък. (Ръкопляскания.)

У нас расте прекрасна младеж, тя е с огромни потенциални творчески възможности. Българската младеж е рожба на социализма, ние се гордеем с нея. Изобщо — спокойни сме за нашата утрешна смяна, за утрешния ден на Родината *(Ръкопляскания.)* Но това съвсем не ни освобождава, а, обратно, ни задължава да полагаме грижи за нейното израстване, за нейното обучение и всестранно възпитание, за да бъде готова тя за живота. Нашата младеж трябва да знае къде и как се пече хлябът. А хлябът се пече там, дето се коват материални и духовни ценности! *(Ръкопляскания.)*

Реализацията на младите хора — такава е главната насока и основата за усъвършенствуване на образователната система. Както бе подчертано на Единадесетия партнен конгрес, в своята същност този процес включва усвояването на определени знания и навици, получаването на здрава подготовка, за да се упражнява общественно-полезен труд. В този процес учащите се трябва да придобиват професионална квалификация, да се адаптират и самоутвърждават в труда.

Ние следва да готвим нашата младеж така, че тя едновременно със завършване на образованието си да овладява професия. *Професионализацията е необходимост — това сега е главното и решаващото.* Съвсем не подценявам възпитателната работа, но не усвоят ли младежът и девойката професия, те биха били непълноценни социалистически граждани. Да си представим един такъв младеж, който няма професия, а защо да си го представяме, щом можем да го срещнем всеки ден — той е без самочувствие, не живее с перспектива, постоянно е в конфликт и със своето семейство, и с обществото. И той ще бъде в конфликт или с близките си, или с ръководителите си, или с другарите си, или с обществеността. Подобен младеж е „чужденец“ в нашето общество. Какви колосални усилия полагаме ние впоследствие, за да възпитаваме и превъзпитаваме такива младежи! А резултатът

не винаги е успешен. И само поради това, че тези млади хора своевременно не са усвоили, не са обикнали една професия, което значи, че не са подготвени за живота. С професия, с място сред колектива, със заслужено получено възнаграждение за труда младите хора се чувствуват и не могат да не се чувствуват равноправни и равноотговорни в нашата държава. Това е главното и решаващото.

Сега сме предоставили работата по професионалното ориентиране и професионалното определяне преди всичко на семейството. Никой не отрича значението и ролята на семейството. То е важен фактор в нашето общество. Без семейството не си представяме бъдещото поколение. Не само поради това, че в семейството става неговото възпроизводство, но защото още със засукването на първото майчино мляко бъдещият човек започва да се оформя, т. е. да се „очовечава“. Първото въздействие върху детето оказва семейството. По-нататък това сме предоставили на училището.

Какво сме подценили на практика? На практика сме подценили общественото въздействие, въздействието на колектива — производствен или друг, сред който младежът отива да се труди. И сме го подценили не словесно, не — теоретически. Лозунга за реализация на българската младеж ние издигнахме още преди двадесетина години. А в действителност не сме направили всичко за мисловната и емоционалната, за духовната и физическата екипировка на младите хора в дългия им житейски поход.

Подготвя се и през първата половина на 1978 година ще се проведе пленум на Централния комитет на нашата партия, който ще обсъди и набележи мерките за по-нататъшното усъвършенствуване на образователната система. Този пленум и пленумът по въпросите на техническия прогрес, както вие разбирате, са свързани помежду си диалектически. Защото не е възможно да осъществяваме програмата за техническия прогрес, ако нямаме квалифицирани кадри, които да изпълняват тази програма.

От друга страна, *проблемите на реализацията на младежта в живота не могат да се решават цялостно и последователно само от държавата, ако в тази дейност не се въвлече общественият фактор — партията, Българският земеделски народен съюз, професионалните съюзи, Комсомолът, Отечественият фронт, цялата наша общественост, в това число и трудовите колективи.*

Другарки и другари,

Вие добре знаете, че върху основата на закономерното разгръщане на обществения фактор, на общественото начало в нашето динамично развиващо се социалистическо общество възникват нови почини, сред социалистическите труженици се зараждат нови движения. Ето един красноречив показател за жизнеността, за неоспоримото превъзходство на реалния социализъм, който разкрепостява трудещите се, въвлича ги в активна и плодотворна трудова и обществена дейност. В нашите, социалистическите условия тези почини и движения са специфична форма, чрез която трудовите хора изявяват своята социалистическа съзнателност и морал, своите способности и дарования. Затова ние ги подкрепяме всестранно, обграждаме ги с грижи, внимание и топлина, гледаме на тях не само от позициите на днешния ден, но и с изискванията на бъдещето. *(Ръкопляскания.)*

Ние отдаваме изключително голямо значение на вашето, на наставническото движение, което, както добре показва смисълът на тази стара общославянска дума, е свързано с обучението на високо майсторство, с активното трудово възпитание на младия човек. Като организирано движение, наставничеството се зароди в Съветския съюз, а то е също така органически присъщо, близко и приложимо в условията на България. Всички знаят, особено онези, които са били в материалното производство, че без майстор, т. е. без наставник, мъчно се овладява професията, трудно и бавно се навлиза в нейните тънкости.

Бил съм, другари, дванадесет години печатарски работник — не толкова отдавна, само преди около четиридесет и пет — петдесет години. (Оживление.) Но тогава работехме при съвършено различни условия — на жестока експлоатация. И в онова време имаше майстори със златни ръце, които още се помнят. Но не всички от тях споделяха с по-младите секрета на своята професия, тайните на своя майсторлък. Цялата „педагогия“ на такъв майстор се състоеше не в практическото предаване на занаята, а преди всичко в самата негова работа: ако имаш очи — гледай и се учи, ако не си схватлив, или не дай бог повредиш инструмент, тежко ти — няма да избегнеш плесниците и ругатните. И тази „наука“ продължаваше не само докато ти порасне брада, но докато майсторът сметне, че можеш да станеш калфа. (Оживление.) Да, повечето майстори в онова време зорко и ревниво криеха секретите си, пазеха ги за себе си. Към това ги тласкаше страхът от безработица, страхът някой друг да не ги измести. Към това ги тласкаха вълчите закони на капитализма, които не можеха да бъдат премахнати, докато не се ликвидираше частната капиталистическа собственост, експлоатацията на човек от човека.

Разбира се, и тогава имаше комунисти, имаше наши симпатизанти и човечни майстори, които с обич към професията и към младите ни учеха на своя занаят и майсторство, разкриваха тайните на професията си.

Вярно е, че случаят с мен е по-особен. Аз бях, така да се каже, до известна степен облагодетелствуван в усвояването на професията поради някои обстоятелства: завърших професионално полиграфическо училище, където получих сравнително добра за времето си професионална квалификация. Активно участвах в борбите на работническата класа и за мене беше висока чест и гордост да бъде комсомолски и партиен деец. Доверието на партията ме обгради с доверието, обичта и откритите сърца не само на комунистите — майстори и работници, но и на безпартийните майстори и ра-

ботници и в Държавната печатница, и в другите печатници, където бях принуден да работя след изгонването ми от Държавната печатница като комунист. И сега с топлота и дълбоко възмущение си спомням тяхното братско работническо рамо до моето рамо, тяхната вярна пролетарска дружба, топлотата и усърдието, с които те ми разкриваха всички тайни на своето майсторство, предаваха ми своя богат производствен опит. (*Ръкопляскания.*)

Сега, при наши, социалистически условия, ние трябва да правим всичко възможно, за да предаваме на младото поколение своите знания, своите умения, своя опит, своите секрети, за да се осъществи неговата пълноценна реализация в живота. Вашето движение е насочено към постигането на тази именно благородна цел! (*Ръкопляскания.*)

Онова, което сега не може да даде в достатъчна степен училището, а именно — усвояването на професия, непосредственото обучение на майсторство, по-точно и вярно отчитане на индивидуалните качества и прояви на човека, дава го наставникът. Наставникът е и майстор, и педагог, и ръководител, и другар, и задушевен приятел, който вниква в сърцето и душата на младежа, разбира го, помага му и го подкрепя и тъкмо така извършва високоблагородна работа за неговото професионално израстване, за правилното му идейно-политическо, нравствено и трудово възпитание. (*Ръкопляскания.*) Наставникът в никакъв случай не е и не бива да бъде дребнав опекун, настойник, който за щяло и не щяло произнася отегчителни и високопарни нравоучения и присъди.

Ние сме изключително доволни, че наставническото движение толкова скоро получи широк размах, че прониква дълбоко в нашата действителност, в съзнанието на трудовите хора и на младото поколение, че се превръща в материална сила, в неотменима отлика на социалистическия начин на живот, във фактор за неговото всестранно развитие и обогатяване. То е продължение не само на ценни традиции, но

и отговор на една голяма социална потребност — въпросите на реализацията на младежта да се решават върху широка обществена основа, да се пренасят в самите производствени колективи, да се свързват с опита, знанието, майсторството и душевността на най-добрите производственици. В етапа на изграждане на развито социалистическо общество у нас това движение е един от кълновете на бъдещите комунистически форми на труд и живот. (Ръкопляскания.)

Наставничеството отново и отново показва какъв размах може да получи едно движение, когато то е в съзвучие с живота, със задачите на настоящето и бъдещето, когато е в сърцата и ръцете на самите социалистически труженици. Затова ние всестранно ще подкрепяме вашето движение, ще правим всичко, за да се целенасочи и развива то. (Ръкопляскания.)

Задачата е пълноценно да се използват заложените в наставническото движение възможности за решаването на главния проблем на реализацията — овладяването на професия, възпитаване на любов към труда, култивиране на високи политически и нравствени добродетели у младия социалистически труженик. Тази задача ще се изпълни успешно, ако в разгръщането на наставничеството се дава простор на творчеството и самоинициативите, на разнообразните средства и форми на работа.

Наставническото движение се зароди като живо творчество на трудещите се в най-първичните организационни и социални форми на нашето общество, в производствените колективи. Изобщо зароди се там, където е и трябва да бъде силата му. Ще се допусне голяма грешка, ако вашето движение се скове в схеми, ако в него нахлуе и се насажда формализъм, ако се основават излишни комитети, подкомитети и надкомитети, ако то се изроди в парадно, ако се превърне в празна шумотевница. Случи ли се така, под покрива на наставническото движение ще си живеят спокойно и на топло някон хора, ще дочакат и пенсии, но резултати няма да има. (Оживление. Ръкопляскания.)

На състоялата се неотдавна среща на Политбюро на ЦК на БКП с новоизбрания Общонароден комитет за българо-съветска дружба аз казах, че в партийната и обществената работа ние често си служим с названието „апостоли“, че дейците на българо-съветската дружба са и трябва да бъдат всеотдайни апостоли, които с цялото си сърце и душа служат на едно велико дело. Смятам, че с пълно право можем да заявим, че и вашата работа, другарки и другари, работата на наставниците по своя дух и по своята същност е свята, е апостолска. (*Ръкопляскания.*) Апостолска е и трябва да бъде работата и на ония дейци, на които ще бъде поверена отговорната задача да осъществяват практическото ръководство на вашето движение. Който влезе в редиците на наставническото движение и в неговото ръководство, следва да знае, че отива на апостолска работа. (*Продължителни ръкопляскания.*)

Какво имам предвид, когато сега говоря за „апостолска работа“? Нека да си припомним апостолите на нашето Възраждане, от нашата националноосвободителна революция! В партизанските бригади и отряди през годините на съпротивата срещу фашизма ние наричахме апостоли дейците, които въпреки огромните трудности и несгоди на борбата, въпреки засади и блокади, поддържаха всекидневен контакт с масите, с трудещите се — те бяха и наши уши, и наши очи, и наши организационни, идеологически и политически дейци. Нашите апостоли бяха с млад и борчески дух, напористи и всеотдайни, с чиста и богата душевност, убедителни със словото и делото си, обаятелни като личности; те не познаваха що е това бюрократизъм, тази болест от по-късно време, нито пък се разписваха за полагаемите им се аванс и заплата. (*Оживление.*) Наградата им беше извоюването на свобода за България или черно бесило, или куршум, или затвор. Но те, нашите апостоли, свестиха цял народ и целият народ им повярва и тръгна под тяхното знаме — за свобода или смърт юнашка. Затова нашият народ ги тачи и обича. Ето тази

всеотдайност, безкористност, творчество и новаторство имам предвид, когато определям наставническото движение като апостолско! (*Продължителни ръкопляскания.*)

Първата национална среща на наставниците е начална крачка. *Опитът на движението трябва да се обобщава, трябва да му се оказва и морална, и материална подкрепа, да се оказва внимание на всички труженици, които работят в тази насока.* Това е и следва да бъде важна задача на партийните органи и организации, на профсъюзите, Комсомола, Отечествения фронт, на държавните и стопанските органи, на научните и други институти, на творческите съюзи. Само при това условие то ще получи силен тласък, винаги в него ще се вливат нови живителни сили, ще бъде наистина широко, масово движение.

Всичко, което правим и ще правим в тази област, в областта на наставническото движение, другари, следва да се подчини на една цел — в завода, в предприятието, в аграрно-промишления комплекс младежът да почувствува, че производственият колектив е неговият дом, неговото семейство, неговото истинско училище; там да почувствува грижите и обичта, за да придобие увереност, че може и трябва да стане пълноценен член на нашата славна грудова гвардия, на „великата армия на свободния труд“, по думите на Владимир Илич Ленин. (*Ръкопляскания.*)

Във връзка с това ние не откъсваме и не можем да откъсваме професионалната подготовка от идейно-политическата, от нравственото и естетическото възпитание, от физическата подготовка. Тези страни на цялостната подготовка са задължителни, непременно, защото наставническото движение се разгръща не изобщо, а в условията на социалистическа България, в условията на изграждане на развито социалистическо общество, когато подготвяме младежите като достойни граждани на Родината, като вдъхновени патриоти и интернационалисти.

Но, другари, ако ние поставяме с най-голяма острота за-

дачата за професионалната подготовка на младите хора, то е, защото именно тя осигурява реалното им и активно участие в труда, в живота на трудовия колектив, а трудът в трудовият колектив са един от най-решаващите фактори, които формират и в които се проявява социалистическата съзнателност. Следователно тук трябва да поставим ударението, ако искаме да осъществяваме и ефективна идеологическа работа сред младежта — *да развиваме и укрепваме наставничеството като комплексна, действена форма и школа за професионална подготовка, за комунистическо възпитание.* Животът всекидневно, всекичасно ни убеждава, че възпитателната работа, която се провежда вън от трудовия процес, не е достатъчна.

Скъпи наставници,

Когато разглеждаме вашата работа като апостолска, това значи: ние признаваме, че владеете и трябва да овладявате до съвършенство подходът, секретите и тънкостите на голямото изкуство — да печелите душата и сърцето на младежа, който се готви да встъпи в редовете на работническата класа, в армията на социалистическите труженици. (Продължителни ръкопляскания.)

Искам да се възползвам от случая и най-сърдечно да поздравя всички от вас, които получиха държавни награди. *(Ръкопляскания.)* Но вие имате и друга награда, с нищо незаменима. Всеки наставник подготвя десетки, стотици младежи за живота. В душата, в сърцето на всеки юноша и девойка ще бъдат скътани завинаги светлият спомен и топлата благодарност към наставника. И той, наставникът, е щастлив и горд, че десетки, стотици хора се считат негови синове и дъщери, тачат го така, както тачат своите родители! *(Продължителни ръкопляскания.)* Дори и младежи, които временно са се отклонили от правия път, в моменти на радост и скръб ще си спомнят с признателност своя наставник, своя учител в завода или предприятието. Такава е тя, вашата истинска,

безценна и с нищо незаменима награда! *Ето защо ние имаме всички основания, перифразирайки известните думи на Максим Горки, да кажем: наставник — това звучи гордо!* (Бурни, продължителни ръкопляскания.)

Досегашният размах на наставническото движение и натрупаният опит вече позволяват да се отиде по-нататък в неговото масовизиране: *да се разпространи то във всички области на материалното производство, в останалите сфери, в живота на всички трудови колективи.* По този начин ние ще свързваме последователно държавното начало в обучението — с обществения фактор в лицето на наставниците и на цялата общественост; ще развиваме наставничеството като важно, необходимо звено в нашата социалистическа система на образование и възпитание на младото поколение. Разбира се, тук няма и не бива да има място за администриране. *Наставничеството е самодейно и доброволно движение и то трябва да се ръководи творчески. Всяко администриране, всяко грубо регламентиране може да нанесе само вреда.* (Ръкопляскания.)

Необходимо е, от друга страна, движението на наставниците да се развива в неразривна връзка и единство с другите движения на социалистическите труженици и по-специално с движението за техническо и научно творчество на младежта, чийто стратегически замисъл, както е известно, е да се подготвя нашата младеж за активно творческо участие в научно-техническия прогрес, да се възпитава младото поколение в социалистически, в комунистически дух. Ето защо, без да се накърнява самодейният характер на наставническото движение и на движението за техническо и научно творчество на младежта, би било полезно да се осъществява между тях непосредствено взаимодействие, ако щете, известно преливане, което взаимно да ги обогатява и утвърждава.

Другарки и другари,

Вие разбирате, че да бъдеш апостол на такъв решаващ участък от нашия живот е колкото благородно, толкова и отговорно задължение.

Благородно и отговорно, защото *в работата на наставника органически се съчетават производителният и педагогическият труд* с всички произтичащи от това изисквания, които животът и новите процеси в производството, в съзнанието на хората повишават непрекъснато.

Благородно и отговорно, защото *наставничеството може да бъде ефективно тогава, когато самият наставник постоянно се учи, самообразова и усъвършенствува своята професия*, когато придобитите опит, знания и трудови навици се оплодотворяват с новите постижения на науката, техниката и технологията, със стремежа да се рационализира работното място, машината, организацията на труда, да се подобрява качеството на продукцията.

Благородно и отговорно, защото *при бурното протичане на научно-техническата революция, когато е наложително често да се обновяват производствените мощности и технологическите процеси, нараства необходимостта опитът да се предава ускорено, да се извършва безболезнена адаптация към новите условия, да се преквалифицират бързо кадрите, да усвоят нови професии.*

Благородно и отговорно, защото професионалната подготовка включва не само споделянето на опит и знания, но и *развитието на творческото мислене у младия човек; подготовката на кадри, които да отидат по-напред в трудовата си дейност — не само да настигнат, но и да надминат своя наставник и сами да станат наставници. (Ръкопляскания.)*

Всичко това изисква да се полагат грижи за постоянно повишаване квалификацията на нашите наставници: да се въвличат те широко и активно при решаване на конкретните въпроси на организацията на труда, техническия прогрес, планирането, възпитателната работа и пр. Същевременно не

бива да се забравя, че главното за наставника е той да се занимава с подготовката и възпитанието на младежите.

Няма никакво съмнение, че наставническото движение ще се разгръща, ще жъне нови, още по-значими успехи. То има голямо бъдеще, както имат голямо бъдеще благородните пориви и цели, които го вдъхновяват. *(Продължителни ръкопляскания.)*

Ето, другарки и другари, защо ние, членовете на Политбюро и на Секретариата на Централния комитет на партията, дойдохме на това ваше съвещание. *(Продължителни ръкопляскания.)*

Благодарим ви, че ни дадохте възможност да участвуваме като равноправни на първата Национална среща на наставниците в България! Благодарим ви! *(Бурни, дълго нестихващи ръкопляскания. Продължителни възторжени възгласи „БКП—БКП“.)*

ТЕМАТИЧНО-ПРЕДМЕТЕН ПОКАЗАЛЕЦ

БКП — ръководна и направляваща сила на социалистическото общество

— Комунистическата партия — вдъхновител и организатор на всички победи на трудещите се **I**, 116—119, 133—138, 153, 154, 243—263, 306—317, 357, 372, 459—461, 470—506, 516—524, 533—538 **II**, 5—11, 181, 182, 185, 199—202, 207, 241—276, 302—325, 358—366, 390—393, 415—426, 484—500, 517—523 **III**, 8—11, 46—54, 141—151, 169, 170, 175—203, 227—230, 345—365, 519—539, 561—596

— Партия на работническата класа, авангард на трудещите се **I**, 116—120, 133—138, 153—155, 229, 243—263, 281—283, 306—317, 357, 460, 461, 500, 518—520 **II**, 9—11, 181, 182, 221—227, 265—267, 302—316,

363—366, 375, 529—532 **III**, 28—30, 44, 45, 57—60, 77—80, 86, 87, 133, 134, 158—160, 180—184, 190—203, 243—245, 375—380, 597—604

— Партия — вожд на социалистическата революция **I**, 118, 119, 133—138, 243, 248, 249, 253—263, 281—283, 357, 470—475 **II**, 9, 10, 221—227, 358—366, 522, 523 **III**, 26—32, 157—159, 227—230

— Партията в борба за построяване на социализма и комунизма **I**, 78, 117—120, 133—138, 153—155, 228, 244, 248, 251—263, 281—283, 304, 306—317, 334—336, 357, 373—375, 470—483, 525—531, 547—559 **II**, 9—11, 221—227, 228—276, 302—325, 358—366, 521—523 **III**, 406—411

— Нарастване на ръководна-

- та роля на БКП при изграждането на развитото социалистическо общество I, 116—120, 462—464, 484—490 II, 5—11, 173, 302—316, 336—339, 363—366, 394—414, 484—500, 517—523, 529—532 III, 9—13, 80—86, 152—163, 334—344, 435—441, 486—499
- Разработка на генералната перспектива на развитието на обществото, на вътрешната и външната политическа линия и провеждането ѝ в живота I, 117, 153—155, 322—326, 335, 336, 516—518, 560—565 II, 63—65, 268—270, 278—281, 302—316, 364—366, 484—486, 498—500 III, 9, 11—13, 104—138, 141—151, 334—344, 375—380, 460—485, 519—560
 - Програмата и Уставът на БКП — основополагащи документи на партията I, 243—283, II, 261—267, 413, 414, 418, 499, 500 III, 55—60, 76, 89, 101—151, 155—157, 163, 164, 169, 171, 198, 223—225, 236, 240, 246, 249, 294, 303, 312, 316, 318, 324, 331, 382, 407, 436, 474, 503, 506—508, 516, 519, 523, 531, 541, 542, 559, 560, 612, 631
 - Ленински норми на партийно ръководство I, 118—120, 133—138, 243, 253, 268—274, 318—352, 356, 372—375, 387—390, 459—461, 485—487, 517 II, 31—63, 173—185, 228—250, 262, 263, 280, 305—307, 331—339, 393, 416 III, 28—32, 43—45, 77, 265, 266, 448, 508
 - Ленински стил на работа I, 134—135, 146—151, 161—163, 228, 237—239, 284—309, 325, 326, 349—352, 441—490, 494—496, 532—546, 554, 555 II, 13, 98—103, 146, 158, 162, 207, 222, 233—235, 247—250, 323—339, 367, 368, 376, 427—431 III, 14—23, 78, 81, 82, 204—210, 491, 508, 509, 561—579
 - Източници на силата на БКП, нарастване на нейния авторитет
 - Връзка с работническата класа, с народните маси I, 25, 27, 28, 133—138, 225, 281—283, 296, 305—309, 325, 351, 352, 371, 377, 484—486, 518, 534—538, 565 II, 10, 31—63, 84—90, 181, 204, 214—220, 222, 243—245, 251, 252, 350—352, 356, 357, 365, 366, 416—418, 484 III, 61, 62, 86—90, 141—143, 157—161, 378, 490, 491, 534—539, 565—579, 613
 - Вярност на принципите на марксизма-ленинизма, на пролетарския интернационализъм I, 118, 133—138, 153—155, 281—283, 310—319, 325—327, 383—385, 398, 416—419, 462—469, 481—483, 508—514, 545, 546 II, 84—86, 280, 281, 432—436 III, 23—32, 43—45, 138, 145—147, 175—177, 190—203, 296, 297, 597—604, 613—617
 - Интернационализъм в строежа на БКП I, 134—136, 281—283, 508, 509 II, 8, 230, 231, 261, 262, 280, 543 III, 102, 111—113, 136—138, 190—203
 - Единство на думи и дела II, 46—48, 247—249, 345—347,

- 383—388 III, 513, 561—565
- Личният пример на комунистите I, 79, 177, 178, 254—263, 359, 492, 538 II, 201, 202, 247—249, 253, 254 III, 89, 90, 264, 445—451, 596
 - Способност критично да оценява и дълбоко да осмисля резултатите на своята дейност I, 133—138, 318—352 II, 31—63, 183—198, 228—241, 317—325 III, 424—434
 - Монолитно идейно и организационно единство в редовете на партията I, 10, 116—120, 133—138, 243, 244, 252, 253, 281—283, 345, 351, 356, 378, 388—399, 460, 461, 470—514 II, 8, 84—90, 147—150, 181, 192—194, 229—241, 263, 279, 393, 404—406, 484 III, 115, 297, 505, 506, 551
 - Взаимоотношенията между БКП и КПСС — пример за интернационално единство I, 135—138, 545, 546 II, 8, 10, 173—198, 273, 274 III, 52, 53, 146—151, 154—156, 182—203, 304, 345—353, 371, 372, 496—498, 529—533, 597—600
 - Научен подход в партийно-организационната дейност III, 80—86, 152—161, 269
- Съставна част на международното комунистическо движение I, 133—138, 489—491, 508—514 II, 8, 9, 273, 543
- Членство в БКП*
- Растеж на редиците на партията и регулиране на нейния състав I, 11, 18—31, 39, 100, 101, 181—192, 223, 250—252, 490—499 II, 254—256, 402—404, 413 III, 78—80, 444, 506, 507
 - Грижа на партията за чистотата на своите редове I, 11, 24—31, 250—268, 491—499 II, 238—241, 404—406 III, 78, 79
 - Права и задължения на комунистите I, 250—276, 375 II, 263, 264, 402 III, 282—286
 - Индивидуален подбор в партията I, 26—28, 101, 180—184, 243—249, 270—274, 491—493 II, 403—405, 413, 414 III, 135, 136, 445
 - Комунистът — политически боец на партията I, 203, 247—252, 260—263, 328, 329 II, 343—347, 402 III, 89—91, 100, 478—480, 508, 509, 595, 596
 - Контрол върху спазването на изискванията на Програмата и Устава на партията I, 18, 19, 243, 250—252, 268—274, 276, 345—347 II, 250, 251, 265, 266, 354, 490, 491
- Демократически централизъм. Вътрешнопартийни отношения*
- Ръководен принцип в организационното строителство и в дейността на БКП I, 102, 103, 174, 223, 243, 244, 252, 264—274, 277—279, 517 II, 12—14, 28—63, 310—312, 370, 371, 375, 401—403, 485, 486, 556, 557 III, 89, 90, 132, 133, 445
 - Основни норми на демократическия централизъм
 - Изборност I, 264—274, 296 II, 181, 264 III, 512
 - Отчетност I, 177, 178, 264—268, 296 II, 264
 - Информация I, 319, 320,

324—326, 371, 372, 376, 404, 437—440, 443—445 II, 199, 371, 372, 492, 493 III, 82, 100, 209, 341, 393, 437

— Гласност I, 325, 376, 386—388 III, 265, 535—537, 592

— Колективност на партийно ръководство I, 107—110, 159, 160, 222, 267, 268, 293—296, 311, 316, 323—326, 331—352, 390, 393—395, 485—487, 494—499 II, 12—16, 56—63, 110, 173, 174, 181, 185, 204, 234—241, 262, 263, 327, 328, 345—347, 393—400, 404, 514 III, 391, 392

— Свобода на обсъждане. Критика и самокритика I, 109, 111, 117, 135, 136, 221—223, 257—260, 265—268, 278, 281—283, 297—299, 318—352, 371—376, 379—381, 387—389, 394—397, 492—494, 518, 535, 536, 541, 560—562 II, 123, 124, 161, 162, 185, 263, 264, 267, 272, 376, 398—400 III, 83, 445, 447, 491, 527, 528

— Партийна дисциплина I, 116, 147, 148, 252—263, 276, 326, 348, 389, 498 II, 8, 28, 84—90, 156, 239, 247—249, 264, 282 III, 445, 447, 508

Ръководни органи на БКП

— Усъвършенствуване на структурата на БКП I, 277—279, 436—458 II, 302—339

— Конгреси на партията

— Бузлуджански конгрес (август 1891 г.) II, 384—392 III, 46, 47, 54, 107, 148, 175—203, 314, 367, 368, 373

— I конгрес (май 1919 г.) III, 107, 175, 179

— V конгрес (декември 1948 г.) I, 9—11, 17, 22, 25, 26, 77, 85, 89, 103, 117, 135, 139, 158, 222—245, 250, 270, 273, 276, 279, 486, 491 II, 207, 413, 414, 434 III, 29, 54, 107, 108, 156, 181, 197, 229, 230, 291, 300, 301, 370, 631

— VI конгрес (март 1954 г.) I, 243—283, 313, 486 II, 414 III, 108

— VII конгрес (юни 1958 г.) I, 470—514, 526, 527, 546 II, 5, 31, 35, 61, 64, 193, 229, 233, 237, 254—256, 305

— VIII конгрес (ноември 1962 г.) II, 183, 221—284, 302—304, 308, 310, 325, 326, 364, 369, 393, 396, 398, 405, 407, 415

— IX конгрес (ноември 1966 г.) II, 393—426, 429, 441, 483, 484, 499, 516 III, 7, 15, 56, 62, 63, 71, 74, 77—80, 90, 112, 236

— X конгрес (април 1971 г.) II, 500 III, 53—151, 155, 164, 171, 172, 181, 186, 188, 198, 204, 205, 223, 236, 240, 246, 249, 254, 259, 268, 293—295, 297, 303, 312, 313, 316, 318, 323, 331, 335, 371, 372, 381, 390, 396, 414, 436, 444, 453, 561, 474, 475, 483, 487, 488, 491, 505, 513, 519, 531, 541, 549, 589, 612, 631, 632

— XI конгрес (март 1976 г.) III, 413, 414, 436, 437, 460, 461, 466, 475, 481, 485, 498, 503—545, 551, 556—560, 565, 571, 572, 578, 580, 582, 588, 589, 592—595, 612, 613, 621, 630, 632, 634, 636, 642

- Национални партийни конференции
 - III партийна конференция (јуни 1950 г.) I, 156—158, 174, 180, 207, 222
 - Национална партийна конференция (март 1974 г.) III, 372, 375—397
- Централен комитет на БКП I, 14, 17, 41, 68, 72, 99, 129—132, 140—142, 149—151, 161, 165, 166, 178, 179, 180, 187, 189, 191, 192, 194, 199, 200, 205, 206, 209, 211, 220, 229, 238, 243, 251, 252, 259, 260, 266, 270, 274—277, 280—283, 285, 300, 301, 318—320, 322, 324, 327, 330, 340, 342, 343, 345, 350, 351, 356—358, 367, 372, 373, 378, 381, 382, 389—394, 406, 414—420, 423, 424, 426, 428, 435—458, 462—469, 475, 481, 484—490, 494—499, 508, 509, 515—518, 523, 524, 538, 539, 556, 560—565 II, 10—31, 46, 50, 52, 54, 55, 57—61, 79, 80, 94, 95, 97, 104, 126, 132, 138, 139, 142, 145—152, 158, 168, 169, 172, 184—201, 204, 228—230, 232—241, 243, 280, 297, 309, 312, 317, 322, 323, 326, 327, 338, 348, 349, 355, 367—369, 371, 372, 376, 384, 393—398, 400, 404, 405, 413—415, 417, 422, 425—428, 432, 433, 451, 456, 481, 483, 490, 509, 510, 514—516, 528, 529, 533, 546, 552, 553, 555—560, 569, III, 6, 15, 19, 34, 43—46, 50, 54, 58—60, 62, 68, 74, 77, 78, 86, 91, 95, 103, 104, 109, 114, 139, 141, 143, 153, 156, 170, 173, 202, 204, 206, 208, 211, 217, 218, 221—226, 236, 245, 254, 268, 280, 282, 285, 287, 297, 298, 301, 310, 311, 313, 314, 318, 324, 332, 339—343, 351, 362, 366, 372, 374, 380, 381, 389, 390, 396, 397, 414—419, 431, 435, 436, 439, 446, 449, 456—458, 461, 462, 466, 474, 475, 477, 484, 486—489, 500, 503, 505, 509, 510, 513, 517—519, 534, 565, 568, 570, 578, 580—582, 597, 603, 618, 620, 627, 630, 634
 - Пленуми на ЦК на БКП
 - XVI пленум (јули 1948 г.) I, 17, 22, 24, 135, 137, 154
 - Априлски пленум (1956 г.) I, 316, 318—352, 356, 370—422, 436, 437, 447, 448, 459—461, 476, 484—490, 495, 498, 500, 517, 561 II, 5—13, 33, 46, 157, 183—198, 203—208, 223, 229—241, 249, 268, 270—274, 278, 279, 289, 304, 305, 317, 331, 344, 363, 369, 390, 422, 430, 485, 509, 543 III, 15, 30, 42—45, 53, 62, 107, 112, 152, 171, 181, 198, 221, 241, 291, 300, 301, 303, 370, 391, 401, 437, 448, 531, 553, 559, 583, 594, 603, 612, 621, 632
 - Септемвријски пленум (1956 г.) I, 370—410, 414, 486, 487
 - Јулски пленум (1957 г.) I, 486, 498
 - Октомвријски пленум (1958 г.) I, 515, 525 II, 10
 - Ноемвријски пленум (1958 г.) I, 532—546
 - Јануарски пленум (1959 г.) I, 560—565 II, 32, 35, 61
 - Јулски пленум (1959 г.) II, 12—16

— Октомврийски пленум (1959 г.) II, 52, 57
— Априлски пленум (1961 г.) II, 96—125
— Августовски пленум (1961 г.) II, 155—162
— Ноемврийски пленум (1961 г.) II, 173—208, 232, 234, 238, 240
— Майски пленум (1963 г.) II, 302—347, 366, 375, 394
— Майски пленум (1964 г.) II, 394, 395, 484
— Априлски пленум (1966 г.) II, 373—383
— Декемврийски пленум (1967 г.) II, 546, 548
— Юлски пленум (1968 г.) II, 483—516, 531, 537, 555, 567 III, 7, 15, 20, 39, 56, 71, 77, 81, 95, 96, 108, 112, 156, 167, 236, 240, 241, 335, 339, 341
— Ноемврийски пленум (1968 г.) II, 517—523 III, 69, 167
— Септемврийски пленум (1969 г.) II, 555—569 III, 6, 7, 17, 20, 39, 56, 335
— Априлски пленум (1970 г.) III, 33—41, 43, 56
— Октомврийски пленум (1970 г.) III, 55
— Февруарски пленум (1972 г.) III, 248
— Декемврийски пленум (1972 г.) III, 319—333, 335, 372, 474, 475, 545—547
— Февруарски пленум (1975 г.) III, 459, 484
— Юлски пленум (1976 г.) III, 561—596, 613, 621, 632—634, 636

— Политбюро на ЦК на БКП I, 39, 275, 276, 324, 378, 386—391, 401, 420, 436—458, 481, 538, 561 II, 36, 37, 52, 95, 119, 124, 126, 132, 145, 146, 149, 151, 154, 238, 336, 338, 349, 353, 372, 373, 406, 425, 426, 430, 432, 515, 545, 560 III, 80, 204, 209, 245, 308, 329, 334, 342, 366, 396, 397, 415, 430, 435, 436, 486, 489, 497, 500—503, 506, 579, 581, 618 629, 630, 632, 648, 653

— Секретариат на ЦК на БКП I, 275, 392, 436—458 II, 145—147, 219, 338, 349, 425, 426 III, 209, 343, 435, 446, 453, 629, 630, 653

— Централна контролно-ревизионна комисия I, 276 II, 145, 560 III, 94, 139, 141, 534

— Местни партийни организации и техни ръководни органи

— Окръжни партийни организации и окръжни комитети I, 77—80, 85—88, 90, 93, 95, 99—101, 103, 110—115, 122, 129—132, 145—147, 164, 178, 180, 197—199, 205, 206, 218, 219, 221, 223, 226, 231—233, 240, 266, 269, 270, 276—278, 318, 321, 358, 359 366, 367, 369, 393, 396, 441, 444—446, 494, 499, 522, 523, 538 II, 17—31, 53, 79, 95, 97, 100, 101, 118—120, 130, 195, 214—216, 218—220, 235, 236, 247, 318, 322 323, 326, 335, 337, 369, 370, 376, 396, 401, 431, 557 III, 19, 37—39, 68, 69, 80, 83—85, 90, 297, 298, 307, 310, 313, 366, 374, 446, 453, 459, 484—486, 498, 500, 509

— Околийски партийни орга-

низации и околийски комитети I, 24, 25, 29, 78, 86—88, 90, 95—101, 105—111, 122, 129—132, 140—146, 156—226, 231, 232, 240, 269, 270, 274 276—278, 300, 318, 321, 351, 352, 358, 359, 366, 367, 369, 373, 393, 396, 441, 444, 493, 494, 499, 531, 538 II, 17—31, 53, 58, 59, 85

— Градски партийни организации и градски комитети I, 10, 11, 14, 16, 22—24, 29, 32, 34—40, 52, 56—62, 68—76, 100, 122, 140—144, 156—226, 231, 240, 269, 270, 274, 276—278, 321, 324—329, 345, 351, 470—483, 493, 494, 499, 538 II, 17—31, 85, 97, 235, 236, 244, 264, 282, 323, 335, 338, 348—357, 369, 370, 396, 414 III, 35, 80, 85, 86, 90, 217—226, 287—298, 307—318, 366—374, 500—503, 509

— Районни партийни организации и районни комитети I, 11, 16, 24, 29, 34, 59, 61, 65, 67, 73, 74, 122, 141, 156—226, 240, 269, 270, 274, 276—278, 321, 351, 479, 493, 538 II, 17—31, 235, 236, 348—357, 370, 414 III, 502

— Общински партийни организации и общински комитети I, 87, 88, 499 II, 17—31, 79, 97, 100, 103, 201, 235, 236, 244, 247, 253, 264, 282, 305, 317, 323, 335, 337, 396, 399 III, 36—41, 80, 85, 104, 446, 453, 509

— Партийни организации и комитети в АПК и ПМК III, 33—41, 85, 437, 439

— Партийни организации и комитети в национални комплекси III, 342, 343

— Партиен апарат I, 105—111, 167—171, 365, 436—458, 531, 560—562 II, 302—339, 381—383, 490—494, 569 III, 334—344, 508—510

— Изработване на партийни решения, организация и контрол на тяхното изпълнение I, 111, 160, 166, 304, 305, 436—439 II, 317—339, 490—493 III, 83—86, 204—210, 334—344, 392, 393, 510

— Научна организация и култура в работата на партийния апарат I 300—305, 439, 440, 445—447, II, 326—339, 396—402 III, 33—41, 80—86, 340—344, 393—396, 510

Първични партийни организации

— Основа на партията I, 102—105, 171—181, 277—279, II, 17—20, 201—203, 401—404 III, 435—458, 507—510

— Вътрешнопартиен живот на първичната партийна организация I, 11, 14, 28—30, 102—105, 141—149, 171—181, 267—274, 277—279, 296, 371, 394—396, 491—494 II, 16—25, 252—254, 399—405, 413, 414, 484 III, 439—449, 452—458, 508

— Ръководно ядро на трудовия колектив I, 30, 46, 49—54, 82—88, 90—93, 122—126, 171—181, 208—219, 234—241, 277—279, 407, 492—494, 517—519 II, 16, 200—202, 414, 524—527 III, 88—90, 262—270, 325—327, 376, 438—443, 448—458, 508, 567, 568, 582

— Ръководство на първичните партийни организации от

- партийните комитети I, 104—111, 148—152, 160—181, 199—201, 207, 239, 240 277—279, 281—283, 304, 358—369, 371—378, 493—495 II, 17—31, 47, 48, 352—354, 371 III, 435—458, 595, 596
- Партийни групи I, 177, 178 241, 277, 499, II, 402
- Кадрова политика на БКП*
- Подбор, разпределение и възпитание на кадрите I, 55, 59—61, 112—115, 157, 184—192, 206, 213, 219, 223, 262, 263, 286—293, 304, 312, 351, 352, 375—377, 441—445, 493—499, 561 II, 7, 19—21, 50—54, 103—105, 121—123, 156, 202, 244—250, 325, 338, 339, 405, 406, 493—498 III, 90—95, 204, 510—513, 565, 566
- На партийните кадри I, 112—115, 157, 184—192, 262, 263, 286—293, 304, 351, 352, 375—377, 441—445, 496—499 II, 7, 121—123, 244—250, 396, 416, 417 III, 90—92, 445, 510—513
- На административните кадри I, 186, 290—293 II, 19—21 III, 321—323
- На стопанските кадри I, 186, 213, 219, 223, 290—292, 365 II, 105 III, 39, 40, 512, 513
- На педагогически кадри I, 59—61
- На военните кадри I, 515—524
- На научните кадри I, 55, 289, 290 III, 469—472, 571—573
- Подготовка и повишаване квалификацията на кадрите I, 184—192, 206, 213, 231, 239 285—293, 498, 499, 520—522 II, 69, 103—105, 121—123, 156, 202, 220, 244—247, 405—408, 486—489, 493—498, 526, 555, 556 III, 39, 40, 65, 263—265, 283, 321, 322, 343, 376, 453, 581, 586
- Доверие, уважение, възкрателност; критерии за оценка на кадрите I, 286—293, 312, 313, 441—443, 462—469, 493—495, 561, 562 II, 7, 50—54, 190, 191, 200, 201, 312, 313, 344, 406, 407, 486, 493—498, 518—522 III, 14—17, 94, 95, 393—396, 445, 511—513, 565—567, 586, 620—653
- Повишаване на персоналната отговорност и дисциплина II, 264—268, 287, 294—296, 306—308, 359, 532—534, II, 93, 99, 124, 262, 267, 311, 330, 399, 556—563 III, 281, 376, 393—396, 445, 524, 567, 590, 591
- Контрол и проверка за изпълнение на решенията на партията и правителството I, 109, 161—166, 178, 220, 222, 223, 254—256, 291, 292, 436—440, 444—446, 451, 492, 520 II, 47—56, 199, 200, 250, 251, 322, 323, 338, 339, 399—401 III, 14—17, 82, 83, 204—210, 491, 510, 566, 569
- Качества на ръководните кадри I, 113—115, 287—289, 365, 450, 532, 538, 562, II, 91—95, 99, 159, 160, 244—250, 285—287, 330, 331, 335, 336, 345—347, 494—496 III, 64, 65, 94, 232, 233, 321, 396, 397, 440, 513, 566, 567, 595
- Организация на работата с кадрите. Резервни кадри I, 114, 185—192, 263, 286—293, 365—368, 441—444 II, 190, 191, 244—

- 247, 555, 556 III, 65, 91—95, 321, 322, 456—458, 613
- Идеологическа работа на партията*
- Ленински принципи на идеологическа работа на партията I, 150—152, 249, 328, 449, 450, 462—471, 479, 508, 509 II, 63—65, 71—83, 224—226, 367, 368, 375, 398—400, 422—425, 519, 520, 541—544 III, 20, 21, 45, 65—67, 95—103, 459—485, 514—518, 543—548, 556—565, 591, 592
 - Теоретична дейност на партията I, 11, 85, 86, 134, 408—410 II, 62, 63, 70—72, 75—77, 310, 311, 314—317, 483, 499, 500, 521, 522, 549—554 III, 98, 99, 109—112, 115—136, 227—230, 334—365, 545—548, 558, 559
 - Ръководство на науката I, 479, 540 II, 6, 8, 110, 153, 158, 383, 483, 540, 541, 551—554 III, 17—21, 23, 66, 67, 85, 285, 384, 467—485, 516, 517, 571—573, 624, 625, 637—639
 - Идейноръководителна работа на партията I, 30, 40—54, 56, 58, 60—69, 117—120, 124—126, 133—138, 154, 155, 213, 236, 241, 273, 279, 313, 314, 351—354, 363, 404, 408, 482, 500—505, 518—520 II, 378—383, 432—482 III, 88—90, 96—98
 - Комплексен подход към възпитателната дейност I, 40, 41, 57, 58, 63, 66—69, 236, 501—505 II, 437—482 III, 96—103, 561—565, 618—628, 649
 - Идеино-политическо марксистко-ленинско възпитание I, 30, 40, 42, 55, 60—65, 71, 74, 103, 154, 155, 222, 225, 232—237, 241, 273, 279, 323, 351, 500—506, 550—552 II, 32—34, 201, 224—226, 379, 411, 412, 471—477, 546, 548 III, 13, 98, 99, 101—103, 240, 241, 400, 452—454, 629—632, 650
 - Трудово възпитание I, 40, 42—54, 230, 237, 506, 564, 565 II, 111, 112, 214—216, 225, 467, 468 III, 103, 284, 561—565, 568—580, 618—653
 - Нравствено възпитание и комунистически морал I, 68—73, 124—126, 505, 506 II, 32—34, 45, 46, 84—90, 202, 225—227, 266, 354—356, 548, 561 III, 97, 98, 305, 306, 575—578, 649
 - Патриотично възпитание I, 40, 230, 237, 249 II, 72, 73, 265, 382, 438, 462—482, 548 III, 102, 103, 172—174, 240, 241, 529—531, 558, 559
 - Интернационално възпитание I, 40, 118, 136—138, 249, 500—502 II, 265, 382, 462—471 III, 102, 103, 172, 240, 241, 529—533, 558, 559, 627
 - Възпитание чрез революционни боеви и трудови традиции I, 40, 117—120, 133—138, 154, 155, 313, 314, 353—357, 482, 504, 509 II, 83, 358—363, 384—392, 462—467, 533 III, 46—54, 147—150
 - Правно възпитание I, 306—309, 402, 403, 415 II, 35—63, 490 III, 70, 590
 - Възпитание на социалистическо отношение към обществената собственост I, 475 II, 7, 293, 379—382, 558—563 III, 215, 216, 524, 587—591
 - Възпитание на социали-

- стическа дисциплина към труда I, 506 II, 38—46, 214—216, 343—347, 557—560 III, 71, 374—397, 524, 525, 545—547, 561—565, 569—571
- Борба с капиталистическите отживелници в съзнанието на хората I, 56, 58, 327, 504—506 II, 473—477, 479 III, 526, 527, 576, 577
 - Политическа просвета I, 56, 63—65, 74, 75, 87, 103, 104, 136, 137, 139—152, 154, 155, 158, 179—181, 187, 188, 241, 277, 278, 324, 367, 408, 440, 497, 500—506, 550—552 II, 202 III, 97—99, 378, 445, 514, 515, 595, 596
 - Организация и ръководство на политическата агитация I, 196—198, 236, 237, 351, 363—365, 408, 500—506, 540—546 II, 79—83 III, 100, 101, 388, 445, 446, 479, 480, 484, 561—565
 - Масовополитическа работа на партията I, 65—76, 103, 104, 128—132, 141—144, 180, 196—199, 215, 225, 236, 237, 278, 360—364, 380, 536—546 II, 63—83, 349—357 III, 99, 100, 515, 596
 - Партийно ръководство на средствата за масова информация I, 41, 126, 150, 151, 201, 237, 299, 327, 343, 404, 505, 506, 540—542 II, 59, 81—83, 219, 368, 468—470, 525 III, 65, 66, 100—103, 237, 284, 285, 378, 387, 388, 446, 553, 554, 564, 565
 - Партийно ръководство на културно-просветната работа I, 41, 67, 68, 363—365 II, 116, 117, 377—380, 469, 473, 568 III, 62, 561—563
 - Партийно ръководство на народното образование I, 41, 50—62, 121—126, 172—174 II, 6, 115, 116, 287, 406, 448, 449, 466, 537, 538, 552, 553 III, 23, 248, 327, 343, 569, 570, 618—653
 - Партийно ръководство на литературата, изкуството и културата I, 41, 118, 327, 328, 462—469, 539, 450 II, 367, 368, 378—380, 421—426, 473—475, 501, 518, 544 III, 23, 42—45, 61—67, 85, 515, 553, 565
 - Настъпателна борба срещу буржоазната идеология и ревизионизма I, 10, 20, 119, 134, 136, 253, 347—349, 356, 385, 417—419, 464—469, 479, 487—490, 501—506, 509, 553, 554 II, 9, 10, 76—78, 180—182, 411, 412, 423—425, 473, 474, 522, 523 III, 95, 96, 138, 173, 190—193, 199, 347, 348, 368, 369, 515, 516, 556, 557
- Партийно ръководство на народното стопанство*
- Разработване и провеждане в живота на икономическата стратегия и на икономическата политика I, 89—93, 227, 327, 333—345, 378, 453—458, 471—483, 525—527, 532—546, 560—565 II, 5—11, 91—95, 302—347, 427—431, 529—532, 538—544 III, 152—161, 186—189, 323—344, 412—414, 519—533, 540—596
 - Повишаване на ефективността на общественото производство на базата на научно-техническия прогрес и по-пълното използване на всички резерви I, 352, 453—456, 543—546

II, 66—69, 105—112, 214—220, 243—245, 303—316, 427—431, 526, 527, 539—544 III, 9—13, 245—286, 460—489, 519—522, 540—560, 585—596, 621—628, 636—639

— Ускоряване на научно-техническия прогрес I, 234, 239, 352, 456, 457, 543—546 II, 33, 49, 148, 283, 295, 303—316, 349—351, 429—431, 483, 532, 533, 538—546 III, 10—13, 159—161, 263—265, 271, 326, 327, 466—474, 543—545

— Повишаване на обществената производителност на труда I, 45, 47—54, 80, 81, 85, 201, 203, 204, 229, 234, 239, 343, 344, 352, 407, 414, 477, 543—546 II, 93—95, 111, 121, 124, 125, 134—138, 147, 148, 155, 156, 163—172, 195, 201, 202, 241—243, 303—309, 342—345, 410 III, 10, 11, 60, 211—216, 225, 231—233, 251—269, 271—278, 281, 282, 329, 332, 375—397, 450, 525, 543, 585—590

— Засилване на режима за икономии в народното стопанство I, 48, 81, 206, 221, 343, 344, 352, 543—546 II, 66—68 III, 253, 254, 271, 581, 586, 587

— Подобряване качеството на продукцията и качеството на работата във всички звена I, 43, 47, 81, 85, 201, 206, 207, 234, 352, 477—479, 543—546 II, 49, 66—68, 121, 306—316 III, 60, 212—216, 231—233, 271, 276, 277, 280, 281, 332, 450, 581

— Политика на БКП в селското стопанство I, 86—88, 336, 337, 543—546 II, 49, 68—70, 95—117

— Механизация I, 367, 454—456, 544 II, 49, 110—112, 534—536 III, 269, 310, 360

— Мелиорация и иригация на земята I, 92, 455, 456, 543—546 II, 49, 69, 318

— Химизация I, 455, 456 II, 49

— Специализация и концентрация на производството на базата на Аграрно-промишлените и Промислено-аграрните комплекси I, 454, 455, II, 306—308, 565 III, 267, 270, 284, 292, 330, 360, 417, 431, 613, 649

— Увеличаване на производството на стоки за народно потребление, подобряване на търговията и битовото обслужване на населението I, 81, 220—222, 478—481 III, 231, 476, 477, 581

— Развитие на външноикономическите връзки I, 322, 323, 454, 478 III, 248, 575, 581

— Усъвършенствуване на системата за управление на икономиката I, 159, 456, 457, 525—530, 532—538 II, 31—63, 155—160, 195, 283, 303—339, 429—431, 483—516, 567 III, 7—21, 84—86, 159—161, 187—189, 262—270, 319—344, 384, 385, 453, 454, 463, 464, 540—560

— Усъвършенствуване на планирането I, 474, 475, 477, 528—531, 536—546 II, 121, 122,

189, 195, 283, 303—305, 313, 315, 336, 375, 431, 518 III, 249, 257—261, 284, 328, 633, 634

— Умело използване на икономическите стимули и лостове I, 235, 368, 373, 527 II, 45, 46, 110—112, 314—316, 526, 564—566 III, 65, 160, 214, 215, 249, 260—263, 324, 329, 454, 455, 525

— Усъвършенстване на организационната структура и на методите на управление I, 48, 235, 305, 306, 335, 400, 401, 415, 525—527, 543—546 II, 35—63, 91—95, 283, 302—339 III, 7—21, 63—67, 152—161, 186—189, 249, 260—264, 280, 334—344, 377, 560—596

— Единство на политическата и на стопанската работа I, 88, 127—132, 171, 199, 201, 202, 232, 238, 351, 358—369, 380, 408, 448—455, 494, 501—506 II, 97—105, 159, 220, 241—243, 320—325, 350—357, 382, 383, 395—401, 567—569 III, 88—90, 92, 93, 379, 380, 460, 465, 466, 595, 596

— Разграничаване на функциите на партийните, държавните и стопанските органи I, 88, 128, 237, 238, 303, 304 II, 26—31, 100—103, 395—398, 486—490 III, 81, 87, 457, 509

— Партиен контрол върху дейността на стопанските и административните органи I, 85, 128, 202, 216, 219, 230, 231, 239, 241, 279, 364, 499 II, 27—30, 47—56, 97—103, 110, 250, 251, 282,

312, 313, 344—347, 396—398, 490—493, 526, 557—559 III, 82, 83, 205—210, 264, 283, 284, 508, 510

— Развитие на трудовата активност и творческата инициатива на масите I, 9, 78—80, 119, 120, 206—208, 217—219, 223, 224, 228, 234—236, 315—318, 406—408, 528—530, 542—546 II, 93—95, 105—112, 161—173, 185, 194, 214—220, 234—238, 257—259, 410, 557—559 III, 59, 88, 173, 187, 211—216, 241, 245—259, 324, 377, 385—387, 412—414, 618—628

— Привличане на масите към непосредствено участие в управление на производството I, 206, 210, 211, 217, 227—241, 343, 344, 397—399, 403, 404, 414, 526—528, 535—537 II, 13—16, 34—63, 95—117, 126—154, 158, 304—306, 313—316, 331, 340—347, 506 III, 88—90, 187—189, 240, 241, 254—259, 319—325, 375, 548—560

— Партийно ръководство на социалистическото съревнование и на движението за комунистическо отношение към труда I, 42—54, 79, 200, 204, 206, 207, 215, 217, 221, 224, 231—235, 352, 368, 369, 407 II, 33, 45, 46, 94, 95, 101—103, 110, 111, 128—134, 152, 153, 258, 259, 378, 410, 418, 506, 525, 526, 533, 564—566 III, 59, 73, 160, 173, 211—216, 245—286, 328, 329, 377, 378

— Подемът на материалния и културния уровень на живот на тру-

- дещите се — главна грижа на партийните органи и организации I, 53, 54, 80, 81, 207, 227, 229—231, 249, 333, 334, 343, 406, 412, 420, 473, 532—546 II, 33—35, 93—95, 124, 125, 134, 189, 374, 375, 485—487 III, 57, 70, 142—144, 187, 188, 202, 212—216, 231—233, 323—333, 474—485, 545—596
- Партийно ръководство на държавните и обществените организации*
- Народно събрание I, 399, 400 II, 5—11, 18, 66, 277—284, 294, 330, 358—366, 489, 517 III, 48, 57, 104, 162—170, 372, 373, 429, 578
 - Държавен съвет III, 165, 166, 209, 245, 247, 285, 332, 429, 456, 597, 603
 - Министерски съвет I, 121, 130, 176, 399—401, 406, 472 II, 145, 298, 312, 428, 431, 450, 490, 526, 549, 558 III, 165—167, 205, 206, 209, 245, 332, 342, 343, 427, 428, 446
 - Министерства I, 12—14, 52, 61, 66, 122, 124, 205, 220, 399—402, 406, 536 II, 15, 53, 104, 114, 168, 169, 428—431, 490, 547 III, 70, 248, 273, 284, 399, 400
 - Народни съвети I, 14, 56—62, 67, 88, 93—95, 130—132, 225, 226, 239, 240, 277, 303, 323, 400—402, 415, 424, 425, 428, 429 II, 17—31, 39—41, 85, 101, 107, 120, 130, 195, 197, 244, 247, 320, 356, 357, 381, 409, 428, 431, 447, 489 III, 38—41, 48, 69, 71, 164, 167, 247, 320, 373, 503, 578
 - Народна армия I, 280, 281, 515—524 II, 104, 449 III, 173
 - Органи на народен и държавен контрол I, 13 II, 47—56, 102, 250, 251, 282, 312, 313, 412, 562 III, 70, 160, 510
 - Други сектори на държавния апарат I, 12, 131, 332, 333, 378, 399—401, 403—406 II, 37—39, 237, 247, 380, 447, 560 III, 165, 167, 168
 - Трудово-кооперативни земеделски стопанства I, 89—93, 128—132, 158, 169—181, 183, 208—224, 231, 235, 237, 241, 261, 279, 312, 337, 358—369, 381—383, 391, 408, 412, 433, 518, 525—531, 536, 542, 563 II, 20—31, 36, 42—45, 48, 50, 85, 86, 96—117, 131, 185—187, 305, 323, 325, 331, 343, 373, 431 III, 28—32, 34—41, 59, 127, 330, 359, 360, 429, 430
 - Отечествен фронт I, 10, 15—17, 96, 97, 127—129, 132, 134, 151, 173, 193—196, 225, 230, 233, 240, 248, 321, 355, 404, 419—429, 431, 432, 435, 505, 506, 539 II, 11, 24, 50, 51, 94, 151, 188, 195, 198, 209, 222, 257, 278, 284, 288—295, 313, 352, 353, 361, 362, 366, 377, 388, 391, 409, 410, 434, 447, 501—503, 507—511, 568 III, 14, 28, 31, 41, 60, 71, 72, 163, 165, 170, 172, 180, 196, 220, 228, 229, 234—244, 299, 302, 309, 311, 316, 324, 331, 355, 357, 363, 378, 385, 387, 408, 428, 429, 482, 550, 564, 578, 601, 644, 649
 - Български професионални съюзи I, 10, 13, 28, 74, 78, 82, 95, 96, 151, 183, 193—196, 205, 230—

- 235, 241, 321, 323, 404, 539, II, 24, 41, 42, 50, 94, 126—154, 169, 170, 188, 195, 197, 198, 209, 222, 257—259, 278, 284, 313, 366, 377, 391, 410, 447, 496, 504—506, 510, 511, 524—526, 547, 565, 566, 568 III, 14, 31, 41, 59, 60, 72, 73, 160, 161, 165, 170, 214, 224, 235, 239, 241, 248, 267—269, 273, 283, 284, 302, 311, 326, 331, 374, 385—387, 408, 449, 450, 463, 482, 550, 551, 563, 582, 644, 649
- Димитровски комунистически младежки съюз I, 10, 28, 32—76, 82, 97, 98, 123—129, 132, 151, 172, 173, 183, 193—196, 200, 225, 230, 233, 240, 279, 280, 321, 323, 404, 539, 547—559 II, 11, 24, 45, 46, 50, 94, 112—117, 130—132, 169, 170, 188, 195, 198, 209—213, 222, 259, 260, 278, 284, 296—301, 313, 366, 377, 378, 391, 411, 412, 432—482, 496, 501—503, 524—526, 528—544, 547, 565, 566, 568 III, 9—14, 31, 41, 59, 60, 73—75, 79, 92, 165, 170, 172, 186, 202, 235, 241, 248, 269, 273, 275, 284, 302, 311, 326, 331, 354, 366, 374, 378, 385—387, 398—405, 409, 449, 450, 463, 482, 539, 550—552, 564, 582, 603, 620—628, 644, 649
- Движение за българо-съветска дружба I, 137, 138, 249, 413, 428, 482, 483 II, 198, 265, 274, 289, 412 III, 75, 170, 240, 303, 559, 648
- Комитет на българските жени I, 10, 11 II, 509—511 III, 72, 170, 240, 550
- Творчески, спортни, туристически, кооперативни и други съюзи I, 67, 69—73, 220, 221, 327, 539, 540 II, 53, 54, 260, 367, 368, 379, 412, 421—426, 436—442, 447, 510, 545—548 III, 31, 42—45, 62—67, 75, 165, 170, 240, 248, 302, 550, 649
- Братско сътрудничество между БКП и БЗНС I, 127, 132, 230, 233, 240, 404, 405, 420—422, 427, 430—435 II, 10, 11, 94, 191, 205—208, 221—227, 291, 292, 361, 362, 365, 390, 391, 511—513, 515, 516, 568 III, 14, 28—32, 41, 60, 75, 76, 133, 163, 170, 172, 194, 201, 228, 229, 235, 240, 241, 283, 311, 331, 350—352, 356, 358, 360, 362, 363, 366, 374, 378, 386, 407, 408, 415—423, 429—434, 448, 482, 550, 551, 593, 601, 611, 630, 644
- Опитът на КПСС в партийното строителство на БКП*
- По организационни въпроси I, 18, 19, 21, 32, 33, 35, 135, 243—252, 310—312, 318—320 II, 173—175, 261, 262, 324, 328 III, 24—27, 56, 154, 155, 605—608
- По идеологическата дейност I, 55, 117, 118, 135—138 II, 173—175 III, 24—26, 106—115, 606—610
- По ръководството на икономиката и социалистическото строителство I, 48, 159, 201, 204, 234, 456—458, 516 III, 155, 610—617, 644
- Конгреси на КПСС
- XX конгрес (февруари 1956 г.) I, 310, 312, 316, 318, 319, 321—324, 384, 385, 390, 411, 459, 476, 484, 486, 500 II, 203, 229—231, 261, 270, 278

— XXI конгрес (януари—февруари 1959 г.) II, 8

— XXII конгрес (октомври 1961 г.) II, 173—184, 193—200, 203, 206, 230, 231, 238, 262, 266, 278

— XXIV конгрес (март—април 1971 г.) III, 155, 189, 441

— XXV конгрес (февруари 1976 г.) III, 491—498, 500, 556, 609

СЪДЪРЖАНИЕ

- 5 ПРЪВ ПОМОЩНИК И РЕЗЕРВ НА ПАРТИЯТА. Из речта пред Осмия пленум на ЦК на ДКМС, 29 октомври 1969 година
- 14 СТИЛЪТ И МЕТОДИТЕ НА РЪКОВОДНАТА РАБОТА НА РЪВНИЩЕТО НА СЪВРЕМЕННИТЕ ЗАДАЧИ. Из доклада пред Националното съвещание на партийния, държавния и стопанския актив, 16 януари 1970 година
- 22 ЗА ЛЕНИНСКИЯ СТИЛ НА РАБОТА. Из отговори на юбилейната анкета „Ленин. времето и ние“ на в. „Правда Востока“, 15 март 1970 година
- 24 БЕЗ СВОЯ РЕВОЛЮЦИОННА ПАРТИЯ ПРОЛЕТАРИАТЪТ НЕ МОЖЕ ДА ИЗПЪЛНИ ИСТОРИЧЕСКАТА СИ МИСИЯ. Из доклада пред юбилейното тържествено събрание в София, посветено на 100-годишнината от рождението на В. И. Ленин, 19 април 1970 година
- 33 ПАРТИЙНО-ОРГАНИЗАЦИОННАТА И ПАРТИЙНО-ПОЛИТИЧЕСКАТА РАБОТА В СЪОТВЕТСТВИЕ С НОВИТЕ ЗАДАЧИ. Из доклада пред пленума на ЦК на БКП, 27 април 1970 година
- 42 ЛИНИЯТА НА АПРИЛСКИЯ ПЛЕНУМ НА ЦК НА БКП Е КЛАСОВА ЛИНИЯ. Из речта на срещата на Секретариата на ЦК на

- БКП с ръководството и актива на Съюза на българските художници, 15 май 1970 година
- 46 **БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ Е ПАРТИЯ КЛАСОВА, ПАРТИЯ ПАТРИОТИЧНА, ПАРТИЯ ИНТЕРНАЦИОНАЛИСТИЧЕСКА.** Из речта на юбилейното тържество в Троян по повод 70-ата годишнина на партийната организация, 23 октомври 1970 година
- 55 **ДЕСЕТИЯТ КОНГРЕС НА ПАРТИЯТА И НЕГОВОТО ЗНАЧЕНИЕ.** Из речта на юбилейното тържество в Троян по повод 70-ата годишнина на партийната организация, 23 октомври 1970 година
- 61 **НАУЧНИЯТ ХАРАКТЕР НА ПОЛИТИЧЕСКОТО И СТОПАНСКОТО РЪКОВОДСТВО.** Из статията в сп. „Проблеми на мира и социализма“, април 1971 година
- 71 **ХУДОЖЕСТВЕНА КУЛТУРА — ДОСТОЙНА ЗА ВРЕМЕТО.** Из отчетния доклад на ЦК на БКП пред Десетия конгрес на партията, 20 април 1971 година
- 78 **ПО-НАТАТЪШНО РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛИСТИЧЕСКАТА ДЪРЖАВА И РАЗШИРЯВАНЕ НА СОЦИАЛИСТИЧЕСКАТА ДЕМОКРАЦИЯ.** Из отчетния доклад на ЦК на БКП пред Десетия конгрес на партията, 20 април 1971 година
- 87 **ПО-НАТАТЪШНО ИЗДИГАНЕ РОЛЯТА НА ПАРТИЯТА КАТО РЪКОВОДНА И НАПРАВЛЯВАЩА СИЛА.** Из отчетния доклад на ЦК на БКП пред Десетия конгрес на партията, 20 април 1971 година
- 115 **ЗА НОВАТА ПРОГРАМА НА ПАРТИЯТА.** Из отчетния доклад на ЦК на БКП пред Десетия конгрес на партията, 20 април 1971 година
- 149 **ЗАКЛЮЧИТЕЛНО СЛОВО ПРЕД ДЕСЕТИЯ КОНГРЕС НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ,** 24 април 1971 година
- 151 **РЕЧ ПРИ ЗАКРИВАНЕТО НА ДЕСЕТИЯ КОНГРЕС НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ,** 25 април 1971 година
- 162 **РЪКОВОДНАТА РОЛЯ НА КОМУНИСТИЧЕСКАТА ПАРТИЯ — КОНСТИТУЦИОННО ПОЛОЖЕНИЕ.** Из доклада пред XVI сесия на Петото народно събрание за новата Конституция, 7 май 1971 година

- 164 **ЕДИННА СИСТЕМА НА СОЦИАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ.** Из доклада пред XVI сесия на Петото народно събрание за новата Конституция, 7 май 1971 година
- 169 **НАРОДЪТ УТВЪРДИ ПЪТЯ, ИЗМИНАТ ПОД РЪКОВОДСТВОТО НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ.** Из словото пред тържественото заседание на Народното събрание за провъзгласяване на новата Конституция на Народна република България, 18 май 1971 година
- 171 **ПРЕДСТОИ НИ РАБОТА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА РЕШЕНИЯТА НА ДЕСЕТИЯ КОНГРЕС НА ПАРТИЯТА.** Из приветствената реч, произнесена на Ботевото чествуване на връх Околчица, 2 юни 1971 година
- 175 **ПАРТИЯТА И НЕЙНАТА 80-ГОДИШНИНА.** Из отговори на въпроси, зададени от специалния кореспондент на в. „Унита“ Серджо Пардера, 8 юни 1971 година
- 178 **СЛАВНА ДАТА В РЕВОЛЮЦИОННАТА ИСТОРИЯ НА БЪЛГАРСКИЯ НАРОД.** Интервю пред Съветската телевизия и радио, 30 юли 1971 година
- 190 **УМЪТ, СЪВЕСТИТА И ЧЕСТТА НА КЛАСАТА И НАРОДА.** Реч пред величествения събор на Бузлуджа по случай 80-годишнината от основаването на революционна марксистка партия в България, 1 август 1971 година
- 204 **СЦЕНАРИЯТ — ВАЖНО СРЕДСТВО НА ОРГАНИЗАЦИЯТА И ПРОВЕРКАТА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА РЕШЕНИЯТА.** Из заключителното изказване на Националното съвещание на партийния, държавния и стопанския актив (Стенографски запис), 22 септември 1971 година
- 211 **СЪРЕВНОВАНИЕТО ЗА ВИСОКА ОБЩЕСТВЕНА ПРОИЗВОДИТЕЛНОСТ НА ТРУДА ПОСТАВЯ НОВИ ИЗИСКВАНИЯ ПРЕД РЪКОВОДИТЕЛНИТЕ ОРГАНИ.** Из речта пред съвещанието на орденосците и първенците в Перник, 23 декември 1971 година
- 217 **СОФИЯ — НАША РАБОТНИЧЕСКА, КОМУНИСТИЧЕСКА КРЕПОСТ!** Приветствена реч на тържественото заседание на Софийския градски комитет на БКП и СГНС в зала „Универсиада“ по случай 80-годишнината на Столичната партийна организация, 27 декември 1971 година

- 227 ПОД РЪКОВОДСТВОТО НА ГЕОРГИ ДИМИТРОВ ПАРТИЯТА СЕ ПРЕВЪРНА В ПАРТИЯ ОТ ЛЕНИНСКИ ТИП. Из статия в сп. „Проблеми на мира и социализма“, март 1972 година
- 231 НЕОБХОДИМО Е ПРЕУСТРОЙСТВО В МИСЛЕНЕТО НА РЪКОВОДИТЕЛИТЕ. Из речта на срещата със скоростниците-мишъори от град Лъки (Стенографски запис), 30 март 1972 година
- 234 ОТЕЧЕСТВЕНИЯТ ФРОНТ В ЕТАПА НА ИЗГРАЖДАНЕТО НА РАЗВИТО СОЦИАЛИСТИЧЕСКО ОБЩЕСТВО. Из речта пред Седмия конгрес на Отечествения фронт, 22 април 1972 година
- 245 ШИРОК РАЗМАХ НА ВСЕНАРОДНОТО СОЦИАЛИСТИЧЕСКО СЪРЕВНОВАНИЕ. НОВ ПОДХОД В НЕГОВАТА ОРГАНИЗАЦИЯ И РЪКОВОДСТВО. Реч на Националното съвещание с първенците от производството, 25 април 1972 година
- 287 СПЛОТЕН, ЗРЯЛ И МЪЖЕСТВЕН ОТРЯД НА ПАРТИЯТА. Приветствена реч на тържественото чествуване 80-годишнината на Пловдивската партийна организация, 15 май 1972 година
- 299 БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ ИЗПЪЛНЯВА ЗАВЕТИТЕ НА ГЕОРГИ ДИМИТРОВ И ВЪРВИ ПО ПЪТЯ НА ЛЕНИН. Из словото на юбилейното тържествено събрание в София, посветено на 90-годишнината от рождението на Георги Димитров, 18 юни 1972 година
- 305 САМОКОНТРОЛЪТ Е ВАЖЕН ЗА ВСЕКИ. Из речта на срещата с българските олимпийци в спортна база „Дружба“ на връх Белмекен, 3 август 1972 година
- 307 БОЕВИ ОТРЯД НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ. Из словото на тържественото събрание за чествуване 70-годишнината от създаването на революционна марксистка партийна организация в град Толбухин (Стенографски запис), 14 октомври 1972 година
- 313 ВПНАГИ В АВАНГАРДА НА ПАРТИЯТА И КЛАСАТА. Из приветственото слово пред тържественото събрание в Хасково по случай 80 години от създаването на марксистка партийна организация в града (Стенографски запис), 1 декември 1972 година
- 319 ДЪРЖАВНИТЕ ОРГАНИ И ГРАЖДАНИНЪТ. Из доклада пред пленума на ЦК на БКП, 11 декември 1972 година

- 323 **ПРЕТВОРЯВАНЕТО В ЖИВОТА НА ПАРТИЙНАТА ПОЛИТИКА ЗА ПОВИШАВАНЕ ЖИЗНЕНОТО РЪВНИЩЕ — ДЕЛО НА ЦЕЛИЯ НАРОД.** Из доклада пред пленума на ЦК на БКП, 11 декември 1972 година
- 334 **ПРОГРАМНО-ЦЕЛЕВИЯТ И КОМПЛЕКСЕН ПОДХОД И УСЪВЪРШЕНСТВУВАНЕТО НА ПАРТИЙНОТО РЪКОВОДСТВО.** Из тезисите за последователно прилагане на програмно-целевия и комплексен подход в социалното управление, 28 май 1973 година
- 345 **РЕВОЛЮЦИОННИЯТ ОПИТ — ОРЪЖИЕ НА РАБОТНИЧЕСКАТА КЛАСА.** Интервю на сп. „Проблеми на мира и социализма“ във връзка с 50-годишнината на Септемврийското въстание 1923 година, август 1973 година
- 366 **НИЕ СЕ ГОРДЕЕМ С РЕВОЛЮЦИОННАТА ИСТОРИЯ И ДЕЛАТА НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ И НА НЕЙНИТЕ ОТРЯДИ.** Из словото на събранията за чествуване 80-годишнината от създаването на революционно-марксистка партия в гр. Ловеч (Стенографски запис), 14 декември 1973 година
- 375 **РОЛЯТА НА СУБЕКТИВНИЯ ФАКТОР НАРАСТВА ИЗКЛЮЧИТЕЛНО МНОГО.** Из встъпителното слово пред Националната партийна конференция, 20 март 1974 година
- 381 **АКТУАЛНИ ВЪПРОСИ НА ПАРТИЙНАТА РАБОТА.** Из доклада пред Националната партийна конференция, 20 март 1974 година
- 389 **ИЗ ЗАКЛЮЧИТЕЛНОТО СЛОВО ПРЕД НАЦИОНАЛНАТА ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИЯ** (Стенографски запис), 22 март 1974 година
- 398 **МЛАДИТЕ РАБОТНИЦИ — НЕПРЕСЪХВАЩ ИЗВОР НА КАДРИ.** Из речта на националната среща на Политбюро на ЦК на БКП със средношколци — първенци в училището и труда, 23 май 1974 година
- 401 **ВИНАГИ ВЕРНИ НА ПАРТИЯТА.** Реч на Националния младежки събор пред паметника на чавдарци в местността „Жерково“, посветен на 30-годишнината от победата на социалистическата революция в България, 31 август 1974 година
- 406 **ИЗПИТАН РЪКОВОДИТЕЛ В СТРОИТЕЛСТВОТО НА РАЗВИТО СОЦИАЛИСТИЧЕСКО ОБЩЕСТВО.** Из доклада на тържест-

веното юбилейно заседание в зала „Универсиада“ в София, 8 септември 1974 година

- 412 **ДА СЕ НАПРАВИ ОСНОВЕН ПРЕГЛЕД НА РАБОТАТА ВЪВ ВСИЧКИ СФЕРИ НА НАШИЯ ЖИВОТ.** Из речта на митинга в град Антоново, 16 ноември 1974 година
- 415 **ДРУЖБАТА И СЪТРУДНИЧЕСТВОТО МЕЖДУ БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ И БЪЛГАРСКИЯ ЗЕМЕДЕЛСКИ СЪЮЗ СА НЕОБРАТИМИ.** Приветствено слово на вечерята в резиденция „Бояна“ в София по случай 75-годишнината от създаването на Българския земеделски народен съюз (Стенографски запис) 26 февруари 1975 година
- 424 **ДЕМОКРАЦИЯ И СОЦИАЛИЗЪМ.** Из беседата с представители на седмичното списание на Френската комунистическа партия „Франсувел“ Жак дьо Бонис — главен редактор, и Леандър Кюрзи — член на редакционната колегия и главен секретар на списание „Нувел критик“ (Стенографски запис), 15 март 1975 година
- 435 **СПЛОТЕНИ, ЕДИННИ, БОЕСПОСОБНИ ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦИИ.** Заключение изказване пред Националното съвещание във Велико Търново за ролята на първичните партийни организации, 11 юли 1975 година
- 459 **ВИСОКАТА ПОЛИТИЧЕСКА СЪЗНАТЕЛНОСТ — МОГЪЩ ФАКТОР ЗА УСКОРЯВАНЕ НА ОБЩЕСТВЕНТО РАЗВИТИЕ.** Изказване на пленума на Окръжния комитет на Българската комунистическа партия в Бургас по въпросите на идеологическата работа, 5 август 1975 година
- 486 **В ЕДИНЕН СТРОП С КПСС — КЪМ ОБЩИТЕ ЗАВЕТНИ ЦЕЛИ!** Реч пред XXI отчетно-изборна конференция на Пловдивската окръжна партийна организация, 13 март 1976 година
- 500 **СТРАНАТА РАЗЧИТА НА СВОЯТА СТОЛИЦА И СТОЛИЦАТА МОЖЕ ДА РАЗЧИТА НА СВОЯТА СТРАНА.** Из речта на отчетно-изборната конференция на Софийската градска партийна организация (Стенографски запис), 15 март 1976 година
- 505 **СЪСТОЯНИЕТО И ЗАДАЧИТЕ НА ПАРТИЯТА.** Из отчета на Централния комитет на Българската комунистическа партия за периода между Десетия и Единадесетия конгрес и предстоящите задачи, 29 март 1976 година

- 534 РЕЧ ПРИ ЗАКРИВАНЕТО НА ЕДИНАДЕСЕТИЯ КОНГРЕС НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ, 2 април 1976 година
- 540 РАЗВИТИЯТ СОЦИАЛИЗЪМ — НЕПОСРЕДСТВЕНА ЗАДАЧА. Статия в сп. „Проблеми на мира и социализма“, юни 1976 година
- 561 ЗА ВИСОКОЕФЕКТИВНА ПОЛИТИКО-РАЗЯСНИТЕЛНА РАБОТА ПО ПРОБЛЕМИТЕ НА СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА НА ПАРТИЯТА И СОЦИАЛИСТИЧЕСКОТО СТОПАНИСВАНЕ. Из доклада пред пленума на Централния комитет на Българската комунистическа партия, 1 юли 1976 година
- 580 ЮЛСКИЯТ ПЛЕНУМ НА ЦК НА БКП — КРЪВНО ДЕЛО НА ЦЯЛАТА ПАРТИЯ, НА ЦЕЛИЯ НАРОД! Тезиси за изказване за работата и решенията на Юлския пленум на ЦК на БКП, проведен на 1 и 2 юли 1976 г., 15 юли 1976 година
- 597 НИЕ СМЕ ВЕРНИ НА ЗАВЕТИТЕ НА ГЕОРГИ ДИМИТРОВ. Слово при тържественото връчване на Международната димитровска награда, 20 септември 1976 година
- 605 ВЕЛИКА СИЛА НА СЪВРЕМЕННОСТТА. Статия във в. „Правда“, 25 октомври 1977 година
- 618 КОВАЧНИЦА НА УБЕДЕНИ СТРОИТЕЛИ НА ЗРЕЛИЯ СОЦИАЛИЗЪМ. Приветствие до участниците и деятелите на движението за техническо и научно творчество на младежта
- 629 ДЕПСТВЕНА ФОРМА ЗА ПРОФЕСИОНАЛНА ПОДГОТОВКА И КОМУНИСТИЧЕСКО ВЪЗПИТАНИЕ НА МЛАДЕЖТА. Реч пред Първата национална среща на наставниците (Стенографски запис), 26 ноември 1977 година
- 654 Тематично-предметен показалец

ТОДОР ЖИВКОВ
ЗА ПАРТИЙНОТО СТРОИТЕЛСТВО
ТОМ ТРЕТИ

Отговорен за изданието
МИЛКО БАЛЕВ

Художник Жеко Алексиев
Художествен редактор Александър Хачатурян
Технически редактор Борис Вържаров
Коректор Весела Петрова

Издателски № 5961. Дадена за набор на 8. I. 1978 г.
Подписана за печат на 16. III. 1978 г. Излязла м. март
Печатни коли 42,25. Издателски коли 39,42
Формат 60x84/16

95311
Код 0108—9—78

Партиздат — София, бул. „В. И. Ленин“ № 47
ПК „Д. Благоев“ — София, ул. „П. Ракитин“ № 2